

Photo by Ingrid S. Luttrell - All rights reserved

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΟΡΙΩΤΗ

ΟΜΗΡΗΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

(X - φο^{τὸν}, ψ - Ω)

ΕΚΛΕ^{ων}
ΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
(Άντίτυπα 2000)

Αριθμός έγκριτικής αποφάσεως

41091
25/8/33

in Αθηναία

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

1: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ

2: ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ.."

3: 46α - Οδός Σταδίου - 46α

4: 1934

17897

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα ἔχουν ἐδῶ τὴ σφραγίδα
τοῦ βιβλιοπάλείου τῆς «Ἐστίας».

ΤΥΠΟΙΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑ ΛΕΩΝΗ, ΠΕΡΙΚΑΛΛΗ

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Α.

Τὸν ἄντρα τὸν πολύπορο τράγουδησέ μου, ὃ Μοῦσαι,
ποὺ περισσὰ πλανήθηκε, σὰν κούροειψε τῆς Τροίας
τὸ ιερὸ κάστρο, καὶ πολλῶν ἀνθρώπων εἶδε χῶρες
κ' ἔμαθε γνῶμες, καὶ πολλὰ στὰ πέλαα βρῆκε πάθια,
γιὰ μιὰ ζωὴ παλαίσθοντας καὶ γυρισμὸ συντρόφων.
Μὰ πάλε δὲν τοὺς γλύτωσε, κι ἀν τὸ ποθοῖσε, ἐκείνους,
τὶ ἀπὸ δικῇ τους χάθηκαν οἱ κούφιοι ἀμυαλωσύνη,
τοῦ Ἡλιοῦ τοῦ Ὑπερίονα σὰν ἔφαγαν τὰ βόδια,
κι αὐτὸς τοὺς πῆρε τὴ γλυκειὰ τοῦ γυρισμοῦ τους μέρα.
Ἄπ' ὅπου ἀν τέχης, πές μας τα, ὡ θεά, τοῦ Δία κόρη. 10

"Ολοι ποὺ τότες τὸν πολὺ τὸ χαλασμὸ ἔεφύγαν
γυρίσανε, ἀπὸ πόλεμο καὶ θάλασσα σωσμένοι,
καὶ μόνο ἐκείνε, σπιτικὸ καὶ ταίοι στερημένῳ,
ἡ Καλυψὼ ἡ τρισέμιοφη θεά τονὲ κρατοῦσε,
γιατὶ ἄντρα της τὸν ἥθελε στὶς βαθουλεὶς σπηλιές της.
Μὰ διῆρος σὰν τελέστηκε τῶν χρόνων, κ' ἥθε η ὥρα,
ποὺ τέχανε οἱ θεοὶ γραφτὸ στὸ Θιάκι νὰ ἔναρθῃ
στὸ σπιτικό τού, μήτ' ἐκεῖ δὲν τούλειψαν οἱ ἀγῶνες,
καὶ σὲ δικοὺς κοντά. Κ' οἱ θεοὶ τὸν συμπονοῦσαν ὅλοι,
ἔξδον τὸν Ποσειδώνων αὐτὸς βαριὰ εἶταν χολωμένος 20
μὲ τὸ Δινοσέα τὸ θεικό, στὸν τόπο του πρὸν φτάση.

Βρισκόταν στοὺς Αἰθίοπες δι Ποσειδώνας τότες,
ποὺ ζοῦνε μοιραστὸ μακριὰ στοῦ κόσμου τὶς ἀκροῦλες,
στοῦ Ἡλιοῦ τὸ βούλημα οἱ μισοί, στ' ἀνάβλεψια του οἱ ἄλλοι,
γιὰ νὰ δεχτῇ ἐκατοβοδιὰ ἀπὸ ταύρους καὶ κριάρια.
Ἐκεῖ γλυκοῦεφάντωνε οἱ θεοὶ ὡς τόσο οἱ ἄλλοι
στοὺς πύργους μαζωχτήκανε τοῦ Δία τοῦ Ολυμπίου,
κι δυπρός τους, ὅλων τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων δι πάτέρας
ζνοιεῖ λόγο, τὶ στὸ νοῦ ἔναρθε του δι μεγάλος 30

ο Αἴγιστος, ποὺ ὁ ἔακουστὸς τὸν ἔκοψε ὁ Ὁρέστης,
τοῦ Ἀγαμέμνου ὁ γιός, Ἐκειὸν ὁ Δίας ἀνιστορώντας,
στοὺς ἄλλους τοὺς ἀθάνατους αὐτὰ τὰ λόγια κρένει

«Ἄλλοι, καὶ πῶς γνωρένουνε παντοτινὰ οἱ ἀνθρῶποι
νὰ δίχτουνε τὸ φταιξιμο σ' ἐμᾶς γιὰ τὰ δεινά τους,
καὶ λένε ἐμεῖς τὰ φέρονυμε μὰ ἀπὸ δικῆ τους τύφλα
παθαίνουν πέρα ἀπ' τὸ γραφτό νά, ὁ Αἴγιστος, ποὺ πῆρε
τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα, καὶ ποὺ στὸ γυρισμό του
χαλνάει καὶ ἐκείνονε ἀπὸ πρὸν τὸ γνώριζε τί μέγα
κακὸ θὰ τοῦθῃ; γιατὶ ἐμεῖς μηνύσαμε του τότες
μὲ τὸν ἀγρυπνομάτη Ἐρμῆ, μηδὲ νὰ τονὲ κόψῃ,
μηδὲ τὸ ταίρι νὰ ζητάῃ γιατὶ θὰ γδικιωθῇ του
σὰ μεγαλώσῃ καὶ ποθῇ τὸν τόπο του ὁ Ὁρέστης
Καλόγγωμα τοῦ τάπε ὁ Ἐρμῆς, μὰ ὁ Αἴγιστος νῦν ἀκούσῃ
δὲν ἥθελε, καὶ μαζωτὰ τὰ πλέωσε κατόπι.»

40

Καὶ ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῷ βασιλιάδων πρῶτε,
βέβαια τοῦ ἀξίζεις ἐκεινοῦ τέτοιος χαμὸς νὰ τοῦθῃ·
τὰ ἔδια ἂς πάθῃ ὅποιος κακὰ παρόμοια πράξῃ κι ἄλλος.
Ἐγὼ μως γιὰ τὸ γνωστικὸ Ὁδυσσέα χολοσκάνω,
τὸν ἄμοιρο, ποὺ ἀπὸ δικοὺς μακρόθε τυραννιέται
σὲ κυματόζωστο νησί, στῆς θάλασσας ταφάλι,
νησὶ δεντράτο, ποὺ θεὰ τὴν κατοικιά τῆς ἔχει,
ἡ κόρη τοῦ κακόγνωμου τοῦ Ἀτλαντα, ποὺ ξέρει
τῆς θάλασσας τὰ τοίσθια, καὶ μὲ μαροιές κολῶνες
ἀπὸ τὴ γῆς τὸν οὐρανὸ φυλάει ξεχωρισμένο.

50

Ἐκείνους ἡ κόρη τὸν κρατάει τὸ δύστυχο στὰ δάκρια,
καὶ μὲ γλυκὲς μαγεύει τὸν κουβέντες, νὰ ξεχάσῃ
τὸν τόπο του μὰ πάλε αὐτός, καὶ τὸν καπνὸ μονάχα
νὰ θώρειε τῆς πατρίδας του σὰν ἀλαφροανεβαίνη,
κι ἂς πέθαινε μὰ μῆτρα ἐσύ, Ὁλυμπήσε, δὲ σπλαχνιέσαι.
Τάχα δὲ σὲ τιμοῦσε αὐτὸς στὴ διάπλατη Τρωάδα,
σιμὰ στὰ πλοῖα τῶν Ἀργιτῶν μὲ περισσοὺς θυσίες;
τί τόσο, φέρε Δία, τώρα ἐσὺ μὲ τὸ Δυσσέα κακιώνεις;»

60

Κι ὁ Δίας τῆς ἀπορένεται ὁ συννεφομαζώχτης·
«Τί λόγο ἀπὸ τάχειλι σου ξεστόμισες, παιδί μου;
Ποιός τόπε ἐγὼ πῶς λησμονῶ τὸ θεϊκὸ Ὁδυσσέα,
ποὺ πρῶτος εἶναι ἀπ' τοὺς θνητοὺς στὸ νοῦ καὶ στὶς θυσίες

πρὸς τοὺς ἀθάνατους θεοὺς ποὺ δρίζουντες τὰ οὐράνια;
Οἱ Ποσειδώνας εἶν’ ὁ θεός, τῆς γῆς ὁ περιέωστης,
ποὺ πάθος τοῦ ἔχει ἀνέσθεστο, τὶ χάλασε τὸ μάτι
τοῦ ἰσόθεου τοῦ Πολύφημου, τοῦ πρώτου τῶν Κυκλώπων
στὴ δύναμη τῆς Θόωσας εἶναι παιδί, τῆς νύφης,
κόρης τοῦ Φόρκυνα, ἄρχοντα τοῦ ἀτρούγητου πελάγου,
ποὺ ὁ Ποσειδώνας σὲ βαθεῖες σπήλιες ἀγκάλιασέ την.

Απὸ τὰ τότε ὁ σαλευτῆς τῆς γῆς ὁ Ποσειδώνας
κι ἂ δὲν τονὲ θανάτωσε, μά τὸν πλανάει στὰ ξένα
τὸν Ὀδυσσέα. Ὁμως καιρὸς ἐμεῖς νὰ στοχαστοῦμε
πῶς νάρθῃ στὴν πατρίδα του θὰ πάψῃ τὴν ὁργὴ τὸν
ὁ Ποσειδώνας δὲν μπορεῖ στὸ πεῖσμα μας, κι ἀγνάντια
τόσων ἀθάνατων αὐτὸς νάντισταθῇ μονάχος.»

Κ’ ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ τοῦ ἀπολογήθη τότες:
«Πατέρα μας, τοῦ Κρόνου γιέ, τῶν βασιλιάδων πρῶτε,
στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς αὐτὸ ἀν ἀρέση τῷρα,
νὰ ξαναρθῇ στὸ σπίτι του ὁ παράξιος Ὀδυσσέας.
ὅ Ἀργοφονιὰς Ἐρμῆς ἃς πάρη μηνήτουμις δικός μας,
στῆς Ὡγυρίας τὸ νησί, γά νὰ μηνήσῃ ἀμέσως
τῆς ὀριοπλέξουδης θεᾶς τὴν ἀσφαλιη βουλή μας,
ὅ Οδυσσέας ὁ ἀτρομοις στὴ γῆς του νὰ γυρισῃ.
Ἐγὼ στὸ Θιάκι πάω, καρδιὰ περσότερον νὰ δώσω
τοῦ γιοῦ του ἐκεῖ, κι ἀπόφαση νὰ βάλω στὴν ψυχὴ του,
νὰ πῇ τοὺς μακρομάλληδες Ἀχαιοὺς νὰ μαζωχτοῦνε,
καὶ τοὺς μνηστῆρες δλονούνς νάποκηρύξῃ διμπός τους,
ποὺ σφάζουν κι ὅλο σφάζουντες τὰ βιδοπρόβατά του.
Κατόπι στὴν ἀμμούδερη τὴν Πύλο καὶ στὴ Σπάρτη
τὸν παίρων, κ’ ἵσως τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἐκεῖ μάθῃ,
κ’ ἔτσι μᾶς βγάλῃ κι ὄνομα λαμπρὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους.»

Εἶπε, καὶ σάνταλα ἔδεσε στὰ πόδια τῆς πανώραια,
ἀχάλαστα κι ὀλόχωσα, ποὺ πεταχτὰ τὴ φέρνουν
ἀπὸ στεριεῖς καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου
πῆρε κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη,
βαρύ, μεγάλο καὶ στεροί· μὲ δαῦτο ήρώωνς ἄντοις
σωροὺς δαμάζει ἀν δργιστῇ τοῦ φριχτοῦ Δία ἥ ἕρον.
Ἀπὸ τοῦ Ὀλύμπου χύμιξε τὰ κορφοθούνια τότες
στὸ Θιάκι, κι διμπός στάθηκε στὶς θύρες τοῦ Ὀδυσσέα,
πὰς στὸ κατώφλι τῆς αὐλῆς, κρατώντας στὴν παλάμη

τὸ χάλκινο κοντάρι της, καὶ μοιάζοντας μὲ ξένο,
τὸ Μέντορα τὸ βασιλιὰ τῆς Τάφος. Ἐκεῖ βρῆκε
καὶ τοὺς μνηστῆρες τοὺς τρανούς· γλεντίζανε μὲ σκάπι
διμπόδις στὶς θύρες σὲ προσειὲς βιδιῶνε καθισμένοι,
ποὺ ἴδιοι τους τὰ σφάξαν· κι διλόγυφοά τους πλῆθος
παραστεκόνταν κήρυκες καὶ πρόθυμα κοπέλλαι,
ποὺ ἄλλοι μὲ τὸ κρασὶ νεῷδι μὲς στὰ κροντήρια σμύγαν, 110
ἄλλοι τραπέζια πλένανε μὲ τρυπητὰ σφουγγάρια,
καὶ στρώνανε τὰ· κι ἄλλοι τους τὰ κρέατα μοιράζαν.

Κι ὁ θεόμυορφος Τηλέμαχος τὴν εἰδε πρῶτος πρῶτος.
Στὸ πλάγι τους καθότανε μὲ σπλάχνα ταραγμένα
καὶ μὲς στὸ νοῦ του λόγιαζε τὸν ἔλαμπρο γονιό του,
ἄν θάρσουνταν ποτὲ μαθὲς νὰ τοὺς σκορπίσῃ ἐτούτους
ἀπὸ τοὺς πύργους, κ' ἴδιος του νὰ βασιλεύῃ πάλε
μὲ τὰ δικά του τὰ καλά. Αὗτά ἔχοντας στὸ νοῦ του
σιμὰ στοὺς ἄλλους, μάτιασε τὴν Ἀθηνᾶ, καὶ πῆγε
ἴσια στὰ ἔωθυρα, ἐπειδὴς ντρεπότανε νάφήση
ξένο νὰ πολυστέκεται στὴ θύρᾳ διμπόδις τού στάθη, 120
πιάνει τὸ χέρι τὸ δεξῖ, τοῦ παίρνει τὸ κοντάρι
τὸ χάλκινο, καὶ τοῦ λαλεῖ μὲ φτεωμένα λόγια·

«Καλῶς τὸν ξένον ἐσὺ ἀπ' ἔμας θὰ φιλευτῆς, καὶ πάλλιο
πρῶτα στὸ δεῖπνο, κ' ὑστερα μᾶς κρένεις ὅτι δοίζεις.»

Εἶπε, καὶ πῆγε αὐτὸς διμπόδις, κ' ἡ Ἀθηνᾶ ἀκλονθοῦσε.
Καὶ μέσα στ' ἀψηλόχιτστο παλάτι σάνε μπῆκαν,
παίρνει καὶ στήνει σὲ μακριὰ κοιλῶνα τὸ κοντάρι,
σ' ἀρματοθήκη σκαλιστή, ποὺ κι ἄλλα ἐκεῖ κοντάρια
πολλὰ τοῦ καρτερόψυχου τοῦ Ὁδυσσέα στεκόνταν.
Σ' ἔνα θρονὶ τὴν κάθισε πὰς ὁ ἀπλωμένο τούλι, 130
θρονὶ πανώριο, πλουμιστό, κι ἀκκουμποπόδι διμπόδις της.
Πῆρε κι αὐτὸς σκαμνὶ λαμπρό, μακριὰ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες,
νὰ μὴν τονὲ πειράζῃ ὁ ἀχός τὸν ξένον, καὶ δὲ νοιώσῃ
γλύκα φαγιοῦ καθίζοντας μὲ ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
καὶ γιὰ νὰ μάθῃ ἀν ἥξερε μαντᾶτα τοῦ γονιοῦ του.
Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νύψιμο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
ῶριο, χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοὺς ἔβαλε περίσσια· 140

μὲς στὰ πινάκια ὃ μοιραστής τὰ κορίατ' ἀραδιᾶζει,
καὶ θέτει χουσοπότηρα δύμπροστά τους· κάθε λίγο
περονοῦσε ὁ κήρυκας· κοντά καὶ τοὺς κρασοκερνοῦσε.

Μπήκανε μέσα καὶ οἱ τρανοὶ μνηστῆρες, καὶ καθῆσαν
ἀράδα σεῖς ἔδρες καὶ σκαμνιά, καὶ χύνων καὶ σ' ἐτούτων
τὰ χέρια οἱ κήρυκες νερό, καὶ σὲ πανέρια μέσα
οἱ παρακόρες σώρευαν ψωμί, καὶ παληκάρια
μὲ τὸ πιοτὸ στεφάνωναν τοῦ καθενὸς κρονιῆρι.

Κι αὐτοὶ ἀπλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ δύμπροστά τους.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους, 150
ἄλλα στὸ νοῦ τους εἶχανε οἱ μνηστῆρες· τὰ τραγούδια
καὶ τὸ χορό, χαρίσματα τοῦ τραπέζιοῦ σὰν ποῦναν
λαμπρὴ κιθάρα ὁ κήρυκας παράδωσε στὰ χέρια
τοῦ Φήμιου, ποὺ μὲ τὸ στανιὸ τραγούδαε στοὺς μνηστῆρες,
κι ὥριο σκοπὸ τοὺς ἄρχισε τὶς κόρδες της βαρώντας.

Λέει τότες ὁ Τηλέμαχος τῆς γαλανοματούσις
θεᾶς, κοντά της σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκούσουν οἱ ἄλλοι

«Τάχα θὰ κρίνῃς ἀπρεπο τὸ τί θὰ πῶ, καλέ μου;
Αὗτοὶ στὸ νοῦ τους ἔχουνε κιθάρες καὶ τραγούδια,
καὶ τί τοὺς μέλει; ἔνο βιὸς ἀπλέρωτα μασᾶνε, 160
τοῦ ἀντροῦ ποὺ τάπτρα κόκκαλα μὲς στὶς βροχὲς σαπίζουν
πὰς σὲ στεριές, ἢ στ' ἀφρυδό κυλιοῦνται ἵσως τὸ κῦμα.
Μιὰς νὰ τὸν ἔβλεπαν ἐκείὸν νὰ μπαίνῃ μὲς στὸ Θιάκι,
καὶ θὰ παρακαλούσινε νάναι ἀλαφροὶ στὰ πόδια
κάλλιο, παρὰ στὶς φορεσὲς καὶ στὰ χρυσάφια πλούσιοι.
Μὰ τώρα ἀδικοχάθηκε, καὶ παργοριὰ δὲ φέρνει
ὅπιοις μᾶς λέει πῶς ἔρχεται, τὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει.

«Ως τόσο πές μου ἀληθινά, ποιός εἰσαι, κι ἀποποῖθε;
ποιοὶ νῦν οἱ γονιοί σου, ὁ τόπος σου; μὲ τί καρδάνι φάνης; 170
οἱ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοὶ πανιένται
πῶς είναι; τὶ θαρρῶ πεζὸς ἔδω δὲ μᾶς δρίζεις.
Πές μου καὶ τοῦτο ἀληθινὰ νὰ ξέρω· μᾶς πρωτόρθες,
ἢ νάσαι φύλος πατρικός; τὶ κι ἄλλοι πολλοὶ ξένοι
μᾶς ἥρθαν, ὅπως γύριζε καὶ ἔγως ἀνάμεσό τους.»

Τότες ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογιέται:
«Οσα ωτᾶς θὰ σοῦ τὰ πῶ καὶ ἔγω μὲ ἀληθοσύνη.
Τοῦ ἄξιου τοῦ Ἀχίαλου πανιέμαι γιὸς πῶς εἴμαι,
ὅ Μέντης, τῷ θαλασσινῷ τῆς Τάφος βασιλέας» 180

μὲ πλοῖο μου στὰ μέρη αὐτὰ καὶ μὲ συντρόφοις ἥρθα
τὰ πέλαγος ἀρμενίζοντας πρὸς τοὺς ἔενογλωσσῆτες
τῆς Τέμεσης, μὲ σύδερο, χαλκὸς ἀπὸ αὐτοὺς νὰ πάρω.
Τὸ πλοῖο μένει σὲ ἔσχή, παράξω ἀπὸ τὴν πόλη,
κάτω ἀπὸ τὸ Νεῖο τὸ σύδεντρο, στοῦ Ρείθρου τὸ λιμάνι.
Ἐμεῖς δὰ φύλοι γονικοὶ λεγόμαστε ἀπαρχῆθες
ὅ ἔνας τοῦ ἄλλου πήγαινε καὶ οὐτηξε τὸ γέρο
ἥρωα Λαέρτη· λένε αὐτὸς πιὰ δὲν πατάει στὴν πόλη,
παρὰ μακριὰ στὴν ἔξοχὴ μονάχος τυραννιέται,

190

καὶ γέρικη σπιτοκυρὰ θροφὴ τοῦ παραθέτει,
ἡ κούραση τὰ σκέλια του σὰν πιάσῃ, ποὺ μὲ κόπο
τὰ σέρνει στὸν ἀνήφιρο τοῦ ἀμπελοχώραφού του.

Ἔρθα, ἐπειδὴς καὶ λέχτηκε πῶς στὴν πατρίδα του εἴταν
ὅ κύρης σου ὅμως οἱ θεοὶ τοῦ κόβουντε τὸ δρόμο.
Τὶ δὲν ἀπέθανε στὴ γῆς ὁ μέγας ὁ Ὀδυσσέας,
μόνος κάπου ἀκόμα ζωντανὸς στὰ πέλαγα κρατιέται,
σὲ κυματόζωστο νησί, ποὺ ἀντρες κακοὶ τὸν ἔχουν,
ἄγριοι, καὶ μὲ τὸ ζόρι αὐτοὶ τονὲ βαστᾶνε πίσω.

Ὦμως σοῦ προμαντεύω ἐγώ, καθὼς στὸ νοῦ μου μέσα
τὸ βάλλαν οἱ ἀθάνατοι, κι ὅπως θὰ βγῆ πιστεύω,
ἄν κι οὔτε μάντης εἴμαι ἐγώ, κι οὔτες ἀπὸ ὅρνια νοιώθω,
νάρθη πιὰ ἐκεῖνος στὴ γλυκειὰ πατρίδα δὲ θ' ἀργήσῃ,
μὰ καὶ μὲ σύδερα ἢ δεθῆ τρόπο θὰ βρῆ νὰ φύγῃ,
γιατ' εἶναι πολυσόφιστος. Μὰ πές μου τώρα, γειά σου,
καὶ ξήγησέ μου ξάστερα, παιδί του ἄν εἰσαι ἀλήθεια,
τοῦ Ὀδυσσέα, τοσοδά μεγάλο παληκάρι.

Παραδέξενα στὴν κεφαλὴ καὶ στὰ λαμπρὰ τὰ μάτια
τοῦ μοιάζεις τὶ πολὺ συχνὰ σμιγόμασταν οἱ δυό μας,
πρὸν ἀνεβῆ στὴν Τροία ἐκείσις, ποὺ κι ἄλλοι Ἀργίτες τότες
ἀπὸ τοὺς πρώτους κίνησαν μὲ κουφωτὰ καράβια
ἔνας τὸν ἄλλονα πιὰ ἐμεῖς δὲν εἴδαμε ἀπὸ τότες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε:
«Ξένε, θὰ σοῦ μιλήσω ἐγώ μὲ περισσὴν ἀλήθεια.
Ἐκείνου τέκνο ἡ μάννα μου μὲ λέει ἐγώ τί ξέρω·
ποιός τὸ δικό του τὸ γονιὸ μπορεῖ νὰ πῇ πῶς ξέρει;
Μακάρι νάμουνα παιδὶ καλότυχου πατέρα,
ποὺ τούρχουνται τὰ γερατειὰ στὸ σπιτικό του μέσα.
Μὰ ἐμένα δὲ πιὸ κακότυχος στὸν κόσμο στάθη ἐκεῖνος

ποὺ λὲν πὼς είμαι τέκνο του, σὰν ποὺ ρωτοῦσες τώρα.» 220

Κ' ἡ γαλανόματη θεά γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Δὲν δρισαν ἀγνώριστη νὰ μείνῃ ἡ γενεά σου
 οἱ θεοί, ἀφοῦ σὲ γέννησε λεβέντη ἡ Πηνελόπη.
 Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγα μου κ' ἐτοῦτο·
 σὰν τί τραπέζια ιάναι αὐτά; τί κόσμος; ποιά ἡ ἀνάγκη;
 τάχατες γάμος ἢ γιωρτή; Βέβαια αὐτὰ δὲν εἶναι
 συντροφικά. Μὲ πόση δὲς ἀδιαντροπιὰ καὶ θάρρος
 δῶ μέσα τωγοπίνουνε. Θάγαναχτοῦσε ἀνίσως
 ἐρχόταν ἄντρας γνωστικὸς κι ἅπρεπα τέτοια θώρειε.»

Κι δὲ γνωστικὸς Γηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἰπε. 230

«Μιὰς καὶ ρωτᾶς μου, ὃ ξένε, αὐτά, καὶ θὲς νὰ τὰ κατέχῃς,
 πλούσιο καὶ τιμημένο αὐτὸ τὸ σπίτι πρέπει νάταν,
 ἐκεῖνος ὅσο μέσα ἐδῶ καθότανε ὅμως τώρα,
 ἀλλιώτικα οἵ κακόγνωμοι θεοὶ τὸ βουληθῆκαν,
 ποὺ ἀνείδωτο τὸν ἔκαμαν ὅσο κανέναν ἄλλον·
 καὶ μήτε κἄν τὸ τέλος του δὲ θὶ θρηνοῦσα, ἀνίσως
 στὸ πλάγι τῶν συντρόφων του χανότανε στὴν Τροία,
 γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὕστερα, σὲ ἀγαπητὲς ἀγκάλες.
 Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦστηναν μνημούρι,
 κι ὅνομα θάβγαζε λαμπρὸ νάφηση τοῦ παιδιοῦ του. 240

Μὰ τώρα οἱ Ἀρπυιες ἀδοξα τὸν ἔχουν ἀπταγμένο·
 ἀνάφαντος κι ἀνάκουστος μοῦ γίνη, καὶ μ' ἀφῆκε
 λύπες καὶ δάκρια μήτ' αὐτὸ μονάχα δὲ μὲ δέρνει,
 ἐπειδὴς κι ἄλλα μούφεραν οἱ Ὄλυμπησοι πάθια.
 Γιατὶ ὅσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
 Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο μὲ τὰ δασιὰ τὰ δέντρα,
 κι ὅσοι στὸ βραχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
 ὅλοι ζητοῦν τὴ μάννα μου καὶ μοῦ χαλνᾶν τὸ βιός μου.
 Κ' ἐκείνη μήτε ἀρνιέται τους γάμο φριχτὸ, καὶ μήτε
 τέλος νὰ δώσῃ δύνεται· καὶ δός του αὐτοὶ τὸ σπίτι
 μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα καὶ μένα θὰ μὲ φᾶνε.» 250

Τότε ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ λέει χολοσκαμένα·
 «Ἄλλοις, καὶ πόσο χρειάζεσαι τὸν Ὄδυσσεα κοντά σου,
 ἐτούτους τοὺς ξεδιάντροπους μνηστῆρες νὰ βαρέσῃ.
 Νὰ ἐρχόταν τώρα νὰ σταθῇ στοῦ παλατιοῦ τὶς πόρτες,
 μὲ ἀσπίδα, μὲ περίκρανο καὶ μὲ τὰ δυὸ κοντάρια,
 τέτοιος στὴν ὅψη σὰν ποὺ ἔγω τὸν εἶδα πρῶτα πρῶτα,

σὰν ἔπινε καὶ γλέντιζε στὸ σπιτικό μας μέσα,
ἀπὸ τὸ γιὸ τοῦ Μέομερου γυρίζοντας, τὸν Ἰλο,
τῆς Φύρας, ποὺ μὲ πλοῖο γοργὸ Εεκίνησε, βοτίνι
ζητώντας του θανατεόδο, νάλειψῃ τὶς χαλκένιες
σαΐτες του δὲν τοῦδωσε, τὴ μάνητα φοβώντας
ἔκεινος τῶν ἀθάνατων ὃ γέρος μοι διμως τότες
τοῦ τόδωσε, ἀγαπώντας τον περίσσια τέτοιος νᾶρθη
καὶ νάνταμόσῃ ἐτουτουνοὺς ὃ Ὄδυσσεας, καὶ θάναι
διλων τὸ τέλος ἔαφνικό, κι ὃ γάμος τους φαρμάκι.
Ως τόσο ἔτοῦτα ἂς μείνουνε στὰ χέρια τῶν θεῶνε,
κἄν θὰ γυρίσῃ πάλε ἔδω νὰ γδικιωθῇ, κἄν δχν
ἔσενα τώρα θέλω σε νὰ στοκαστῆς καὶ νάθεης
τὸ πῶς ἀπὸ τὸν πύργο αὐτὸ θὰ διώξῃς τοὺς μνηστῆρες. 270
Ἄκου λοιπόν, καὶ πρόσεξε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω.
Συγκάλεσε τους τὸ ταχὺ τοὺς Ἀχαιοὺς ήρώους,
καὶ σ' ὅλους πὲς τὴ γνώμη σου μὲ τοὺς θεοὺς μαρτύρους.
Πρόσταξε τότες σπίτια τους νὰ φύγουν οἱ μνηστῆρες,
κι ἄν ἡ καρδιὰ τῆς μάννας σου γάμο γυρεύῃ, ἂς σύρῃ
στάρχοντικὸ τοῦ κύρη τῆς, ποῦναι τρανὸς ἀφέντης,
καὶ γάμο αὐτοὶ θὰ κάμουνε, καὶ δῶρα θὰ τοιμάσουν
πολλά, καθὼς ταιριάζουνε σ' ἀγαπημένη κόρη.
Κ' ἔσενα γνώμη φθόνιμη σοῦ δίνω, ἄν θὲς νάκούσης
καρδάβι μὲ εἴκοσι κουπιά, καλό, σὰν πάρης, ἔβγα 280
νὰ μάθης γιὰ τὸν κύρη σου τὸν πολυπλανημένο.
ἢ κάποιος θὰ σοῦ πῆ θρητός, ἢ τὴ φωνὴ θάκούσης
ποὺ στέλνει ὁ Δίας, καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.
Πρῶτα στὴν Πύλο, καὶ ωτᾶς τὸ Νέστορα τὸ μέγα
σῦρε κατόπι στὸν ξανθὸ τῆς Σπάρτης τὸ Μενέλα,
τὸν πιὸ στερνὸ χαλκοάρματο Ἀχαιὸ ποὺ γύρσε πίσω.
Κι ἡ μάθης πῶς ὁ κύρης σου καὶ ζῆ καὶ θὰ γυρίσῃ,
ἀπάντεξε, δσο κι ἄν πονῆς, ὡς ἔνα χρόνο ἀκόμα
ἄν πάλε πῶς ἀπέθανε καὶ πῶς σοῦ χάθη ἀκούσῃς,
γυρίζεις πίσω στὰ γλυκὰ λημερια τῆς πατρίδας, 290
τοῦ στήνεις μνῆμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτεις δῶρα,
δσα τοῦ πρέπουν, κ' ὑστερα παντρεύεις καὶ τὴ μάννα.
Καὶ σὰν τὰ πρᾶξῃς δλ̄ αὐτὰ καὶ τὰ καλοτελειώσῃς,
μὲς στὸ μυαλό σου γύρισε καὶ μέσα στὴν ψυχὴ σου,
τὸ πῶς σ' αὐτοὺς τοὺς πύργους σου θὰ λυώσῃς τοὺς μνηστῆρες.

εἴτε μὲ δόλο, ἢ φανερά τί πιὰ δὲ σοῦ ταιριάζει
μωρὸ παιδὶ νὰ φαίνεσαι, μικρὸς ἀφοῦ δὲν εἶσαι.
”Η τάχα δὲν ἀκοὺς κ' ἐσύ πὼς ὁ λαμπρὸς ὁ Ὁρέστης
δοξάστηκε σ' ὅλη τῇ γῆς σὰ σκότωσε τὸν πλάνο
τὸν Αἴγιστο, ποὺ χάλασε τὸν ἔακουστὸ γονιό του; 300
”Ετσι κ' ἐσύ, ποὺ βλέπω σε τόσο ὕριο καὶ μεγάλο,
γίνου ἄντρας, φύλε, νὰ σὲ ὑμνοῦν κατόπι οἱ ἀπογόνοι.
Καὶ τώρα ἐγὼ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι κατεβαίνω,
τὶ στενοχώρια θάπιασε μεγάλη τοὺς συντρόφους:
ἐσύ μονάχος φρόντιζε καὶ νοιάσου τὰ ὅσα σοῦ εἶπα.”

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει
«Ξένε μου, ἀλήθεια σύμπονα μοῦ συντυχαίνεις λόγια,
καθὼς γονιὸς σὲ τέκνο του, κι ἀξέχαστα θὰ τάχω.
Μὰ κάλλιο μεῖνε τώρα ἐδῶ, κι ἵς εἶσαι γιὰ ταξίδι,
ἔλα καὶ λούσου νὰ φραθῆ ἡ καρδιά σου, καὶ κατόπι 310
κινῆς πρὸς τὸ καράβι σου χαρούμενος, μὲ δῶρο
πλούσιο, λαμπρό, ἀπὲ λόγου μου νὰ τοξηῖς θυμητάρι
σὰν ὅσα φύλοι ἀγαπητοὶ χαρίζουνε σὲ φύλους.»

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογίεται τότες:
«Μὴ μὲ κρατᾶς πιὰ τώρα ἐδῶ, τὶ βιάζουμαι νὰ σύρω.
Κι ὅσο γιὰ δῶρο, ὅποιο ζητάει νὰ δώσῃς μου ἡ καρδιά σου,
στὸ γυρισμό μου δίνεις το, στὸ σπύτι νὰ τὸ πάρω,
πανώριο δῶρο, ποὺ νὰ λέσ κι ἀνταμοιβὴ τοῦ ἀξίζει.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ ξεκίνησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
κ' ἔγιν' ἀτέδος καὶ πέταξε μὲς στὴν καρδιά του ὡς τόσο 320
ἀφῆκε θαρρεσιὰ κι ἀντειπά, καὶ τοῦ γονιοῦ του ἡ μνήμη
πιὸ ζωντανὴ ξανάχουνταν· ξιπάστηκε ἡ ψυχὴ του,
καὶ θάμασε, γιατὶ θεὸς κατάλαβε πὼς εἶταν.

Καὶ τότες μ' ὅψη ἴσοθε ζυγώνει τοὺς μνησιῆρες,
ποὺ τοὺς τραγούδαε ὁ ἔακουστὸς τραγουδιστής, κ' ἐκεῖνοι
καθόντανε χωρὶς μιλιὰ κι ἀκούγαν τὸ τραγούδι
τοὺς ἔλεγε τῶν Ἀχαιῶν τὸ γυρισμὸ τὸ μαῦρο,
ποὺ ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς πρόσταξε στὴν Τροία.
Κι ἀπὸ τάνωγια ἀκούγοντας τὸ θεῖο αὐτὸ τραγούδι
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα,
κατέβηκε τὶς ὄψιν ἀντάμα της δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.
μόνη της ὅχι ἀντάμα της δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.
Κ' ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνησιῆρες, 330

πλάγιι τοῦ στύλου στάθηκε τῆς δουλευτῆς τῆς στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὅψη τῆς τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
μὲ τὶς παραστεκάμενες ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρά τῆς,
καὶ κρένει τοῦ τραγουδιστῆ μὲ μάτια δακρυσμένα·

«Φίμιε ποὺ κι ἄλλα γνώριζες μαγευτικὰ τραγούδια,
μὲ ὅσα θνητοὺς κι ἀθύατους δοξάζετε ἐσεῖς πάντα,
ἐν^τ ἀπ^τ αὐτὸ^τ τραγούδα τους σιμά τους καθισμένος,
κι αὐτοὶ ἂς σωποῦν οὐ ἂς πίνουνε πάψ^τ τὸ τραγούδι ἑτοῦτο, 340
τὸ θλιβερό, ποὺ τὴν καρδιὰ μοῦ σκιζει μὲς στὰ στήθια,
γιατὶ σὰν ἄλληνα καιμά βαρὺς καημὸς μὲ δέοντει,
κι δλημερὶς ἀνιστορῶ καὶ λαχταρῶ τὸν ἄντρα,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἦ δόξα του καὶ στ^τ Ἀργος δὲ ἀπλώθη.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει
«Δὲν τὸν ἀφίνεις τὸ γλυκὸ τραγουδιστῆ, μαννοῦλα,
νὰ φέρνῃ γλέντι καταπῶς τάποθυμάει ὁ νοῦς του;
Δὲ φταίγει σου ὁ τραγουδιστῆς, ὁ Δίας εἰν^τ ἦ αἰτία,
ποὺ κάθε σιταρόθεφτου θνητοῦ ὅπως θέλει δίνει. 350
Δὲν ἔχει κοῦμα ἀν τραγουδάγι αὐτὸς τὴ μαύρη μοῖρα
τῷ Δαναῶνε πάντα θὲν οἵ ἀνθρῶποι τὸ τραγούδι
ποὺ πιὸ καινούριο τοὺς σφαντάει σὰν κάθουνται κι ἀκοῦνε.
Κάνε καρδιὰ κι ἀπομονὴ νάκούς, γιατὶ μονάχος
δὲν ἔχισε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα ὁ Ὁδυσσέας,
μόν^τ κι ἄλλα χάθηκαν πολλὰ στὴν Τοοία παληκάρια.
Ἐμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκυριό σου,
τὴν ἀληκάτη, τάργαλειό, καὶ πρόσταξε τὶς δοῦλες
νὰ σοῦ δουλεύουν κι ἄφινε τὰ λόγια αὐτὰ στοὺς ἄντρες,
μάλιστα ἐμένα, ποῦμαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ ὁ ἀφέντης.» 360

Θάμασ^τ αὐτῇ, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατὶ μπῆκαν
δῶς τὴν καρδιὰ τῆς τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
Κι ἀνέβηκε στ^τ ἀνώγια τῆς, κι ἀντάμα μὲ τὶς βάγιες
τὸν ἀκριβὸ τῆς Ὁδυσσέα θρηνοῦσε, ὠσότου ὕπνο
ἡ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ ματοκλάδια.

Ως τόσο στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια μέσα οἱ ἄλλοι
δχλαλοὶ σηκώνανε, κ^τ εὐκότανε ὁ καθένας
μὲς στὸ κρεββάτι ν^τ ἀξιωθῆ σιμά τῆς νὰ πλαγιάσῃ.

Σ^τ αὐτοὺς ἀρχίζει ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος καὶ κρένει·

«Ἀκούστε, δὲ παραδιάντροποι τῆς μάννας μου μνηστῆρες·
τώρα ἔμεῖς γλέντι ἂς κάμουμε, κι ἄς λείψῃ τάχολόγι,

τὶ ἀξίζει ἀλήθεια τέτοιονα τραγουδιστὴ νάχοῦμε, 370
 σὰν πούναι αὐτὸς ποὺ μὲ θεοῦ λὲς καὶ ή φωνή του μοιάζει
 μὰ τὴν αὐγὴ σὲ συντυχιὰ καθίζουμε δλοὶ ἀντάμα,
 νὰ σᾶς κηρύξω φανερὰ νάφηστε μου τὸν πύργο,
 ἄλλα τραπέζια νάβρετε, δικό σας βιὸς νὰ τῷτε,
 ὁ ἔνας σπίτι τάλλονοῦ. Κι ἀν πάλε ἐσεῖς θαρρῆτε
 πὼς εἶναι δίκιο καὶ εὐλογο νὰ καταλυοῦνται πλούτια
 ἔνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπάτε τα ἐγὼ τότες
 καλῶ βούθεια τοὺς θεούς, ἵσως κι ὁ Δίας φέοη
 τὸ γδικιωμὸ ποὺ ἀξίζει σας, καὶ ἔτσι καὶ ἐσεῖς κατόπι
 πεδῶθε δίχως πλερωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.» 380

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους, δαγκάνοντας τὰ χεύλη
 θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ θαρρετὰ τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὑπείθη ὁ γιὸς τοῦ μίλησε καὶ τούπε·
 «Ἐσένα θεοί, Τηλέμαχε, νὰ σὲ διδάχνουν πρέπει
 μεγάλα λόγια νὰ μιλᾶς, καὶ θαρρετὰ νὰ κρένῃς·
 μὴ σώσῃ καὶ σὲ κάμῃ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου βασιλέα
 στὸ Θιάκι τὸ γυρόλουστο, σὰν πούναι πατρικό συν.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·
 «Τάχα θὰ σοῦ φανῇ βαρὸν τὸ θὰ σοῦ πᾶ, ὡς Ἀντίνε;
 Καὶ ἐτοῦτο θὰ τὸ δέχουμον ἀν τὸδινέ μου ὁ Δίας.
 Ἡ λὲς δὲ γίνεται κακὸ τρανότερο στὸν κόσμο;
 Οχι, δὲν τόχω γιὰ ἀχαμὸν νάναι κανένας φίγας·
 πλούσιο τὸ σπίτι του ἀξιαφνα, δοξάζεται κι ἀτός του.
 Μὰ κι ἄλλοι βρίσκουνται Ἀχαιοὶ στὸ Θιάκι βασιλιάδες,
 νέοι καὶ γέροι ἀριθμητοι, καὶ ἔνας τους θάχῃ ἐτούτη
 τὴ δόξα, μιὰς κι ἀπέθανε ὁ θεῖος ὁ Ὁδυσσέας·
 δῆμος ἐγὼ θὰ δρίζω αὐτὸ τὸ σπίτι καὶ τοὺς δούλους,
 ποὺ γιὰ τὰ μένα ἀπόχτησε μὲ τὰρματά του ἐκεῖνος.»

Καὶ τοῦ Πολύβου ὁ Εὑρύμαχος γυρνάει κι ἀπολογιέται·
 «Αὐτά, Τηλέμαχε, στῶν θεῶν ἀς μείνουνε τὰ χέρια, 400
 τὸ ποιός στὸ θαλασσόλουστο θὰ βασιλέψῃ Θιάκι·
 μακάρι ἔστι νὰ κυβεονᾶς καὶ χτήματα καὶ σπίτι,
 καὶ νὰ μὴν ἔρθῃ ἐδῶ ψυχὴ καὶ θὲς δὲ θὲς σοῦ ἀρπάξῃ
 τὰ χτήματα, δσο τὸ νησὶ τὸ κατοικοῦν ἀνθρώποι.
 Μὰ τώρα θέλω νὰ μοῦ πῆς, καλέ μου, γιὰ τὸν ξένο,
 ποποῦθε νάναι ἐλόγου του; ποιά χώρα λέει δική του;
 ποιά νάναι ἡ φύτρα του μαθέσ, τὸ πατρικό του χῶμα;

μπάς καὶ μαντᾶται σοῦφρεος πὼς ἔρχεται ὁ γονιός σου;
ἢ νᾶρθε ἐδῶ γυρεύοντας δικές του τάχα ἀνάγκες;
Φάνηκε μόλις, κ' ἔφυγε δὲν ἔμεινε δὰ κιόλας
νὰ γνωριστῇ· καὶ πρόστυχος δὲν ἔμοιαζε στὴν ὅψη.»

410

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
«Ο κύρης μου πιὰ γυρισμό, ὃ Εὐρύμαχε, δὲν ἔχει
μῆτε μαντᾶται ἀκούγω ἐγώ, σὰ φτάνουν ἀπὸ κάπου,
μῆτε μαντεῖες πιὰ ψηφῶ σὰν προσκαλέσῃ ἡ μάννα
μάντη στὸ σπίτι καὶ φωτάῃ. Ο ξένος ποὺ εἶδες εἶναι
φύλος δικός μου πατρικὸς ἀπὸ τὴν Τάφο, ὁ Μέντης·
τοῦ φρόνιμου τοῦ Ἀχιαλού παινιέται γιὸς πὼς εἶναι,
καὶ βασιλιὰς τῶν Ταφιῶν, ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅμως τὴν θεὰ στὸ νοῦ τὴν εἶχε πάντα. 420

Ἐκεῖνοι δῶς τόσο στὸ χορὸ καὶ στὸ γλυκὸ τραγούδι
τὸ γύρισαν, καὶ γλέντιζαν δῶς ποὺ νᾶρθη τὸ βράδυ.
Καὶ καθὼς γλέντιζαν, τάχνὸ κατέβηκε τὸ βράδυ·
καθένας τότες σπίτι του τραβοῦσε νὰ πλαγιάσῃ,
καὶ πῆγε κι ὁ Τηλέμαχος στὸν ἄψηλοχτισμένο
τὸ θάλαμο ποὺ σφάνταζε μὲς στὴν αὖλὴ τὴν ὁρια,
νὰ μπῇ στὴν αἰλίνη του, πιολλὰ στὸ νοῦ του μελετώντας.

Ἡ Εὐρύκλεια τότες τοῦφρεος τὰ φώσια τάναμμένα,
τοῦ Ὁπα ἡ κόρη ἡ μπιστευτή, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόη,
π' ὁ Λαέρτης ἄλλοτες μικρὴ τὴν πῆρε κοπελλοῦδα

μὲ εἴκοσι βόδια πλερωμή, καὶ μέσα στὸ παλάτι
τὸ ἴδιο μὲ τὴν ἄξια του γυναίκα τὴν τιμοῦσε,
μὰ ἀντάμα της δὲν πλάγιαζε, νὰ μὴ χολιάσῃ ἐκείνη·
αὐτὴ τὰ φώσια ἀνέβασε, ποὺ ἀπὸ τὶς ἄλλες δοῦλες
τὸν εἶχε ἀγάπη ἔχωρη, κι ἀπὸ μωρὸ τὸν κοίτα.

Ἄνοιξε αὐτὸς τὸ θάλαμο τὸν τεχνικὸ φτιασμένο,
στὴν αἰλίνη κάθησε, ἔβγαλε τὸ μαλακὸ χιτώνα,
τὸν ἔθεσε στῆς φρόνιμης γερόντισσας τὰ χέρια,
κι αὐτὴ σὰν τονὲ δίπλωσε καλά, σὲ ἑυλοκάρφι
τὸν κρέμασε, παράδιπλα στὸ τορνευτὸ κλινάρι,
κ' ἥβγε, τῆς θύρας σέργοντας τὴν ἀργυρὴ κρικέλλα,

ἀπέξωθε μὲ τὸ λουρὶ τὸ σύρτη της τραβώντας.

Κι αὐτὸς μὲ ἀνθὸ τοῦ προβατιοῦ γιὰ σκέπασμα, ὅλη νύχτα
τὸ δρόμο συλλογιότανε ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ τοῦ ἔηγα.

430

440

ΡΑΨΩΔΙΑ Β.

"Εφεξ" ἥ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ τοῦ Ὁδυσσέως ὁ ἀκριβογιὸς σηκώθη ἀπὸ τὸ στρῶμα,
ντύθηκε, ζώνει τὸ σπαθὶ τὸ κοφιερὸ στὸν ὕμο,
ῶρια ποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
καὶ βγαίνει ἀπὸ τὸ θάλαμο μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.
Διαλαλητάδες πρόσταξε καλόφωνους ἀμέσως
τοὺς μακροιμάλληδες Ἀχαιοὺς σὲ συντυχιὰ νὰ κρᾶξουν.
Τοὺς κρᾶξανε, καὶ γλήγορα συνάχτηκαν ἔκεινοι.
Καὶ σὰ συνάχτηκαν, καὶ μὰ παρέα ὅλοι γενήκαν,
κινάει ἔκει μὲ χάλκινο κοντάρι στὴν παλάμη, 10
μονάχος ὅχι· δυὸ σκυλιὰ γοργόποδ' ἀκλουθοῦσαν,
κ' ἥ Ἀθηνᾶ μὲ θεόλαμπρη τὸν περεχοῦσε χάρη.
Τονὲ θαμάζανε ὅλοι τους σὰν ἔχουνταν. Καθίζει
στὸ πατρικό του τὸ θρονί, κ' οἱ γέροι δίνουν τόπο.
Τότες ὁ Αἰγύπτιος ὁ ἥρωας ἀρχίνησε τὸ λόγο,
σκυφτὸς ἀπὸ τὰ γερατειά, καὶ μὲ πολλὰ στὸ νοῦ του.
Τὶ κ' ἔκεινοῦ ὁ ἀκριβογιὸς μὲ τὸ θεῖκὸ Ὁδυσσέα
στὸ Ἰλιο τότες μίσεψε μὲ κουφωτὰ καφάβια,
ὁ Ἀντιφος, πονταριστής, ποὺ ὁ Κύκλωπας ὁ ἄγριος
τὸν ἔκοψε, καὶ δεῖπνο του τὸν ἔκαμε στὸ σπήλιο. 20
Τοῦμειναν τρεῖς· ὁ Εὐρύνομος, μνηστήρας κι αὐτὸς ἔιας,
κ' οἱ ἄλλοι δυὸ νοιαζόντουσαν τὰ γονιμα χωράφια
μὰ ἔκειὸν τὸν εἶχε ἀξέχαστο καὶ τὸν πικροθρηγοῦσε.
Καὶ δάκρια τώρα χύνοντας ξαγόψεψέ τους κ' εἶπε:

« Ἀκούστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Συντυχιὰ μας
δὲν ἔγινε, ἥ συνέδροι μας κανένα ἀφιτού ὁ μέγας
ὅ Ὁδυσσέας μίσεψε μὲ κουφωτὰ καφάβια.
Ποιός τώρα ἔδω μᾶς κάλεσε; ποιός τωσῃ ἔχει ἀνάγκη;
ἀπὸ τοὺς νέους τάχα αὐτὸς γιὰ ἀπὸ τὸν παιλιούς μας νάναι;
νάκουσε τάχα στράτεμα πάς πλάκωσε, καὶ θελεὶ 30
σὰν πρῶτος ποὺ τάπείκασε νὰ μᾶ τὸ φανερώσῃ;
ἥ γι ἄλλο τίποτις κοινὸ θὰ βγῆ νὰ μᾶς μιλήσῃ;
Καλὸς μοῦ φαίνεται ἀνθρωπος, καὶ βιογημένος ο ἄναι.
Νὰ τοῦ χαρίζῃ ὁ Δίας καλά, ὅσα ζητιάι ἥ ψυχή του.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος τάχε καλὸ σημάδι.
Καὶ πιὰ δὲν κάθουνταν, παρὰ ποθώντα να μιλήσῃ,

στάθη στὴ μέσῃ τοῦθαλε στὸ χέρι δεκανίκι
δι κήρυκας Πεισῆνορας, μὲ νοῦ καὶ γνῶσες ἀντροῖς.

Καὶ τότες πρῶτα γύρισε κατὰ τὸ γέρο, κ' εἶπε:

«Αὐτός, ὃ γέρο, ποὺ ωιᾶς, θὰ δῆς μακριὰ δὲν εἶναι 40
ἔγῳ τὸν κόσμο κάλεσα, τὶ ἐμένα ἀγγίζει ὁ πόνος.

Καὶ μήτε στράτεμα ἄκουσα νὰ πλάκωσε, καὶ θέλω
σὰν πρῶτος ποὺ τἀπείκασα νὰ σᾶς τὸ φανερώσω,
μήτ' ἄλλο τίποτις κοινὸ δὲ βγαίνω νὰ ἔηγήσω,
παρὰ δικό μου πάθημα, ποὺ μοῦπεσε στὸ σπίτι
διπλῷ· τὸν ἄξιο μου ἔχασα γονιὸ ποὺ κυβερνοῦσε
ἔσας ἔδω ὅλους μιὰ φορὰ σὰν ἡμερος πατέρας,
κι ἄλλο, κειρότερο πολὺ, ποὺ πάει νὰ ξολοθρέψῃ
τὸ σπιτικό μου, κι ὅλο μου τὸ βιός νὰ τἀφανίσῃ.

Μηνηστῆρες πλῆθος πέσανε τῆς ἀθελής μου μάννας, 50
γιοι τῶν ἀντρῶν ποὺ βρίσκουνται προυχόντοι μὲς στὸν τόπο,
καὶ νὰ φανοῦνται τρέμουντε στοῦ Ἰκάριου τοῦ γονιοῦ τῆς,
ποὺ αὐτὸς τὴ μυγατέρα του θὰ προσκιάζε, καὶ σ' ὅποιον
πιὸ ταιριαστὸς τοῦ φαίνουνταν, τὴν ἔδινε γυναίκα.

Μόνε σ' ἐμᾶς ὅλοκαροὶς χαῖεύοντας ἐκεῖνοι
καὶ βόδια σφάζοντας κι ἀρνιά, καὶ τὰ παχιὰ τὰ γίδια,
τὰ χαίρουνται, καὶ πίνουντε τὸ φλογερὸ κρασί μου,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ καταλοῦνται γιατὶ ἀντρας πιὰ δὲ στέκει
σὰν ποὺ δὲ Δυσσέας εἴτανε, τὸ σπίτι νὰ γλυτώσῃ.

Κ' ἐμεῖς γι' αὐτοὺς δὲ σώνουμε μὰ ἀλήθεια καὶ κατόπι 60
θάμαστε ἐμπρός τους ἀκαμνοὶ κι ἀνήξεροι ἀπὸ μάχη.

Νάχα μαζί μου δύναμη, κ' ἔγῳ θάντιστεκόμουν,
τὶ ἀβάσταχτά ναι ἐτοῦτα πιάς μοῦ ἀφάνισαν τὸ σπίτι
καὶ πῆγε νοιώστε την κ' ἐσεῖς αὐτὴ τὴν ἀδικιά τους,
ντραπῆτε ἐκείνους τοὺς λαοὺς ποὺ γύρω γειτονεύουν,
καὶ φοβηθῆτε τοὺς θεούς, μὴν ὀργιστοῦν καὶ φέρειν
μιὰ μέρα στὸ κεφάλι σας τὰ μαῦρα αὐτὰ τὰ ἔργα.

Προσπέρφτω σας, γιὰ τὸνομα τοῦ Δία καὶ τῆς Θέμης,
ποὺ τῶν ἀντρῶν τὶς συντυχιές αὐτὴ συιροπάει ἥ φέρνει,
πάψτε, καλοί μου, ἀφήστε με μὲς στὸν καημὸ νὰ λυώνω 70
μονάχος, ἀν δὲ δοξαστὸς πατέρας μου Ὀδυσσέας
πτοὺς Ἀχαιοὺς δὲν ἔκαιμε κακὸ ἀπὸ ὅχτιφτιά του,
ποὺ τώρα μ' ὀχτοητα κ' ἐσεῖς τὸ ξεπλερώνετέ μου,
οὐ ἐτούτους θάρρος δίνοντας πιὸ κέοδος γιὰ τὰ μένα

ἔσεις νὰ καταλούσατε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά μου.
Νᾶσαστε ἔσεις, τὸ δίκιο μου θὰ τέθρισκα μιὰ μέρα
τὶ μὲς στὴ χῶρα θάβγαινα, καὶ γκαρδιακὰ μιλώντας
τὰ πλούτια μου θὰ γύρευα, ὡς ποὺ ὅλα νὰ δοθοῦνε.
Μὰ τώρα πόνο ἀγιάτρευτο μοῦ βάζετε στὰ σπλάχνα.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπε μὲ χολῆ, κ' εὐτίν τὸ δεκανίκι
χάμου πετάει δακρύζοντας· κι ὅλους τοὺς πῆρε ἡ λύπη.
Σωποῦσαν, καὶ κανένας τους νὰ βγάλῃ δὲν κοτοῦσε
λόγο σκληρό, κι ἀπάντηση νὰ δώσῃ· μόνο δὲν Ἀντίνος
σηκώθηκε ἀπ' τοὺς Ἀχαιούς, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.

«Μωρὲ λογά, ἀχαλίνωτε Τηλέμαχε, τί λές μας;
μᾶς βρίζεις, κι ἀβανιάσματα νὰ μᾶς κολλήσῃς θέλεις·
μὰ ξέρε το πῶς δὲ σοῦ φταῖν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ μνηστῆρες,
παρὰ ἡ μαννοῦλα σου τὰ φταίει, ποὺ χύλια ξέρει δὲν νοῦς της.
Τρεῖς χρόνοι τώρα πέρασαν, καὶ τέταρτος κοντεύει,
ποὺ αὐτὴ γελάει τοὺς Ἀχαιούς. Ἐλπίδες δίνει σ' ὅλους, 90
καὶ καθενοῦ ἔχωριστὰ ταξίματα τοῦ στέλνει,
αὐτὴ δῆμος ἄλλα μελετάει. Καὶ κοίταξε κ' ἐτούτη
τὴν πονηριὰ ποὺ μπόρεσε νὰ σοφιστῇ καὶ νᾶθρη.
Στήνει θεόμακρο παννὶ στὸν πύργο της νὰ φάνη,
ψιλόκλωστο κι ἀμέτρητο, καὶ λέει μας· «Παληκάρια,
μνηστῆρες μου, τώρα δὲ λαμπρὸς ποὺ ἀπέθανε Ὁδυσσέας,
μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ νᾶποσώσω πρῶτα
τὸ παννικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νῆματα τοῦ κάκου,
ποὺ τῶχω γιὰ τὸ σάβανο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
σὰν ἔρθῃ δὲ κορμοτεντωτὴς δὲ χάρος καὶ τὸν πάρῃ, 100
μπάς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάσῃ,
ἄν κοίτεται ἀσαβάντος, πούταν καὶ τόσο πλούσιος.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές μας.
Λοιπόν, τὶς μέρες ἔφαινε τὸ θεόμακρο παννὶ της,
τὴν νύχτα δῆμος τὸ ἔφεραινε σὰν ἔφερναν τὰ φῶτα.
Τρεῖς χρόνους μᾶς κρυφόπαιζε, κ' ἔτσι μᾶς ἔπειθε ὅλους
μὰ οἱ ἐποκήες σὰ φέρανε τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
μιά της γιναίκα πᾶξερε, μᾶς τὰ φυνέρωσε ὅλα,
καὶ πιάσαμέ την τὸ λαμπρὸ παννί της νὰ ἔφαίνη.
Καὶ τότες πιὰ μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσε ἀπ' ἀνάγκη· 110
κ' ἔσένα, νὰ τί ἀπάντηση σοῦ δίνοντας οἱ μνηστῆρες,
κ' ἔσυ νὰ ξέρης, κ' οἱ Ἀχαιοὶ νὰ μάθουν ὅλοι ἐτοῦτοι.

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, ^{1η} Ομήρου Ὅδυσσεια. Εκδ. 1η

Ξεδιάβασ' την τὴ μάννα σου, καὶ πὲς νὰ πάγι νὰ πάρον
ὅποιον καλέσῃ ὁ κύρης της κι ὅποιον αὐτὴν θελήσῃ.

Μὰ ἂ μελετάῃ τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ βασανίσῃ ἀκόμα,
μὲ ὅσα φυλάει τῆς Ἀθηνᾶς χαρίσματα ἡ ψυχή της,
μὲ τὴν πιθέξια τέχνη της, μὲ τὴ λαμπρὴ ἔυπνάδα,
τὶς μαριολιές, ποὺ σὰν κι αὐτὲς μήτ' οἱ παλιὲς ἐκεῖνες
ῶριομαλλοῦσες Ἀχαιες δὲν ἄκουσα ἀν τὶς ἵχαν,

ἡ Ἀλκμήνη, ἡ ὥριοστεφάνωτη Μυκήνη, μήτε ἡ Τύρω,
ποὺ μιά τους δὲν τῆς ἔμοιαζε στὸ νοῦ τῆς Πηνελόπης,
αὐτὸ δῆμως δὲν τἀπείκασε πῶς θὰ σοῦ τρῶνε οἱ ἄλλοι
τὸ βιός σου καὶ τὰ πλούτια σου δσο πεισμώνει ἐκείνη
στὴ γνώμη ποὺ οἱ ἀθάνατοι τῆς βάλανε στὸ νοῦ της.
Μεγάλο ἀπόχτησε ὄνομα γιὰ λόγου της, μὰ ἐσένα
ἀρίθμητα σὲ στέρησε καλά. Καὶ γνώριζε το;
πῶς ἐμεῖς μήτε σ' ἔξοχὴ μήτε κι ἄλλοι δὲν πᾶμε,
πρὶν αὐτὴν πάρῃ ἀπὸ τὰ μᾶς τὸν ἄντρα ποὺ διαλέξῃ.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
«Ἀντίνο, ἀπὸ τὸν πύργο μου δὲ γίνεται νὰ διώξω
ἐκείνη ποὺ μὲ γέννησε καὶ μ' ἔθρεψε· δι γονιός μου,
ζῆ ἀπέθανε, σὲ ξένη γῆς ἀπόμεινε· ἀν τὴ στείλω
τὴ μάννα ἐγώ, στὸν κύρη της θὰ τἀκριβοπλερώσω.
Κι ἀπ' τὸν Ἰκάριο συφιορές κι ἀπ' τὸ θεὸ διὰ μούρθουν,
σὰ φεύγει ἡ μάννα καὶ ξορκάει τὶς μαῦρες Ἐρινύες·
μὰ καὶ τοῦ κόσμου ἐπάνω μου τὴν κατηγόρια θᾶξω·
ῶστε ποτές μου τέτιο ἐγώ δὲν ξεστομίζω λόγο.
Κι ἀτοί σας ἀν τὸ νοιώθετε τὸ κῷμον αὐτό, νὰ σύρτε,
ἄλλα τραπέζια νᾶθρετε, δικό σας βιός νὰ τρῶτε,
δι ἔνας σπίτι τοῦ ἄλλονού. Μὰ ἀν πάλε ἐσεῖς θαρρήτε
πῶς εἶναι δίκιο κ' εὔλογο νὰ καταλυοῦνται πλούτια
ἔνὸς ἀνθρώπου ἀπλέρωτα, σκορπάτε τα· ἐγώ τότες
καλῶ βοήθεια τοὺς θεούς, ίσως κι δι Δίας φέρῃ
τὸ γδικιωμὸ ποὺ ἀξίζει σας, κ' ἔτσι κ' ἐσεῖς κατόπι
πεδῶθε δίχως πλεορωμὴ μιὰ καὶ καλὴ χαθῆτε.»

Αὐτὰ εἶπε, κι δι βροντόφωνος δι Δίας τότες στέλνει
ἀπ' τἀψηλὸ βουνόκορφο δυὸ ἀῖτοὺς καὶ ξεκινᾶτε.
Πέταγαν πρῶτα ἀνάλαφρα σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου,
πλευρὸ πλευρὸ διαβαίνοντας μὲ τὰ φτερὰ ἀπλωμένα·
μὰ στῆς πολύβοης συντυχιᾶς σὰν ἔφτασαν τὴ μέση,

120

130

140

150

στριφογυρούν, καὶ μὲ βαρὺ φτερούγιασμα κοιτώντας
πρὸς τὰ κεφάλια τοῦ λαοῦ ματιές θανάτου ρίχτον·
καὶ μὲ νυχίες σὰν ἔσκισαν τὰ μούτρα, τὰ λαιμά τους,
δεξὰ κινώντας πέρασαν τὶς κατοικίες τῆς χώρας.
Θαμάσαν ὅλοι βλέποντας τὰ ὄρνια σὰ φανῆκαν,
κι δ νοῦς τους ἀνιστόραγε τὰ μέλλανε νὰ γίνουν.
Ο γέρος τότε ἥρωας τοὺς μάλησε Ἀλιθέρσης,
τοῦ Μάστορα, ποὺ πρῶτος τους κρινότανε ὅλονῶν
στὴ γνώριση τῆς μαντικῆς, στὴν δρμηνεὶα τῶν ὄρνιων·
αὐτὸς λοιπὸν καλόγρωμα ἔαγόρεψε τους κ' εἶτε·

160

«Ἀκούστε με, ὁ Θιακῆσοι ἐσεῖς, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,
τὸ τί ἔχω τώρα νὰ σᾶς πῶ καὶ νὰ σᾶς φανερώσω.

Βαρὺ κακὸ τοὺς ἔρχεται· δὲ δύνεται δ Ἅυσσεας
νὰ μείνῃ πιὰ πολὺν καιρὸν μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς του·
σιμὰ ἐδῶ κάποιν θάνατο γιὰ τοὺς μνηστῆρες σπέρνει
μὰ κι ἄλλοι μας ἐδῶ πολλοὶ θὰ πάθουμε μαζί τους,
ποὺ κατοικιά μας ἔχουμε τὸ ξάστερο τὸ Θιάκι
τὸ πῶς θὰ τοὺς μποδίσουμε ἀπὸ τώρα ἀς στοχαστοῦμε,
ἢ ἐτοῦτοι πρῶτοι ἀς πάψουνε τὶ γιὰ καλό τους εἶναι.
Δὲν προφητεύω ἀνήγερος· κατέχω τα ποὺ νοένω·

170

ἔτσι κ' ἐκειοῦ ὅσα μάντεψα ἐγὼ τότες, ὅλα βγῆκαν
ὅταν οἱ Ἀργῆτες ὅλοι τους στοῦ Πηλίου τὴ χώρα δρμοῦσαν,
κι ἀντάμα τους δ τρέξυπνος ἔκείναιε Ὁδυσσεας.

Θὰ πάθῃ, τούλεγα, πολλά, θὰ χάσῃ τοὺς συντρόφους,
καὶ θὰ γυρίσῃ ἀγνώριστος στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια
στὸν τόπο του· καὶ νά, ποὺ αὐτὰ τώρα τοῦ βγαίνουν δλα.»

Καὶ τοῦ Πολύβου δ Εὔρυμαχος ἀντίσκοψε καὶ τοῦπε·
«Σπίτι σου σέρνε, γέρο ἐσύ, καὶ βγάζε τῶν παιδιῶν σου
μαντεῖες, μπάς καὶ πάθουνε· κανὲ κακὸ κατόπιν
προφήτης εἰμ' ἐγὼ σ' αὐτὰ πολὺ καλύτερός σου.

180

»Ορνια γυρίζουνε πολλὰ κάτω ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἥλιου,
μὰ δὲ μαντεύονταν δλα· πάει, χάθη δ Δυσσέας στὰ ξένα·
μακάρι νάφανίζουσαν κ' ἐσὺ μαζὶ μ' ἐκεῖνον,
νὰ μὴ μᾶς ψέλνης τώρα ἐδῶ τὶς τόσες μαντικές σου,
κεντώντας ἀδιαφόρετα τὸ χόλιασμα τοῦ γιοῦ του,
μ' ἐλπίδα κ' ἵσως σπίτι σου κάποιο σοῦ στείλῃ δῶρο.
Σοῦ λέω ἐγὼ μιὰ καὶ καλή, κι αὐτὸ ποὺ πῶ τελειέται·
ἐσὺ ποὺ ξέρεις τὰ παλιὰ καὶ τὰ πολλά, ἀν ἐτούτου

τοῦ νέου ἀνάψης τὴν δόγη μὲ πλανερά σου λόγια,
πρῶτος αὐτὸς χερότερα θὰ πάθῃ ἀπ' ἀφορμή σου,
καὶ μήτε ἀπ' αὐτουνούς καλὸ δὲ θενὰ δῆ, κ' ἐσένα
μὲ πρόστιμο θὰ ψήσουμε βαρύ, ποὺ σὰν πλεούνης
ἀπὸ τὸν πόνο, γέρο μου, θενὰ λυσσάξῃ δὲ νοῦς σου.
Καὶ τώρα τὸν Τηλέμαχο μπρὸς σ' ὅλους συβουλεύω
νὰ πῇ τῆς κερά μάννας του νὰ σύρῃ στοῦ γονιοῦ της,
κι αὐτοὶ θὰ τὴν παντρέψουνε κι ἀρίφνητα θὰ βγάλουν
προικιά, σὰν ποὺ ταιριάζουνε σὲ κόρη ἀγαπημένη.
Τις βαρετές μας προξενείες ἄλλιῶς δὲν παραιτοῦμε,
τὶ στάλα δὲ φοβόμαστε κανέναν ἐδῶ πέρα,

190

μὰ μήτε τὸν Τηλέμαχο μὲ τὰ πολλὰ τὰ λόγια:
κι οὐδὲ ψηφοῦμε, γέροντα, τὶς προφητεῖες ποὺ βγάζεις,
τὶς ἀνωφέλευτες, ποὺ πιὸ σιχαμερὸ σὲ κάνουν.

200

Τὰ πλούτια του θὰ τρώγουνται κι ἀγύριστα θὰ μνήσκουν,
ὅσο αὐτὴ παίζει τοὺς Ἀχαιούς, τὸ γάμο ἀργυπορώντας
καὶ πάντα θὰ προσμένουμε καὶ θὰ λογομαχοῦμε
γιὰ τὶς περίσσεις χάρες της, καὶ σ' ἄλλες δὲ θὰ πᾶμε,
ἀπ' ὅσες ταίρια γίνουνται καλὰ τοῦ καθενοῦ μας.*

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
«Εὔρημαχε, κ' οἱ ἄλλοι ἔσεις καμαρωτοὶ μνηστῆρες,
μήτε μιλῶ γι' αὐτὰ ἐγὼ πιά, κι οὐδὲ παρακαλῶ σας»
αὐτὰ τώρα κ' οἱ ἀθάνατοι κ' οἱ Ἀχαιοὶ τὰ ξέρουν.
Παρὸν καράβι γλήγορο κ' εἴκοσι δόστε μου ἀντρες,
ἀπὸ ὧν τόπο σ' ἄλλονα ταξίδι νὰ μὲ πάρουν.

210

Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω καὶ στὴ Σπάρτη,
τοῦ πλανημένου μου γονιοῦ τὸ γυρεσμὸ νὰ μάθω
ἢ κάποιος θὰ μοῦ πῇ θνητός, ἢ τὴ φωνὴ θάκουσω
ποὺ στέλνει ὁ Δίας καὶ στὴ γῆς συχνὰ σκορπάει τὶς φῆμες.
Κι ἂ μάθω πὼς ὁ κύρης μου καὶ ζῆ καὶ θὰ γυρίσῃ,
ὅς ἔνα χρόνο, κι ἂς πονῶ, θενάπαντέξω ἀκόμα·
ἄν πάλε πὼς ἀπέθανε καὶ πὼς μοῦ χάθη ἀκούσω,
γυρίζω πίσω στὰ γλυκὰ λημέρια τῆς πατρίδας,
τοῦ στήνω μνῆμα, νεκρικὰ πολλὰ τοῦ θέτω δῶρα,
ὅσα τοῦ πρέπουν, κ' ὕστερα παντρεύω καὶ τὴ μάννα.»

220

Αὐτὰ σὰν εἶπε, κάθησε κ' εὐτὺς σηκώθη ὁμπρός τους
ὁ Μέντορας ποὺ σύντροφο ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸν εἶχε,
καὶ φεύγοντας στὰ χέρια του τὸ σπιτικό του ἀφῆκε,

δλοι νάκοῦν τὸ γέροντα, καὶ νὰ φυλάῃ τὰ πάντα
ἐκεῖνος μὲ καλογνωμιὰ ἔαγόρεψε τους κ^ο εἶπε:

«Ἀκούστε με τὸ τί θὰ πῶ, Θιακήσοι. Πιὰ κανένας
ἄς μὴ μᾶς ἔρθη βασιλιάς, καλόβουλος καὶ δίκιος 230
καὶ πρόσχαρος, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νάναι,
ἀφοῦ τὸ θεῖκὸ Ὀδυσσέα κανένας δὲ θυμαῖται,
μὲς στὸ λαὸ ποὺ σὰ γονιὸς μ^ο ἀγάπη τὸν κυβέρνα.
Καὶ δὲ θαμάζουμαι ἐτουνοὺς τοὺς ἄφοβους μνηστῆρες,
ποὺ ἔργατα παράνομα μὲ πονηρἱές σκαρώνουν.
ἄν αὐτοὶ τρῶν καὶ καταλοῦν τοῦ Ὀδυσσέα τὸ σπίτι,
μὲ τὴ ζωὴ τους παίζουνε, καὶ λὲν πὼς χύθη ἐκεῖνος.
Μὰ ἐσαῖς τοὺς ἄλλους, ποὺ βουδοὶ καθόσαστε, καὶ λόγῳ
δὲ βγάζετε ἐναντίο τους, νὰ τοὺς καταδαμάστε,
ἐσεῖς οἱ πάμπολλοι, αὐτούνοὺς τοὺς μετρητοὺς μνηστῆρες.» 240

Κι ὁ Λειώκριτος τοῦ Εἰνῆνορα γυριζει τὸ
Μέντορα ἐσά, κακέμωνδες εἰπὲ πλυσιε, τί φωνάζεις;
Τοὺς λὲς νὰ μᾶς δαμάσουνε, κι ὡς τόσο δύσκολό ναι
οἱ λίγοι νὰ κτυπήσουνε πολλοὺς γιὰ φαγοπότι.
Κι ἄν δ Θιακήσος Ὀδυσσέας φανερωθῇ ἀπατός του,
κι ἀπὸ τὸν πύργο σοφιστῆ νὰ διώξῃ τοὺς μνηστῆρες,
ἐκεῖ ποὺ τρωγοπίνουνε τὰ παληκάρια ἀντάμα,
δὲ θᾶχαιρε ἥ γυναίκα του ποὺ γύρισε δ καλός της,
τὶ μαῦρο τέλος θᾶχρισκε ἐκεῖ μέσα πολεμώντας 250
ἔνας αὐτὸς μὲ τοὺς πολλούς· μὰ ἐσὺ σωστὰ δὲν τάπες.
Ἐλάτε τώρα ἐσεῖς, παιδιά, σκορπιέστε στὶς δουλειές σας
δ Ἀλιθέρσης τούτονε κι δ Μέντορας ἄς βάλουν
στὸ δρόμο του, σὰν πούναι δὰ καὶ γονικοί του φίλοι.
Μὰ ἔγω θαρρῶ πολὺν καιρὸ θὰ κάθεται στὸ Θιάκι
νάκούη μαντᾶτα, καὶ ποτὲς δὲ θὰ χαρῇ ταξίδι.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, σκόρπισε τὴ συντυχιὰ μὲ βιάση.
Καὶ σύρανε στὸ σπίτι του δ καθένας, κ^ο οἱ μνηστῆρες
κατὰ τὸν πύργο κίνησαν τοῦ θεῖκο Ὀδυσσέα.

Τότες μακριὰ δ Τηλέμαχος στάκρόγιαλο κατέβη,
τὰ χέρια θαλασσόνιψε, κ^ο ἔκαμε δέηση κ^ο εἶπε:

«Ἀκού μ^ο, ἐσὺ δ θεός, ποὺ ἔχτες στὸν πύργο ἥ ες καὶ μούπες
νὰ πάρω πλοῖο καὶ στάχνα τὰ πέλλαα νάρμενίσω,
νὰ μάθω ἣ γύρισε δ γονιὸς ποὺ λείπει τόσους χρόνους,
κι ὅμως μποδίζουν οἱ Ἀχαιοί, καὶ μάλιστα οἱ μνηστῆρες,

πούναι μεγάλη ἡ κάκια τούς, περίσσια ἡ περηφάνεια »

Αὐτὰ σὰν προσευκήθηκε, νά, ἡ Ἀθηνᾶ προβάλλει,
μὲ τὴ φωνὴ καὶ τὸ κορμὶ τοῦ Μέντορα ἀντικρί του,
καὶ συντυχάινει του, καὶ λέει μὲ φτερωμένα λόγια·

«Τηλέμαχε, ἄναντρο ἦ χαζὸ δὲ θὰ σὲ λὲν κατόπι
ἄν τοῦ γονιοῦ σου ἡ λεβεντιὰ μέσα σου μνήσκῃ, κ' εἴσαι
τέτοιος ποὺ ἐκεῖνος εἴτανε καὶ σ' ἔργα καὶ σὲ λόγια·
καὶ τότες τὸ ταξίδι σου δὲν πάει χαμένο, θᾶβγη.

Μ' ἄν ἐκεινοῦ δὲν εἴσαι ἐσὺ γιὸς καὶ τῆς Πηνελόπης,
αὐτὰ ποὺ λαχταρᾶς θαρρῷ δὲ θὰ τὰ δῆς νὰ βγοῦνε.
Λίγα στὸν κόσμο αὐτὸ παιδιὰ μὲ τοὺς γονιούς τους μοιάζουν,
χερότεροι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, καλύτεροι ὥνται λίγοι.

Μὰ ἀφοῦ δὲ θᾶσαι ἐσὺ ἄναντρος μηδὲ χαζὸς κατόπι,
μελέτα το πῶς τὰ ἔργα αὐτὰ ἐσὺ θὰ τὰ τελέσῃς,
κι ἀψήφα τους τοὺς ἀμιναλοὺς αὐτοὺς καὶ τὶς βουλές τους,
τί γνώση αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καὶ δίκιο δὲ γνωρίζουν·
δὲν ξέρουν πῶς ὁ θάνατος κ' ἡ μαύρη τους ἡ μοῖρα
εἶναι κοντά, καὶ θὰ τοὺς φάγῃ μονήμερα δλονούς τους.
Καὶ τὸ ταξίδι ποὺ ζητᾶς πολὺ πιὰ δὲ θ' ἀργήσῃ·
τέτοιος σου φίλος πατρικὸς ἔγώ ὡμαι, ποὺ καράβι
θὰ σοῦ τοιμάσω γλήγορο, κ' ἵδιος θάρθω μαζὶ σου.
Πήγαινε, σμῖξε τώρα ἐσὺ μὲ τοὺς μνηστῆρες σπίτι,
προμήθειες μάζωξε πολλές, καὶ σ' ἀγγειὰ μέσα κλεῖστες
μες στὶς λαγῆνες τὸ κρασί, τάλευρι, τὸ μεδούλι
τοῦ κάθε ἀνθρώπου, σὲ πετσιὰ σφιχτοραμμένα βάλτο.
κ' ἔγὼ πηγαίνω στὸ λαὸ συντρόφους νὰ μαζώξω
νάρθουν ἔθελοντές πολλὰ καράβια ἔδω στὸ Θιάκι,
μὰ θὲς καινούρδια θὲς παλιά· θὰ βρῶ καὶ θάρματώσω
ἀπ' ὅλα τὸ πιὸ διαλεχτό τὸ οίχτουμε στὸ κῦμα,
καὶ βγαίνουμε ἀρμενίζοντας στὰ διάπλατα πελάγη.»

Αὐτὰ σὰν τοῦ εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ κόρη, ἐκεῖνος
ἀσάλευτος δὲν ἔμεινε στὴ θεϊκὴ φωνὴ της,
μόνε στὸν πύργο κίνησε μὲ σπλάχνα ταραγμένα,
καὶ βρῆκε τοὺς λεβέντηδες μνηστῆρες στὸ παλάτι
γδέρνανε γίδια στὴν αὐλὴ καὶ χοίρους καψαλίζαν.
«Ἡρθε ἵσια στὸν Τηλέμαχο γελώντας ὁ Ἀντίνος,
καὶ τοῦπιασε τὸ χέρι του, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε

270

280

290

300

«Μωρὲ Τηλέμαχε λογά, ἀχαλίνωτε, μὴ βάζης
στὸ νοῦ σου τίποτις κακό, μήτ' ἔργο, μήτε λόγο,
μόνον πάθησε νὰ φᾶς νὰ πιῆς σὰν πρῶτα. Κι ὅλα ἐτοῦτα
θὰ σοῦ τὰ βροῦν οἱ Ἀχαιοί, καράβι, λαμνοκόπους
καλούς, νὰ φτάσῃς γλήγορα στὴ βλογημένη Πύλο,
καὶ νὰ γυρέψῃς ἀκουσμα τοῦ ἔλλαμπρου γονιοῦ σου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
«Ἀντίνο, δὲν μπορῶ μ' ἐσᾶς τοὺς περηφανεμένους
σὲ φαγοπότια νὰ γλεντῶ χαζὸς καὶ δίχως ἔννοια.
Τάχα δὲ σώνει ποὺ ὅλοι ἐσεῖς τἀρίφνητα καλά μου
σκορπίστε τα σὰν εἴμουνα μωρὸ παιδί; μὰ τώρα
ποὺ ἀντρόθηκα, κι ἀκούγοντας ἀπ' ἄλλονοὺς μαθαίνω,
κι ὅσο πηγαίνει μέσα μου ἡ ψυχὴ μου δυναμώνει,
μοῖρα κακὴ θάγωνιστῶ κ' ἔγω σ' ἐσᾶς νὰ φέρω,
εἴτε στὴν Πύλο τραβηγτῶ, ἢ μείνω ἐδῶ στὸ Θιάκι.
Θὰ πάω—κι ὅχι ἀνώφελο ταξίδι αὐτό—περάτης,
ἀφοῦ δικά μου πλοῖα ἔγω, δικούς μου λαμνοκόπους
δὲν ἔχω, καὶ τὸ κρίνατε κ' ἐσεῖς ἐτοῦτο κάλλιο.»

Εἶπε, καὶ σιγοτράβηξε τὸ χέρι ἀπὸ τ' Ἀντίνου
τὴν ἀπαλάμη. Στρώνοντας οἱ ἄλλοι τὰ τραπέζια
μὲ λόγια τὸν κεντούσανε καὶ τονὲ περγελοῦσαν,
κι ἀπὸ τοὺς ξιππασμένους νιοὺς ἔνας αὐτὰ λαλοῦσε·

«Καὶ βέβαια κάποιο φονικὸ δ Τηλέμαχος σκαρώνει.
Πηγαίνει ὡς τὴν ἀμμουδερὸν ἦλιν Πύλο κι ὡς στὴ Σπάρτη.
βιοηθοὺς νὰ φέρῃ· μέσα του πάθος μεγάλο βράζει
ἴσως κι ὡς στὴν παχειὰ τὴ γῆς τῆς Ἔφυρας τραβήξῃ,
κι ἀπὸ κεῖ πέρα βότανα θανατερὰ μᾶς φέρῃ,
καὶ στὸ κροντήρι οἵτινι τα κι ὅλους ἐδῶ μᾶς οιδύσῃ.»

Καὶ κάποιος ἄλλος πάλε ἐκεῖ τοὺς εἶπε ξιππασμένος·
«Ποιός ξέρει ἂ δὲ μᾶς βγῆ κι αὐτὸς μὲ κουφωτὸ καράβι
καὶ σὰν τὸν Ὀδυσσέα χαθῆ μακριὰ ἀπὸ κάθε φύλο;
Ο κόπος θάτανε γιὰ μᾶς σὰν πιὸ πολὺς ἀλήθεια,
γιατὶ θὰ μοιραζόμασταν τὸ ἔχει του, κ' ἡ μάννα
τὸ σπίτι θάχε μὲ δποιονα τὴν ἔπαιρνε γυναίκα.»

Καὶ στοῦ γονιοῦ δ Τηλέμαχος τὸ θάλαμο κατέβη
τὸν ἀψηλὸ καὶ διάπλατο, πᾶχε σωροὺς χρυσάφι
καὶ χάλκωμα, καὶ σεντουκιὲς φορέματα καὶ μῆρα,
καὶ ποὺ γλυκόπιοτο παλιὸ κρασί, πολλὰ πιθάρια

310

320

330

340

στεκόντουσαν δλόγεμα μὲ ἄγνὸ πιοτὸ καὶ θεῖο,
στὸν τοῦχο ἀράδα κολλητά, ἵσως κ̄ ἔρθῃ μιὰ μέρα
πάλε ὁ Δυσσέας στὸν τόπο του, τὰ πάθια του σὰν πάψουν.
Σφιχτὰ δυὸ σανιδόφυλλα σφαλνούσανε τὴ θύρα,
καὶ μέρα νύχτα βρίσκουνταν κελάρισσα γυναίκα,
ποὺ καθετὶς νοιαζότανε μὲ νοικοκυροσύνη,
ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ Ὀπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισηνόδη.
Τὴν ἔκραξε ὁ Τηλέμαχος ἐκεῖ, κι αὐτὰ τῆς εἶπε-

«Ἐλα, ὦ γριά, χρασὶ γλυκὸ μὲς στὶς λαγῆνες χῦσε,
τὸ νόστιμο, ὑστερὸ ἀπ’ αὐτὸ ποὺ ἐσὺ φυλάεις γιὰ κεῖνον 350
τὸν ἄμιοιρο, τὸ θεόσπαρτο Ὁδυσσέα, ποὺ τὸ ἐλπίζει
μιὰ μέρα πὼς θὰ ἔσαναρθῇ, τὸ θάνατο ἄν το εφύγῃ.
Δώδεκα γέμισε ἀπ’ αὐτὲς καὶ καλοστούπωσέ τις,
βάλε καὶ στὰ καλόραφτα δεομάτια μέσα ἀλεύρι,
εἴκοσι μέτρα κάμε τα καρπὸ μυλαλεσμένο,
καὶ ἔρε τα μονάχη σου. Κι δλα μαζὶ νὰ τάχῃς,
τὶ θᾶρθω ἀποσπερῆς ἐγὼ νὰ τὰ σηκώσω, ἡ μάννα
σὰν ἀνεβῇ στάνωγι της τὴ νύχτα νὰ πλαιγάσῃ.
Στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ θὰ σύρω, καὶ στὴ Σπάρτη,
τοῦ ἀγαπημένου μου γονιοῦ τὸ γυρισμὸ ἵσως μάθω.» 360

«Ἐτσ’ εἶπε, καὶ ἔσφώνισε ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα,
καὶ κλαίγοντας τοῦ λάλησε μὲ φτερωμένα λόγια·

«Πῶς μπῆκε τέτοιος λογισμός, παιδάκι μου, στὸ νοῦ σου;
καὶ πὼς θὰ πᾶ νὰ πλανηθῆς μαθὲ στῆς γῆς τὴν ἄκρη
ἐσὺ τάκριθοπαίδι μας; Ἐκεῖνος πάει πιά, χάθη,
ὅ κύρης σου ὁ διογέννητος, στὰ μακρινὰ τὰ ἔνεα.
Ἄμα ἐσὺ φύγης, δλοι αὐτοὶ θὰ σοφιστοῦνε τρόπο
νὰ σὲ χαλάσουν ἀξαφνα, καὶ νὰ τὰ μοιραστοῖνε.
Στὸ σπίτι μέσα σύχαζε, τὶ δὲ σοῦ πρέπει ἐσένα
στάτριγητο τὸ πέλαγο νὰ δέρνεσαι γυρνώντας.» 370

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει
«Θάρρος, δὲν εἰν’ αὐτά, ὦ γριά, χωρὶς θεοῦ συνέργεια.
Ομως, νάμωσῃς πὼς ἐσὺ λόγο δὲ λές της μάννας,
ἔντεκατη ἢ δωδέκατη ὥστουν νάρθῃ μέρα,
ἢ ποὶ γυρέψῃ νὰ μὲ δῆ, καὶ μάθῃ πιὰ πὼς λείπω,
γιὰ νὰ μὴν κλαίγῃ καὶ χαλνάῃ τὴν δμοδφή της ὅψη.»

Αὐτὰ εἶπε της καὶ τοῦθιαλε ἡ γοιὰ μεγάλον ὅρκο.
Καὶ στὸντις σὰν ἄμιωσε, καὶ πῆρε ὁ ὅρκος τέλος,

έβγαλε κ' ἔχυσε κρασὶ στὶς δώδεκα λαγῆνες,
καὶ στὰ καλόραφτα ἔβαλε δερμάτια μέσα ἀλεύρι
καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος ξανάρθε στοὺς μνηστῆρες.

Κατόπι νὴ γαλανόματη νὴ Θεὰ σοφίστηκε ἄλλο·
μ' ὅψη σὰν τοῦ Τηλέμαχου γυρνώντας μὲς στὴ χώρα,
τοὺς ἄγουρους ἀντάμωσε, καὶ μίλας τοῦ καθένα,
καλώντας τοὺς στάκρόγιαλο νὰ κατεβοῦν τὸ βράδυ,
κι ἀπὸ τοῦ Φρόνη τὸ παιδὶ ζητάει γοργὸ καράβι,
τὸν ξακουστὸ Νοήμονα, ποὺ τδταξέ του ἀμέσως.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασύλεψε κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι,
τὸ πλοῖο φύχτει στὸ γιαλό, καὶ μέσα τὰ δμενά του,
καθὼς τὰ καλοσκάρωτα καράβια τάχουν πάντα,
καὶ στὸ λιμάνι τάραξε γύρω οἱ λεβέντες νέοι
μαζώχτηκαν, κ' ἡ Ἀθηνᾶ τοὺς ἔδινε δλους θάρρος.

Καὶ πάλε νὴ γαλανόματη νὴ θεὰ σοφίστηκε ἄλλα
κατὰ τὸν πύργο κίνησε τοῦ θεϊκοῦ Ὁδυσσέα,
καὶ τοὺς μνηστῆρες περεχάει μὲ ὑπνο γλυκό, καὶ ζάλη
τοὺς φέρνει ἐκεῖ ποὺ πίνουντε, καὶ φύχτουν τὰ ποτήρια,
καὶ νὰ πλαγιάσουν ἔκινοῦν ἐδῶ κ' ἐκεῖ στὴ χώρα
δὲν ἄργησαν, τὶ βάραινε τὰ βλέφαρά τους ὁ ὑπνος.
Καὶ τοῦ εἶπε τοῦ Τηλέμαχου νὴ θεὰ νὴ γαλανομάτα,
καλώντας τὸν ἀπέξωθε τοῦ ὠδιοχτισμένου πύργου,
καὶ μοιάζοντας τοῦ Μέντορα, λαλιὰ συνάμα κι ὅψη.

390

«Τηλέμαχε, οἱ χαλκόποδοι οἱ συντρόφοι σου ἐκεῖ κάτου
προσμένουν δλοι στὸ κουπί, τὴν προσταγὴ νὰ δώσῃς
πάμε κ' ἔμεις νὰ σμίξουμε, κι ἀς μὴν ἀργοποδοῦμε.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε νὴ Ἀθηνᾶ, ἔκινησε αὐτὴ πρώτη,
γοργά, κι ἀκολουθοῦσε ὁ νιὸς στῆ: θέεσσας τάχνάρια.
Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ φτάσανε, ποὺ ἀπάντεχε τὸ πλοῖο,
ἐκεῖ τοὺς μακρομάλληδες συντρόφους ἀνταμῶσαν,
κι ὁ δυνατὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει.

«Πάμε, παιδιά, νὰ φέρουμε ἐδῶ κάτου τὶς προμήθειες: 410
δλες στὸν πύργο βρίσκουνται νὴ μάννα ὅμως δὲν ξέρει
μήτ' ἄλλη δούλα, ἔξὸν νὴ μιὰ ποὺ τάκουσε ἀπὸ μένα.»

Εἶπε, καὶ πρῶτος κίνησε, κ' οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
Καὶ στὸ γιαλὸ τὰ φέροανε, καὶ μὲς στὸ πλοῖο τὰ θέσαν,
σὰν ποὺ εἶπε καὶ παράγγειλε τοῦ Ὅδυσσέα δ γιόκας.
Κι ἀνέβηκε ὁ Τηλέμαχος στὸ πλεούμενο κυβέρνα

ἡ Ἀθηνᾶ καθούμενη στὴν πρύμνη του· σιμά της
καὶ ἔκεινος κάθησε· ἔλυσαν τὰ παλαιμάρια οἱ ἄλλοι,
ἄνεβηκαν καὶ αὐτοὶ καὶ στὰ ζυγὰ καθῆσαν.

Καὶ τότες πρύμνος στέλνει τους ἥ θεαί ἥ γαλανομάτα,
τὸ Ζέφυρο ποὺ ἀχολογῷ στὰ μαῦρα πέλαα πάνω.

420

Καὶ πρόσταξε δὲ Τηλέμαχος καλώντας τοὺς συντρόφους
νὰ πιάσουν τάρομενα· ἀκουσαν αὐτοὶ τὴν προσταγή του.

Κατάρτι ἔλατο ἔστησαν καὶ μπῆξανέ το μέσα
στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ξάρτια,

καὶ μὲ καλόστριφτα λουριὰ τάσπορα παννιὰ τραβῆξαν.
Φούσκωσε δὲ ἀγέρας τὸ παννὶ στὴ μέση, καὶ τὸ κῦμα

πὰς στὸ κοράκι βρόνταγε καθὼς γοργὰ σκιζόταν·
καὶ ἔκοβε δρόμο καὶ ἔτρεχε στὸ πέλαο τὸ καράβι.

Καὶ τάρομενα σὰ δέσανε στὸ μελανὸ σκαφί του,
κροντήσια στῆσαν, καὶ κρασὶ καλογεμίζοντάς τα
γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς καὶ τοὺς αἰώνιους χῦναν,
μὰ γιὰ τὴ γαλανόματη κόρη τοῦ Δία πρῶτα.

430

Κι δλονυχτίς καὶ τὴν αὐγὴν ἔπαιρνε δρόμο ἔκεινο.

434

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

Τὴν ὕδια ὅταν ἀφήνοντας τὴ λίμνη ἀνέβη δὲ ἥλιος
πρὸς τὸν δλόχαλκο οὐρανὸ σὲ ἀθάνατους νὰ φέξῃ,
καὶ στοὺς ἀνθρώπους τοὺς θινητοὺς τῆς γῆς τῆς θροφοδότρας,
σὲ χώρα φτάναν δύμορφη, στὴν Πύλο τοῦ Νηλέα.

Κόσμος ἔκει στάκρογιαλα προσφέροντας θυσίες,
ταύρους δλόμαυρους στῆς γῆς τὸ σείστη Ποσειδώνα.

Καθόντανε παρέες ἐννιά, νομάτοι πεντακόσοι
στὴν καθεμιά, καὶ ταῦροι ἐννιὰ στὴν καθεμιὰ σφαζόνταν.

Κι ὕσπου τὰ σπλάχνα νὰ γεντοῦν καὶ τὰ μεριὰ νὰ κάψουν
γιὰ τὸ θέο, αὐτοὶ μπαίνανε καὶ τὰ παννιὰ μαζώναν.

Καὶ στάθη τὸ καλόφτιαστο καράβι, κι ὅξω βγῆκαν,
καὶ βγῆκε κι δὲ Τηλέμαχος τὴν Ἀθηνᾶ ἀκλουθώντας.

Πρώτη τὸ λόγο ἀρχίνησε ἥ θεαί ἥ γαλανομάτα:

«Δὲν πρέπει ἔσν πιὰ ντροπαλός, Τηλέμαχέ μου, νᾶσαν
γι' αὐτὸ τὰ πέλαα πέρασες, νὰ μάθης, τὸ γονιό σου
ποιό χῶμα τονὲ σκέπασε, ποιά μοῖρα τονὲ βρῆκε.

Σῦρε στὸ ἀλογοδαμαστῆ τοῦ Νέστορα ισια τώρα,

νὰ δοῦμε σὰν τί στοχασμοὺς μὲς στὴν καρδιά του κρύβει
Καὶ παρακάλειε τὸν ἐσὺ μὲ ἀλήθεια νὰ μιλήσῃ,
ἀγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῇ, γιατὶ ἔχει γνώση ἐκεῖνος.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κάνει
«Μέντορα, πῶς νὰ πάω μαθὲς καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσω,
ποὺ ἀκόμα εἴμ' ἀσυνήθιστος στὰ σοβαρὰ τὰ λόγια;
Νέος μεγάλο νὰ φωτάῃ τόχει ντροπῆς ἀλήθεια.»

Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε:
«Τηλέμαχε, ἄλλα θὰ τὰ βοῆς μονάχος μὲ τὸ νοῦ σου,
ἄλλα δὲ θεὸς θὰ σοῦ τὰ πῆ. τὶ ἡ μάννα σου δὲ θάχῃ
γεννήσει κι ἀναθρέψει σε χωρὶς θεοῦ συμπόνια.»

Εἶπε, κι ὅμιτρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ξεκίνησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στάχναρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στῶν Πυλιωτῶν τὰ πανηγύρια μέσα,
ποὺ μὲ τοὺς γιούς του ἐκεῖ μαζὶ κι δὲ Νέστορας καθόταν,
κι δλόγυρα οἱ συντρόφοι του τοιμάζαν τὸ γιορτάσι,
μέρος κρεάσια ψήνοντας, μέρος σουβλίζοντάς τα.

Κι ἄμα τοὺς ξένους γνάντεψαν, ἀντάμα δλοι κινοῦνε,
καὶ σφίγγοντας τὰ χέρια τους καλοῦν τους νὰ καθήσουν.
Ποῶτος δὲ γιὸς τοῦ Νέστορα δὲ Πεισίστρατος ζυγώνει,
παίρνει τὸ χέρι τῶν δυονῶν, τοὺς φέρνει στὸ τραπέζι,
κι ἀπάς σὲ μαλακὲς προσθείες στὸν ἄμμο τοὺς καθίζει,
τοῦ Θρασυμήδη τοῦ ἀδελφοῦ καὶ τοῦ γονιοῦ του δίπλα.
«Ἄπο τὰ σπλάχνα δίνει τους μερίδες, τοὺς γεμίζει
χουσὸ ποτῆρι μὲ κρασί, καὶ χαιρετώντας κράζει
στὴν κόρη τοῦ αἰγιδόσκεπτον καὶ Δία, τὴν Πιλλάδα:

«Εὐκήσου τώρα, δὲ ξένε μου, στὸ μέγα Ποσειδώνα,
ποὺ στὴ γιορτή του τύχατε δωπέρα νὰ βρεθῆτε.
Κι δνιας τοῦ χύσης κ' εὐκηθῆς, καθὼς εἶναι συνήθεια,
δὸς τὸ ποτῆρι καὶ τοῦ νιοῦ, γλυκὸ κρασὶ νὰ χύσῃ,
τὶ τοὺς ἀθάνατους κι αὐτὸς θὰ προσκυνάῃ· οἱ ἀνθρῶποι
ἀνάγκη πάντα τῶν θεῶν τῶν Ὀλυμπίσων ἔχουν.
Ομως αὐτὸς μικρότερος κι ὀμήλικός μου δնτας,
ἔσενα πρῶτα δίνω σου τόλοχρυσο ποτῆρι.»

Αὕτα εἶπε, καὶ στὰ χέρια του τὸ κρασοτάσι δίνει.
Κ' ἡ Ἀθηνᾶ τὸ χάρηκε ποὺ δὲ γνωστικὸς λεβέντης
ξεκίνης πρώτης τόδωπε τόλοχρυσο ποτῆρι.
Κ' ἔκανε ἀμέσως προσευκὴ τοῦ μέγα Ποσειδώνα.

«Ακού μας, κοσμοζώστη θεέ, μήν ἀρνηθῆς μας τὰ δσα παρακαλοῦμε νὰ γενοῦν. Καὶ πρῶτα χάριζέ τους καλοτυχιὰ τοῦ Νέστορα καὶ τῶν παιδιῶν του ἀντάμα: δίνε ὑστερα πολύχαρη στοὺς ἄλλους τοὺς Πυλιῶτες τὴν πλερωμὴ γιὰ τὴ λαμπρὴ ἐκατοβοδιά τους τούτη. Δίνε καὶ τοῦ Τηλέμαχου κ' ἔμενανε κατόπιν καλὸ πατρίδας γυρισμό, σὰν τελεστοῦνε τὰ δσα ἐδῶ νὰ πράξουμε ἥρθαμε μὲ τὸ γοργὸ καράβι.»

60

Κι αὐτὰ πὸν προσευκότανε μονάχη τὰ τελοῦσε προσφέροντες τοῦ Τηλέμαχου τὸ δίχερο ποτήρι, καὶ τοῦ Δυσσέα δ ἀκριβογιὸς προσεύκεται κ' ἐκεῖνος. Καὶ σάνε ψῆσαν κ' ἔσυραν τάποξωθε κοψίδια, τὰ μοίρασαν κι ἀρχίσανε τάροχοντικὸ τραπέζι. Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά τους, δ Γερονιώτης Νέστορας δ ἀλογογνώστης εἶπε:

«Καὶ τώρα κάλλιο ἀς οωτηθοῦν οἱ ξένοι αὐτοὶ ποιοὶ νᾶναι, μιὰς καὶ φραθήκανε θροφή. Πῆτε μας, ποιοί εἰστε, δ ξένοι; 70 ποποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους; τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἦ ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλανιέστε στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς πὸν τριγυροῦν καὶ φέρνουν, μὲ τῆς ζωῆς τους κίνδυνο, ζημιὰ σὲ ξένον κόσμο:»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη, μὲ θάρρος πὸν ἵδια τῆς ἡ θεὴ τοῦ τόβαλε στὸ νοῦ του, μαντᾶτα τοῦ χαμένου του γονιοῦ γιὰ νὰ γυρέψῃ, κι ὅνομα σύγκαιρα λαμπρὸ στὸν κόσμο γιὰ νὰ βγάλῃ.

«Νέστορα, τοῦ Νηλέα δ γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι, ποποῦθε ἐρχόμαστε ωτᾶς, αὐτὸ δὰ σοῦ δρμηνέψω. 80 Ἀπὸ τὸ Θιάκι ἐρχόμαστε, ποκάτω ἀπὸ τὸ Νεῖο, γιὰ ἀνάγκη πὸν ὅχι τοῦ λαοῦ, παρὰ δικῆ μας εἶναι. Νὰ μάθω ποῦναι δ κύρης μου, τὴ φήμη του ἀκλουθώντας, τοῦ καρτερόψυχου Ὄδυσσέα, πὸν ἔναν καιρὸ μαζί σου λὲν πολεμώντας κούρσεψε τὴ χώρα τῆς Τρωάδας. Κάθε ἄλλος πὸν πολέμησε τοὺς Τρωαδῆτες τότες, τάκούσαμε τὸ τέλος του καὶ τὴν κακή του μοῖρα· ὡς τόσο ἐκείνου τὸ χαμὸ τὸν κρύβει δ γιὸς τοῦ Κρόνου, καὶ δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ πῆ σωστὰ τὸ ποῦ ἀφανίστη, ἀν ἔπεσε μαθὲ στεριᾶς ἀπὸ ἐχτρικὸ κοντάρι, 90 ἢ τάγρια ἀν τόνε φάγανε νερὰ τῆς Ἀμφιτρίτης.

Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
σὰν ποιό τανε τὸ τέλος του κ' ἡ κακοθανατιά του,
μὰ ἡ τᾶδες μὲ τὰ μάτια σου, ἡ ἀπ' ἄλλον ἀκουσές τα
τὶ ἡ μάννα τονὲ γέννησε γιὰ βάσανα περίσσια.
Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾶς ἀπὸ συμπόνια ἡ σέβας,
μόν' πές μου τα ἵσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
Παρακαλῶ σε, ἀν δὲ λαμπρὸς γονιός μου δὲ Ὁδυσσέας
ἡ λόγο ἡ ποάξῃ σούταξε καὶ τέλεσε σιὴν Τροία,
ἔκει ποὺ ἀριθμῆτα δεινὰ στοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν,
θυμῆσου τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια.» 100

Κι δὲ Γερηνιώτης Νέστορας δὲ ἀλογογνώστης τοῦ εἶπε
«Φίλε μου, ἀφοῦ μοῦ θύμησες τὰ πάθια ποὺ ἔκει τότες
τραβήξαμε τῶν Ἀχαιῶν τάκράτητα ἐμεῖς τέκνα,
κι δσα στὰ πέλαγα τάχνα γυρνώντας μὲ καράβια,
σὰ βγαίναμε στὰ λάφυρα τὸν Ἀχιλλέα ἀκλονθώντας,
καὶ πάλε γύρω στὸ καστρὶ τοῦ Πρίαμου τοῦ οῆγα
σὰν πολεμούσαμε δλοι ἔκει οἱ καλύτεροι μας πῆγαν.
Ἐκεῖ δὲ λεβέντης δὲ Αἴαντας, ἔκει κι δὲ Ἀχιλλέας,
κι δὲ Πάτροκλος, ποὺ μὲ θεοὺς μπόρειε νὰ βγῆ στὴ γνώση,
ἔκει κι δὲ γιός μου δὲ ἀκριβός, τὸ παληκάρι τᾶξιο,
δὲ Ἀντίλοχος, δὲ ἔακουστὸς στὸ δρόμο καὶ στὴ μάχη.
Κι ἄλλα πολλὰ παθήματα κοντὰ σ' αὐτὰ μᾶς βρῆκαν
μὰ ποιός θνητὸς θὰ δύνονταν αὐτὰ νὰ τὰ ίστορήσῃ;
Καὶ πέντε κ' ἔη ἀν ἔμνησκες χρόνους ἐδῶ ωτώντας,
νὰ μάθης τὰ δσα πόφεραν οἱ Ἀχαιοὶ οἱ λεβέντες,
βαριεστημένος κι ἄμαθος στὸν τόπο σου θὰ γύρνας.
Χρόνους ἔννιὰ τοὺς πλέζναμε χαμὸ μὲ μύριες τέχνες,
καὶ μεταβιᾶς τοῦ Κρόνου δὲ γιὸς τὸν ἔφερε σὲ τέλος.
Μὲ τὸν τρανὸν Ὅδυσσέα κανεὶς στὴ γνώση δὲ μποροῦσε
νὰ παραβγῇ, ποὺ πάντα αὐτὸς ἔβγαιν^τ ἀπ' ὅλους πρῶτος
σὲ πᾶσα τέχνη, δὲ κύρης σου, ἀν εἰσαι ἔσù στ' ἀλήθεια
παιδί του ἔκείνουν ἔαφνισμὸς μὲ παίρνει σὰν κοιτῶ σε.
Μοιάζει ἡ μιλιά σας, μὰ τὸ ναι, καὶ θᾶλεγες πώς νέος
μὲ τόση γνώση γέρικη δὲν μπόρειε νὰ μιλήσῃ.
Ποτὲς οἱ δυό μας, δὲ λαμπρὸς Δυσσέας κ' ἔγω, νὰ βγοῦμε
ἀσύφωνοι σὲ συντυχιὰ ἡ βουλὴ δὲν ἔτυχε μας,
παρὰ μιὰ γνώμη δείχνοντας, μὲ στοχασιὰ καὶ σκέψη
τί τοὺς Ἀργῆτες σύφερνε πασκίζαμε νὰ βροῦμε.

Μὰ σὰν τὴν διαγουμίσαμε τοῦ Ποίαμου τὴν χώρα,
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, καὶ θεὸς τοὺς σκόρπιζε ὅλους
τοὺς Ἀχαιούς, κακὸν ἐρχομὸν μᾶς μελετοῦσε ὁ Δίας,
γιατὶ δῆλοι τους δὲν εἴτανε στοχαστικοὶ καὶ δίκιοι,
καὶ σὲ πολλούς τους ἔπεσε σὰ φοβερὴ κατάρα
ἡ ὄργη τῆς γαλανόματης τοῦ Δία θυγατέρας,
ποὺ σκόρπισε διχογγωμιὰ στοὺς δυὸς τοὺς γιοὺς τοῦ Ἀτρέα.
Σὲ σύναξη καλέσανε τὰ πλήθη αὐτοί, τοῦ κάκου,
καὶ ἔώκαιρα, σὰν ἔγερνε κατὰ τὸ βράδυ ὁ ἥλιος,
καὶ ἤρθαν τῶν Ἀχαιῶν οἱ γιοὶ κρασὶ βαριοπιωμένοι,
καὶ ἔκεινοι τοὺς ἔηγούσανε γιατί συνάξανε τους.

130

Τοὺς ἔλεγε ὁ Μενέλαος τοὺς Ἀχαιοὺς νὰ σύρουν
στὸν τόπο τους, τὶς διάπλατες τὶς θάλασσες περνώντας
ῶς τόσο ὁ Ἀγαμέμνονας μὴ στέργοντας, τοὺς κράτα,
γὰν νὰ τελέσῃ τῆς θεᾶς ἱερὲς θυσίες πρῶτα,
τὴν μάνητά της θέλοντας μ' αὐτὲς νὰ μαλακώσῃ.

140

Κλούνιος, καὶ δὲν τὸ γνώριζε πῶς δὲν τὴν μεταπείθει,
γιατὶ ἔτσι τῶν ἀθάνατων ἡ γιώμη δὲ γνοῖται.
Καὶ οἱ δυὸς καθὼς στεκόντανε βαριὰ λογομαχώντας,
σηκώθηκαν οἱ Ἀχαιοὶ μὲ χλαιοὶ μεγάλη,
καὶ χωριστήκανε σὲ δυὸς ταραφία ἀπὸ δυὸς γιῶμες.
Ἐνας τὸν ἄλλο δχτρεύοντας πλαγιάσαμε τὴν νύχτα,
τὶ ὁ Δίας μᾶς μαγείρευε κακὸν καὶ μαῦρο τέλος.

150

Μὰ τὴν αὐγὴν τραβήξαμε στὴν θάλασσα τὰ πλοῖα,
καὶ μέσα καὶ οἱ βαθιόζωνες γυναικες μὲ τὰ πλούτια.
Ως τόσο μείνανε οἱ μισοὶ κοντὰ στὸν Ἀγαμέμνονο,
τοῦ Ἀτρέα τὸ γιό, τὸ βασιλιά, καὶ οἱ ἄλλοι στὰ καράβια.
Καὶ τὰ καράβια ἀρμένιζαν ὄλόρρυμα, τὶ κάποιος
τότες θεὸς μᾶς ἔστρωνε τὰ τρίσβαθα πελάγη.

Στὴν Τένεδο σὰν ἤρθαμε, γινοντας στὴν πατρίδα,
σφαχτὰ προσφέραμε τῶν θεῶν μὰ δὲ ἀστπλαχνος ὁ Δίας
δὲν ἔστεργε νὰ φτάσουμε, μόνε κακὲς διχόνοιες
πάλε μᾶς ἔσπερνε. Πολλοὶ γυρίσανε ξοπίσω
μὲ τὰ καράβια τὰ γερτά, τὸ βασιλιὰ ἀκλονθώντας
τὸν Ὁδυσσέα, τὸ γνωστικὸν καὶ τὸν πολυτεχνίτη,
νὰ μὴ χαλάσουν τὴν καρδιὰ τοῦ ἀφέντη τοῦ Ἀγαμέμνονο
ῶς τόσο μ' ὅσα ἐγώ ὅριζα, λίγα πολλὰ καράβια,
ξεκίνησα νὰ φύγουμε, τὶ τάνοιωθα τὰ πάθια

160

ποὺ δὲ θεὸς μᾶς κρυφοτοίμαζε στὸ λογισμό του μέσαι.
 "Ετσι κι ὁ πολεμόχαρος γιὸς τοῦ Γυδεα κινοῦσε,
 καὶ τοὺς συντρόφους του ἔπαιρνε. Καὶ λίγο ἀργότερά μας
 νά κι δὲ Μενέλαιος δὲ ξανθὸς προφταίνει πρὸς τὴ Λέσβο, 170
 ἐκεῖ ποὺ μελετούσαμε τὸ μακρινὸ ταξίδι.
 ἀν παραπάνω ἀπὸ τῇ Χιὸ τῇ βραχινῇ θὰ βγοῦμε,
 πρὸς τὴν Ψυριά, ἀπὸ τὰ ζερβά ἐτούτη ἀφήνοντάς την,
 ἥ κάτω, πρὸς τὸ Μίμαντα τὸν ἀνεμοδαρμένο.
 Καὶ τοῦ θεοῦ ξητήσαμε σημάδι, καὶ μᾶς ἥρθε
 νὰ σκίσουμε τὸ πέλαγο, μᾶς ἔλεγε, ὡς τὴν Ἐύβοια,
 γλήγορο ἀν θέμε γλυτωμὸ ἀπὸ βάσανα μεγάλα.
 Φύσηξε πρόμιος ἀνεμος, καὶ τρέξαν τὰ καράβια
 μὲς στὰ ψαρᾶτα πέλαγα, κι ἀράξαμε τῇ νύχτα
 στὴ Γεραιστό πολλῶν ἐκεῖ τοῦ Ποσειδώνα ταύρων
 μεριὰ τοῦ κάψαμε ὑστερα ἀπὸ τόσου πελάου δρόμο.
 Σὰν ἥρθε ἥ μέρα ἥ τέταρτη, οἱ συντρόφοι τοῦ Διομήδη 180
 τοῦ ἀλογοδαμαστῆ, τοῦ γιοῦ τοῦ ἥρωϊκοῦ Τυδέα,
 μὲς στ' Αργος φέρονταν κι ἀράξαν τὰ ὄραῖα τους καράβια
 ὡς τόσο γιὰ τὴν Πύλο ἐγὼ τραβοῦσα, κι δλοένα
 φυσοῦσε ὁ οὔροις ἀνεμος ποὺ δὲ θεὸς εἶχε σταλμένο.
 "Ετσι ἥρθα, γιέ μου, ἀνήξερος, κι ἀκόμα δὲ γνωρίζω
 ποιοί τότες γλύτωσαν, καὶ ποιοί χαθήκανε καὶ πῆγαν.
 Μὰ δσα μὲς στοὺς πύργους μου κάθουμ^ρ ἐδῶ κι ἀκούγω,
 θὰ τάχης μὲ τὴν τάξη τους καὶ δὲ θὰ σοῦ τὰ κρύψω.
 "Ηρθανε, λέν, τοῦ κονταριοῦ οἱ τεχνῆτες Μυριαδόνες,
 ποὺ δὲ γιὸς τοῦ μεγαλόψυχου Ἀχιλλέα τοὺς ὄδηγοῦσε, 190
 ἥρθε κι ὁ δοξαστὸς δὲ γιὸς τοῦ Ποία δὲ Φιλοχτήτης.
 Κι δὲ Ἰδομενέας κατέβασε στὴν Κρήτη τοὺς δικούς του,
 δσοι ἀπὸ μάχες γλύτωσαν καὶ κῦμα δὲν τοὺς πῆρε.
 Γιὰ τοῦ Ἀτρέα τὸ γιὸ κ^τέσεῖς θ' ἀκούσατε μακριάθε,
 πώς ἥρθε, καὶ πώς δὲ Αἴγιστος φριχτὸ τοῦ φύλας τέλος.
 "Ομως κι αὐτὸς τὸ πλέρωσε πολὺ πικρά, καὶ βλέπεις
 πόσο καλό ναι ἀπόγονο νάφήνη δποιος πεθαίνει
 σὰν κεῖνον ποὺ γδικιώθηκε τὸν Αἴγιστο τὸν πλάνο,
 ποὺ τὸ γονιό του χάλασε τὸν πολυδοξασμένο.
 Κ^τέσύ, καλέ μου, ποὺ δμορφο σὲ βλέπω καὶ μεγάλο,
 νὰ γίνης καὶ παληκαράς, νὰ σὲ παινοῦν κατόπι.» 200
 Κι δὲ γνωστικὸς Τηλέμαχος αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.

«Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, τῶν Ἀχαιῶν καμάρι,
καλὰ τονὲ γδικιώθηκε, καὶ οἱ Ἀχαιοὶ θάπλώσουν
τὴ φήμη του νάκούγεται χρόνους πολλοὺς κατόπι.
Μακάρι τόση δύναμη καὶ ἐμένα οἱ θεοὶ νὰ δίναν,
νὰ γδικιωθῶ τις ἀδικιὲς τῶν ἀσπλαχνῶν μνηστήρων,
ποὺ μὲ περίσσια ἀδιαντροπιὰ λογῆς κακὰ μοῦ πλέχνουν.
Μὰ τέτοιο οιζικὸ οἱ θεοὶ δὲ δῶκαν τοῦ γονιοῦ μου
καὶ ἐμένανε, κι ἀπομονὴ νὰ κάμω πρέπει τώρα.»

Κι ὁ Γερηνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατὰς τοῦ κάνει 210
«Φίλε μου, μιὰς καὶ τέτοια ἐσὺ μοῦ θύμισες καὶ μοῦπες,
λένε πῶς περισσοὶ γαμπροὶ τὴ μάννα σου ζητώντας,
μέσα στοὺς πτύργους σου δουλειὲς καὶ βάσανα σκαράνουν.
Πέξ μου, ἥθελες καὶ τὰ τραβᾶς, ἢ τάχα ὁ κόσμος ὅλος
σὸν ὀχτρεύεται, κάποιου θεοῦ κρυφὴ φωνὴ ἀκλουθώντας;
Ποιός ξέρει ἔκειδός ἂ δὲν ἐρθῇ καὶ δὲν τοὺς τὰ πλερώσῃ,
ἢ μοναχός του, ἢ καὶ μαζὶ μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς μιὰν ὥρα;
Τὶ ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ καὶ ἐσένα ἀν ἀγαποῦσε
καθὼς πονοῦσε ἔναν καιρὸ τὸν ξακουστὸ Ὁδυσσέα
στὴν Τροία, ἔκει ποὺ ὅλους μας πολλὰ μᾶς τρώγαν πάθια, 220
—δὲν εἶδα, ἀλλήθεια, ἀθάνατο τόση νὰ δείχνῃ ἀγάπη
ὅση ἔδειχνέ του φανερὰ ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,—
ἔτσι καὶ ἐσένα ἀν ἥθελε νὰ σὲ πονῇ στὸ νοῦ της,
πολλοὶ τους θὰ ξεχνούσανε τοῦ γάμου τὴ λαχτάρα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη καὶ εἶπε.
«Δὲν τὸ πιστεύω, γέροντα, νὰ τελεστῇ τὸ μοῦπες
μεγάλος λόγος, ποὺ τὸ νοῦ σαστίζει δὲν τὸλπίζω
τέτοιο ἵνα πρᾶμα νὰ γενῆ κι ἀν οἱ θεοὶ θελήσουν.»

Καὶ ἡ γαλανόματη θεὰ γυρίζει καὶ τοῦ κάνει 230
«Τί λόγια ἀπὸ τὰ χεύλη σου, Τηλέμαχε, ξεφύγαν;
Θεὸς ἀν θέλῃ, τὸ θνητὸ κι ἀπὸ μακριὰ γλυτώνει.
Κάλλια ἡταν νὰ τυραννιστῶ κι ἀρίθμητα νὰ πάθω,
πατρίδα ὡς ποὺ νὰ ξαναδῶ καὶ γυρισμὸ νὰ νοιόσω,
παρὰ ὅπως ὁ Ἀγαμέμνονας νὰ βρῶ χαμὸ στὸ σπίτι
ποὺ θῦμα πῆγε τοῦ Αἴγιστου καὶ τοῦ ἄπιστου ταιριοῦ του.
Τὶ ἀπὸ παρόμοιο θάνατο μήτε οἱ θεοὶ τοῦ Ὄλυμπου
ἀγαπημένο τοὺς θνητὸ δὲ δύνονται νὰ σώσουν,
τοῦ χάρου τοῦ τεντόχοιμου σὰν τὸν πλακώσ’ ἡ μοῖρα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένει

«Μέντορ^{ος}, αὐτὰ ἀς τὰ πάψουμε, πολὺς κι ἄν εἶναι ὁ πόνος 240
δὲν ἔχει ἐκεῖνος γυρισμό· οἱ ἀθάνατοι πιὰ τώρα
τὸ θάνατό του δρίσανε καὶ τὴν κακή του μοῖρα.
Τώρα ἄλλο ἔγω τοῦ Νέστορα θὰ πῶ καὶ θὰ ωτήξω,
τὶ κρίνει καὶ κατέχει αὐτὸς ὅσο κανένας ἄλλος·
τρεῖς λένε πῶς βασίλεψε γενεὲς αὐτὸς ἀνθρώπων,
καὶ σὰν ἀθάνατος σφαντάει σὰν τοῦ κοιτῶ τὴν ὅψη.
Νέστορα, τοῦ Νηλέα γιέ, πές μου ὅλη τὴν ἀλήθεια
πῶς πέθανε ὁ Ἀγαμέμνονας ὁ μέγας γιός τοῦ Ἀτρέα;
καὶ ποῦ εἴτανε ὁ Μενέλαος; σὰν τί τὸ μαῦρο τέλος
ποὺ ὁ πονηρὸς ὁ Αἴγιστος σοφίστηκε καὶ βρῆκε,
γιὰ νὰ ξεκάμη ἀντίμαχο πολὺ καλύτερο του; 250
ἢ νᾶλειπε ὁ Μενέλαος, καὶ κάπου ἄλλοῦ πλανιόταν,
κ' ἐκεῖνος ξεθαρρεύτηκε καὶ σκότωσε τὸ ωγά;»

Κι ὁ Γερογνιώτης Νέστορας ὁ ἀλογατᾶς τοῦ ιρένευ
«Όλα σωστὰ κι ἀληθινὰ θὰ σου τὰ πῶ, παιδί μου.
Καὶ μόνος σου φαντάζεσαι τὸ πῶς αὐτὰ θὰ βγαίναν,
ἄζοῦσε ἀκόμα ὁ Αἴγιστος μὲς στὰ παλάτια ἐκεῖνα,
τότες ποὺ γύρισε ὁ ξανθὸς Μενέλαος ἀπ' τὴν Τοίστ
ῶς μήτε γῆς δὲ θᾶρροιχταν ἀπὰς στὸ λείψανό του,
παρὰ θὰ τονὲ τρώγανε πετάμενα καὶ σκύλοι,
μέσα στῶν κάμπων τὶς ορμιές, ἀλάργ^{ον} ἀπὸ τὴ χώρα, 260
καὶ μήτε θὰ τὸν ἔκλαιγε ποτὲς Ἀχαιοποῦλα
κατόπι τέτοιο κάμωμα ποὺ ἔμεις ἐκεῖ μὲ μύριους
ἀγῶνες τυραννιόμασταν, κ' ἐτοῦτος φωλιασμένος
μὲς στ' Αργος τᾶλογόθροφο προσπάθειε μὲ τὰ λόγια
τὸ ταίρι τοῦ Ἀγαμέμνονα κυρφὰ νὰ ξελαγιάσῃ.
Ως τόσο ἀρνιόταν τάπρεπο τὸ κάμωμα ἢ πανώραια
ἢ Κλυταιμνήστρα στὴν ἀρχή, τ' είχε καλὴ τὴ γνώμη.
Σιμά της κι ὁ τραγουδιστῆς ἀγρύπνα, ποὺ ὁ Ἀτρείδης
νὰ τὴ φυλάῃ παράγγειλε μισεύοντας στὴν Τοία.
Μὰ τότες ποὺ οἱ ἀθάνατοι ψηφίσαν τὸ χαμό της,
τὸν παίρνει τὸν τραγουδιστὴ σὲ οημονήσι ἐκεῖνος, 270
κι ἀφήνοντάς τον νὰ γεννῆ ἔεφάντωμα τῶν ὅρνιων,
τὴ φέρνει σπίτι πρόθυμη καθὼς κι ὁ ἴδιος είταν.
Ἀρίθμητα ἔψησε μεριὰ πὰς στοὺς βωμοὺς τῶν θεῶν,
μυρια στολίδια κρέμασε, καὶ τούλια καὶ χρυσάφια,
ποὺ τέτοιο πρᾶμα ἀνόλπιστο καὶ μέγα ἔβγαλε πέρα.

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «Οιμήρου Ὄδύσσεια. Ἐκδ. 1η

“Ως τόσο ἀπὸ τὴν Τροία ἐμεῖς ἔοχάμενοι, τοῦ Ἀτρέα
ὅ γιὸς κ’ ἑγώ, οἵ δυὸς βλάμηδες, περούσαμε τὸ κῦμα·
ὅμως στὸ Σούνι, τὸ ἕρδὸ σὰ φτάσαμε ἀκρωτήρι
τῶν Ἀθηνῶνε, δλόξαφνα δὲ Ἀπόλλωνας δὲ Φοῖβος
τὸ δόλιο τοῦ Μενέλαιου χτυπάει καραβοκύρη.

μὲ τὶς λαμπρές του σαΐττιές, καὶ τὴ ζωή του παίρνει,
ἐκεῖ ποὺ κράτας τοῦ γοργοῦ τοῦ καραβιοῦ τὸ δοιάκι,
τὸ Φρόντη τοῦ Ὄντορα, ποὺ τὸν ἔπερδνας ὅλους
σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα σὰ μάνιαζε ἀνεμούρα.

“Ἐτσι μποδίστη δὲ δρόμος του, πόλλῃ κι ἀν εἶχε βιάση,
σὲ φίλο θέλοντας νεκρὸ στερνὲς τιμές νὰ δώσῃ.

Μὰ ὅταν κι αὐτὸς στὰ μελανὰ τὰ πέλαγα δέξω βγῆκε
μὲ τὰ γοργὰ καράβια του, καὶ στὸ βουνὸ Μαλέα
κατέβηκε ἀρμενίζοντας, τότες φριχτὸ ταξίδι
δὲ Δίας δὲ βροντόφωνος τοῦ τοίμασε, μὲ ἀνέμους
ποὺ σφυριχτὸ φυσούσανε, καὶ κύματα σηκώναν
μέσα στὴν ἄγρια θάλασσα, πελώρια ἵπαμὲ δῷη.

Καὶ χώρισε τὰ πλοῖα σὲ δυά· μέρος στὴν Κοήτη πέσαν,
ποὺ κατοικοῦν οἱ Κύδωνες στὸν ὄχτους τοῦ Ιαδάνου.

“Ἐκεῖ γκρεμὸς πρὸς τὸ γιαλὸ γλιστρὸς ἀψηλοστέκει
στῆς Γόρτυνας τὰ πέρατα, κι ὀμπρὸς στάχνα πελάγη·
αὐτοῦ, πρὸς τὴ Φαιστὸ μεριά, φυσάει Νοτιάς κι ἀμπάθει
μεγάλο κῦμα στὸ ζερβὸ τὸν κάβο· πέτρα τότες
πίσω τὸ διώχνει μικρουλὴ τὸ κῦμα τὸ μεγάλο.

“Ἐκεῖ τὰ πλοῖα ἔπεσαν καὶ σπάσανε στὰ βράχια
καὶ μεταβιᾶς ἀπὸ χαμὸ γλυτώσανε οἱ ἀνθρώποι·
τὰ πέντε δύμας μαυρόπλωρα καράβια ποὺ σωθῆκαν,
τὰ τράβηξε στὴν Αἴγυπτο τῆς τρικυμιᾶς ἡ φόρα.

Πολὺ ἐκεῖ βιὸς συνάζοντας καὶ μάλαμα δὲ Μενέλαιος,
μὲ τὰ καράβια γύριζε σὲ ἀλλόγλωσσους ἀνθρώπους·
στὸν Ἀργος ὡς τόσο δὲ Αἴγιστος φριχτοὺς σκοποὺς τελώντας,
τὸν Ἀγαμέμνονα ἔσφαξε καὶ δάμασε τὴ χώρα.

Χρόνους ἔφτὰ βασίλεψε μὲς στὴ χρυσὴ Μυκῆνη,
μὰ στὸν ὄχτὼ πλακώνοντας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα δὲ Ορέστης,
κόβει τὸν πονηρὸ φονιὰ τοῦ δοξαστοῦ γονιοῦ του,
καὶ στὸν Ἀργῆτες ἔδωσε τὸ νεκρικὸ τραπέζι,
καὶ γιὰ τὸν ἄναντρο Αἴγιστο καὶ γιὰ τὴν ἔρμη μάννα.
Τὴν ἔδια μέρα τούρχεται κι δὲ ἀντρόφωνος Μενέλαιος,

μὲ πράματα ὅσα δύνουνταν τὰ πλοῖα, του μὰ σηκώσουν.
Φύλε, κ' ἐσὺ πολὺ μακριὰ στὰ ἔνα μὴν πλανιέσαι,
καὶ βιός μὲ τέτοιους ἄτιμους στὸ σπίτι μὴν ἀφήνης,
μὴ σοῦ τὰ φᾶνε, καὶ σοῦ βγῆ τοῦ κάκου αὐτὸς ὁ δρόμος.

‘Ως τόσο συβουλεύω σε νὰ ούρῃς στοῦ Μενέλαου,
ποὺ εἶναι δ, τ' ἡρθε ἀπὸ λαοὺς ποὺ γυρισμὸ δὲ βλέπεις,
μιὰς κι ἀπ' ἀνέμους πλανηθῆς σ' ὅμοια, μεγάλα κι ἄγρια
πελάγη, ποὺ μήτε πουλιὰ στὸ χρόνο δὲ γυρνᾶνε.

Τράβα μὲ τὸ καράβι σου καὶ μὲ τὴ συντροφιά σου,
ἢ ἂν προτιμᾶς ἀπὸ στεριᾶς, νά, ἀλόγατα κι ἀμάξιν
συνταξιδιῶτες ἔπαρε τοὺς γιούς μου, νὰ σὲ φέρουν
στὴν ὥρια Λακεδαίμονα ποῦναι δ ἔανθὸς Μεγέλαος.
Κι ἀτός σου παρακάλειε τον νὰ σοῦπη τὴν ἀλήθεια,
ἄγκαλὰ ψέμα δὲ θὰ πῇ, τὶ ἔχει περίσσια γνώση.»

Εἶπε μὲ τὸ βασύλεμα πέφτει σκοτάδι ὡς τόσο,
καὶ τότες λέει τοῦ Νέστορα ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

«Σωστὰ μᾶς τάπες, γέροντα· διμως τὶς γλῶσσες κόψητε,
καὶ βάλτε στὸ κρασὶ νερό, κι ἀφοῦ στὸν Ποσειδώνα
καὶ στοὺς λοιποὺς ἀθάνατους στάξουμε στάλες, τότες
ᾶς πᾶμε καὶ γιὰ πλάγιασμα, τὶ ἡ ὥρα του ζυγώνει
Τὸ φῶς στὰ σκότη χάνεται, καὶ δὲν πολυταιριάζει
νὰ τὸ παρατραβήξουμε σὲ θεϊκὸ τραπέζι.»

Εἶπε τοῦ Δία ἡ κόρη αὐτά, κ' οἵ ἄλλοι τὴν ἀκοῦσαν.
Τότες νερὸ τοὺς ἔχυσαν οἱ κῆρυκες στὰ χέρια,
κ' οἵ νέοι στεφανώσαντας μὲ τὸ κρασὶ κροντήρια,
κάθε ποτήρι γέμισαν τὴν ἀπαρχὴν ἀφοῦ στάξαν·
οὕξαν τὶς γλῶσσες στὴ φωτιά, κι ἀφοῦ σταθῆκαν δρυθοι,
κ' ἔσταξαν στάλες κ' ἥπιανε ὅσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,
δι θεόμορφος Τηλέμαχος κ' ἡ Ἀθηνᾶ μαζί του,
κατὰ τὸ πλοῖο τὸ κουφωτὸ κινήσανε, μὰ πίσω
ὁ Νέστορας τοὺς κράτησε τοὺς δυό, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε.

«Ο Δίας κ' οἵ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοὶ νὰ μὴν τὸ δώσουν
ἔσεις νὰ πᾶτε στὸ γοργὸ καράβι ἀπὸ τὰ μένα,
σὰν ἀπὸ κάποιονε γυμνὸ κι δλόφτωχο στάληθεια,
ποὺ χράμια καὶ παπλώματα στὸ σπίτι του δὲν ἔχει,
γιὰ νὰ κοιμᾶται μαλακὰ κι αὐτὸς κ' οἵ ξένοι ποὺ ἔρθουν.
Μὰ τὸν καὶ ἀπὸ παπλώματα κι ἀπ' ὥρια χράμια βρίσκει.
Ποτὲς δ γιὸς τοῦ ἄντρα ἐκεινοῦ, τοῦ θεϊκοῦ Ὁδυσσέα,

δὲ θὰ πλαγιάσῃ ἀκοίταχτος σὲ καραβιοῦ σανίδια,
δσο ἔγὼ ζῶ, καὶ τέκνα μου στὸν πύργο μου ἀπομνήσκουν,
τοὺς ξένους νὰ φιλεύουνε ποὺ τύχη ἐδῶ νάρθοῦνε.

Κ³ ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ κρένει τότε ἐκείνου·
«Φόρνιμα τάπες, γέρο, αὐτά, καὶ πρέπει νὰ σ' ἀκούσῃ,
καὶ νάρθῃ στὰ παλάτια σου δὲ Τηλέμαχος τὴν νύχτα.

Ἐγὼ στὸ μαῦρο πλοῖο τραβῶ νὰ κράξω τοὺς συντρόφους, 360
καὶ τόνα τάλλο νὰ τοὺς πᾶ σὰ μεγαλύτερός τους.

Ολοὶ ἀπὸ ἀγάπη οἱ νέοι αὐτοὶ καὶ οἱ συνομήλικοι τοὐ
τὸ μεγαλόψυχο ὥς ἐδῶ Τηλέμαχο ἀκλούθησαν.

Ἐκεὶ λοιπὸν ἔγώ, σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο πλαγιάζω,
καὶ τὴν αὐγὴ στοὺς Καύκωνες μισεύω, τοὺς λεβέντες,
ποὺ κάποιο χρέος μοῦ χρωστοῦν, κι ὅχι καινούριο χρέος,
μήτε μικρό, καὶ ἐτούτονε, στοὺς πύργους σου μιὰς καὶ ἡρθε,
μὲν ἀμάξῃ δὲ γιός σου ἀς πάρη τον, κι ἀλόγατα τοῦ δίνεις,
τὰ πιὸ ἀλαφρὰ στὸ τρέξιμο, τὰ πιὸ γερὰ στὸ πόδι.» 370

Αὐτὰ σὰν εἶπε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ γαλανοματοῦσα,
ἔγινε ἀīτὸς καὶ πέταξε κι ὅσοι εἶδαν ἔαφνιστῆκαν.

Ιδιος δὲ γέρος σάστισε τηρώντας τέτοιο θῆμα,
καὶ πιάνει τοῦ Τηλέμαχου τὸ χέρι καὶ τοῦ κρένει

· «Ω φίλε, ἐσὺ μήτε κακὸς μήτ' ἄναντρος δὲ θᾶσαι,
ἀφοῦ θεοὶ στὴ νιότη σου ὁδηγοὶ σὲ ἀκολουθᾶνε.

Καὶ τοῦ Ὄλυμπου ἄλλος κάτοικος δὲν εἶναι ἐτοῦτος, μόνε
ἡ κόρη ἡ τριτογέννητη καὶ ἡ δοξαστὴ τοῦ Δία,
ποὺ ἀπὸ τοὺς Ἀργῆτες ἔχωρα τὸν κύρη σου τιμοῦσε.

Ἡ χάρη σου, δὲ βασίλισσα, λαμπρὴ ἀς μᾶς φέρνῃ δόξα, 380
καὶ ἐμένα, καὶ στὰ τέκνα μου, καὶ στὸ καλό μου ταίρω
καὶ ἔγὼ μιὰ πλατομέτωπη δαμάλα θὰ σοῦ σφάξω,
χρονιάρικη, ποὺ σὲ ζυγὸ δὲν μπῆκε ἀνθρώπου ἀκόμα
καὶ θὰ τὴ σφάξω, ἀφοῦ καλὰ τὰ κέρατα χρυσώσω.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Παλλάδα.

Κι δὲ Γερηνιώτης Νέστορας ξεκίνησε ὡς στὰ ὕδαια
παλάτια του, μὲ τοὺς γαμπροὺς κατόπι καὶ τοὺς γιούς του.

Καὶ φτάνοντας στὰ ξακουστὰ τοῦ βασιλέα παλάτια,
ἀράδα σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ καθήσανε, κι δὲ γέρος

χρονιήριοι σμύγει τους κρασὶ γλυκόπιτο, ποὺ χρόνους
τρῆχε ἔντεκα ἡ κελάρισσα, καὶ τώρα τάνοιγέ τους.

Αὐτὸ τοὺς ἔσμιξε νὰ πιοῦν, καὶ στάλα ἔχυσε χάμου,

μῷ εὐκές στοῦ αἰγιδόσκεπον τοῦ Δία τὴ θυγατέρα.

Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἔσταξαν κὲ ἥπιαν ὅσο ἀγαποῦσαν,
κινήσανε γιὰ πλάγιασμα στὸ σπίτι του δὲ καθένας,
μὰ τὸν Τηλέμαχο, τὸ γιὸ τοῦ θεῖκοῦ Ὀδυσσέα,
δὲ ἀλογολάτης Νέστορας τὸν κοίμισε στοῦ πύργου
τὴ σάλα τὴν πολύβοη, σὲ τορνευτὸν κλινάρι,
μὲ πλάγι τὸν Πεισίστρατο, τὸ λυγερὸν λεβέντη,
ποὺ δῆτας ἀκόμα ἀνύπαντρος στοῦ κύρη κατοικοῦσε.
”Ιδιος δὲ γέρος πλάγιασε στὰ δλόβαθα τοῦ πύργου,
σὰν ἔσταιξε του ἡ σύγκλινη στρωσίδια καὶ κλινάρι.

”Εφεξὲν δὲ φοδοδάχτυλη τῆς νύχιας κόρη Αὐγοῦλα,
κι δὲ ἀλογολάτης Νέστορας σηκώθη ἀπὸ τὴν κλινή,
κὲ ἥρθεν δέξαθε καὶ κάθησε στὰ σκαλιστὰ λιθάρια,
ποὺ δλόμπροστα στὶς ἄψηλὲς βρισκόντουσαν τὶς θύρες,
ἄσπρα, γναλιστερά. ”Εκεῖ καθόταν κι δὲ Νηλέας
στὰ παλιὰ χρόνια, ποὺ εἴτανε στὴ γνώση θεὸς μονάχος.
”Ομως ἐκείονε δὲ θάνατος τὸν ἔφερε στὸν ”Αδη,
καὶ τώρα φύλακας ἐκεῖ τῶν ”Αχαιῶν καθόταν
δὲ ὦγιας Νέστορας· σιμὰ κέρδεις οἵ γιοί του μαζευτῆκαν,
ἀπὸ τὴν κλινή δὲ τὸν ἥρθανεν δὲ ”Ἐχέφρονας, δὲ Σεράτης,
μὲ τὸν Περσέα δὲ ”Αρητος, κι δὲ δύμοιόθεος Θρασυμήδης.
”Αδέοφι ἔχτο δὲ ἥρωας Πεισίστρατος τοὺς ἥρθε,
Κι ἀντάμα τὸ θεόμοιαστο Τηλέμαχο σὰ βάλαν,
Οἱ ἀλογολάτης Νέστορας ἀρχίζει, δὲ Γερηνιώτης

»Παιδιά μου, γλήγορα ἀς γενῆς ἡ ἀποθυμιά μου ἐτούτη,
τὴν ”Αθηνᾶ ἀπὸ τοὺς θεοὺς νὰ ξιλεώσω πρώτη,
ποὺ μοῦρθεν δλοφάνερη πάς στὸ λαμπρὸ τραπέζι.
”Ενας νὰ τρέξῃ στὴ βισκὴ νὰ βοῆ καλὴ δαμάλα,
ποὺ δὲ ἀγελαδάρης ὡς ἐδῶ κεντώντας θὰ τὴ φέρῃ.
στὸ πλοῖο τοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου ἀς πάῃ ἄλλος,
νὰ φέρῃ τοὺς συντρόφους του, καὶ μόνε δυὸς ἀς ἀφήσῃ.
τρίτος ἐδῶ τὸ χρυσοχὸν Λαέρκη νάρθη ἀς κράξῃ,
τοῦ δαμαλιοῦ τὰ κέρατα γιὰ νὰ μαλαματώσῃ.
Μείνετε οἱ ἄλλοι ἐσεῖς αὐτοῦ, καὶ στὰ παλάτια μέσα
τραπέζια νὰ τοιμάσουνε στὶς παρακόρες πῆτε,
νὰ φερούν καὶ καθίσματα, ξύλα, νερὸν καθάριο.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τρέξανε κὲ ἥρθε ἡ δαμάλα ἀπέξω,
ἥρθαν τοῦ μεγαλόψυχου Τηλέμαχου οἱ συντρόφοι

ἀπ' τὸ καρδάνι τὸ γερό, ἥρθε ὁ χαλκιὰς κρατώντας
στὰ χέρια του τὰ σύνεργα τῆς χρυσικῆς ἀμόνι,
σφυρί, καλόφτιαστη μασιά. Νάποδεχτῇ ζυγώνει
τὴν προσφορὰ κ' ἡ Ἀθηνᾶ δίνει χρυσάφι ὁ γέρος
δουλεύει το καὶ χύνει το στὰ κέρατα ὁ τεχνίτης,
γιὰ νὰ χαρῷ τηρώντας το ἡ Ἀθηνᾶ, καὶ σέρνουν
ἀπὸ τὰ κέρατα τὸ ζῶ ὁ Ἐχέφρονας κι ὁ Στράτης.
Κ' ἔφερνε ὁ Ἀρητος νερὸ σὲ πλουμιστὸ λεγένι,
τριφτὸ κριθάρι πανεριὰ κρατώντας στἄλλο χέρι
πελέκι κράταις κοφτερὸ ὁ λεβέντης Θρασυμήδης,
τὸ ζῶ νὰ κόψῃ Σήκωνε δι Περσέας τὴ γαβάθα,
κι ὁ γέρος μὲ τὸ νίψιμο καὶ τὸ τριφτὸ κριθάρι
ἔκανε ἀρχὴ καὶ τὴ θεὰ θεομοπαρακαλοῦσε,
στὴ φλόγα ἀπάνω ωίχνοντας τοῦ κεφαλιοῦ τὶς τοίχες.

Καὶ σάνε προσευκήθηκαν κριθάρι πασπαλώντας,
τότες τοῦ Νέστορα μεμιὰς δι γιὸς δι ἀντρειωμένος
δι Θρασυμήδης ζύγωσε καὶ βάρεσε τὰ νεῦρα
κόβουντ' ἀμέσως τοῦ ζνιχιοῦ, καὶ παραλεῖ ἡ δαμάλα
κόρες καὶ νύφες σκούζουνε, σκούζει κ' ἡ Εὐδριδίκη,
τοῦ Κλύμενου ἡ πρωτότοκη, τοῦ Νέστορα τὸ ταίρι.
Κ' οἵ ἄλλοι καθὼς κράταγαν τὸ ζῶ ἀνασηκωμένο,
τοὺς τρόσφαξε δι Πεισίστρατος, τὸ πρῶτο παληκάρι.
Κι ἀπὸ τὰ κόκκαλα ἡ ψυχὴ μὲ τὸ αἷμα σὰν τοῦ βγῆκε,
μεμιὰς τὸ κομματιάσανε καὶ τὰ μεριὰ λιανίσαν,
ὅλα σωστά τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη, τὰ διπλώσαν,
ῶμὰ κομμάτια ἀπὸ παντοῦ τοὺς θέσανε, κι ὁ γέρος
στὶς σκίζεις τάκαιε μὲ κρασὶ φλογᾶτο φαίνοντας τα
κ' οἵ νέοι τὰ πεντόσουβλα κρατούσανε σιμά του.
Καὶ σὰν καῆκαν τὰ μεριὰ καὶ γεύτηκαν τὰ σπλαγχνα,
κόψαν καὶ τάλλα, στὸ σουβλὶ τὰ πέρασαν, καὶ τότες
τὰ ψήσανε, τὰ μυτερὰ σουβλιά χοντας στὰ χέρια.

Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λουτρὸ τοῦ δίνει ἡ Πολυκάστη,
κόρη στερνὴ τοῦ Νέστορα, τοῦ γόνου τοῦ Νηλέα.
Καὶ σὰν τονὲ καλόλουσε, τὸν ἄλειψε μὲ λάδι,
καὶ μὲ ὅμορφο τὸν ἔντυσε χιτώνα καὶ χλαμύδα,
ποὺ βγῆκε ἀπὸ τὸ λούσιμο μὲ τοὺς θεοὺς παρόμιοις
καὶ πῆγε κάθησε σιμὰ στὸ Νέστορα τὸ ωήγα.

Καὶ τάποπάνω κρέατα σὰν ψῆσαν καὶ τὰ βγάλαν,

440

450

460

470

στὸ φαγοπότι κάθησαν, καὶ τίμια παληκάρια
σκωθῆκαν καὶ περνούσανε μὲ τὰ χουσά ποτηρία.
κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
αὐτὰ τὰ λόγια δὲ Νέστορας τοὺς εἶπε δὲ ἀλογολάτης.

«Παιδιά μου, τοῦ Τηλέμαχου φέρτε μεμιὰς καὶ ζέψατε
τὰ ωριότριχα τάλογατα, νὰ καλοταξιδέψη.»

Αὐτά εἶπε, καὶ τὸν ἄκουσαν, κ' εὐτὺς στάμαξι ζέψαν
τάλογατα τὰ γλήγορα. Κελάρισσα τοὺς βάζει
ψωμί, προσφάγι καὶ κρασί, σὰν πόχουν οἱ θηγάδες. 480
Πὰς στῶριο ἀμάξι ἀνέβηκε δὲ Τηλέμαχος, καὶ δίπλα
δὲ ἀσίκης δὲ Πεισίστρατος τὰ χαλινάρια πῆρε
καὶ τάλογα μαστίγωσε πρόθυμος αὐτὰ πετάξαν
στοὺς κάμπους, πίσω ἀφήνοντας τὴν ἀψηλὴ τὴν Πύλο.
Πὰς στὰ λαιμά τους δὲ ζυγὸς ὀλημερὶς κουνοῦσε,
μὰ δὲ ἥλιος σὰ βασίλεψε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ εἴτανε γιὸς τοῦ Ὀρσίλοχου, καὶ ποὺ τὸν Ἀλφειού εἴτανε γγόνι.
Ἐκεῖ ξενύχτισαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη. 490

«Εφεξ ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγουστα,
ζέψανε, κι ἀνεβῆκανε στὸ ωριόφαντο τάμαξι,
κι ἀφῆκανε τὰ ξώθυρα τοῦ βουητεροῦ τοῦ πύργου.
δίνει βιτσιὰ στάλογατα, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν,
κ' ἵσια στοὺς κάμπους τοὺς σπαρτοὺς κατέβηκαν πετώντας,
καὶ δρόμο κόψανε πολὺ μὲ τὴν δρμὴ ποὺ πῆραν.
Κ' ἔγυρος δὲ ἥλιος τὸ βραδύ, κι ἀπόσκιασαν οἱ δρόμοι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ.

Κάτου στῆς Λακεδαιμονίας τὰ βραχονάμπια φτάνουν,
καὶ στὰ παλάτια ξεκινοῦν τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαου.
Βρῆκαν τὸν κ' ἔκανε χαρὰ μὲ περισσοὺς δικούς του,
τὶ γιὸ καὶ κόρη πάντερε στὸ σπιτικό του μέσα.
Στοῦ ἀτρόμητου Ἀχιλλέα τὸ γιὸ τὴν κόρη του προβόδα,
ποὺ ἀπὸ τὴν Τροία τὴν ἔταξε καὶ λόγο τοῦ εἶχε δώσει
καὶ τώρα τέλος φέρονταν οἱ ἀθάνατοι στὸ γάμο.
Μὲ ἀλόγατα καὶ μὲ ἀμάξες τὴν ἔστελνε στὴ χώρα
τῷ Μυρμιδόνων τὴ λαμπρή, ποὺ βασιλιάς τους εἴταν.
Καὶ γιὰ τὸ γιό του διάλεξε τοῦ Ἀλέχτορα τὴν κόρη

στὴ Σπάρτη ὁ χαδεμένος του λεβέντης Μεγαπένθης εἴται αὐτός, καὶ ἡ μάννα του σκλαβοῦλα, τὶ ἡ Ἐλένη ἄλλο παιδί δὲ γέννησε κατόπι τῆς Ἐρμιόνης τῆς ὥριας, ποὺ χρυσόλαμπε σὰν ἴδια ἡ Ἀφροδίτη.

Ἐτσι μὲς στὸ πεντάψηλο ἔσφράντωναν παλάτι ὅλον οἱ γειτόνοι καὶ οἱ δικοὶ τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαιου, καὶ γλέντιζαν ὁ θεῖκὸς τραγουδιστὴς κοντά τους τραγούδεις λύρα παιζοντας, καὶ στὸ σκοπό του ἀπάνω δυὸς χρευτάδες πηδηχτὰ καταμεσίς σθουράζαν.

Στὰ πρόθυρα ὁ παληκαρὰς Γηλέμαχος καὶ ὁ γιόκας τοῦ Νέστορα ὁ περίλαμπρος μὲ τάλογα σταθῆκαν· Προβογαίνει καὶ ἀγγαντεύει τους ὁ ἄξιος Ἐτεωνέας, πιστὸς παραστεκάμενος τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαιου, καὶ στὸ παλάτι μήνημα τοῦ βασιλέα του φέρνει, σιμά του στέκοντας, μὲ αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια·

«Ὦ διόθρεφτε Μενέλαιε, δυὸς ἔνοι ἐδῶ φανῆκαν, ποὺ σὰν τοῦ Δία μοιάζει τους τὸ γένος τοῦ μεγάλου. Καὶ πὲς ἂν θὰ τοὺς λύσουμε τάλογατα ἀπὸ τάμαξι, ηδὲ σὲ ἄλλους νὰ τοὺς στείλουμε φιλοξενιὰ νὰ βροῦνε.»

Καὶ τοῦ ἔανθυοῦ Μενέλαιου τοῦ βαριοφάνη, καὶ εἶπε· «Δὲν εἰσουν ἄλλοτες ἐσὺ κουτός, μωρὸς Ἐτεωνέα, μὰ τώρα ἀλήθεια σὰ μωρὸς παιδὶ μοῦ συντυχαίνεις. Τάχα δὲ φάγαμε καὶ ἔμεις σὲ σπίτια ἀνθρώπων ἄλλων, πρὶν νᾶρθουμε, καὶ ἀπὸ δεινὰ μᾶς λευτερώσῃ ὁ Δίας; Μόνον ἔλα λῦσο τάλογατα τῶν ἔνων καὶ ἔμπασέ τους, νὰ κάτσουν καὶ νὰ καλοφᾶν καὶ νὰ χορτάσουν πρῶτα.»

Εἶπε καὶ ἔκεινος χύθηκε καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους πρόθυμους δούλους καὶ εἶπε τους κατόπι του νὰ τρέξουν. Καὶ τὰ δρωμένα τάλογα ἔεζέψαν ἀπὸ τάμαξι, καὶ στάλογήσα τὰ παχνιὰ τὰ δέσαν, καὶ τοὺς βάλαν νὰ φάνε ζειὰ ἀνακατευτὴ μὲ κάτασπρο κριθάρι. Στὰ ἔώτοιχα τὸ δλόλαμπρο τάμαξι τότες γύραν, καὶ ἔκεινους μὲς στάρχοντικὸ τοὺς φέραν· καὶ αὐτοὶ ἴδοντας τοῦ διόθρεφτον τοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους, ἀποροῦσαν, τοῦ είχαν τὸ φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τοῦ ἥλιου τὴ λαμπράδα τὰ σπίτια τάψηλόσκεπτα τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαιου. Καὶ σὰν τὰ σεριανίσανε καὶ χάρηκε ἡ ψυχὴ τους, μπήκανε μὲς στὶς σκαλιστὲς τὶς γοῦρνες καὶ λουστῆκαν.

Καὶ σὰν τὸν λοῦσαν κοπελλιὲς καὶ ἀλεῖψαν τοὺς μὲ λάδι,
καὶ τὸν φορέσανε κρουστὲς κλαμύδες καὶ χιτῶνες, 50
τὰς σὲ θρονιὰ τὸν κάθισαν σιμὰ στὸ γιὸ τοῦ Ἀτρέα.

Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νίψιμο τὸν φέρονται τότε ἡ βάγια,
δριο, χουσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη,
ὑπτεροα στρώνει ἀντίκρου τους γυαλιστερὸ τραπέζι.

Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
καὶ ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τὸν φίλεψε περίσσια.
Καὶ στὰ πινάκια δὲ μοιραστὴς τὰ κρέατα ἀραδιάζει,

καὶ θέτει χρυσοπότηρα διμπροστά τους. Κι δὲ Μενέλαος
οὓς χαιρετάει τὸν δυὸ μαζί, καὶ αὐτὰ τὸν συντυχαίνειν
«Ἄπλωστε χέρι στὸ φαγί, χαρῆτε το· κατόπι 60
τὸν καλοφᾶτε, σᾶς ωτῶ ποιοί νάστε, καὶ ἀποποῦθε.

Τὸ αἷμα σας τὸ γονικὸ δὲν εἶναι ἐσᾶς χαμένο,
ταρὰ θεόθρεφτων παιδιὰ συνεάστε βασιλιάδων,
ἴ ἀνθρῶποι δὲ γεννοῦν κοινοὶ παληκαράδες τέτοιους.»

Εἶπε, καὶ διμπρός τοὺς ἔθεσε ραχόφαχνα βοδήσα,
νητά, ποὺ ἐκείνου τᾶχανε βαλμένα γιὰ τιμὴ του.
Κι αὐτοὶ τὰ χέρια ἀπλώνανε στὰ καλοφάγια διμπρός τους.

Κι ἀπὸ πιοτὸ καὶ ἀπὸ φαῖ σὰ φράθηκε ἡ καρδιά τους,
τοῦ Νέστορα δὲ Τηλέμαχος τὸ τέκνο συντυχαίνει,
ἀλόσιμά του σκύβοντας, νὰ μὴν ἀκοῦν οἱ ἄλλοι 70

«Γιὰ κοίτα, γιὲ τοῦ Νέστορα, καὶ φύλε τῆς καρδιᾶς μου,
αλκὸς ποὺ ἀστράφτει μὲς σ' αὐτὰ τὰ βουητερὰ παλάτια,
δὲ μάλαμα καὶ τὸ ἥλεχτρο, τὸ φιλντισί, τάσημι.
Τέτοιες θὲ νάναι καὶ οἱ αὐλές τοῦ Δία τοῦ Ὄλυμπίσουν
ἰσιφρητα καλὰ θωρῶ, καὶ θαμασμὸς μὲ πιάνει.»

Καὶ τὸν ἀπείκασε δὲ ξανθὸς Μενέλαος σὰ μιλοῦσε,
καὶ τὸν φωνάζει καὶ λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια:

«Ποιός ἀνθρωπος, παιδάκια μου, μετριέται μὲ τὸ Δία;
ιθάνατοι ναὶ οἱ πύργοι του καὶ τὰ καλά του ἐκείνουν
θνητὸς μονάχα στὰ καλὰ μὲ ἐμένανε μετριέται, 80

καὶ οὕτι μὲ πάθια μου καὶ μὲ πολλὰ ταξίδια
μὲς στὰ καράβια τᾶφερα χρόνους ὅχτὼ γυριώντας.

Κύπρο, Φοινίκη διάβηκα, Αἴγυπτο, Αἰθιοπία,
καὶ Σιδονιῶτες καὶ Ἐρεμπούς, καὶ τῆς Λιβύας τὴ χώρα,
καὶ ποὺ πάντοτες τάροια μὲ κέρατα γεννιοῦνται,
καὶ τρεῖς φορὲς τὰ πρόβατα γεννοβολοῦν τὸ χρόνο.

Μήτε τοῦ νοικοκύρη ἔκει καὶ μήτε τοῦ πιστοῦ του
δὲ λείπει κρεάσι καὶ τυρὶ καὶ τὸ γλυκὸ τὸ γάλα-
τὶ τόχουν δσο θές ἔκει τὸ γάλα καὶ τάρμέγουν.

Καὶ βιὸς πολὺ συνάζοντας ἐγὼ καθὼς πλανιόμουν, 90
ἄλλος κρυφὰ κι δλόξαφνα τὸν ἀδερφό μου τότες
μὲ τὴν ἀπάτη σκότωνε τῆς ἔρμης του γυναίκας·
καὶ νά, γιατὶ δὲ χαίρουμαι τὰ πλούτια αὐτὰ ποὺ δοῖς.
Θὰ τὰ γοικήσατε κ' ἐσεῖς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς σας,
δποιοι κι ἀν εἰναι, τὶ ἔπαθα πολλά, μοῦ χάθη σπίτι
καλότυχο καὶ μὲ καλὰ περίσσια πλουτισμένο.

Μακάρι νὰ μοῦ μνήσκανε τὸ τρίτο μὲς στοὺς πύργους,
κ' οἵ ἀντρες νὰ γλυτώνανε ποὺ μᾶς χαθῆκαν τότες
στὴν Τρωάδα τὴν πλατύχωρη, μακριὰ ἀπὸ τὴν τατρίδα.
“Ολους ἐγὼ τοὺς κλαίω ἔκειοὺς καὶ δέρνουμαι, κλεισμένος 100
σὰν κάθουμαι πολλὲς φορὲς σ' αὐτά μου τὰ παλάτια,
κι ὥρες στὸ κλάμα χαίρουμαι, ὥρες τὸ κόβω πάλε,
τὶ γλήγορα χορταίνεται τὸ κρύο τὸ μυρολόγι.

Μὰ τούτους δλους δὲ θρηνῶ, γι αἴγετ' ή καρδιά του,
δσο ἔναν, ποὺ ποθώντας τὸν δρεξῆ χάνω κ' ὑπνο·
γιατ' Ἀχαιός δὲν τραβηγέ τὰ ὅσα δ Ὁδυσσέας.

Μὰ ή μοῦρα τρέθελε πολλὰ νὰ πάθῃ αὐτός, κ' ἐμένα
νὰ τρώῃ δ πόνος του δ σκληρός, ποὺ τόσους χρόνους λείπει,
κι ἀνίσως ζῇ ή ἀπέθανε κανένας δὲ γνωρίζει.

Καὶ θὰ τὸν κλαίνε τώρ' αὐτὸν δ γέρος δ Λαερτης 110
κ' ή Πηνελόπη ή γνωστικιά, θὰ τονὲ κλαίῃ κι δ γιός τους,
ποὺ ἀπὸ τὸ σπίτι φεύγοντας μωρὸ τὸν εἶχε ἀφῆσει.»

Εἶπε, κι αὐτὸς λοχτάρηξε νὰ κλάψῃ τὸ γονιό του.
Χάμου ἔνα δάκριο του ἔχυσε γοικώντας τὸνομά του,
κι διμπόρδος στὰ μάτια σήκωσε τὴν πορφυρένια χλαίνα
μὲ τὰ δυὸ χέρια. Τόνοιωσε δ Μενέλαος, καὶ μονάχος
τὸ βαθιογύψιζε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχή του μέσα,
νὰ τὸν ἀφήσῃ δ ὕδιος του νὰ πῇ γιὰ τὸ γονιό του,
η πρῶτος νὰ ρωτήξῃ αὐτὸς καὶ ἔταση νὰ κάνῃ;

Κ' ἔκει ποὺ αὐτὰ μελέταγε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχή του, 120
η Ἐλένη ἀπὸ τάνωγια της τὰ μισκομυρισμένα
προσβάλλει σὰν τὴν Ἀρτεμη τὴ χρυσοσαγιττοῦσα.
Σιμά της στήνει ή Ἀδραστη θρονὶ καλοφτιασμένο,
η Ἀλκίπη μάλλινο ἀπαλὸ φέρνει χαλὶ κι ἀπλώνει

καὶ τὸ πανέρι τάργυρὸν φέρον^ν ἡ Φυλώ, ποὺ δῶρο
ἡ Ἀλκάντρα τῆς τὸ χάρισε ἡ γυναίκα τοῦ Πολύβου,
ποὺ ζοῦσε καὶ ιημέριαζε στὴν Αἴγυπτο στὶς Θῆβες,
καὶ ποὺ εἶχε πλούτια ἀρίφνητα στὸ σπιτικό του μέσα.

Ἐδωσ^ε ἐκεῖνος διὸ ἀργυρὸν λοντρὰ τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
δυὸ τρίποδα, καὶ μᾶλαμι τάλαντα δέκα χώρια
δῶρα ἡ κερά του διαλεχτὰ χαρίζει τῆς Ἐλένης,
χρυσὴ ἀληκάτη, κι ἀργυρὸν πανέρι πὰς στὶς ρόδες,
μὲ χρυσωμένα δλόγυρα τοῦ πανεριοῦ τὰ χεῖλη. 130

Αὗτὸ δὰ τῆς παράθεσε ἡ Φυλὼ ἡ παρακόρη,
γεμάτιο νῆμα δουλευτό, κι ἀπάνω ἡ ἀληκάτη
μὲ τὸ βαθιόχρωμο μαλλί, θεμένη πέρα ὡς πέρα.
Καθίζει ἀπάνω στὸ θρονί, μ^ε ἀκκουμποπόδι δύμπος τῆς

ἡ Ἐλένη, καὶ τὸν ἄντρα τῆς καλορωτάει νὰ μάθῃ.

«Ω διόθρεφτε Μενέλαε, γνωρίζουμ^ε ἐμεῖς τάχα
ἐποῦτοι ποὺ μᾶς ἥρθανε σὰν ποιοί παινιένται νᾶναι;
Ἀλήθεια, ἡ ψέματα θὰ πῶ; δὲν τὸ βαστῶ πιὰ μέσα. 140
Ποτές μου δὲν εἰδ^ε ἄνθρωπο, ἄντρα ἡ γυναίκα, τόσο
νὰ μοιάζῃ ἀνθρώπου, δσο αὐτὸς—θαμάζω βλέποντας τὸν—
δ γιὸς τοῦ μεγαλόναρδον Ὁδυσσέα μοιάζει νᾶναι,
δ νέος Τηλέμαχος, ποὺ ἐκειὸς μικρὸ τὸν εἶχε ἀφήσει
γιὰ μένα τὴν ἀσύστατη σὰν τρέξατε στὴν Τροία
στὸ νοῦ σας πόλεμο ἔχοντας ἀπόκοτο δλοι τότες.»

Κι δ ἔανθουλὸς Μενέλαος γυρίζει καὶ τῆς κρένει
«Κ^ε ἔγώ, γυναίκα, νοιάθω τα καθὼς ἐσὺ τὰ κρίνεις
τέτοια τὰ πόδια του ἐκεινοῦ, τὰ χέρια κ^{αὶ} οἱ ματιές του,
τέτοιο καὶ τὸ κεφάλι του κι ἀπάνωθέ του ἡ κόμη. 150
Καὶ καθὼς τώρα θύμιζα τὸν Ὁδυσσέα, δηγώντας
τὰ δσα ἐκεῖνος ἔπαθε καὶ πόφερε γιὰ μένα,
αὐτὸς πικρὸ κατέβαζε στὸ πρόσωπό του δάκριο,
κι δύμπος στὰ μάτια σήκωνε τὴν πορφυρένια χλαίνα.»

Καὶ τότε δ γιὸς τοῦ Νέστορα δ Πεισίστρατος τοῦ κάνει

«Ω διόθρεφτε Μενέλαε κι ἀρχοντογιὲ τοῦ Ἀτρέα,
ἐκείνου γιὸς εῖν^ε ἀπεδῶ στὰλήθεια, καθὼς εἶπες·
εἶναι δμως στοχαζούμενος καὶ δὲν κοτάει δ νοῦς του
δ, τι πρωτόηθε, ἀνέπρεπα νὰ κρένῃ λόγια δύμπος σου,
ἔδω ποὺ σὰ φωνή θεοῦ ἡ φωνή σου μᾶς γλυκαίνει. 160
Μ^ε στειλ^ε ἐμένα δ Νέστορας, δ ἀλογογνώστης οῆγας,

νὰ τονὲ συνοδέψω αὐτόν, τὶ νὰ σὲ δῆ ποθοῦσε,
ἴσως καὶ λόγο ἦ κάμωμα στὸ λογισμό του βάλης.
Γονιοῦ ποὺ ἔνικεύτηκε παιδὶ πολλὰ παθαίνει
στὸ σπίτι του, ἢ δὲν τούρχεται βοήθεια ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
Ἐτσι καὶ τοῦ Τηλέμαχου λείπει ὁ γονιός του, κι ἄλλοι
στὰ βάσανά του γλυτώμδο δὲν ἔρχουνται νὰ φέρουν.»

Κι ὁ ἔανθουλὸς Μενέλαος τοῦ ἀπολογιέται τότες·
«Ἄληθεια, γιὸς ἀγαπητοῦ μοῦδρος στὸ σπίτι ἀνθρώπου,
ποὺ γιὰ τὰ μένα τραβήξε κόπους κι ἀγῶνες μύριους· 170
κ' εἶπα, θὰ τονὲ φίλευα ἀπὸ κάθε ἄλλον Ἀργίτη
ἔχωρα, ἀν τότες ἔδινε ὁ Δίας ὁ βροντοφήκτης
νάρθοῦμε ἀντάμα, στὰ γοργὰ ἀρμενίζοντας κοράβια.
Μές στ' Ἀργος θενὰ τούρφιανα καὶ χώρα καὶ παλάτι,
ἀπὸ τὸ Θιάκι φέροντας μ' αὐτὸν καὶ τὰ καλά του,
τὸ γιό του κι ὅλο τὸ λαό, κι ἀρτώντας του μὰ χώρα
ἄπ' ὅσες γύρω βρίσκουνται κ' ἐμένα προσκυνᾶνε.
Ἐδῶ συχνὰ θὰ σμίγαμε, καὶ δὲ θὰ χώριζε ἄλλο
τὸ φιλευτή του ἐμέναιε ἀπ' ἐκεἰὸν τὸ φιλεμένο,
παρὰ τὸ μαῦρο σύννεφο τοῦ Χάρου σὰν ἔρχόταν. 180
Γραφτὸ δμως εἴτανε ὁ θεὸς νὰ τὰ φτονέσῃ ἐτοῦτα,
καὶ μόνο ἐκείνου νάρνηθῇ τὸ γνωσμὸ τοῦ δόλιου.»

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους ἔδωσε μυροσιλογιοῦ λαχτάρα.
Κλαίγ⁷ ἥ Ἐλένη ἥ Ἀργίτισσα, τοῦ Δία ἥ θυγατέρα,
κλαίει ὁ καλὸς Τηλέμαχος κι ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα Μενέλαος,
καὶ μήτε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στεγνὰ δὲν εῖχε μάτια·
τὶ τὸν Ἀοχύλοχο κι αὐτὸς τὸν ἀσφαλτὸ θυμήθη,
ποὺ ὁ γόνος τῆς λαμπρῆς Ἡδῶς τὸν εἶχε σκοτωμένο·
αὐτὸν θυμώντας μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα.

«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, πιὸ γνωστικὸ μὲς στοὺς ἀνθρώπους ὅλους 190
ὁ γέρος σὲ εἶπε Νέστορας μιλώντας γιὰ τὰ σένα
στὸ σπίτι, σὰ ωτιούμασταν ὁ ἔνας μὲ τὸν ἄλλον.
Καὶ τώρα, ἂ γίνεται, ἀκού με· γιατὶ στὸ δεῖπνο ἀπάνω
δὲν τ' ἀγαπῶ τὰ κλάματα· μὰ θὰ ἔανάρθῃ ἡ Αὔγουστα.
Δὲ λέω πώς ὅποιον παίρνει μας ὁ Χάρος νὰ μὴν κλαῖμε.
Αὐτὸ δὰ μόνο δῶρο τους ἔχουν οἱ δόλιοι ἀνθρώποι,
ἥ κόμη νὰ κουρεύεται, νὰ τρέχουντε τὰ δάκρια.
Κ' ἐμένα ἀπέθανε ἀδερφός, ποὺ στοὺς Ἀργίτες μέσα
δὲν εἴταν ὁ χερότερος, καὶ ποὺ γνωστός σου θᾶναι· 200

δὲν τονὲ γνώρισα κ^τ ἔγώ· λένε πὼς πρῶτος εἴταν
οὐ Ἀντίλοχος στὸ τρέξιμο, κι ἀδάμαστος στὴ μάχη.»

Κι ὁ ξανθομάλλης τοῦ ἀπαντάει Μενέλαιος καὶ τοῦ κάνει·
«Φύλε, ποὺ φρόνιμα λαλεῖς, κι δσα ἄνθρωπος μὲ γνώση
καὶ πιὸ μεγάλος θάλεγε καὶ θάκανε· ἀπὸ τέτοιον
δύντας γονιό, δὲ δύνεσαι παρὰ σοφὰ νὰ κρένης.

Εὔκολ ἀκούγεται ἡ γενιὰ τοῦ ἄντρα ποὺ ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
καλὸ τοῦ φέρνει οἰζικὸ σὲ γάμο καὶ σὲ γέννα.

«Ἐτσι τοῦ Νέστορα ἔδωκε ὁ Δίας μιὰ γιὰ πάντα,
κι ὁ Ἄιδιος νάχῃ γερατεὶὰ καλὰ στάρχοντικό του,

210

καὶ γιοὺς νὰ κάμῃ φρόνιμους καὶ στάρματα μεγάλους.
Μὰ ἀς πάψουμε τὰ κλάματα, ποὺ αὐτὰ γενῆκαν τότες·

στὸ δεῖπνο τώρα ἀς ἔρθουμε, νερὸ στὰ χέρια ἀς χύσουν,
καὶ μὲ τὸ χάραμα αὔριο ξαναρχινοῦν τὰ λόγια,

ποὺ κι ὁ Τηλέμαχος κ^τ ἔγὼ θὰ ποῦμε ἀνάμεσά μας.»

Εἶπε, κι ὁ Ἀσφάλης τὸ νερὸ τοὺς ἔχυσε στὰ χέρια,
ὅ σβέλτος κι ἀξιος παραγιὸς τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαιου.
Κι ἀπλῶσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιὰ πούχαν διμπόδις τους.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε τοῦ Δία ἡ κόρη Ἐλένη·

ἀπὸ ὅπου πίνανε κρασὶ τοὺς ἔρριξε βοτάνι,
συχαστικὸ κι ἀνέχολο, ποὺ κάθε πόνο πνίγει.

220

«Οποιος αὐτὸ τὸ καταπιῇ σμιγμένο στὸ κροντήρι,
δλημερὶς δὲ χύνεται στὸ μάγουλό του δάκριο,
μὰ κι ἀξαφνα ἀν ἡ μάννα του ἦ ὁ κύρης του πεθάνη,
ἦ κι διμποστὰ στὰ μάτια του μὲ τὸ μαχαίρι ἀν κόβουν
ἀγαπημένο ἀδέρφι του, ἦ γιὸ μονάκριβό του.

Τέτοιά χε γιατροβότανα καλὰ τοῦ Δία ἡ κόρη·

τάχε δοσμένα ἡ σύγκοιτη τοῦ Θώνα ἡ Πολυδάμνα,
στὴν Αἴγυπτο, ποὺ ἀρίθμητα ἡ πλούσια ἡ γῆς τὰ βγάζει,
ἄλλα καλὰ στὸ σμιξιμο κι ἄλλα φαρμακωμένα·

230

γιατρὸς καθένας εἰν^τ ἐκεὶ παράξιος μὲς στὸν κόσμο,
τὶ ὅλοι τους τὸν Παιήονα γνωρίζουν πρόγονό τους.

Καὶ μέσα αὐτὰ σὰν τἄρριξε, κ^τ εἶπε νὰ τοὺς κεράσουν,
πάλε ἀρχισε τὸ μιλητό, κι αὐτὰ τοὺς συντυχαίνει·

«Ω διόθρεφτε Μενέλαιε, κ^τ ἐσεῖς ἔδω βλαστάρια
λαμπρῶν ἀντρῶν,—γιατὶ ὁ θεὸς ὁ Δίας μᾶς χαρίζει
ἄλλου καλὸ κι ἄλλου κακό, καὶ δύνεται τὰ πάντα,—
ἔδω τώρα ποὺ κάθεστε καὶ τρῶτε στὸ παλάτι,

καὶ μὲ μιλιές γλεντίζετε, σὰν κάτι ποὺ ταιριάζει
θὰ πῶ σας. Εἶναι ἀδύνατο νὰ δηγηθῶ σας ὅλους
τοῦ σιδερόκαρδου Ὅδυσσέα τοὺς πάμπιλλους ἀγῶνες:
ἔνα θὰ πῶ δμως ποὺ ἔπραξε ὁ ἀτρόμητος ἐκεῖνος,
στὴν Τροία, ποὺ τοὺς Ἀχαιοὺς μύρια τοὺς πέσαν πάθια-
τότες ποὺ χάραξε κακὰ σημάδια στὸ κορμί του,
ντύθηκε ροῦχα φτωχικά, καὶ μοιάζοντας μὲ δοῦλο
γυρνοῦσε στὴν πλατύδορμη τοῦ ἔχτρου τὴν χώρι μέσα·
ἔτσι ἀλλαγμένος, θάλεγες κάποιος ζητιάνος εἴταν,
αὐτὸς ποὺ ἀλλιῶς φαινότανε στὸ Ἀχαιϊκὰ καράβια.
Τέτοιος στὴν Τροία χώθηκε, κ' ἐκεῖνοι τυφλωθῆκαν
ὅλοι τους, καὶ μονάχη ἐγὼ τὸν ἔνοιωσα ποιός εἴταν,
καὶ τονὲ ρωτήξα, κι αὐτὸς μοῦ ἔφευγε μὲ τέχνη.
Μὰ ὅταν ἐγὼ τὸν ἔλουσα, τὸν ἀλειψα μὲ λάδι,
καὶ τοῦδωσα φορέματα, καὶ τοῦκανα ὄρκο μέγα
ἀνάμεσά τους νὰ μὴν πῶ πῶς φάνηκε ὁ Ὅδισσέας,
πρὶν αὐτὸς φτάσῃ στὶς σκηνὲς καὶ στὰ γοργὶ καράβια,
τότες τὰ σκέδια τῶν Ἀχαιῶν μοῦ τὰ φανερωσε ὅλα.
Κι ἀρίθμητους ἡ σπάθαι του σὰν ἔκιψε Τρωαδῆτες,
πρὸς τοὺς Ἀργῆτες γύρισε πολλά ἔχοντας στὸ ιοῦ του.
Τότες οἱ ἄλλες Τρωϊσσες πικρὰ μυρολογοῦσαν,
δῆμως ἐγὼ χαιρόμουνα, γιατ' ἡ καρδιά μου πίσω
στὸ σπίτι μου μὲ τράβαγε, καὶ στέναζα ὅλοένα
γιὰ τὴν τυφλάδα ποὺ ἔβαλε στὸ νοῦ μου ἡ Ἀφροδίτη,
ἀπὸ τὴν γῆς μου τὴ γλυκειὰ σὺ μ' ἔφερε στὰ ἔνεα,
καὶ χώρισα ἀπ' τὴν κόρη μου, τὴν κλινη μου, τὸν ἀντρα,
ποὺ ἄλλος στὸ νοῦ καὶ στὴ μορφιὰ κανεὶς δὲν τὸν περνοῦσε.»

Κι ὁ ξανθουλὸς Μειέλαος γυρίζει καὶ τῆς κάνει·
«Ναι, ὅλα ἐτοῦτα ἀληθινὰ τὰ μύλησες, γυναικά·
πολλῶν ἐγὼ μελέτησα τὴ γνώση καὶ τὴ γνώμη,
ἀντρῶν ἥρωών, καὶ πολλοὺς εἶδα τοῦ κόσμου τόπους,
μὰ ἀνθρωπὸ τέτοιον πουθενὰ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
σὰν ποὺ εἴτανε δ τρανόψυχος κι δ ἀκριβὸς Δυσσέας.
Κι ἄλλο ἔνα ἐκεῖνος ἔπραξε μὲ τόλμη κι ἀντρειοσύνη,
τότες ποὺ φόρο φέρναμε καὶ χαλασμὸ στοὺς Τρωες,
μὲς στᾶλλογο τὸ σκαλιστὸ κρυμμένοι ἴμεις οἱ πρῶτοι.
«Ἡρθες κ' ἐσὺ τότες ἐκεῖ θεὸς θὰ σ' εἶχε στείλει,
ποὺ νὰ χαρίσῃ γύρευε στοὺς Τρωαδῆτες δόξα·

240

250

260

270

σιμά σου κι δ' θεόμοιαστος Δηίφοβος. Καὶ κάνεις
τρεῖς γύρους πασπατεύοντας τὸν κουφωτὸν κρυψώνα,
καὶ κράζοντας τὰ ὄνόματα τῶν Ἀργιτῶνε μέσα,
καθένα μὲ τὴν ἔχωρη λαλιὰ τῆς σύγκοιτῆς του.

²⁸⁰ Ἔγω καὶ τοῦ Τυδέα δὲ γιὸς κι δὲ μέγας δὲ Οδυσσέας
τάκούσαμε τὸ λάλημα στὴ μέση καθισμένοι.

²⁸⁰ Ἐμᾶς τοὺς δυὸς μᾶς ἔπιασε λαχτάρα τότες, ἢ ὅξω
νὰ βγοῦμε, ἢ ἀπομέσουθε νάπτοκριθοῦμε ἀμέσως.
ὅσο δικαίως κι ἀν τὸ θέλαμε, μᾶς βάσταξ δὲ Οδυσσέας.
Κ' ἔτι δὲ τὸ Ἀχαιόπουλα σωπάσαν ἔκει μεσαι.

²⁸⁰ Ἔνας μονάχα, δὲ Ἀντικλος ζητάει νὰ σ' ἀπαντήσῃ,
μὰ δὲ Δυσσέας τοῦσφιέ τὸ στόμα μὲ τὶς δυό του
χερούκλες, καὶ κρατώντας τὸν τοὺς Ἀχαιοὺς γλυτώνει,
ῶσπου δὲ Παλλάδα δὲ Αθηνᾶ σὲ τράβηξε ἀποκείθε.

²⁹⁰ Κι δὲ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
«Μενέλαε, τοῦ Ἀτρέα γιέ, καὶ διόθοεφτέ μου ἀφέντη,
πιὸ κρῖμας, ποὺ μήτε κι αὐτὸ δὲν τοῦδιωξε τὴ μοῖρα,
μήτε καὶ ποὺ εἶχε μέσα του τὰ στήθια σιδερένια.

²⁹⁰ «Ομως στὴ κλίνη φέροτε μας, τὶ δῷθε δὲ στιγμὴ νὰ πᾶμε
νὰ γύρουμε, καὶ τὸ γλυκὸ τὸν ὑπνο νὰ χαροῦμε.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὶς δοῦλες τῆς δὲ Ἐλένη εὐτὺς προστάζει
στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουνε τὰ χράμια
τὰ κερομεζὰ καὶ τὰ διμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια,
καὶ τὶς φλοκάτες τὶς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.

³⁰⁰ Κ' οἱ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια, καὶ τοὺς στρῶσαν.
καὶ πῆρε τότε δὲ κήρυκας τοὺς ἔνοντας στὸ χαγιάτι,
κ' ἔκει δὲ Τηλέμαχος κι δὲ γιὸς τοῦ Νέστορα πλαγιάσαν.
στάποδαθα τοῦ θάλαμου κοιμήθηκε δὲ Μενέλαος,
καὶ πλάγι δὲ λυγερόκοδημη καὶ λατρευτή του Ἐλένη.

³¹⁰ «Εφεξ δὲ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγούλα,
κι ἀπάνω δὲ μεγαλόφωνος σηκώθηκε δὲ Μενέλαος.
ντύνεται, σπάθα κοφτερὴ κρεμάζει ἀπὸ τὸν δῶμο,
ῶρια ἀμποδένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
προθάλλει ἀπὸ τὸ θάλαμο μὲ ἀθάνατο παρόμοιος,
καὶ δίπλα στὸν Τηλέμαχο καθίζει καὶ τοῦ κρένει.

«Ποιά ἀνάγκη σ' ἔφερ δὲ ὡς ἔδω, Τηλέμαχε λεβέντη,
κ' δῷθες στὴ Λακεδαίμονα, τὶς θάλασσες περνώντας;
δικῇ σου, δὲ τάχα τοῦ λαοῦ; Πές μου δὲλη τὴν ἀλήθεια.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει
 «Γιὲ τοῦ Ἀτρέα Μενέλαι, καὶ διόθεφτέ μου ἀφέντη,
 ἥρθα νὰ μάθω ἀν̄ ἔφερες μαντάτα τοῦ γονιοῦ μου·
 τὶ τρῶν τὸ σπίτι μου, καὶ πᾶν τὰ πλούσια μου χωράφια·
 γεμάτα τὰ παλάτια μου ἀπ̄ ἔχτροντος ποὺ νύχτα μέρα
 μοῦ σφάζουν κι δλο σφάζουντε τὰ βοδοπρόβατά μου,
 ἐκεῖνοι οἵ παραδιάντροποι τῆς μάννας μου μνηστῆρες.

Γι' αὐτὸ δὰ τώρα πέφτω σου στὰ γόνατα, νὰ μάθω
 σὰν ποιό τ' ανε τὸ τέλος του κ' ἡ κακοθανατιά του,
 μὰ τὰ εἰδες μὲ τὰ μάτια σου, ἢ ἀπ̄ ἄλλον ἀκουσές τα·
 τὶ ἡ μάννα τονὲ γέννησε μὲ βάσανα περίσσια.

Καὶ μὴ μοῦ τὰ μισομιλᾶς ἀπὸ συμπόνια ἢ σέβας,
 μόν' πές μου τα ἵσια, καταπῶς τὰ μάτια σου τὸν εἶδαν.
 Παρακαλῶ σε, ἀν̄ δ λαμπρὸς γονιός μου δ Ὁδυσσέας
 ἢ λόγο ἢ πράξη σούταξε καὶ τέλεσε στὴν Τροία,
 ἐκεῖ ποὺ ἀρίθμητα δεινὰ τοὺς Ἀχαιοὺς πλακῶσαν,
 θυμῆσον τα τὴν ὥρα αὐτή, καὶ πές μου τὴν ἀλήθεια.

Κι ὁ ξανθωπὸς Μενέλαιος βαριὰ τοῦ ἀπολογιέται·
 «'Ωχοῦ, σὲ τί παληκαρὰ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν
 τοὺς ἥρθεν δρεξη ἀντονοὺς τοὺς ἀναντρούς, ἀλήθεια.
 Καθὼς μὲς σ' ἄγριον λιονταριόν δουμάνι ἡ ἀλαφίνα
 κοιμᾶται βυζαστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
 καὶ παίρνει τὶς βουνοπλαγιές καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
 καὶ βόσκει, μὰ ἄξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά του ἐκεῖνος,
 καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάννα καὶ λαφούλια,
 ἔτσι κι δ Ὁδυσσέας φριχτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκείνους.

Κι ὁ Δία θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ κι Ἀπόλλωνα, ἀν̄ ἐκεῖνος,
 τοὺς πέσῃ σὰν ποὺ φάνηκε στὴν δύορφη τὴ Λέσβο,
 ποὺ πρόβαλε καὶ πάλεψε μὲ τὸ Φιλομηλείδη,
 καὶ μονομιὰς τὸν ἔρριξε, κ' οἵ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,
 ἀν̄ τέτοιος δ Ὁδυσσέας ἐρθῆ καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
 γλήγορο θᾶντὸ τὸ τέλος τους, κι δ γάμος τους φαρμάκι.
 Κι αὐτὰ ποὺ τώρα μὲ ωτᾶς καὶ ποὺ παρακαλεῖς με,
 δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω,
 παρὰ δσα μοῦπε δ ἀλαθος τῆς θάλασσας δ γέρος,
 ἔνα πρός ἔνα θάχης τα, καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω.

Στὴν Αἴγυπτο, σὰ γύρευα γιὰ ἐδῶ νὰ ξεκινήσω,
 μὲ κράτησαν οἵ ἀθάνατοι, τὶ δὲν τοὺς είχα κάνει

τὴν ταχτικὴν ἔκατοβοδιά, καὶ ἐκεῖνοι πάντα θέλουν
τὶς προσταγὲς ποὺ ἀφήνουν νὰ μὴν τὶς ἀστοχοῦμε.
Εἶναι νησὶ στὴ θάλασσα τὴν πολυκυματοῦσα,
κατάμπροστα στὴν Αἴγυπτο, καὶ Φάρο τόνομάζουν·
μακριὰ νὰ ποῦμε ὅσο μπορεῖ καράβι σὲ μιὰ μέρα
νὰ φτάσῃ, ἀν πρύμος ἄνεμος φυσάῃ καλὰ ὡς τὸ τέλος
καὶ ἔχει λιμάνι ἀπάνεμο, ποὺ κεῖθε τὰ καράβια
ἀνοίγουνε στὰ πέλαγα, σκοῦρο νερό σὰν πάρουν.

Εἴκοσι μέρες οἱ θεοὶ μὲν εἰχαν ἐκεῖ κλεισμένο, 360
κι ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα δὲ μοῦ φυσοῦσαν πρύμοι,
ποὺ τὰ καράβια σπρώχνουνε στοῦ ὠκεανοῦ τὰ πλάτια.
Καὶ πιὰ δὲ θὰ μᾶς μνήσκανε μῆτε θροφὲς μῆτ' ἄντρες
ἄν δὲ μὲ σπλαχνιζότανε ἥ θεὰ ποὺ γλύτωσέ με,
τοῦ γέρου τοῦ θαλασσινοῦ, τοῦ θείου Πρωτέα ἥ κόρη,
ἥ Εἰδοθέα, ποὺ ἄγγιξα περίσσια τὴν καρδιά της.

Μὲ βρῆκε καὶ σερνόμουνα μόνος μακριὰ ἀπ' τοὺς ἄλλους,
ποὺ γύριζαν καὶ ψάρευαν μὲ τὰ γυρτὰ τάγκιστρια,
τὶ ἥ πεινα τοὺς τὰ θέριζε σκληρὰ τὰ σωθικά τους.

Αὐτὴ κοντά μου στάθηκε καὶ μίλησέ μου καὶ εἶπε· 370

«Ἄραγες νᾶσαι ἀνόητος κι ἀσύστατος, ὡς ξένε,
ἥ πίτηδες ἀφήνεσαι, καὶ θὲς νὰ τυραννιέσαι;
Καιρὸ κρατιέσαι στὸ νησί, τέλος νὰ βρῆς δὲ σώνεις,
καὶ τῷ συντρόφῳ σου ἥ καρδιὰ στοὺς πόνους μέσα λυώνει.»

Αὐτά πε, καὶ ἔγὼ γύρισα καὶ τῆς ἀπολογιέμαι·

«Οποια θεὰ κι ἀν εἰσαι ἐσύ, τὸ ποὺ ωτᾶς θὰ μάθης
ὅτε μένω πίτηδες ἐδῶ, μόν' πρέπει νᾶχω κάνει
κάποια ἀμαρτία στοὺς θεοὺς ποὺ δρίζουνε τὰ οὐράνια.
Ὦς τόσο πές μου, τὶ οἱ θεοὶ τὸ καθετὶς γνωρίζουν,

ποιός μὲ μποδίζει ἀθάνατος καὶ μούκλεισε τὸ δρόμο,
καὶ πῶς τὶς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γρίσω;»

Αὐτὰ τῆς εἶπα, καὶ ἥ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως·

«Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἔγὼ σωστὰ γιὰ ὅλα ἐτοῦτα.

Γέρος ἀλάθευτος ἐδῶ θαλασσινὸς συχνάζει,
ὅτι ἀθάνατος Αἴγυπτιανὸς Πρωτέας, ποὺ τὰ βάθια
γνωρίζει ὅλης τῆς θάλασσας, τοῦ Ποσειδώνα δοῦλος·
λὲν πῶς αὐτὸς μὲ γέννησε, καὶ πῶς γονιὸ τὸν ἔχω.

Καρτέρι ἐσὺ ἂ δυνόσουνα νὰ στήσῃς νὰ τὸν πιάσῃς,
τὸ δρόμο αὐτὸς θὰ σοῦλεγε, εἰσὶ ταξιδιοῦ τὸ μάκρος,

καὶ πῶς τὰ πέλαα σκίζοντας στὸν τόπο σου θὰ φτάσῃς.
Κι αὐτὸς ἀκόμα θὰ σοῦ πῇ, ὃ διόθεφτε, ἐν θελήσῃς,
ὅτι καλὸ κι ὅτι κακὸ στὸ σπιτικό σου γίνη,
σὰν ἔλειπες σὲ μακρινὰ καὶ δύσκολα ταξίδια.»

“Ἐτσ’ εἶπε, κι ἀπαντώντας της ἐγὼ τῆς κάνω τότες
«Λέγε μου τώρα ποῦ νὰ βρῶ καρτέρι γιὰ τὸ γέρο,
νὰ μὴ μοῦ φύγῃ ἐν τίποτις ἀκούσῃ ἢ ἀγναντέψῃ·
τὶ δύσκολό ναι τὸ θεὸν θνητὸν νὰ καταφέρῃ.»

Αὐτὰ τῆς εἰπα, καὶ ἡ θεὰ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως.
«Θὰ σοῦ μιλήσω, ξένε, ἐγὼ μ’ ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτο.

“Ἀπάνω στὰ μεσούρανα καθὼς ἀνέβη ὁ ἥλιος,
ἔρχεται ἀπὸ τὸ πέλαγος ὁ ἀλάθευτος ὁ γέρος,
ἄμα τοῦ μπάτη ἔσται τὸ μαῦρο σαγανάκι,
καὶ βγαίνει καὶ στὶς θολωτὲς σπηλιὲς γλυκοκοιμᾶται.
Γύρω του οἱ φᾶκες, θρέμματα τῆς ὄριας Ἀμφιτρίτης,
πέφτουν κοπάδι βγαίνοντας ἀπὸ τὴν κυματοῦσα,
καὶ τὴν πικρὴ τὴν μυρουδιὰ τοῦ βάθους της σκορπᾶνε.
Ἐκεῖ πρὸς τὰ χαράματα σὲ φέρνω ἐγὼ, κι ἀράδα

θὰ σᾶς πλαγιάσω μὲ τοὺς τρεῖς ποὺ θὰ καλοδιαλέξῃς
συντρόφους, τοὺς ἀξιώτερους ποὺ στὰ καράβια σου ἔχεις.

Κι ὅλες ἐγὼ τὶς μαριολιὲς θὰ σοῦ τὶς πῶ τοῦ γέρουν.

Πρῶτα στὶς φᾶκες ἔρχεται καὶ τὶς μετράει ἀράδα·
κι ὅταν τὶς φᾶκες καλοδῆ καὶ τὶς καλομετρήσῃ,
σὰν πιστικὸς μὲ πρόβατα στὴ μέση τους πλαγιάζει.
Μιὰς τονὲ δῆτε καὶ στρωθῆ, βύλτε καρδιά, κι ὅρμώντας

κρατᾶτε τον, κι ἀς πολεμάῃ ἐκεῖνος νὰ ξεφύγῃ.

Μὲ κάθε ζωντανὸ τῆς γῆς θὰ σοφιστῇ νὰ μοιάσῃ,
νερὸ θὰ γίνη καὶ ωντιὰ θεόφλογη ὅμπροστά σας,
μὰ ἐσεῖς γερὰ κρατᾶτε τον, καὶ πιὸ βαριὰ ζουλάτε.

“Ομως ὁ ἵδιος του ἄξαφνα σὰν κάνη νὰ φωτήξῃ,
καὶ τονὲ δῆτε μὲ μօρφὴ σὰν τοὺς εἴταν πλαγιασμένος,
τραβᾶτε χέρι τότε ἐσεῖς, τὸ γέρο λευτερώστε,
καὶ φώταγέ τον, ἥρωα, ποιός θεὸς σὲ βασανίζει,
καὶ πῶς τὶς ψαροθάλασσες περνώντας θὰ γυρίσῃς.»

Αὐτά τὸ πε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.

Κ’ ἐγὼ στὰ πλοῖα ξεκίνησα ποὺ στέκανε στὸν ἄμμο,
καὶ διάβαινα μὲ τὴν καρδιὰ περίσσια ταραγμένη.

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ ζύγωσα, καὶ πῆγα στὸ καράβι

390

400

410

420

στρώνουμε δεῖπνο, κ' ὅστερα πλακώνει ἡ θεία ἡ νύχτα·
καὶ γέρονυμε, καὶ παίρνει μας ὁ ὄπνος στάκογιάλι. 430
Ἐφεξ' ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ τράβηξα γιαλὸς μπρὸς στὰ πλατιὰ πελάγη,
παρακαλώντας τοὺς θεούς, μὲ τρεῖς μαζὶ συντρόφους,
ποὺ ὅ, τι καταπιανόντουσαν τρανὴ τοὺς εἶχα πίστη.

Κι ἀπ' τοῦ πελάου τὶς ἀγκαλιὲς προθάλλοντας ἔκείνη,
φέρνει φωκήσα τέσσερα τομάρια νιογδαρμένα
στὸ νοῦ τῆς μελετώντας πῶς τὸ γέρο νὰ γελάσῃ.
Κι ἀφοῦ στοὺς ἀμμους χάραξε πλαγιάσματα, καθόταν
καὶ πρόσμενε· καὶ σμίξαμε κ' ἐμεῖς ἀράδα τότες
μᾶς γέρνει, καὶ καθένα μας σκεπάζει μὲ τομάρι. 440
Φριχτὸ καρτέρι θάτανε, τὶ βώχα τοῦ θανάτου
ἀπὸ τὶς θαλασσόθρεφτες μᾶς τυραννοῦσε φῶκες.
Καὶ ποιός κοιμᾶται μὲ θεριὰ σιμά του πελαγήσα;
Ομως μᾶς γλύτωσε ἴδια τῆς μὲ σόφισμα δικό της
βάζει μοσκιὰ μυρόβολη σὲ καθενὸς θουθούνι,
καὶ τοῦ θαλασσινοῦ θεριοῦ τὴ μυρουδιὰ ἀφανίζει
Ολοπρωὶς προσμέναμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας,
κ' ἥρθαν οἱ φῶκες μαζωχτὲς ἀπὸ τὰ βάθια ἀράδα
στὸ περιγιάλι πλάγιασαν, κι ἀπὰς στὸ μεσημέρι
κι ὁ γέρος ἥρθε ἀπ' τὰ βαθιά, καὶ βρίσκοντας τὶς φῶκες 450
τὶς παχουλές, τὶς μέτρησε μιὰ μιὰ καὶ τὶς καλόειδε.
Πρώτους ἐμᾶς λογάριασε στὸ μέτρημα, κι ὁ νοῦς του
δὲν ἔβαλε τὴν πονηριά, μόν' πλάγιασε κ' ἔκεινος.
Τότες μὲ βουὴ χουμίξαμε, καὶ ξάφνου ἀδράξαμέ τον·
αὐτὸς τὴν τέχνη δὲν ἔχεινάει, καὶ πρῶτ' ἀπ' ὅλα γίνη
λιοντάρι μὲ τὴ χήτη του, κατόπι ἀμέσως φίδι
κι ἀγριόχοιρος, καὶ πάρδαλη, τέλος νερὸ τρεχάτο,
καὶ δέντρο ἀψηλοφύλλωτο. Κ' ἐμεῖς τὴν ὕρα ἔκεινη
γερὰ τονὲ κρατούσαμε μ' ἀπόφαση στὸ νοῦ μας.
Μὰ τέλος σὰν ἀπόκαμε ὁ παμπόνηρος ὁ γέρος,
ἄρχισε τότες νὰ ρωτᾷ, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦπε· 460
«Ὥ γιὲ τοῦ Ἀτρέα, ποιός θεδὸς κατηχημένο σ' ἔχει,
καὶ μὲ τὸ ζόρι ξαφνικὰ μ' ἀδράχνεις; Τί γυρεύεις;»
Αὐτὰ μὲ ωτῆξε, κ' ἔγῳ γυρίζω καὶ τοῦ κάνω·
«Γνωρίζεις, γέρο· τί ωτᾶς νὰ μὲ πλανέσῃς τάχα;
Τόσον καὶρὸ μὲς στὸ νησὶ κρατιέμαι αὐτό, καὶ κάποιο

τέλος νὰ βρῷ δὲ δύνουμαι, μόνε ἥ καρδιά μου λυώνει.
Μὰ πές μου ἐσύ, γιατ' οἵ θεοί τὸ καθετὶς γνωρίζουν,
ποιός μὲ μποδίζει ἀθάνατος, καὶ μούκλεισε τὸ δρόμο;
καὶ πῶς τὰ ψαροπέλαγα περνώντας θὰ γυρίσω;»

470

Εἶπα, κ' ἐκεῖνος γύρισε καὶ μοῦ ἀποκρίθη ἀμέσως:
«Στὸ Δία καὶ στοὺς ἄλλους θεοὺς πρῶτα ἔπρεπε νὰ κάνῃς
καλές θυσίες, ποὶ νὰ μπῆς στὸ πλοῖο, γιὰ νὰ γυρίσῃς
τὰ μαῦρα πέλαα σκίζοντας, στὴν ποθητὴν πατρίδα.

Τὶ δὲν τὸ θέλει ἥ μοίρα σου νὰ δῆς δικοὺς καὶ φίλους,
μήτε νάρθης στὸν τόπο σου καὶ στὸ νοικοκυριό σου,
ποὶν ἔανανέβῃς τοῦ Αἴγυπτου τὸ διόσταλτο ποτάμι,
καὶ κάμῃς ἐκατοβοδιῶν ἵερες ἐκεῖ θυσίες

γιὰ τοὺς ἀθάνατους θεοὺς, ποὺ δρίζουνε τὰ οὐράνια:
καὶ τότες θὰ σοῦ δώσουνε τὸ δρόμο ποὺ γυρεύεις.»

480

Αὐτὰ εἶπε, καὶ σὰν τάκουσα ραγίστηκε ἥ καρδιά μου,
μοὺ μὲς στὸ πέλαγο τάχνῳ μὲ πρόσταζε νὰ σύρω
πίσω στὸν Αἴγυπτο, μακρὺ καὶ δύσκολο ταξίδι.

«Ως τόσο πάλε τοῦ ἄνοιξα μιλιά, καὶ τοῦ ἔαναίσπια:

«Αὐτὰ καθὼς τὰ πρόσταξες, ὡς γέρο, θὰ τὰ κάμω.
Μὰ πές μου ἀληθινὰ κι αὐτό· γυρίσαν τάχας ὅλοι
μὲ τὰ καράβια οἱ Ἀχαιοὶ ποὺ πίσω στὴν Τρωάδα
ὅς ηρωας Νέστορας κ' ἐγώ τοὺς εἴχαμε ἀφησμένους.
ἥ τοῦρθε κανενὸς κακὸ μὲς στὸ καράβι τέλος,

ἥ καὶ σὲ χέρια φίλων του, ἀπ' τὸν πόλεμο κατόπι;»

490

Αὐτὰ εἶπα, κ' ἐκείδος γύρισε καὶ μ' ἀποκρίθη ἀμέσως:

«Τοῦ Ἀτρέα ὡς γιέ, τί τὰ ρωτᾶς αὐτά; Σοῦ λέω δὲν πρέπει
δσα στὸ νοῦ μου ἐγώ κρατῶ νὰ ἔρηξ καὶ νὰ μάθης,
τὶ δὲ θὰ μείνης ἀκλαιγος πολλὴ ὡρα, σὰν τάκούστρις.

Πολλοὶ ἀπ' ἐκειοὺς τελειώσανε, μὰ καὶ πολλοὶ ἀπομεῖναν
ἀπ' ἀρχηγοὺς χαλκοάρματων Ἀχαιῶνε δυὸ μονάχοι
χαθήκανε στὸ γυρισμό· στὸν πόλεμο κ' ἐσύ σουν.

«Ἐνας ἀκόμα ζωντανὸς στὶς θάλασσες κρατιέται.

Τέλειωσ' ὁ Αἴαντας μαζὶ μὲ τὰ μακρόκουπά του
καράβια. Πρῶτα στὶς Γυρές τὸν πῆρε ὁ Ποσειδώνας,
πέτρες θεόρατες, κ' ἐκεῖ τὸν ἔσωσ' ἀπ' τὸ κῦμα·

500

θὰ γλύτωνε, ὅσο ἥ Ἀθηνᾶ κι ἀν τοῦ κρατοῦσε πάθος,
λόγο ἢ δὲν ἔβγαζε βαρὺ στὸ σκοτισμό του ἀπάνω,
πῶς ἔφυγε τὰ κύματα στὸ πεῖσμα τῶν θεῶνε.

Κι δ Ποσειδώνας ἄκουσε τάγέρωχά του λόγια,
κι ἀδράχνει τὸ τρικράνι του στὰ δυνατά του χέρια,
χτυπάει τὸ βράχο τῆς Γυρῆς, καὶ τονὲ σκίζει μέρος
ἔμειν^τ ἔκει, καὶ στὸ γιαλὸ πετάχτηκε ἄλλο μέρος,
ποὺ δ Αἴαντας κρατιότανε μὲς στὴν πολλή του ζάλη,
καὶ τονὲ φύχτει στοὺς βιθοὺς τοῦ ἀπέραντου πελάγου. 510
Ἐτσι ἀφανίστη δ Αἴαντας ἀριόρα ἀφοῦ κατάπιε.
Μὰ δ ἀδερφός σου γλύτωσε στὰ βαθουλά του πλοῖα,
τὶ ἥ Ἡρα ἡ πολυδόξαστη τοῦ στάθη σωτηριά του.
Οὐμως σὰν κοντοζύγωνε τὸν ἀψηλὸ Μαλέα,
μπόρα τὸν παίρνει ἔαφνική, καὶ τὸν πετάει πελάγου,
καθὼς βαριαναστέναξε, πρὸς ἔενικὸ ἀκρογιάλι,
ποὺ δ Θυέστης εἶχε μιὰ φορὰ τοὺς πύργους του καὶ ζοῦσε,
καὶ τώρα δ γιός του δ Αἴγιστος τοὺς εἶχε κατοικιά του.
Μὰ κι ἀποκείθε βολικὸς σὰ φάνη δ γυρισμός τους,
καὶ πρύμο οἱ θεοὶ τοὺς φύσηξαν, καὶ στὴν πατρίδα φτάσαν, 520
χαίροντας τότες πάτησε τὸ πατρικὸ τὸ χῶμα,
καὶ τῷπιασε, καὶ μὲ πολλὰ θεομὰ τὸ φίλαιε δάκρια,
ποὺ πάλε τὴν ἀξιώθηκε τὴν ποθητὴ πατρίδα.
Κι ἀπὸ τὴ βίγλα δ φύλακας ἀμέσως τὸν ἔανοιγει,
ποὺ δ πονηρὸς δ Αἴγιστος τὸν εἶχε ἔκει στημένο·
τοῦνχε ταμένη πλερωμὴ δυὸ τάλαντα χρυσάφι
μέρα καὶ νύχτα φύλαγε νὰ μὴν κρυφοπεράσῃ
καὶ πέσῃ καταπάνω τους μὲ τάροματα στὸ χέρι.
Καὶ τρέχει φέρνει μήνυμα τοῦ βασιλιᾶ στὸν πύργο.
Κ' εὔτὺς σοφίστη δ Αἴγιστος θεοπόνηρο παιχνίδι
εἴκοσι παίρνει διαλεχτὰ τῆς χώρας παληκάρια,
τοὺς κρύβει, καὶ προστάξει ἄλλοῦ τραπέζι νὰ τοιμάσουν. 530
Ηῆγε τὸν Ἀγαμέμνονα δ ἔδιος νὰ τὸν καλέσῃ
μὲ ἀλόγατα καὶ μ' ἄμαξες, κακὰ στὸ νοῦ γυρνώντας.
Τὸν ἀνεβάζει ἀνήξερο στὸ δεῖπνο, καὶ κατόπι
τὸν κόβει σὰν ποὺ κόβουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι
Κανένας δὲν ἀπόμεινε τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα βλάμης,
καὶ μῆτε τοῦ Αἴγιστου, παρὰ στοὺς πύργους σκοτωθῆκαν.
Αὐτὰ μοῦπε, κ' ἐμένανε φαγίστηκε ἥ καρδιά μου·
καὶ κάθησα στὴν ἀμμουδιὰ καὶ τροιξα στὸ κλάμα,
καὶ μῆτε ζωὴ μῆτε ἥλιου φῶς δὲν ἦθελε ἥ ψυχή μου. 540
Καὶ σὰ καμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,

τότες μοῦ λέει δ' ἀλάθευτος τῆς θάλασσας δ' γέρος.
 «Μήν παρακλαῖς ἀνέπαυα, γιὲ τοῦ Ἀτρέα, τὸ κλάμα
 δὲ μᾶς φελᾶ, μόν' κοίταξε πῶς γλήγορα νὰ φτάσῃς
 στὸν τόπο σου, κ' ἡ ζωντανὸν θὰ τονὲ βρῆς ἀκόμα,
 ἡνὶ νὰ τὸν κόψῃ πρόλαβε δ' Ὁρέστης, κ' ἐσὺ τότες
 προφταίνεις νὰ παραβρεθῆς στὸ νεκρικὸ τραπέζι.»
 Αὐτὰ μοῦπε, κ' ἔμενανε συνέφερε ἡ καρδιά μου,
 κ' ἡ ἀντρειωμένη μου ψυχή, μ' ὅλη τὴν θλίψη πούχε.
 Τότες μ' αὐτὰ τοῦ μίλησα τὰ φτερωμένα λόγια.

«Τούτους τὸν ἔρω πιά· μὰ ἐσὺ τὸν τρίτο λέγε μου ἄντρα,
 ποὺ στὰ πλατιὰ τὰ πέλαγα ζώντας κρατιέται ἀκόμα,
 ἡνὶ καὶ νεκρός,—μὰ θέλω ἐγὼ νὰ μάθω, κι ἀς λυπᾶμαι.»

«Ἐτσ' εἶπα, κι αὐτὸς γύρισε κι ἀπολογιὰ μοῦ κάνει·
 «Εἴν' τοῦ Λαέρτη δι γιὸς αὐτός, ποὺ κατοικεῖ στὸ Θιάκι
 τὸν εἶδα ἐγὼ σ' ἔνα νησὶ δάκρια πολλὰ νὰ χύνῃ,
 στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, ποὺ δίχως θέλησή του
 κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῇ γλυκεὶα πατρίδα·
 τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει,
 ποὺ νὰ τὸν πάρουν ἀπὸ ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.

Κ' ἐσύ, Μενέλας διόθρεφτε, τῆς μοίρας σου δὲν εἶναι
 στ' Αργος τάλογοβόσκητο νὰ λυώσῃς τὴν ζωή σου,
 παρὰ στὰ πέρατα τῆς γῆς, στὸ Ἡλύσια τὰ λημέρια,
 πούναι δ' ξανθὸς Ραδάμιανθης, οἱ θεοὶ θενὰ σὲ στείλουν,
 ἐκεῖ ποὺ οἱ μέρες τῶν θνητῶν ἀνάλαφρες διαβαίνουν·
 δὲν ἔχει οὕτε χειμώνα ἐκεῖ, μήτε βροχὴ καὶ χιόνι,
 μόνε τάγέρι τὸ γλυκὸ τοῦ Ζέφυρου ἀνεβάζει
 παντοτινὰ δ' Ὁκεανός, καὶ τὸν θνητοὺς δροσίζει·
 τὶ ἔχεις τὴν Ἐλένη ἐσύ, κ' εἶσαι γαμπρὸς τοῦ Δία.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
 Καὶ πέρα ἐγὼ στὸν θεόμοιαστους συντρόφους καὶ στὰ πλοῖα
 ἔεινησα μὲ τὴν καρδιὰ περίσσια ταραγμένη.
 Καὶ σάνε κατεβήκαμε στὸ πλοῖο καὶ στάκρογιάλι,
 τὸ δεῖπνο μας τοιμάσαμε, κ' ἡ θεία σὰν ἥρθε ἡ νύχτα,
 νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε πὰς τοῦ γιαλοῦ τὴν ἀκοη·
 Σὰ φάνη ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγοῦσλα,
 πρῶτα στὴ λαμπροθάλασσα τραβᾶμε τὰ καράβια,
 καὶ τὰ κατάρτια στήνουμε μ' ἀπάνω τὰ παννιά τους.
 Μπῆκαν κ' ἐκεῖνοι, κάθησαν ἀράδα στὰ σανίδια,

550

560

570

καὶ τὸν ἀστραφτερὸν γιαλὸν μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν. 580

Στὸν οὐρανόχυτο Αἴγυπτο μπῆκαν τὰ πλοῖα κι ἀράξαν,
καὶ τέλεσα ἐκατοβοδιῶν καλές ἔκει θυσίες.

καὶ τῶν θεῶν τὴν μάνητα σὰν ἔπαψα, μνημούρι
τοῦ Ἀγαμένονα ἔστησα, νὰ ζήσῃ τὸνομά του.

Καὶ σὰν τὰ τέλειωσα, ἔψυχα· μοῦ στεῖλαν πρύμον ἀγέρα
οἵ ἄθανατοι, καὶ στὴ γλυκειὰ μὲ φέρανε πατρίδα.

‘Ως τόσο, δέξου τώρα ἐσὺ στοὺς πύργους μου νὰ μείνῃς,
ῶστον μέρες ἔντεκα ἥ καὶ δώδεκα νὰ γίνουν·

πρεπούμενα σὲ προβοδῶ ἐγὼ τότε, καὶ σοῦ δίνω
δῶρα λαμπρά, τρία ἄλογα κι ἀμάξι σκαλισμένο,

καὶ κρασοπότηρο ὅμορφο, νὰ στάζῃς τῶν θεῶνε,
καὶ βλέποντάς το ὅλοζωῆς ἔμένα νὰ θυμᾶσαι.»

Κι δι γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κάνει·

«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, νὰ μὲ κρατᾶς μὴ θὲς ἐδῶ σὲ μάκρος.

Ἐγὼ καὶ χρόνο δέχομαι νὰ κάθουμαι κοντά σου,
χωρὶς νὰ λαχταράγη γονιοὺς καὶ σπιτικὸν ἡ ψυχή μου,

γιατὶ μὲ γλύκα σ' ἀγρικῶ νὰ λες καὶ νὰ δηγέσαι.

Μὰ θᾶχουν οἱ συντρόφοι μου στὴν Πύλο στενοχώρια,
κ' ἐσὺ πολὺν καιρὸν ζητᾶς ἐδῶ νὰ μὲ κρατήσῃς.

Δῶρο δ', τι δώσῃς μου, τιμὴ θὰ τῷχω καὶ καμάρι
τάλογατα διμως δὲν μπορῶ στὸ Θιάκι νὰ τὰ φέρω,

μόνε θὰ σοῦ τάφήσω ἐδῶ, νὰ τὰ χαρῆς, ποὺ ὁρίζεις
μεγάλη δλόγυρα ἀπλωσιά, μὲ περισσὸ τριφύλλι,

μὲ κύπερη, μὲ στάρι, ζειά, καὶ φουντωτὸ κριθάρι.

Στὸ Θιάκι ἔμεις δὲν ἔχουμε δρόμους πλατιούς, λιβάδια·
γιδότοπος, πιὸ νόστιμος ἀπ' ἄλογῆσες χῶρες.

Μήτ' ἄλογα δὲ βρίσκουνται, μήτε λιβάδια ἀπάνω
στὰ θαλασσόζωστα νησιά, κι ἀπ' ὅλα δὰ στὸ Θιάκι.»

Αὐτά εἰπε· χαμογέλασε δ τρανόφωνος Μενέλαος,
καὶ τονὲ λαφροχάδεψε κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε. 610

«Αἴμα καλό, παιδάκι μου, τὰ λόγια σου μοῦ δείχνουν·

οοῦ ἀλλάζω τάλογα, μπορῶ κι ἀλλιῶς νὰ σὲ φιλέψω·

ἀπ' δσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
σοῦ δίνω τὸ δημορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.

Σοῦ δίνω ψιλοδούλευτο κροντήρι, ὅλο ἀσήμι,
κι ἀπάνωθε τὰ χείλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·

δουλειὰ τοῦ Ἡφαίστου δ Φαίδιμος δ ἥρωας τῷχε δώσει,

δό φήγας τῶν Σιδονιτῶν, τότες ποὺ ἔδω γυρνώντας
στάρχοντικά του κόνεψα· δικό σου νάναι θέλω.»

Τέτοιες κουβέντες ἔκαναν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους
καὶ οἱ καλεσμένοι μπαίνανε στοῦ βασιλιᾶ τοὺς πύργους,
καὶ φέρναν, ἄλλοι πρόβατα, κι ἄλλοι κρασὶ γιὰ ἡρώους·
τὰ σιταρόφωμα ἔστελναν οἱ λυγερὲς κυράδες,
καὶ μὲς στοὺς βασιλόπυργους τοιμάζαν τὸ τραπέζι.

Καὶ στοῦ Ὀδυσσέα κατάμπροστα οἱ μηνστῆρες τὰ παλάτια
δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ οίχοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτή, ποὺ ἀδιάντροπα ἔκει πάντα μαζευόνταν.
Μὰ οἱ ἀρχηγοὶ καὶ οἱ πρῶτοι τους στὴν παληκαροσύνη,
δό Ἀντίνος κι δό θεόμοιαστος Εὑρύμαχος, καθόνταν.
Σὲ ἑτούτους δό Νοήμονας, δό γιὸς τοῦ Φρόνιου ἥρθε,
καὶ στὸν Ἀντίνο μύλησε, καὶ ρώτηξε τὸν καὶ εἶπε:

«Ἀντίνο, τάχα ξέρουμε, γιὰ δό νοῦς μας δὲν κατέχει,
τοὺς ἄμμους δό Τηλέμαχος τῆς Πύλος πότε ἀφῆνει;
Μὲ τὸ καράβι μου ἔφυγε, καὶ τόχῳ ἀνάγκη τώρα,
πέρα νὰ πάω, στὴν Ἡλιδα, ποὺ δώδεκα φοράδες
μοῦ θρέφουνε δουλευτικὰ μὰ ἀδάμαστα μουλάρια,
ποὺ ἥθελα ἔδω κανένα τους νὰ φέρω νὰ δαμάσω.»

Εἶπε, καὶ ἐκεῖνοι θάμασαν· τὶ στοῦ Νηλέα τὴν Πύλο
δὲν ἔλεγαν πώς μίσεψε, μόνον κάπου στὴν ξοχῆ του,
γιὰ μὲ τὰ πρόβατα ἔμνησκε, γιὰ στοῦ χοιροβοσκοῦ του. 640

Κι δό Ἀντίνος τοῦ Ἐύπειθη δό γιὸς τοῦ μύλησε καὶ τοῦ εἶπε:
«Πές μου σωστά, πότ’ ἔφυγε, καὶ ποιούς μαζί του πῆρε;
τάχα Θιακήσους διαλεχτούς, γιὰ πλερωτοὺς καὶ δούλους;
Γιατὶ κι αὐτὸ θὰ τόκανε. Πές μου ἀνοιχτὰ καὶ ἑτοῦτο,
νὰ ξέρω· τὸ καράβι σου, σ’ τὸ πῆρε μὲ τὸ ζόρι,
ἢ τάχα σὲ καλόπιασε, καὶ τόδωσες μονάχος;»

Καὶ γύρισε δό Νοήμονας τοῦ Φρόνιου δό γιὸς καὶ τοῦ εἶπε.
«Τοῦ τόδωσα ἀπὸ λόγου μου· τί τάχα θάκανε ἄλλος,
ἄν τέτοιος ἄντρας, ἔχοντας ἔννοιες πολλὲς στὸ νοῦ του,
παρακαλοῦσε; Δύσκολο νὰ τοῦ ἀρνηθῆς τὴν χάρη. 650
Πῆρε μαζί του τοῦ Θιακιοῦ τὰ πρῶτα παληκάρια,
καὶ εἶδα ἀρχηγὸ τὸ Μέντορα νὰ μπαίνῃ στὸ καράβι,
ζῶσς καὶ νάτανε θεὸς ποὺ τοῦμοιαζε περίσσια.
Μὰ αὐτὸ ἀπορῶ ποὺ ἔχτες ταχὺ τὸ Μέντορα ἔδω εἰδα,
Κι ὡς τόσο μπῆκε τότε αὐτὸς στὸ πλοῖο νὰ πάη στὴν Πύλο.»

Ἄμα εἶπε τοῦτα, κίνησε στὸ σπίτι τοῦ γονιοῦ του·
μὰ οἱ δυὸ ἔκεινοι ποὺ ἀκουγαν ταράχτηκε ἡ ψυχή τους,
καὶ τοὺς μνηστῆρες κάθισαν, καὶ πάψαν τοὺς ἄγῶνες.
Κι δ Ἀντίνος τοῦ Εὐπείθη δ γιὸς τοὺς μύλησε μὲ πίκρα, 660
τὶ λύσσα τὰ συνέπαιρνε τὰ μαῦρα σωθικά του,
καὶ μοιάζανε τὰ μάτια του σὰ λαμπερὲς δυὸ φλόγες·

«Γιὰ δὲς μεγάλο κάμωμα, ταξίδι νὰ τολμήσῃ,
ποὺ λέγαμε δ Τηλέμαχος πῶς δὲν τὰ βγάζει πέρα.
Σὲ τόσων πεῖσμα ἔνα παιδὶ νὰ πάρῃ πλοῖο νὰ φύγῃ,
ἀφοῦ τοῦ τόπου διάλεξε τὰ πρῶτα παληκάρια.
Ἄρχιζει κι ἀπ’ τὰ πρῶτα του χερότερα ποὺ δ Δίας
νὰ τονὲ σπάσῃ ποὶν ἔρθη καὶ βάσανα μᾶς φέρῃ.
Μὰ πλοῖο δόστε μου γοργὸ καὶ εἰκοσαριὰ συντρόφους
καρτέρι νὰ τοῦ στήσω ἔγῳ καὶ νὰ παραμονέψω 670
μὲς στὰ στενὰ ἔκει τοῦ Θιακιοῦ καὶ τῶν βραχιῶν τῆς Σάμης,
νὰ τὸ καῆ ποὺ ἀρμένισε γιὰ χάρη τοῦ γονιοῦ του.»

Εἶπε, κ' οἱ ἄλλοι στέργανε καὶ θαρρεσιὰ τοῦ δίναν·
κατόπι σηκωθήκανε καὶ στὸ παλάτι μπῆκαν.

“Ομως πολὺ δὲν ἀργησε νὰ μάθῃ δ Πηνελόπη
ὅσα οἱ μνηστῆρες μυστικὰ στὸ νοῦ τους μαγειρεύαν,
τὶ δ κήρυκας δ Νέδοντας τῆς τάπε, ποὺ ἀκουσέ τα,
ὄντας παρόξω τῆς αὐλῆς, ποὺ ἔκει τὰ κρυφοπλέγναν,
καὶ μπῆκε νὰ τὰ μπιστευτῇ τῆς Πηνελόπης μέσα.
Καὶ στὸ κατώφλι ποὺ εἶδε τον δ Πηνελόπη, ἀρχίζειν 680

«Τί σ' ἔστειλαν, ὅ κήρυκα, ἐδῶ οἱ τρανοὶ μνηστῆρες;
τάχα τὶς δοῦλες τοῦ θεϊκοῦ Ὁδυσσέα νὰ προστάξῃς
νὰ πάψουν τὶς σπιτοδουλείες καὶ δεῖπνο νὰ τοὺς στρώσουν;
Νὰ μὴν τὸ σώσουν ἄλλα πιὰ νὰ δοῦνε γάμου γλέντια,
μόνε νὰ φᾶνε ἐδῶ ἀς ἔρθοιν τὸ δεῖπνο τὸ στερνό τους.
Ποὺ ἐδῶ μαζεύεστε καὶ βιὸς μεγάλο καταλεῖτε,
τὰ πλούτια τοῦ Τηλέμαχου, καὶ τάχα ἀπ' τοὺς γονιούς σας,
σὰν εἴσαστε μωρὰ παιδιά, δὲν τόχετε ἀκουσμένο
τὸ τί τοὺς στάθηκε ἔκεινοὺς δ θεῖος δ Ὁδυσσέας,
ποὺ κανενός τους ἀδικο μήτ' ἔκαμε μήτε εἶπε, 690
σὰν ποὺ στὸν κόσμο συνηθοῦν οἱ θεῖοι οἱ οηγάδες,
κι ἄλλο ἄξαφνα θνητὸ μισοῦν, ἄλλο θνητὸ ἀγαπᾶνε.
Ἐκεῖνος σὲ ἄντρα νῦροιστικὰ δὲ φέρθηκε ποτές του,
μὰ ἔσταις κι δ νοῦς σας φανερὸς καὶ τἄποεπτά σας ἔργα,

καὶ χάρη, ἃ σᾶς γενῆ καλό, κατόπι δὲν κρατᾶτε.»

Καὶ τότε ὁ πολυστόχαστος ὁ Μέδοντας τῆς εἶπε·
«Νάταν αὐτό, βασίλισσα, τὸ πιὸ βαρὺ κακό μας·
μὰ ἔν' ἄλλο ἀκόμα πιὸ βαρὺ καὶ φοβερὸ οἱ μνηστῆρες
τὴν ὥρα αὐτῇ σκαρώνουντε, ποὺ δὲ Δίας νὰ τὸ χαλάσῃ.
Πασκίζουν τὸν Τηλέμαχο στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν,
ποὺ νὰ ζητήσῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του,
στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο.»

Εἶπε, κ' ἐκείνης κόπηκαν τὰ γόνατα, ἡ καρδιά της
ἄρα πολλὴ τὴ γλῶσσα τῆς ἀμιλησιά κρατοῦσε,
τὰ μάτια δάκρια γέμισαν, καὶ πιάστηκε ἡ φωνή της.
Τέλος αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια «Κήρυκά μου,
τί μοῦφυγε τάγόρι μου; Δὲν εἴχε αὐτὸς ἀνάγκη
νὰ μπῇ στὰ πλοῖα τὰ γοργά, ποὺ γιὰ τοὺς ἄντρες εἶναι,
σὰν ἄλογα τῆς θάλασσας, νὰ τοὺς πελαγοφέρουν.

«Ἡ τάχατες μήτε ὅνομα στὴ γῆς νὰ μὴν τοῦ μείνῃ;»

Κι ὁ γνωστικὸς ὁ Μέδοντας ἀπολογήθη κ' εἶπε.
«Δὲν ξέρω ἀν θέρες τὸν κίνησε, γιὰ τοῦθε ἀπὸ βουλή του,
νὰ πάῃ στὴν Πύλο, τοῦ γονιοῦ τὸ γυρισμὸ νὰ μάθῃ,
ἢ ἂν τέλειωσε, ποιό στάθηκε τὸ τέλος του νάκούσῃ.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε μὲς στοῦ Ὁδυσσέα τοὺς πύργους.
Κ' ἐκείνη τὴν ψυχόδερνε καὶ τὴ βαροῦσε ὁ πόνος,
καὶ μήτε σ' ἔνα ἀπ' τὰ θρονιὰ δὲν μπόρειε νὰ καθήσῃ,
παρὰ στοῦ καλοκάμωτου θαλάμου τὸ κατώφλι
κάθησε δάκρια χύνοντας πικρά, κ' οἱ παρακόρες,
γριεὶς καὶ νιές τοῦ παλατιοῦ, μαζί της σιγοκλαίγαν.

Κ' ἐκείνη βαριοκλαίγοντας τοὺς εἶπε· «Ἄγαπημένες,
ἀκοῦτε πιώτερα δεινὰ μοῦδωσ' ἔμένα ὁ Δίας
ἀπ' ὅλες ποὺ γεννήθηκαν καὶ ξήσανε μαζί μου.

Λαμπρὸ καὶ λιονταρόψυχο πρῶτα στερήθηκα ἄντρα,
μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
ποὺ στὴν Ἑλλάδα ἡ δόξα του καὶ στ' Αργος δὲν βγῆκε.
Τώρ' ἀπ' ἕδω μοῦ ἀρπάξανε οἱ ἀνέμοι καὶ τὸ γιό μου,
ἀνάκουστα, καὶ μίσεψε χωρὶς νὰ τονὲ νοιώσω.

«Απόνετες, ποὺ καμιανῆς δὲν πέρασε ἀπ' τὸ νοῦ σας
νὰ μὲ ξυπνήστε, ἀν καὶ καλὰ τὰ ξέρατε ἐσεῖς ὅλα,
τότες ποὺ μπῆκε στὸ βαθὺ καὶ μελανὸ καράβι.

«Αν ἐγὼ τάκουα πῶς αὐτὸς ταξίδι μελετοῦσε,

700

710

720

730

θάμνησκε ἔδῶ, κι ἀς εἴτανε στὶς ἔεντειὲς δο νοῦς του·
ἄλλιως, νεκρὴ θὰ μᾶφηνε σ' αὐτὰ τὰ σπίτια μέσα.
Μὰ ἀς τρέξουν κι ἀς φωνάξουνε τὸ γέρο τὸ Δολίο,
ποὺ δο κύρης δοῦλο μοῦδωσε πριχοῦ νάρθω ἔδῶ πέρα,
καὶ μοῦ φυλάει τὸ σύνδεντρο περβόλιν αὐτὸς νὰ σύρῃ
καὶ νὰ καθήσῃ νὰ τὰ πῆ ἔνα ἔνα τοῦ Λαέρτη,
ἴσως κι δο νοῦς του στοχαστῆ, καὶ τότες βγῆ στὸν κόσμο
καὶ σ' δλους παραπονεθῆ ποὺ βάλθηκαν κ' ἐκείνουν 740
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα τοῦ Ισόθεου τὸ γόνο ν' ἀφανίσουν.»

Κ' ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα τῆς γυρνάει κι ἀπολογιέται·

«Καλὴ νυφοῦλα μου, ἔπαρε μαχαίρι νὰ μὲ κόψῃς.
γιὰ μὲς στὰ σπίτια σου ἄσε με· δὲ θὰ σοῦ κρύψω λόγο.
Τὰ γνώριζα δλα, κι δτὶ αὐτὸς μοῦ πρόσταξε, ἔδωκά του,
καὶ στάρι καὶ γλυκὸ κρασί· μὰ μέγα μοῦβαλε δρόκο
δώδεκα μέρες ποὶ γενοῦν νὰ μὴν τὸ ξεστομίσω,
ἡ πρὸν ἔσυ ποθήσῃς τον καὶ μάθης το πὼς λείπει,

γιὰ νὰ μὴν κλαῖς καὶ μᾶς χαλνᾶς; τὴν ὥρια σου τὴν δψη.
Μὰ σὰ λουστῆς καὶ καθαρὰ σὰ ντύοης τὸ κορμί σου, 750
καὶ μὲ τὶς βάγιες σου ἀνεβῆς στάνωγι, προσευκήσου
στοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπτου τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
τὶ ἐκείνη κι ἀπὸ θάνατο μπορεῖ νὰ τονὲ σώσῃ.

Τοῦ δόλιου γέρου βάσανα καινούρια μὴν τοῦ δίνης
θαρρῶ πὼς δὲν τδχτρεύουνται οἱ ἀθάνατοι τὸ γένος
τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀρκείσιου πάντα δὰ κάποιος θὰ μείνῃ νάχη
τὰ σπίτια τάψηλόχτιστα καὶ τὰ παχιὰ χωράφια.»

Εἶπε, κ' ἐκείνη μέρωσε, τῆς σιέγνωσαν τὰ μάτια,
καὶ λούστηκε, καὶ φόρεσε καθάρια τὸ κορμί της,
μὲ τὶς βάγιες τῆς ἀνέβηκε στάνωγι, 760
καὶ στὸ πανέρι βάζοντας κριθάρι, προσευκιέται

«Ἀκου με, τοῦ αἰγιδόσκεπτου τοῦ Δία τρανὴ κόρη,
ἐν δο πολύβουλος ποτὲ Ὀδυσσέας στάρχοντικά του
ἴνγγατα σοῦψης μεριὰ βοδιῶνε καὶ προβάτων,
αὐτὰ τώρα θυμήσου τα, καὶ σῶσε τάκριβό μου,
καὶ φύλαξέ τον ἀπ' ἔχτροὺς ἀπόκοτους καὶ μαύρους.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ἔφωνισε κ' ἡ θεὰ τὴ σινακούγει.
Μὰ οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτὰ παλάτια ἀχλολοῦσαν,
αὶ ἀπὸ τοὺς ἔπειρομένους νιοὺς ἔνας αὐτὰ λαλοῦσε·

«Τὸ γάμο ἡ πολυγύρευτη βασίλισσα σκαρώνει,

740

750

760

770

τὴ μοῖρα ὅμως τοῦ γιόκα τῆς δὲν τὴ φαντάστη ἀκόμα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γίνουνταν, κι αὐτοὶ δὲ φανταζόνταν.

‘Ο ‘Αντίνος τότες μύλησε κι αὐτὰ στοὺς ἄλλους εἶπε·

«Γιὰ ἀφῆστε τα, καλότυχοι, τὰ λόγια τὰ μεγάλα,
μιὰ καὶ καλή, μὴ μέσαθε κανένας τὰ προφτάξῃ.

Μόνε ἂς σκωθοῦμε σιγανά, κι ἂς βάλουμε σὲ δρόμο
αὐτὸ ποὺ βουλευτήκαμε στὸ λογισμό μας μέσα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ διαλέξανε μιὰ εἰκοσαριὰ λεβέντες,
καὶ στάκρογιάλι κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.

‘Απ’ ὅλα πρῶτα τράδηξαν τὸ πλοϊο κατὰ τὰ βάθια,
καὶ τὸ κατάρτι στήσανε καὶ τὰ παννιά του ἀπάνω,
καὶ τὰ κουπιά τους στοὺς σκαρμοὺς μὲ τὰ λουριὰ τροπῶσαν,
ὅλα σωστά τὰ δλόασπρα παννιὰ κατόπι ἀνοίξαν,
καὶ τάρματα τοὺς φέραντε τὰ πρόθυμα κοπέλλια.
‘Αράζουνε πρὸς τὸ γιαλὸ τὸ πλοϊο, κι δέξια βγαίνουν·
ἔκει δειπνήσανε, νάρθη προσμένοντας τὸ βράδυ.

‘Ως τόσο κοίτεται ἡ καλὴ στάνωγι ἡ Πηνελόπη
χωρὶς θροφή, χωρὶς πιοτό, καὶ μόνη συλλογιέται
ὅ γιὸς ὁ παινεμένος τῆς τὸ χάρο ἀν θὰ ξεφύγῃ,
ἢ θὰ τοῦ φᾶν οἱ ἀπόκοτοι μνηστῆρες τὴ ζωὴ του.
Κι ὅσο λιοντάρι σκιάζεται σὲ πλῆθος μέσα ἀνθρώπων,
τριγύρω του σὰ μαζευτοῦν παγίδα νὰ τοῦ στήσουν,
τόσο κ’ ἔκείνη σάστιζε ὥσπου τὴν πῆρε ὁ ὑπνος·
καὶ πλαγιασμένη ἀπόμεινε καὶ λύθηκαν οἱ ἀδμοί της.

Τότες αὐτὸ σοφίστηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
φάντασμα φτιάνει ποὺ ἔμοιαζε ἡ μορφή του μὲ γυναικά,
τοῦ ‘Ικάριου τοῦ τρανόψυχου τὴ θυγατέρα ‘Ιφτίμη,
ποὺ ὁ Εὔμηλος ἀπ’ τὶς Φερὲς τὴν εἶχε σύγκλινή του.
Καὶ στέλνει το στοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα τὸ παλάτι,
τὴν Πηνελόπη ποὺ ἔκλαιγε καὶ μυρολόγα, νάρθη,
καὶ νὰ τῆς πάψῃ τοὺς κλαμούς, τὰ δάκρια νὰ τῆς κόψῃ.
Δίπλα ἀπ’ τοῦ σύρτη τὸ λουρὶ στὸ θάλαμό της μπαίνει,
καὶ στέκετ’ ἀποπάνω της κι αὐτὰ τῆς συντυχαίνει.

«Κοιμᾶσαι, Πηνελόπη μου, μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη;
Δὲ θὲν ἐσὺ νὰ δέρνεσαι οἱ θεοὶ ποὺ καλοζοῦνε,
καὶ νὰ καρδιοποι ἃς· θάρθη στὸ Θιάκι πάλε ὁ γιός σου,
τὶ φταιξιμο δὲν ἔκαμε στοὺς Θεοὺς ποτὲ; ἔκεινος.»

Κ’ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυναίει κι ἀπολογιέται

γλυκὰ λαφροκοιμάμενη στὶς θύρες τῶν δνείρων·

«Τ' ἡρθες ἐδῶ, ἀδερφοῦλα μου; δὲ σ' ἔβλεπα ἄλλοτές μου, 810
τὶ ἡ κατοικιά σου εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπ' ἐδῶ, στὰ ἔνεα·
μοῦ λέσ νὰ πάψω τοὺς καημοὺς καὶ τοὺς πολλούς μου πόνους,
ποὺ μοῦ ταράζουν τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδιά μου καῖνε·
λαμπρὸ καὶ λιονταρόκαρδο νὰ χάσω, λέει, πρῶτα ἀντρα,
μὲ μύρια μὲς στοὺς Δαναοὺς καμάρια στολισμένο,
ποὺ στὴν Ἐλλάδα ἡ δόξα του καὶ στὸν Αργος δλο βγῆκε,
καὶ τώρα δ γιόκας μου νὰ βγῆ μὲ κουφωτὸ καράβι,
πούναι ἄμαθος δ καψερὸς ἀπὸ ἔργατα καὶ λόγια.

Γιὰ ἐτοῦτον κ' ἔγὼ πιώτερο θρηνῶ παρὰ γιὰ κεῖνον,
γιὰ ἐτούτονε καρδιοχτυπῶ καὶ τρέμω νὰ μὴν πάθῃ, 820
γιὰ μὲς στοὺς κόσμους ποὺ περνάει, γιὰ στὰ πελάγη μέσα·
γιατὶ πολλοὶ ἀπὸ ἔχτρητα γυρεύουνε μὲ τέχνες
πρὶ νὰ γυρίσῃ σπίτι του νὰ πάρουν τὴ ζωὴ του».

Καὶ τὸ θαυμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
«Θάρρος, μὴν ἔχης φόβο ἐσὺ στὰ σωθικά σου μέσα·
εἶναι μαζί του φύλακας, ποὺ κι ἄλλοι ἀποθυμοῦσαν
—γιατὶ ἔχει δύναμη πολλή—νὰ παραστέκεται τους·
εἰν' ἡ Παλλάδα ἡ Ἀθηνᾶ, ποὺ νοιώθει τὸν καημό σου,
κι ὡς ἐδῶ πέρα μ' ἔστειλε μ' αὐτὸ τὸ μήνυμά της.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρνάει κι ἀπολογιέται. 830
«Ἄν εἶσαι θεός κι ἀπὸ θεὸ τὰ δσα λέσ κατέχῃς,
λέγε μου καὶ γιὰ ἐκείνονε τὸ βαριορίζικό μου,
ἄν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, τοῦ ἥλιοῦ τὸ φῶς δ βλέπῃ,
ἡ ἀπέθανε, καὶ βρίσκεται μὲς στοῦ Ἀδη τὰ λημέρια.»

Καὶ τὸ θαυμπὸ τὸ φάντασμα τῆς ἀπαντάει καὶ λέει·
«Γιὰ ἐκείνονε δὲ γίνεται νάνονεώ λόγο τώρα,
ἄ ζη νὰ πῶ ἡ ἀπέθανε, γιατὶ τοῦ κάκου θάνατο.»

Εἶπε, καὶ χάθη φεύγοντας ἀνάμεσ' ἀπ' τὸ σύρτη,
καὶ σκόρπισε στὸν ἄνεμο. Καὶ τοῦ Ἰκάριου ἡ κόρη
ἔπναει μ' ἀνάλαφρη καρδιά, ποὺ καθαρὰ τῆς ἥρθε
στὸν ὕπνο της τέτοιο δνείρο στάρχηνημα τῆς νύχτας. 840

Στὸ πλοϊο ὡς τόσο ἀνέβηκαν, καὶ σῦραν οἱ μνηστῆρες
στὰ πέλαα, τοῦ Τηλέμαχου τὸ τέλος μελετώντας.
Κ' εἶναι στῆς θάλασσας ἔκει τὴ μέση πετρονήσι,
ποὺ πέφτει ἀνάμεσα Θιακιοῦ καὶ τῆς ἔερῆς τῆς Σάμης,
δχι μεγάλο, ἡ Ἀστερή, μὲ βολικὰ λιμάνια,
καὶ δυὸ μπασιές, ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ στήσανε καρτέρι.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε.

Ἄπ' τοῦ πανώροιου Τιθωνοῦ τὴν ἀγκαλιὰ ἡ Αὐγοῦλα σηκώθη, καὶ ἔφερε τὸ φῶς σὲ ἀθάνατους κι ἀνθρώπους. Καὶ συγκαθίζαν οἱ θεοί, καὶ μὲς σ' αὐτοὺς κι δέ Δίας ὁ ἀψηλοβρόντης, ποὺ τρανὴ στὰ οὐρανια ἡ δύναμή του. Κ' ἡ Ἀθηνᾶ θυμήθηκε τὰ πάθια τοῦ Ὄδυσσεα, πονώντας τον ποὺ ἡ Καλυψώ τὸν κράτας, καὶ τοὺς εἶπε-

«Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ καὶ αἰώνιοι, κανένας βασιλιὰς γλυκός, καλόβουλος καὶ δίκιος πιὰ ἂς μὴ φανῆ, παρὰ σκληρὸς καὶ κακοπράχτης νᾶναι, ἀφοῦ κανένας τὸ θεῖκὸ Ὄδυσσεα δὲ θυμαῖται μὲς στὸ λαὸ ποὺ σὰ γονιὸς μὲ ἀγάπη κυθεροῦσε. Πάς σὲ νησὶ αὐτὸς κοίτεται καὶ δέρνεται ἀπὸ πόνους, στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, ποὺ μὲ τὸ ζόρι ἐκεῖθε κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῆ γλυκειὰ πατρῷδα· τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ μήτε συντρόφους ἔχει, νὰ τονὲ ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια. Καὶ τώρα θὲν τὸ γιόκα του στὸ γυρισμὸ νὰ κόψουν, ποὺ νὰ γυρέψῃ μίσεψε μαντάτα τοῦ γονιοῦ του, στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα καὶ στὴν καλὴ τὴν Πύλο.»

Κι δέ Δίας γυρνάει καὶ κρένει της, δέ συννεφομαζώχτης· «Τί λόγο ἀπὸ τὰ χείλη σου ξεστόμισες, παιδί μου; δὲν είσαι ἐσὺ ποὺ τρδβαλες στὸ νοῦ σου νᾶρθη πίσω δέ Ὄδυσσεας, καὶ γδικιωμὸ σ' δλους αὐτοὺς νὰ φέοη; Μὲ τρόπο τὸν Τηλέμαχο, σὰν ποὺ ἐσὺ ξέρεις, στεῖλ' τον, νὰ φτάσῃ στὴν πατρῷδα του χωρὶς κακὸ νὰ τούρθῃ, καὶ νὰ γυρίσουν ἀδειανὸι οἱ μνηστῆρες μὲ τὰ πλοῖο.»

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, γύρισε πρὸς τὸν Ἐρμῆ τὸ γιό του, καὶ λέει «Ἐρμῆ, ποὺ σὲ δλα ἐσὺ μαντάτορας μᾶς είσαι, πὲς τῆς ὁριόμαλλης θεᾶς τὴν ἄσφαλτη βουλή μας, πῶς θέμε δέ καρτερόψυχος Δυσσέας στὰ χώματά του, χωρὶς ἀνθρώπου ἥ καὶ θεοῦ συνέργεια νὰ γυρίσῃ· σὲ σάλι αὐτὸς γερόδετο πολλὰ σὰν κακοπάθη, σὲ εἴκοσι μέρες στῆς Σκεριᾶς τὴν πλούσια γῆς θὰ φτάσῃ, ποὺ κατοικοῦντε οἱ Φαίακες οἱ θεογεννημένοι· αὐτοὶ μὲ πρόθυμη καρδιὰ σὰ θεὸς θὰ τὸν τιμήσουν, καὶ στὴ γλυκειὰ πατρῷδα του μὲ πλοῖο θὰ τονὲ στείλουν,

χαλκό, χρυσάφι, φορεσές περίσσιες δύνοντάς του,
ποὺ μήτε ἀπ' τὴν Τρωάδα αὐτὸς δὲ θάφερονε μαζί του,
ἄν πίσω ἐρχόταν ἄβλαβος μὲ δίκιο μερτικό του.

Τὶ εἶναι γραφτὸν νὰ ἔαναδῃ δίκους κι ἀγαπημένους,
καὶ νᾶξιοθῇ τὸν τόπο του καὶ τάψηλά του σπίτια.» 40

Αὗτὰ εἶπε, κι ὁ Ἀργοφονιὰς ἀκούει τὴν προσταγὴ του.

Κι ἀμέσως σάνταλα ἔδεσε στὰ πόδια του πανώρια,
ἀχάλαστα κι δλόχουσα, ποὺ πεταχτὰ τὸν πᾶνε

ἄπο στεριες καὶ θάλασσες σὰ φύσημα τοῦ ἀνέμου.

Πῆρε τὸ μαγικὸ οαβδί, ποὺ ὅποιο θνητὸ θελήσῃ
τὰ μάτια ἀποκοιμίζει τον ἥ τὸν ξυπνᾶ ἀν κοιμᾶται

καὶ πέταξε κρατώντας το ὁ Ἀργοφονιὰς ἀπάνω
στὴν Πιερία, κι ἀπ' ἐκεῖ περνάει ἀπ' τοὺς αἰθέρες,
καὶ πέφτοντας στὴ θάλασσα κολύμπαγε σὰ γλάρος,
ποὺ μέσα στοὺς ἀχνοὺς βυθοὺς τοῦ ἀτρύγητου πελάγου

ψάρια ζητάει, καὶ τὰ φτερὰ συχνοβούται στὴν ἄρμη.
ὅμιοις μ' αὐτὸν τάριθμητα τὰ κύματα περνοῦσε.

Καὶ στὸ νησὶ τάπομακρο σὰν ἥρθε, ἀπ' τὴ γαλάζια
προβάλλει θάλασσα στὴ γῆς, πρὸς τὴ σπηλιὰ ποὺ ἥ νύφη
λημέριαζε ἥ ὀριόμαλλη, καὶ μέσα τηνὲ βρίσκει.

Ἐνύλια περίσσια στὴ γωνιά, κέδροι καὶ θυὲς σκισμένες,
ποὺ μοσκοβόλαε τὸ νησὶ παντοῦ ἀπ' τὴ μυρουδιά τους.

Στὸν ἀργαλειό της διπροστὰ γλυκοτραγούδας ἔκείνη,
καὶ τὸ παννί της ἔφαινε μὲ τὴ χρυσὴ σαγίττα.

Τριγύρῳ δάσια φουντωτὰ μὲ σκλῆθρες καὶ μὲ λεῦκες,
καὶ μυρωδᾶτα ἀνάμεσα στεκόνταν κι παρίσσια.

Λογῆς πυκνόφτερα πουλιὰ κουρνιάζανε στὰ δέντρα,
γκιώνηδες, καὶ γεράκια, καὶ φωναχτερὲς κουροῦνες
τῆς θάλασσας, ποὺ χαίρουνται νὰ ζοῦνε στὰ νερά της.

Καὶ γύρῳ στὶς βαθιές σπηλιὲς τῆς νύφης ἀπλωνόταν
ἥμερο ιλῆμα θαλερὸ σταφύλια φροτωμένο.

Ἄραδα βρύσες τέσσερες ἀσπρο νεράκι χύναν,
κοντὰ κοντά, μὰ καθεμιὰ κι ἀλλοῦ κατρακυλοῦσε.

Πλάγι λιβάδια μαλακὰ μὲ σέλινα καὶ βιόλες,
ποὺ ἀθάνατος κι ἀν ἡρχουνταν σὲ τέτοιες πρασινάδες,

μὲ θαμασμὸ θὰ κοίταζε καὶ θάνοιγε ἥ καρδιά του.

Στάθηκ' ἐκεῖ καὶ θάμαζε ὁ Ἀργοφονιὰς ὁ μέγας.

Κι ἀφοῦ ὅλα τὰ καμάρωσε μὲ τὴν καρδιά του, μπῆκε

μὲς στὴν ἀπλόχωρη σπηλιά· τὸν κοίταξε ἀντικρύ τῆς
ἡ νύφη, καὶ δὲν ἄργησε νὰ τονὲ δῆ ποιός εἴταν·
τὶ ἀγγώριστοι δὲ μνήσουνε οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους,
καὶ ἂς κατοικάῃ κανένας τους ἀλάργα ἀπὸ τοὺς ἄλλους.
Μέσα τὸ μεγαλόψυχο δὲ βρῆκεν Ὁδυσσέα,
τὶ αὐτὸς καθόταν καὶ ἔκλαιγε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
ψυχοπονώντας σὰν προτοῦ μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
καὶ βλέποντας τὴν θάλασσα μὲ μάτια δακρυσμένα.
Καὶ τὸν Ἐρμῆ τότες ωτάει ἡ Καλυψώ ἡ θεοῦλα,
καθίζοντάς τον σὲ θρονὶ λαμπρὸ καὶ γυαλισμένο·

«Τί ἡρθες ἐδῶ, χρυσόραβδε, καλὲ κι ἀγαπημένε
Ἐρμῆ μου; Δὲν τὸ συνηθᾶς νὰ μούρχεσαι δὰ τόσο.
Λέγε τὸ τί ἔχεις στὴν καρδιά, καὶ ἐγὼ θὰ σοῦ τὸ κάμω,
ἄν πρᾶμα εἶναι ποὺ γίνεται, κι ἂ μοῦ περνᾷ ἀπ’ τὸ χέρι.
Μὰ τώρα νἀρθης παραμπρὸς νὰ σὲ φιλέψω πρῶτα.»

Αὐτὰ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦστρωσε τραπέζι·
θέτει ἀμβροσία καὶ σμίγει του κοκκινωπὸ νεχτάρι.
“Ετρωγε τότες καὶ ἔπινε δὲν Ἀργοφονιὰς δι μέγας,
κι ἀφοῦ καλὰ ψυχόπιασε μὲ τὴ θροφὴ τοῦ δείπνου,
κουβέντα τότες ἀνοιξε, καὶ μύλησέ της καὶ εἶπε·

«Ἐμένα τὸ θεὸ ωτᾶς ἐσύ ἡ θεὰ γιατὶ ἡρθα·
ἀλάθευτα θὰ σοῦ τὸ πῶ καθὼς κι ἀποθυμεῖς το.
Ο Δίας ἐδῶ μὲ πρόσταξε νἀρθῶ χωρὶς νὰ θέλω·
καὶ ποιός θὰ πέρναε θέλοντας τέτοια ἀρμυρὰ πελάγη
ἀπέραντα; ποὺ μήτε μὰ χώρα θνητῶ δὲ βρίσκεις
θυσίες καὶ ἔκατοβοδιὲς λαμπρὲς τῶν θεῶν νὰ κάνουν.
Μὰ θεὸς δὲν μπόρεσε ποτὲς τὴ γνώμη νὰ ξεφύγῃ
τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπτου, καὶ μάταιη νὰ τὴ βγάλῃ.
Λέει πῶς κοντά σου βρίσκεται δὲ πιὸ ἄμοιρος ἀπ’ ὅλους
τοὺς ἀντρες ποὺ πολέμησαν τὰ κάστρα τοῦ Ποιάμου·
χρόνους ἐννιὰ πολέμησαν, στοὺς δέκα τοὺς τὰ πῆραν·
καὶ πίσω καθὼς γύριζαν τὴν Ἀθηνᾶ θυμιῶσαν,
κι αὐτὴ τοὺς σήκωσε κακοὺς ἀνέμους καὶ φουρτοῦνες.
Ολ’ οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
καὶ ἔκειὸν ἐδῶ τὸν ἔρριξαν τὰ κύματα καὶ οἱ ἀνέμοι.
Αὐτόνε τώρα σοῦ μηνάει νὰ στείλῃς πίσω ἀμέσως,
τὶ δὲν εἶναι τῆς μοίρας του νἀφανιστῇ στὰ ξένα,
τοῦνται νοιαφτὸ νὰ ξαναδῇ δικαιοὺς κι ἀγαπημένους

80

90

100

110

«καὶ νᾶξιωθῆ τὸν τόπο του καὶ τάψηλά του σπίτια.»

Τ' ἄκουσθ αὐτὰ καὶ πάγωσε ἡ τρισόμορφη ἡ θεοῦλα,
καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«Σκληροί, ζουλιάρηδες θεοί, ποὺ δὲ σᾶς ἔφτασε ἄλλος
ποὺ μὲ θνητὸ δὲ στέργετε θεὰ νὰ συγκοιμᾶται
στὸ φανερό, κι ἂς εἶναι της ἀγαπημένο ταίρι.

Ἐτσι τὴ οδοδάχτυλη ζουλέψτε ἐσεῖς Αὔγοῦλα,
σὰν πῆρε τὸν Ὥριωνα, γλυκόζωι θεοί μου,
ῶσποι ἡ χρυσόθρονη Ἀρτεμη, ἡ ἀγνή, στὴν Ὁρτυγία
μὲ τὶς ψιλές της σαΐττιες τοῦ πῆρε τὴ ζωή του.

Ἐτσι κ' ἡ ὥρια ἡ Δήμητρα, σὰν ἔτρεξε ἡ καρδιά της
στὸν Ἱάσιο, καὶ πῆρε την αὐτὸς στὴν ἀγκαλιά του
μὲς στὸ χωράφι τὸ δρυώτο, μόλις τ' ἄκούει δι Δίας,
κι ἀστραφτει, καὶ θανατερὸ τοῦ ρίχτει ἀστροπελέκι
Μ' ἐμένα τώρα τάχετε ποὺ ζῆ θνητὸς μαζί μου,
ποὺ ἀτή μου τονὲ γλύτωσα σὰν ἥρθε καθισμένος
πὰς στὴν καρίνα μοναχός, τότες ποὺ δι Δίας τὸ πλοϊο
μ' ἀστροπελέκι τούσκισε στὰ μελανὰ πελάγη.

Ολ' οἱ λαμπροὶ συντρόφοι του ξολοθρευτῆκαν τότες,
κι αὐτὸν τὸν ἔρριξαν ἐδῶ τὰ κύματα κ' οἱ ἀνέμοι.

Μὲ ἀγάπη τονὲ φύλευα, καὶ γλυκομελετοῦσα
ἀθάνατο κι ἀγέραστο γιὰ πάντα νὰ τὸν κάνω.

Μὰ ἀφοῦ θεὸς δὲν μπόρεσε τὴ γνώμη νὰ ξεφύγῃ
τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου καὶ μάταιη νὰ τὴ βγάλῃ,
ᾶς σύοη, μιὰς τὸ πρόσταξε καὶ τὸ γυρεύει ἐκεῖνος,
στάτρυγητα τὰ πέλαγα. Δὲ θὰ σταλθῆ ἀπὸ μένα,
τὶ μήτε πλοῖα μὲ τὰ κουπιά, μήτε συντρόφους ἔχω,
ποὺ νὰ τὸν ταξιδέψουνε στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.

Ομως μὲ γνώμη πρόθυμη θὰ τὸν καθοδηγέψω,
πῶς νὰ κατέβῃ ἀπείραγος στὴν πατρική του χώρα.»

Κι δι μηνητῆς δι Ἀργοφονιὰς γυρίζει καὶ τῆς κρένει-

«Στεῦλ' τονε τώρα, σὰν ποὺ λέσ, καὶ πρόσεχε τοῦ Δία
τὴ μάνητα, κανὲ κακὸ νὰ μὴ σοῦ ἔρθῃ κατόπι.»

Αὐτὰ τῆς εἶπε, κ' ἔφυγε δι Ἀργοφονιὰς δι μέγας
καὶ πρὸς τὸ μεγαλόκαρδο Ὅδυσσεα κινάει ἡ νύφη,

σὰν ἄκουσε τὶς προσταγὲς τοῦ Δία τοῦ Ολυμπήσου.
Τὸν εἶδε καὶ καθότανε μονάχος στάκρογιάλι

δὲ στέγνωναν τὰ μάτια του ποτὲς ἀπὸ τὰ δάκρια,

120

130

140

150

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, Ομήρου Όδύσσεια. Έκδ. 1η

5

μόν' ἔλυωναν οἱ μέρες του οἵ χροσὲς ἀπὸ τὸν πόνο
τῆς ἔνιτιᾶς, καὶ ἡ θέαινα δὲν τοῦδινε πιὰ γλύκα.
Μόνε τὶς νύχτες στὴ σπηλιὰ μὲ τὸ στανιὸ κοιμόταν
δίκως λαχτάρα στὴν καθοδιά, κι ἂς λαχταροῦσε ἐκείνη.
Καὶ στάκροβράχια τοῦ γιαλοῦ καθόταν καθεμέρα,
ψυχοπονώντας ἄπανα μὲ στεναγμοὺς καὶ θρήνους,
καὶ βλέποντας τὶς θάλασσες μὲ μάτια δακρυσμένα.
Σιμά του στάθηκε ἡ θεά ἡ χαριτωμένη καὶ εἶπε:

«Καημένε, μὴ μοῦ κλαίγεσαι πιὰ ἔδῶ, καὶ τὴ ζωὴ σου 160
τοῦ κάκου λυώνεις· πρόθυμα ἐγὼ τώρα θὰ σὲ στείλω.
Μόν' ἔλα, καὶ μακρόξυλα μὲ τὸ πελέκι κόψε,
καὶ σάλι ἀπλόχωρο μὲ αὐτὰ καλὰ σὰ συνεδέσῃς,
κάσαρα σκάρωσε ἀψηλὰ ἀποπάνωθε, καὶ τότες
σέρονεις καὶ φεύγεις μέσα του πρὸς τάχνερὰ πελάγη.
Ψωμί, νερὸ καὶ κόκκινο ορασὶ ἐγὼ θὰ σοῦ βάλω,
νὰ μὴν πεινᾶς καὶ φορεσὲς θὰ δώσω νὰ φορέσῃς,
καὶ πρύμο ἀγέρα νὰ φυσάῃ κατόπι σου θὰ στείλω,
ποὺ νὰ γυρίσῃς ἀβλαβος στὴν πατρικὴ σου χώρα,
ἄν θέλημα είναι τῶν θεῶν ποὺ δρίζουντε τὰ οὐράνια,
ποῦνται ἀπὸ μένα ἀξιώτεροι νὰ κρίνουν καὶ νὰ πράξουν.» 170

Αὐτά εἶπε, κι ὁ πολύπαθος Δυσσέας ἀνετριχιάζει,
καὶ φώναξέ την, καὶ εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα:

«Ἄλλα στὸ νοῦ σου ἔχεις, θεά, κι ὅχι τὸ μισεμό μου,
ποὺ ἵες μὲ σάλι νὰ διαβῶ τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
τὰ φοβερά, ποὺ οὔτε γοργὰ καράβια δὲν περνᾶνται,
χαρούμενα ἀρμενίζοντας στὸ φύσημα τοῦ Δία.
Μὰ ἐγὼ χωρὶς τὴ γνώμη σου δὲ θάμπαινα στὸ σάλι,
ἄν δρκο δὲ δεχόσουντα μεγάλο νὰ μοῦ κάνης,
πῶς ἄλλο ἐσὺ δὲ μελετᾶς κακὸ στὸ νοῦ σου μέσα.»

Αὐτά εἶπε, καὶ ἡ μυριόχαρη θεά χαμογελῶντας
μὲ νάζι τονὲ χάδεψε, κι δνόμασέ τον καὶ εἶπε:

«Μαριόλος εἶσαι μὰ τὸ ναὶ, καὶ κούφιο νοῦ δὲν ἔχεις,
ποὺ τέτοιο συλλογίστηκες νὰ ξεστομίσῃς λόγο.
Μαρτύροι ἡ γῆς κι ὁ οὐρανὸς δ ἀμέτρητος ἀπάνω,
καὶ τὰ νερὰ ποὺ χύνουνται στὸν "Αδη ἀπὸ τὴ Σιύγα,
—τῶν θεῶν βαρὺς καὶ φοβερὸς αὐτὸς εἰν" δρκος πάντα,—
πῶς ἄλλο ἐγὼ δὲ μελετῶ κακὸ στὸ νοῦ μου μέσα.
Μόνε γιὰ σένα νοιάζουμαι, καὶ σοῦ μιλάω τὸ ἕδιο

ὅπως γιὰ μένα θάκανα σὰν τύχαινέ μου ἀνάγκη·
γιατ' ἔχω καλοθελησιά, καὶ μὲς στὰ σωθικά μου
εἶν' ἡ καρδιά μου μαλακιά, δὲν εἶναι σιδερένια.»

190

Αὐτά εἶπε, καὶ ξεκίνησε ἡ μυριόχαρη ἡ θεοῦλα
μὲ βιάσῃ, καὶ στὰ ἀγνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἐκεῖνος.
Καὶ φτάσανε στὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο ἀντάμα οἱ δύο τους
κάθησον ἐκεῖνος στὸ θρονὶ ποὺ δὲ Έρμῆς προτοῦ καθόταν,
καὶ ἡ νύφη τοῦ παράθεσε λογῆς ψροφὲς ἀπ' ὅσες
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε οἵ ἀνθρῶποι συνηθᾶνε,
ἀτῇ τῆς κάθησε ἀντικὸν τοῦ θεϊκοῦ Ὁδυσσέα,
καὶ οἱ παρακόρες φέρανε ἀμβροσία καὶ νεκτάρι.

Καὶ τότες στὰ ἔτοιμα φαγιὰ τὰ χέρια τους ἀπλῶσαν.
Κι ἀπὸ φαγὶ κι ἀπὸ πιοτὸ καλὰ σανὲ φρανθῆκαν,
ἡ Καλυψώ, ἡ μυριόχαρη θεά, νὰ λέῃ ἀρχίζειν

200

«Γιὲ τοῦ Λαέρτη διόθεφτε, πολύσοφε Ὅδυσσέα,
λοιπὸν ἐσὺ στὸ σπίτι σου καὶ στὴ γλυκειὰ πατρίδα
νὰ σύρῃς τώρα λαχταρεῖς; »Ετσι ἀς γενῆ, καὶ χαίρου.
«Ομως δὲ νοῦς σου ἀν τὸ βαθαῖς τὸ πόσα κακοπάθια
σένα φυλάει ἡ μοῖδα σου, στὸν τόπο σου ὡς νὰ φτάσῃς,
σοῦ αὐτὸ τὸ σπήλιο θάμνησκες ἀθάνατος νὰ γίνῃς,
κι ἀς εἰχεις τὸ βαρὸν καημὸ τῆς ὥριας σου γυναίκας,
ποὺ μέρα νύχτα νὰ τὴ δῆς τόχεις πολλὴ λαχτάρα.
Παινιέμαι δὰ πῶς ἀπ' αὐτὴ χειρότερη δὲν εἴμαι
στὴν ὅψη μήτε στὸ κορμί, καὶ δὲν ταιριάζει κιόλας
Θνητὲς μὲ ἀθάνατες ποτὲς στὰ κάλλη νὰ μετριοῦνται.»

210

Τότε δὲ πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογίθη καὶ εἶπε.
«Χαριτωμένη μου θεά, μὴ μοῦ δργιστῆς γιὰ δαῦτο·
νοιώθω καὶ ἔγῳ πῶς ταπεινὴ στάναστημα ἡ στὰ κάλλη
ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὰ θὰ φαίνουνταν διμπρός σου
αὐτὴ θνητή, καὶ πάντα ἐσὺ καὶ ἀπέθαντη καὶ νέα.
«Ομως περίσσια λαχταρῶ, καὶ τὸ ζητῶ δλοένα,
νὰ πάω στὸν τόπο, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.
Κι ἀ μὲ χτυπήσῃ δργὴ θεοῦ στὰ μελανὰ πελάγη,
ἔχω καρδιὰ βασταχτερή, κι ἀπομονὴ θὰ κάνω.
ἔπαθα ποὺ ἔπαθα πολλὰ καὶ πόφερα ἄλλα τόσα
στὶς μάχες καὶ στὶς θάλασσες ἀς μοῦ γενῆ καὶ τοῦτο.»

220

Αὐτά εἶπε κι δὲ ίλιος βούιηζε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι·
καὶ μπήκανε στάποβαθα τοῦ θολωτοῦ τοῦ σπήλιου,

κ' ἔκει πλαγιάσανε μαζὶ καὶ πονηραγκαλιαστῆκαν.

Σὰ φάνη ἡ οδοδάχτυλη τῆς ιύχτας κόρη Λύγοῦλα,
πῆρε δὲ Δισσέας καὶ φόρεσε χιτώνα καὶ χλαιμίδα,
κ' ἔβαλε φόρεμα ἡ θεὰ περίλαμπρο, μεγάλο,
ψιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι δριὸς ζωνάρι
δλόχουσο στὴ μέση της, καὶ σκέπη στὸ πεφάλι
καὶ τότες τοῦ τρανοῦ Ὀδυσσέα νοιαζόταν τὸ ταξίδι.
Πρῶτα πελέκι τούδωσε, καλὸ στὶς ἀπαλάμες,
τρανό, χαλκένιο, δίκοπο, ποὺ μέσα του στειλιάρι
ῶριο, ἐλατένιο τούχανε βασταγερὰ μπηγμένο·
κατόπι τοῦ προμήθεψε σκεπάροι ἀκονισμένο,
καὶ πρὸς τὴν ἄκρη πῆρε τον πούχε ἀψηλὰ τὰ δέντρα,
κλῆθρες καὶ λεῦκες κ' ἔλατα ποὺ ἀγγίζανε τὰ οὐράνια,
ἀπὸ καιρὸ κατάξερα, νᾶναι ἀλαφρὰ στὸ κῆμα.

230

Κι ἀφοῦ τὸν τόπο τούδειξε ποὺ βρίσκουνταν τὰ δέντρα,
γύρισε πίσω ἡ Καλυψώ ἡ μυριόχαρη στὸ σπήλιο,
καὶ ξύλα ἔκεινος ἔκοβε, καὶ πρόκοπε ἡ δουλειά του.
‘Ως εἴκοσι ἔρριξε δεντρά, τὰ πελεκάει μ' ἀξίνα,
τὰ ροκανίζει τεχνικά, τὰ σιάζει μὲ τὴ στάφιη·
καὶ μὲ τρυπάνια ποὺ ἡ θεὰ ἀπὸ τὴ σπηλιὰ τοῦ φέρνει,
τὰ τρυπανίζει, καὶ μαζὶ τάρμολογάει ἀράδα,
χτυπώντας μέσα τους γεροὺς ἀρμοὺς καὶ ξυλοκάρφια.
Κι δόσο φαρδιὰ τὴν πατωσιὰ σὲ φορτηγὸ καράβι
πιδέξιος κάνει μαραγκός, τόσο φαρδὺ τὸ σάλι

240

κι δ 'Οδυσσέας τὸ σκάρωσε. Ὁρθόσιησε πουντέλια
ἀπάνω σὲ πυκνόβαλτα μαντάλια ταιριασμένα·
καὶ τέλος τὰ συνέδεσε μὲ μακρούλια μαδέρια.
Κατάρτι μέσα στύλωσε, τὸ ἀρμάτωσε μὲ ἀντένα,
καὶ τὸ τιμόνι ταίριαξε, νὰ κυβερνάῃ τὸ σάλι,
ποὺ μὲ πλεμάτια ἀπὸ ἵτιες τέφραξε πέρα ὡς πέρα,
νὰ μὴν περνοῦν τὰ κύματα καὶ σώριασε ἀπὸ μέσα
κλαριὰ πολλά. Καὶ τοῦ ἔφερε οκουτιὰ ἡ θεὰ φασμένα
γιὰ τὰ παννιά, καὶ τάφτιαξε κι αὐτὰ δ 'Δυσσέας μὲ τέχνη.
Κατόπι σκότες ἔδεσε, καὶ ξάρτια καὶ μαντάρια,

250

καὶ μὲ λοστοὺς στὴ θάλασσα κατέβασε τὸ σάλι.
“Ολα σὲ μέρες τέσσερεις τάχει ἀποτελειωμένα.
Τὴν πέμπτη μέριι ἀπ' τὸ νησὶ ἡ θεὰ τὸν προβοδοῦσε·
τὸν ἔλοιπε, τὸν ἔντιμε μὲ οοῖχα μιρισμένα.

260

τοῦβαλε ἀσκὶ μαῆρο κρασί, νερὸ δὲ ἀσκὶ μεγάλο,
τοῦ γέμισε σακκὶ θροφὲς καὶ διαλεχτὰ προσφάγια,
καὶ πρόμο τοῦστειλε ἄπαλὸ καὶ ἀπείραγο, ποὺ δὲ μέγας
Δυσσέας ἀναγαλλιάζοντας ἀπλώνει τὰ πανιά του..

Μὲ τὸ τιμόνι τεχνικὰ κυβέρνωνται καθισμένοις,
καὶ δὲ ὑπνος δὲν κατέβαινε στὰ μάτια του διό πο κούτα
τὴν Πούλια, τὸ Βοδοζευγὴ ποὺ λογεῖ νὰ βισιλέψῃ,
καὶ τὴν Ἀρκούδα,—κι ἄμαξα τὴ λέν,—ποὺ αὐτοῦ γυρίζει
καὶ τὸν Ωρίωνα τηράει, καὶ μόνη αὐτὴ ποτές της
στὰ πέλαγα δὲ λούζεται ἐκείνη τοῦπε ἡ νύφη,
νὰ τὴ φυλάῃ ἀπ’ τὴ ζερβὴ μεριὰ σὰν ἀρμενίζῃ.
Ἄρμενιζε ἔτσι δεκαφτὰ μερόνιχτα δὲ Δυσσέας,
στὰ δεκοχτὼ φαιήλαντε τὰ δρη τὰ ἵσκιωμένα,
τῶ Φαιάκων, ποὺ κοντήτερα στὸ δρόμο του βρισκόνταν,
καὶ σὰν ἀσπίδα μὲς στάχνη φανταζανε πελάγη.

Ως τόσο ἀπ’ τοὺς Αἰθίοπες κινάει δὲ Κοσμοσείστης,
καὶ μακρινὰ ἔανοίγει τὸν ἀπ’ τῷ Σολύμων τὰ δρη,
καὶ στάνοιχτὰ κοιτώντας τὸν, θυμὸς πολὺς τὸν πιάνειν
βαριοκουνάει τὴν κεφαλὴ καὶ λέει στὸ νοῦ του μέσα

«Γιὰ δὲς ποὺ οἱ θεοὶ βουλεύτηκαν νάποφασίσουν ἄλλα
γιὰ τὸ Δυσσέα, σὰν ἔλειπα στῆς Αἰθιοπίας τὰ μέρη,
καὶ νά τος ἀξαφίνα τὴ γῆς ζυγώνει τῷ Φαιάκων,
καὶ νὰ ἔεφύγῃ εἶναι γραφτὸ τὸ μαῆρο τέλος τώρα
τῆς συφορᾶς ποὺ τοῦπεσε. Μὰ κι ἄλλα ἀκόμα πάθια
θαρρῶ θὰ τοῦ κατέβουνε, γιὰ νὰ καλοχορτάσῃ.»

Λέει, καὶ μαζώνει σύγνεφα, καὶ θάλασσες ταράζει,
κρατώντας τὸ τρικράνι του, καὶ κάθε ἀνέμου φούρια
σηκώνει γῆς καὶ πέλαγα μὲ σύγνεφα σκεπάζει,
καὶ νύχτα περιχύνεται ἀποπάνω ἀπ’ τὰ οὐράνια.
Πέφτει δὲ Σορόκος κι δὲ Νοτιάς κι δὲ δυνατὸς Πονέντης
κι δὲ αἰθερογέννητος Βοριάς ποὺ κύματα ἄγρια φέρνει.
Κοπήκανε τὰ γόνατα κ’ ἡ ἀνάσα τοῦ Ὁδυσσέα,
καὶ πικραμένος ἔλεγε μὲς στὴν τρανὴ ψυχὴ του·

«Ἄλλοις μου, τὸ φτωχό καὶ τί θὰ μοῦ συβοῦνε ἀκόμα;
Φοβᾶμαι πῶς ἀλάθευτα ἡ θεὰ μοῦ ταλεγεῖ δλα,
σὺ μοῦπε πῶς στὰ πέλαγα, πρὶ φτάσω στὴν πατρίδα,
βάσανα θάχω περισσά, καὶ νά, ποὺ βγαίνουν δλα
δὲ Δίας μὲ τὰ σύγνεφα τὰ οὐράνια στεφανώνει,

καὶ τάραξε τὶς θάλασσες, κ' οἱ ἀνέμοι ἀποπαντοῦθε φυσομανοῦνται τώρα πιὰ σωστὴ ἡ καταστροφή μου. Μακαρισμένοι οἱ Δαναοί, καὶ τρίτες μακαρισμένοι, ποὺ τότες σκοτωθήκανε στὴν διάπλατη Τρωάδα, γιὰ κάρη τῶν Ἀτρεόπουλων. Μακάρι τέτοιο τέλος νὰ ἔρχοτανέ μου τὸν καιρὸν ποὺ χάλκινα κοντάρια οἱ Τρωες μούρροιχταν κοντά στοῦ Ἀχιλλέα τὸ σῶμα. Θὰ μ' ἔθαφταν οἱ Ἀχαιοὶ καὶ δόξα θὰ μοῦ βγάζαν· μὰ τώρα θάνατο φριχτὸν νὰ πάθω εἶναι γραμμένο.»

Εἶπε, κι ἀπάνω του ἔσεπται θεόρατο ἔνα κῦμα, μὲ τέτοια φόρα, ποὺ γυρνάει τὸ σάλι καὶ τραντάζει. Πέφτει δὲ Δυσσέας ἄξαφνα κι αὐτὸς πέρος ἀπὸ τὸ σάλι, καὶ τὸ τιμόνι ἔγινεται ἀπὸ τὰ δυό του κέρατα ἀπὸ τὴν μέση τσάκισε κ' ἔπεσε τὸ κατάρι, κι δὲ σίφουνας δὲ φοβερὸς ποὺ φύσα ἀποπαντοῦθε τοῦρροιξε ἀντένα καὶ παννὶ μακριὰ μὲς στὰ πελάγη. Πολληώδη τονὲ κράταγε τὸ μέγα κῦμα κάτου, τὸ τοῦ βαραίναν τὰ σκουτιά, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα. Καὶ σὰν ἀνέβηκε, πικρὴ τὸ στόμα του ἔφτυνε ἄριμη, ποὺ γύρω τοῦ περέχυνε τὴν κεφαλὴν σὰ βρύση.

“Ομως τὸ σάλι δὲν ἔχενάει κι ἀν τόσο τυραννιόταν, μόνε ἀπὸ τὸ κῦμα κούμιξε καὶ πιάστηκε ἀπὸ δαῦτο, καὶ κάθησε στὴν μέση του, τὸ κάρο νὰ ἔεφύγῃ. Κι αὐτὸ κυλιόταν ἀπὸ ἑδῶ κ' ἐκεῖ στὸ κῦμα ἀπάνω. Πῶς τὸ χινόπωρο δὲ Βοριὰς τάγκαθια μὲς στοὺς κάμπους μαζώνει, κι ὅλα δένουνται σωρὸς τόνα μὲ τάλλο, δμοια τὸ συνεπαίρωνται στὰ πέλαγα οἱ ἀνέμοι· πότε δὲ Νοτιὰς τὸ πέταγε δὲ Βοριὰς γιὰ νὰ τάροπάξῃ, πότε δὲ Σορόκος τὸ πετάει παιχνίδι τοῦ Πονέντη.

Κ' ἡ κόρη ἡ λευκαστράγαλη τοῦ Κάδμου Ἰνὼ τὸν εἶδε, ἡ Λευκοθέα, ποὺ θνητῆς λαλιὰ μιλοῦσε πρῶτα, μὰ τώρα θεᾶς στὰ πέλαγα τιμὲς ἀπολαβαίνει· καὶ τὸ Δυσσέα στλαχνίστηκε ποὺ τυραννοπλανιόταν, καὶ μὲ δφιας πεταχτῆς μορφὴ κινάει ἀπὸ τὰ βάθια· στὸ σάλι τὸ καλόδετο καθίζει καὶ τοῦ κρένει·

«Τί τόσο μῆσος σοῦ κρατάει μεγάλο δὲ Κοσμοσείστης, κακόμοιρε, καὶ βάσανα περίσσια ὅλο σοῦ σπέρνει; Μά ὅσο κι ἀ χολιάζῃ αὐτός, δὲ σ' ἀφανίζει ἔσενα.

310

320

330

340

Μόν' ἔλα, καίμε διτι σοῦ πῶ, γιατὶ χαζὸς δὲ δείχνεις.
 βγάλ' τὰ σκουτιά σου, κι ἄφησε τὸ σάλι στοὺς ἀνέμους,
 καὶ μὲ τὰ χέρια πλέοντας, πολέμησε νὰ φτάσῃς
 στοὺς Φαιάκες, ποῦναι γραφτὸ νὰ βρῆς τὸ γλυτωμό σου.
 Ζῶσε τὰ στήθια σου μὲ αὐτὸ τάθάνατο μαγνάδι,
 καὶ τότες φόβο ἀπὸ κακὸ κι ἀπὸ χαμὸ δὲν ἔχεις.
 Ὁμως ἀπάνω στὴ στεριὰ τὰ χέρια σου ἀμὲν ἀγκῆς,
 ἔξιώσου το καὶ πέτα τὸ τὰ μελανὰ πελάγη,
 ἀλάργα ἀπὸ τὴ γῆς πολύ, τὴν δψη ἀλλοῦ γυρνώντας.»

350

Αὐτὶ τοῦ μίλησε ἡ θεά, καὶ τοῦδωσε μαγνάδι,
 καὶ πάλε ἔαναβούτηξε στὰ κύματα σὰν ὅφια,
 καὶ τάφροισμένα τὰ νερὰ τὴ σκέπασαν ἀμέσως.
 Ὡς τόσο ὁ πολυβάσανος Δυσσέας συλλογιέται,
 καὶ λεει μὲ στεναγμὸ βαθὺ μὲς στὸν τρανὸ τὸ νοῦ του

«Ἄλλοις, κι ἀνίσως πάλε θεὸς παγίδα μοῦ σκαρώνει,
 καὶ νὰ μὲ πείσῃ πολεμάει τὸ σάλι μου νάφησω·
 μὰ δὲ θὰ τὸν ἀκούσω ἐγώ· τὶ μὲ τὰ μάτια μου εἰδα
 μακριὰ τὴ γῆς ποὺ μοῦλεγε πῶς θᾶσσω καταφύγιο.
 Αὐτὸ θὰ κάμω, ποὺ θαρρῶ καλύτερο ναι ἀπ' δλα.»

360

«Οσο τὰ ἔνδια αὐτὰ μαζὶ δεμένα συγκρατιοῦνται,
 θὰ μείνω ἐδῶ καὶ θὰ βαστῶ μὲ ἀπομονὴ στὰ πάθια·
 μὰ τάχγοια ἀν πέσουν κύματα καὶ τὸ σκαρὶ μοῦ σπάσουν,
 τότες κολύμπι, κι ἄλλο πιὰ καλύτερο δὲ βρίσκω.»

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του,
 μεγάλο κῦμα σήκωσεν δ σείστης δ Ποσειδώνας,
 φριχτὸ κι ἀφηλοθόλωτο, ποὺ ἀπάνω του ξεσπάνει.
 Καὶ καθὼς σίφουνας σωρὸ ἔεράχερα τινάζει
 καὶ τὰ σκορπάει ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, παρόμοια σκορπιστῆκαν
 καὶ τὰ δοκάρια τοῦ σκαριοῦ καὶ τότες δ Ὁδυσσέας
 σὲ ἔνδιο καβαλλίκεψε σὰν ποὺ ἀλογο ἀνεβαίνουν,
 καὶ τὰ σκουτιά ἔεγδυθηκε, τῆς Καλυψῶς τὰ δῶρα·
 Εὐτὺς γύρω στὰ στήθη του ζώνεται τὸ μαγνάδι,
 καὶ μπροσμυτώντας στὰ νερὰ τὰ χέρια του τεντώνει
 νὰ κολυμπήσῃ κι δ τρανὸς τὸν εἰδε δ Κοσμοσείστης,
 καὶ σείνοντας τὴν κεφαλὴ στὸ νοῦ του μέσα κρένει·

370

«Τώρα ποὺ τόσα τράβηξες, ἔμε στὰ πέλαα γύρωνα,
 ὥσπου μὲ ἀνθρώπους διόθρεφτους νὰ σμίξης. Μὰ δὲ θᾶχης
 θαρρῶ παράπονο πιὰ ἐσὺ πῶς συφορεῖς δὲ σοῦρθαν.»

Καὶ τὰ λαμπρότεροι ἄλογα μαστίγωσε, καὶ φτάνει
ώς τις Αἰγές, ποὺ τῷδιο του βρισκότανε παλάτι.

380

Καὶ τότες ἄλλο ἦ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἥ κόρη, βρῆκε.
Φράζει ἔξαφνα καὶ σταματάει κάθε ἄλλου ἀνέμου δρόμο,
καὶ τὸν προστάζει νὰ σταθοῦν καὶ νὰ συχάσουν ὅλοι.
Καὶ σήκωσε γοργὸ Βοριὰ νὰ σπάσῃ διμπόδος τὸ κῦμα,
ῶσπου νάρθη στοὺς Φαιάκες, ποὺ τὸ κευπὶ ἀγαπᾶνε,
ξεφεύγοντας τὸ θάνατο διθέμοιρφος Δυσσέας.

Ἐκεῖ θαλπτοπάλευε δυὸ νύχτες καὶ δυὸ μέρες,
κι ἀνέπανα καταστροφὴ προμάντευε ἥ ψυχὴ του.

390

Μὰ ἥ ὕδρια Αὔγη σὰν ἔφερε τὸ φῶς τῆς τοίτης μέρας.
ἔπεσε τότες δι Βοριὰς κι ἀπλώθηκε γαλήνη·

καὶ φύγοντας καλὴ ματιὰ βλέπει τὴ γῆς κοντά του,
καθὼς τὸν ἀνασήκωνε θεόρατο ἔνα κῦμα.

Κι ὅπως στὰ τέκνα φαίνεται γλυκεὶ ἥ ζωὴ γονιοῦ τους,
ποὺ ἀρρώστια μακρινὴ τὸν τρόπον πολὺν καιρὸν στὴν κλίνη,
καὶ ποὺ σκληρὰ τὸν τυραννεῖ μὲ πόνους κακὴ μοῖρα,
μὰ οἱ θεοὶ ἀπ' τὰ βάσανα τὸν ἀκριβό τους σώνουν,
ἔτσι γλυκεὶ φαινότανε τῆς γῆς ἥ πρασινάδα
στὸν Ὅδυσσέα καὶ πάσκιζε δλοένα κολυμπώντας

νὰ στήσῃ πόδι ἀπάς στὴ γῆς. Καὶ πιὸ κοντὰ σὰν εἶταν,
δισοῦ νὰ φτάσῃ φωνητό, τότε ἄκουγε τὸ χτύπο
τῆς θάλασσας ποὺ δέρνουνταν στὰ βράχια καταπάνω·
γιατὶ βογκοῦσε στὶς στεριὲς τὸ γιγαντένιο κῦμα,
ξεσπάνοντας τρομαχτικὰ κι ἀφροὺς παντοῦ σκορπώντας
τὶ μήτε ἀράγματα είχε ἔκει, μήτε λιμιῶνες είχε,
μόνε ἀκρωτήρια δοντωτά, καὶ βράχους καὶ λιθάρια.

Καὶ τοῦ Ὅδυσσέα κόπηκαν τὰ γόνατα καὶ ἡ ὀνάσα,
καὶ πικραμμένος ἔλεγε μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του·

«Ἄλλοις μου, τώρα ποὺ τὴ γῆς νὰ δῶ βουλήθη δι Δίας
ἀνόλπιστα, καὶ ποὺ ἔφτασα νὰ σκίσω τόσα βάθια,
νὰ μὴν τυχαίνῃ πέρασμα ἀπ' τὴ θάλασσα γιὰ νᾶβγω,
μόνε δλο βράχια κοφτερά, καὶ γύρω τους τὸ κῦμα
βροντάει, καὶ πέτρα γλιστερὴ ἀποπάνωθε δροθοστέκει·
βαθιὰ καὶ τὰ νερὰ κοντά, καὶ πάτημα δὲ βρίσκω,
γιὰ νὰ σταθῶ κι ἀπὸ κακὴ νὰ ξεγλυτώσω μοῖρα.
Κι ἂν κάνω νᾶβγω, φοβερὸ μπορεῖ νὰ μούρθη κῦμα.
καὶ νὰ μὲ φένη σύγκορμο στὰ κοφτερὰ λιθάρια.

410

καὶ πάει τοῦ κάκου δ ἀγώνας μου. Μὰ ἂν πάλε κολυμπήσω παρέκει τὸ γιαλὸ γιαλό, τάχα νὰ βρῶ κονυμένες ἀπόμερες ἀκρογιαλιὲς καὶ θαλασσένιους κόρφους, ποιός ξέρει ἂ δὲ μ' ἀρπάξουνε καὶ πάλε ἀνεμοζάλες, καὶ στὰ ψαρᾶτα πέλαγα μὲ σύρουν, κι ἂς στενάζω.

⁴²⁰ "Η ἂ δὲ μοῦ στείλη φοβερὸ θεριὸ θεὸς κανένας, ἀπ' ὅσα θρέψει στὰ βαθιὰ ἡ ξακουστὴ Ἀμφιτρίτη· τὶ ξέρω πώς μ' ἀντιπαθάει τῆς γῆς δ μέγας σείστης.»

Αὐτὰ καθὼς ἀνάδευε στὸ νοῦ καὶ στὴν ψυχὴ του, κῦμα τρανὸ τὸν πέταξε στὸ πετρωτὸ ἀκρογιάλι. καὶ θὰ γδερνόνταν, κι ὅλα του τὰ κόκκαλα θὰ σπάναν, ἀ δὲν τοῦ φώτιζε τὸ νοῦ ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα. Μὲ τὰ δυὸ χέρια ἀδράχνοντας τὴν πέτρα, ἐκεῖ κρατιόταν, καὶ βόγκας ὥσπον πέρασε τὸ φοβερὸ τὸ κῦμα.

⁴³⁰ "Ετσι τὸ ἔφυγε, μὰ αὐτὸ κυλώντας ξαναπίσω, τονὲ χτυπάει, καὶ πιὸ μακριὰ στὰ πέλαα τὸν τινάζει. Πῶς μέσος ἀπ' τὸ θαλάμι του χταπόδι σὰν τραβιέται πολλὰ πετράδια στὰ βυζὶα τῶν πλοκαμιῶν κολνᾶνε, ἔτσι ἔμειναν τὰ γδάρματα στὶς πέτρες κολλημένα ἀπὸ τάντοκια χέρια του· καὶ τονὲ σκέπασε ὅλο τὸ μέγα κῦμα. Κ' ἐκειδῆ, πρὶν νάρθῃ τὸ γραιφτό του, θάφανιζότανε μεμιὰς δ δόλιος Ὄδυσσεας, ἀ δὲν τὸν καθοδήγευε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Μὲς ἀπὸ κῦμα ποὺ μὲ βουὴ πρὸς τὴ στεριὰ κυλιοῦνταν προσβάλλοντας, κολύμπαε μπρός, τὴ γῆς κοιτῶντας, ἵσως καὶ βρῆ ἀκρογιάλι ἀπόμερο καὶ κόρφο θαλασσένιο.

⁴⁴⁰ Μὰ σὲ ὥριου στόμα ποταιοῦ σὰν ἤρθε κολυμπώντας, λαμπρὸς ἐκεῖ τοῦ φάνηκε κι ἀπάνεμος δ τόπος, μὲ δίχως πέτρες. Τόνοιωσε τὸ ρέμα ποὺ κυλοῦσε, κι ἀμέσως προσευκήθηκε μὲς στὴν ψυχὴ του κ' εἶπε-

«Ἀκού με, βασιλιὰ καλέ, καὶ παρακαλεστέ μου, δποιος κι ἂν εἰσαιρ σοῦ ἔχουμαι καὶ σοῦ προσπέφτω ἐσένα ἀπ' τὶς φοβέρες φεύγοντας τοῦ Ποσειδώνα πέρα.

«Ως κ' οἱ ἀθάνατοι οἱ θεοὶ μὲ σεβασμὸ τιμοῦνε τὸν ἄντρα ποὺ πλανήθηκε καὶ πονχεται διμπροστά τους ἔτσι κ' ἔγω στὸ γόνα σου προσπέφτω ἀποστιμένος.

Σπλαχνίσου με, καὶ ἵκετης σου παινιέμαι, βασιλιὰ μου.» ⁴⁵⁰

Κι αὐτὸς τὸ ρέμα κόβει εὐτύς, καὶ σταματάει τὸ κῦμα,

κι ἄπλώνει δημπρός του σιγαλιά, καὶ τονὲ σώζει στὸ ἔβγα
τοῦ ποταμοῦ· καὶ λύγισε ὁ Δυσσέας τὰ γόνατά του,
καὶ τάντοιειωμένα χέρια του, κομμένος ἀπὸ τὸ κῆμα.
Εἶχε πρησμένο τὸ κορμί, κι ἀνάβρυζαν οἱ ἄρμες
στὸ στόμα, στὰ ρουθούνια του· χωρὶς μιλιὰ κι ἀνάσα
καὶ ναρκωμένος κοίτουνταν ἀπὸ τὸν πολὺ τὸν κόπο.
Μὰ πάλε σὰν ἔξανάσανε καὶ συμμαζώχτη ὁ νοῦς του,
ἔξελυσε ἀμέσως τῆς θεᾶς τὸ μαγικὸ μαγνάδι,
καὶ μέσα στάρομυρὰ νερὰ τοῦ ποταμοῦ τάφηκε.

462

Κῦμα μεγάλο τῶσυρός στῇς θάλασσας τὸ ρέμα,
καὶ ἡ θεὰ Ἰνὼ τὸ δέχτηκε γοργὰ στὰ δυό της χέρια.
τότες αὐτὸς ἀφήνει πιὰ τὸν ποταμό, καὶ πέφτει
πάνω στὰ βοῦρλα, καὶ φιλάει τὴ γῆς τὴν καρποδότρα,
καὶ μὲ βαρειά ἔλεγε ψυχὴ μὲς στὸν ἀντρίκιο νοῦ του.

»Ἀλλοῖς μου, τί θὰ πάθω ἐδῶ, καὶ ποῦ θὰ καταντήσω;
Τὴ νύχτα τὴν ἀνήσυχη στὸν ποταμὸ ἀν περάσω,
ἡ κακὴ πάχνη καὶ ἡ ψιλὴ δροσιὰ μπορεῖ νὰ σεύσουν
δόλοτελα τὸ πνέμα μου τάχνὸ καὶ θολωμένο,
τὶ ἀγέροι τὴν αὐγὴν ψυχρὸ φυσάει ἀπὸ τὸ ποτάμι.
Στὴ ράχη πάλε ἀν ἀνεβῶ, καὶ στοῦ δασιοῦ τοὺς ἵσκιους, 470
καὶ μέσα στὰ πυκνὰ δεντριὰ ἀν πλαγιάσω, νὰ ἔκειμαι
τὸ σύγκρου καὶ τὴν κούραση, καὶ ὑπνος γλυκὸς μὲ πάρη,
θεριὰ φοβᾶμαι μὴ μὲ βροῦν καὶ θῆμα τους μὲ κάμουν.»

Καὶ αὐτὸ νὰ κάνῃ φάνηκε στὸ νοῦ του πιὸ συφέρο·
σὲ δάσο γυροθώητο ποὺ ηὔρε σιμὰ στὸ ρέμα,
μπῆκε καὶ χώθηκε σὲ δυὸ χαμόδεντρο ἀποκάτω,
ποὺ ἀπὸ μιὰ ὁμιὰ βγαίναε ἐλιά τανε κι ἀγούλι.
Μήτ’ οἱ ἀνέμοι οἱ σύνυγροι ἔκει πέρα ἀγριοφυσοῦσαν,
μήτε τοῦ ἥλιου οἱ φωτερὲς ἀχτῖδες κατεβαῖναν,
μήτε βροχὴ τὰ πέρναγε τόσο πυκνὰ πλεγμένα 480
τόντα μὲ τᾶλλο βρίσκουνταν· ἐκεὶ ὁ Δυσσέας τραβήγκτη,
καὶ μὲ τὰ χέρια στοίβαξε μεμιὰς μεγάλη στρώση·
γιατὸ εἶχε φύλλα περισσὰ τριγύρω σκορπισμένα,
ποὺ σώνανε καὶ δυὸ καὶ τρεῖς νομάτους νὰ σκεπάσουν,
μὰ καὶ χειμώνας νάτανε μὲ κούνο σὰ φαρμάκι.
Τά εἰδε ὁ ἄντρας ὁ πολύπαθος, καὶ χάρηκε ἡ ψυχὴ του·
καὶ πλάγιασε στὴ μέση τους, καὶ ἔροιξε φύλλα πλῆθος
ἀπάνω του. Σὰν ποὺ δαυλὸ στὴ μαύρη στάχτη κρύβεις,

480

μὲς σ' ἔξιχλή παράμερη, ποὺ λείπουνε γειτόνοι,
καὶ σώζεις σπόρο τῆς φωτιᾶς, μὴν ἀπ' ἄλλοῦθε ἀνάψης, 496
ἔτσι δὲ Δυσσέας σκεπάστηκε μὲ φύλλα καὶ ή Παλλάδα
ὕπνο στὰ μάτια τοῦσταξε γιὰ νὰ τὸν ἀλαφορώσῃ
ἀπ' τὴ βαρειὰ τὴν κούραση, τὰ βλέφαρά του κλειόντας.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ.

Ἐκεῖ δὲ πολυβασάνιστος, δὲ μέγας Ὁδυσσέας
κοιμόταν ἀπὸ κούραση καὶ ἀγρύπνια ἀφανισμένος.
Καὶ ή Ἀθηνᾶ ἔσκινησε στὴ χώρα τῶν Φαιάκων,
ποὺ πρῶτα στὴν ἀπλόχωρη Ὅπερεια κατοικοῦσαν,
παράδιπλα στὸν Κύκλωπες, ἀνθρώπους ἀλαζόνες,
ποὺ δοντας περίσσια δυνατοὶ πολλὰ κακὰ τοὺς φτιάναν.
Κι δὲ θεόμορφος Ναυσίθοος τὸν πῆρε στὴ Σκερία,
καὶ ἀπὸ ἄντρες σιταρόθρεφτους μακριὰ συμμάζωξε τοὺς,
σὲ πόλη τὸν τοιχόκλεισε, τὸν ἔχτισθὲν ἐκεῖ σπίτια,
τὸν ἔστησε ναοὺς θεῶν, καὶ μοίρασε τὴ γῆς τους.
Καὶ σὰν τὸν πῆρε δὲ θάνατος στὸν Ἀδη, τότε δὲ Ἀλκίνος 10
βασίλεψε, ποὺ ή γνώμη του θεοκατέβαστη εἴταν.
Στὸ ἔκείνου ήρθε τὰ μέγαρα ή θεὰ ή γαλανομάτα,
τὸ γυριομὸ τοῦ ἀγτρόψυχου Ὁδυσσέα μελετώντας.
Καὶ μπῆκε μὲς στὸ θάλαμο τὸ λαμπροδουλεμένο,
ποὺ κόρη μὲ δῆψη καὶ δμορφιὰ θεόμοιαστη κοιμόταν,
ή Ναυσικά, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἀλκίνου ή θυγατέρα.
Σιμάτανε δυὸ κοπελιὲς χαριτοστολισμένες,
στὰ πλάγια θύρας σφανταχτῆς μὲ τὰ κλεισμένα φύλλα.
Σὰν ἀγεράκι χύθηκε στὴν κλίνη τῆς παρθένας, 20
καὶ στάθηκε ἀποπάνω τῆς καὶ μίλησε τῆς καὶ εἶπε,
τῆς θυγατέρας μοιάζοντας τοῦ θαλασσακουσμένου
τοῦ Δύμαντα, ποὺ δμήλικη τὴν είχε καὶ ἀκριβή της.
Μέντης τὴν δψη μίλησε ή θεὰ ή γαλανομάτα.

«Οκνή μαθέσ, δέ Ναυσικά, σὲ γέννησε ή μαννοῦλα,
καὶ κάθουνται ἀσυγγριστα τὰ λαμπερά σου ροῦχα.
Μὰ ἀγγίζει δέ γάμος, ποὺ δμορφα καὶ ἐσὺ νὰ βάλης πρέπει,
νὰ δώσης γιὰ νὰ βάλουνε καὶ ἔκεινοι ποὺ σὲ πάρουν.
Αὐτὰ δὰ φέρνουν δνομα καλὸ στὸν κόσμο μέσα,
ποὺ κι δέ γονιδς τὰ χαίρεται καὶ ή βλογχιμένη ή μάννα. 31

Μόν' πᾶμε πιὰ νὰ πλύνονυμε ἡ αὐγὴ καθὼς χαράξη.
 Θᾶρθω κ' ἔγῳ νὰ δώσω σου βοήθεια, νὰ προφτάξῃς
 νὰ τοιμαστῆς, γιατὶ πολὺ δὲ μνήσκεις πιὰ παρθένα,
 παρ' ἀπὸ τώρα οἱ διαλεχτοὶ τῆς χώρας τῶν Φαιάκων
 γνωρεύουντε σε, ποὺ κ' ἐσὺ μὲν αὐτοὺς μαζὶ μετριέσαι.
 Μόνε ἔλα, βάλ τὸ δοξαστὸ γονιό σου τὴν αὐγοῦλα,
 τὰ ξὰ νὰ παραγγεῖῃ αὐτός, κι ἀμάξι ποὺ νὰ πάρῃ
 τὶς ζῶντες τὰ φορέματα, καὶ τὰ λαμπρὰ τὰ χράμια.
 Κάλλιο κ' ἐσὺ μὲν αὐτὰ νὰ πᾶς, παρὰ νὰ περπατήξῃς,
 τὶ βρίσκουνται τὰ πλυσταριὰ πολὺ μακριὰ ἀπ' τὴν χώρα.» 40

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μύσεψε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα
 στὸν Ὀλυμπό, ποὺ τῶν θεῶν εἶναι καθέδρα στέρια,
 τὶ μήτε ἀνέμοι τὴ φυσοῦν, μήτε βροχὴ τὴ δέριει,
 καὶ μήτε χιόνι ἀγγίζει την, παρὰ καθάριο ἀγέρι
 ἀπλώνεται ἀσυννέφιαστο, καὶ φῶς λευκὸ τὴ λούζει
 κεῖ μέσα αἰώνια χαίρουνται οἱ ἀθάνατοι. Ἐκεῖ πῆγε
 τῆς κόρης σάνε μῆλησε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

Κ' ἤρθε ἡ Αὔγη ἡ καλόθρονη καὶ σήκωσθε ἀπ' τὴν κλίνη
 τὴ λαμπροφόρα Ναυσικά, ποὺ τόνειρο θυμόταν,
 καὶ θάμαζε. Καὶ κίνησε μὲς στὰ παλάτια ἀμέσως
 νὰ τὸ μηνήσῃ τοῦ ἀκριβοῦ γονιοῦ τῆς καὶ τῆς μάννας. 50
 Βρῆκε τὴ μάννα στὴ γωνιὰ σιμὰ στὶς παραπόρες,
 κ' ἔκλωθε νῆμα πορφυρῷ τὸν κύρη εἶδε πιστός,
 στὸν βασιλέοντος σὰν πήγαινε τοὺς δοξαστούς, ποὺ κάναν
 βουλῆ, καὶ τὸν καλούσανε οἱ Φαίακες οἱ λεβέντες.
 Καὶ στάθηκε στὸν ἀκριβὸ γονιὸ κοντὰ καὶ τοῦτο:

«Καλέ μου κύρη, ἐν' ἀψηλὸ δὲ θὰ μοῦ βρῆς ἀμάξι
 μὲν δισδφες ρόδες, τὰ λαμπρὰ φορέματα νὰ πάρω,
 ποὺ λερωμένα κοίτουνται, στὸ ρέμα νὰ τὰ πλύνω;
 Ἐσένα τοῦ ἵδιου πρέπει σου, σὰν πρῶτος τῶν μεγάλων,
 μὲς στὶς βουλὲς νὰ κάθεσαι μὲροῦσα διλοκαθάρια. 60
 Ἐγεις καὶ πέντε καλογιοὺς μαζί σου στὸ παλάτι,
 δυὸ παντρεμένους, κι ἄλλους τρεῖς, τῆς ὕδρας παληκάρια,
 ποὺ πάντα θένε νιόπλυτα γιὰ τοὺς χοροὺς ποὺ πᾶνε,
 ἐγὼ δλα αὐτὰ τὰ νοιάζουμαι καὶ τὰ γυρνῶ στὸ νοῦ μου.»

Εἶπε τοῦ κύρη ντράπτηκε νὰ ξεστομίσῃ λόγο
 γιὰ γλυκὸ γάμο· διμως αὐτὸς τὴ νοιώθει καὶ τῆς κρένει
 «Καὶ τὰ μουλάρια μου ἔπαρε, κι δ,τι ἄλλο θές, παιδί μου,

καὶ σύρε ἀμάξι οἱ παραγοὶ θὰ σοῦ ἀρματώσουν τῷρα,
μὲν δημορφες ρόδες, ἀψηλό, καὶ μὲ κασόνι ἀπάνω.»

70

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τοὺς παραγοὶς, ποὺ ἀκοῦσαν,
καὶ ἀμάξι τοῦ ἀρματώσαν μὲ τὶς καλὲς τὶς ρόδες,
καὶ τὰ μουλάρια στὸ ξυγὸ τὰ βάλανε καὶ ξέψαν.
Φέρνει ἀπομέσα ἡ κορασιὰ τᾶστραφτερὰ τὰ ροῦχα,
καὶ ἀπὺς στὸ καλοτόρνευτο τάμαξι τὰ φορτώνει
τῆς βάζει ἡ μάννα λιμπιστὸ φαγὶ μὲς σὲ κανίστοι,
λογῆς λιγούδια, καὶ κορασὶ μέσα σ' ἀσκὶ τραγῆσο.
Τότες ἡ κόρη ἀνέβηκε στάμαξι, καὶ ἡ μαννοῦλα
ῶς καὶ ροῦ τῆς ἔδωσε χρυσό, γεμάτο λάδι,
μὲ τὶς κοπέλλες τῆς μαζὶ νάλείψῃ τὸ κορμὶ τῆς.

80

Καὶ παίρνει τὸ μαστίγι αὐτὴ καὶ τὸ λουριὰ τὰ ὠραῖα,
δίνει βιτσιὰ τῶν μουλαριῶν, καὶ ξεκινοῦν μὲ κόρτο,
καὶ ὅλο τραβᾶνε φέρνοντας τὰ ροῦχα καὶ τὴν κόρη,
ὅχι μονάχη οἱ κοπελλιὲς περπάταγαν κατόπι.

Καὶ φτάσανε στοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα τὸ πανώροι,
βρῆκαν ἀστείρευτα νερὰ γιὰ πλύση, ποὺ ἀναβρύζαν
λαμπρά, καὶ ποὺ τὰ πιὸ λερὰ σκουτιὰ θὰ καθαρίζαν·
καὶ τὰ μουλάρια ξέξεψαν καὶ ξέλυσαν ἐκεῖνες
σιμὰ στὸ χόχλιο ποταμό, νὰ βόσκουν καὶ νὰ τρῶνε
τὴν ἀγριάδα τὴ γλυκειά. Σηκῶσαν ἀπ' τάμαξι

90

τὰ ροῦχα, καὶ βουτώντας τα μὲς στὰ νερὰ τὰ σκοῦρα,
γοργὰ καὶ μὲ συνεργισιὰ στοὺς λάκκους τὰ πατοῦσαν.

Καὶ σὰν τὰ πλῦναν καὶ ἔβγαλαν κάθε λερὸ σημάδι,
πῆγαν ἀράδα τάπλωσαν ἀπάνω στάκρογιάλι,
κεῖ ποὺ τὶς πέτρες λεύκαινε πὰς στὴ στεριὰ τὸ κῦμα.
Καὶ σάνε λούστηκαν κι αὐτὲς κι ἀλείφτηκαν μὲ λάδι,
καθήσανε καὶ γεύτηκαν στοῦ ποταμοῦ τοὺς ὅχτους,

100

μὲς στὴ λιακάδα ἀφήνοντας τὰ ροῦχα νὰ στεγνώσουν.
Καὶ σὰ καρόκανε θροφή, κι αὐτὴ καὶ οἱ παρακόρες,

βγάλαν τὶς μπόλιες καὶ ἔπαιξαν τὴ σφαῖρα ἀνάμεσό τους.
Καὶ ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικὰ τοὺς γλυκοτραγουδοῦσε.

Πῶς ἡ σαῦττεύτρα ἡ Ἀρτεμῆ, στὶς ράχες ροβολῶντας
τοῦ θεόρατου Ταῦγετου, ἥ στοῦ Ἐρύμανθου τὰ ὅρη,
βρίσκει χαρὰ σ' ἀγριόχοιρους καὶ στὰ γοργὰ τὰ λάφια,
καὶ οἱ νύφες τῶν δεντρότοπων, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
μαζὶ τῆς παιζοῦν, καὶ ἡ Λητὼ τηράει κι ἀναγαλλιάζει,

ώς τόσο ἔκεινη πιὸ ἄψηλὰ κρατάει τὴν δψη ἀπ' ὅλες,
ποὺ γλήγορα ἔανοιγεις την, ἀν κι ὅλες ὕδαις εἶναι
ἔτσι καὶ τώρα σφάνταζε ἥ παρθένα μὲς στὶς ἄλλες.

Τὴν ὕδα τῶν θέλοντας στὸ σπίτι νὰ γυρίσῃ, 110
ξανάζεψε, καὶ δίπλωσε τὰ λαμπερὰ σκουτιά της,
ἄλλο στὸ νοῦ της ἔβαλε ἥ θεὰ ἥ γαλανομάτα,
πῶς δ 'Οδυσσέας νὰ σηκωθῇ, νὰ δῆ τὴν ὕδαια κόρη,
καὶ νὰ τὸν προβοδώσῃ αὐτὴ στὴ χώρα τῶν Φαιάκων.
Σφαῖρα σὲ μιά της κοπέλλια πετάει ἥ βασιλοποῦλα,
μὰ ἀστόχησε, καὶ στὸ βαθὺ τὴν ἔρριξε ποτάμι.
Φωνὴ τότε δλες σέργουνε, ξυπνάει δ 'Οδυσσέας,
μισσοηκώνεται, κι αὐτὰ στὸ νοῦ του διαλογιέται.

«Ἄλλοις μου, καὶ σὲ τί λογῆς ἀνθρώπων νὰ ἥρθα χώρα;
νᾶναι ἀραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι, 120
ἥ νάχουνε φιλοξενιὰ καὶ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους;
Σὰν κοριτσιῶν ψιλὴ φωνὴ σταυτιά μου νὰ βουτῆ,
σὰ νύφες, ποὺ ἔχουν κατοικιὰ ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
καὶ στὶς πηγὲς τῶν ποταμῶν καὶ στὰ χλωρὰ λιβάδια.
"Ἡ νᾶμαι μέσα σὲ θνητοὺς ποὺ ἀνθρώπινα λαλοῦνε;
"Ἄς πάω μονάχος μου νὰ δῶ καὶ νὰ καλοξετάσω.»

Καὶ βγῆκε ἀπ' τὰ χαμόδεντρα δ μέγας δ 'Οδυσσέας,
κι ἀπὸ τὸ δάσο τὸ πηχτὸ μὲ τὴ βαρειά του χέρα
κόβει πολύφυλλο κλωνὶ τὴ γύμνια του νὰ κρύψῃ.
Καὶ σὰ λιοντάρι χούμιξε βουνόθρεφτο, ποὺ ξέρει 130
τὴ δύναμή του, ποὺ βροχὴ κι ἀνέμους δὲ φοβάται,
μόνο μὲ μάτια φλογερὰ βόδια κι ἀρνιὰ ζυγώνει,
ἥ τάγριολάφια κυνηγάει γιὰ καὶ σὲ στέρια μάντρα
ἥ πεντα του θὰ τόσπρωχνε τὰ πρόβατα νάρπαξῃ.
ἔτσι στὶς ὕδαιπλέξουδες κοπέλλες δ 'Οδυσσέας
ἔρχόταν, ἀν κι δλόγυμνος, τὶ ἀνάγκη τὸν τραβοῦσε.
Σκιάζονται αὐτὲς στὴν δψη του τὴ θαλασσοδαρμένη,
καὶ λαφιασμένες στοῦ γιαλοῦ σκορπιένται τὶς ἀκροῦλες
μονάχα ἥ κόρη ἀπόμεινε τοῦ Ἀλκίνου, τὶ στὰ στήθια
θάρρος τῆς ἔβαλ' ἥ θεά, καὶ πῆρε της τὸ φύσο. 140
"Αγγάντια στάθη ἀσάλευτη κ' ἔκεινος διαλογιόταν,
νάγγιξῃ της τὰ γόνατα τῆς νέας καὶ νὰ προσπέσῃ,
γιὰ ἀπὸ μακρόθε μὲ γλυκὰ νὰ τὴ ρωτήξῃ λόγια
ποὺ πέφτει ἥ χώρα, καὶ σκουτιὰ σινάμια νὰ γυρέψῃ.

Καὶ συφερότερο ἔκρινε νὰ τὴν παρακαλέσῃ
ἀπομακρόθε στέκοντας μὲ τὰ γλυκὰ τὰ λόγια,
μὴν πειραχιῇ ἀν τῆς ἄγγιζε τὰ γόνατα δὲ Δισσέας.
Κι ἀμέσως στοχαζούμενα γλυκομιλώντας κρένει

«Προσπέφτω σου, ὁ βασίλισσα, θνητὴ γιὰ ἀθάνατη εἶσαι
ἄν εἶσαι ἀπ’ τις ἀθάνατες ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια, 150
παρόμοια μὲ τὴν Ἀρτεμη, τοῦ μέγα Δία τὴν κόρη,
στὴν δψη καὶ στάναστημα καὶ στὴ μορφὴ σὲ κοίνω.
ἄν εἶσαι πάλε ἀπλὴ θνητή, τοῦ κόσμου κατοικήτρα,
καλότυχοι, κι δὲ κύρης σου καὶ βλογγημένη ή μάννα,
καλότυχα τάδερφια σου, ποὺ πάντα στὴν ψυχή τους
περίσσιας γίνεσαι ἀφορμή χαρᾶς, καὶ καμαρώνουν
τέτοιο βλαστάρι σὰ θωροῦν μὲς στοὺς χοροὺς νὰ μπαίνῃ.
Μὰ ἀκόμα πιὸ καλότυχος ἀπ’ δλους εἰν̄ ἐκεῖνος,

ποὺ βγῆ στὰ δῶρα νικητής, καὶ ταίρι του σὲ πάρη.
Τὶ σὰν καὶ ἐσένα ἄλλο θνητὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
ἄντρα ή γυναίκα θαμασμὸς μὲ πιάνει σὰν θωρῶ σε.
Τέτοια στὴ Δῆλο, στὸ βωμὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ πλάγι,
νιοβλάσταρη εἶδα φοινικὰ κάποτε νὰ φουντώνῃ· 160
τὶ κι ἀποκεῖθε πέρασα μὲ λαὸ πολὺ μαζί μου,
παίρνοντας δρόμο ποὺ εἴτανε γραφτὸ νὰ μὲ παθιάσῃ.

Καὶ καθὼς τότες σάστισα τὴν φοινικὰ σὰν εἶδα,
τὶ τέτοιο ἀπὸ τὴ γῆς δεντρὶ ποτὲς δὲ βλάστησε ἄλλο,
τώρα μαὶ ἐσένα, ὁ κορασιά, θαμάζω καὶ σαστῖζω,
κι ὅσο ἄν πονῶ, τὰ γόνατα φοβᾶμαι νὰ σοῦ ἀγγίξω.
Εἴκοσι μέρες διὰ τὰ χτές στὰ μαῦρα εἴμουν πελάγη, 170

ποὺ ἀνέμοι καὶ ἄγρια κύματα μὲ σέρναν δλοένα
ἀπ’ τὸ νησὶ τῆς Ὡγυγίας· καὶ ἐδῶ μὲ φίχνει ή μοῖρα
νὰ πάθω κι ἄλλα· τὶ θαρρῶ δὲν ἐπαψαν ἀκόμα,

μόνε οἱ θεοὶ κι ἄλλες πολλὲς φουροτοῦνες μοῦ τοιμάζουν.
Σπλαγχνίσου με, ὁ βασίλισσα, ποὺ ἐσένα πρώτη βλέπω,
κατόπι μύρια βάσανα, κι ἄλλο ἀνθρωπο κανένα
ἀπ’ ὅσους κατοικοῦν αὐτὸν τὸν τόπο δὲ γνωρίζω.

Τὴ χώρα δεῖξε μου, καὶ δὸς κουρέλι νὰ φορέσω,
ἄν ἔχῃς ρουχοτύλιγμα μαζί σου ἐδῶ φερμένο.
Καὶ ἐσένα οἱ θεοὶ νὰ δώσουνε δὲ τι ζητάει ή ψυχή σου,
ἄντρα καὶ σπίτι καὶ καλὴ καρδιὰ ἀναμεταξύ σας,
ποὺ ἄλλο στὴ γῆς καλύτερο καὶ πιὸ λαμπρὸ δὲν εἶναι,

παρὰ μιὰ γνώμη νάχουνε γυναίκα κι ἄντρας πάντα στὸ σπίτι, νὰ λυποῦνται ὀχιροί, νὰ καμαρώνουν φίλοι, καὶ τὸ καλό τους τένομα νὰ συχνακοῦνε ἐκεῖνοι.»

Κ' ἡ ἀσπροχέρα ἡ Ναυσικά τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε: «Ξένε, ποὺ μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ δείχνεις,— στὸν κόσμο τὴν καλοτυχία μοιφάζει την ὁ Δίας

καὶ σὲ καλοὺς καὶ σὲ κακούς, τοῦ καθενοῦ ὅπως θέλει— κ' ἐσένα αὐτὰ ποὺ σοῦδωσε χρωστᾶς νὰ τὰ ποφέροντες. 'Ως τόσο μιὰ καὶ πάτησες σ' ἑτούτη μας τὴν χώρα, δὲ θὰ σοῦ λείψῃ φορεσὰ μήτ' ἄλλο ποὺ ταιριάζει σὲ παθιασμένον ποὺ ἔρχεται μὲν θερμοπαρακάλια.

Τὴν πόλη θὰ σοῦ δείξω ἔγώ, καὶ ποιοί ἐδῶ ζοῦν θὰ μάθης. Αὗτὴ τὴν πολιτεία καὶ γῆς οἱ Φαιάκες τὴν ἔχουν, κ' ἔγὼ εἰμαι τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα, ποὺ ἀπ' αὐτόνει ἡ δύναμη κρεμιέται τῷ Φαιάκων.»

Εἶπε, καὶ τὶς ὠριόμαλλες φωνάζει παρακόρες: «Σταθῆτε, ὅ κοπελλιές· γιατὶ σὲ ὅψη ἄντροῦ σκορπιέστε; Ἡ τάχα φοβηθήκατε πώς εἶναι ὀχιρὸς ἑτοῦτος; Δὲ ζῆ στὸν κόσμο ὁ ἀνθρωπος, κι οὕτε ποτὲς θὰ ὑπάρξῃ ποὺ θάρθη ἐδῶ τὸν πόλεμο στὸν Φαιάκες νὰ φέρῃ· γιατὶ ἔμας οἱ ἀθάνατοι πολὺ μᾶς ἀγαπᾶνε.

«Ἀπόμακρα στοῦ πέλαγου τὴν ἄκρη κατοικᾶμε, καὶ μὲ τὰ μᾶς ἄλλοι θνητοὶ δὲ σμύγονυν ἐδῶ πέροι. "Αν ἤρθε αὐτὸς ὁ δύστηνος μὲς στὰ πλανέματά του, νὰ τὸν δεχτοῦμε πρέπει μας, γιατὶ ὁ Δίας μᾶς στέλνει φτωχοὺς καὶ ξένους· λιγοστό, μὰ ἀγαπητό τοι ναι δῶρο. Μόν' δόστε του, κοπέλλες μου, φαΐ πιοτὸ τοῦ ξένου, καὶ στὸ ποτάμι λούστε τον, σὲ ἀπάνεμο ἔναν τόπο.»

Εἶπε, καὶ στάθηκαν αὐτές, φώναξε ἡ μιὰ τὴν ἄλλη, καὶ τὸ Δυσσέα σὲ γωνιὰ συμμαζεμένη πῆραν, σὰν ποὺ εἶπε τοῦ τρανόψυχου τοῦ Ἀλκίνου ἡ θυγατέρα βάλλαν σιμά του φορεσιά, χιτώνα καὶ χλαμύδα, τοῦ δῶσαν λάδι σταλαχτὸ σὲ ροῦν μαλαματένιο, καὶ τὸν καλέσανε νὰ μπῇ καὶ νὰ λουστῇ στὸ οέμα. Κι ὁ μέγας Ὁδυσσέας ἐκεῖ στὶς παρακόρες κρένει:

«Μακριὰ σταθῆτε, ὅ κοπελλιές, μονάχος μου νὰ πλύνω τὴν ἄρμη ἀπὸ τοὺς ὕδωρας μου, καὶ νάλειφτῶ μὲ λάδι, ποὺ λάδωμα πολὺν καιρὸ δὲν εἶδε τὸ κορμί μου.»

Μπρός σας ἔγῳ δὲ λούζουμαι, γιατὶ νιροπῆς μου θᾶναι
σιμὰ σὲ δημοφοπλέξουδες νὰ γυμνωθῶ κοπέλλες.»

Κι αὐτὲς ἀποτραβήχτηκαν, καὶ τὸ εἶπαν τῆς παρθένας.
Καὶ στὸ ποτάμι πλένονταν δὲ μέγας Ὁδυσσέας,
ἔαριμίζοντας τὴν φάρη του καὶ τοὺς πλατιοὺς τοὺς ὄμοιος,
κι ἀπὸ τὸ κεφάλι τρίβοντας τῆς θάλασσας τὴν ἄχνη.
Καὶ σάνε λούστηκε καλὰ κι ἀλείφτηκε μὲ λάδι,
καὶ τὰ σκουτιὰ ποὺ τοῦδωσε ἡ παρθένα σάνε ντύθη,
τοῦ Δία ἡ γέννα, ἡ Ἀθηνᾶ τὸν ἔκαμε νὰ δείχνῃ
σὰν πιὸ μεγάλος καὶ παχύς, κι ἀπὸ τὴν κεφαλή του
ἄρια ορεμιόντανε σγουρά, ποὺ μοιάζανε ζουμπούλια.
Καὶ σὰν ποὺ χύνει μάλαμα στὸ ἀσήμι ἀντρας τεχνίτης,
ποὺ δὲ Ἡφαιστος τὸν ἔμαθε κ' ἡ Ἀθηνᾶ ἀπὸ τέχνη,
καὶ δίνει χάρη στὰ ἔργα του, παρόμοια τοῦ περέχα
τοὺς ὄμοιος καὶ τὴν κεφαλὴ μὲ περισσὴ μιὰ χάρη.
Πῆγε ἔπειτα καὶ κάθησε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη,
στράφτοντας χάρες κι δημοφιές τὸν θάμασε ἡ παρθένα,
καὶ πρὸς τὶς ὄριοπλέξουδες κόρες γυρνάει καὶ κρένει

«Ἄκούστε με, ὅτι ἀσπρόχερες κοπέλλες, τί σᾶς κρένω.
στοὺς Φαίακες τοὺς θεόμοιαστους δὲν ἥρθε αὐτὸς δὲ ἀντρας 240
χωρὶς νὰ τὸ θελήσουνε οἱ ἀθάνατοι τοῦ Ὄλύμπου.
σὰν τὸν πρωτόειδα φάνηκε φτωχὸς καὶ τιποτένιος,
μὰ τώρα μοιάζει τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐρανία.
Μακάρι τέτοιος νάβγαινε κι δὲ ἀντρας δ δικός μου,
καὶ νάστεργε στὸν τόπο αὐτὸ μ' ἐμᾶς νὰ λημεριάζῃ.
Μὰ δώστε του, κοπέλλες μου, φαὶ πιοτὸ τοῦ ξένου.»

Κι αὐτὲς ἀκοῦν τὰ λόγια της καὶ κάνονταν καθὼς εἶπε,
κι ἀμέσως παραθέτουνε φαὶ πιοτὸ σιμά του.
Κ' ἔρωγε κ' ἔπινε ἀρπαχτὰ δ πολύπαθος Δυσσέας,
τὶ εἶχε πολὺν καιρὸ θροφὴ στὸ στόμα του νὰ βάλῃ.

Καὶ τότες ἄλλο ἡ Ναυσικὰ ἡ ἀσπρόχερη σοφίστη.
διπλώνει, βάζει μὲς στῶριὸ τάμαζει τὰ σκουτιά της,
ζεύει τὰ δυνατόνυχα μουλάρια, κι ἀνεβαίνει,
παρακινώντας τὸν τρανὸ Ὅδυσσέα μ' αὐτὰ τὰ λόγια.

«Σήκω, νὰ πᾶμε τώρα ἐμεῖς στὴν χώρα, νὰ σὲ φέρω
στοῦ κύρη μου τοῦ φρόνιμου τάροχοντικό, τοὺς πρώτους
ἀπὸ τοὺς Φαίακες ἐκεῖ νὰ δῆς καὶ νὰ γνωρίσῃς.
Μὰ κάμε δ, τι σοῦ λέω ἔγῳ· θαρρῶ πὼς κόφτει δ νοῦς σου

ὅσο χωράφια ἦ τηματα περνοῦμε τῶν ἀνθρώπων,
ἔσυ νὰ γοργοπερπατᾶς πίσω ἀπὸ ζὰ κι ἀμάξι,
μὲ τὶς κοπέλλες τότε ἐγὼ τὸ δρόμο θὰ σᾶς δείχνω,
στὴ χώρα ὡς νὰ ζυγώσουμε, ποὺ ἔχει τειχιὰ πυργάτα
τριγύρω της, καὶ δυὸ καλὰ λιμάνια ἀπὸ τὰ πλάγια,
καὶ ποὺ ἔχει τὴ μπασιὰ στενή, κι ἀπὸ τὶς δυὸ προβάλλουν
τὰ πλοῖα, ποὺ καθένα τους ἔχει σκεπὴ δική του.

Κεῖ πέρα, γύρω τοῦ λαμπροῦ τοῦ Ποσειδειοῦ, θὰ δοῦμε
τὴν ἀγορά, μὲ γωνιακὲς βαθιὰ χωσμένες πέτρες
στρωμένη τάρμενα αὐτούδα τῶν καραβιῶν φτιάνουν,
τὶς γούμενες καὶ τὰ παννιά, καὶ ἔνουν τὰ κουπιά τους
τὶ οἱ Φαιάκες δὲν ἀγαποῦν σαγίττες καὶ δοξάρια,
μόνε κατάρτια καὶ κουπιὰ καὶ πλοῖα καλοφτιασμένα,
ποὺ χάιρουνται τα, τοὺς ἀφροὺς τῆς θάλασσας περνώντας.
Τρέμιω τὴ γλώσσα τους, κανεὶς ἀν τύχῃ καὶ μὲ κοίη,
τὶ ἔχουν περίσσια ἀδιαντροπιὰ πολλοὶ τους μὲς στὴ χώρα,
κ' ἔνας τους πρόστυχος μπορεῖ νὰ πῇ ἀγναντεύοντάς μας·
«Ποιός εἰν' αὐτὸς ποὺ ἀκολουθάει τὴ Ναυσικὰ δ ἔνος,
δ ὥριος κι δ τρανός; καὶ ποὺ τὸν βρήκε; δίχως ἄλλο
τὸν παίρνει ἦ πρέπει νάπεσε μὲ πλοῖο, ἦ ξωμερίτης
καὶ τονὲ δέχτηκε, τὶ αὐτὸς τῆς γειτονιᾶς δὲν εἶναι·

ἴσως καὶ παρακάλεσε θεό, καὶ τῆς κατέβη
ἄπ' τὰ οὐράνια, σύγκλινη γιὰ πάντα νὰ τὴν ἔχῃ.
Κάλλιο ποὺ πῆγε κάπου ἀλλοῦ γαμπρό της νὰ διαλέξῃ,
γιατὶ ἀφηφάει τοὺς Φαιάκες ἐδῶ τοὺς συντοπῖτες,
ποὺ μύριοι τηνὲ γύρεψαν κι ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους.»

Αὐτὸ θὰ ποῦνε, καὶ ντροπῆς ἐγὼ θὰ τάχω ἀλήθεια.
Μὰ κι ἄλλη τέτοια νᾶκανε, θὰ τὴν κατηγοροῦσα,
ποὺ ἔρχεται δίχως φιλικὴ καὶ τῶ γονιῶν της γνώμη,
κι ἀντρες ζητάει ποὶ νὰ γενῆ φανερωμένος γάμος.
“Ἄκου με, δ ἔνε, κ' ἔθοχου ἔσυ, ἀν θὲς ἀπὸ τὸν κύρη
στὸν τόπο σου προβόδημα, καὶ γλήγορο ταξίδι.

Στὸ δρόμο θάβοης τὸ λαμπρὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ δάσο,
λεῦκες μ' ἀνάβρυσμα νεροῦ, κι δλόγυρα λιβάδι
ἔκει ὕναι τοῦ γονιοῦ μου ἦ γῆς καὶ τὰνθοπεριβόλια·
ἀπὸ τὴ χώρα ὡς ἔκειδὰ μπορεῖς βουητὸ νᾶκούσης.
Κάθησ' ἔκει καὶ πρόσμενε νὰ φτάσουμε στὴ χώρα,
καὶ μέσα νὰ κατέβουμε στὰ γονικά μου σπίτια.

260

270

280

290

Καὶ πιὰ σὰν πῆς πὼς εῖμαστε φτασμένοι ἐμεῖς στὰ σπίτια,
τότες ἔσκινα κατακεῖ καὶ ωτά τοὺς διαβάτες,

ποῦναι τοῦ μεγαλόκαρδου τοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια.

Εὔκολα βρίσκουνται παιδὶ μπορεῖ νὰ σοῦ τὰ δείξῃ.

300

τὶ τᾶλλα δὲ χιτστήκανε τὰ σπίτια τῶν Φαιώνων,

σὰν ποὺ χιτστήκαν τοῦ ἥρωα τοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια.

Καὶ σὰ βρεθῆς στὸ πρόσπιτο καὶ στὴν αὐλή, προχώρα
μὲς στὰ παλάτια γλήγορα, τὴ μάννα νάντικούσης

ποὺ κάθεται πρὸς τὴ γωνιά, μὲς στῆς φωτιᾶς τὸ φέγγος,
καὶ κλώθει πορφυρὶ μαλλί, ποὺ νὰ τὸ δῆς θαμάζεις,
στὸ στῦλο ἀκκουμπησμένη αὐτή, κ' οἱ δοῦλες πίσωθε της.
Ἐκεῖ στημένος βρίσκεται καὶ τοῦ γονιοῦ μου δὲ θρόνος,
ποὺ πίνοντας θὰ κάθεται μὲ ἀθάνατο παρόμοιος.

Πέρασ' τον, καὶ στὰ γόνατα τῆς μάννας βάλε χέρια,

310

ἄν θὲς νὰ σοῦρεθῃ γλήγορα τοῦ γυρισμοῦ σου ἡ μέρα,
καὶ νὰ σοῦ ἀνοίξῃ τὴν καρδιά, κι ἄς εἶναι ἡ γῆς σου ἀλάργα.

Τὶ μιὰς κ' ἡ μάννα μέσα της σὲ συμπονέσῃ, ξέρε

πὼς τοὺς δικούς σου θενὰ δῆς, καὶ γλήγορα θὰ φτάσῃς
στὸ σπίτι τὸ καλόχιστο καὶ στὴ γλυκεὶὰ πατρίδα.»

Εἶπε, καὶ χτύπησε τὰ ζὰ μὲ τὸ λαμπρὸ μαστίγι

κι αὐτὰ μὲ μιὰς ἀφήσανε τοῦ ποταμοῦ τὸ ρέμα,

καὶ πῆραν δρόμο ταχτικά, καὶ τρέχανε μὲ τάξη.

Κι αὐτὴ κυβέρνα ταχτικά, σαλεύοντας ἄγάλια

τοῦ μαστιγιοῦ της τὸ λουρί, γιὰ νὰ προφταίνουν πίσω

320

οἱ δοῦλες κι δὲ Ὁδυσσέας πεζού καὶ βασιλεύει δὲ ἥλιος,

καὶ φτάνουντε στῆς Ἀθηνᾶς τὸ δοξασμένο δάσος.

Ο θεϊκὸς Δυσσέας ἔκει κάθησε. Καὶ σὲ λύγο

στὴν κόρη προσευκήθηκε τοῦ τρισμεγάλου Δία.

«Τοῦ Δία τοῦ αἰγιδόσκεπου ἀδάμαστη ἐσὺ κόρη,

συνάκουσέ με τώρα, ἐσὺ ποὺ ἀλλοτες ἀρνιόσουν

νάκούσης με, σὰ δέρνομουν ἀπὸ τὸν Κοσμοσείστη.

καὶ κάνε οἱ Φαίακες σπλαχνιὰ κι ἀγάπη νὰ μοῦ δείξουν.»

Τὴν προσευκὴ συνάκουσε ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα,

μὰ δὲν τοῦ φανερώνουνταν δύμπρος του, τὶ φοβόταν

τὸ γονικό της ἀδερφό· βαριά εἴταν χολωμένος

330

μὲ τὸ θεϊκὸ Ὁδυσσέα αὐτός, στὸν τόπο του ὡς νὰ φτάσῃ.

ΡΑΨΩΔΙΑ Η.

Ἐτσι δ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας προσευκόταν,
καθὼς τὴν κόρη φέρονταν στὴ χώρα τὰ μουλάρια.
Καὶ ὡς ἔφτασε στὰ ἔακουστὰ παλάτια τοῦ γονιοῦ της,
στὰ ἔωθυρα σταμάτησε, καὶ οἵ θεόμοιαστοι ἀδερφοί της,
ζυγώσαντες καὶ στάθηκαν καὶ ἔζεψαν τὰ ζῶα,
καὶ τὰ καθάρια φέρονταν φορέματα στὸν πύργον.
Πέρασε τότε ἡ Ναυσικά στὸ θάλαμό της ἵσια,
ὅπου ἡ γραὶ Εὐρυμέδουσα καλὴ φωτιὰ ἄναβε της,
ἡ συγυρίστρα ποὺ ἄλλοτε ἀπ’ τὴν Ἀπείρη πλοῖα,
τὴν φέρονταν γοργόλαιμα καὶ δῶρο τηνὲ δώσαν
τοῦ Ἀλκίνου, πρῶτος βασιλιὰς σὰν ποὺ εἴταν τῷ Φαιάκων, 10
καὶ σὰ θεὸ τὸν ἔακουγαν τὴν κόρη εἶχε ἀναθρέψει,
αὐτῆ, καὶ τὴ φωτιὰ ἄναβε καὶ τοίμαζε τὸ δεῖπνο.

Τότε δ Δυσσέας οηκόθηκε στὴ χώρα νὰ κινήσῃ,
καὶ ἡ Ἀθηνᾶ καλόθελα τοῦ σκόρπισε κατάχνια,
μὴν τὸν ἔανοίσῃ Φαίακας τρανόψυχος, καὶ ἀρχίσῃ
λόγια νὰ βγάζῃ ἀγγικτικά, καὶ νὰ ωτάῃ ποιός εἶναι.
Κι ὅτι ἔκανε στὴν πρόσκαρη τὴ χώρα νὰ πατήσῃ
τὸν ἀνταμώνει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
ἀθῶ κορίτσι μοιάζοντας ποὺ στάμνα κουβαλοῦσε. 20
“Ομπρός του στάθη, κι δ τρανός τηνὲ ωτᾶς Ὁδυσσέας.”

«Παιδί μου, μπορεῖς νὰ μὲ πᾶς στοῦ Ἀλκίνου τὰ παλάτια,
τοῦ ἄντρα, ποὺ εἶναι δ βασιλιὰς ἐτούτων τῶν ἀνθρώπων;
Τυραννισμένος ἔρχονται καὶ ἔνος ἑδῶ πέρα,
ἀπὸ λημέρια ἀπόμακρα, καὶ ἀπ’ ὅσους κατοικᾶνε
τὴ χώρα καὶ τὴ γῆς αὐτὴ κανένα δὲ γνωρίζω.»

Κ’ ἡ γαλανόματη ἡ θεὰ γνῷζει καὶ τοῦ κρένει
«Θὰ σοῦ τὰ δεῖξω, ἔνε μου πατέρα, ἐγὼ τὰ σπίτια
ποὺ μοῦ ζητᾶς, τ’ εἶναι σιμὰ στοῦ ἄξιου τοῦ γονιοῦ μου.
Ἐρχου σωπαίνοντας ἐσύ, καὶ ἐγὼ μπροστὰ πηγαίνω. 30
κανέναν ἄλλον μὴν κοιτᾶς, καὶ μὴ ωτᾶς κανέναν,
γιατὶ τοὺς ἔνους τοῦτοι ἑδῶ δὲν τοὺς πολυχωνεύουν,
κι ἀν κάπιοις ἀπ’ ἄλλονθε ἐρθῆ, φιλίες δὲν τοῦ ἀνοίγουν,
ἔχοντας θάρρος στὰ γοργὰ καράβια τους, ποὺ σκίζουν
τὰ πέλαα μὲ τὴ συνεργιὰ τοῦ θεοῦ τοῦ κοσμοσείστη,
ποὺ σὰν πουλιὰ γοργοπετοῦν ἢ σὰν τοῦ νοῦ τὴ σκέψη.»

Εἶπε, καὶ ὅμπρὸς ἡ Ἀθηνᾶ ἔκεινησε μὲ βιάση,
καὶ πίσωθε στάχνάρια τῆς ἀκολουθοῦσε ἔκεινος.
Καὶ οἱ Φαιάκες δὲν τὸν ἔννοιωσαν οἱ θαλασσακούσιμένοι,
ὅμπρός τους καθὼς διάβαινε περονώντας ἀπ' τὴν χώρα,
τὶ ἡ ὅμορφη καὶ φοβερὴ θεὰ Ἀθηνᾶ τὸν εἴλε
δλόσκεπτο ἀπὸ καταχνιά, ποθώντας τὸ καλό του.
Καὶ τὸ λιμάνι θάμαζε μὲ τὰ καράβια ἔκεινος,
τὶς ἀγορὲς ποὺ κάθουνταν οἵ ήρῶοι, καὶ τὰ μεγάλα
τὰ ξυλοσκέπαστα τειχιά, ποὺ θάμα είταν μονάχο.
Καὶ στὰ παλάτια τὰ λαμπρὰ τοῦ βασιλιᾶ σὰ φτάσαν,
τότες τοῦ κρένει ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

«Νά τα τὰ σπίτια ποῦ ζητᾶς, δέξένε μου πατέρα
θὰ βρῆς ἔκει τοὺς διόθρεφτους ἀφέντες στὸ τραπέζυ
ῶς τόσο κίνα μέσα ἐσύ, καὶ ἀς μὴ σὲ πιάνῃ φόβος·
ἀντρας μὲ θαρρετὴ καρδιὰ σὲ κάθε κάμιωμά του
πιὸ ἄξιος πάντα θὰ φανῇ, καὶ ἀς ἔρχεται ἀπ' ἄλλοῦθε.
Καὶ πρῶτα τὴν βασίλισσα θὰ βρῆς μὲς στὰ παλάτια·
τὴν λὲν Ἀρήτη, καὶ ἔρχεται καὶ ἔκεινη ἀπὸ τοὺς ἴδιους
προγόνους ποὺ γεννήθηκε δὲ βασιλέας Ἀλκίνος.
Πρῶτα δὲ Ναυσίθος ἥρθε, δὲ γιὸς τοῦ σείστη Ποσειδώνα
καὶ τῆς Περίθοιας, ποὺ εἴτανε περίσσια ἡ ὅμορφιά της.
Κόρη τοῦ μεγαλοκάρδου Εὐρυμέδοντα στερνή ταν
ἔκεινη, τῶν περήφανων Γιγάντων βασιλέα.
Τοὺς ἔχασε τοὺς ἀμυαλους, καὶ χάθηκε καὶ ἔκεινος.
Μὲ τὴν Περίθοια πλάγιασε τότες δὲ κοσμοσείστης,
καὶ τὸ Ναυσίθο γέννησε, τὸ ογήγα τῶν Φαιάκων.
Δυὸς γιοὺς ἐτοῦτος γέννησε, Ρηξήνορα καὶ Ἀλκίνο.
Καὶ νιόπαντρος καὶ δίχως γιὸς δὲ Ρηξήνορας σὰν εἴταν.
τὸν ἔκρουσε δὲ Ἀπόλλωνας δὲ ἀργυροδοξαράτος,
καὶ μόνη σπίτι του ἄφησε μιὰ κόρη, τὴν Ἀρήτη·
αὐτὴν δὲ Ἀλκίνος ἔκαμε κατόπι σύγκλινή του,
καὶ τὴν τιμοῦσε δέσι καμιὰ στὸν κόσμο δὲν τιμιέται,
ἀπ' ὅσες ζοῦν σὲ χέρια ἀντρὸς στὰ σπιτικά τους τώρα.
Θεομὰ τηνὲ λατρεύουνε, καὶ τάχριβα παιδιά της,
καὶ τὸν Ἄλκινος, καὶ δὲ λαός, ποὺ σὰ θεὰ τὴν βλέπει
καὶ γκαρδιακὰ τὴν δέχεται στὴν χώρα σὰ διαβαίη.
Καὶ μήτε λείπει στοχασιὰ ποτὲς ἀπὸ τὸ νοῦ της,
μόν' τῶν ἀντρῶν ποὺ συμπονεῖ τὶς διαφορὲς τελειώνει.

Ζαὶ σένα ἂ συμπονέσῃ αὐτή, πάλε θὰ δῆς μιὰ μέρα
οὺς φίλους σου καὶ τὸν δικούς, καὶ θὰ ξανάρθης πάλε
τὸ σπίτι τάψηλόσκεπτο τῆς γονικῆς σου χώρας.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τραβᾶ ἡ θεὰ στάτορύγητα πελάγη,
π ἀπ' τὴ Σκερία τὴν ὅμορφη φτάνει στὸ Μαραθώνα,
κατόπι στὴν πλατύδοροι τὴ χώρα τῆς Ἀθήνας,
καὶ μπαίνει στὸ στεριόχτιστο ναὸ τοῦ Ἐρεχτέα.

80

Ἡρθε στοῦ Ἀλκίνου τάκουστὰ παλάτια κι ὁ Ὅδυσσεας,
π ὁ νοῦς του σάστιζε πρὸν πάρη στὰ χαλκωτὰ κατώφλια.
Ἐὶ σὰ φῶς ἥλιου ἦ φεγγαριοῦ στὰ μάτια του φαινόταν
τοῦ Ἀλκίνου τοῦ τρανόκαρδου τὸ θεόρατο παλάτι.

Χαλκένιοι τοῖχοι στέκονταν ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς μέσα
στὰ βάθια, καὶ ζωνόντανε μὲ λαζουρὶ στεφάνι
θύρες χρυσὲς σφαλνούσανε τὸ στεριωμένο χτίοιο,
μὲ παραστάτες ἀργυροὺς στὸ χαλκωτὸ κατώφλι,

μὲ ἀνώφλι, διλάργυρο κι αὐτό, καὶ μὲ χρυσὴ κρικέλλα. 90
Εἶχε καὶ δυὸ ἀργυρόχρουσους ἀπ' τὰ δυὸ πλάγια σκύλους,
ποὺ δ Ἡφαιστος τὸν ἔφτιαξε μὲ τὴ σοφή του τέχνη,
τὸν πύργο νὰ φυλάγουνε τοῦ Ἀλκίνου τοῦ μεγάλου,
ἀθάνατοι κι ἀγέραστοι γιὰ πάντα καὶ γιὰ πάντα.

Θρονιὰ στὸν τοῖχο ἀραδιαστὰ κι ἀπὸ τὰ δυὸ τὰ πλάγια,
ἀπ' τὸ κατώφλι ὡς τὰ βαθιά, μὲ ντύματα ἀποπάνω,
ἔργα ψιλὰ καλόγνεστα τῶν γυναικῶν, βαλμένα.

Σ' ἐκεῖνα ἀπάνω οἱ προεστοὶ καθόνταν τῷ Φαιάκων,

καὶ τρώγανε καὶ πίνανε, τὶ εἶχαν πολλὰ ὅμπροστά τους.

100

Σὲ στυλοβάτες δουλευτοὺς χρυσὰ ἀγοράκια στέκαν,

καὶ κράταγαν στὰ χέρια τους λαμπάδες ἀναμμένες,

ποὺ φέγγανε τῷ σύδειπνων τὴ νύχτα στὰ παλάτια.

Πενήντα μὲς στοὺς πύργους του γυναικες εἶχε ἔργατρες:

ἄλλες τους στὸ χερόμυλο ξανθὸ σιτάρι ἀλέθουν,

ἄλλες τους φαίνουνε παννὶ καὶ κλώθουν καθισμένες,

σὰ φύλλα λεύκας ἀψηλῆς σαλεύοντας καὶ τόσο

κρουστόφαντα εἶναι τὰ λινὰ ποὺ τρέχει ὄγρὸ τὸ λάδι.

Τὶ ὅσο περνοῦν οἱ Φαιάκες στὸν κόσμο ὅλους τοὺς ἄλλοις

σὲ καραβιοῦ κυβέρνημα, τόσο πιδέξεις εἶναι

στὸ φάδι κ' οἱ γυναικες τους, ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ νὰ φτιάνουν 110
ῶρια δουλειὰ τὶς ἔμαθε, καὶ νοῦ λαμπρὸ ἔδωσέ τους.

Παρόξυστο ἀπ' τὴν αὐλή, σιμὰ στὴ θύρα, ἔχει περβόλι,

τεσσάρω ζευγαριῶν παντοῦ καλοφραγμένο γύρω,
ποὺ δέντρα πλῆθος φαίνουνται ἀψηλὰ καὶ φουντωμένα·
ἐκεῖ ἀπιδιές, οοδιές, μηλιές μὲ τὰ λαμπρὰ τὰ μῆλα,
συκιές γλυκόκαρπες καὶ ἐλιές γερὸς καὶ φουντωμένες.

Δὲ λείπει δλοχρονὶς καρπός, χειμώνα καλοκαίρι
τὶ ἄλλα τάγερι τὸ γλυκὸ γεννάει κι ἄλλα ὁριμάζει.

Μεστώνει ἀπίδι, κι ἄλλο ἀνθεῖ, καὶ μῆλο πὰς στὸ μῆλο, 120
πὰς στὸ σταφύλι ἄλλο τσαμπί, καὶ σῦκο πὰς στὸ σῦκο.

Βρίσκεται φυτεμένο ἐκεῖ καὶ πλούσιο ἀμπελοκήπι,
μὲ ἄλλωνι μέσα λιακωτὸ σὲ γῆς καλοστρωμένη,
ποὺ ἀπὸ τὸν ἥλιο δέρνεται σταφύλια ἄλλοῦ τρυγιοῦντα,
ἄλλοῦ πατιοῦντα παραμπρὸς κρεμένται οἱ ἀγουρίδες
στὸ ξανθισμά τους· παρακεῖ νὰ βάφουν ἀρχινᾶνε.

"Ἐχει κι ὁριόπλουμες βραγιές στοῦ περβολιοῦ τὶς ἀκρες,
κάθε λογῆς, ποὺ δλοχρονὶς σφαντάζουνε στὸ μάτι
καὶ βρύσες δυό· σκορπιέται ἡ μὰ μὲς σ' ὅλο τὸ περβόλι,
καὶ ἡ ἄλλη κάτω ἀπ' τῆς αὐλῆς διαβαίνει τὸ κατώφλι, 130
πρὸς τὸ παλάτι, καὶ ἔπαιρναν κεῖθε νερὸ οἱ πολῖτες.

Τέτοια οἱ θεοὶ χαρίζανε λαμπρὰ τοῦ Ἀλκίνου δῶρα.

Στάθηκ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος, ὁ μέγας Ὁδυσσέας
κοιτώντας. Καὶ σὰ θάμασε τὸ καθετὶς στὸ νοῦ του,
ἀπ' τὸ κατώφλι πέρασε καὶ μπῆκε στὸ παλάτι.
Καὶ βρῆκε αὐτοῦ τοὺς προεστοὺς κι ἀρχόντους τῶν Φαιάκων,
ποὺ μὲ ποτήρια στάζανε τοῦ Ἐρμῆ τοῦ ἀγρυπνομάτη,

τὶ ἐκείνου χῦναν τὶς στερνὲς σταλιές πριχοῦ πλαγιάσουν.
Περονάει δμπρός τους ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας,
σὲ ἀχνιὰ ποὺ τοῦ περέχυνε ἡ θεὰ Ἀθηνᾶ κρυμμένος, 140
ὅσπου ἥρθε στὴν Ἄρητη δμπρός καὶ στὸν ἀφέντη Ἀλκίνο.
Ἄγγιζει τῆς βασιλισσας τὰ γόνατα ὁ Δυσσέας,

καὶ ἡ καταχνιὰ ἡ θεόσταλτη σκορπιέται πίσωθε του.
"Ανθρωπο βλέπουν τότε αὐτοί, καὶ σὰ βουβοὶ ἀπομνήσκουν,
μὲ θαμασμὸ κοιτώντας τον· κι αὐτὸς παρακαλεῖ τους·

«Ἀρήτη, τοῦ Ρηξήνορα τοῦ ίσόθεου θυγατέρα,
στὸν ἄντρα σου ὁ πολύπαθος προσπέφτω καὶ σ' ἐσένα,
κι αὐτοὺς ἔδω τοὺς σύνδειπνους, ποὺ οἱ θεοὶ νὰ τοὺς χαρίζουν
χρυσὴ ζωή, καὶ στὰ παιδιὰ νάφήσουνε τὰ πλούτια
τῶν πύργων τους, κι δι τιμές τοὺς ἔχει δώσει ὁ κόσμος. 150
Στείλτε καὶ μένα γλήγορα νὰ φτάσω στὴν πατρίδα,

ποὺ τόσους χρόνους δέρνουμαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς μου.»

Εἶπε, καὶ χάμου κάθησε, πὰς στῆς γωνιᾶς τὴ στάχτη πρὸς τὴ φωτιά καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι. Τέλος ἀργὰ τοὺς μύλησε δὲ Ἐχένης δὲ γέρος ἥρωας, ποὺ στοὺς Φαιάκες στὰ χρόνια εἴταν δὲ πρῶτος, ἀξιος στὰ λόγια, καὶ ἥξερε πολλὰ καὶ περασμένα· αὐτὸς μὲ νοῦ καλόγνωμο ἔαγόρεψε τους καὶ εἶπε·

«Ἄλκινο, δὲν τὸ κρίνω αὐτὸν καλό, καὶ δὲν ταιριάζει πὰς στῆς γωνιᾶς νὰ κάθεται τὴ στάχτη χάμου δὲ ἔνος.

160

Ἐσένα αὐτοὶ προσμένουντε νάκουσον, καὶ βαστιένται.

Μόν' πάρ' τον, σὲ ἀργυρόδετη καθέδρα κάθισέ τον, καὶ πρόσταξε τοὺς κήρυκες κρασὶ νάνεκατέψουν, σταλιὲς καὶ τοῦ βροντόχαρου νὰ στάξουμε τοῦ Δία, ποὺ ὅποιον σεμνὰ παρακαλεῖ, τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.

«Ἄς δώσῃ καὶ ἡ κελάρισσα δεῦπνο τοῦ ἔνου δὲ τι ἔχει.»

Τάκονύγει αὐτὰ καὶ παίρνει εὐτὺς ἀπὸ τὸ χέρι δὲ Ἀλκίνος τὸ βαθιοστόχαστο Ὁδυσσέα τὸν πολυσοφισμένο, καὶ ἀπὸ τὴ γωνιὰ πὰς σὲ θρονὶ λαμπρὸ τονὲ καθίζει, ἀφοῦ τὸ γιό του σήκωσε, τὸν ἀκριβὸ Λαοδάμα,

170

ποὺ ὅντας του μυριαγάπητος καθότανε σιμά του.

Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νύψιμο τοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια, ὕδριο, χρυσό, καὶ χύνει του στήν ἀργυρὴ λεγένη, καὶ τότες στρώνει ἀντίκρου του γυαλιστερὸ τραπέζι.

Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,

καὶ ἀπὸ τὰ καλοφάγια της τοῦ φύλεψε περίσσια.

Κι δὲ τοῦ, δὲ πολύπαθος τρωγόπινε Ὁδυσσέας.

Τότες τοῦ κήρυκα μιλάει καὶ λέει δὲ ἀντρεῖος Ἀλκίνος·

«Ἐλα, Ποντόνε, τὸ κρασὶ μὲς στὸ κροντῆρι σμίξε,

180

Καὶ σὸν δλους μοίρασέ το ἔδω, νὰ στάξουμε τοῦ Δία,

ποὺ ὅποιον σεμνὰ παρακαλεῖ τὸν προβοδάει ἐκεῖνος.»

Εἶπε καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ καλόσμιξε δὲ Ποντόνος,

καὶ γύρω μοίρασε ἀπαρχὴ μὲ τὰ ποτήρια σὲ δλους.

Καὶ σάνε στάξαν καὶ ἥπιαν δσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,

δὲ Ἀλκίνος τότε δὲ βασιλιὰς ἔαγόρεψε τους καὶ εἶπε·

«Ἀκοῦτε με, τῶ Φαιάκωνε δὲ προεστοὶ καὶ ἀρχόντοι, τὰ ὅσα μέσα μου ἀγριωκὸ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Τώρα ποὺ φάγατε ἥπιατε, σύρτε νὰ κοιμηθῆτε,

καὶ τὸ ταχὺ περσότερους γερόντους προσκαλοῦμε,

τὸν ἔνον νὰ φιλέψουμε, καὶ στοὺς θεοὺς θυσίες
καλές ἀφοῦ προσφέρουμε, τὸν πηγαιμὸν νὰ δοῦμε
τοῦ ἔνοντος νὰ τὸν στείλουμε μὲ συνοδιὰ δικῆ μας,
ἀκόπιαστα κι ἀνέπονα στὸν τόπο του νὰ φτάσῃ,
καὶ νάροη γλήγορη χαρὰ δόσο μακριὰ κι ἀν εἶναι
μηδὲ νὰ πάθῃ βλάψιμο ἥ κακὸ μές στὸ ταξίδι,
μπριχοῦ νὰ μπῇ στὴ χώρα του ποὺ ἐκεῖ κατόπι θᾶχη
δσα στὸν κόσμο ἥ Μοῖρα του κ' οἱ σοβαρὲς οἱ Κλῶστρες
μὲ τὴν κλωστὴ τοῦ γνέσανε σὰν τονὲ γέννα ἥ μάννα.
Ομως ἀν εἶναι ἀθάνατος ποὺ ἥρθε ἀπ' τὰ οὐράνια,
τότες κάτι ἄλλο μελετοῦν οἱ θεοὶ νὰ μᾶς σκαρώσουν. 200
Τὶ ὅς τὰ τώρα ἀσκέπαστοι φανερωθῆκαν πάντα
σ' ἐμᾶς, λαμπρὲς σὰ σφάζουμε ἑκατοβοδιὲς σ' ἐκείνους,
μαζί μας τρωγοπίνοντας, κοντά μας καθισμένοι.
Κι ἀν κάποιος πὰς στὸ δρόμο του ποτὲς τοὺς ἀνταμώσῃ,
δὲν κρύβονται γιατὶ μ' αὐτοὺς γενιά μαστε, σὰν πούναι
καὶ οἱ Κύκλωπες καὶ τάγρια τὰ γένη τῷ Γιγάντων.»

Καὶ γύρισε ὁ τετράξυπνος Δυσσέας κι ἀπολογήθη.
«Ο νοῦς σου ἄλλα ἀς νοιάζεται, ὁ Ἀλκίνο· δὲν τοὺς μοιάζω
καθόλου τοὺς ἀθάνατους ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
μήτε κορμὶ μήτε μορφή· θνητὸς μονάχος είμαι. 210
Κι δσους ἔσεις γνωρίζετε βαριὰ δυστυχισμένους,
μ' αὐτοὺς ἐγὼ στὶς συφορὲς νὰ παραβγῶ μποροῦσα.
Κ' είχα ἐγὼ κι ἄλλα μου δεινὰ νὰ σᾶς στοργήσω ἀκόμα,
δσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μού μαζωχτῆκαν
μὰ ἀφῆστε με, δσο κι ἀν πονῶ, θροφὴ νὰ πιάσω τώρα
πιὸ ἀδιάντροπο ἀπὸ τὴν κοιλιὰ τὴν μαύρη ἄλλο δὲν ἔχει,
ποὺ τὴ δικῆ της ὅρεξη νὰ βλέπης σ' ἀναγκάζει,
κι ἀς ἔχης μύρια βάσανα καὶ λύπες στὴν ψυχή σου.
Λύπες κ' ἐγὼ ἔχω στὴν ψυχή, κι ὅς τόσο αὐτὴ δλοένα.
φαῖ γυρεύει καὶ πιοτό· δσα ἔπαθα, τὰ οιδύνει
ἀπὸ τὸ νοῦ μου δλότελα, καὶ νὰ γεμίσῃ θέλει.
Ως τόσο τοιμαστῆτε ἔσεις στὸ χάραμα τῆς μέρας
νὰ φέρτε ἔμένα τὸ φτιωχὸ στὸ χῶμα τῷ γονιῶ μου,
κατόπι τόσα ποὺ ἔπαθα νὰ δῶ, κι ἀς ἀπεθάνω,
τὰ κτήματα τοὺς δούλους μου καὶ τάψηλὸ παλάτι.»

Αὐτὰ είπε, κι δλοι δέχτηκαν κι ἀνάμεσό τους εἴπαν
ὅ ἔνοντος νὰ προσφέρουμε, γιατὶ σωστά λαλοῦσε.

Καὶ σάνε στάξαν, κ^α ἥπιανε δσο ἥθελε ἡ καρδιά τους,
σῦραν οἱ ἄλλοι σπίτι του καθένας, νὰ πλαγιάσουν·
μὰ στὸ παλάτι ἀπόμεινε δ ὑεῖος δ Ὁδυσσέας,
καὶ πλάγια του καθήσανε ἡ Ἀρήτη κι δ Ἀλκίνος
δ θεόμοιαστος· καὶ σήκωσαν οἱ δοῦλες τὰ τραπέζια.
Καὶ τότες πρώτη τοῦ μιλάει ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα,
τηρώντας τὰ ὕρια του σκουτιά, χιτώνα καὶ χλαμύδα,
ποὺ ἀτή της τάφτιασε μαζὶ μὲ τὶς σπιτογυνναῖκες·
καὶ λάλησέ του κ^α εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ἄυτὸ ἐγὼ θέλω, ξένε μου, νὰ σὲ ρωτήξω πρῶτα·
ποιός εἰσαι, κι ἀπὸ ποῦ, καὶ ποιός σοῦδωστ αὐτὰ τὰ ροῦχα;
Δὲν εἶπες πῶς οἱ θάλασσες ἔδωρικένο σ^τ ἔχουν;»

Τότε δ Δυσσέας δ τρίξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει 240
«Εἶναι βαρύ, ὁ βασιλίσσα, νὰ διηγηθῶ ἔνα ἔνα
τὰ πάθια μου, τ^ο οἱ θεοὶ πολλὰ μοῦ δῶκαν οἱ ἐπουράνιοι
αὐτὰ μονάχα θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ρώτηξες νὰ μάθης.
Εἶναι μακριὰ στὰ πέλαγα κάποιο νησί, Ὡγυγία,
ποὺ ἡ μαριόλα ἡ Καλυψώ, τοῦ Ἀτλαντα ἡ θυγατέρα,
πανώρια, μὰ καὶ φοβερὴ θεά τοχει λημέρι
μήτε θεοὶ μήτε θνητοὶ μ^α αὐτὴ δὲ συντροφιάζουν.
Μὰ ἐμένα μ^α ἔφερε δ θεδός τὸ δύστυχο σιμά της,
τότες ποὺ δ Δίας τὸ γοργὸ καράβι μοῦχε σπάσει
μ^α ἀστροπελέκι ἀστραφτερὸ στὰ μαῦρα πέλαμα μέσα. 250
«Ολοι μου τότες οἱ καλοὶ χαθήκανε συντρόφοι
κ^α ἐγὼ τοῦ πλοίου ἀγκαλιαστὰ κρατώντας τὴν καρίνα,
μέρες ἐννιά κυλιόμουνα δέκατη μαύρη νύχτα,
καὶ στὸ νησὶ οἱ ἀθάνατοι τῆς Ὡγυγίας μὲ φέναν,
τῆς Καλυψώς τῆς φοβερῆς κι ὕριομαλλῆς λημέρι.
Μὲ πῆρε αὐτή, μὲ φίλευε καὶ μ^α ἔθορεφε μὲ πόνο,
καὶ νὰ μὲ κάνῃ ἀθάνατο κι ἀγέραστο μελέτα·
ῶς τόσο ἐμένα στῆς καρδιᾶς δὲ μ^α ἔπειθε τὰ βάθια.
Χρόνους ἐφτὰ κρατιόμουνα, καὶ τὰ σκουτιὰ ποὺ ἐκείνη
μοῦ χάριζε τάχαλαστα, τὰ πότιζα μὲ δάκρια 260
μὰ σὰ γυρίσαν κ^α ἥρθανε τὰ δχτὼ τὰ χρόνια, τότες
μὲ παρακίναε κ^α ἔλεγε στὴ γῆς μοι νὰ μισέψω·
γιὰ δ Δίας τῆς τὸ πρόσταξε, γιὰ γνώμη είταν δική της.
Μὲ βάζει σὲ καλόδετο σάλι, πολλὲς μοῦ δίνει
θροφές, ψωμί, γλυκὸ κρασί, λαμπρὰ οκουτιὰ μὲ ντύνει,

καὶ ἀγέρι πρόμο καὶ ἀπαλὸ κατόπι μου φυσάει.
Μέρες στὰ πέλαα δεκαφτὰ ἀδιμενίζοντας πλανιόμουν,
στὶς δεκοχτὸ φανήκανε δημπροστά μου τὰ ἵσκιωμένα
βουνὰ τῆς γῆς σας· πήδηξ ἀπὸ χαρὰ ἢ καρδιά μου,
τοῦ δύστυχου· τὶ συφιρέει εἰχα νὰ πιθω κι ἄλλες
πολλές, ποὺ μοῦ τὶς τοίμαζε διθέδος δικοσμοσείστης.

270

Αὐτὸς ἀνέμους σήκωσε καὶ μούκλεισε τὸ δρόμο,
κι ἀγρίεψε τὶς θάλασσες, ποὺ νὰ βαστῶ τὸ σάλι
δὲν μάφηναν, μόνε συχνὰ ἀνεστέναζα στὸ κῦμα.

Σκορπάει τὸ σάλι ἢ τρικυμιά, κ' ἐγὼ μὲ τὸ κολύμπι
τότε ἔσκιζα τὰ τρίσβαθα νερά, ὥσπου ἐδῶ στὴ γῆς σας
μὲ σπρώξανε καὶ μ' ἔφεραν οἱ θαλασσιὲς κ' οἱ ἀνέμοι.

"Αν τότες ἔκανα στεριά, θὰ μ' ἔδερνε τὸ κῦμα
σὲ πέτρες σπώντας με χοντρὲς καὶ σ' ἄχαρα λημέρια
μὰ πίσω ἀποτραβήχτηκα, καὶ κολυμπώντας ἥρθα
στὸν ποταμό, ποὺ πιὸ ἡμερος μοῦ φάνη ἔκει διτόπος,
γυμνὸς ἀπὸ χοντρόπετρες, κρυμμένος ἀπὸ ἀνέμους.

280

"Επεσα ἔκει, συνέφερα, καὶ φάνη ἢ θεία ἢ νύχτα
καὶ πέρι ἀπὸ τοῦρανδόθρεφτο ποτάμι ἔκεινώντας,
μὲς στὰ χαμόδεντρα ἔγυρα, μὲ σωριασμένα φύλλα
ἀπάνω μου, καὶ μούχυσε διθέδος ἀτέλειωτο ὕπνο.

"Ἐκεῖ, στὰ φύλλα ἀνάμεσα, μὲ στήθια ταραγμένα,
ὅλονυχτὶς κοιμόμουνα ώς αὐγὴ καὶ μεσημέρι.

Μ' ἀφήνει διτόπος διγλυκὸς στὸ γέρμα τοῦ ἥλιου ἀπάνω,
καὶ νοιώθω τὶς συντρόφισσες τῆς κόροης σου, ποὺ παιζαν
στὸν ἄμμο· ἔκεινη σὰ θεὰ σφαντοῦσε ἀνάμεσά τους.

290

Τῆς πρόσπεσα, κι αὐτὴ ἔδειξε περίσσια φρονιμάδα,
ὅση δὲν ὅλπιζα ποτὲς ἀπὸ μικρὴ νὰ τύχω·
τὶ οἱ νέοι πάντα ἀστοχαστὲς νὰ κάνουν συνηθᾶνε.

Μούδωσε γέμια καὶ λαμπρὸ κρασί, καὶ στὸ ποτάμι
σὰ λούστηκα, μὲ τὰ σκουτιὰ μὲ φόρεσε ποὺ βλέπεις.
Σοῦ τάπα ὅλα ἀληθινά, ὅσο ἀν πονῆ ἢ ψυχή μου.»

Κι δι "Αλκίνοος τότες γύρισε καὶ λάλησέ του κ' εἰπε·
«Δὲν τὸ στοχάστη ἢ κόρη μου σωστά, ὃ ξένε, ἐτοῦτο,
ποὺ ίσια σ' ἔμας δὲ σ' ἔφερε μαζὶ μὲ τὶς γυναικες,
δην κ' ἐσὺ πρῶτα πρόσπεσες καὶ τὴν παρακαλοῦσες.»

300

Τότε δι Δυσσέας δι τρέξυπνος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Μὴν τὴ μαλώσῃς, ω ἥρωα, τὴν ἄφταιγή σου κόρη.

μούλεγε αὐτὴ κατόπι της νάρθω μὲ τὶς γυναικες,
μὰ ἐγὼ ἀπὸ φόβο καὶ ντροπὴ δὲν ἥθελα νὰ σμίξω,
νὰ μὴ μᾶς δῆς, κι ἀπὸ θυμὸ ἄξαφνα ὁ νοῦς σου ἀνάψῃ
γιατὶ εὔκολα δργιζόμαστε στὴ γῆς ἔμεις οἱ ἀνθρῶποι»

Κι δ Ἀλκίνος πάλε γύρισε καὶ λάλησε του κ' εἶπε·
«Ἐμένα, ὃ ξένε, ἀνώφελα ἡ ψυχή μου δὲ χολώνει
στὰ στήθια μου· κάλλιο ὅλα μας μὲ μέτρο νάναι πάντα. 310
Μακάρι δ Δίας κ' ἡ Ἀθηνᾶ κι δ Ἀπόλλωνας νὰ δώσουν
σὰν τέτοιος πούσαι στὴ μορφή, κι διμόγγωμος μ' ἔμένα,
νὰ πάρῃς καὶ τὴν κόρη μου καὶ νὰ λεχτῆς γαμπρός μου
κ' ἔδω νὰ ξῆς· θὰ σοῦδινα καὶ χοήματα καὶ σπίτι,
ἄν ἔμνησκες αὐτόθελα· μὰ ἄν δχι, δὲ σὲ βιάζει
κανένας ἀπ' τοὺς Φαιάκες· νὰ μὴν τὸ δώσῃ δ Δίας.
Ξέρε πῶς αὔριο συνοδιὰ θὰ βάλω γὰ σὲ πάρουν·
θὰ κοίτεσαι πηγαίνοντας καὶ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι,
κι αὐτοὶ τάταραγα νερὰ θὰ σκῖζουν ὅς νὰ φτάσῃς
στὴ γῆς σου καὶ στὰ σπίτια σου, κι δπου ἀγαπᾶς, μὰ ἄς εἶναι 320
ἀκόμα πιὸ μακρύτερα τὸ μέρος κι ἀπ' τὴν Εὔβοια,
ποὺ λὲν στὴν ἄκρη βρίσκεται τοῦ κόσμου ὅσοι τὴν εἰδαν
ἀπ' τοὺς δικούς μας, τὸν ξανθὸ Ραδάμανθη σὰν πῆραν,
νὰ πάῃ νὰ δῇ τὸν Τίτυρο ποὺ γιὸς εἶναι τῆς Γαίας.
Ἐκεῖ τότε ἥθεθαν δλοι τους, καὶ δίχως κόπο φτάσαν
μονημερίς, καὶ γύρισαν πίσω στὴ γῆς τους πάλε.
Καὶ θενὰ δῆς τί πλοῖα λαμπρὰ καὶ τί λεβέντες ἔχω,
ποὺ ἀνατινάζουν τοὺς ἀφροὺς μὲ τοῦ κουπιοῦ τὴν πλάτη.»

Σ' αὐτὰ τὰ λόγια χάρηκε δ πολύπαθος Δυσσέας,
καὶ τότες προσευκήθηκε κ' εἶπε· «Πατέρα Δία,
μακάρι καθετὶς νὰ βγῆ ποὺ λάλησε δ Ἀλκίνος· 330
ἔτσι, στὴν τροφοδότρα γῆς ἀσβυστη δόξα νάχῃ,
κ' ἐγὼ νὰ τύχω γυρισμὸ στὴν πατρική μου χώρα.»

Τέτοια μιλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἔκεινοι ἀνάμεσό τους
καὶ πρόσταξε τὶς δοῦλες της ἡ Ἀρήτη ἡ ἀσπροχέρα
στρωσίδια νὰ τοιμάσουνε, νὰ βάλουνε τὰ χράμια
τὰ κερμεζὰ καὶ τὰ ὅμορφα, κι ἀπάνω τους τὰ πεύκια,
καὶ τὶς φλουκάτες τὶς κρουστὲς γιὰ ντύσιμο ἀποπάνω.
Κ' οἵ δοῦλες βγήκανε μὲ φῶς στὰ χέρια νὰ τοῦ στρώσουν
καὶ τὸ κλινάρι τὸ στεριό σὰν ἔστρωσαν καὶ φτιάξαν, 340
πήγανε στάθηκαν κοντὰ στὸν Ὁδυσσέα καὶ τοῦ εἶπαν·

«Σήκου, νὰ πᾶς σὰ κοιμηθῆς, ὃ ξένε, εἶναι στρωμένα.»
Εἴπαν, καὶ ἔκείνου ποθητὸ τοῦ φάνη τὸ κλινάρι.

Τότε ὁ πολυβασάνιστος, ὁ θεῖος Ὁδυσσέας
κοιμήθηκε στὸ τορνευτὸ τῆς αἴθουσας κρεβάτι
στοῦ παλατιοῦ τάποβαθα πλαγιάζει καὶ ὁ Ἀλκίνος,
καὶ δίπλα του ἥ βασιλισσα τοῦ σιάζει τὰ στρωσίδια.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ.

«Ἐφεξῆς ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ ὁ Ἀλκίνος ὁ τρανόψυχος σηκώθη ἀπὸ τὸν ὑπνον·
σηκώθη καὶ ὁ διογέννητος, ὁ κουρσευτὴς Δυσσέας·
καὶ ὁ Ἀλκίνος ὁ τρανόψυχος τὸν πῆρε στῶ Φαιάκων
τὴν ἄγορά, ποὺ βρίσκονταν παράδιπλα τῶν πλοίων.
Ἡθαν καὶ κάθησαν ἔκει στὰ σκαλιστὰ λιθάρια
ἀντάμα οἱ δυο· καὶ ἡ Ἀθηνᾶ τριγύριζε στὴ χώρα,
μοιασμένη μὲ τὸν κήρυκα τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἀλκίνου,
καὶ ἀπὸ ἀντρα σὲ ἀντρα πήγαινε, καὶ καθενοῦ λαλοῦσε,
τοῦ Ὁδυσσέα τὸ γυρισμὸ στὸ νοῦ τῆς μελετώντας.

«Ομπρός, ἀμέτε, ὃ ἀρχηγοὶ καὶ προεστοὶ τῶ Φαιάκων,
στὴν ἄγορά, νάκουσετε τὸν ξένο ποὺ ὅτι ἤρθε
στὸν πύργο τοῦ περίευπτον τοῦ Ἀλκίνου, ἀπὸ πελάγη
φυμένος· σὰν ἀθάνατος τάναστημά του μοιάζει.»

Αὐτά εἶπε, καθενὸς καρδιὰ καὶ νοῦ παρακινώντας.
Καὶ εὐτὺς γεμίζει ἡ ἄγορὰ καὶ τὰ θρονιὰ ἀπὸ κόσμο·
καὶ θάμαζαν πολλοὶ τὸ γιὸ τηρώντας τοῦ Λαέρτη,
τὸν Ὁδυσσέα τὸ γνωστικό, ποὺ ἡ Ἀθηνᾶ μὲ χάρη
θεόσταλτη περέχα του τὴν κεφαλή, τοὺς ὄμους,
καὶ μέγας κι ἀψηλόκορμος τὸν ἔκανε νὰ δείχνῃ,
ῶστε σ' ὅλους τοὺς Φαιάκες νὰ γίνῃ ἀγαπημένος,
καὶ φοβερὸς καὶ σεβαστός, καὶ στοὺς πολλοὺς ἀγῶνες
ᾶξιος νὰ βγῆ, ποὺ οἱ Φαιάκες τοῦ στήσανε κατόπι.
Καὶ σὰ μαζώχτηκαν ἔκει καὶ κάθησαν ἀντάμα,
ὁ Ἀλκίνος τότε ὁ γνωστικὸς ξαγόρεψε τους καὶ εἶπε·

«Ἀκούστε με, ἐσεῖς ἀρχηγοὶ καὶ πρῶτοι τῶ Φαιάκων,
τὰ ὅσα μέσα μου ἀγριωῶ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.
Μοῦ ἤρθε ὁ ἀγνώσιτος αὐτὸς καὶ πλανεμένος ξένος,
ἄν ἀπὸ δύση φάνηκε γιὰ ἀνατολὴ δὲν ξέρω,

10

20

καὶ μᾶς ζητάει προβόδωση ποὺ βέβαιο νᾶχη τέλος.

30

Κ' ἐμεῖς οἵ τονε στείλουμε σὰν τόσους ἄλλους πρὸν του, γιατὶ κανένας ποὺ ἔρχεται στοὺς πύργους μου δὲ μνήσκει πολὺν καιρὸν ἀποβόδωτος καὶ παραπονεμένος.

Μον⁹ πᾶμε, καὶ στὴ θάλασσα ἃς τραβήξουμε καράβι καλὸν καὶ πρωτοτάξιο, κι ἃς διαλεχτοῦν λεβέντες

ἀπ' τὸ λαὸν πενηνταδυό, ποὺ νᾶναι οἱ πρῶτοι ἀπ' ὅλους. Σὰν καλοδέστε τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους ξαναβγῆτε,

κ¹⁰ ἔλατε στὰ παλάτια μου νὰ βρῆτε φαγοπότι, ποὺ ἐγὼ θὰ τῷχω γιὰ ὅλους σας μὲ βιάση ἑτοιμασμένο.

40

Αὐτὰ στοὺς νέους λεβέντηδες προστάζω· οἱ ἄλλοι πάλε, οἱ βασιλέοι, στὰ ὅμορφα παλάτια μου νὰ ἐρθῆτε,

τὸν ἔνον νὰ φιλέψουμε· μὴν πῇ κανένας ὅχι· καὶ τὸ λαμπρὸν τραγουδιστὴ Δημόδοκο καλέστε,

ποὺ τοῦχει δὰ καρίσει ὁ θεός τοῦ τραγουδιοῦ τὸ δῶρο, νὰ μᾶς γλεντάῃ μ' ὅσα γλυκὰ τραγούδια βγάζει ὁ νοῦς του.¹¹

Αὐτά εἰπε, καὶ σηκώθηκε, κ¹² οἱ βασιλέοι κατόπιν καὶ πῆγε τὸν τραγουδιστὴ τὸ θεῖον ὁ κράχτης νάβοη, καὶ παληκάρια διάλεξαν πενήντα δυό, ποὺ πῆγαν, σὰν ποὺ εἴπε, στῆς ἀτρύγητης τῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

50

Καὶ στὸ γιαλὸν σὰν κίνησαν, πρὸς τὸ γοργὸν καράβι, τὸ τράβηξαν καὶ τῷριξαν στῆς θάλασσας τὰ βάθια, καὶ τὸ κατάρτι στήσανε μὲ τὰ παννιά του ἀπάνω, καὶ τὰ κουπιά τους στοὺς σκαρμοὺς μὲ τὰ λουριά τροπῶσαν, ὅλα σωστά· τὰ ὅλόσπρα παννιά κατόπι ἀνοίξαν, κι ἀράξαν τὸ πλεούμενο πρὸς τὸ γιαλό· καὶ τότες κινήσανε τσάρχοντικὸ τοῦ γνωστικοῦ τοῦ Ἀλκίνου.

Γέμισαν δλες οἱ αἴθουσες, οἱ αὐλές καὶ τὰ χαριάτια ἀπὸ ἄντρες ποὺ μαζώχτηκαν, γέροι καὶ νιοὶ περίσσοι. Δώδεκ¹³ ἀρνιά τοὺς ἔσφαξε ὁ Ἀλκίνος, δχτὼ χοίρους ἀσπρόδοντους καὶ βόδια δυὸ λοιξόποδα τοὺς κόβει, ποὺ τάγδαραν καὶ τάσφαξαν καὶ στρώσανε τραπέζια.

60

Φέρνει κι ὁ κράχτης τὸν καλὸν τραγουδιστὴ μαζί του, ποὺ ἡ Μοῦσα τὸν ἀγάπησε, καὶ τοῦδωσε σμιγμένο καλὸ μαζί μὲ τὸ κακό. Τὸ φῶς του αὐτὴ τοῦ πῆρε μὰ τοῦφερε γλυκειά φωνή. Θρονὶ ἀργυροδεμένῳ στοὺς καλεστοὺς ἀνάμεσα τοῦ στήνει ὁ κράχτης, δίπλα στύλου ἄψηλου, καὶ σὲ καρφὶ τὴν λύρα του κρεμώντας

ποπάνωθέ του, τοῦδειξε πρὸς ποῦ ν^ο ἀπλοχερίσῃ.
 Καὶ τοῦταλε τραπέζι διμπόδις μ^η ἀπάνω του πανέρι,
 καὶ τάσι μὲ καλὸ κρασί, νὰ πιῇ σὰν τοῦ δοκήσῃ.
 Τὰ χέρια τότε ὅλοι ἀπλωναν στὰ καλοφάγια διμπόδις τους.
 Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
 τὸν ψάλτη ἡ Μοῦσα κίνησε νὰ ψάλῃ ἀντρῶνε δόξει,
 ἀπὸ τραγούδι ποὺ ἔφτανε ἡ φήμη του στὰ οὐρανια,
 τοῦ Ὁδυσσέα τὸ μάλωμα καὶ τοῦ Ἀχιλλέα, σὰν πιάσαν
 μεγάλο λογομαχητὸ πᾶς σὲ ἱερὴ θυσία
 καὶ μέσα του δ Ἀγαμέμνονας χαιρότανε δ μεγάλος
 ποὺ λογοφέρονανε μαζὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ πρῶτοι.
 Τὶ τέτοια τοῦ προφήτευε δ Ἀπόλλωνας δ Φοῖβος,
 τὸ πέτρινο σὰν πέρασε κατώφλι τῆς Πυθώνας,
 νὰ μάθῃ τὰ μελλούμενα κι ἀρχίσανε οἱ φουρτοῦνες
 Τρωαδιτῶν καὶ Δαναῶν, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

Αὐτὰ τραγούδαε δ ἔακουστὸς δ ψάλτης κι δ Ὅδυσσέας
 τὸ προφυρόνιο φόρεμα μὲ τὰ δυὸ χέρια σέρονει
 στὴν κεφαλή, καὶ τῶρι του τὸ πρόσωπο σκεπάζει
 τὶ ντράπηκε τὰ δάκρια οἱ Φαίακες νὰ τοῦ βλέπουν.
 Κι ὅταν δ ψάλτης δ θεῖκὸς σταμάταγε, δ Δυσσέας
 τὰ δάκρια του σφουγγίζοντας ἔεσκέπαζε τὴν ὅψη,
 κι ἀπὸ διπλόχερο ἔσταζε κανὶ στοὺς Ὄλυμπήσους.
 Μὰ πάλε σὰν ἔαναρχιζε, καὶ τὸν παρακινοῦσαν
 οἱ ἀρχόντοι, ποὺ ἀγαπούσανε τοῦ τραγούδιοῦ τὴ γλύκα,
 τὴν κεφαλὴ σκεπάζοντας ἔαναθρηνοῦσε ἐκεῖνος.
 Σ' ὅλους τοὺς ἄλλους ἄφαντα τὰ δάκρια του κυλοῦσαν,
 καὶ μόνε δ Ἀλκίνοος τάνοιωσε καὶ τά εἰδε, ποὺ σιμά του
 καθόταν, καὶ τὸν ἄκουνγε νὰ βαριαναστενάζῃ.
 Κ' εὗτὺς στοὺς Φαίακες γυρνάει τοὺς ναυτικοὺς καὶ κρένει-

«Ἀκοῦτε, τῷ Φαιάκωνε δ προεστοὶ κι ἀρχόντοι
 τώρα ποὺ ἔδω χαρήκαμε τὸ μοιραστὸ τραπέζι,
 καὶ τὴ γλυκεὶ συντρόφισσα τῶν τραπεζιῶν, τὴ λύρα,
 ἢς βγοῦμε γιὰ νὰ παῖξουμε, καὶ σ' ὅλους τοὺς ἀγῶνες,
 ποὺ νὰ δηγέται δ ἔνος μας στοὺς φίλους καὶ δικούς του,
 σὰν πάη στὴ γῆς του, πόσο ἔμεῖς τοὺς ἄλλους ἔεπερνοῦμε
 στὸ πόλεμο καὶ στὴ γροθιά, στὸ πήδημα, στὰ πόδια.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, κίνησε, κ^ο οἱ ἄλλοι ἀκολουθοῦσαν.
 Κι δ κράχτης ἔανακρέμασε τὴ βροντεοὴ τὴ λύρα,

ιαὶ τὸ Δημόδοκο ἔβγαλε, κρατώντας του τὸ χέρι,
ἵω ποὺ οἱ ἄλλοι διάβαιναν, οἱ πρῶτοι τῷ Φαιάκων,
·ἀ δοῦνε τάγωνίσματα καὶ νὰ τὰ σεριανίσουν.

Καὶ πήγανε στὴ ἀγορὰ μὲ πλῆθος λαὸ κατόπι
·κεῖ πολλοὶ σηκώθηκαν καὶ διαλεχτοὶ λεβέντες·

110

τετάχτηκαν Ἀκρόνεος, Ὡκύαλος, Ἐλατρέας·

Ναυτέας, Πρυμέας ὑστερα κι Ἀχίαλος καὶ Ἐρετμέας,
Ποντέας κι Ἀναβησίνεος, Θόωνας καὶ Πλωρέας
·α δ Ἀμφίαλος τοῦ Πολύνεου τοῦ Τεχτονίδη δ γόνος·
σηκώθηκε κι δ Ἐνδρύαλος σὰν ἀντροφόρνος Ἀρης,
α δ Ναυβολίδης στὸ κορμὶ καὶ στὴ μορφιὰ περνώντας
ζλους τοὺς Φαίακες, ἔξὸν τὸν ὄροι Λαοδάμα.

Σηκώθηκαν καὶ οἱ τρεῖς οἱ γιοὶ τοῦ παινεμένου Ἀλκίνου,
·ἵ ισόθεος Κλυτόνεος, δ Ἀλιος κι δ Λαοδάμας.

Καὶ πρῶτα βουληθήκανε στὸ τρέξιμο νὰ βγοῦνε.

120

Ἀπὸ τὴ στήλη χούμιξαν δλοι μαζὶ με φούρια,
ιαὶ σκόνη σήκωναν καθὼς πετούσανε στὸ σιάδι.

Κι δ ἄξιος δ Κλυτόνεος στὸ τρέξιμο ἥρθε πρῶτος·

α δσο μουλάρια δργώνουνε σ ἀσπαρτους τόπους μάκρος,
όσο στὸ πλῆθος ζύγωσε, καὶ ἐκείνους πίσω ἀφῆκε.

Κατόπι παραγήκανε καὶ στὴ βαρειὰ παλαίστρα,
ιαὶ πρῶτος φάνη δ Ενδρύαλος ἀπὸ δλους τοὺς λεβέντες.

Στὸ πήδημα δ Ἀμφίαλος ἔπειρασε τοὺς ἄλλους,

πτὴν πέτρα ἀπὸ δλους κρίθηκε παράξιος δ Ἐλατρέας,

α δ Λαοδάμας, δ καλὸς τοῦ Ἀλκίνου δ γιός, στὸ γρόθο·

οὐ δ Ἀλκίνου δ γιὸς τὰ λόγια αὐτὰ τοὺς εἶπε, δ Λαοδάμας.

«Ἀδέρφια, δις τὸν ωτήξουμε τὸν ξένο ἐδῶ ἀν κατέχῃ

·ανένα ἀγώνα, τὶ κακὸ κορμὶ θαρρῶ δὲν ἔχει·

ἀ χέρια, οἱ ἄντεις, τὰ μεριά, κι δ σβέρκος δ γερός του

ιείχουν περίσσια δύναμη· μηδὲ τοῦ λείπει ἡ νιότη,

ιόνε ποὺ πάθια ἀρίθμητα τὸν ἔχουν τσακισμένο.

·Νι σὰν τὴν πικροθάλασσα κακὸ δὲν ἔχει κι ἄλλο

·α καταλῇ τὸν ἀνθρωπο, κι δις εἶναι σιδερένιος.»

Καὶ τότ δ Ενδρύαλος γυρνᾶ κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται

140

Λαοδάμα, αὐτὸ πολὺ σωστὰ μᾶς τῦπες. Ἀμε τώρα,

α δ ιδιος σου μιλώντας του σὲ ἀγώνα κάλεσέ τον.»

Αὐτὸ σὰν ἄκουσε δ καλὸς δ γιόκας τοῦ Ἀλκίνου,

στὴ μέση πῆγε στάθηκε, καὶ μίλας τοῦ Δυσσέα

«Ἐλα, πατέρα ἔνικέ, νὰ βγῆς κ' ἐσὺ σὲ ἀγώνα,
ἄν ἔρης, καὶ μοῦ φαίνεσαι πὼς ἔρεις ἀπὸ ἀγῶνες.
τὶ δόξα μεγαλύτερη στὴ ζωὴ δὲν ἔχει δὲ ἀντρας,
ἀπὸ ση τὰ ἔργα τῷ χειρῶν καὶ τῶν ποδιῶν τοῦ φέρονουν.
»Ἐλα, ἄγωνίσου, σκόρπισε τὶς ἔννοιες ἀπ' τὸ νοῦ σου,
τὶ δὲ θάργησῃ ἐσένα πιὰ πολὺ τὸ γύρισμά σου
καὶ τὸ καράβι σου ἔτοιμο, κ' οἵ διαλεχτοὶ συντρόφοι.»

150

Τότε γυρνᾶ δὲ πολύθουλος Δυσσέας κι ἀπολογιέταν
«Τί μὲ πειρᾶζετε μ' αὐτὰ ποὺ λέτε, δὲ Λαοδάμα;
»Ἐννοιες περίσσιες ἔχω ἐγὼ στὸ νοῦ μου, κι ὅχι ἀγῶνες,
ποὺ πάμπολλα εἴδα κ' ἐπαθα, κ' ἐδῶ στὴ σύναξή σας
ποὺ ἔφτασα τώρα κάθουμαι, τὸ βασιλιά σας κι ὅλους
παρακαλώντας γυρισμὸ πατρίδας νὰ μοῦ δώσουν.»

Καὶ τότες τὸν ἀντίσκοψε δὲ Εὔρυαλος καὶ τοῦ εἶπε·
«Πολύέρος ἀλήθεια ἐσὺ δὲ μοῦ σφαντᾶς, δὲ ξένε,
στὰ τόσα τάγωνίσματα ποὺ συνηθίζει δὲ κόσμος.
Μόνε σὰν κάποιος φαίνεσαι ποὺ μὲ καράβι βγαίνει,
κι δρίζει ναῦτες ποὺ καλοὶ περνοῦν πραματευτάδες,
κι δὲ νοῦς του πάντα στὸ φορτιό, τὸ μάτι στὴν πραμάτεια,
κέρδη ζητώντας ἀρπαχτά· ὅχι, ἀθλητής δὲ μοιάζεις.»

160

Τότες λοξὰ κοιτώντας τὸν τοῦ κάνει δὲ Ὁδυσσέας.
«Ἄσκημα τάπες, φίλε, αὐτά, καὶ φαφλατάς μοῦ μοιάζεις.
Σ' ὅλους τοὺς ἀντρες οἵ θεοὶ κάθε καλὸ δὲ δίνουν,
οὔτε ὅψη κι οὔτε καύκαλα, κι οὔτε μιλιὰ καὶ γλῶσσα.
Μόνε ἄλλος ἀντρας στὴ μορφιὰ ἀδικήθηκε, κι ὡς τόσο
δὲ θεὸς μὲ λόγια τὴ μορφὴ στολίζει τέτοιου ἀνθρώπου,
καὶ τὸν θωροῦν καὶ χαίρουνται ποὺ εὐκολοσυντυχαίνει
γλυκὰ καὶ συσταζούμενα, καὶ λάμπει μὲς στοὺς ἄλλους,
καὶ τὸν τηρᾶνε σὰ θεὸς ἀπ' τὴν χώρα σὰ διαβαίνῃ.

170

Κι ἄλλονοῦ πάλε τὸ κορμὶ μὲ ἀθάνατου λὲς μοιάζει,
ὅμως τὰ λόγια του αὐτουνοῦ δὲν τὰ στολίζει ἢ χάρη.
»Ετσι κ' ἐσὺ λαμπρὸ κορμὶ μᾶς δείχνεις, ποὺ δὲν μπόρειε
θεὸς νὰ πλάσῃ ἀνώτερο, κι ὅμως δὲ νοῦς σου κλούβιος.
Μοῦ τάραξες τὰ μέσα μου μὲ τάπρεπά σου λόγια,
τὶ ἐγὼ δὲν εἰμαι ἀνήξερος ἀπὸ καλοὺς ἀγῶνες,
σὰν ποὺ μᾶς εἶπες τώρα δά, μόν' εἴμουν ἀπ' τοὺς πρώτους,
στὴ νιότη καὶ στὰ χέρια μου σὰν εἴχα μπιστοσύνη.»

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, «Ομήρου Ὅδυσσεια» Έκδ. 1η

7

Τώρα δυνάμεις πόνοι μὲ κρατοῦν σκληροί, γιατὶ ἔχω πάθει
μύρια δεινά στὶς θάλασσες καὶ στὸν φριγικὸν πολέμους.
Μὰ πάλε, δσα κι ἀν̄ ἔπαθα, θὰ μπῶ μὲς στὸν ἀγώνα,
τὶ δ λόγος σου δ πειραχτικὸς μοῦ κέντησε τὰ σπλάχνα.»

Εἶπε, χωρὶς νὰ γυμνωθῇ πετιέται, ἀρπάει λιθάρι
τρανό, χοντρό, βαρύτερο ποιὸν ἀπὸ τὰ λιθάρια
πὸν φίχτανε σὰν παῖζανε οἱ Φαίακες συνατοί τους.

Τὸ στρίβει, καὶ τὸ σφεντονάει μὲ τὴν βαρειά του χέρα.

Βούιξ^ε αὐτό, κ^ε οἱ Φαίακες στὴ γῆς ἀπὸ τὴν δρμή του

190

σκύψανε, οἱ μακρόλαμνοι καὶ θαλασσακουσμένοι.

Πέταξ^ε ἡ πέτρα ἀπάνωθε ἀπὸ τῶν ἄλλων τὰ σημάδια,

γοργογυρνώντας· ἡ Ἀθηνᾶ σημάδεψε τὴν ἄκρη,

μὲ ἄντρα στὴν ὅψη μοιάζοντας, καὶ φώναξέ τον κ^ε εἶπε·

«Τέτοιο σημάδι καὶ τυφλὸς ψάχνοντας θάβοη, ὃ ξένες
μὲ τὰλλα αὐτὸ δὲ σμίχτηκε, μόν^ε εἶναι πρῶτο πρῶτο,
καὶ μὴ φοβᾶσαι Φαίακας κανένας δὲν τὸ φτάνει.»

«Ἐτσ^ε εἶπε· καὶ δ πολύπαθος τὸ χάρηκε Ὁδυσσέας,

πὸν βρῆκε μὲς στὴ σύναξη καλόβουλο ἔνα φίλο,

καὶ μ^ε ἀλαφρότερη καρδιὰ τότε εἶπε τῶ Φαιάκων.

«Φτάστε με τώρα αὐτοῦ, παιδιά, κ^ε ὥστερα φίχτω κι ἄλλο
σὲ τόσο μάκρος ἀπὸ ἐδῶ, ἡ καὶ παρέκει ἀκόμα.

Κι ἀπὸ τὸν ἄλλους δποιονα βαστάει τώρα ἡ καρδιά του,

ἄς βγῃ μαζί μου, τὶ ἡ χολὴ μοῦ ἀνέβηκε στὸ ἀλήθεια,

σὲ γρόθο, ἡ καὶ στὸ πάλαιμα, στὸ τρέξιμο, δτι θέλει·

ὅλοι ἄς ἐρθοῦν οἱ Φαίακες μὰ δχι δ Λαοδάμας,

τὶ αὐτὸς μὲ φιλοξένησε· μὲ φίλο ποιός τὰ βάζει;

Κλούβιος ἀλήθεια δ ἄνθρωπος καὶ τιποτένιος οἶναι

πὸν μ^ε ἔναν πὸν τὸν φίλεψε παλέματα γυρεύει

σὲ ξένον τόπο, καὶ ζαβά τοῦ βγαίνουν δλα ἐτούτου.

Τοὺς ἄλλους δὲν ἀρνιοῦμαι τους μηδ^ε ἀψηφῶ κανέναν,

μόν^ε νὰ τὸν μάθω λαχταρῶ καὶ νὰ τὸν δοκιμάσω.

Μὲ ἀνθρώπους πὸν ἀγωνίζουνται κακὸς ἐγὼ δὲν εῖμαι.

Ξέρω νὰ πιάνω τεχνικὰ καλόφτιαστο δοξάρι,

καὶ πρῶτος φίχνοντας χτυπῶ μέσα σ^ε δχτρῶν ἀσκέρι

δποιον ματιάσω, δίπλα μου κι ἄς στέκουνται δσοι θένε

συντρόφοι, καταπάνω τους σαίττες νὰ τραβᾶνε.

«Ο Φιλοχήτης μοναχὰ μὲ πέρναε στὸ δοξάρι,

σὰν παραβγαίναμ^ε οἱ Ἀχαιοὶ στὴ χώρα τῆς Τοιωτικῆς.

210

220

Κι ἀπὸ τοὺς ἄλλους λέω ἐγὼ ἀνώτερος πώς εῖμαι,
ὅσοι στὸν κόσμο ζοῦν θνητοὶ σιταροφάγοι τώρα.
"Ομως δὲν ἥθελα νὰ βγῶ μὲ τοὺς παλιοὺς ἔκείνους,
τὸν Ἡρακλῆ ἢ τὸν Εὔρυτο, τῆς Οἰχαλίας τὸ οήγα,
ποὺ δύνονταν καὶ μὲ θεοὺς νὰ βγοῦνε στὸ δοξάρι.
Γι' αὐτὸν νωρὶς ἀπέθανε κι ὁ Εὔρυτος ὁ μέγας,
καὶ γερατεὶὰ δὲν ἔφτασε· ὁ Ἀπόλλωνας τοῦ δργίστη,
καὶ τόνε σκότωσε, ποὺ αὐτὸς στὴ σαΐττα τὸν καλοῦσε.
Καὶ ωχνω τὸ κοντάρι ἐγὼ ὅσο ἄλλος μηδὲ σαΐττα.
Μόνε στὰ πόδια Φαίακας θὰ μὲ ξεπέρναγε ἵσως,
τὶ μὲ ἔχουν ἀσκῆμα πολὺ τὰ πέλαα δαμασμένο·
περνώντας δίχως νοιάσιμο χαυνώθηκα στὰ πλοῖα." 230

Μιλοῦσε αὐτά, καὶ σύχαζαν οἱ ἄλλοι σωπασμένοι.
Μονάχα ὁ Ἀλκίνος γύρισε καὶ λάλησε του κ' εἶπε-

"Ἐμᾶς αὐτὰ δὲ μᾶς λυποῦν ποὺ συντυχαίνεις, ξένε·
μόνε νὰ δείξῃς σὲ δλους μας ζητῷ τὴν λεβεντιά σου,
ἄπὸ θυμὸ ποὺ αὐτὸς ἐδῶ σὲ πρόσθαλε διμπροστά μας,
ποὺ ἄλλοτες νὰ μὴν μπορῇ θνητὸς νὰ ψεγαδιάσῃ
τῇ λεβεντιά σου, ἀν ἔχῃ νοῦ σωστὰ νὰ συλλογίσται.
"Ακου με τώρα τί θὰ πῶ, γιὰ νὰ τὰ λέσ καὶ σ' ἄλλους
ἡρώους στὰ παλάτια σου σὰν εἰστε σὲ τραπέζι
μὲ σύγκοιτη καὶ μὲ παιδιὰ τριγύρω, καὶ θυμᾶσαι
τῇ λεβεντιά μας, κι ὅσα ἐμᾶς ἔχει δρισμένα ὁ Δίας
ἔργα νὰ κάνουμε ἀπ' ἀρχῆς, ἀπ' τὰ προγονικά μας." 240

"Ἐμεῖς καλοὶ ἀ δὲν εἴμαστε στὸ γρόθῳ ἢ στὴν παλαίστρα,
στὸ τρέξιμο δμως πεταχτοί, καὶ στὰ καράβια πρῶτοι
καὶ μᾶς ἀρέσουνε χοροί, κιθάρες, φαγοπότια,
ἀπανωτὲς θουχαλλαξιές, ζεστὰ λουτρά, κλινάρια.

Καὶ τώρα ἔλατε, οἱ Φαίακες οἱ πιὸ ἀξιοὶ χορευτάδες,
ἱσρέψητε, ὁ ξένος γιὰ νὰ λέη στοὺς φύλους καὶ δικούς του,
τίσω σὰν πάγη, ώς πόσο ἔμεῖς τοὺς ἄλλους ξεπερνᾶμε
πλαρμένισμα καὶ στὸ χορό, στὰ πόδια, στὸ τραγούδι.
Σι ἀμέσως τὴ γλυκόχορδη τὴ λύρα ἡς τρέξῃ κάποιος
ἢ φέρῃ τοῦ Δημόδοκου, πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι." 250

"Ετσι μιλάει ὁ θεόμοιαστος ὁ Ἀλκίνος, καὶ πετιέται
κήρυκας τὴ βαθούλη τὴ λύρα ἔκεī νὰ φέρῃ.
Ιατόπι ἐννιὰ σηκώθηκαν κριάδες διαλεγμένοι
π' τὸ λαὸ νὰ κυβερνοῦν μὲ τάξη τοὺς ἀγῶνες.

τὸ χοροστάσι ἰσιώσανε, καὶ ἀνοίξανε τὸ γῦρο.

260

Φέρνει τοῦ φάλητρον δὲ κήρυκας τὴν βοντερὴν τὴν λύρα,

καὶ πῆγε αὐτὸς καταμεσίς, καὶ ὀλόγυρον του νέοι

στεκόντανε ἴδομούστακοι, τεχνῖτες χορευτάδες,

καὶ ἀρχίσαν θεϊκὸν χορόν καὶ κοίταγε δὲ Ὁδυσσέας

τὰ πόδια τάστραφτόγοργα, καὶ θάμαζε ἡ ψυχή του.

Καὶ μὲ τὴ λύρα του ἄρχισε γλυκὰ τραγούδια ἔκεινος,

τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς καὶ τοῦ Ἀρη τὶς ἀγάπες,

κρυφὰ σὰν πρωτοσιμίζανε στοῦ Ἡφαίστου τὰ παλάτια,

καὶ δῶρα δὲ Ἀρης δίνοντας ἀτίμασε τὸ στρῶμα

τοῦ Ἡφαίστου καὶ μηνήτορας δὲ Ἡλιος τοῦ ἥρθε τότες, 270

τὶ αὐτὸς τοὺς δυό τους μάτιασε ποὺ ἀγκαλιαστὰ φιλιόνταν.

Κι δὲ Ἡφαιστος σὰν τάκουσε βαριὰ τοῦ κακοφάνη-

πηγαίνει στάργαστήρι του μὲ πονηριὰ σὲ δὲ νοῦ του,

μεγάλο ἀμόνι στύλωσε, καὶ βάρεσε καὶ κόβει

δεσμὰ ἀσπαστα κι ἀξέλυτα, γιὰ νὰ πιαστοῦνε μέσα.

Καὶ τὰ δεσμὰ σὰν ἔφτιαξε δργισμένος μὲ τὸν Ἀρη,

πῆγε ἵσια ἔκει ποὺ βρίσκονταν τοῦ γάμου του τὸ στρῶμα,

καὶ τάρροιξε δλοτρόγυρα στοῦ κρεββατιοῦ τὰ πόδια·

ἔρριξε κι ἄλλα ἀπ' τὴ σκεπὴ ἀποπάνωθε περίσσια,

ψιλὰ σὰν ἀραχνόκλωστες, ποὺ ὅς καὶ θεὸς δὲν μπόρειε

νὰ τὰ ἔανοιξῃ, τεχνικὰ φτιασμένα σὰν ποὺ τάχε.

Καὶ σὰν τὰ καλοτύλιξε τριγύρω στὸ κλινάρι,

στῆς Λῆμνος ἔκανε πὼς πάει τὴν δύμορφη τὴ χώρα,

ποὺ αὐτὴν ἀπ' δλες πιώτερο τὶς χῶρες ἀγαποῦσε.

Κι δὲ Ἀρης δὲν κοίταγε ἀδικα δὲ χουσοχαλινάρις,

μόνε εἶδε τὸν πολύτεχνο τὸν Ἡφαιστο νὰ φεύγῃ·

καὶ στὸ παλάτι κύνησε τοῦ δοξασμένου Ἡφαίστου,

τῆς Ἀφροδίτης τῆς λαμπρῆς τὴν ἀγκαλιὰ ποθώντας.

Κ' ἔκεινη, ὅτ' ἥρθε ἀπ' τοῦ τρανοῦ γονιοῦ τῆς τὰ παλάτια,

καθότανε καὶ μπῆκε αὐτός, χερόπιασέ την, κ' εἴπε·

«Ἐλα, ἀκοιβή, νὰ πέσουμε νὰ γλυκοκοιμηθοῦμε·

τὶ δὲ Ἡφαιστος δὲν εἰν' ἔδω, παρὰ φτασμένος θᾶναι

στὴ Λῆμνο, ποὺ οἱ ἀγριόφωνοι οἱ Σινταῖοι λημεριάζουν.»

Εἶπε, κ' ἔκεινης ἀρεστὸ τῆς φάνη νὰ πλαγιάσουν.

Κι ἄμα ἔπεσαν, τοὺς κράταγαν ἀπὸ παντοῦ στὸ στρῶμα

τὰ ψιλοκάμωτα δεσμὶ τοῦ ἔφτρεξπνου τοῦ Ἡφαίστου,

καὶ μήτε νὰ σαλέψουνε, καὶ μήτε νὰ σηκώσουν

μέρος κορμιοῦ δὲ δύνονταν. Καὶ τόνοιωσαν πιὰ τότες πῶς τρόπο να ἔεφύγουνε τὸ δέσιμο δὲν εἶχε.

Κ' ἥρθε σιμά τους ἄξαφνα διθέδες δικούσιονόδης,
ποὺ πίσω ξαναγύρισε, στὴ Λῆμνο ποὶ νὰ φτάσῃ,
τὶ δι "Ηλιος παραφύλαγε, καὶ μήνημα τοῦ πῆγε.

Κινάει πόδες τὸ παλάτι του μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη.
Στὰ πρόθυρα σὰ στάθηκε, βαρὺς καημὸς τὸν πῆρε,
καὶ σέρνει φοβερὴ φωνή, καὶ στοὺς θεοὺς χουγιάζει

«Πατέρα Δία, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ καὶ αἰώνιοι,
νὰ δῆτε ἐλᾶτε, πράματα γιὰ γέλοια, νάπορήστε,
τοῦ Δία πῶς μὲ ντρόπιασε ἡ κόρη ἡ Ἀφροδίτη,
ἔμενα τὸν κουτσό, καὶ πάει μὲ τὸ φονιὰ τὸν "Αρη,
τὸ εἶν" ὕριος καὶ γερόποδος αὐτός, καὶ ἔγὼ σακάτης
ἀπὸ γεννήσιο μου καὶ ποιός τὸ φταίει παρὰ οἱ γονιοί μου,
ποὺ κάλλιο νὰ μὴ μετέσπερναν. Ἄμετε τώρα, δῆτε,
ἀπάνω στὸ κρεββάτι μου πῶς κοίτουνται καὶ οἱ δυό τους
λυσσάζω ἔγὼ τηρώντας τους. Δὲν τὸ πιστεύω ὅς τόσο
νὰ τὸ γυρέψουν ἄλλοτες παρόμοιο γλέντι ἐκεῖνοι,
κι ἂς ἀγαπιοῦνται τρυφερά, μήτε γιὰ λίγην ὕρα
μὰ τώρα ἀπὸ τὰ κυνφὰ δεσμά, τοῦ κάκου δὲν τοὺς βγάζω
πρὸι πάρω ἀπὸ τὸν πατέρα της ὅλα τὰ δῶρα πίσω
ποὺ γιὰ μιὰ τέτοια ἀδιάντροπη τοῦ εἶχα παραδομένα.
τὶ ἀν διορθῇ εἶναι ἡ κόρη του, ὅμως μυαλὸ τῆς λείπει.»

Εἶπε, καὶ στὸ χαλκόπυργο οἱ θεοὶ μαζεύουνται ὅλοι
ἥρθε δικούσιος Ἐρμῆς, δισείστης Ποσειδώνας
μαζί τους κι διδοξαριστῆς δι Ἀπόλλωνας δι οἵγας.
Ομως οἱ θεες ντραπήκανε, καὶ μείνανε στὰ σπίτια.
Στὰ ξώθυρα σταθήκανε οἱ θεοὶ οἱ μεγαλοδότες,
κι ἀσβυστα γέλοια ἀρχίσανε οἱ ἀθάνατοι τηρώντας
τὴν τέχνη ποὺ σοφίστη δι νοῦς τοῦ ἑφτάξυπνου τοῦ Ἡφαίστου.
Κ' ἔνας τους τότες γύρισε καὶ λέει τοῦ πλαιγιοῦ του:

«Δὲν ἔχει διδόλος προκοπή, κι δισιγανὸς προφταίνει
τὸ γλήγορο δὲς τὸν ἀργὸ τὸν Ἡφαίστο πῶς πιάνει
τὸν "Αρη, ποὺ πιὸ σερπετὸς ἐδῶ δὲ βρίσκεται ἄλλος,
μὲ τέχνες καὶ μὲ μαριολιές, καὶ τώρα θὰ πλερώνῃ».

Τέτοια λαλοῦσαν καὶ ἔκρεναν οἱ θεοὶ ἀναμεταξύ τους
καὶ λέει τοῦ Ἐρμῆ δι Ἀπόλλωνας, τοῦ Δία δι γιός, δι οἵγας.
«Ω γιὲ τοῦ Δία, μηνητὴ καὶ πλουτοδότη Ἐρμῆ μου,

σὲ τέτοια δύκτυα δυνατὰ δὲ θάστεργες νὰ πέσης,
ἄν είχες τὴν ὀριόχουσση Ἀφροδίτη στὸ πλευρό σου;»

Κι ὁ μηνητής ὁ Ἀργοφονιάς ἀπολογήθη κ' εἶπε:
«Δοξαριστή μου Ἀπόλλωνα, μακάρι νὰ γινόταν.
Τρεῖς φορὲς τόσα ἀς μούρονταν δεσμὰ γύρω τριγύρω, 340
κι ἀς μὲ κοιτάζατε οἱ θεοὶ κ' οἱ θεές μαζί σας ὅλες,
σώνει μὲ τὴν πανώραια ἐγὼ νὰ πλάγιαζα Ἀφροδίτη.»

Εἶπε, κ' οἵ ἀθάνατοι θεοὶ ξεσπάσανε στὰ γέλοια.

Μὰ παρακάλειε ἀγέλαστος ὁ Ποσειδώνας πάντα
τὸν τεχνοξάκουστο Ἡφαιστο τὸν Ἀρη νὰ ξελύσῃ,
καὶ τοῦ λαλοῦσε κ' ἔλεγε μὲ φτερωμένα λόγια:

«Λῦσε τὸν, καὶ σοῦ τάζω ἐγὼ, πὼς σὰν ποὺ ἐσὺ γυρεύεις,
αὐτὸς μπρὸς στοὺς ἀθάνατους τὸ δίκιο θὰ πλερώσῃ.»

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἡφαιστος τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:
«Αὐτὸς μὴν τὸ γυρεύῃς μου, γαιοκράτη Ποσειδώνα· 350
κακή ναι ἡ τέτοια ἐγγύηση γιὰ τὸν κακὸ νὰ γίνη.
Πῶς στοὺς ἀθάνατους διμπρὸς θὰ σὲ κρατῶ δεμένο,
ἄν δὲ Ἀρης φύγῃ σὰ λυθῇ, χωρὶς νὰ μὲ πλερώσῃ;»

Καὶ τότε ἔτσι τοῦ μῆλησε ὁ σείστης Ποσειδώνας:
«Κι ἄν τύχῃ δὲ Ἀρης, Ἡφαιστε, καὶ φύγῃ κι ἀστοχήσῃ
τὸ ζῷος, ξέρε πὼς ἐγὼ θὲ νάμαι δ πλερωτής σου.»

Κι ὁ ζαβοπόδης ὁ Ἡφαιστος ἀπολογήθη κ' εἶπε:
«Στὸ λόγο σου δὲ γίνεται νὰ πῶ ὅχι, μηδὲ πρέπει.»

Εἶπε, καὶ τὰ δεσμὰ δ τρανὸς ὁ Ἡφαιστος ξελύνει.
Κι αὐτοὶ σὰ λευτερώθηκαν ἀπ' τῷ δεσμῶν τὸ βάρος, 360
πειᾶσανε, καὶ κίνησε κατὰ τὴ Θράκη δ Ἀρης,
ἢ η φιλογέλαστη θεὰ στῆς Κύπρος πῆσε στὴν Πάφο,
ἢ ἔχει ναό της καὶ βωμὸ μοσκολιθανισμένο.

Χάρες τηνὲ λούσανε, μὲ λάδι τὴν ἀλεῖψαν
ἀνατο, ποὺ γιὰ θεῶν κορμιὰ μονάχα τόχουν,
μὲ σκουτιὰ τὴν ἔντυσαν, ποὺ θάμαζες νὰ βλέπης.

Αὐτὰ δ καλὸς τραγουδιστῆς τραγούδαε κι δ Δυσσέας
αινότανε ἀγριωτας τα φραινόντουσαν κ' οἱ ἄλλοι
Φαίακες οἱ μακρόλαμνοι κ' οἱ θαλασσακουσμένοι.

Κι δ Ἀλκίνος σήκωσε τοὺς δυό, Ἀλιο καὶ Λαοδάμα 370
ὅδ νὰ στήσουν μόνοι τους, τὶ δὲν τοὺς ἔφτανε ἄλλος.
ἔκεινοι, σφαιρὰ παίρνοντας στὰ χέρια πορφυρένια
κι λαμπερή, ποὺ δ Πόλυνθος τὴν ἔφτιαξε δ τεχνίτης,

δ ἔνας τὴν ἔρωιτε ἀψηλὰ πρὸς τὰ ἵσκιερά τὰ νέφια,
γέρονοντας πίσω ἀπὸ τῆς γῆς πετιόταν τότε ὁ ἄλλος,
καὶ ἀνάερα τὴν ἄρπαξε τὸ χῶμα ποὶν ἀγγίξῃ.

Κι ἀφοῦ πηδώντας ἔπαιξαν ἐκεῖνοι μὲ τὴ σφαιρα,
χορὸς τότες ἀρχίσανε στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα,
συχνὰ ἔσαλλάζοντας· πολλὰ τὰ χέρια κουρταλώντας,
ἀγόρια ἔκει παράστεκαν, καὶ εἶταν ὁ ἄχος μεγάλος.
Τότε δ Ὁδυσσέας γύρισε καὶ λάλησε τοῦ Ἀλκίνου.

«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά καὶ τῶ λαῶν καμάρι,
καὶ τὸ καυκιόσουν πῶς αὐτοὶ λαμπροί ναι χορευτάδες,
καὶ ἀληθινὰ τὸ δεῖξανε· τοὺς βλέπω καὶ σαστίζω.»

Αὕτα εἶπε, καὶ τὰ χάρηκε δ ἥρωας δ Ἀλκίνος,
καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαιάκες τότε ιρένει.

«Ἀκούστε με δῆλοι, δ προεστοὶ καὶ ἀρχόντοι τῶ Φαιάκων,
ἄλήθεια γνώση περισσὴ μᾶς δείχνει αὐτὸς δ ἔνος,
καὶ δῶρα δις τὸν φιλέψουμε ποὺ πρέπουνε σὲ ἔνους.
Δώδεκα ἑδῶ τὴ χώρα μας δρίζουν βασιλιάδες,

καὶ ἐγὼ ἄλλος ἔνας, δεκατρεῖς· καθένας δις τοῦ φέρη
καθάρια καὶ καλόπλυτη χλαιμύδα μὲ χιτώνα,
καὶ ἀπό να τάλαντο σωστὸ βαριότυμο χρυσάφι·

καὶ δὲ δις τὰ βάλουμε μαζὶ γιὰ νὰ τὰ πάρῃ δ ἔνος
στὰ χέρια του, καὶ μὲ καρά στὸ δεῖπνο νὰ καθήσῃ.

«Ἄς ἔρθῃ κι δ Εὔρυαλος μὲ λόγια καὶ μὲ δῶρο
νὰ τὸν γλυκάνῃ, τὶ ἀπρεπα τοῦχε μιλήσει πρῶτα.»

Αὕτα εἶπε, κι δῆλοι πρόθυμα συφάνησαν, καὶ στεῖλαν
καθένας ἔναν κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.

Κι δ Ἔυρυαλος σηκώθηκε καὶ λάλησε του καὶ εἶπε.

«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶν λαῶν καμάρι
τὸν ἔνο θὰ φιλιώσω ἐγὼ καθὼς μοῦ παραγγέλνεις.
Αὕτὸ τολόχαλκο σπαθὶ μὲ τάσημένιο χέρι,
ποὺ ἔχει καὶ νιοπριόνιστο φηκάρι φιλντισένιο,

θὰ τοῦ τὸ δώσω, δῶρο του νὰ τῷη τιμημένο.»

Εἶπε, καὶ τάργυρδόδετο σπαθὶ τοῦ παραδίνει,
καὶ λάλησε του καὶ εἶπε του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Γειά σου, πατέρα ἔνικέ, βαρὸν κι ἀ σοῦπα λόγο,
οἱ ἀνέμοι νὰ τὸν πάρουνε, καὶ οἱ ἀθάνατοι νὰ δώσουν
νὰ ἔσαναδῃς τὴ σύγκοιτη, στὸν τόπο σου νὰ φτάσῃς,
ποὺ τώρα βασανίζεσαι μακριὰ ἀπὸ τοὺς δικούς σου.»

380

390

400

v.

410

Κι δ Ὁδυσσέας δ γνωστικὸς γυρίζει καὶ τοῦ κρένει.
 «Γειά σου, παιδάκι μου, κ' ἐσύ, κ' οἵ θεοί νὰ σοῦ χαρίζουν
 κάθε καλό· καὶ τὸ σπαθὶ ποτὲς νὰ μὴν ποθήσῃς
 ἐτοῦτο ποὺ μοῦ χάρισες, μιλώντας μου μὲ γλύκα.»

Εἶπε, καὶ τάργυρόκομπο σπαθὶ κρεμάει στὸν δῶμο.
 «Ως τόσο δ ἥλιος ἔγυρε, κ' ἥρθαν τὰ ὁραῖα δῶρα,
 ποὺ τάφερναν οἵ κήρουκες στοῦ Ἀλκίνου τὸ παλάτι.
 Οἱ γιοὶ τὰ παραλάβανε τοῦ δοξασμένου Ἀλκίνου,
 καὶ στὸ πλευρὸ τῆς σεβαστῆς μητέρας τάπιθώσαν.
 Τότες πρὸς τάφηλὰ θρονιὰ δ ἥρωας δ Ἀλκίνος
 κίνησε πρῶτος, κ' ἥρθανε κ' οἵ ἄλλοι καὶ καθῆσαν.
 Κι δ Ἀλκίνος τότε δ ἥρωας λάλησε τῆς Ἀρήτης:

«Φέρε τὸ πιὸ ἔχωριστὸ σεντούκι μας γυναίκα,
 καὶ βάλε μέσα νιόπλυτη χλαμύδα καὶ χιτώνα.
 Κατόπι βάλτε χάλκωμα μὲ τὸ νερὸ νὰ βράσῃ,
 γιὰ νὰ λουστῇ, καὶ σὰν τὰ δῆ μὲ τάξη ὅλα τὰ δῶρα,
 ποὺ οἱ Φαίακες οἵ διαλεχτοὶ τοῦ φέρονται ἐδῶ πέρα,
 νὰ κάμῃ κέφι τρώγοντας, κι ἀκούγοντας τραγούδι.
 Κ' ἔγὼ θὰ τοῦ χαρίσω αὐτὸ τῷριο χρυσὸ ποτῆρι,
 νὰ μὲ θυμᾶται ὀλοζωῆς στάρχοντικό του μέσα,
 στὸ Δία καὶ στοὺς ἀλλονοὺς ἀθάνατους σὰ στάζῃ.»

Εἶπε, καὶ στὶς κοπέλλες τῆς παράγγειλε δ Ἀρήτη,
 μέσα τριπόδι δλόταχα πὰς στὴ φωτιὰ νὰ στήσουν.
 Κι αὐτὲς τὸ χάλκωμα ἔστησαν τὸ λουτροικὸ στὴ φλόγα,
 καὶ μέσα κύσανε νερό, καὶ κάτου καίγαν ἔνλα.
 Ζώνουν οἱ φλόγες τὴν κοιλιά, καὶ βράζει τὸ λεβέτι.
 Κ' δ Ἀρήτη λαμπροκάμωτο σεντούκι γιὰ τὸν ἔνειο
 φέρονται ἀπομέσα κ' ἔστρωσε τὰ ὡριόπλουμα τὰ δῶρα,
 φορέματα καὶ μάλαιμα, ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ δῶκαν.
 ἔβαλε καὶ χλαμύδα αὐτὴ καὶ διαλεχτὸ χιτώνα,
 καὶ τότες λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Ἄτος σου δὲς τὸ σκέπασμα, δέσε γερὰ τὸν κόμπο,
 νιγὰ μὴ σοῦ τὰ πειράξῃ αὐτὰ κανένας στὸ ταξίδι,
 σ' τὸ πλοῖο τὸ μιαυρόπλευρο ποὺ θὰ γλυκοκοιμᾶσαι.»

Κι αὐτὰ σὰν ἀκουσε δ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας,
 τ αιγιάζοντας τὸ σκέπασμα γερόδεσε τὸν κόμπο,
 μὲ τέχνη, δπως τὸν ἔμαθε δοξασμένη δ Κίρκη.
 Τότες σεμνὴ κελάρισσα τὸν κάλεσε νὰ σύρῃ

420

430

440

πρὸς τὸ λουτρό, κι αὐτὸς ζεστὸ νερὸ σὰν εἶδε μέσα,
τὸ χάροηκε, τὶ νοιάσιμο δὲν εἶχε τὸ κορμί του
ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ τῆς λαμπρῆς θεᾶς τὸ σπήλιο ἀφῆκε,
πούχε κάθε λογῆς καλά, καὶ σὰ θεὸς περνοῦσε.
Κ' οἵ κόρες σὰν τὸν ἔλουσαν καὶ λάδι τὸν ἀλεῖψαν,
τοῦ φόρεσαν ὠριόπλουμη χλαμύδα καὶ χιτώνα·
καὶ βγαίνοντας ἀπ' τὸ λουτρὸ ξεκίναε στοὺς λεβέντες
ποὺ πίνανε. Κ' ἡ Ναυσικά μὲ κάλλη θεοσταλμένα,
κοντὰ στῆς καλοκάμωτης σκεπῆς τὸ στῦλο στάθη,
καὶ θάμαζε κατάματα τὸν Ὁδυσσέα τηρῶντας,
καὶ μὲ δυὸ λόγια φτερωτὰ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε. 460

«Γειά σου, χαρά σου, ξένε μου, καὶ σὰ βρεθῆς στὴ γῆς σου
νὰ μὲ θυμᾶσαι, ποὺ τὴ ζωὴ χρωστᾶς σ' ἐμένα πρώτη.»

Καὶ γύρισε δὲ τετράξυπνος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
«Ω Ναυσικά, τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Ἀλκίνου θυγατέρα,
νὰ δώσῃ δὲ Δίας δὲ βροντηχτής, δὲ σύγκλινος τῆς Ἡρας,
στὴ γῆς μου νάρθω, νὰ χαρῶ τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα,
καὶ τότε δλοχρονὶς ἔγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω,
ποὺ ἀλήθεια ἔσυ, παρθένα μου, τὴ ζωὴ μούχεις σωσμένη.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ θρονιάστηκε σιμὰ στὸ οργάνα τοῦ Αλκίνου.
Καὶ τὸ φαιὶ ἐκεῖ μοίραζαν, καὶ τὸ κρασί τους σμίγαν. 470
«Εφερε τότε δὲ κήρυκας καὶ τὸν τραγουδιστή τους,
τὸ λατρευτὸ Δημόδοκο, τὸν πολυτιμημένο,
καταμεσὶς τὸν κάθισε τῶν ἄλλων, καὶ σὲ στῦλο
ἄκκουμπησέ τον ἀψηλό. Κι δὲ θεόξυπνος Δυσσέας
στὸν κήρυκα γυριζόντας τοῦ μύλησε καὶ τοῦπε,
ἀφοῦ ἀπὸ φάρη ἀσπρόδοντου ἀγριόχοιρου κομιμάτι
γεμάτο πάχος τούκοψε, καὶ ἔμνησκε κι ἄλλο ἄκομα·

«Νά, κράχτη, τοῦ Δημόδοκου νὰ δώσῃς γιὰ προσφάγι,
ποὺ γκαρδιακὰ τὸν χαιρετῶ, κι ἂς εἰμαι καὶ θλιμένος.
Σ' δλον τὸν κόσμο τους τιμοῦν τοὺς ψάλτες οἱ ἀνθρῶποι,
τὶ ἡ θεία ἡ Μοῦσα τὰ γλυκὰ τοὺς δίδαξε τραγούδια,
ἀγάπη πάντα δεύχνοντας ξεχωριστὴ σ' ἐτούτους.» 480

Εἶπε, καὶ στοῦ Δημόδοκου τὰ χέρια ιὸ ἀπιθώνει
δὲ κράχτης, καὶ τὸ δέχτηκε χαρούμενος ἐκεῖνος.
Τὰ χέρια τότε δλοι ἀπλωναν στὰ καλοφάγια δμπρός τους.
Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαιὶ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τότε εἶπε τοῦ Δημόδοκου δὲ πολύξυπνος Δυσσέας·

«Ἐσένα ἀπ' ὅλους τοὺς θνητούς, Δημόδοκε, δοξάζω.
 Γιὰ ἡ κόρη τοῦ Δία σ' ἔμαθε ἡ Μοῦσα, γιὰ κι ὁ Φοῖβος,
 καὶ τὰ δεινὰ τῶν Ἀχαιῶν μὲ τόση τέχνη ψέλνεις,
 τὰ δσα πράξαν κ' ἔπαθαν καὶ τράβηξαν ἐκεῖνοι·
 κανὸν ὁ Ἄδιος ἔκει βρέθηκες, κανὸν τάκουσες ἀπ' ἄλλους.
 Τώρα ἔλλα, σὲ ἄλλο πέρασε, καὶ τἄλογο δηγήσου
 τὸ ἔντινο ποὺ δ' Ἐπειὸς κ' ἡ Ἀθηνᾶ σκαρῶσαν,
 καὶ ποὺ μὲ δόλο τῷφερε στὸ κάστρο δ' Ὁδυσσέας,
 ἄντρες γεμάτο, καὶ μ' αὐτὸ κουρσέψαν τὴν Τρωάδα.
 »Α μᾶς τὰ δηγηθῆς κι αὐτὰ σωστὰ μὲ τὴ σειρά τους,
 σ' ὅλο τὸν κόσμο τότε ἐγὼ γιὰ πάντα θὰ τὸ κρένω,
 πῶς δ' θεὸς σοῦ χάρισε τοῦ τραγουδιοῦ τὸ μάγιο.»

Εἶπε, κι αὐτὸς μὲ τὸ θεὸ δραχιώντας, τραγουδοῦσε
 τὴν ἴστορία πιάνοντας ἔκει ποὺ τὶς σκηνές τους
 κάψαν, καὶ μπῆκαν, φύγανε οἱ Ἀργίτες μὲ τὰ πλοῖα,
 μ' ἄλλοι τους μείνανε μαζὶ μὲ τὸν τρανὸ δ' Ὁδυσσέα,
 στὴ χώρα τῶν Τρωαδιτῶν μὲς στάλογο κρυμμένοι,
 τὶ οἱ Τρωαδίτες Ἄδιοι τους τὸ τράβηξαν στὸ κάστρο.
 Τἄλογο στέκονταν ἔκει, κι αὐτοὶ πολλὰ λαλοῦσαν
 τριγύρω τους κ' εἴτανε τρεῖς οἱ γνῶμες μεταξύ τους
 τὸ κούφιο ἔντιο ἥ μὲ γερὸ νὰ σκίσουνε πελέκι,
 ἥ νὰ τὸ σύρουν κάτακρα νὰ πέσῃ ἀπάς στὰ βράχια,
 ἥ νὰ τὰφήσουνε ἵερὸ γιὰ τοὺς θεοὺς μνημεῖο.
 κι αὐτὸ στὸ τέλος ἔγινε γιατ' εἴτανε τῆς μοίρας,
 ἥ χώρα νὰ ξολοθρευτῇ, σὰν παραλάβῃ μέσα
 μεγάλο ἔντινο ἄλογο ποὺ ὅλους τοὺς πρώτους κλειοῦσε
 Ἀργίτες, πῶφερναν κακὸ καὶ φόνο στοὺς Τρωαδίτες.
 Κ' ἔψελνε πῶς τὴ οήμαξαν οἱ Ἀχαιοὶ τὴ χώρα,
 ἀπὸ τὰ μέσα τὰ βαθιὰ χουμέζουντας τοῦ ἀλόγου.
 Κ' ἔψελνε πῶς διαγούμιζαν ἄλλος ἄλλον τὴ χώρα,
 πῶς δ' Ὁδυσσέας ξεκίνησε στὸν πύργο τοῦ Δηιφόβου
 μαζὶ μὲ τὸν Ἰσόθεο Μενέλαο σὰν Ἀοης,
 κ' ἔκει, λέει, ἔπιασε βαρειὰ καὶ λυσσασμένη ἀμάχη,
 ἥ μεγαλόκαρδη Ἀθηνᾶ τοῦ χάρισε τὴ νίκη.

Αὐτὰ τραγούδας δ' ξακουστὸς δ' ψάλτης κι δ' Ὁδυσσέας
 ἔλυσε, καὶ τὰ δάκρια στὰ μάγουλά του τρέχαν.
 Κι δπως γυναίκα κλαίγοντας ἀπάνω ἀπ' τὸν καλό της,
 ποὺ δμπρὸς σὲ χώρα καὶ στρατὸ λαβώθηκε καὶ πέφτει

νὰ σώσῃ πόλη καὶ στρατὸ ἀπὸ τὴ μαύρη μέρα,
θωράντας τὸν νὰ σπαρταράῃ στὸ ψυχομαχητό του,
τὸν ἀγκαλιάζει, καὶ πικρὰ μυρολογάει, καὶ οἱ ἄλλοι
τὴ φάρη καὶ τὸν ὕδωρ τῆς χτυπῶντας μὲ κοντάρια,
τὴ σέρονουν δπον βάσανα σκλαβιᾶς τὴν περιμένουν,
κι αὐτῆς πικρὸς ψυχόπονος τὴν ὅψη τῆς μαραίνει
ἔτσι πικρὰ κατέβαιναν τὰ δάκρυα τοῦ Ὄδυσσεα.

Στοὺς ἄλλους κι ὁ δὲ φρίνουνταν, μὰ τἄνοιωθε δ Ἀλκίνοος,
ποὺ εἶταν σιμά του, καὶ ἄκουγε τὸ βαριοστέναγμά του.
Καὶ στοὺς καλοὺς θαλασσινοὺς τοὺς Φαιάκες τότες εἶπε-

«Ἀκούστε με δῆλοι, ὃ προεστοὶ κι ἀρχόντοι τῶ Φαιάκων·
Ἄς πάψῃ πιὰ δ Δημόδοκος τὴ βροντερὴ τὴ λύρα,
τὶ αὐτὰ ποὺ μᾶς τραγούδησε δὲν τὰ χαρῆκαν δῆλοι.
Ἄφριτον ἐδῶ καθήσαμε κι ἄρχιστος δεῖνος δ ψάλτης,
δὲν παύει μὲ παράπονο πικρὸν νὰ κλαίγῃ δ ἔνεος·
πόνος μεγάλος τὴν ψυχὴ τοῦ θλίβει δίχως ἄλλο.

Λοιπὸν νὰ πάψῃ δ ψάλτης μας γιὰ νὰ χαιρώμαστε δῆλοι,
καὶ ἔμεις ποὺ τὸν φιλεύουμε, κι δ ἔνεος, εἶναι κάλλιο.
τὶ δῆλα γιὰ χάρη γένηκαν τοῦ σεβαστοῦ μας ἔνουν,
ποὺ δῶρα τοῦ χαρίσαμε, καὶ ποὺ τὸν προσδοκοῦμε.
Εἶναι σὰν ἵδιος ἀδερφὸς δ ἔνεος ποὺ προσπέρτει
στὸν ἄντρα ποὺ σταλαματιὰ τοῦ μνήσκει νοῦς ἀκόμα·
Οὐμως καὶ ἔσù μὴν πολεμῆς μὲ τέχνες νὰ μᾶς κρύβης
ὅσα ωτῆξω· φανερὰ καλύτερος δ τὰ λέμε.

Πὲς τῶνομα ποὺ σὲ ἔκραζαν ἐκεῖ κάτω οἵ γονοί σου,
καὶ οἱ ἄλλοι μὲς στὸν τόπο σας, καὶ ἡ γειτονιὰ τριγύρω.
Τὶ δίχως δνομα μαθὲς κανένας δὲν ὑπάρχει·
μὰ καὶ στὸν κόσμο γεννηθοῦν, κακοί, καλοί, τὸν βγάζουν
καὶ τῶνομά τους οἵ γονοί. Καὶ τὴν πατρίδα πές μας,
τὴ χώρα σου, τὸ δῆμο σου, νὰ νοιώσουν τὰ καράβια,
νὰ βάλουν πλώρη κατακεῖ, ταξίδι σὰ σὲ πάρουν.
Γιατὶ δὲν ταξιδεύουντε οἱ Φαιάκες μὲ ποδότες,
μηδὲ ἔχουν τὰ καράβια τους τιμόνια, καθὼς τάλλα,
παρὰ μονάχα τους τὸ νοῦ μαντεύουντε τοῦ ἀνθρώπου,
κι δῆλων τὶς χῶρες ξέρουντε καὶ τὰ παχιὰ χωράφια·
κι δλόταχα περνοῦν καὶ πᾶν στῆς θάλασσας τὰ πλάτια,
σὲ ἀντάρα καὶ σὲ σύννεφα κρυμμένα· καὶ δὲν ἔχουν
κανένα φόβο ἢ νὰ καθοῦν ἢ νὰ βλαφτοῦν ποτές τους.

Αὐτὸν ἐγὼ κάποιε ἀκουσα καὶ ξέρω ἀπ' τὸ γονιό μου
Ναυσίθιο, πῶς περίσσια ἐμᾶς ζουλεύει ὁ Ποσειδώνας,
ποὺ ὅλους ἐμεῖς ἀπείραχτοι στὴ γῆς τους προβοδάμε.
Κ' εἶπε πῶς κάποιο Φαιακινὸν καλόφτιαστο καράβι,
ποὺ θάρηθη ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
θὰ σπάσῃ, καὶ στὴ χώρα μας βουνὸν θὰ φένη γύρω.
Αὐτά τοῦτο δέ τοι γέρος κι ὁ θεὸς ἥταν μᾶς τὰ τελέση,
ἥτις ἀτέλεστα θὰ μείνουνε, καθὼς αὐτὸς βουλιέται.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα, καὶ ξήγησέ μου κι ἄλλο,
τοὺς τόπους ποὺ πλανήθηκες, τὶς ξενιτείες ποὺ πῆγες,
τὶς χῶρες τὶς καλόχτιστες, καὶ ποιοί τοιούτοις τους,
καὶ ποιοί τους εἴταν δύσκαλοι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
καὶ ποιοί εἴτανε φιλόξενοι, μὲν θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.
Πές καὶ γιατί θρηνολογᾶς καὶ κλαῖς μὲς στὴν ψυχή σου,
τῶν Ἀργιτῶνε σὰν ἀκοῦς τὰ πάθια καὶ τοῦ Ἰλιου.
Αὐτὰ οἵ θεοὶ τὰ κάμανε, καὶ κλῶσαν τῶν ἀνθρώπων
ξιλοθρεμό, νὰ τάχουνε οἵ κατοπινοὶ τραγούδι.

570-

«Ἡ τάχα στοῦ Ἰλιου νάπεσε τὰ τείχη συγγενῆς σου,
γαμπρὸς ἥτις πεθερός;—ποὺ αὐτοὶ πιὸ κοντινοὶ περνοῦνε
ἀπ' τὸ δικό μας ὕστερα τὸ αἷμα καὶ τὴ φύτρα·
ἥτις κάποιος βλάμης γκαρδιακὸς καὶ μὲ περίσσια γνώση;
γιατὶ πιὸ λίγο ἀπ' ἀδερφὸς αὐτὸς θαρρῶ δὲν εἶναι.»

580-

ΡΑΨΩΔΙΑ I.

Τότε γυρίζει ὁ τριῶνπνος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει
«Ἄλκινο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῶν λαῶν καμάρι,
καλὸ τοιούτοις τέτοιονε τραγουδιστὴ νάκοῦμε,
σὰν πούντος ἔτοῦτος, ποὺ θεοῦ λὲς καὶ ἥ φωνή του μοιάζει.
Τὶ πιὸ χαριτωμένη ἐγὼ ζωὴ δὲν ξέρω κι ἄλλη,
παρ' ὅταν ὅλος δὲν λαδὸς τριγύρω ἀναγαλλιάζῃ,
καὶ στὰ παλάτια οἱ σύδειπνοι ἀράδα καθισμένοι
ἄκοῦνε τὸν τραγουδιστή, μὲ τὰ τραπέζια διμπρός τους
γνεῖται κρέας καὶ ψωμί, κι ὁ κεραστῆς σὰν παίρνη
ἀπ' τὸ κροντήρι τὸ κρασὶ καὶ χύνη στὰ ποτήρια.
Στὸν κόσμο τὸμοφότερο λογιάζω αὐτὸς πῶς εἶναι.
Ομως τὰ βαριοστέναχτα δεινά μου νὰ φωτήξῃς
σοῦρθε λαχτάρα, πιὸ βαριὰ γιὰ νὰ στενάζω ἀκόμα.

10

Τί πρῶτο νὰ σοῦ δηγηθῶ, καὶ τί στερνό, ποὺ μύρια
κακὰ μοῦ δώκανε οἱ θεοὶ ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Καὶ πρῶτα τὸνομά μου ἀς πᾶ, καὶ ἐσεῖς νὰ τὸ γνωρίστε,
καὶ ἔγὼ κατόπι, τὸ σκληρὸ τὸ χάρο σὰν ξεφύγω,
νὰ μείνω πάντα φίλος σας, κι ἀς κατοικῶ μακριά σας.
Εἰμ' ὁ Δυσσέας, τοῦ Λαέρτη ὁ γιός, ποὺ ξέρουν δῆλοι οἱ ἀνθρώποι
τοὺς δόλους μου, καὶ ἡ δόξα μου στὸν οὐρανὸν ἀνεβαίνει. 20
Καὶ κατοικῶ στὸ λιόλουστο τὸ Θιάκι, ποὺ ἔχει ἀπάνω
τὸ Νήριτο, τρανὸ βουνὸ ποὺ σειεῖ ἀψηλὰ τὰ φύλλα,
κι δλόγυρα πολλὰ νησιὰ τόντα κοντά ναι στᾶλλο,
ἡ Σάμη καὶ τὸ Δουλιχιό, καὶ ἡ Ζάκυνθο ἡ δεντράτη.
Ἐτούτη χάμου ἀπλώνεται στὰ πέλαγα τῆς Δύσης,
τᾶλλα νησιά ναι ξέχωρα, στάνατζελεμμα τοῦ ἥλιου.
Πέτρες γεμάτο, μὰ καλὸ λεβέντες γιὰ νὰ βγάζῃ.
"Άλλο ἀπ' τὴ γῆς μου πιὸ γλυκὸ δὲν ξέρω ἔγὼ στὸν κόσμο.
Μὲ κράτησε καὶ ἡ Καλυψώ, ἡ θεὰ ἡ χαριτωμένη,
μὲς στὴ σπηλιά της, κι ἀντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε· 30
μὲ κράτες στὰ παλάτια της ἡ Κίρκη, ἡ θεὰ τῆς Αἴας,
ἡ δολοπλέχτρα, κι ἀντρας της νὰ γίνω λαχταροῦσε:
ὅμως ποτὲς δὲ γύρισαν αὐτὲς τὸ νοῦ μου ἐμένα.
'Απὸ πατρίδα καὶ γονιοὺς γλυκότερο δὲν ἔχει
τίποτ' ὁ ἀνθρωπός, κι ἀς ζῆ σὲ πλουτισμένο σπίτι
γῆς ξενικιᾶς κι ἀπόμερης, μακριὰ ἀπὸ τοὺς γονιούς του.
Μὰ τώρα τὸ πολύπαθο ταξίδι ἀς ίστορήσω,
ποὺ ὁ μέγας Δίας μοῦ ὅρισε σὰ μίσενα ἀπ' τὴν Τροία.
"Απὸ τὸ Ἱλιο ὁ ἀνεμος στοὺς Κίκονες μὲ πῆρε,
στὴν Ἰσμαρο· ἐκεῖ χάλασα καὶ πολιτεία κι ἀνθρώπους 40
κι ὅσες γυναῖκες πήραμε καὶ πλούτια ἀπὸ τὴ χώρα,
σωστὰ τὰ μοιραστήκαμε, τὸ δίκιο νάχουν δῆλοι.
Τότες παρακινοῦσα ἔγὼ νὰ φύγοιμε μὲ βιάση,
μὰ αὐτοί, μεγάλη ἡ τρέλλα τους, δὲ θέλανε νάκούσουν,
μόν' πίναν ἄσμικτο κρασί, καὶ σφάζανε περίσσια
ἀρνιά, καὶ λοξοπόδαρα στὸ περιγιάλι βόδια.
Πήγαν ὡς τόσο οἱ Κίκονες καὶ Κίκονες φωνάξαν,
ποὺ ἀπὸ στεριάς γειτόνευαν καὶ ποὺ εἶταν πιώτεροι τους,
καὶ πιὸ παληκαράδες τους, καλοὶ νὰ πολεμοῦνε
ἀπάνω ἀπ' ἄρματα, ἡ πεζοί, σὰν τοῦφερονε ἡ ἀνάγκη.
Σὰν τάνθια ἥρθαν τῆς ἀνοιξῆς αὐτοί, καὶ σὰν τὰ φύλλα,

στὸ χάραμα. Μοῖςα κακὴ τότε ἔπεισ' ἀπὸ τὸ Δία
σ' ἐμᾶς τοὺς δύστυχους, πολλὰ γιὰ νὰ μᾶς φέρῃ πάθια.
Στῆσαν τὸν πόλεμο δημιοστὰ στὰ γλήγορα καράβια,
καὶ πέφταν κι ἀπὸ τίς δυὸς μεριὲς τὰ χαλκωτὰ κοντάρια.
Πρωὶ δέο εἶταν, καὶ ἔπαιρνε τὸ δρόμο της ή μέρα,
βαστιόμασταν ἀγνάντια τους, κι ἄζε εἶταν πιώτεροί μας.
Μὰ στῷ βοδιῶν τὸ λύσιμο σὰν ἥρθε δὲ Ἡλιος, τότες
οἱ Κίκονες τοὺς Ἀχαιοὺς πιὰ τσάκισαν καὶ σπρῶξαν.
Ἐξη ἀπὸ κάθε πλεούμενο χαλκόποδοι συντρόφοι
σκοτώθηκαν. Οἱ ἄλλοι ἐμεῖς γλυτώσαμε ἀπὸ τὸ χάρο.

Καὶ σηκωθήκαμε ἀπὸ ἐκεῖ βαριόκαρδοι, μὰ πάλε
καλὰ ποὺ δὲ χαθήκαμε σὰν τᾶλλα μας τᾶδερφια.
Καὶ δὲν κινήσαν τὰ γερτὰ καράβια μας, ὁσότουν
φωνᾶξαμε ἀπὸ τρεῖς φορὲς καθένα ἀπὸ τοὺς δικούς μας,
τοὺς δύστυχους, ποὺ πέσανε ἀπὸ τοὺς Κίκονες κομμένοι.
Καὶ ἔστειλ² ἀπάνω μας Βοριὰ δὲ Δίας δὲ συννεφάρης,
κι ἄγρια φουρτούνα σκέπασε τὴ γῆς καὶ τὰ πελάγη
μὲ νέφια, καὶ κατέβηκε σκοτάδι ἀπὸ τὰ οὐρανία.
Καὶ τὰ καράβια καταμπόδις χουμίζαν, καὶ τοῦ ἀνέμου
ἡ μάνητα ἥρθε καὶ ἔσκισε κομμάτια τὰ παννιά μας.
Καὶ κάτου ἐμεῖς τὰ ρίζαιμε, χαμὸς νὰ μὴ μᾶς ἔρθῃ,
καὶ στὴ στεριὰ μὲ τὰ κουπιὰ γοργὰ τραβήξαμε δέξω.
Ἐκεῖ παραμονεύαμε δυὸς νύχτες καὶ δυὸς μέρες,
καὶ τὴν καρδιὰ μᾶς ἔτρωγε τὸ βάσανο κι δὲ κόπος.
Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ Χρυσαυγοῦλα,
κατάρτια στήνουμε, λευκὰ παννιὰ τραβᾶμε ἀπάνω,
καθόμαστε, κι δὲ ἀνέμος μαζὶ μὲ τοὺς ποδότες
βάλαν τὰ πλοῖα στὸ δρόμο τους. Καὶ τότες θάξιωνόμουν
στὸν τόπο μου ἄβλαβος νάρθω, μὰ τὸ Μαλέα γυρονώντας
κῦμα καὶ ρέμα καὶ Βοριὰς μᾶς βγάζουνε ἀπὸ τὸ δρόμο,
καὶ πέρ³ ἀπὸ τὰ Κύθηρα στὰ πέλαα μᾶς πετᾶνε.

Μέρες ἐννιὰ μᾶς ἔδερναν οἱ φοβεροὶ οἱ ἀνέμοι
μὲς στὰ ψαρᾶτα πέλαγα: στὶς δέκα στὰ λημέρια
τῶ Λωτοφάγων ἥρθαμε, ποὺ θρέφουνται μὲ τᾶνθια.
Βγήκαμε τότες, καὶ νερὸ σὰν πήραμε ἀπὸ βρύση,
κοντὰ στὰ γοργοκάραβα στρῶσαν φαγὶ οἱ συντρόφοι.
Σὰ φάγαμε, σὰν ἥπιαμε, καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά μας,
συντρόφους τότες ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν

60

70

80

ποιοί ζούσανε σ^ο αὐτὴ τὴ γῆς σιταροφάγοι ἀνθρῶποι,
καὶ διάλεξα νομάτους δυὸ μὲ κήρυκα μαζί τους.

90

Πήγανε τότες, ζύγωσαν τοὺς Λωτοφάγους ἄντρες,
καὶ στοὺς συντρόφους μας αὐτοὶ κακὸ δὲ μελετοῦσαν
κανένα, μόν' τοὺς ἔδωκαν λωτὸν νάπογευτοῦνε.

Κι ὅποιος στὸ στόμα του ἔβαζε λωτοῦ καρπὸ μελᾶτο,
δὲν ἦθελε πιὰ μήνημα νὰ στείλῃ ἥ νὰ γυρίσῃ,
παρὰ νὰ μείνουν θέλανε στὴ γῆς τῷ Λωτοφάγων,
λωτὸ νὰ τρῶνε, γυρισμὸ πατρίδας λησμονῶντας.

Κλαίγανε σὰν τοὺς ἔφερα μὲ τὸ στανιὸ στὰ πλοῖα,
καὶ στὰ ξυγὰ ἀποκάτωθε τοὺς ἔσυρα δεμένους.

Τοὺς ἄλλους τότες φώναξα συντρόφους νάνεβοῦνε
μὲ μᾶς στὰ γοργοκάραβα, μὴν τύχῃ καὶ κανένας
γευτῇ λωτὸ καὶ γυρισμὸ πατρίδας λησμονήσῃ.

100

Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερὰ τάφροδασπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Βαριόκαρδοι τραβᾶμε δύπρος, κ^αρχόμαστε στὰ μέρη
ποὺ οἱ δύστρυοποι κ^αρ οἱ ἄνομοι Κύκλωπες κατοικοῦνε.
αὐτοὶ ποὺ στοὺς ἀθάνατους θεοὺς τάφρηνον δλα,
καὶ δὲ φυτεύουν, μήτε γῆς δργώνουνε ἀπατοί τους,
μόν' καθετὶς ἀνέσπαρτο κι ἀνόργωτο φυτρώνει,
στάρια, κριθάρια, κλήματα ποὺ δίνουν τὸ κρασί τους
τὸ σταφυλᾶτο, κ^αρ ἡ βροχὴ τοῦ Δία τὰ μεγαλώνει.

Βουλές δὲν ἔχουν, σύναξες καὶ νόμους δὲ γνωρίζουν,
μόνε στῶν ἀψηλῶν βουνῶν τὶς ἄκρες λημεριάζουν,
μέσα σὲ σπήλια δλόβαθα, καὶ ἔχωρα καθένας
κρίνει γυναίκα καὶ παιδιά, καὶ δὲν ψηφάει τοὺς ἄλλους.

110

Ἄγριονήσι ἀπλώνεται παρόξο ἀπ^τ τὸ λιμάνι,
μήτε κοντὰ μήτε μακριὰ ἀπ^τ τὴ χώρα τῶν Κυκλώπων,
δεντρότοπος, κι ἀγριόγιδα βρίσκουντ^ρ ἐκεῖ περίσσια,
τὶ ἀνθρώπινη πατημασιὰ τὴ ζωὴ δὲν τοὺς ταράζει,
μήτ^ρ ἐκεῖ μπαίνουν κυνηγοὶ ποὺ σὲ θρυμάνια μέσα

120

μὲ κόπους καὶ μὲ βάσανα σκαλώνουν κορφοθούνια..

Μήτε σκεπάζουνε τὴ γῆς κοπάδια ἐκεῖ κι ἀλέτρια,
μόνε ἀσπαρτη κι ἀνόργωτη κι ἀπὸ κατοίκους κήρα

γιὰ πάντα εἶναι, καὶ χαίρουνται τὰ γίδια τὴ βοσκή της.

Τὶ πλοῖα κοκκινόπλωρα οἱ Κύκλωπες δὲν ἔχουν,
καὶ μαραγκοὺς νὰ φτιάνουνε καλόστρωτα καράβια,

καλὰ γιὰ νάρμενίζουνε καὶ νάρχουνται σὲ χῶοες,
καὶ ποὺ μ^ῷ αὐτὰ γυρίζοντας γνωρίζουνται οἱ ἀνθρώποι
ἄν τάχανε, καλόχτιστο καὶ τὸ νησί τους θᾶταν.

130

Καλὸν νησί, ποὺ θάφερνε στὴν ὕδα τους ἀπ^τ δλα·
δίπλα τοῦ ἀφρόασπρου γιαλοῦ λιβάδια ἔχει δροσᾶτα
καὶ μαλακά, ποὺ ἀθάνατα θὰ γίνουνταν ἀμπέλια·
ἴσιος κι ὁ τόπος γιὰ δργωματά τὸ στάρι στὸν καιρό του
βαθὺ θὰ τὸ θερίζανε, τ^ῷ εἶναι παχὺ τὸ χῶμα.

Καὶ στὸ λιμιώνα τὸν καλὸ μῆτε παράγγι θέλει,
μῆτε νὰ φύκηται ἄγκουρες, κι οὔτε νὰ δένης πρόμη·
μόνε τραβοῦν τὰ πλοῖα στὴ γῆς οἱ ναῦτες, κι ἀπαντέχουν
τὴν ὅρεξη τοῦ ταξιδιοῦ, καὶ πρόμος νὰ φυσήξῃ.

140

Καὶ τρέχει κρούσταλλο νερὸ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἄκρη,
ἀπὸ πηγὴ βαθιᾶς σπηλιᾶς, μ^ῷ δλοτριγύρω λεῦκες.

Ἐκεῖ νὰ πιάσουμε ἥρθαμε, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε,
μέσα σὲ νύχτα σκοτεινή, ποὺ τίποτις δὲ θώρειες·
τὶ καταχνιὰ μᾶς σκέπαζε, καὶ μῆτε τὸ φεγγάρι
τὰ νέφια δὲν τὸ ἀφήνανε στὸν οὐρανὸ νὰ φέγγη.

Κανένας τότες τὸ νησὶ δὲν μπόρειε νὰ ξανοίξῃ,
καὶ τὰ μακριὰ τὰ κύματα ποὺ πρὸς τὴ γῆς κυλιόνταν
δὲν τάδαμε, ὡσπου τὰ καλὰ καράβια σέρναμ^τ ὅξω.

Μαζώξαμε δλα τὰ παννιὰ σὰ σύρθηκαν τὰ πλοῖα,
καὶ στάριογιάλι βγήκαμε, κ^ῷ ἐκεῖ μᾶς πῆρε ὁ ὑπνος
προσιμένοντας τὴν ὕδατα αὐγὴ νάρθη καὶ νὰ μᾶς φέξῃ.

150

Ἐφεξ^τ ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
καὶ τὸ νησὶ θαμάζοντας γυρνούσαμε νὰ δοῦμε.

Οἱ νύφες τότες στὰ βουνά, τοῦ Δία οἱ θυγατέρες,
τὰ γίδια ξεκινήσανε, νὰ βροῦν φαγὴ οἱ συντρόφοι.
Γερτὰ δοξάρια καὶ μακριὰ κοντάρια ἀπ^τ τὰ καράβια
ἀμέσως φέρνουμε, καὶ τρεῖς γενήκαμε παρέες·

χτυπᾶμε, καὶ μᾶς ἔδωσε ὁ θεὸς λαμπρὸ κυνήγι.

Μ^ῷ ἀκολουθοῦσαν δώδεκα καράβια στὸ καθένα
ώς ἐννιὰ γίδια πέσανε σ^ῷ ἐμένα ἀφῆκαν δέκα.

160

“Ολη τὴ μέρα, ὃς τοῦ ἥλιοῦ τὸ γέρμα, καθισμένοι
μὲ κρέας ξεφαντώναμε καὶ μὲ κρασὶ φλογῆτο,
τὶ ἀκόμα βάστας τὸ κρασὶ τὸ μαῦρο στὰ καράβια,
ποὺ μάζωξε ὁ καθένας μας πολὺ μὲς στὶς λαγῆνες,
σὰν πήραμε τὴν ἰερὴ τὴ χώρα τῶν Κικόνων.

Καὶ βλέπαμε ἀντικρὺ καπνὸ στὰ μέρη τῶν Κυκλώπων,
καὶ ἀκούγαμε μαζὶ μὲν αὐτοὺς τὰ γιδοπρόβατά τους.

Κι δὲ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πλάκωσε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε γύραμε στῆς θάλασσας τὴν ἄκρη.

Ἐφεξέντης δὲ οδοιδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγοῦλα, 170
καὶ συντυχιὰ τοὺς φώναξα, καὶ σὲ δλουνούς τους εἶπα

«Οἱ ἄλλοι ἔσεις νὰ μείνετε, συντρόφοι ἀγαπημένοι
ἔγώ μὲ τὸ καρδάβι μου καὶ τοὺς δικούς μου σέρνω,
νὰ πάω νὰ μάθω τί λογῆς ἀνθρῶποι ἔκειθε ζοῦνε,
νᾶναι ἀραγες ἀδιάντροποι κι ἄγριοι κι ἀδικοπράχτες,
ἢ τάχα εἶναι φιλόξενοι, μὲ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους.»

Καὶ στὸ καρδάβι ἀνέβηκα, καὶ στοὺς συντρόφους μου εἶπα
νὰ λύσουνε τὶς γούμενες καὶ στὸ καρδάβι νᾶμπουν.

Κι αὐτοὶ ἔμπαιναν κι ἀραδιαστὰ καθίζανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὰ νερὰ τάφροσαπρα μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν. 180
Στὸν τόπο σάνε φτάσαμε ποὺ ἀλάργα δὲ βρισκόταν,
βλέπουμε δίπλα στὸ γιαλὸ σπηλιὰ κατὰ τὴν ἄκρη,
δαφνόστεγη, ἀψηλή, ποὺ ἀρνιὰ ξενύχτιζαν καὶ γίδια,
κι αὐλὴ μὲ βαθιορίζωτα λιθάρια τοιχωμένη
καὶ μὲ ἀψηλόφουντα ἰδρυὰ καὶ πεῦκα δλοτριγύρω.

Ἀντρας ἔκει θεόρατος λημέριαζε μονάχος,
ποὺ τὰ κοπάδια του ἔβοσκε σὲ ἀπόμακρα, καὶ μὲ ἄλλους
δὲν ἔσμιγε, παρὰ ἔπλεχνε ἀδικιὲς στὴ μοναξιά του.
Τέρας θεόρατο εἴτανε, καὶ μὲ ἄντρα ψωμοφάγο 190
δὲν ἔμοιαζε, παρὰ ἔμοιαζε δεντρᾶτο κορφοβούνι,
ποὺ μέσα στάψηλὰ βουνὰ μονάχο ξεχωρίζει.

Τότες στοὺς ἄλλους μου ἀκριβοὺς συντρόφους παραγγέλνω
ἔκει νὰ καρτερήσουνε, τὸ πλοῖο γιὰ νὰ φυλάγουν,
καὶ δώδεκα διαλέγοντας συντρόφους, ἔναν καὶ ἔναν,
ξεκίνησα μὲ ἀσκὶ τραγιοῦ, καλὸ κρασὶ γεμάτο.

Μοῦ τόχε δώσει δὲ Μάρωνας, τοῦ Εὐανθέα δὲ γόνος,
ίερέας τοῦ Ἀπόλλωνα, τῆς Ἰσμαρος προστάτη,
ποὺ αὐτόν, γυναίκα καὶ παιδὶ διαφέντεψα ἀπὸ σέβας,
τ' εἶχε τοῦ Φοίβου Ἀπόλλωνα τὸ φουντωμένο δύσο 200
λημέρι του καὶ μούφρερε μεγάλα δῶρα τότες.

Μοῦ χάριστ' ἐφτὰ τάλαντα χρυσάφι δουλεμένο,
κροντήρι, ἀσήμι μοναχό καὶ δώδεκα λαγῆνες
μοῦ γέμισε ἀσμιχτὸ κρασί, γλυκὸ πιοτὸ καὶ θεῖο,

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, 'Ομήρου 'Οδύσσεια. 'Εκδ. 1η

ποὺ δοῦλος δὲν τὸ γνώριζε στὸ σπίτι ἦ παρακόρη,
μόνε ἡ γυναίκα του κι αὐτός, καὶ μιὰ κελάρισσά του.
Καὶ γιὰ νὰ πιοῦνε τὸ γλυκὸ μαῦρο κρασί, ἔνα μόνο
ποτήρι σὲ εὔκοσι ἔφτανε μέτρα νερὸ δὲν γύσῃ,
κι ἀπ' τὸ κροντήρι ἀνέβαινε τὸ μοσκοθολητό του,
θάμα μονάχο· καὶ κανεὶς νὰ τάρνηθῇ δὲν μπόρειε.
Γέμισ' ἀσκὶ τρανὸ μ' αὐτό, πῆρα μαζὶ καὶ σάκκο
προμήθειες, τὶ ἀπαρχῆς ἐγὼ τὸ μάντεψα στὸ νοῦ μου
πῶς ἄντρα δύναμη πολλὴ ζωσμένο θάνταμώσω,
ἄγριο, ποὺ μήτε τὸ σωστὸ μήτε τὸ δίκιο νοιώθει.

Γλήγορα πᾶμε στὴ σπηλιά, μὰ ἔκεῖ δὲ βρήκαμέ τον,
παρὰ ἔβοσκε ἔξω στὶς βοσκὲς τὰ πλούσια του κοπάδια.
Σὰν μπήκαμε, κοιτάζαμε τὸ τί ἔχε μὲς στὸ σπήλιο·
τὰ τυροβόλια δλόγεμα, καὶ μὲς στὶς μάντρες στοίβα
τάρνια καὶ γίδια, ξέχωρα κλεισμένο τὸ κάθε εἶδος,
χώρια τὰ πρωτογέννητα, τὰ μεσιανά, τὰ τρίτα·
καὶ ἀγγειὰ ποὺ τὰ πλημμύριζε τυρόγαλο· καρδάρια
καὶ σκάφες, δλα διαλεχτά, ποὺ ἀρμεγε γάλα μέσα.
Τότε οἱ συντρόφοι μοῦκρεναν καὶ μὲ παρακαλοῦσαν,
τυριὰ καὶ γιδοπρόβατα νὰ πάρουμε ἀπ' τὶς μάντρες,
καὶ στὸ γοργὸ καράβι μας γυρίζοντας μὲ βιάση,
πὰς στάρμυρὰ τὰ κύματα νὰ βγοῦμε· κ' ἐγὼ τότες
δὲν ἄκουγα, ἀν καὶ θάτανε πολὺ καλύτερό μας,
μόνε ἥθελα κι αὐτὸν νὰ δῶ, καὶ δῶρα του νὰ λάβω.
Μὰ αὐτὸς δὲν εἴταν νὰ φανῇ πρόσχαρος στοὺς συντρόφους.

Καὶ σὰν ἀνάφαμε φωτιὰ καὶ κάναμε θυσία,
πήραμε φάγαμε τυρί, καὶ μέσα καθισμένοι
προσμέναμε ὥσπου ἀπ' τὴ βοσκὴ ξανάρθε· κουβαλοῦσε
ξύλα φορτὶο τρομαχικό, νὰ τάχῃ γιὰ τὸ δεῖπνο.
Σὰν τάρροιξε μὲς στὴ σπηλιά, βαρὺ σηκῶσαν βρόντο,
κ' ἐμεῖς στὰ μέσα τῆς σπηλιᾶς φύγαμε φοβισμένοι.
Μὲς στὴν ἀπλόχωρη σπηλιὰ τὰ πρόβατα μαζώνει,
ὅσ' αὐτὸς ἀρμεγε· δέξωθε τάσερνικά του ἀφῆκε,
τράγους, κριάρια, στρυμωχτὰ στοῦ αὐλόγυρου τὰ βάθια.
Σήκωσε τότες κ' ἔβαλε θυρόπετρα μεγάλη,
τόσο βαρειά, ποὺ εἰκοσιδυὸ δὲ θάσωναν ἀμάξια
τετράτροχα καὶ δυνατὰ ἀπὸ χάμου νὰ τὴ σύρουν.
Τέτοιο λιθάρι θεόρατο σὰν ἔβαλε στὴ θύρα,

210

220

230

240

πάθησε γίδες ἄρμεξε μαζὶ καὶ προβατίνες,
μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τάρνι της.
"Απ' τᾶσπρο γάλα τὸ μισὸν κατόπι ξεχωρίζει,
τὸ πήζει, καὶ μὲς στὰ πλεχτὰ καλόθια τὸ μαζώνει
Τάλλο μισὸν τὸ φύλαξε μέσα στάγγειά, νὰ τῷ
γιὰ δεῖπνο του σὰν ἥθελε, νὰ παιόνη καὶ νὰ πίνῃ.
Καὶ τὶς δουλειές του βιαστικὰ σὰν τέλειωσε, τὴ στιά του 250
ἄναψε, καί, ὡς μᾶς ξάνοιξε, φωνάζει: «Ω ἔνοι, ποιοί εἰστε;
καὶ ποῦθε ταξιδέψατε τοὺς πελαγήσους δρόμους;
Τάχα δουλειὰ σᾶς ἔφερε, ἦ ἐδῶ καὶ ἔκει πλανιέστε
στὶς θάλασσες, σὰν πειρατὲς ποὺ τριγυρνοῦν καὶ φέρνουν
μὲ τῆς ζωῆς τους κίντυνο ζημιὰ σὲ ξένον κόσμο;»

Εἶπε, καὶ ἐμᾶς μᾶς ἔκοψε μεμιᾶς τὰ ἥπατά μας
τὸ μουγκρητό του τὸ βαρὸν καὶ ἡ ὅψη ἡ γιγαντένια.
"Ομως τοῦ ἀπολογήθηκα κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπα·

«Ἀπὸ τὴν Τροία ἐρχόμαστε, Ἀχαιοὶ ποὺ μύριοι ἀνέμοι
μᾶς πέταξαν στῆς θάλασσας τὰ τρίσβαθα τὰ πλάτια. 260
Πατρίδα θέλαμε, κι ἀλλοῦ μᾶς φέραν ἄλλοι δρόμοι
τέτοιο τοῦ Δία στάθηκε τὸ θέλημα καὶ ἡ γνώμη.
Καὶ λέμε ἀπ' τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τάσκερι
πὼς εἴμαστε, ποὺ ἀκούστηκε στὰ πέρατα τοῦ κόσμου
μεγάλη χώρα παιώνοντας, πλῆθος λαὸς χαλνώντας.
Καὶ ἐμεῖς ποὺ ἐδῶ βρεθήκαμε, προσπέρτουμέ σου τώρα,
φιλοξενιὰ ἦ καὶ χάρισμα κανένα νὰ μᾶς δώσῃς,
σὰν ποὺ σὲ ξένους συνηθοῦν. Σεβάσου, ὡς δυνατέ μοῦ,
καὶ τοὺς θεούς· ἵκετες σου στεκόμαστε διμποστά σου.
Ξένους καὶ ἵκετες ἀγαπάει δὲ Δίας νὰ διαφεντεύῃ
ὅ θεὸς τῶν ξένων τῶν Ἱερῶν, ποὺ πάει μαζὶ τους πάντα.» 270

"Ετσ' εἶπα, κι αὐτὸς ἀξαφνα μὲ κάκια μοῦ ἀντισκόβει·
«Γιὰ κλούσιος εἶσαι, ὡς ξένε μου, γιὰ μοῦρθες ἀπὸ πέρα,
καὶ νὰ ψηφῶ μοῦ λὲς θεοὺς καὶ νὰ τοὺς ἔχω φόβο·
τὸ Δία τὸν αἰγιδόσκεπτο οἱ Κύκλωπες δὲν ψηφοῦνε,
μήτε τοὺς ἄλλους τοὺς θεούς, τ' εἴμαστε ἀνώτεροί τους.
Δὲ θὰ μὲ κάνῃ ἡ ὅχτοητα τοῦ Δία νὰ σᾶς ἀφήσω,
ἥξενα ἦ τοὺς συντρόφους σου, σὰ δὲν τὸ θέλω ἀτός μου.
Λέγε μου ὡς τόσο, ποὺ ἄραξες τῶριόφτιαστο καράβι;
σὲ κάποιαν ἀκρη, ἦ πιὸ κοντά; τὶ αὐτὸν νὰ ξέρω θέλω.» 280

Αὐτὰ εἶπε δοκιμάζοντας, μὰ δὲ μὲ γέλαιε ἔκεινος

ἔμενα τὸν πολύξερο, καὶ τοῦ ἀπαντῶ μὲ δόλο·

“Ο τρανταχτῆς μοῦ τσάκιος τὸ πλοῖο, δ Ποσειδώνας,
πετώντας το κατάβροχα σὲ κάβο ἐδῶ τῆς γῆς σας·
οἱ ἀνέμοι ἀπὸ τὰ πέλαγα τὸ σπρώξανε, μὰ ἐτοῦτοι
μαζὶ μὲ ἔμενα ἔφυγαν τὸ φοβερὸ τὸ τέλος.»

Εἶπα, μὰ ἀπὸ τὴν κάκια του μιλιὰ δὲ βγάζει ἔκεινος
μόν' χούμιξε, κι ἀπλώνοντας τὰ χέρια στοὺς συντρόφους,
ἄρπαξε δυό, καὶ σὰ σκυλιὰ κάτου στὴ γῆς τοὺς ούχτει.
Κυλιοῦνταν χάμου τὰ μυαλά, καὶ μούσκευαν τὸ χῶμα.
Τοὺς πῆρε, τοὺς κομμάτιασε, τοὺς τοίμασε γιὰ δεῖπνο,
καὶ σὰ λιοντάρι τοῦ βουνοῦ τοὺς τρώει χωρὶς νάφηση
σπλάχνο, ψαχνό, γιὰ κόκκαλο γεμάτο ἀπὸ μεδούλι.
Κ' ἔμεις στὸ Δία κλαίγοντας σηκώναμε τὰ χέρια,
τέτοια καμώματα φριχτὰ θωρώντας σαστισμένοι.

Κι δ Κύκλωπας τὴ διάπλατη σὰ γέμισε κοιλιά του,
κρέατ' ἀνθρώπου τρώγοντας καὶ γάλα ἀγνὸ ουφώντας,
μὲς στὴ σπηλιὰ ἔαπλώθηκε σιμὰ στὰ πρόβατά του.
Τότες ἔγὼ στοχάστηκα μὲς στὴν τρανὴ ψυχή μου,
νὰ πάω κοντά, τὸ κοφτερὸ σπαθὶ μου νὰ τραβήξω,
καὶ νὰ τὸ μπήξω δλόϊσα στὰ στήθια, ἔκει ποὺ δ φράκτης
βαστάζει τὸ συκώτι, ἀφοῦ τὸν ψάξω μὲ τὰ χέρια.
Μοῦρθε ὅμως ἄλλος στοχασμός, κ' εἴπα ὅχι τὶ μαζί του
κ' ἔμεις θενὰ χανόμασταν, τὸ βράχο μὴν μπορώντας
τὸ θεόρατο νὰ σπρώξουμε, ποὺ ἔβαλε αὐτὸς στὴ θύρα.
Καὶ στεναχτὰ προσμέναμε τὴ θεία αὐγὴ νὰ φέξῃ.]

(Σὰ φάνη ἡ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Αἴγυοῦλα,
φωτιὰ ἀναψε καὶ τὶς παχειές ἀρμεγε προθατίνες,
μὲ τᾶξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαζε τάρονί της.

Καὶ τὶς δουλειές τοῦ σπήλιου του σὰν τέλειωσε μὲ βιάση
ἀρπάζει ἀλλε δυὸ μαζί, καὶ γέμα την τοὺς κάνει.

“Ἀπὸ τὴ θύρα τὸν τρανὸ τότες σηκώνει βράχο,
κι δέξω ἀπὸ τὸ σπήλιο τὰ παχιὰ σὰν πῆρε πρόβατά του,
τὸν ἔαναθέτει, σκέπασμα σὰ νάταν σαῦπτοθήκης.

Σφυρίζοντας δ Κύκλωπας ἀνέβαζε στὰ δόη
τὰ πρόβατα κ' ἔγὼ στὸ νοῦ σκέδιο δχτρικὸ ζητοῦσα
νὰ γδικιωθῶ, κ' ἡ Ἀθηνᾶ νὰ μοῦ χαρίσῃ δόξα.
Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε καλύτερη στὸ νοῦ μου.
Μεγάλο χλωροκούτσουρο χάμου εἴτανε στὴ μάντρα.

290

300

310

ἔλια, ποὺ ἔκεινος τόκοψε, σὰν ἔεραθῇ νὰ τόχῃ
ραβδί του· καὶ μᾶς φάνηκε, τηρώντας το, μεγάλο
ὅσο κατάρτι καραβιοῦ τῶν εἴκοσι κουπιῶνε,
ἀπ' τὰ πλατιὰ τὰ φορτηγὰ ποὺ στὰ πελάγη τρέχουν.
Τόσο τρανὸς φαινότανε στὸ μάκρος καὶ στὸ πάχος.

320

Παίρνω καὶ κόβω ὡς μιὰν δργυιὰ κομμάτι ἀπὸ τὸ ἔύλο,
καὶ νὰ τὸ πελεκήσουνε προστάζω τοὺς συντρόφους·
κι αὐτοὶ τὸ σιάξαν· τότ' ἐγὼ στὴν ἄκρη τὸ μυτώνω,
καὶ σὰν τὸ καλοπύρωσα μὲ τῆς φωτιᾶς τὴν φλόγα,
τὸ ἀπίθωσα καὶ τόκρυψα στὴν κοποὶ ἀποκάτου,
ποὺ κοίτουνταν ἀμέτρητη στοίβα παντοῦ στὸ σπήλιο.

330

Καὶ λέω στοὺς συντρόφους μου νὰ φίξουν κλῆρο, ποιοί τους
μαζί μου θὰ κοτήσουνε νὰ πάρουν νὰ τοῦ μπήξουν
μέσα στὸ μάτι τὸ λοστό, καθὼς τὸν πάρῃ δ ὑπνος.
Βγῆκαν ἔκεινοι ποὺ κ' ἐγὼ ποθοῦσα νὰ διαλέξω·
τέσσερεις βγῆκανε, κ' ἐγὼ πέμπτος μαζί τους εἶμουν.
Σὰ βράδιασε, ἥρθε φέροντας τῶριόμαλλο κοπάδη,
κ' ἔβαλε μέσα τὰ παχιὰ τὰ πρόβατα στὸ σπήλιο,
ὅλα, χωρὶς κανένα τους στὴν δέξιαν αὐλὴν νάφήσῃ.
"Η κάτι ἀτός του νάνοιωσε, ἥ θεός τονε φωτοῦσε.

Σήκωσε τότες κ' ἔβαλε τὴν πέτρα τὴν μεγάλη,
καὶ γίδες κάθησε ἄρμεξε μαζί καὶ προβατίνες,
μὲ τάξη, καὶ τῆς καθεμιᾶς σιμὰ ἔβαλε τάρονί της.

Καὶ τὶς δουλειὲς τοῦ σπήλιου του σὰν τέλειωσε μὲ βιάση,
ἄρπαζει πάλε δυὸς μαζὶ καὶ δεῖπνο του τοὺς κάνει.

Τότες ἐγὼ τὸν Κύκλωπα σιμώνω καὶ τοῦ κρένω,
μὲν καρδάρι ὀλόγεμο μαῦρο κρασὶ στὰ χέρια·

«Νά, πάρε, πιές, ὅ Κύκλωπα, ποὺ τρῶς ἀνθρώπου κρέας,
νὰ δῆς πιοτὸ ποὺ φύλαγα κρυμμένο στὸ καράβι
σοῦ τόφερα γιὰ στάξιμο, ἵσως καὶ δεῖξῃς σπλάχνια,
καὶ πίσω στείλῃς με, μὰ ἐσὺ λυσσᾶς καὶ δὲ χορταίνεις.

350

Καὶ ποιός ἀπ' τοὺς πολλοὺς θητούς, σκληρέ, θὰ ξαναρχόταν
ἔδω, κατόπι ἀπ' τάνομα καμώματά σου ἐδαῦτα;»

Εἶπα, κ' ἔκεινος μὲ δρεξη τὸ παίρνει καὶ τὸ πίνει,
καὶ τόσο τὸ γλυκάθηκε, ποὺ δεύτερο γυρεύει

«Φέρε μου κι ἄλλο πρόθυμα, πές μου καὶ τόνομά σου,
νὰ σὲ φιλέψω δῶρο ἐγώ, ποὺ νὰ τὸ καμαρώνῃς.

Δίνει κ' ἔδω στοὺς Κύκλωπες ἡ πλούσια γῆς σταφύλια

ζουμὶ γεμᾶτα, ποὺ ἦ βροχὴ τοῦ Δία τὰ ὠριμάζει
μὰ εἶναι τῆς ἀμβροσίας αὐτὸ καὶ τοῦ νεχτάρου στάμα.»

Ἐίπε, καὶ ἐγὼ ἀπ’ τὸ φλογερὸ κρασὶ ἔσανάδωσά του· 360
τρεῖς τονὲ κέρασα φορές, καὶ τρεῖς τόπιε ὁ χαμένος.
Καὶ τὸ κρασὶ στοῦ Κύκλωπα τὰ φρένα σάνε μπῆκε,
τότες μὲ λόγια μαλακὰ τοῦ μίλησα καὶ τοῦπα.

«Κύκλωπα, τόνομά μου θές; Ἐγὼ σ’ τὸ φανερώνω·
καὶ ἐσὺ τὸ δῶρο ποὺ ἔταξες νὰ μὲ φιλέψῃς τώρα.
Κανένας ὄνομα ἔχω ἐγώ· Κανένα μὲ φωνάζουν
καὶ ἥ μάννα μου κι ὁ κύρως μου, καὶ οἱ ἄλλοι μου οἱ συντρόφοι.»

«Ἐτσ’ εἴπα, κι αὐτὸς ἀξαφνα μὲ κάκια ἀπολογιέται·
«Καὶ τὸν Κανέναν ὑστερα ἀπ’ τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους
θὰ φάω ἐγώ· μὰ πρῶτα αὐτούς τὸ δῶρο σου αὐτὸ θᾶναι.» 370

Ἐίπε, καὶ στρώθη ἀνάσκελα πεσμένος, τὸ χοντρό του
τὸ σιέροκο πλάγι γέροντας καθὼς κοιτόνταν, καὶ ὕπνος
τὸν πῆρε ἀκαταπόντεος, κι ἀπ’ τὸ λαιμό του βγαῖναν
κρασιὰ κι ἀνθρώπινες μπουκιές, ποὺ ἔρναε μεθυσμένος.
«Ἔχωσα τότες τὸ δαυλὸ στὴν ἀναμμένη στάχτη
νὰ πυρωθῇ, καὶ γκάρδιωνα μὲ λόγια τοὺς συντρόφους,
μὴν τύχῃ καὶ κανένας τους δειλιάσῃ καὶ δὲν ἔρθῃ.
«Οτι ἀρχιζε τὸ λιόξυλο νὰ καίῃ, χλωρὸ κι ἀν εἰταν,
καὶ σπιθιοβόλας κόκκινο, ἀπ’ τὴ φωτιὰ τὸ σέργω.

«Ολόγυρα στεκόντανε οἱ συντρόφοι μου, καὶ θάρρος
μεγάλο κάποιος στὴν ψυχὴ θεός μᾶς εἶχε βάλει.
Πῆραν αὐτὸ τὸ σουβλερὸ τὸ λιόξυλο στὰ χέρια,
τὸ μπήξανε στὸ μάτι του, καὶ ἐγὼ ἀπὸ πάνω τότες
τὸ στριφογύρωις καθὼς ὁ ἔντονος τρυπάνι
στριφογυρνάει σὲ καραβιοῦ δοκάρι, κι ἀποκάτου
τραβᾶν οἱ ἄλλοι ἀπὸ τὶς δυὸ τὶς ἄκρες τὸ δεμένο
λουρί καὶ τὸ κουνοῦν γοργά, καὶ δός του αὐτὸ γυρίζει
παρόμοια τὸ δαυλὸ καὶ ἐμεῖς τὸν πυρωμένο μέσα
στὸ μάτι του γυρνούσαμε, καὶ ἔτρεχε γύρω τὸ αἷμα.
Τὸ μάτι καίγουνταν, κι ὁ ἀχνὸς ματόφυλλα καὶ φρύδια
καψάλιζε, καὶ οἱ φύλλαι τους ἀπὸ τὴν πύρα τρίζαν.

Πῶς ὅταν τὸ σκεπάρνι του γιὰ τὸ τρανὸ πελέκι
χώνει στὸ κρύο νερὸ χαλκιάς, χοχλοβουύζει ἐκεῖνο,
σκληραίνοντας καὶ δύναμη στὸ σίδερο γεννώντας,
ἔτσι τὸ μάτι τσίριζε στὸ λιόξυλο τριγύρω.

Μούγκρις⁷ ἐκεῖνος φοβερά, κι ἀχολογοῦσε δ βράχος,
καὶ φεύγαμ⁸ ἐμεῖς τρέμοντας σὰν ἔσυρε ἀπ⁹ τὸ μάτι
τὸ λιόσυλο μὲ τὰ αἷματα βαμμένο πέρα ὡς πέρα.
Τὸ πέταξε ἀπ⁹ τὰ χέρια του τρελὸς ἀπὸ τὸν πόνο,
καὶ χούγιαξε φωνάζοντας τοὺς Κύκλωπες νάρθοῦνε
ἀπ⁹ τὶς σπηλιὲς ποὺ φώλιαζαν πὰς στάγοια κορφοδούνια. 400
Κ¹⁰ ἐκεῖνοι ἀκοῦσαν τὸν ἄχο, καὶ δῶθε κεῖθε ἐρχόνταν,
κι ἔξω ἀπ⁹ τὸ σπήλιο στέκοντας ωτοῦσαν τί παθαίνει

«Τί κακὸ σοῦρθε κ¹¹ ἐτσιδά, Πολύφημε, φωνάζεις,
μέσα σὲ νύχτα ἀθάνατη, καὶ μᾶς χαλνᾶς τὸν ὕπνο;
»Η παίρνει σου τὰ πρόβατα κάποιος θνητὸς μὲ ζόρι,
ἢ σὲ σκοτώνει αὐτὸς μαθὲς μὲ δύναμη ἢ μὲ δόλο;»

Κι δ δυνατὸς Πολύφημος μέσαθε κράζει «Ω φίλοι,
μὲ δόλο, δχι μὲ δύναμη. Κανένας δ φονιάς μου.»

Κι αὐτοὶ τοῦ ἀπολογήθηκαν μὲ λόγια φτερωμένα
«Κανένας σὰ δὲ σ¹² ἄγγιξε καὶ μόνος σου σὰν εἶσαι,
κακὸ ποὺ δ Δίας δ τρανὸς σοῦ στέλνει δὲν ξεφεύγεις.
Μόν¹³ κάλεσε τὸν κύρη σου, τὸ οργάνη Ποσειδώνα.» 410

Εἴπανε, κ¹⁴ ἔφυγαν· κ¹⁴ ἔγὼ στὰ μέσα μου χαιρόμουν,
ποὺ τόνομα τοὺς γέλασε, κ¹⁴ ἥ περισσή μου γνώση.
Κι δ Κύκλωπας στενάζοντας ἀπ⁹ τὸ βαρὺ τὸν πόνο,
ψάχνει καὶ πάει ὡς τὴν μπασιὰ καὶ τὸ λιθάρι σέρνει
καὶ κάθησε στὴ θύρα διμπρός, ἀπλώνοντας τὰ χέρια,
κάποιον νὰ πιάσῃ ἀν ἔβγαινε στάρνιὰ κρυμμένος μέσα.
Τόσο ἄμιαλος πὼς εἴμουνα τὸ θάρρεψε στὸ νοῦ του.

Ως τόσο ἔγὼ τρόπο σωστὸ ζητοῦσα γιὰ νὰ φέρω
κακοῦ θανάτου γλυτωμὸ σὲ μένα καὶ στοὺς ἄλλους,
καὶ δόλους ἔπλεχνα πολλοὺς γιὰ χάρη τῆς ζωῆς μας,
γιατὶ μεγάλη συφορὰ μᾶς τριγυροῦσε τότες.

Καὶ νά, ποιά γνώμη φάνηκε ἥ καλύτερη στὸ νοῦ μου.
Εἰχε κριάρια ἐκεῖ παχιά, πυκνόμαλλα, μεγάλα,
ῳραῖα, καὶ ποὺ μαύριζε ἥ προθειά τους σὰ γιοφύλλι
αὐτὰ σιγὰ μὲ λυγαριὲς καλοστοιμένες δένω,
ποὺ δ Κύκλωπας γιὰ στρῶμα του τὶς εἶχε δ θεομπαίχτης,
ὅλ¹⁵ ἀπὸ τρία· τὸ μεσιανὸ μ¹⁶ ἔν¹⁷ ἀντρα φορτωμένο,
καὶ τάλλα ἀπὸ τὶς δυὸ μεριὲς νὰ τονὲ διαφεντεύουν.
ἔτσι τὰ κάθε τρία ἀρνιὰ κ¹⁸ ἔνα ἀντρα κουβαλοῦσαν.
Πιάνω κ¹⁹ ἔγὼ τὸ πιὸ λαμπρὸ κριάρι ἀπὸ τὴ οάχη,

420

430

καὶ στὴν κοιλιά του χαμηλὰ τὴ μαλλιαρὴ κρεμιέμαι,
ἀπὸ τῶδοι του μαλλὶ σφιχτὰ καὶ καὶ δυνατὰ πιασμένος.
Ἐκεῖ βαριαστενάζαμε προσμένοντας νὰ φέξῃ.

Κ' ἡ οδοδάχτυλη ἡ Αὐγὴ σὰ φάνηκε ἀπὸ τὰ σύστη,
πρὸς τὴ βοσκὴ χουμίξανε τάσεονικὰ κοπάδι,
κι ἀνάρμεγα βογγούσανε τὰ θηλυκὰ στὶς μάντρες,
τὶ σκάζαν τὰ μαστάρια τους κι αὐτὸς τυραννισμένος.
ἀπὸ τὸν πόνους, ἔψαχνε τὶς οράχες τῶν προβάτων
δῷθὰ καθὼς στεκόντανε μὴ νοιώθοντας δὲ κλούβιος
πῶς δῆλοι στὰ μαλλᾶτα τους τὰ στήθια εἴταν δεμένοι.
Προβάλλει ἀπὸ δῆλα πιὸ στερνὸ στὴ θύρα τὸ κριάρι,
μὲ ἐμένα τὸν παμπόνηρο καὶ τὸ μαλλὶ φορτιό του.
Καὶ ψάχνωντάς το δὲ δυνατὸς Πολύφημος τοῦ κρένευ.

Ἔκριάρι μου καλό, γιατί στερνὸ ἀπὸ τὸ σπήλιο βγαίνεις,
ἐσὺ ποὺ δὲν ἀπόμνησκες ποτὲς ἀπὸ τἄλλα πίσω,
μόν' πρῶτο τὸν χλωροὺς ἀνθοὺς τοῦ γρασιδιοῦ νὰ κόψῃς
πηλάλαες, καὶ στὶς οεματιὲς οοβόλαες πάντα πρῶτο.
καὶ τῷρα μοῦροχεσαι στερνό· γιὰ τάχα τοῦ κυροῦ σου
κ' ἐσὺ τὸ μάτι λαχταρεῖς, ποὺ μὲ κακοὺς συντρόφους
μοῦ τόβγαλε, σὰ·ζάλισε μὲ τὸ κρασὶ τὸ νοῦ μου,
καταραμένος ἄνθρωπος, ἔκεινος δὲ Κανένας,
ποὺ ἐγὼ θαρρῶ ἀπὸ θάνατο κακὸ δὲ θὰ γλυτώσῃ.
Ἄν είχες γνώμη δπως ἐγὼ καὶ μιλησιὰ σοῦροχόταν,
γιὰ νὰ μοῦ πῆς ποὺ κρύβεται καὶ δὲν τὸν φτάνει ἡ δργή μου,
ἔδω κ' ἔκει θὰ σκόρπαιαν σκασμένα τὰ μυαλά του
στὸ σπήλιο χάμου, καὶ μικρὴ θάχε ἡ ψυχὴ μου ἀνάσα
ἀπὸ τὰ δεινὰ ποὺ δὲ τίμος Κανένας μοῦ ἔχει φέρει.»

Αὕτα σὰν εἶπε, τόσπρωξε καταόξω τὸ κριάρι.
Κι ἀπὸ τὴ σπηλιὰ ἀμα βγήκαμε κι ἀπὸ τῆς αὐλῆς τὸ γῆρο,
ξελύθηκα, καὶ ξέλυσα κατόπι καὶ τὸν ἄλλους,
κι ἀπὸ τὰ λιγνόποδα τάρνια, ποὺ ξύγγι εἴταν γεμάτα,
πολλὰ στὸ δρόμο ἀρπάζοντας γυροῦμε στὸ καράβι.
Χαρῆκαν σὰ μᾶς εἶδανε τοῦ καραβιοῦ οἱ συντρόφοι,
ἐμᾶς ποὺ ξεγλιτώσαμε τὸν ἄλλους τὸν θρηνοῦσαν.
Κ' εὐτὺς ἐγὼ τὸν ἔγγεψα νάφήσουνε τὶς κλάψες,
καὶ πρόσταξα τὰ ὀριόμαλλα τάρνια μὲ μιᾶς νὰ φέξουν
στὸ πλοϊο, καὶ πρὸς τάρμυρὰ τὰ πέλααι νὰ τραβήξουν.

Καὶ μέσα εὐτὺς μπῆκαν αὐτοί, καθήσανε στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτεόδο γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Σὰν εἴμασταν ὅσο μακριὰ μπόρειε ἡ φωνὴ νὰ φτάσῃ,
τότες ἐγὼ τοῦ Κύκλωπα πειραχτικὰ φωνάζω.

«Δὲ σοῦταν, Κύκλωπα, γραφτό, δειλοῦ θνητοῦ συντρόφους
νὰ φᾶς μὲς στὴ βαθειὰ σπηλιὰ μὲ τόση ἀγριωσύνη.

Μόνε γραφτό ταν τὰ ἔργα σου τὰ μαῦρα νὰ σὲ βροῦνε,
ποὺ δὲ φοβήθηκες, σκληρέ, στὴ στέγη σου τοὺς ξένους
νὰ φᾶς, κι ὁ Δίας κ' οἵ θεοὶ σοῦ τὰ πλερῶσαν τώρα.»

Εἶπα, κ' ἐκείνου χόλιασε περσότερο ἡ ψυχὴ του,
καὶ ξεκολνώντας τὴν κορφὴν τρανοῦ βουνοῦ, τὴν παίρνει
κι ὅμπρος στὸ μελανόπλωρο καράβι τὴν τινάζει.
[καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ.]

Κ' ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἥρθε κάτω ἡ πέτρα
κ' εὐτὺς τὸ κῦμα τράβηξε στὰ πίσω τὸ καράβι,
φουσκωνεριὰ ἀπ' τὸ πέλαγο, κι ὁσι τὴ στεριὰ τὸ φέρνει.
Μὰ ἐγὼ κοντάρι ἀρπάζοντας μαρῷ τόσπρωξα ἀλάργα,
καὶ στοὺς συντρόφους ἔγγειψα μὲ τὸ κεφάλι ἀμέσως,
προστάζοντας νὰ πιάσουνε κουπὶ γιὰ νὰ σωθοῦμε,
ἀπ' τὸ χαμός καὶ στὸ κουπὶ μεμιὰς αὐτοὶ οηχτῆκαν.

Στὴ θάλασσα ὅμως διάστημα σὰ βγήκαμε ἄλλο τόσο,
ἐγὼ ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα τοῦ Κύκλωπα, ἀν κ' οἵ ἄλλοι
μὲ λόγια παρακαλεστὰ μὲ μπόδιζαν καὶ κρέναν.
«Τέτοιον ἀγριάνθρωπο τί θές, καημένε, κ' ἐρεθίζεις;

ποὺ μιά του μοναχὴ πετριὰ μᾶς γύρισε τὸ πλοῖο
κατὰ στεριᾶς καὶ λέγαμε πῶς ἥρθε πιὰ ὁ χαμός μας.
Κι ἀνίσως-τότες ἀκουγε λαλιὰ γιὰ φωνητό μας,
κομμάτια θὰ μᾶς ἔκανε κεφάλια καὶ καράβι,

μὲ κάποια του χοντρόπετρα· τόσο μακριὰ τὶς φύγτει.»
Εἶπαν, μὰ ἐγὼ ὁ τρανόψυχος δὲν ἥθελα νάκούσω,
μόν' ἄλλη μιὰ τοῦ φώναξα μὲ χολιασμένα σπλάχνα.

«Κύκλωπα, ἀν ἀνθρωπος θνητὸς κανένας σὲ φωτίζῃ
πῶς ἔτυχε τὸ μάτι σου κακοτυφλιὰ νὰ πάθῃ,
τόχει τυφλώσει νὰ τοὺς πῆς ὁ κονρσευτὴς Δυσσέας,
τοῦ Λαερτη ὁ γιός, ποὺ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἡ κατοικιά του.»

Αὐτὰ εἶπα, καὶ μονγκοίζοντας ἀπολογήθη ἐκείνος:
«Ἄλλοτε, γιὰ δὲς πῶς τὰ παλιὰ μαντέματα μοῦ βγῆκαν.
Εἶταν ἐδῶ προφήτης μας παράξιος καὶ μεγάλος,

480

490

500

δ Τήλεμος τοῦ Εύρυμου δ γιός, στὴ μαντοσύνη πρῶτος,
ποὺ γέρασε μαντεύοντας στὴ χώρα τῶν Κυκλώπων. 510
αὐτὰ δὲ εἰκεὶς μοῦ τάλεγε πὼς θὰ γενοῦν μιὰ μέρα,
καὶ πὼς θὰ χάσω ἐγὼ τὸ φῶς ἀπ' τοῦ Ὀδυσσέα τὰ χέρια.
Μὰ πάντα ἐγὼ φαντάζομουν κάποιον τρανὸ λεβέντη,
πὼς θάροθη ἐδῶ μὲ δύναμη μεγάλη ἀρματωμένος.
Κι ἔξαφνα τώρα ἔνας μικρὸς καὶ τιποτένιος νάνος,
δαμάζοντάς με μὲ κρασὶ τὸ μάτι μου στραβώνει.
Μὰ ἔλα, Ὀδυσσέα, γύρωνα ἐδῶ, νὰ σὲ ἔνοφιλέψω,
καὶ νὰ σοῦ κάμω προβοδὸ τὸ θεὸ τὸν κοσμοσείστη.
γιατ' εἴμαι ἐκείνου ἐγὼ παιδί, καὶ κύρης μου παινιέται.
Καὶ θὰ μὲ γιάνη ἀν θέλῃ, αὐτός, κι ὅχι ἄλλος μὲς στὸν κόσμο, 520
μήτε θεὸς μακαριστός, μήτε θνητὸς κανένας.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ ἀποκρίθηκα: «Μακάρι νὰ δυνόμουν
νὰ σὲ στερήσω ἀπὸ ψυχὴ κι ἀπὸ ζωὴ, καὶ μέσα
στὰ μαῦρα λημεριάσματα νὰ σὲ γκρεμίσω τοῦ Ἄδη,
νὰ μὴν μπορῇ τὸ μάτι σου νάνοιξη μήτε δ Σείστης.»

Εἶπα, κι αὐτὸς δεήθηκε στὸ μέγα Ποσειδώνα,
ἀπλώνοντας τὰ χέρια του στὰ ὄλόστροα τὰ οὐράνια:

«⁵³⁰Ω Ποσειδώνα, βασιταχτὴ τῆς γῆς, καὶ μαυροχήτη,
συνάκουσέ με, ἀν σοῦ εἴμαι γιός, καὶ κύρης μου ἀν παινιέσαι
κάμε δ Δυσσέας δ κουρσευτὴς νὰ μὴ γυρίσῃ πίσω,
[τοῦ Λαέρτη δ γιός, ποὺ βρίσκεται στὸ Θιάκι ἡ κατοικιά του].
Κι ἀν εἰν' τῆς μοίρας του γραφτὸ νὰ δῃ τοὺς ποθητούς του,
τὸ σπίτι τὸ καλόχτιστο καὶ τὴν πατρίδα ἐκεῖνος,
ἄς κακοφτάσῃ ἀργά, χωρὶς κανένα σύντροφό του,
μὲ ἔνο πλοῖο, καὶ συφροδὲς νὰ βρῇ στὸ σπιτικό του.»

Εἶπε, καὶ τὸν συνάκουσε δ θεὸς δ μαυροχήτης. μαυρόχαρος
Καὶ τότες πιὸ θεόρατη ἔανασηκώνει πέτρα,
στριφογυρνάει την, καὶ μὲ δρμὴ τὴ φύκτει γιγαντένια,
Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωδο καράβι τὴν τινάζει,
καὶ κόντεψε τοῦ τιμονιοῦ τὴν ἄκρη νὰ βαρέσῃ.
Κ' ἡ θάλασσα τρικύμισε σὰν ἥρθε κάτω ἡ πέτρα,
[κ' ἥρθε τὸ κῦμα κ' ἔσπρωξε πέρος ἀπ' τὴ γῆς τὸ πλοῖο]. 540

Καὶ στὸ νησὶ σὰ φτάσαμε ποὺ τὰλλα μας καράβια
τὰ καλοσκάρωτα ἔμνησκαν, καὶ ποὺ οἱ συντρόφοι γύρω
καθόντανε καὶ κλαίγουνταν προσμένοντάς μας πάντα,
ἴσια στὸν ἄμμο σύραμε καὶ ἀράξαμε τὸ πλοῖο,

καὶ τότες βγήκαμε κ' ἐμεῖς ἀπάνω στάκρογιάλι.

Καὶ φέροντας τὰ πρόβατα τοῦ Κύκλωπα ἀπὸ τὸ πλοῖο,
τὰ μοιραστήκαμε, μὴ βγῆ κανεὶς ἀδικημένος.

Μὰ στῶν ἀφριῶν τὸ μοιρασμα μοῦ δώσανε οἱ λεβέντες 550
καὶ τὸ κριάρι ἔχωρα καὶ τόσφαξα στὸν ἄμμο,
τοῦ Δία τοῦ μαυρονέφελου, ποὺ εἶν' ὅλων βασιλέας,
καὶ τὰ μεριὰ τοῦ πρόσφερα μὰ ἐκεῖνος ἀψηφοῦσε
θυσίες, καὶ λογάριαζε τὰ πλοῖα μας νάφανίσῃ
τὰ καλοσκάρωτα, μαζὶ μὲ τοὺς καλοὺς συντρόφους.

Ἐκεῖ λοιπὸν καθόμασταν ὀλήμερα ὡς τὸ γέρομα,
μὲ κρέατα καὶ μὲ κρασὶ γλυκὸν φαγοποτώντας.

Κι δὲ ἥλιος σάνε βύθισε, κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
νὰ κοιμηθοῦμε πέσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.

"Εφεξ" ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα, 560
καὶ τότες τοὺς συντρόφους μου προστάξω στὰ καράβια,
νὰ μποῦν καὶ τὰ πρυμόσκοινα νὰ λύσουν. Κι αὐτοὶ μπῆκαν
κι ἀπάς στοὺς πάγκους πήγανε καὶ κάθησαν ἀράδα,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸν γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἀν κ' εἴμασταν σωσμένοι,
τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ.

Στῆς Αἰολίας τὸ νησὶ τότε ἥρθαμε, ποὺ ζοῦσε
τοῦ Ἰππότη δὲ γιὸς δὲ Αἴολος, τῶν θεῶν ἀγαπημένος·
νησὶ πλεούμενο χαλκὸς τειχὶ τὸ περιζώνει,
γερὸ σὲ δρθὰ καὶ γλιστερὰ θεμελιωμένο βράχια.

Καὶ δώδεκα εἶχε αὐτὸς παιδιὰ μὲς στῶδιο του παλάτι,
ἔξη κοπέλλες, κ' ἔξη γιούς, τῆς ὕδρας παληκάρια.

Στὶς ἔξη θυγατέρες του δίνει γαμπροὺς τοὺς γιούς του,
ποὺ ζοῦνε μὲ τὸν κύρη τους καὶ μὲ τὴν ἀξια μάννα,
καὶ μύρια χαίρουνται μαζὶ πιοτὰ καὶ καλοφάγια.

"Ολήμερα γεμᾶτο ἀχὸ καὶ τσίκνα τὸ παλάτι,
κι δλονυχτὶς πλαγιάζουνε μὲ τὰ καλά τους ταίρια,
πάνω σὲ μαλακὰ χαλιὰ καὶ σκαλιστὰ κρεββάτια.

Σ' αὐτῶν τὴ χώρα φτάσαμε καὶ τὰ λαμπρὰ παλάτια.

Μήνα μὲ ἔνοφίλευαν καὶ καθετὶς ρωτοῦσαν,
γιὰ τὸ Ἰλιο, γιὰ τοὺς Ἀχαιούς, τὰ πλοῖα, τὸ γυρισμό τους.

10

κ' ἔγώ τοῦ τὰ δηγόμουνα μὲ τὴ σειρὰ καθένα.
Μὰ σὰν τοῦ ζῆτησα κ' ἔγώ νὰ μὲ ἔεποδοδώσῃ,
ὅχι δὲν εἰπε, μόν' καλὴ προβόδωση μοῦ κάνει.
Ἔγδαρε βόδι ἐννιάχρονο, καὶ μοῦδωσε τάσκι του
μὲ κάθε ἀνέμου βουητεροῦ φυσήματα γεμάτο·
τὶ δι γιὸς τοῦ Κρόνου φύλακα τὸν είχε τῶν ἀνέμων,

20-

νὰ παύῃ ἢ νὰ σηκώνῃ αὐτὸς ὅποιον ἀγέρα θέλει.
Καὶ μὲ ἀσημένιο τόδεσε μὲς στὸ καράβι νῆμα,
ποὺ μῆτε λύγο φύσημα ἀπεκεῖ νὰ μὴν ἔεφεύγῃ·
καὶ μοῦ ἔβγαλε τὸ Ζέφυρο γιὰ νὰ καταβοδώσῃ
κ' ἔμᾶς καὶ τὰ καράβια μας· μὰ δὲρμος νὰ τελειώσῃ
δὲν ἔμελλε, τὶ ἀπ' ἀγνωσιὰ χαθήκαμε δική μας·

Μέρες ἐννιὰ ἀρμενίζαμε μερονυχτίς· στὶς δέκα
ἀρχίζει πιὰ καὶ φαίνουνταν ἡ γῆς ἡ πατρική μου,
καὶ τὶς φωτὶς ξανοίγαμε ποὺ καίγαν ἀντικρύ μας.
Τότες ἔγώ γλυκόπεσα στὸν ὕπνο ἀποσταμένος,
ποὺ κανενὸς δὲν ἄφηνα τοῦ καραβιοῦ τὴ σκότα,
μόνε ἵδιος μου τὴν κράταγα, πιὸ γλήγορα νάρθοῦμε·
κι ὅλοι οἱ συντρόφοι μου ἀρχινοῦν κι ἀναμεσά τους κρένουν,
πῶς τάχα μάλαμα ἔφερνα κι ἀσημικὸ μαζί μου,
τοῦ Αἴολου τοῦ τρανόκαρδου τοῦ γιοῦ τοῦ Ἱππότη δῶρο.
Καὶ γύρισε καὶ μίλησε τοῦ πλαγινοῦ του κάποιος.

30-

«Γιὰ δῆτε πῶς τὸν ἀγαποῦν παντοῦ καὶ τὸν τιμοῦνε,
σ' ὅποιους ἀνθρώπους ἔρχεται καὶ σ' ὅποια χώρα βγαίνει.
Ἄπ' τὴν Τρωάδα θησαυροὺς πολλοὺς κι ὥραιοις φέρνει,
κ' ἔμεις, ποὺ τὸ ἵδιο κάναμε ταξίδι ὅπως ἐκεῖνος,
γυροῦσομε στὸν τόπο μας μὲ τάδειανὰ τὰ χέρια.
Καὶ τώρα δὲς τί δὲ Αἴολος τοῦ χάρισε γιὰ ἀγάπη·
ἄς πᾶμε κι ἄς κοιτάξουμε τί νάναι τάχα ἔτοῦτα,
πόσο χρυσάφι μὲς στάσκι καὶ πόσο ἀσῆμι φέρνει.»

40-

Εἶπαν, καὶ νίκησε ἡ κακὴ βουλὴ μὲς στοὺς συντρόφους.
Λῦσαν τάσκι, καὶ ξέσπασαν παντῆς λογῆς ἀνέμοι,
καὶ στρόβιλος τοὺς τράβηξε μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα
στὰ πέλαγα, καὶ κλαίγανε· κ' ἔγώ ξυπνῶ καὶ βλέπω,
καὶ μοναχός μου ἀνάδευα μέσα στὸν ἀξιο νοῦ μου,
γιὰ ἀπὸ τὸ πλοϊο νὰ φιχτῶ καὶ νὰ χαθῶ στὸ κῦμα,
γιὰ νὰ ὑποφέρω ἀμύλητα καὶ ζωντανὸς νὰ μείνω.
Κ' εἶπα νὰ μείνω ζωντανός, καὶ στὸ καράβι μέσπι

50-

κοιτόμουν δλοσκέπαστος· καὶ στὸ νησὶ τοῦ Αἰόλου
οἱ ἀνέμοι μᾶς ἔανάσπρωξαν, καὶ οἱ ἄλλοι ἀναστενάζαν.

Βγήκαμε τότες, πήραμε νερό, καὶ ἡ συντροφιά μου
καθῆσαν καὶ ἔφαγαν κοντὰ στὰ γλήγορα καράβια.

Κι ἀπὸ φαγὴ καὶ ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά μας,
πῆρα μαζί μου κήρυκα, καὶ ἀπὸ τοὺς συντρόφους ἔναν,
καὶ ὡς στοῦ Αἰόλου πήγαμε τὰ ἔακουστὰ παλάτια·

60

τὸν ηὔρα καὶ τῷγόπινε μὲ σύγκοιτη καὶ τέκνα.

“Αμα ἥρθαμε, καθήσαμε κοντὰ στοὺς παραστάτες,
πὰς στὸ κατώφλι ἀπόρησαν αὐτοὶ καὶ μὲ ρωτοῦσαν·

«Πῶς ἥρθες: τί κακοτυχιὰ σὲ βρῆκε, ὦ Ὀδυσσέα;
Πρόθυμα ἔμεῖς σὲ στεῖλαμε στῆς γῆς σου τὰ λημέρια,
καὶ στὰ παλάτια, καὶ ὅπου ἄλλοι λαχτάραγε ἡ καρδιά σου.»

Εἶπαν· καὶ ἐγὼ ἀποκρίθηκα μὲ τὴν ψυχὴν θλιμμένη·
«Κακοὶ συντρόφοι μὲν ἔβλαψαν, καὶ ὕπνος σκληρὸς ἀντάμα
μὰ ἐσεῖς ποὺ δύναμη ἔχετε, γλυτώστε μας, ὦ φύλοι.»

Μὲ τέτοια λόγια μαλακὰ τοὺς μίλησα, μὰ ἐκεῖνοι
ἄλλαι μείνανε δλοι τους, καὶ ἀπάντησε δ πατέρας·

70

«Γκρεμίσου, κακοδίζικε, μεμιὰς ἀπὸ τὸ νησὶ μου·
καλὸ δὲν τῷχω νὰ δεχτῶ καὶ νὰ ἔπεροβοδώσω
ἄνθρωπο ποὺ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τὸν κατατρέχουν.
Γκρεμίσου, τὶ θεῶν δργὴ σὲ ἔχει ὡς ἔδω σταλμένο.»

Εἶπε, καὶ μὲν ἔδιωξε ἀπὸ ἔκει καὶ ἐγὼ βαριοθλιβόμουν.
Καὶ βγήκαμε ἀρμενίζοντας μὲ τὴν καρδιὰ καημένη.
Καὶ μὲ σκιαγμένο οἱ ἀντρες νοῦ βαριὰ λαμνοκοποῦσαν,
τοῦ κάκου, τὶ δὲ φαίνονταν τοῦ γυρισμοῦ ἡ ἐλπίδα.

“Εξ μέρες ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ὕδιο,
στὶς ἔφτὰ μέρες φτάνουμε στῆς Λάμος τῶδιο κάστρο,
στὴν ἄψηλὴ Τηλέπυλο, τῶ Λαστρυγόνων χώρα,
ποὺ βοσκὸς μπαίνει καὶ βοσκὸ ποὺ βγαίνει συντυχαίνει.
“Αγρυπνος ἀνθρωπος μιστοὺς δυὸ ἔκει μποροῦσε νάχη,
τὸν ἔναν βόδια βόσκοντας, καὶ ἀρνὶα λευκὰ τὸν ἄλλον·
τὶ οἱ δρόμοι βρίσκουνται κοντὰ τῆς νύχτας καὶ τῆς μέρας.
Στῶδιο λιμάνι μπήκαμε ποὺ βράχοι τὸ τειχίζουν
τετράψηλοι κι ἀπὸ τὴ μιὰ πλευρὰ κι ἀπὸ τὴν ἄλλη,
κι ἄκρες προβάλλουν πεταχτὲς ἀντίκρου ἡ μιὰ τῆς ἄλλης
στὴ θάλασσα, καὶ εἰναι σιενὸ τοῦ λιμανιοῦ τὸ ἔμπα·
κεῖ μέσα φέρανε δλοι τους τὰ δίπλωρα καράβια.

80

90

Κεντὰ κοντὰ τὰ δέσανε μὲς στὸ βαθιὸ λιμιώνα,
τὶ κῦμα ἔκει δὲ φούσκωνε μικρὸ μήτε μεγάλο,
παρὸ γαλήνη ἀπλώνονταν δλόλευκη παντοῦθε.

Ἐγὼ μονάχος ἄραξα τὸ μαῦρο πλοῖο μου ἔξω
κατὰ τὴν ἄκρη, καὶ ἔδεσα στοὺς βράχους τὰ παράγγια,
κι ἀνέβηκα καὶ στάθηκα στάψηλου νᾶγγαντέψῳ·
μὰ μήτε ἀντρῶνε φαίνονταν μήτε βοδιῶν σημάδια,
μόνε καπνὸ ἀγναντεύαμε κι ἀνέβαινε ἀπὸ χάμου.

Τότες συντρόφους ἔστειλα νὰ πᾶνε καὶ νὰ μάθουν
τί λογῆς ζοῦν σ' αὐτὴ τὴ γῆς αιταροφάγοι ἀνθρῶποι·
διάλεξα δυό, καὶ κήρυκα τοὺς ἔδωσα γιὰ τοίτο.

Κι αὐτοὶ τὸ δρόμο πήρανε τὸν λσιο, ποὺ τάμαξια
στὴ χώρα ἀπ' τάψηλὰ βουνὰ τὰ ἔντα κατεβάζαν.

Κόρη ἀνταμώνουν ποὺ ἔπαιρνε νερὸ ἀπ' τὴ χώρα ἀπόξῳ,
τοῦ Λαιστρυγόνα βασιλιὰ τὴ ζουλεμένη κόρη.

Στὴν Ἀστακία κατέβαινε, τὴν κρουσταλλένια βρύση,
ποὺ φέρνανε ἀπ' ἔκει νερὸ στὴ χώρα αὐτοῦ σταθῆκαν,
τῆς μύλησαν, καὶ ὡρτηξαν ποιός νάτανε τοῦ τόπου
δ βασιλιάς, καὶ τάχα ποιούς δρίζε αὐτὸς ἀνθρώπους.

Κ' ἔκεινη εὐτὺς τοὺς ἔδειξε τὰ σπίτια τοῦ γονιοῦ της.
Καὶ βρῆκαν τὴ γυναίκα του μὲς στὰ τρανὰ παλάτια,
σὰν κορφοθόνι θεόρατη, καὶ ὅψη της τρομάρα.

Φωνάζει αὐτὴ ἀπ' τὴν ἀγορὰ μεμιὰς τὸν Ἀντιφάτη,
τὸν ἄντρα της, κι αὐτὸς φριχτὸ ξολοθρεμὸ ποθώντας,
ἀρπάζει κάνει δεῖπνο του τὸν ἐν ἀπ' τοὺς συντρόφους.
Οἱ ἄλλοι οἱ δυὸ πετάχτηκαν καὶ δρόμο στὰ καράβια.

Τότες ἔκεινος χούγιαξε στὴ χώρα, καὶ οἱ ἀντρειωμένοι
οἱ Λαιστρυγόνες χούμιξαν δλοῦθε σὰν ἀκοῦσαν,
ἀρίθμητοι, καὶ μοιάζαν Γίγαντες, κι ὅχι ἀνθρῶποι.

Πέτρες, ἐνὸς ἀντρὸς φορτὶ τὴν καθεμιά, τινάζαν
ἀπὸ τὰ βράχια, καὶ ἔφερναν ἀχὸ στὰ πλοῖα μεγάλο,
τὶ οἱ ναῦτες ξολοθρεύονταν καὶ τὰ καράβια σπάζαν.

Σὰν ψάρια τοὺς καμάκιζαν κι ἀθλιό φαγὶ τοὺς κάναν.
Κι ὅσο ἀφανίζονταν αὐτοὶ μὲς στὸ βαθιὸ λιμιώνα,
ἔγὼ τὸ κοφτερὸ σπαθὶ τραβῶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,

καὶ κόβω τὰ πρυμόσκοινα τοῦ μαύρου καραβιοῦ μου.
Νὰ πέσουν τότες στὸ κουπὶ προστάζω τοὺς συντρόφους,
τὸ χάρο νὰ ἔφυγουμε· κι αὐτοὶ καθίζουν ὅλοι,

100

110

120

κι ἀναταράζουν τὰ νερὰ μὲ φόβο καὶ τρομάρα. 130

Φεύγει ἀπὸ τοὺς βράχους μιὰ χαρὰ τοὺς κρεμαστούς, καὶ βγαίνει σιὴ θάλασσα τὸ πλοῖο μου τάλλα χαθῆκαν δλα.

Καὶ πλέγαμε βαριόψυχοι, ποὺ ἀν κείμαστε σωσμένοι τόσους συντρόφους χάσαμε καλοὺς κι ἀγαπημένους.

Στὴν Αἴα τότες ἥρθαμε, νησὶ ποὺ κατοικοῦσε ἡ Κίρκη, ἡ ὁριόμαλη θεά, καὶ ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,

τοῦ Αἰήτη τοῦ κακόθουλον ἡ φοβερὴ αὐταδέρφη.

Γονιοί τους καὶ τῶνε δυονῶν δὲ φωτιστὴς δὲ Ἡλιος καὶ ἡ Πέρση, ποὺ τοῦ Ὡκεανοῦ παινιόταν θυγατέρα.

Ἐκεῖ τὸ ἀράξαμε σιγὰ στὴν ἄκρη τὸ καράβι, 140
μὲς σὲ λιμάνι ἀπάνεμο, καὶ θεὸς μᾶς ὀδηγοῦσε.

Βγήκαμε τότες μείναμε δυὸ μέρες καὶ δυὸ νύχτες,
τὶ δὲ ἀποσταμὸς τὴν ἔτρωγε κι δὲ πόνος τὴν καρδιά μας.

Τὴν τρίτη σὰ μᾶς ἔφερε τὴ μέρα ἡ χρυσαυγοῦλα,
πῆρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ καὶ τὸ κοντάρι τότες,

κι ἀπὸ τὸ καράβι κίνησα κι ἀνέβηκα τάψήλου,

ἵσως κι ἀνθρώπων ἔργα ἵδω κι ἀκούσω τὴ λαλιά τους.

Σὲ βράχου στάθηκα κορφῇ, κι ἀγνάντια μου τηρώντας, 150
ἀπὸ τὴν ἀπλόχωρη τὴ γῆς καπνὸ θωρῶ καὶ βγαίνει,
μεσ’ ἀπὸ τὰ δάση τὰ πυκνά, στῆς Κίρκης τὰ παλάτια.

Καὶ τότες συλλογιόμουνα κι ἀνάδευα στὸ νοῦ μου,
ἔκει ποὺ μαῦρο εἶδα καπνὸ νὰ πάγω καὶ νὰ μάθω.

Κι αὐτὸ μοῦ φάνη πιὸ σωστὸ νὰ σύρω πρῶτα κάτου
στὸ γοργὸ πλοῖο καὶ φαγὶ νὰ δώσω τῷ συντρόφῳ,
κι ἀπὲ νὰ στείλω μέρος τους νὰ πāνε καὶ νὰ μάθουν.

Οὐτὶ ἔφτανα πρὸς τὸ γυρτὸ καράβι, λὲς καὶ κάποιος
θεὸς νὰ μὲ σπλαχνίστηκε τὸν ἔρωτο, καὶ ἔνα λάφι

μοῦ στέλνει ἀψηλοκέρατο, παχύ, στὸ δρόμο ἀπάνω,
ποὺ ἀπὸ τοῦ δάσου τὴ βισκῆ κατέβαινε στὸ ρέμα

νὰ ἔδιψάσῃ, ποὺ τοῦ ἥλιοῦ ἡ πυράδα τόχε ἀνάφει. 160

Κεῖ ποὺ ἔβγαινε, τὸ βάρεσα στὸ φαχοκόκκαλό του,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλη πέρασε τὸ χάλκινο κοντάρι.

Πέφτει βογγώντας καταγῆς, καὶ πέταξε ἡ πνοή του.
Τὸ πάτησα, κι ἀπὸ τὴν πληγὴ τραβώντας τὸ κοντάρι,

τὸ στρώνω χάμου, καὶ σκοινὶ μὲ λυγαριές καὶ βοῦρλα
ῶς μιὰν δργυιὰ σὰν ἔστρωψα, μὲ τέχνη ἀπὸ ἄκρη δὲς ἄκρη,

καλόδεσα τοῦ θεότρανου τοῦ ζώου μαζὶ τὰ πόδια,

καὶ στὸ καράβι τῷφερόα ἀπ' τὸ σβέροκο φορτωμένος
μὲ τὸ κοντάρι ἀκκούμπισμα, τὶ ἀλλιῶς δὲ θὰ δυνόμουν
μὲ τὸ ἔνα χέρι νὰ βαστῶ τέτοιο θεριὸ στὸν ὄμο. 170

Μπρὸς στὸ καράβι τῷφριξα, καὶ σήκωσα τοὺς φίλους,
καθένα τους σιμώνοντας καὶ καλοπιάνοντάς τους·

«Ἄν καὶ θλιβόμαστε, παιδιά, δὲν κατεβαίνουμε ὅμως
στοῦ Ἀδη ἀκόμα τοὺς βυθοὺς πρὸν ἔρθῃ ἡ μαύρη ἡ ὕρα.
Ἐλάτε, κι ὅσο βρίσκεται στὸ πλοῖο μας φαγοπότι,
ἄς θυμηθοῦμε τὸ φαῖ, κι ἂς μὴ μᾶς δέρνῃ ἡ πεῖνα.»

Ἐίπα, κι αὐτοὶ μὲ ἀκούσανε, ἔσκεπτασαν τὰ μάτια,
κι ἀπάνου στὴν ἀκρογιαλιὰ θαμάζανε τὸ λάφι,
κεῖνο τὸ θεότρανο θεριό. Σὰν τό εἶδαν καὶ χαρῆκαν,
χερονιφτῆκαν καὶ ἔστρωσαν ἀρχοντικὸ τραπέζι. 180
Καὶ τότε ἔκει καθόμασταν δλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
μὲ ἀσωστο κρέας, μὲ γλυκὸ κρασὶ φαγοποτώντας·
μὰ δ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
τότες καὶ ἔμεις πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ἀπάνω.

«Ἐφεξ ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγοῦσλα,
κι δλους σὲ σύναξη ἔφερα, καὶ μίλησά τους καὶ εἶπα:
«Οσος κι ἀν εἶναι δι πόνος σας, συντρόφοι, ἀκούσετε με.
Ποῦνται ἡ αὐγὴ δὲν ἔρουμε, καὶ ποῦνται τὸ σκοτάδι,
καὶ ποῦ βουτάει κάτω ἀπ' τὴ γῆς δι φωτιστῆς δι Ἡλιος,
καὶ πάλε ποῦ σηκώνεται μὰ ἐλάτε κι ἂς σκεφτοῦμε
ἀν κάποιος τρόπος βρίσκεται δὲ βλέπω ἐγὼ κανέναν.
Ἀνέβηκα στὸ ἤάγναντο ποὺ εἶναι δῦλο βράχια καὶ εἶδα,
νησὶ ποὺ ἀτέλειωτα κρατοῦν πέλαα στεφανωμένο·
νησὶ στρωμένο καμηλά, μὰ ἔανοιγα στὴ μέση
καπνὸ ποὺ μέσο ἀπ' τὰ πυκνὰ τὰ δάσια ἔεκινοῦσε.»

Ἐίπα, κι αὐτοὺς τοὺς κόπηκε ἡ καρδιά, τὶ ἀνιστοροῦσαν
τὰ δσα δι Λαιστρογόνας πρὸν τοὺς ἔκαμε Ἀντιφάτης,
κι δι ἀντροφάγος Κύκλωπας μὲ τὴ σκληρὴ τὴ γνώμη,
καὶ δάκρια ἀρχίσανε πικρὰ νὰ χύνουν καὶ νὰ κλαῖνε. 200
Μὰ τὶ δφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μυρολόγι;
Τότ ἐγὼ χώρισα σὲ δυὸ παρέες τοὺς συντρόφους,
καὶ δυὸ τοὺς ἔβαλ ἀοχηγούς· ἐγὼ στὴ μιὰ παρέα,
καὶ τὸ θεόμοιαστο δρισα Εὑρύλοχο στὴν ἀλλη.
Μέσα σὲ κράνος χάλκινο τινάξαμε τοὺς κλήρους,
κι δι κλῆρος τοῦ τρανόψυχου τοῦ Εὑρύλοχου πετιέται.

Κίνησε αὐτὸς μὲ εἰκοσιδυὸ συντρόφους, ποὺ ὅλοι κλαῖγαν,
καὶ ἔμεῖς ποὺ πίσω μείναμε θρηνούσαμε τὸ ἔδιο.

Καὶ βρῆκαν σὲ ἀνοιχτοποιά, στῆς λαγκαδιᾶς τὴν μέσην, 210
χτισμένα μὲ τὸ μάρμαρο τῆς Κίρκης τὰ παλάτια.

Βουνήσους λύκους βλέπανε τριγύρω καὶ λιοντάρια,
ποὺ τάχει ἡ Κίρκη μὲ κακὰ βοτάνια μαγεμένα
μὰ ἀπάνω τους δὲ χούμιζαν, μόν' τις μακριὲς οὐραῖς τους
κουνώντας χοροπήδαγαν καὶ τοὺς καλοδεχόνταν.

Πῶς τὰ σκυλιά, ὅταν ἔρχεται ἀπὸ τραπέζι ὁ ἀφέντης,
τὸν καλοδέχουνται, γλυκὰ λιγούδια καρτερώντας,
ἔτσι τὰ δυνατόνυχα λιοντάρια αὐτὰ καὶ οἱ λύκοι
χαιρόνταν σειόντας τὴν οὐρά μὰ ἔκεινοι φοβηθῆκαν,
τέτοια θεριὰ παράξενα καὶ τρομερὰ θωράκωντας.

Στῆς ὁριοπλέξουσης θεᾶς τὰ ξώθυρα καθίζουν, 220
κι ἀκοῦν τὴν Κίρκη μέσαθε ποὺ γλυκοτραγουδοῦσε,
μεγάλοι φαίνοντας παννὶ κι ἀχάλαστο, σὰν ποῦναι
τῶν θεῶν τὰ ἔργα τὰ ψιλὰ καὶ τὰ λαμπρὰ καὶ τὰ ὄρια.

Τότε δὲ Πολίτης δὲ ἀρχηγός, ποὺ ἀπὸ ὅλους τοὺς συντρόφους
μούστανε φίλος πιὸ πιστός, γυρίζει καὶ τοὺς κρένει.
«Παιδιά, παννὶ ἔκει φαίνοντας κάποια θεὰ ἢ γυναίκα
μὲ γλύκα τραγουδάει πολλή, κι ἀχολογάει δὲ πύργος.

»Ας τῆς φωνάξουμε.» Κι αὐτοὶ τῆς φώναξαν νάκούση.

Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τότε ἡ Κίρκη, 230
καὶ τοὺς καλεῖ καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε.
ὅμως δὲν μπῆκε δὲ Εὑρύλοχος, φοβώντας κάποιο δόλο.
Τοὺς πῆρε καὶ τοὺς κάθισε σὲ θρόνους καὶ καθέδρες

τυρὶ κι ἀλεύρια καὶ ξανθὸ μέλι τοὺς ἀναδεύει

μὲ κρασὶ Πράμνειο, καὶ ἔσμιξε κακόχυμα βοτάνια,

ποὺ πίνοντας τὴν πατρικὴ τὴ γῆς τους νὰ ξεχάσουν.

Καὶ σὰν τοὺς κέρασε, κι αὐτοὶ σὰν ἥπιαν, τότε ἔκεινη
χτυπώντας τους μὲ τὸ φαθὸ τοὺς κλεῖ στὶς χοιρομάντρες

κι ἀξαφνα κοίρου κάνουνε φωνή, κορυμή, κεφάλι

καὶ τρίχες, καὶ μονάχα δὲ νοῦς τοὺς ἔμενε σὰν πρῶτα.

»Ἐκεῖ κλεισμένοι κλαίγανε, καὶ γιὰ νὰ φᾶνε ἡ Κίρκη
τοὺς ἔρριχνε πρινόκαρπους, ἀκράνια, βαλανίδια,
ποὺ οἱ χοῖροι οἱ χαμοκύλητοι νὰ τρῶνε συνηθᾶνε.
Τότες δὲ Εὑρύλοχος γυρνάει στὸ μελανὸ καράβι,
νὰ πῇ τὴν ἔρμη συφορὰ ποὺ βρῆκε τοὺς συντρόφους.

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, 'Ομήρου 'Οδύσσεια. Ἐκδ. 1η

Μὰ ὁ πόνος τὸν συνέπνιγε, καὶ λόγο δὲ δυνόταν
νὰ βγάλῃ, παρὰ γέμιζαν τὰ μάτια του ἀπὸ δάκρια,
κι δ νοῦς του ἄλλο δὲν ἥξερε παρὰ τὸ μυρολόγι.
Μὰ ἐμεῖς τονὲ ωτούσαμε δλοένα σαστισμένοι,
καὶ τότες τὸν ἔολοθρεμὸ μᾶς ἔνηγησε τῶν ἄλλων.

250

«Σὰν ποὺ εἶπες, ὃ Ὀδυσσέα λαμπρέ, κινήσαμε στὰ δάσια,
καὶ βρήκαμε ἀνοιχτοποιά, στῆς λαγκαδιᾶς τὴ μέση,
ποὺ εἴτανε μαρμαρόχτιστο κι ἀστραφτερὸ παλάτι.

»Ἐφαινε κάποια ἐκεῖ παννὶ καὶ γλυκοτραγουδοῦσε,
θεὰ ἡ γυναίκα τότε αὐτοὶ φωνάξανε νάκούσῃ.

Τρέχει στὴ θύρα τὴ λαμπρὴ κι ἀνοίγει τους ἐκείνη
καὶ τοὺς καλεῖ· καὶ μπήκανε χωρὶς νὰ στοχαστοῦνε
ὅμως ἐγὼ βαστάχτηκα φοβώντας κάποιο δόλο.

»Ολοι τους χάθηκαν, καὶ πιὰ μήτ' ἔνας τους δὲ φάνη,
ἄν κ' ἐγὼ κάθομουν ἐκεῖ πολλὴ ὥρα καρτερώντας.»

260

Αὐτά εἰπε, κ' ἐγὼ ιρέμασα τρανὸ σπαθὶ στοὺς ὅμους,
χαλκένιο, ἀσημοκάρφωτο, καὶ πῆρα τὸ δοξάρι,
καὶ πάλι νάρθη πρόσταξα, τὸ δρόμο νὰ μοῦ δείξῃ.
Μὰ αὐτὸς τὸ γόνα μου ἔπιασε καὶ μὲ παρακαλοῦσε,
κ' ἔτσι λαλοῦσε κλαίγοντας μὲ λόγια φτερωμένα.

«Ἄσε μ' ἐμένα, ὃ διόθρεφτε· μὲ τὸ στανιὸ ἐκεῖ πέρα
μὴ μὲ τραβᾶς· σοῦ λέω ἐγὼ πῶς μήτ' ἐσύ δὲ θάρης,
μήτε θὺ φέρῃς ἄλλονε· κι ἂς φύγουμ^τ ἀπ' ἐδῶθε
μ' ἐτούτους, δσο' ναι καιρὸς ἀκόμια νὰ σωθοῦμε.»

»Ἐτσ' εἶπε, κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογιὰ τοῦ κάνω.»

270

«Κάθησ' ἐσύ, ὃ Εὑρόύλοχε, σ' αὐτὸν ἐδῶ τὸν τόπο,
στὸ κούφιο μαυροκάραβο κοντὰ νὰ τῷως νὰ πίνης
ἐγὼ θὰ πάω ἀβάσταχτη δύναμη ἐκεῖ μὲ σπρώχνει.»

Εἶπα, κι ἀπ' τὸ καράβι εὐτὺς κι ἀπ' τὸ γιαλὸ ἀνεβαίνω.
Κι ὅτι ἔμπαινα μὲς στὸ ίερὸ λαγκάδι, καὶ νὰ φτάσω
στοὺς τρανοὺς πύργους κόντευα τῆς μάγισσας τῆς Κίρκης,
πηγαίνοντας μ' ἀντάμωσε δ 'Ερμῆς δ χουσοράβδης,
μοιάζοντας νέο ποὺ ἀρχίζανε τὰ γένεια του νὰ δρώνουν,
ποὺ τότες δὰ καὶ φαίνεται χαριτωμένη ἡ νιότη.
Κ' ἐκεῖνος μὲ χερόπιασε, καὶ φώναξέ με κ' εἶπε·

280

«Τί πάλε μέσα στὰ βουνὰ μόνος γυρνᾶς, καημένε,
τοῦ τόπου ἀνήξερος; Ἐκεῖ, μὲς στοὺς βαθιοὺς κρυψῶνες
τῆς Κίρκης, οἱ συντρόφοι σου σὰ χοῖροι εἶναι κλεισμένοι

"Η μήπως ἔρχεσαι νὰ μπῆς καὶ νὰ τοὺς λευτερώσῃς;
 Μὰ δὲ θὰ ἔαναβγῆς, θαρρῶ, παρὰ κ' ἐσὺ θὰ μείνης.
 "Εγὼ δμως θέλω ἀπὸ κακὸν νὰ σὲ γλυτώσω τέτοιο.
 Νά ἔμπα μ' ἐτοῦτο τὸ καλὸν βοτάνι στὰ παλάτια
 τῆς Κίρκης, κι ἀπὸ τὴν κακὴν θὰ σὲ φυλάῃ τὴν ὄρα.
 "Ολες τὶς μαῦρες τέχνες τῆς θὰ σοῦ τὶς πᾶν ἐγὼ τώρα.
 Χνύλο θὰ φτιάξῃ, καὶ κακὸν βοτάνι θὰ τοῦ σμίξῃ,
 μὰ τὸ καλὸν βοτάνι ποὺ σοῦ δίνω, δὲ θάφήσῃ
 νὰ πιάσουνε τὰ μάγια τῆς τώρ' ἂς σοῦ πᾶν καὶ τάλλα.
 "Αἱα ἔρθη ή Κίρκη μὲ μακρὸν οαβδὶ νὰ σὲ βαρέσῃ,
 ἀπὸ τὸ πλευρό σου τράβα εἶσὺ τὸ κοφτερὸ σπαθί σου,
 καὶ οἵζου τῆς σὰ νὰ ζητᾶς μ' αὐτὸν νὰ τὴ σπαράξῃς.
 Θὰ ϕοβηθῇ, καὶ θὰ σοῦ πῆ μαζί τῆς νὰ πλαγιάσῃς.
 Τότες ἔσυ μὴν ἀρνηθῆς μὲ τὴ θεὰ νὰ σμίξῃς,
 κ' ἔτσι νὰ σὲ καλονοιαστῇ, νὰ λύσῃ καὶ τοὺς ἄλλους.
 Μὰ πρῶτα ἡς κάμη τῶν θεῶν τὸν δρόκο τὸ μεγάλο,
 πῶς δὲ θὰ βάλῃ ἄλλο κακὸν στὸ νοῦ τῆς, νὰ μὴν τύχῃ
 κι ἄμα σὲ δῆ γυμνόν, ἀντρειὰ καὶ δύναμη σοῦ πάρο."
290

Εἶπε, καὶ τραύμηξε ἀπὸ τὴν γῆς δ 'Αργοφονιὰς βοτάνι,
 καὶ δίνοντάς το μούδειξε τὸ κάθε φυσικό του.
 "Η οἵζα του κατάμαυρη, τὸ λούλουδο σὰ γάλα,
 μᾶλυ τὸ λὲν οἱ ἀθάνατοι, καὶ δὲν τὸ ξερροίζωνει
 ἀνθρωπος εὔκολα· οἱ θεοὶ μποροῦν δμως τὰ πάντα.
300

Τότες ἀνέβηκε δ 'Ερμῆς ἀπὸ τὸ δεντρονήσι
 στὸν ἀψηλόκορφο "Ολυμπο, κ' ἐγὼ κατὰ τὸν πύργο
 τῆς Κίρκης μὲ βαρειὰ καρδιὰ ξεκίνησα. Σὰν ἥρθα,
 καὶ στάθηκα στὰ πρόθυρα τῆς θεᾶς τῆς σγουρομάλλας,
 τῆς φώναξα, καὶ μ' ἄκουσε, καὶ τὶς φωτόλαμπρές τῆς
 θύρες ἀνοίγοντας αὐτὴ μὲ προσκαλοῦσε νᾶμπω·
 καὶ πῆγα ἐγὼ κατόπι τῆς μὲ ταραγμένα, στήθια.
 Σὲ ἀργυροκάρφωτο θρονὶ μὲ κάθισε ἄμα μπῆκα,
 ὠραῖο καὶ περίτεχνο, μ' ἀκονυμποπόδι ὅμπρός μου,
 καὶ μούδωσε χυλὸν νὰ πιῶ μὲς σὲ χρυσὸ ποτήρι,
 φέγκοντας μέσα βότανα, καὶ μαῦρα μελετώντας.
 Σὰν πῆρα κ' ἥπια, καὶ τῆς θεᾶς τὰ μάγια δὲ μὲ πιάσαν,
 μὲ βάρεσε μὲ τὸ οαβδὶ, καὶ φώναξέ με κ' εἶπε·
 «Στὴ χοιρομάντρα ἔλα κ' ἐσύ, νὰ σμίξῃς μὲ τοὺς ἄλλους.»
310

Εἶπε, κ' ἐγὼ τὸ κοφτερὸ τραβῶ σπαθὶ ἀπὸ τὴ μέση,
320

καὶ χύνουμαι, σὰ νᾶθελα μ^ο αὐτὸν νὰ τὴ σπαράξω.

“Εσκούξε αὐτή, καὶ σκύβοντας τὰ γόνατά μου πιάνει,
καὶ κλαίγονταν καὶ μούκρενε μὲ λόγια φτερωμένα·

«Ποιός εἰσ^τ ἐσύ, κι δ τόπος σου, καὶ ποιά τὰ γονικά σου;
Παράξενο, βοτάνια μου νὰ πῆξ, καὶ νὰ μὴν πιάσουν.

“Άλλος θυνητὸς δὲ βάσταξε κανένας ὡς τὰ τώρα,
μιὰς κ^α ἥπιε, κι ἀπ^τ τὰ χεῖλη του περάσαν τὰ πιοτά μου.
Μὰ ἐσένα δ νοῦς σου ἀμάγευτος στὰ σωθικά σου μνήσκει.

“Άληθεια δ πολυσσόφιστος ἐσύ Ὁδυσσέας θάσαι, 330
ποὺ δ χρυσοράβδης πάντας Ἐριῆς μοῦ τολεγε πὼς θάρθη,
ἀπὸ τὴν Τροία γυρίζοντας μὲ τὸ γοργὸν καράβι.
Μὲς στὸ φηκάρι τὸ σπαθὶ ἔανάβαλέ μου, κ^α ἔλα
νὰ πάμε στὸ κρεββάτι μου μαζὶ νάγκαλιαστοῦμε,
καὶ στῆς ἀγάπης τὰ φιλιὰ νὰ βροῦμε μπιστοσύνη.»

Αὐτὰ σὰ μύλησε ἡ θεά, γυρίζω καὶ τῆς κρένω.

«Ω Κίρκη, πῶς ζητᾶς ἔγῳ νὰ σοῦ φερθῶ μὲ γλύκα,
ποὺ χοίρους στὰ παλάτια σου τοὺς φίλους μου ἔχεις κάμει,
κ^α ἐμένα ἐδῶ κρατώντας με πονηρευτὰ καλεῖς με
στὸ θάλαμό σου, τάχα ἔκει μαζὶ σου νὰ πλαγιάσω, 340
κ^α ἔτσι, σὰ γυμνωθῶ, ἀντρειὰ καὶ δύναμη μοῦ πάρης;
Μὰ ἔγῳ πὰς στὸ κρεββάτι σου δὲ δέχουμαι νάνέθω,
ἄ δὲν θελήσῃς, ὅθεά, βαρὸν νὰ κάμης δρκο,
πὼς ἄλλο ἀγνάντια μου κακὸ στὸ νοῦ σου δὲ θὰ βάλῃς.»

Εἶπα, κι αὐτὴ μοῦ δρκίστηκε καθὼς ἔγῳ ζητοῦσα.

Κι ἄμια τὸν δρκον ἄμωσε καὶ πῆρε δ δρκος τέλος,
τότες ἀπάνω στῶρι της ἀνέβηκα κρεββάτι.

‘Ω; τόσο συγγυρίζανε μὲς στὰ παλάτια οἱ βάγιες.

Τέσσερεις εἶταν, κ^α εἴχανε τῶν παλατιῶν τὴν ἔννοιαν
ἀπὸ βρυσοῦλες καὶ δεντρὰ τὴ φύτρα τους κρατοῦσαν, 350
κι ἀπ^τ τὰ ποτάμια τὰ ιερὰ ποὺ στοὺς γιαλοὺς κυλιοῦνται.
Μιὰ σκέπαζε ὅλα τὰ θρονιὰ μὲ πορφυρένιες σκέπες,
πανώριες, μὲ ἀποκάτουθε λινόφαντα ἀπλωμένα
τραπέζια ἡ ἄλλη ἀσημιωτὰ μπρὸς στὰ θρονιὰ τραβοῦσε,
κι ἀπάνω τους ἀράδιαζε χρυσόπλεχτα πανέρια
ἡ τρίτη μέσα στάργυρὸν ἀνακάτωνε κροντήρι
γλυκὸ κρασί, καὶ μοίραζε μαλαματένια τάσια
καὶ φέρνει ἡ τέταρτη νερό, καὶ τὶς φωτιὲς ἀνάβει
κάτου ἀπὸ τρύποδα τρανό, καὶ τὸ νερὸν ζεσταίνει.

Καὶ τὸ νερὸν σὰν ἔβρασε στᾶστραφτεὸν λεβέτι,
τὸ πῆρε, σύχλιο τόκαμε, καλόδεχτο νὰ γύνῃ,
καὶ βάζοντάς με σὲ λουτρό, περχάει κεφάλι κι ὥμους,
καὶ τὴ βαρειὰ τὴν πούραση σηκώνει ἀπὸ τὸ κορμί μου.
Σὰ μὲ ἔλουσε καὶ μὲ ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
καὶ μὲ ὕδρια χλαιίνα μὲ ἔντυσε καὶ μὲ χιτώνα ἡ κόρη,
μὲ πῆρε καὶ μὲ κάθισε σὲ ἀργυροκάρφωτη ἔδρα,
περίτεχνη καὶ πλούμιστή, μὲ ἀκουμποπόδι ὅμπρός μου·
[καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νύψιμο μοῦ φέρνει τότε ἡ βάγια,
ῶριο, χρυσὸ καὶ χύνει μου στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυνθῶ, καὶ στρώνει μου τὸ γιαλιστὸ τραπέζι. 370
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς μοῦ πρόσσφερε περίσσια;
καὶ νὰ γευτῶ μὲ κάλεσε· μᾶ ἐγὼ δὲν μπόρουν· εἴταν
δ νοῦς μου ἄλλοῦ, καὶ πρόβλεπε πολλὰ δεινὰ ἡ ψυχή μου.

Τηρώντας με νὰ κάθουμαι, καὶ χέρι νὰ μὴ βάζω
στὸ φαῖ, παρὰ νὰ φαίνουμαι σὲ θλίψη βυθισμένος,
σιμώνει ἡ Κίρκη, καὶ μιλάει μὲ φτερωμένα λόγια

«Τί κάθεσαι μαθὲς βουβός, καὶ τρῶς τὰ σωθικά σου,
καὶ δὲν ἀγγίζεις μῆτε φαῖ, μῆτε πιοτό, Ὁδυσσέα;
ἢ δόλους ὑποψιάζεσαι καινούριους; Μὰ κατόπι
ἀπὸ τὸ βαρὸν τὸν δρκό μου, δὲν ἔχεις νὰ φοβᾶσαι.» 380

«Ετούτοις εἶπε· καὶ γυρίζω ἐγὼ καὶ τῆς ἀπολογιέμαι.
«Ποιός ἄντρας, Κίρκη, γνωστικὸς θάχε καρδιὰ νὰ παίρνῃ
φαῖ ἢ πιοτὸ πρὸιν τοὺς καλοὺς συντρόφους του γλυτώσῃ,
καὶ γλυτωμένους πρὸιν τοὺς δῆ μὲ τὰ δικά του μάτια;
Μὰ δλόψυχα ἐσὺ ἀν ποθῆς νὰ πιῶ ἐδῶ καὶ νὰ φάγω,
λῆστὸ τους, νὰ δοῦν τὰ μάτια μου τάγαπητά μου ἀδέρφια.»

Εἶπε, κι ἀπὸ τὰ παλάτια τῆς ἡ θεὰ περνάει καὶ βγαίνει,
φαδὸν κρατώντας, καὶ ἔρχεται, τὴ χοιρομάντρα ἀνοίγει.

Τοὺς ἔβγαλε, καὶ μοιάζανε θρεφτάρια ἐννιὰ χρονῶνε. 390

«Ἄγνάντια τῆς σταθήκανε, κι ἀπὸ σιμὰ περνώντας

ἢ Κίρκη, μὲ ἄλλο βότανο τοὺς ἄλειψε ἔναν ἔναν.

«Ἄπο τὰ κορμιά τους χύθηκαν ὅλες οἵ τρίχες τότες,

πούχαν φυτρώσει μὲ τῆς θεᾶς τὸ βλαβερὸ βοτάνι,

κι ἄνθρωποι ξαναγένηκαν καλύτεροι ἀπὸ τὰ πρῶτα,

στὴ νιότη καὶ στάναστημα, στὴν ὁμορφιά, στὴ χάρη.

Καὶ μὲ εἶδαν καὶ μὲ γνώρισαν, καὶ μοῦπιασαν τὸ χέρι,

καὶ κλαῖγαν μὲν καρδιόπονο, καὶ μέσα στὰ παλάτια
ἀχολογοῦσε ἡ κλάφα τους, ποὺ ὅς κ' ἡ θεὰ λυπήθη.
Σιμά μου τότες στάθηκε ἡ λαμπρὴ θεὰ καὶ μοῦπε.

400

«Διογέννητε τοῦ Λαερτη γιέ, πολύτεχνε Ὅδυσσεα,
Ἐκείνα τώρα στὸ γιαλὸ καὶ στὸ γοργὸ καράβι.
Τοαβῆξτε πρῶτα στὴ στεριὰ τὸ πλοῖο· ἐκεὶ μαζώξτε
Μές στὶς σπηλιὲς τὰ πράματα καὶ τάρμενά σας ὅλα,
κ' ὑστερα γύρνα φέροντας μαζί σου τοὺς συντρόφους.»

Αὐτά εἶπε· κ' ἡ ἀντρίκια μου ψυχὴ δὲν ἔλεγε ὅχι
καὶ πῆγα κατὰ τὸ γοργὸ καράβι στάκρογιάλι,
καὶ βρῆκα ἐκεὶ τοὺς ἀκριβοὺς συντρόφους στὸ καράβι,
νὰ δέρνουνται καὶ νὰ θρηνοῦν ἀχνοὶ καὶ δακρυσμένοι.
Κι ὃς τὰ μοσκάρια στὸ μαντρὶ τὴν ὥρα ποὺ γυρίζουν
ἀπ' τὸ γρασίδι στὴν αὐλὴ χορτᾶτες οἵ ἀγελάδες,
ὅλα μαζὶ χοροπηδοῦν μπροστά τους, ποὺ κ' ἡ στάνη
δὲν τὰ χωρεῖ, κι ἀνέπανα γύρω στὶς μάννες τρέχουν
μουγκρίζοντας· ἔτσι κι αὐτοὶ σὰ μ' εἴδανε κοντά τους,
χουμίζανε δακρύζοντας· καὶ φάνηκε στὸ νοῦ τους.
σὰ νἄρθανε στὸν τόπο τους, στὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι,
ἐκεὶ ποὺ γεννηθήκανε κ' ἐκεὶ ποὺ ἀναθραφήκαν.
Θρηνώντας τότες μούπανε μὲ φτερωμένα λόγια·

410

«Ο γυρισμός σου, ὃ διόθρεφτε, τόση χαρὰ μᾶς δύνει,
δση τὸ Θιάκι ἄ βλέπαμε, τὸ ποθητὸ νησί μας.

420

Καὶ τώρα πές μας τὸ χαμὸ τῶν ἄλλω μας συντρόφων.»

Καὶ τοὺς ἀπολογήθηκα μὲ μαλακὰ ἔγῳ λόγια·
«Πρῶτα τὸ πλοῖο ἂς σύρουμε στὴ γῆς, κι ἂς κουβαλᾶμε
μὲς στὶς σπηλιὲς τὰ πράματα καὶ τάρμενά μας ὅλα·
κ' ἐσεῖς μαζί μου νἄρθετε κατόπι τοιμαστῆτε,
στῆς θεᾶς τῆς Κίρκης τὰ ιερὰ παλάτια, γιὰ νὰ δῆτε
τοὺς φίλους ποὺ φαγοποτοῦν, τὶ ἔχουν ἐκεῖνοι ἀπ' ὅλα.»

Είπα, κ' ἐκεῖνοι ἀκούσανε τὰ λόγια μου. «Ἐνας δμως,
δ Ἔνδρύλοχος, μοῦ μπόδιζε τοὺς ἄλλους τοὺς συντρόφους,
καὶ φώναζέ τους, κ' ἔλεγε μὲ λόγια φτερωμένα·

430

«Ποῦ πᾶτε, ὃ κακορίζικοι, τί συφιρεῖς ζητᾶτε,
καὶ θέτε νὰ μαζεύεστε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
ποὺ χοίρους θὰ μᾶς κάμῃ αὐτὴ καὶ λύκους καὶ λιοντάρια,
νὰ τῆς φυλᾶμε τὸ λαμπρὸ παλάτι μὲ τὸ ζόρι,
σὰν ποὺ ἔκαμε καὶ δ Κύκλωπας στὴ μάντρα του δταν μπῆκαν

μέσα οἱ συντρόφοι μας κι αὐτὸς ὁ ἀπόκοτος Δυσσέας,
ποὺ ἀπὸ τὴν τρέλα του κι αὐτοὶ χαθήκανε καὶ πᾶνε.»

Εἶπε, κ' ἐμένα μέσα μου μοῦρθε ἔτοι νὰ τραβήξω
ἀπ' τὸ παχύ μου τὸ μερὶ τὴν κοφτεῷ τὴν σπάθα,
μιὰ νὰ τοῦ δώσω, καὶ στὴ γῆς νὰ πέσῃ ἡ κεφαλή του,
κι ἂς εἴτανε καὶ συγγενῆς στενός μου μὰ οἱ συντρόφοι
μὲ κράταγαν ἀπὸ παντοῦ μιλώντας μου μὲ γλύκα 440

«Ἄς τὸν ἀφήσουμε πιὰ αὐτόν, θεογέννητε, ἃν δρῖζης,
νὰ μείνῃ στὸ κατάγιαλο καὶ νὰ φυλάῃ τὸ πλοῖο·
κ' ἐμᾶς στῆς Κίρκης τὰ ἰερὰ παλάτια ὁδήγησέ μας.»

Κι ἀπ' τὸ καράβι ἀνέβηκαν, κι ἀπ' τοῦ γιαλοῦ τὴν ἄκρη,
καὶ πίσω μήτ' ὁ Εὔρυλοχος δὲν ἔμεινε, μόν' πῆγε
κι αὐτός, γιατὶ φοβήθηκε τὰ τρομερά μου λόγια.

Τοὺς ἄλλους πάλε φίλους μας μὲς στὰ παλάτια ἡ Κίρκη
τοὺς ἔλουσε, τοὺς ἄλειψε μὲ τὸ παχὺ τὸ λάδι,
τοὺς φόρεσε ὅλους μὲ κρουστὲς κλαμύδες καὶ χιῶνες
καὶ μέσα ἐκεῖ τοὺς βρήκαμε ποὺ τρώγανε καὶ πίναν.
Καὶ βλέποντας καθένας τους καὶ νοιώθοντας τὸν ἄλλον,
στενάζανε καὶ κλαίγανε, ποὺ ἀζολογοῦσε ὁ πύργος.

Στάθηκε δύμποδός μου ἡ τρίχαρη θεὰ καὶ μοῦπε τότες·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα,
μὴν κλαῖτε καὶ μὴ δέρνεστε· κ' ἔγὼ τὸ ξέρω πόσα
μέσα στὶς ἄγριες θάλασσες παθήματα σᾶς ἤρθαν,
καὶ πόσα βάσανα στὴ γῆς ἀπὸ ἄδικους ἀνθρώπους.
Ἐλάτε τώρα στὸ φαῖ καὶ στὸ κρασὶ καθήστε,
ὅσπου νὰ ψυχοπιάσουνε τὰ σπλάγχνα σας, καὶ νᾶστε
σὰν τότες ποὺ τάφήσατε τὸ πετρωτό σας Θιάκι,
κι ὅχι σὰν τώρα μισεροὶ καὶ παραπονεμένοι,
ποὺ ὅλο θυμᾶστε τάπειρα φριχτὰ πλανέματά σας,
κι ὁ νοῦς σας ἀπὸ τὰ πολλὰ δεινὰ χαρὰ δὲν ξέρει.»

Αὐτά εἶπε, κ' ἡ λεβέντικη τὴν ἄκουσε ἡ ψυχή μας.
Καὶ μείναμε γλεντίζοντας δλάκερο ἔνα χρόνο
μὲ τὰ περίσσια κρέατα καὶ τὸ γλυκὸ κρασὶ της.
Μὰ δὲ χρόνος σάνε γύρισε μὲ τῶ μηνῶν τὸ διάβα,
κ' οἱ μέρες μεγαλώνανε, τότε οἱ καλοὶ συντρόφοι
μὲ πήρανε παραμέρα καὶ μῆλσαν καὶ μοῦπαν 470

«Καιρὸς πιὰ τὴν πατρίδα μας νὰ θυμηθῆς, καημένε,
γραφτό σου ἃν είναι νὰ σωθῆς καὶ νᾶξιωθῆς νὰ φτάσῃς

στὸ σπίτι σου τῶδιούχτιστο, στὴν πατρική σου χώρα.»

Αὐτά εἶπαν, καὶ ἡ λεβέντικη τοὺς ἄκουσε ἡ ψυχή μου,
[Καὶ τότε ἔκει καθόμασταν ὀλήμερα ὡς τὸ γέρμα,
μὲν ἀσωστο κρέας, μὲ γλυκὸν κρασὶ φαγοποτώντας·
μὰ δὲ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
οἱ ἄλλοι στὰ βαθιοῖσκιωτα πλαγιάσανε παλάτια.]

Κ' ἐγὼ στῆς Κίρκης τὸ λαμπρὸν ἀνεβαίνοντας κρεββάτι,
τὰ γόνατά της ἔπιασα καὶ τὴν παρακαλοῦσα,
κι ἄκουγε αὐτὴ τὰ φτερωτὰ ποὺ τῆς λαλοῦσα λόγια
480

«Ὥ Κίρκη, αὐτὸν ποὺ μούταξες καιρὸς νὰ τὸ τελέσῃς·
στεῦλε με πιὰ στὸν τόπο μου· τὸ λαχταρεῖ ἡ ψυχή μου,
τὸ λαχταροῦν κοῖ φύλοι μου, ποὺ τὴν καρδιὰ μοῦ τρῶνε,
κι ὀλόγυρά μου δέρνουνται κάθε ὥρα ποὺ ἐσύ λείπεις.»

Αὐτὰ εἶπα, κοῖ ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα,
δὲ θέλω πιὰ νὰ μένετε μὲ τὸ στανιὸ κοντά μου.

«Ομως κοῖ ἔν ἄλλο πρῶτα ἐσεῖς θὰ κάμετε ταξίδι
στῆς Περσεφόνης τῆς σκληρῆς καὶ στοῦ Ἀδη τὰ λημέρια
θὰ πᾶτε, τὰ μελλούμενα νάκουστε ἀπὸ τὸ Θηβαῖο
τὸν Τειρεσία, τὸν τυφλὸ μάντη ποὺ δὲν νοῦς του ἀκόμα
κρατιέται, τὶ κι ἀν πέθανε, τὴ γνώση ἡ Περσεφόνη
τοῦ φύλαξε, καὶ δὲ γυρνάει σὰν ἵσκιος μὲ τοὺς ἄλλους.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἐμένανε οργίστηκε ἡ καρδιά μου·
καὶ στὸ κλινάρι κάθησα καὶ τρόφιξα στὸ κλάμα,
καὶ μήτε ζωὴ μήτε ἥλιον φῶς δὲν ἥθελε ἡ ψυχή μου.
Μὰ σὰ χαμοκυλίστηκα καὶ χόρτασα τὸ κλάμα,
πάλε τῆς ξαναμίλησα καὶ ωρτηξά την κοῖ εἶπα.
500

«Καὶ ποιός τὸ δρόμο αὐτὸν θαρρῇ καὶ θὰ μᾶς δεῖξῃ, ὡς Κίρκη;
Δὲν πῆγε μὲ πλεούμενο κανεὶς στὸν Ἀδη ἀκόμα.»

Αὐτὸν εἶπα, κοῖ ἡ πανέμορφη θεὰ μοῦ ἀπολογιέται
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα,
γιὰ ὅδηγητὴ μὴ νοιάζεσαι τοῦ μαύρου καραβιοῦ σου·
στῆσ τὸ κατάρτι, τέντωσε τάσπρα παννιά, καὶ κάθου·
θὰ σου φυσήξῃ μὰ δὲ Βοριάς, κοῖ ἔκει τὸ πλοῖο θὰ φέρῃ.
Μὰ τὸ βαθὺ καθὼς διαβῆς Ὡκεανὸ καὶ φτάσης
στὸν ἄγριον δχτο καὶ στάχνα τῆς Περσεφόνης δάσια,
μὲ τὶς ίτιες τὶς ἄκαρπες καὶ τὶς ψηλὲς τὶς λεῦκες,
ἄραξ κοῖ ἔκει τὸ πλοῖο σου στοῦ Ὡκεανοῦ τὴν ἄκρη,
510

καὶ στοῦ "Αδη κίνησε νὰ πᾶς τάραχνιασμένο σπίτι.

"Εκεῖ δὲ Πυριφλεγέθοντας στοῦ Ἀχέροντα τὸ ϕέμα κυλιέται μὲ τὸν Κωκυτὸ πὸν πέφτει ἀπὸ τὴν Στύγα, καὶ δὲ βράχος πὸν βαρύβορντα τὰ δυὸ ποτάμια σμίγουν. Σὰ φτάσῃς, ὡς ἥρωα, κοντὰ στὸν τόπο πὸν ἵστορῶ σου, σκάψε δῶς μιὰ πήχη λάκκο ἐκεῖ τοῦ μάκρου καὶ τοῦ πλάτου. καὶ χῦσε ὀλόγυρα σταλιές στοὺς πεθαμμένους ὅλους, πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο

πάλε νερό· καὶ μὲ λευκὸ πασπάλιζέ τα ἀλεύοντα 520

καὶ λέγοντας πολλὲς εὐκὲς στάδυναμα κεφάλια τῶν πεθαμμένων, τάξε τους πὼς ἄμα ἔρθης στὸ Θιάκι στείρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο σου θὰ σφάξῃς, καὶ πὼς θάναψης τους πυρὰ γεμάτη δραῖα δῶρα, καὶ χώρια ἀρνὶ κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψῃς, τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ σὰν παρακαλέσῃς μὲ προσευκὲς τὰ δοξαστὰ τῶν πεθαμμένων πλήθια, σφαγὴ τὸ κριάρι πρόσφερε καὶ μαύρη προσβατίνα γυρνώντας τα πρὸς τὸ "Ερεβος· μὰ γύρνα ἐσὺ ἀποκεῖθε, κι ἀντίκρυζε τοῦ ποταμοῦ τὸν δχτούς· τότες θάρρουν αὐτοῦ σιμά σου πάμπολλες ψυχὲς τῶν πεθαμμένων. 530

Βάλε καὶ τοὺς συντρόφους σου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν τάρονιὰ πὸν τἄχει ἀλύπτητο μαχαίρι ἐκεῖ οιχιένα, καὶ προσευκὲς νὰ κάμουνε στὸν δυὸ θεούς, στὸν "Αδη τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνη· καὶ ἐσύ, ἀπ' τὴ μέση σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί σου, κάθουν, καὶ διῶχνε τῶν νεκρῶν τάδυναμα κεφάλια μακριὰ ἀπ' τὸ αἷμα, ὡς νάκουστη τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος. Καὶ εὗτὺς δὲ μάντης θὰ φανῇ καὶ θὰ σοῦ πῆ, ὡς ἀφέντη, τοῦ δρόμου τὰ μετρήματα, καὶ ποῦθε θὰ περάσῃς τὰ πέλαα τὰ πολύψαρα στὴ γῆς σου νὰ γυρίσῃς." 540

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ἡ χουσόθρονη σὰν πρόσβαλε ἡ Αὔγοῦλα, μὲ πῆρε καὶ μὲ φόρεσε χιτώνα καὶ χλαμύδα· καὶ ἴδια τῆς φόρεμα ἔβαλε περίλαμπρο, μεγάλο, ψιλόφαντο καὶ λιμπιστό· κατόπι ὀριὸ ζουνάρι διλόχρυσο στὴ μέση της, καὶ σκέπτη στὸ κεφάλι. Τότες στοὺς πύργους μπῆκα ἐγώ, καὶ ἔνα τὸν συντρόφους παρακινοῦσα ἀπὸ κοντὰ μὲ λόγια μελωμένα·

«Μήν πιὰ βαθιὰ ἀνεσαίνετε μὲς στὸ γλυκὸ τὸν ὕπνο,

μόν^ο πᾶμε^ν ἡ Κίρκη ἡ δέσποινα μοῦ δομήνεψε τὸ δοόμο.»

Τοὺς εἶπα, κ^{αὶ} ἡ λεβέντικη μὲ νπάκουσε ψυχή τους. 550
 Μὰ κι ἀποκεῖθε ἀπέιραχτους δὲν πῆρα τοὺς συντρόφους^ς
 κάποιος, δ^ε Ἐλπήνορας, μικρός, κι ὅχι ἄντρας στοὺς πολέμους,
 μήτε καὶ στὰ μυαλὰ γερός, παράμερα ἀπ^τ τοὺς ἄλλους
 εἶχε πλαγιάσει στὴ σκεπὴ τῶν παλατιῶν τῆς Κίρκης,
 δροσιὰν νὰ βρῇ μὲ τοῦ κρασιοῦ τὸ βάρος ζαλισμένος.
 Μὰ ἀκούγοντας τὸ σάλαγο ποὺ φεύγανε οἱ συντρόφοι,
 πετιέται ἀπάνω ἀστόχησε νὰ κατεβῇ ἀπ^τ τὴ σκάλα
 ξανὰ τὴν ἀψηλήν, κι ὁμιρὸς ἵσια τραβώντας πέφτει
 ἀπὸ τὴ στέγη δ σβέρκος του ἔσπασε ἀπ^τ τὰ σφοντύλια,
 κι ἀμέσως στοῦ "Ἄδη τοὺς βιθούς κατέβηκε ἡ ψυχή του. 560

Στὸ δοόμο ποὺ πηγαίναμε τοὺς εἶπα αὐτὰ τὰ λόγια:
 «Θὰ λέτε δὰ στὰ σπίτια μας καὶ στὴν καλὴ πατρίδα
 πὼς πᾶμε^ν ὅμως μᾶς δρισε ἄλλο ταξίδι ἡ Κίρκη,
 στῆς Περσεφόνης τῆς σκληροῆς καὶ στοῦ "Ἄδη τὰ λημέρια,
 τοὺς λόγους γιὰ νάκούσουμε τοῦ μάντη Τειρεσία.»

Αὐτὰ εἶπα, καὶ στὰ λόγια μου οργίστηκε ἡ καρδιά τους
 καὶ κάθησαν καὶ πλαίγανε, μαδώντας τὰ μαλλιά τους,
 μὰ τί ὅφελος τοὺς ἔφερνε τὸ τόσο μυρολόγι;

Σὰν ἥρθαμε στάκοδόγιαλο καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 βαριοθλιψμένοι, καὶ πικρὰ χύνοντας δάκρυα ἀκόμα,
 στὸ μαυροκάραβο ἔρχεται καὶ κοιάρι δένει ἡ Κίρκη,
 μὲ προβατίνα δλόμαυρη, κι ἀγνώριστη διαβαίνει.
 Καὶ ποιός ἀγνάντεψε θεὸς χωρὶς αὐτὸς νὰ θέλῃ,
 γιὰ κατεδῶθε ἔσκινάει, γιὰ κατακεῖθε φεύγει;

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ.

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰν ἥρθαμε καὶ στὸ γοργὸ καράβι,
 πρῶτα ἀπ^τ τὴ γῆς τὸ σύραμε στὴν ὥρια κυματοῦσα,
 καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε καὶ τὰ παννιά του ἀπάνω,
 καὶ πήραμε καὶ βάλαμε τὰ πρόβατα καὶ μέσα
 κ^{αὶ} ἐμεῖς θλιψμένοι μπήκαμε πικρὰ χύνοντας δάκρυα.
 Καὶ πίσω ἀπ^τ τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ἡ Κίρκη
 ἡ φοβερὴ κ^{αὶ} ἡ ὕδριμαλλη κ^{αὶ} ἡ ἀνθρωπολαλοῦσα,
 πρύμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποὺ τὰ παννιὰ φουσκῶναν.
 Καὶ τάρμενα σὰ σιάξαμε, καθήσαμε, κι ὀδήγα

δ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαζὶ μὲ τὸν ποδότη. 10

Μὲ τεντωμένα τὰ παννιὰ ἀρμενίζαμε δλημέρα,
μὰ δ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιωναν οἵ δρόμοι,
στοῦ τρίσβαθου βρεθήκαμε τοῦ Ὠκεανοῦ τὶς ἄκρες,
ἔκει ποὺ τῶν Κιμμεριωτῶν εἰν^τ δ λαὸς κ^τη ἔχωρα,
ποὺ καταχνιὰ καὶ σύγγνεφα γιὰ πάντα τοὺς σκεπάζουν,
καὶ τοῦ ἥλιου τοῦ χρυσόλαμπου δὲν τὸν θωροῦν οἱ ἀχτίδες,
μῆτε πρὸς τᾶστερόσπαρτα σὰν ἀνεβαίνη σύρανια,
μῆτ^ρ ἀπ^τ τὰ ὑψη τούρανοῦ στὴ γῆς σὰν κατεβαίνη,
μόνε τὸν ἄμοιρους φριχτὴ πλακώνει πάντα νύχτα.

"Ηρθαμε αὐτοῦ κι ἀράξαμε, καὶ βγάλαμε τάρνιά μας,
καὶ τότες ἀκλουθήσαμε τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ ρέμα,
ὅπου στὸ μέρος φτάσαμε ποὺ ἡ Κίρκη εἶχε δομηνέψει. 20

"Ἐκεῖ σφαχτὰ δ Ἔνδρύλοχος κι δ Περιμήδης φέραν,
κ^τη ἐγὼ ἔσυρα τὸ κοφτερὸ σπαθὶ ἀπὸ τὸ πλευρό μου,
κ^τη ἔσκαψα λάκκο ώς πήχη μιά, τοῦ μάρρου καὶ τοῦ πλάτου
καὶ χύνω δλόγυρα σταλιές στοὺς πεθαμμένους ὅλους,
πρῶτα μελόνερο, ὕστερα γλυκὸ κρασί, καὶ τρίτο
πάλε νερό· καὶ μὲ λευκὸ τὰ πασπαλίζω ἀλεύρι
καὶ λέγοντας πολλὲς εὐκὲς στάδυναμα κεφάλια
τῶν πεθαμμένων, ἔταξα πὼς ἀμα ἐρθῶ στὸ Θιάκι
στείρα δαμάλα διαλεχτὴ στὸν πύργο μου θὰ σφάξω,
καὶ πὼς θάναψι τοὺς πυρὰ γεμάτη ὁραῖα δῶρα,
καὶ χώρια ἀρνὶ κατάμαυρο τοῦ Τειρεσία θὰ κόψω,
τοῦ κοπαδιοῦ τὸ πιὸ καλό. Καὶ τῶν νεκρῶν τὰ πλήθια
μὲ τάματα καὶ προσευκὲς θεομοπαφακαλώντας,
πῆρα τάρνιὰ καὶ τᾶσφαξα στὸ λάκκο· καὶ τὸ αἷμα
ἔτρεχε δλόμαυρο. "Αρχισαν τῶν πεθαμμένων τότες
καὶ μαζευόνταν οἵ ψυχὲς ἀπ^τ τὸ Ἔρεβος τὸ μαῦρο,
νύφες ἀντάμα κι ἄγουροι, τυραννισμένοι γέροι,
παρθένες κόρες τρυφερές, νεοθλιμμένες δλες,
κι ἄντρες πολλοὶ ἀπὸ χάλκινα κοντάρια λαβωμένοι,
νεκροὶ ποὺ εἴχανε τάρματα μὲ τὸ αἷμα τοὺς βαμμένα· 40
κ^τη ἐδῶθε ἔκειθε ἀρίθμητοι γύρω στὸ λάκκο ἐρχόνταν,
μὲ ἀχὸ πολύ, καὶ μ^τ ἔπιανε χλωμὸς ἐμένα φόβος.
Τότε εἴπα στοὺς συντρόφους μου νὰ γδάρουν καὶ νὰ κάψουν
τάρνιὰ ποὺ τᾶχε ἀλύπητο μαχαίρι ἔκει οιγμένα,
καὶ προσευκὲς νὰ κάμουνε στοὺς δυὸ θεούς, στὸν "Αδη

τὸ φοβερό, καὶ στὴ σκληρὴ συνάμα Περσεφόνη·
κ' ἐγώ, ἀπ' τῇ μέσῃ σέρνοντας τὸ κοφτερὸ σπαθί μου,
τῶν πεθαμμένων ἔδιωχνα τᾶδεναμα κεφάλια,
μακριὰ ἀπ' τὸ αἷμα, ὡς νάκουστῆ τοῦ Τειρεσία ὁ λόγος. 50

Πρῷτη τοῦ Ἐλπήνορα ἡ ψυχὴ μᾶς ἥρθε, τοῦ συντρόφου
τὶ ἀκόμα μὲς στὴ μαύρῃ γῆς δὲν εἴτανε θαμμένος,
ποὺ ἐμεῖς τὸ σῶμα ἀφήκαμε στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
ἄκλαυτο κι ἄθαφτο, γιατὶ μᾶς ἔβιαζε ἄλλος μόχτος.
Τὸν εἶδα, καὶ δακρύσανε τὰ μάτια μου ἀπ' τὸν πόνο
καὶ φώναξά τον, κ' εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια·

«Ἐλπήνορα, πῶς ἔφτασες μὲς στὰ βαθιὰ σκοτάδια
πεζός, κ' ἐμένα πρόκαμες, ποὺ μὲ καράβι ἐρχόμουν;»

Εἶπα, καὶ βαριοστέναξε κι ἀπολογήθη ἔκεινος·
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα, 60
θεοῦ κατάρα, καὶ πιοτὸ περίσσοι μ' ἀφανίσαν·
ἀστόχησα, σὰν πλάγιασα στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,
κι ἀντὶς ἔανα ἀπ' τὴν ἀψηλὴ νὰ κατεβῶ τὴ σκάλα,
ἐγὼ μπροστά μου δλοῖσα τοάθηξα κι ἀπ' τὴ στέγη
κάτου ἔπεσα, κι δ σβέρκος μου ἔσπασε ἀπ' τὰ σφοντύλια,
κι ἀμέσως στοῦ Ἄδητοὺς βιθοὺς κατέβηκε ἡ ψυχὴ μου.
Μὰ τώρα, στόνομα ἔκεινῶν ποὺ ἀκόμα ἔδω δὲν ἥρθαν,
τῆς σύγκοιτης, καὶ τοῦ γονιοῦ ποὺ σ' ἔθρεφε μικρούλη,
καὶ τοῦ Τηλέμαχου, ποὺ ἔκει μονάχο τὸν ἀφῆκε,—
γιατὶ ἔρω, γυρίζοντας ἀπ' τοῦ Ἄδη τὰ λημέρια,
στῆς Αἴας πάλε τὸ νησὶ θάραξης τὸ καράβι,— 70
παρακαλῶ σε, ὅ βασιλιά, θυμῆσου με σὰ φτάσῃς,
μὴ φύγῃς κι ἄκλαυτο, ἄθαφτο μ' ἀφῆσῃς ἔκει πέρα,
καὶ γίνω αἰτία νὰ δργιστῇ κανένας θεὸς μαζί σου.
Μόν' πάρε με καὶ κάψε με μαζὶ μὲ τᾶρματά μου,
καὶ βάλε στὸν ἀφρόλευκο γιαλὸ κοντὰ μνημούρι,
νὰ μὲ πονοῦν τὸν ἀμοιρό κατόπι δσοι τὸ βλέπουν·
κάμε μου αὐτά, καὶ τὸ κουπὶ στὸ μνῆμα ἀπάνω στῆσε
τὸ ἵδιο ποὺ ζώντας ἔλαμνα μαζὶ μὲ τοὺς συντρόφους.»

Εἶπε, κ' ἐγὼ τοῦ μύλησα κι ἀπολογήθηκά του·

«Ολα, δσα μούπες, ἀμοιρε, σωστὰ θὰ σοῦ τὰ κάμω.» 80

Τέτοιες κουβέντες θλιβερὲς κάναμε δ ἔνας τοῦ ἄλλου,
ἐγὼ ἀπ' τὴ μιὰ τὴ σπάθα μου κρατώντας στὸ αἷμ' ἀπάνω,
τὸ φάντασμα τοῦ Ἐλπήνορα λαλώντας ἀπ' τὴν ἄλη.

Κ' ἥρθε σιμὰ τότε ἡ ψυχὴ τῆς πεθαμμένης μάννας,
τοῦ ἀντρόψυχου τοῦ Αὐτόλυκου ἡ θυγατέρα Ἀντίλεια,
ποὺ τὴν ἀφῆκα ζωντανὴ σὰ μίσενα στὴν Τροία.
Τὴν εἶδα ἔγώ καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου·
ὅς τόσο δὲν τὴν ἀφηνα τὸ αἷμα νὰ ζυγώσῃ,
ὅσο πολὺ κι ἀν φλίβομουν, πρὶ μοῦ μιλήσῃ ὁ μάντης.

Καὶ τοῦ Θηβαίου ἥρθε σιμὰ ἡ ψυχὴ τοῦ Τειρεσία,
καὶ κράταε τὸ χρυσὸν φαδόν μὲ γνώρισε, καὶ μοῦπε·

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὅδυσσεα,
τί ἀφῆκες, ὃ κακόμοιος, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου κ' ἥρθες
νὰ δῆς νεκροὺς κι αὐτὸν ἔδω τὸν ἄχαρο τὸν κόσμο;
Φεύγα ἀπ' τὸ λάκκο, μέριασε τὸ κοφτεόδ σπαθί σου,
αἷμα νὰ πιῶ, καὶ νὰ σοῦ πῶ κατόπι τὴν ἀλήθεια.»

Εἶπε, κ' ἔγώ τραβήχτηκα, καὶ στὸ φηκάρι χώνω
τάργυρον κάρφωτο σπαθί· κ' αἷμα σὰν ἥπιε μαῦρο,
ὅ μέγας μάντης λάλησε κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦπε·

«Γλυκειὰ πατρίδα μελετᾶς, θεόλαμπρε Ὅδυσσεα·
ὅμως σὲ μάχεται ὁ θεός· θαρρῶ πὼς δὲν ἔφεύγεις
τὸν Κοσμοσείστη, ποὺ θυμὸ γιὰ σένα μέσα του ἔχει,
καὶ βράζει ἀπὸ τὴ μάνητα, ποὺ τύφλωσες τὸ γιό του.
Μὰ πάλε ὅσα κι ἀν πάθετε, θὰ φτάσετε ἀν θελήσης,
νὰ βασταχτῆς, κ' ἐσὺ κι αὐτοὶ οἱ συντρόφοι σου, ἅμα πᾶτε
στῆς Θρινακίας τὸ νησὶ μὲ τὸ καλόφτιαστό σου
καράβι, πίσω ἀφήνοντας τὰ μενεξιὰ πελάγη·

Θὰ βρῆτε ἐκεῖ νὰ βόσκουνε τὰ πρόβατα καὶ βόδια
τοῦ Ἡλιού, ποὺ ἀποπάνωθε βλέπει κι ἀκούει τὰ πάντα.

Αὐτὰ ἀν ἀφήσης ἄβλαβα, κι ἀν θὲς τὸ γυρισμό σου,
ὅσο πολλὰ κι ἀν πάθετε πάλε στὸ Θιάκι πᾶτε·

μὰ ἀν τὰ πειράξης, πρόσμενε ἔολοθρεμὸ στὸ πλοϊο
καὶ στοὺς συντρόφους κ' ἔδιος σου ἢ σωθῆς, θὰ κακοφτάσῃς
ἀργά, μὲ δίχως σύντροφο, καὶ μὲ καράβι ἔένο.

Καὶ θᾶβογης μὲς στὸ σπίτι σου μεγάλα κακοπάθια
ἄντρες ἀπόκοτους θὰ βρῆς νὰ καταλοῦν τὸ βιός σου,
μὲ δῶρα τῷδιο ταίρι σου νὰ πάρουν πολεμώντας.

«Ομως γι' αὐτὰ θὰ γδικιωθῆς, σοῦ λέω ἔγώ, σὰ φτάσης
κι ἀφοῦ μὲς στὰ παλάτια σου χαλάσης τοὺς μνηστῆρες,
μὲ ἀπάτη ἥ κι δλοφάνερα μὲ κοφτεόδ λεπίδι,
θὰ σύρῃς τότε παίροντας τὸ δυνατὸ κουπί σου,

90

100

110

120

νὰ πᾶς στὴ χώρα τῶν ἀντρῶν ποὺ θάλασσα δὲν ξέρουν,
καὶ ποὺ φαῖ δὲ συνηθοῦν νὰ τρῶνε ἀλατισμένο,
καὶ μήτε κοκκινόπλωρα καράβια αὐτοὶ γνωρίζουν,
μήτε τὰ δυνατὰ κουπιά, πούναι φτερὰ τῶν πλοίων.
Νά, καὶ σημάδι ξάστερο, ποὺ δὲ θὰ σοῦ ξεφύγῃ
σὰν ἀνταμώσης ἄλλονε στὸ δρόμο ταξιδιώτη,
καὶ λέει δικράνι πώς βαστᾶς στὸν ὄροι σου τὸν ὕμο,
τότες τὸ δυνατὸ κουπὶ μπῆξε στὴ γῆς, καὶ κάμε
καλόδεκτες θυσίες ἔκει στὸ ορίγα Ποσειδώνα, 130
κριάρι, ταῦρο σφάζοντας, κι ἀγριόχοιρο βαρβάτο·
καὶ γύρνα στὴν πατρίδα σου ἑκατοβοδιὲς νὰ κάμῃς
ἴερες γιὰ τοὺς ἀθάνατους ποὺ δρίζουνε τὰ οὐράνια,
μὲ τὴ σειρὰ τοῦ καθενοῦ· κι ὁ θάνατος θὰ σοῦρθῃ
ὅξω ἀπὸ θάλασσα, ἀλαφρός, καὶ θὰ σὲ γλυκοπάρη
μὲς στὰ καλὰ γεράματα, ποὺ δλόγυρα οἱ λαοί σου
θὰ χαίρουνται καλοτυχιά. Σοῦπα δὴ τὴν ἀλήθεια.»

Αὐτὰ εἶπε, κ^α ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του·
«Ἐτσι θὰ τάχουνε οἱ θεοὶ κλωσμένα, ὁ Τειρεσία.
Μὰ πές μου τώρα ξάστερα κι αὐτό· τῆς πεθαμμένης
μαννούλας μου, νά, τὴν ψυχὴν ἐδῶ βλέπω καθισμένη
σιμὰ στὸ αἷμα ἀμύλητη, καὶ δὲ γυρνάει, τοῦ γιοῦ της
νὰ δῇ τὴν ὅψη ἀγνάντια της, καὶ νὰ τοῦ προσμιλήσῃ.
Πῶς ἀραγες θὰ μ^έ ἔνοιωθε πώς εἴμαι τὸ παιδί της; » 140

Εἶπα, κι ὁ μάντης γύρισε κι ἀπολογήθη ἀμέσως·
«Εὔκολο πρᾶμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου·
ὅποιον ἀπὸ τοὺς νεκροὺς νἀρθῇ σιμὰ στὸ αἷμα ἀφήσῃ,
αὐτὸς ἀλήθειες θὰ σοῦ πῆ· μὰ δποιονε ἐσὺ διώχνεις,
αὐτὸς τραβιέται μακριὰ καὶ ξαναφεύγει πίσω.»

Σὰν εἶπε αὐτά, κι δρμήνεψε τὴ μοῖρα δ Τειρεσίας, 150
στὸν "Αδη ξαναγύρισε· ὡς τόσο ἐγὼ στεκόμουν
ῶσότου ἥ μάννα ζύγωσε καὶ μαῦρο ρουφηξε αἷμα·
καὶ τότε εὐτὺς μὲ γνώρισε καὶ μούκρενε θρηνώντας·

«Πῶς ἥρθες, γιέ μου, ζωντανὸς στὰ μαῦρα αὐτὰ σκοτάδια;
Δύσκολο γιὰ τοὺς ζωντανοὺς νὰ δοῦνε αὐτὰ ἐδῶ κάτω.
[Τρανοὶ στὴ μέση ποταμοὶ καὶ φοβερὰ ποτάμια·
καὶ πρῶτ' ἀπὸ ὅλα δ Ὁκεανός, ποὺ νὰ διαβῆ κανένας
πεζὸς δὲ δύνεται, χωρὶς καλόφτιαστο καράβι.]
Τάχ' ἀπὸ τὴν Τροία ξέπεσες ἐδῶ μὲ τοὺς συντρόφους, 160

πολὺ σανὲ πλανήθηκες μακριὰ ἀπὸ τὴν πατρίδα,
κι ἀκόμα στὰ παλάτια σου τὸ ταῖρι σου δὲν εἶδες; »

Αὐτά εἰπε, κ' ἐγὼ μίλησα κι ἀπολογήθηκά της.
«Μάννα μου, ἀνάγκη μ' ἔφερε στὸν Ἀδηνὰ ωραῖον
τὴν μοῖρα μου ἀπὸ τὸ θεῖκὸ Θηβαῖο, τὸν Τειρεσίαν
τὶ ἀκόμα ἐγὼ δὲν ἄγγιξα τῶν Ἀχαιῶν τὴν χώρα,
μηδὲ στὴ γῆς μου πάτησα, παρὰ δὲν ἐρμοπλανιέμαι,
ἀφόντας μὲ τὸ θεῖκὸ Ἀγαμέμνονα εἴχα φύγει
γιὰ τὸ Ἰλιο τάλογάρικο, τὸν Τρῶες νὰ πολεμήσω.

Ως τόσο, πές μου ἔαστερα καὶ ἔνηγησέ μου ἔτοῦτο· 170
πῶς σοῦρθε δὲν κορμοτεντωτῆς δὲν Χάρος καὶ σὲ πῆρε;
νάταν ἀρρώστια μακρινή, γιὰ ἡ Ἀρτεμη ἡ τοξεύτρα
μὲ τὶς ψιλὲς σαγίττες της ἥρθε νὰ σὲ σκοτώσῃ;

Πές μου καὶ γιὰ τὸν κύρη μου, καὶ γιὰ τὸ γιὸ ποὺ ἀφῆκα,
ἄν τὰ πρωτᾶτα μου κρατοῦν ἀκόμα αὐτοί, γιὰ κάποιος
ἄλλος τὰ πῆρε, καὶ θαρροῦν πῶς πιὰ δὲ θὰ γυρίσω.

Πές μου καὶ τῆς γυναίκας μου ποιά ναι ἡ βουλὴ κ' ἡ γνώμη·
κάθεται πάντα μὲ τὸ γιὸ καὶ κυθερώναί τὸ σπίτι,
ἡ τάχα τὴν παντρεύτηκε Ἀχαιός ἀπὸ τὸν προυχόντους; »

Καὶ τότε ἡ κερὰ μάννα μου μοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε· 180
«Μ' ἀπομονὴ περίσσια αὐτὴ στὸν πύργους μέσα κλειέται,
καὶ μαῦρες μέρες καὶ νυχτὶες περνάει καὶ χύνει δάκρια.

Καὶ μήτε τὰ πρωτᾶτα σου κανεὶς δὲν πῆρε ἀκόμα,
παρὰ ἡσυχα δὲν Τηλέμαχος φυλάει τάρχοντικά σου,
καὶ πάντα τονὲ προσκαλοῦν στὰ μοιραστὰ τραπέζια,
σὰν ποὺ ταιριάζει σὲ κριτή· κι δὲν γέρος σου δὲ πατέρας
μένει καὶ ξῆ στὴν ἔξοχή, καὶ δὲν πατάει ποτές του
στὴ χώρα, μήτε χαίρεται κλινάρια μὲ στρωσίδια,
καὶ μὲ λαμπρὰ παπλώματα, μόν' πέφτει τὸ χειμώνα
στὸ σπίτι μὲ τοὺς δούλους του πὰς στῆς γωνιᾶς τὴν στάχτη, 190
κ' ἔχει μὲ ροῦχα ταπεινὰ γυναικεῖα τὸ κορμί του·

τὸ θέρος καὶ τὸ καρπερὸ χυνόπωρο σὰν ἔρθη,
πηγαίνει τὸν ἀνήφορο στάμπελοχώραφό του,
κ' ἔχει παντοῦ κρεββάτι του τὰ σκόρπια φύλλα χάμου.

Κοίτετ' ἔκει καὶ χολοσκάει, κι δὲν πόνος του πληθαίνει
ποθώντας σε, καὶ γερατειὰ κακὰ τὸν βασανίζουν.

«Ετσι ἀφανίστηκα κ' ἐγὼ, κ' ἥρθε μὲ πῆρε δὲν Χάρος·
μήτε ἡ τοξεύτρα ἡ Ἀρτεμη πῶχει ἄσφαλτο τὸ μάτι,

μὲ τὶς ψιλὲς σαγίττες τῆς δὲν ἥρθε νὰ μὲ κρούσῃ,
καὶ μῆτε ἀρρώστια φοβερὴ καμιὰ δὲ μοῦ εἶχε πέσει, 200
νὰ μοῦ μαράνῃ τὸ κορμὸν καὶ πάρῃ τὴν ψυχὴν μου·
μόν' ὁ καημός σου κ' ἡ ἔννοια σου, μὰ κ' ἡ καλὴ σου ἡ γνώμη
μοῦ σιδύσαν τὴν γλυκειὰ ζωήν, πανάκοιβε Ὁδυσσέα.»

Ἄντα εἰπε, κ' ἐγὼ τόθελα κι ἀνάδενα στὸ νοῦ μου
νὰ τὴν ἀδράξω τὴν ψυχὴν τῆς πεθαμμένης μάννας.
Τρεῖς φορὲς κύθηκα μὲ δρμὴν νὰ δράξω την ποθώντας,
καὶ τρεῖς φορὲς μὲ ξέφυγε σὰν ὄνειρο, σὰν ἵσκιος·
καὶ μὲς στὰ σπλάχνα μου ἔκανε πιὸ κοφτερὸ τὸν πόνο.
Φώναξα τότες κ' εἴπα τῆς μὲ φτερωμένα λόγια.

«Μάννα, γιατί δὲ στέκεσαι ποὺ θέλω νὰ σ' ἀδράξω, 210
νὰ κρατηθοῦμε ἀγκαλιαστὰ μέσα στὸν Ἄδην οἱ δυό μας,
νὰ βροῦμε κἄν παρηγορὰ στὸ κρύο τὸ μυρολόγι;
Γιὰ τάχα νάσαι φάντασμα ποὺ ἡ θεία ἡ Περσεφόνη,
μοῦστειλε, ἀκόμα πιὸ πικρὰ γιὰ νὰ βαριοστενάζω;»

Εἶπα, κ' ἡ μάννα μου ἡ καλὴ μοῦ ἀπολογήθη ἀμέσως.
«Ἄλλοις, παιδί μου, ποὺ ἀτυχος τόσο δὲ βρέθηκε ἄλλοις·
ὄχι, τοῦ Δία δὲ σὲ γελάει ἡ κόρη ἡ Περσεφόνη,
μόν' εἶναι τέτοια τοῦ θνητοῦ σὰν ἀποθάνη ἡ μοῦρα·
τὶ οἱ σάρκες καὶ τὰ κόκκαλα νευρόδετα δὲ μένουν,
μόν' τάφανίζει τῆς φωτιᾶς ἡ λυσσασμένη φλόγα,
ἄμα ἀπὸ τάσπρα κόκκαλα ἡ πνοή μας φύγη πρῶτα
κι ἀνοίξῃ τὰ φτερὰ καὶ πάρῃ σὰν ὄνειρο ἡ ψυχὴ μας.
Μὰ τρέξε πάλε πρὸς τὸ φῶς, καὶ μάθε τα ὅλα τοῦτα
νὰ τὰ δηγέσαι ἀργότερα κ' ἐσὺ τῆς σύγκοιτής σου.»

Ἐμεῖς ἔτσι μιλούσαμε καὶ νά, ἥρθαν οἱ γυναῖκες
ποὺ ἡ Περσεφόνη ἡ θεῖκιὰ τὶς εἶχε ἔκει σταλμένες,
ὅλες μεγάλων σύγκοιτες λεβέντηδων καὶ κόρες.
Γύρω καθὼς μαζεύονταν αὐτὲς στὸ μαῦρο τὸ αἷμα,
πῶς νὰ φοτήξω καθεμιὰ στὸ νοῦ μου ἀναγυρνοῦσα.
Κι αὐτὸς ὁ τρόπος πιὸ σωστὸς στὸ λογισμό μου φάνη·
τραβώντας τὸ μακρὸν σπαθὶ ἀπὸ τὸ χοντρὸ μερί μου,
ὅλες μαζὶ δὲν ἀφηνα τὸ αἷμα νὰ πιοῦν τὸ μαῦρο.
Κι αὐτὲς ἀράδα ἐρχόντουσαν, καὶ καθεμιὰ μοῦ ἔγγα
τὸ γένος καὶ τὰ φύτρα τῆς καθὼς τὴν ἔρωτοῦσα.

Καὶ πρώτη ἔκει ὅταν Τυρὼ τὴν καλογεννημένη,
ποὺ ἔλεγε γόνος τοῦ λαμπροῦ πῶς εἶταν Σαλμωνέα,

καὶ πὼς τὴν εἶχε ταίσι του τοῦ Αἰόλου ὁ γιὸς Κρηθέας.
 Τὸν Ἐνιπέα ἀγάπησε τὸν ποταμὸν τὸ θεῖο,
 ποὺ εἴταν· ἀπ' ὅλους πιὸ δμορφος τοὺς ποταμοὺς τοῦ κόσμου,
 καὶ στοὺς πανώροιους ὅχτους του συνήθαις νὰ πλανιέται. 240
 Μ' ἔκεινον μοιάζοντας τῆς γῆς ὁ σαλευτής καὶ ζώστης,
 σιμά της στοῦ ἀφροκύλιστου τοῦ ποταμοῦ τὸ στόμα
 πλάγιασε κῦμα σκοτεινὸν τοὺς ἔξωσε σὰν ὅρος
 γερτό, νὰ κρύψῃ τὸ θεὸν καὶ τὴ θνητὴ γυναικα.
 Ἐκεῖ ὁ θεὸς τῆς ἔλυσε τῆς παρθενιᾶς τὴ ζώνη,
 τὴν κοίμισε, καὶ τοῦ ἔρωτα σὰν τέλεσε τὸ ἔργο,
 τὸ χέρι της γλυκόσφιξε, καὶ φώναξέ την κ' εἶπε:

«Χαίρου ποὺ ἐγὼ σ' ἀγκάλιασα· κι ἄμα γυρίσῃ ὁ χοόνος,
 θάξῃς πανόμορφα παιδιά, τὶ τῶν θεῶν ἡ ἀγάπη
 δὲν πάει τοῦ κάκου· νοιάζου τα καὶ μοσκανάθρεφε τα. 250
 Πήγαινε τώρα σύχαζε, καὶ μὴν τὸ ξεστομίσῃς·
 μὰ ὁ Ποσειδώνας, ἔρετο, ἐγώ· μαι, ὁ κοσμοσείστης.»

Αὐτά εἶπε, καὶ στὴ θάλασσα βουτάει τὴν κυματοῦσα.
 Κ' ἔκεινη γέννησε τοὺς δυό, Πελία καὶ Νηλέα,
 ποὺ ἥρωες βγήκανε πιστοὶ τοῦ Δία τοῦ μεγάλου·
 στὴν Ἱωλκὸ βασίλεψεν ὁ θεόπλουτος Πελίας,
 στὴν Πύλο τὴν ἀμμουδερὴ ὁ ἥρωας ὁ Νηλέας.
 Κι ἀκόμα ἡ ορήγισσα Τυρὼ γέννησε τοῦ Κρηθέα,
 τὸν Αἴσονα, τὸν ἀμαξὰ Ἀμυθάονα, τὸ Φέρη.

Εἶδα κατόπι τοῦ Ἀσωποῦ τὴν κόρη, τὴν Ἀντιόπη· 260
 κι αὐτὴ στοῦ Διὸς τὴν ἀγκαλιὰ καυκιόταν πὼς κοιμήθη,
 καὶ δυὸ παιδιὰ γεννήθηκαν, ὁ Ἀμφίονας κι ὁ Ζῆθος·
 τὴ Θήβα τὴν ἔφταπορτη πρωτόχτισαν ἔκεινοι,
 καὶ τὴν πυργώσαν, τὶ ἀπυργοὶ δὲ δύνονταν νὰ ζήσουν
 στὴ Θήβα τὴν ἀπλόχωρη, κι ἂς εἴταν ἀντρειωμένοι.

Εἶδα καὶ τοῦ Ἀμφιτρύωνα τὸ ταίρι, τὴν Ἀλκμήνη,
 ποὺ ὁ Δίας τὴν ἀγκάλιασε, καὶ γέννησε μαζί του
 τὸ λιονταρόψυχο Ἡρακλῆ, τῆς λεβεντιᾶς τὸν πύργο·
 καὶ τὴ Μεγάρα, τοῦ τρανοῦ τοῦ Κρέοντα θυγατέρα,
 ποὺ τοῦ Ἀμφιτρύωνα τοῦ γιοῦ τοῦ ἀδάμαστου είταν ταίρι. 270

Τὴ μάννα εἶδα τοῦ Οἰδίποδα, τὴν δμορφη Ἐπικάστη,
 ποὺ ἀνήξερη ἔκαμε φριχτὴ παρανομιά, καὶ δέχτη
 τὸ γιό της ἀντρα, ποὺ ἔσφαξε τὸν κύρη καὶ τὴν πῆρε,
 κ' οἵ ἀθάνατοι φανέρωσαν τὴν ἀνομιὰ στὸν κόσμο.

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, Ὁμήρου Ὁδύσσεια. *Εκδ. 1η

Αὐτὸς στὴ Θήβα τὴ γλυκειὰ βασανισμένος φῆγας
ιῶν Καδμιτῶν κυβέρνησε ἀπὸ θεῶν κατάρρα·
ιὰ ἐκείνη στοῦ "Αδη τοῦ ἄσπλαχνου κατέβηκε τὰ βάθια,
τὶ στὸν καημό της μὲ θηλειὰ κρεμάσιηκε ἀπ' τὴ στέγη
τὴν ἀφηλήν, κι ἀμέτρητα τοῦ ἀφῆκε πίσω πάθια,
πάρα πολλά, ὅσα φέροντες τῆς μάννας οἱ κατάρρες.

280

Τὴ Χλώρῃ εἶδα τὴν δύμοδφη ποὺ ἔναν καιρὸ δ Νηλέας
τὴν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη της μ' ἀρίφνητά του δῶρα,
κόρη στερνὴ τοῦ Ἀμφίονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἰάσου, πῶταν
τοῦ Ὁρχομενοῦ τῷ Μινυῶν φῆγας· κι αὐτὴ στὴν Πύλο
βασίλευε, καὶ γέννησε λαμπρὰ παιδιά, τὸ Χρόμιο,
τὸν Ἄξιο Περικλύμενο, τὸ Νέστορα, καὶ κόρη
τὴν λεβεντόκαρδη Πηρώ, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
ποὺ νύφη τὴ ζητούσανε παντοῦθε, μὰ δ Νηλέας
μόνε ἐκεινοῦ τὴν ἔδινε ποὺ θάφερνε στὴν Πύλο
τοῦ Ἰφίκλου τὰ λοξόποδα καὶ κουτελᾶτα βόδια
ἀπ' τὴ Φυλάκη, τάγριωπά· καὶ θεῖος μάντης τότες
νὰ τοῦ τὰ φέρῃ βάλθηκε, μὰ δργὴ θεοῦ τοῦ πέφτει,
καὶ μὲ δεσμὰ τὸν ἔζωσαν βιδοβοσκοὶ στοὺς κάμπους.
Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν κ' οἱ μέρες σὰν τελειώσαν,
κ' ἔκλεινε δ χρόνος, κ' ἔσωναν τὸν κύκλο τους οἱ ὕρες,
τότε δ ἀντρεῖος δ Ἰφικλος ξεδέσμεψε τὸ μάντη,
τὴ μοῖρα σὰν προφήτεψε, κατὰ τοῦ Δία τὸ θέλει.

290

Τὴ Λήδα ἀγνάντεψα ὑστερα, τὸ ταίρι τοῦ Τυνδάρου,
ποὺ γέννησε δυὸ ἀντρόψυχα παιδιά, τὸν Κάστορα ἔναν
τὸν ἀλογάρη, κι ἄλλον τὸ μέγα Πολυδεύκη,
τὸ γροθομάχο ζωντανοὺς ἥ γῆς ἥ ψυχοδότρα
τοὺς ἔχει, καὶ τοὺς τίμησε στὸν κάτιο κόσμο δ Δίας.
μιὰ μέρα ζωντανεύουνε, καὶ μιὰ ναι πεθαμμένοι,
καθένας μὲ τὴ μέρα του, καὶ σὰν θεοὶ τιμιοῦνται.

300

Καὶ εἶδα τὴν Ἰφιμέδεια, γυναίκα τοῦ Ἀλωέα,
ποὺ ἔλεγε πῶς μὲ τὸ θέδο κοιμήθη Ποσειδάννα,
καὶ δυὸ τοῦ γέννησε παιδιά, μὰ ζωὴ πολλὴ δὲν εἶχαν·
τὸν Ὡτο τὸν ἴσοθεο, καὶ τὸ λαμπρὸ Ἐφιάλτη,
ποὺ ἀπ' ὅσους ἥ γῆς ἔθρεψε πιὸ ἀψηλόκορμοί ταν,
καὶ ποὺ μονάχα δ Ὁρίωνας στὰ κάλλη τοὺς περοῦσε·
ἔννια χρονῶν εἶταν παιδιά, κ' ἔννια εἶχαν πῆχες πλάτος,
κι ἀνέβαινε τὸ μπόγι τους δργυιὲς ἔννια τοῦ ψηφου·

310

καὶ τοὺς ἀθάνατους αὗτοὶ φοβέοιξαν πῶς θᾶρθουν
νὰ φέρουνε στὸν Ὅλυμπο πολέμου ἄχο καὶ ἀντάρα.
Τὴν Ὅσσα πὰς στὸν Ὅλυμπο πασκίζανε νὰ στήσουν,
τὸ Πήλιο μὲ τάνεμιστὰ κλωνιὰ στὴν Ὅσσα ἀπάνω,
νάνεύουντε τὸν οὐδανό. Κι ἂ ζούσανε νὰ φτάσουν
στὰ χρόνια τῆς παληκαριᾶς, θὰ κάναν τὸ σκοπό τους
μὰ διγίδες τοῦ Δία καὶ τῆς Λητῶς τῆς ὅμορφομαλλούσας
τοὺς χάλασε ποὶ βγάλουντε σγουρὰ στὰ μάγουλά τους,
καὶ ποὶ τὸ χνούδι τάνθερὸ τοὺς σκιώσῃ τὸ πηγούνι.

320

Τὴ Φαιδρα εἶδα, τὴν Πρόκριδα, τὴν ὅμορφη Ἀριάδνη,
κόρη τοῦ Μίνωα τοῦ φριχτοῦ, ποὺ ἔναν καιρὸ δι Θησέας
ἀπὸ τὴν Κρήτη στὴν ιερὴ τὴν πῆρε Ἀθήνα, δίχως
νὰ τὴ χαρῇ τὶ ἡ Ἀρτεμη τὴ σκότωσε στῆς Δίας
τάκρογιαλα, τὴ μαρτυριὰ τοῦ Διόνυσου ἀγρικώντας.

Τὴ Μαίρα, τὴν Κλυμένη ἔκει, καὶ τὴ φριχτὴ Ἐριφύλη,
ποὺ πρόδωσε τὸν ἄντρα τῆς γι' ἀτίμητο χρυσάφι,
εἶδα κατόπι στὴ σειρά. Μὰ ποιά νὰ ὀνοματίσω
ἄπ' ὅσες εἶδα σύγκοιτες καὶ κόρες τῶν ἥρωών
ἡ νύχτα ὅλη δὲ θάσωνε καὶ εἶναι ὥρα νὰ πλαγιάσω,
ἡ μὲ τοὺς φίλους στὸ γοργὸ καράβι, ἥ δὲ πέρα
καὶ οἵ θεοὶ καὶ ἐσεῖς πιὰ νοιάζεστε γιὰ τὸ προσβόδωμά μου.»

330

Αὗτά εἶπε, κι ὅλοι σύχαζαν καὶ σώπαιναν τριγύρω,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὸ ίσκερὸ παλάτι.
Τότες τὸ λόγο ἀρχίνησε ἡ Ἀρήτη ἡ λευκοχέρα:

«Φαίακες, πῶς σὰς φαίνεται τοῦ ἀνθρώπου ἀλήθεια ἐτούτου
ἡ χάρη καὶ ἡ κορμοστασιά, κι δισιος νοῦς του μέσα;
Δικός μου διξένος, μὰ καὶ ἐσᾶς τούτη ἡ τιμὴ στολίζει.
Νὰ φύγῃ μὴν τὸν βιάζετε, καὶ μὴν τοῦ λυπηθῆτε
τὰ δῶρα ποὺ ἔχει ἀνάγκη αὐτὸς μεγάλη γιατὶ κι ἄλλα
βρίσκονται στὰ παλάτια σας, χάρη στοὺς θεούς, περίσσια.»

340

Σὲ τοῦτα δι γέρος ἥρωας δι Ἐχένηος εἶπε τότες,
αὐτὸς ποὺ μὲς στοὺς Φαίακες στὰ χρόνια εἶταν δι πρῶτος:

«Ὦ φίλοι μου, δσα ἡ φρόνιμη βασιλισσα μᾶς εἶπε
ἀκοῦτε τα στὴ γνώμη μας ἐνάντια αὐτὰ δὲν εἶναι.
Ἄπ' τὸν Ἀλκίνοο κρέμεται πράξη καὶ λόγος τώρα.»

Κι δι Ἀλκίνοος τότε δι βασιλιάς τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε:
«Θὰ γίνῃ δι λόγος σου δισο ζῶ ἐγὼ καὶ βασιλεύω
στὴ χώρα τῶ Φαιάκων ποὺ τὰ κουπιὰ ἀγαπᾶντε.

Μὰ ἂς κάνῃ δὲ ξένος πομονή, δσο ἀν ποθῇ πατρίδα,
ῶς αὐριο, ποὺ τὰ δῶρα του θὰ τάχω συναγμένα,
κι δσο γιὰ τὸ προβόδωμα, θὰ τὸ νοιαστοῦνε οἱ ἄντρες
δλοι, κ' ἐγὼ μαζὶ ποὺ ἔδω τὸν τόπο ἔξουσιάζω.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίτης πονος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
«Ἄλκινο, ἀφέντη δοξαστέ, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
καὶ χρόνο ἀνίσως γύρευες ἔδω νὰ μείνω ἀκόμα,
καὶ πλούσια δῶρα ἀν δίνοντας μὲ στέλνατε κατόπι
ἄλλο κ' ἐγὼ δὲ θάθελα, τὶ γιὰ καλό μου θάταν
νὰ φτάσω στὴν πατρίδα μου· μὲ πιὸ γεμάτα χέρια·
πιὸ σεβαστὸς κι ἀγαπητὸς ἀλήθεια θὰ γινόμουν
σ' ἔκείνους ποὺ θὰ μῷ ἔβλεπαν στὸ Θιάκι νὰ γυρίζω.»

Κι ὁ Ἀλκίνος πάλι γύρισε καὶ μίλησέ του κ' εἶπε·
«Στὰ μάτια μας δὲ φαίνεσαι πλάνος ἐσύ, Ὁδυσσέα,
καὶ δολοπλόκος σὰν πολλοὺς ποὺ ἡ γῆς ἡ μαύρη θρέψει,
σκόρπιους παντοῦ, ποὺ ψέματα πλάθουν, καὶ δὲν τὰ νοιώθεις.
Ἐσένα ὁ λόγος σου δμορφος καὶ ξάστερος ὁ νοῦς σου,
καὶ σὰν τραγουδιστὴς ἐσὺ δηγήθηκες μὲ τέχνη
τῶν Ἀργιτῶν τὰ βάσανα μαζὶ μὲ τὰ δικά σου.

Μὰ πές μου τώρα ἀληθινὰ καὶ ξήγησέ μου ἐτοῦτο·
ἀπ' τοὺς ἴσδθεοὺς φίλους σου ποιούς εἶδες ποὺ ἥρθαν τότες
μαζὶ σου στὸ Ἰλιο κ' ὑστερα τοὺς πῆρες ὁ μαῦρος Χάρος;
Ἡ νύχτα τώρα ἀτέλειωτη, δὲν ἥρθε ἡ ὥρα τοῦ ὕπνου
ἀκόμα, μόν' δηγήσουν μας τὰ θαμαστά σου τὰ ἔργα.
Ως τὰ γλυκοχαράματα θὰ στέκομουν νάκούσω,
ἄν ἔστεργες τὰ πάθια σου νὰ πῆς μὲς στὸ παλάτι.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίτης πονος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
«Ἄλκινο, βασιλιὰ τρανὲ καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
στὴν ὥρα της κ' ἡ συντυχιά, στὴν ὥρα του κι ὁ ὕπνος
μὰ κι ἄλλα ἀν ἔχης ὅρεξην νάκούσης, δὲ σοῦ ἀρνιοῦμαι
νὰ δηγηθῶ τὰ πιὸ φριχτὰ παθήματα τῷ φίλων
ποὺ ἀργότερα χαθήκανε· ξεφύγανε τὸ Χάρο
στοὺς ἄγριους τῶν Τρωαδιτῶν πολέμους, μὰ κατόπι
στὸ γυρισμὸ τοὺς ἔσβυσε ἡ βουλὴ κακῆς γυναικας.

Ἐδῶ κ' ἔκει ἄμα σκόρπισε ἡ σεβάσμια Περσεφόνη
τῷ γυναικῶν τὶς ψυχές, μοῦ ζύγωσεν ἀγνάντια
καὶ στάθη τοῦ Ἀγαμέμνονα ἡ ψυχή, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα,
βαριοθλιμμένη· γύρω του κ' οἱ ἄλλοι δσοι μαζὶ του

350

360

370

380

βρήκανε τέλος θλιβερὸ στοῦ Αἰγίστου τὸ παλάτι.

Κι αὐτὸς μὲ μιᾶς μὲ γνώρισε τὸ μαῦρο αἴμα σὰν ἥπιε,
κ' ἔχυνε βρύση δάκρια, κι ἀψὰ μυρολογοῦσε,
τὰ δυό του χέρια ἀπλώνοντας, μὲ πόθο νὰ μὲ φτάσῃ
μὰ νεῦρο πιὰ καὶ μπόρεση καμιὰ δὲν εἶχε τώρα,
σὰν ποὺ εἶχε ἔκεινος μιὰ φορὰ στὰ λυγερά του μέλη.
Τὸν εἶδα ἐγώ, καὶ δάκρυσα, καὶ πόνεσε ἡ καρδιά μου,
καὶ φώναξά του, κ' εἶπα του μὲ φτερωμένα λόγια:

«Τοῦ Ἀτρέα γιὲ Ἀγαμέμνονα, καὶ δοξασμένα οἵγα,
ποιά μοῖρα τοῦ τεντόκορμου σὲ βάρεσε θανάτου;
Τάχα στὰ πλοῖα σὲ οήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδώνας,
κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους;
ἢ στὴ στεριὰ σὲ χάλασαν ὅχτοι σάνε ζητοῦσες
βόδια νὰ σύρης καὶ καλὸ μαλλὶ νὰ κόψῃς πρόβειο,
ἢ χώρα σὰν πολέμαγες νὰ πάρῃς μὲ τὶς σκλάβες;»

Εἶπα κι ἀμέσως γύρισε κι ἀπολογῆθη ἔκεινος:
«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα,
μήτε στὰ πλοῖα μὲ οήμαξε ὁ θεὸς ὁ Ποσειδώνας,
κακὴ φουρτούνα στέλνοντας μ' ἀνάποδους ἀνέμους,
μήτε στὴ γῆς μὲ χάλασαν ὅχτοι, παρὰ τὴ μοῖρα
τοῦ Χάρου μοῦφερε ὁ Αἴγιστος μὲ τὴν καταραμένη
γυναίκα μου, καὶ μ' ἔκαψε μὲ κάλεσε σὲ δεῖπνο,
καὶ μ' ἔσφαξε ὅπως σφάζουνε μὲς στὸ παχνὶ τὸ βόδι.
Σὲ τέτοιο τέλος μ' ἔφερε φριχτό, κι δλόγυρά μου
σφαζόνταν κ' οἱ συντρόφοι μου σὰν κάπροι ἀσπροδοντῶι,
σὲ ἀνθρώπου πλούσιου καὶ τρανοῦ, ποὺ σφάζονται γιὰ γάμο,
ἢ γιὰ φαγὶ συντροφικό, ἢ ἀρχοντικὸ τραπέζι.

Εἶδες στὸν κόσμο ἀρίθμητοι νεκροὶ νὰ πέφτουν ἄντρες
μονομαχώντας ἢ σμικτὰ στῆς μάχης τὴν ἄντάρα
μὰ θὰ θλιβόσουν πιὸ πικρὰ νὰ τάβλετες ἔκεινα,
στὸν πύργο σὰν κοιτόμασταν τριγύρω στὸ κροντήρι,
καὶ στὰ τραπέζια τὰ λαμπρά, μὲ λίμνη τὸ αἴμα χάμου. 420
Καὶ τῆς Κασσάντρας τὴ φωνή, τῆς κόρης τοῦ Πριάμου,
φριχτὴ ἀκουσα τὴ σκότωνε ἢ πλανεύτρα ἢ Κλυταιμνήστρα
κοντά μου· κ' ἐγὼ σῆκωσα τὰ χέρια, ἔψυχώντας
μὲ τὸ σπαθὶ στὰ σπλάχνα μου, κ' ἔπεσα πάλε χάμου.
Καὶ μ' ἄφησε ἡ ξαδιάντροπη στὸν Ἀδη νὰ πάω, δίχως
νὰ πιάσῃ κάν τὰ μάτια μου, τὸ στόμα μου νὰ κλείσῃ.

“Αλλο φριχτότερο καὶ πιὸ σιγαμερὸ δὲν εἶναι
ἀπὸ γυναίκα ποὺ ἔργατα κακὰ στὸ νοῦ της βάζει
τέτοια κι αὐτὴ σοφίστηκε, καὶ γένηκε τοῦ ἀντρός της
φόνισσα καὶ θαρροῦσσα ἐγὼ ποὺ μιὰς ἐκεῖ γυνοίσω,
θὰ μὲ δεχτοῦν χαρούμενα καὶ τὰ παιδιὰ κ' οἱ δοῦλοι
μὰ αὐτὴ ἡ σοφὴ στὶς πονηριές, ντροπιάστηκε κι ἀτή της,
κι ὅλες τὶς ἄλλες ντρόπιασε γυναῖκες, ὡς ἀκόμα
κι ὅσες καλόγυνωμες στὴ γῆς κατόπι θὰ φανοῦνε.»

Καὶ τότες ἐγὼ γύρισα καὶ τοῦ εἴπα: «Ἀλλοῖς, καὶ πόσο
σκληρὰ δὲ Δίας δὲ βροντηχτῆς κατάτρεξε ἀπαρχῆθες
τοῦ Ἀτρέα τὸ γόνο, κι ἀφορμὴ τὸ θέλημα γυναίκας
γιὰ τὴν Ἐλένη μύριοι μας χαθήκαμε, κ' ἐσένα
παγίδες, ποὺ ἔλειπες μαροιά, σοῦ ἔστηνε ἡ Κλυταιμνήστρα.»

Εἰπα, κ' ἐκεῖνος γύρισε κ' εὐτὺς μοῦ ἀπολογήθη:
«Λοιπόν, ποτές σου μαλακὸς μὴν εἰσαι στὴ γυναίκα
κι ὅλα ποὺ ἔρεις μὴν τῆς λέσ, παρὰ μονάχα μέρος,
καὶ τάλλα κράτα της κρυφά. Μὰ ὡς τόσο ἐσύ, Ὁδυσσέα,
ἀπ' τὴ γυναίκα σου κακὸ νὰ πάθης μὴ φοβᾶσαι
γιατ' εἶναι ἐκείνη γνωστικιά, κ' ἔχει μεγάλες χάρες,
ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰαρίου ἡ θυγατέρα.
Νιόνυψη ἀλήθεια τότε ἐμεῖς τὴν εἴχαμε ἀφησμένη,
ποὺ βγήκαμε στὸν πόλεμο, κ' είχε μωρὸ στὴ ωγά.
Τώρα κι αὐτὸς θὰ κάθεται μαζὲν μὲ τοὺς μεγάλους
καλότυχος, ποὺ σὰν ἔρθῃ θὰ τονὲ δῆ δὲ γονιός του,
κι αὐτὸς θὰ σφίξῃ τὸ γονιὸ θερμὰ στὴν ἀγκαλιά του.
Ἐμένα ὡς καὶ τὸ γιόκα μου δὲν ἀφήσε ἡ δική μου
νὰ τὸν χαροῦν τὰ μάτια μου, μόνῳ ἔσβυσέ με πρῶτα.
“Αλλο ἐγὼ τώρα θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου
κρυφά, κι ὅχι διλοφάνερα στὴ φίλη σου πατρίδα
νἀράξῃς, γιατὶ χάθηκε πιὰ ἡ πίστη ἀπ' τὶς γυναῖκες.
Μὰ τώρα πές μου ἔάστερα καὶ ξήγα μου κ' ἐτοῦτο
ἄν τάχα ἀκοῦτε ζωντανὸς πῶς εἶναι ἀκόμα δὲ γιός μου,
ἢ στὸν Ὁροχομενό, ἢ μπορεῖ στὴν ἀμμουδάτη Πύλο,
ἢ καὶ στὴ Σπάρτη τὴν πλατειά, κοντὰ στοῦ Μενελάου,
τὶ ἀκόμα δὲν τὸν είδε ἡ γῆς νεκρὸ τὸν ὄροι Ὁρέστη.»

Αὐτά είπε: κ' ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του.
«Τοῦ Ἀτρέα γιέ, τί μὲ ρωτᾶς; δὲν ξέρω ἢ ξῆ δὲ Ὁρέστης,
ἢ ἄν πέθανε, κ' εἶναι κακὸ τάνωφελα νὰ λέμε.»

Μὲ τέτοια λόγια θλίβερά μιλούσαμ^ν ὁ ἔνας τοῦ ἄλλου,
βαριόκαρδοι, καὶ χύναμε τὰ δάκρυα ποτάμι.

Καὶ τότε πρόβαλε ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα μπροστά μού,
καὶ ὁ Πάτροκλος κι ὁ δοξαστὸς Ἀρχίλοχος μαζί του,
κι ὁ Αἴαντας, ποὺ στὸ κορμὶ εἶταν πρῶτος καὶ στὴν ὅψη
ἀπὸ τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἔξὸν τὸν Ἀχιλλέα.

Καὶ τοῦ γοργόποδου ἡ ψυχὴ γιοῦ τοῦ Πηλέα ποὺ μ^ν εἶδε,
μὲ γνώρισε, καὶ κλαίγοντας αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε·

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὄδυσσεά,
τί κάμωμα πιὸ φοβερὸ θὰ σοφιστῆς ἀκόμα;
Πᾶς κότησες νὰ κατεβῆς στὸν Ἀδη ποὺ φωλιάζουν
κούφιοι νεκροί, φαντάσματα θνητῶν ἀποσταμένων;»

Αὐτὰ εἶπε, κ^ν ἐγὼ γύρισα κι ἀπολογήθηκά του.
«Ὥ πρῶτε μὲς στοὺς Ἀχαιούς, γιὲ τοῦ Πηλέα, Ἀχιλλέα,
τὸν Τειρεσία ἥρθα νὰ βρῶ, τὴ γνώμη του νάκουσω,
πῶς πίσω στὸ πετρόσταχτο τὸ Θιάκι θὰ γυρίσω.

τὶ ἀκόμα γῆς Ἀχαϊκὴ δὲ σίμωσα, καὶ μήτε
γῶμα πατρίδας πάτησα, μόνε ὅλο τυραννιέμαι.
Μὰ σὰν κ^ν ἐσὲ μακαριστός, ὁ Ἀχιλλέα, δὲ βγῆκε
στὰ περασμένα ἄλλος κανεῖς, μήτε θὰ βγῇ κατόπιν
γιατὶ σὰ θεὸς καὶ ζωντανὸ οἱ Ἀργῆτες σὲ τιμοῦσαν,
καὶ τώρα μέγας καὶ τρανὸς στοὺς πεθαμμένους εἰσαν
γιὰ δαῦτο πῶς ἀπέθανες μὴ θλίβεσαι, Ἀχιλλέα.»

Κι αὐτὸς μοῦ ἀπολογήθηκε· «Περύλαμπρε Ὄδυσσεά,
τὸ θάνατο μὴ μοῦ ζητᾶς μὲ λόγια νὰ γλυκάνῃς.

Κάλλιο στὴν γῆς νὰ βρίσκομουν, κι ἀς δούλευα σὲ ἀνθρώπου
μικροῦ, μὲ δίχως βιὸς πολύ, παρὰ στὸν Ἀδη νὰ είμαι,
καὶ βασιλέας νὰ λέγουμαι τῶν πεθαμμένων ὅλων.

«Ως τόσο γιὰ τὸν ἄξιο μον τὸ γιὸ δυὸ λόγια πές μου,
ἄ βγῆκε αὐτὸς στὸν πόλεμο πρῶτος γιὰ νάναι, ἦ ὅχι.
Καὶ δός μου τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα μανιᾶται, ἀν ἔχης
ἀκόμα τάχα τὸν τιμάει δ λαὸς τῷ Μυρμιδόρων,
ἥ καταφρόνιο γίνηκε τῆς Φτίας καὶ τῆς Ἑλλάδας,
τώρα ποὺ χεροπόδαρα τὰ γερατεῖ τὸν πιάσαν.

Τὶ πιὰ δὲν τοῦ είμαι ἐγὼ βοηθὸς μέσα στὸ φῶ; τοῦ ἥλιου,
τέτοιος σὰν ποὺ εἴμουν μιὰ φορά στὴ διάπλατη Τρωάδα, 500
ποὺ ἔκοβα πλῆθος λεβεντιά βοηθώντας τοὺς Ἀργῆτες.

Τέτοιος γιὰ λίγο ἀν πήγαινα στοῦ κύρη τὸ παλάτι,

τρομάρα θὰ τοὺς ἔδιναν τὰ ἡρωϊκά μου χέρια,
τοὺς δόσους τὸν δχτρεύουνται καὶ τὶς τιμές του ἀρπάνε.»

Αὐτά εἶπε, καὶ ἐγὼ γύρισα καὶ ἀπολογήθηκά του.
«Μαντᾶτα τοῦ ἀψεγάδιαστου Πηλέα δὲν κατέχω.
δῆμως γιὰ τὸ Νεοπτόλεμο, τὸ γιὸ τὸν ἀκριβό σου,
δῆλη, καθὼς μοῦ γύρεψες, θὰ μάθης τὴν ἀλήθεια.
Τίδιος μου ἐγὼ μὲ τὸ γερτὸ τὸν ἔφερα καράβι,
ἀπὸ τὴ Σκῦρο στὸν Ἀχαιοὺς τοὺς καλοποδεμένους.

Καὶ σύναξη σὰν εἴχαμε στῆς Τροίας τὴ χώρα ἀντίκουν,
πάντα μιλοῦσε πρῶτα αὐτὸς, καὶ ἀστόχαστα δὲ λάλευ
μόνε δὲ ισόθεος Νέστορας καὶ ἐγὼ περνούσαμέ τον.

Καὶ πόλεμο σὰ βγαίναμε στὸν κάμπο τῆς Τρωάδας,
μὲ τὸ σωρὸ δὲν ἔμνησκε καὶ μὲ τὰσκέρι ἐκεῖνος,
μόνος ἔτρεχε, καὶ στὴν ἀντρειὰ δὲν ἄφηνε ἄλλον πρῶτο.
πιλλοὺς λεβέντες χάλναγε στὴ φοβερὴ τὴ μάχη.

Δὲ θὰ μποροῦσα νὰ τοὺς πῶ καὶ νὰ τοὺς νοματίσω,
τοὺς δόσους αὐτὸς χάλασε βοηθώντας τοὺς Ἀργίτες,
θὰ πῶ δῆμως τὸν Εὑρόπυλο, τὸ γόνο τοῦ Τηλέφου,
μὲ τοὺς Κητειῶτες φύλους του ποὺ γύρω του σφαζόνταν,
καὶ αἰτία τὰ δῶρα στάθηκαν ποὺ μιὰ γυναίκα πῆρε.

Δεύτερο ἀπὸ τὸ Μέμνονα τόσο δῆμορφο δὲν εἶδα.
Καὶ στᾶλλογο σὰν μπήκαμε τῶν Ἀργιτῶν οἱ πρῶτοι,
ποὺ τὸ μαστόρεψε δὲ Επειός, καὶ ἐγὼ μονάχος είχα
τὴν ἔξουσία νάνοιγοκλῶ τὸ στέριο του κρυψώνα,
τότες οἱ ἄλλοι τῶν Δαναῶν ἀρχόντοι καὶ οηγάδες
σιφουγγίζανε τὰ δάκρια καὶ τρέμαν ἀπὸ φέρο,
μὲ τὴν ἔκείνου τῶριο πρόσωπο ποιὲς χλωμὸ δὲν τό εἶδα,
καὶ μήτε ἀπὸ τὰ μάγουλα σφούγγισθε ἔκεινος δάκρια.
μόνε ἀπὸ μέσα νὰ φυτῇ θερμὰ παρακαλοῦσε,
τὴ σπάθα του δῆλο πιάνοντας καὶ τὸ βαρὸν κοντάρι,
καὶ μελετῶντας φοβερὸ κακὸ στοὺς Τρωαδίτες.

Μὰ σάνε διαγουμίσαμε τὴ χώρα τοῦ Πριάμου,
μπῆκε μὲ τὸ μερόδιο του στὸ πλοῖο καὶ μὲ δῶρα δῶρα,
ἀλάβωτος, τὸ χάλκινο κοντάρι δὲν τὸν πῆρε,
ἀπομακρόθε ἦ καὶ κοντά, σὰν ποὺ συγνὰ τιχαίνει
στὸν πόλεμο ποὺ ἀνάκατα λυσσομανάει δὲ Αρης.»

Εἶπα, καὶ τοῦ γοργόποδου ἦ ψυχὴ τοῦ Ἀχιλλέα
στὸν κάμπον μὲ τὰσφόδελα κίνησε δρασκελώντας,

δλη χαρά, ποὺ ἀγρύκησε τὶς δόξες τοῦ παιδιοῦ του.

Μὰ οἱ ἄλλες ἐκεῖ στέκανε οἱ ψυχὲς τῶν πεθαμμένων,
θλιψμένες, καὶ τὸν πόνο της ἡ καθεμιὰ φωτοῦσε.

Μόνε ἡ ψυχὴ τοῦ Αἴαντα, τοῦ γιοῦ τοῦ Τελαμώνα,
στεκόταν παράμερα, μ^ε ἐμένα χολιασμένη,
ποὺ νίκησα στὰ πλοῖα κοντὰ στὴν κοίση ποὺ εἶχε στήσει
γιὰ τοῦ Ἀχιλλέα τάρματα ἡ σεβαστὴ του ἡ μάννα,
[κ^{αὶ} οἱ Τρωαδίτες κοίνανε μαζὶ μὲ τὴν Παλλάδα].

Μακάρι νὰ μὴν κέρδιζα, τότες, τέτοιο βραβεῖο,
τὶ ἐκεῖνα τάρματα ἔχωσαν στὴ γῆς τέτοιο λεθέντη,
τὸν Αἴαντα, ποὺ σ^τ δμορφιὰ καὶ σ^τ ἔργα ἔπειρονε
τοὺς ἄλλους Δαναούς, ἔξδον τὸ δοξαστὸ Ἀχιλλέα.

Σ^τ ἐκεῖνον τότες δυὸς γλυκὰ γύρισα κ^{αὶ} εἶπα λόγια:

«Αἴαντα, τοῦ μεγάλου γιὲ τοῦ Τελαμώνα, ἀλήθεια,
μήτε νεκρὸς δὲ μοῦ ἐμελλεῖ τὸ χόλιασμα νάιφήσῃς
γιὰ τάρματα ποὺ κέρδισα, τάναθεματισμένα;
Γιὰ τὸ κακὸ τῶν Ἀργιτῶν οἱ θεοὶ τὰ κάμιαν ὅλα,
καὶ τέτοιον πύργο χάσαιε κι ὅλοι θρηνοῦμε τώρα
οἱ Δαναοὶ κ^{αὶ} ἐσένανε μὲ τοῦ Πηλέα τὸ γόνο·
μὰ ἄλλος δὲν εἶναι ἡ ἀφορμὴ παρὰ δ^ε Δίας μονάχος,
ποὺ φοβερὰ τῷ Δαναῶν τάρματωμένα ἀσκέρια
δηκτεύτηκε, καὶ σοῦ ὅρισε τὴ μοῖρα τοῦ θανάτου.
Μὰ ἔλα, ἀφέντη, κι ἄκουσε τὰ λόγια ποὺ σοῦ κρένω,
καὶ δάμασε τὴ μάνητα τῆς ἥρωικῆς ψυχῆς σου.»

Εἶπα, κι αὐτὸς ἀπάντηση δὲ μοϋδωκε, μόν^{το} πῆγε
στὸ Ἐρεβος μὲ τὶς ψυχὲς τῶν ἄλλων πεθαμμένων.
Καὶ πάλε ἵσως θὰ μύλειε μου, κι ἄς εἶταν χολωμένος,
ἡ ἐγὼ θὰ τοῦ μιλοῦσα, μὰ ἡ καρδιά μου μὲς στὰ στήθια
νὰ δῇ ποθοῦσε τὶς ψυχὲς κι ἄλλων νεκρῶν ἀκόμα.

Κ^{αὶ} είδα τὸ Μίνωα, τὸ λαμπρὸ τοῦ Δία τὸ γιό, ποὺ κράτα
χυνοῦ δαβδί, καὶ κάθονταν κριτῆς τῶν πεθαμμένων
ἄλλοι ὅρθιοι κι ἄλλοι καθιστοὶ μπροστὰ στὸ βασιλέα
μὲς στοῦ Ἀδη τοῦ πλατύθυρου κρινόνταν τὰ παλάτια.

Κατόπι τὸν Ὥριωνα ξάνοιξα τὸ γιγάντιο,
στὸν κάμπο τῶν ἀσφόδελων τάγριμα νὰ σωριάζῃ
ποὺ ἀπάνω στὰ ἔρημα βουνὰ τάχε σκοτώσει δ^ε ἴδιος,
ράβδα στὰ χέρια διάχαλκη κι ἀνέσπαστη κρατώντας.

Καὶ τὸν Τίτυρο είδα, τῆς Γῆς τῆς δοξασμένης θρέμμα,

550

570

ποὺ ἀπὰς στὸ χῶμα κοίτουνταν καὶ σκέπαζε ἐννιὰ πλέθρα·
δυὸ ἀγιοῦπες ἀπ' τὰ δυὸ πλευρὰ τοῦ τρῶγαν τὸ συκώτι,
μέσος ἀπ' τὴ σκέπη μπαίνοντας· δὲν μπόρειε νὰ τοὺς διώξῃ.
τὶ εἶχε πειρᾶξει τὴ Λητώ, τὴν ἀκριβὴ τοῦ Δία,
τὸν Πανοπέα σὰ διάβηκε νὰ πάῃ πρὸς τὴν Πυθώνα.

Κι ἀκόμα εἶδα τὸν Τάνταλο, βαριὰ τιφαννισμένο·
ώς τὸ πηγούνι στέκονταν μὲς στὰ νερὰ τῆς λίμνης,
διψοῦσε, καὶ μήτε σταλιὰ νὰ πάρῃ δὲ δυνόταν·
μόνε, ἀμα ὁ γέρος ἔσκυθε νὰ πιῇ νὰ ξεδιψάσῃ,
κάτου ρουφιόταν τὸ νερὸ κ' ἔφευγε, καὶ στὰ πόδια
γύρω φαινόταν μαύρη γῆς, ξερόκαυτη ἀπ' τὴ μοῖρα.
Καὶ δέντρα ἀψηλοφύλλωτα κρεμοῦσαν τὸν καρπό τους,
ροἴδιές, ἀφράτες ἀπιδιές, μηλιές καλοκαρποῦσες,
συκιές μελόγλυκες, κι ἐλιές φουντόκλωνες κι ἀνθάτες·
κι ἄμ' ἀπλώνε τὰ χέρια του καρπὸ νὰ κόψῃ ὁ γέρος,
οἵ ἀνέμοι παίρναν τὰ δεντρὰ στῷ συννεφιῶν τοὺς ἵσκιους.

Κι ἀκόμα εἶδα τὸ Σίσινφο φριγτὰ βασανισμένο·
κοτρώνα αὐτὸς θεόρατη καὶ μὲ τὰ δυὸ βαστοῦσε,
καὶ στυλωμένος ἔσπρωχνε, μὲ πόδια καὶ μὲ χέρια,
τὴν πέτρα ἀπάνω στὸ βουνό· κι ὅτι ἔκανε νὰ φτάσῃ,
καὶ νὰ περάσῃ ἀπ' τὴν κορφή, τὴν ἔπαιρνε τὸ βάρος
καὶ πρὸς τὸν κάμπο ἀνήλεη κατρακυλοῦσε ἥ πέτρα.
Κι αὐτὸς πάλι ἔσπρωχνε βαριά, καὶ τὸ κορμί του ὁ ἴδρος
περέχυνε, καὶ σκέπαζε τὴν κεφαλή του ἥ σκόνη.

Κ' εἶδα τὸ δυνατὸ Ἡρακλῆ, καὶ μόνο φάντασμα εἶταν,
τὶ ἀτός του ζῆ καὶ χαίρεται μὲ τοὺς θεοὺς τοῦ Ὄλύμπου,
καὶ τὸν κερνῷ ἥ ωριόφτερνη στὰ φαγοπότια του Ἡβῆ,
τοῦ Δία ἥ κόρη τοῦ τρανοῦ καὶ τῆς πανώριας Ἡρας.
"Ολ'" οἱ νεκροὶ τριγύρω του χουγιάζανε σὰν δρνια,
ποὺ τρομασμένα φεύγανε· κι αὐτὸς σὰ νύχτα μαύρη
μὲ τὸ δοξάρι του γυμνό, στὴν κόρδα τὴ σαγίττα,
ἀγριοκοιτοῦσε κ' ἔτοιμος φαινότανε νὰ φίξῃ.
Λουρὶ χρυσὸ καὶ τρομερὸ γύρω στὰ στήθια του εἶχε,
κι ἀπάνω του ἔργα θάματα φαντάζαν δουλεμένα,
ἀρκοῦδες, ἀγριογούρουνα, φλογόματα λιοντάρια,
πολέμοι, μάχες, φονικά, καὶ χαλασμὸς ἀνθρώπων.
"Οποιος ἔκεινο τὸ λουρὶ μαστόρεψε, ἀς μὴ θέλῃ
λουρὶ ἄλλο μὲ τὴν τέχνη του παρόμιο νὰ δουλέψῃ.

Μόλις μ' ἀγνάντεψε, κ' εὐτὸς μὲ γνώρισε ποιός εἴμουν,
καὶ κλαίγοντας μοῦ μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα·

«Διογένητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὄδυσσέα,
κακὴ κ' ἐσένα, ὃ δύστυχε, σὲ κατατρέχει μοῖρα,
αὐτὴ ποὺ τράβηξα κ' ἔγω κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ ἥλιου.
Τοῦ Δία κι ἄν εἴμουνα παιδί, μὰ ἀρίθμητα εἶχα πάθια,
γιατ' εἴμουν δοῦλος σὲ ἄνθρωπο πολὺ κατώτερο μου,
καὶ ἀγῶνες μοῦθαζε βαριούς, καὶ μ' ἔστειλε νὰ φέρω
τὸ σκύλο κάποτε ἀποδῶ, θαρρώντας πώς δὲν μπόρειε
ἄλλο βαρύτερο ἀπ' αὐτὸν ἀγώνα νὰ μοῦ βάλῃ.

Τὸν πῆρα καὶ τοῦ ἀνέβασα τὸ σκύλο ἀπὸ τὸν "Αδηνά
μὲ βοήθησε δὲ Ἐρμῆς κ' ἡ Ἀθηνᾶ ἡ Παλλάδα.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, τράβηξε μὲς στοῦ "Αδηνά τὸ λημέρι,
κ' ἔγω στὸν τόπο μου ἔμεινα νὰ δῶ μὴν ἔρθῃ κι ἄλλος
ἀπ' τοὺς ἡρώους ποὺ ἀπέθαναν σὲ χρόνους περασμένους.
Καὶ τοὺς παλιοὺς θάντάμωνα τοὺς ἄντρες ποὺ ποθοῦσα,
[τῶν θεῶν τὰ δοξαστὰ παιδιά, Θησέα καὶ Πειρίθο],
μὰ πλῆθος ἀπειροὶ οἱ νεκροὶ συνάζονταν, καὶ βγάζαν
ἰέγοιον ἀχό· κ' ἐμένα εὐτὸς χλωμὸς μὲ πῆρε φόβος,
μὴν ἀπ' τὸν "Αδηνά μὲν περιέληγε η Περσεφόνη
τῆς τερατόμορφης Γοργῶς τὸ φοβερὸ κεφάλι
Στὸ πλοῖο τότες κίνησα, καὶ τῷ συντρόφῳν εἶπα
νάνεβον, τὰ πρυμόσκοινα νὰ λύσουν· κι αὐτοὶ μέσα
μπῆκαν, στοὺς πάγκους κάθησαν, καὶ τὸ καράβι πῆρε
τοῦ ποταμοῦ τοῦ Ωκεανοῦ, τὸ ρέμα κάτοι, πρῶτα
μὲ τὰ κουπιά μας, κ' ὑστερα πάλε μὲ πρύμο ἀγέρι.

620

630

640

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ.

Τοῦ Ωκεανοῦ τὰ ρέματα τὸ πλοῖο σὰν ἀφῆκε,
κι ἀπάνω ἀπὸ τὰ κύματα τοῦ διάπλατου πελάγου
ἥρθε στῆς Αἴας τὸ νησί, ποὺ κατοικεῖ ἡ Αὐγοῦσλα,
καὶ σὲ γλυκοὺς χορότοπους χρυσανατέλνει δὲ Ἡλιος,
ἔκει στὸν ἄμμο φτάσαμε κι ἀράξαμε τὸ πλοῖο,
καὶ πήγαμε πλαγιάσαμε στὸ περιγιάλι ὅπινω,
προσμένοντας τὴ λαμπερὴ νὰ γλυκοφέρῃ Αὐγοῦσλα.

Κ' ἔφεξε δὲ ὁ δοδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦσλα,
καὶ στέλνω τοὺς συντρόφους μου στῆς Κίρκης τὰ παλάτια,

τὸ λεύφανο τοῦ Ἐλπήνορα νὰ πάρουν καὶ νὰ φέρουν.
Πήγαιμε κόψαμε κλαοιά, στὴν ἄκρη στὸ περγιάλι,
τὸν θάψαμε βαριόπαρδοι καὶ δάκρια χύνοντάς του.
Καὶ σὰν καλοκαήκανε δὲ νεκρὸς καὶ τάρματά του,
μνημούρι τοῦ σηκώσαμε καὶ στήσαμέ του στήλη,
καὶ τὸ ἵσιο μπήξαμε κουπὶ πὰς στὴν κορφὴ τοῦ τάφου.

Κ' ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ νοιαζόμασταν, δὲν ἔφυγε τῆς Κίρκης
πῶς ἀπ' τὸν Ἀδηφάσαμε, παρὰ ἥρθε στολισμένη
κοντά μας· ἥρθανε μαζὶ καὶ οἱ βάγιες τῆς καὶ φέρναν
ψωμὸν καὶ κρέατα πολλὰ μὲ τὸ κρασὶ τὸ μαῦρο.

Στάθηκε τότε ἡ διλόλαμπρη θεὰ δύμπροστά μας καὶ εἶπε·

«Ἄθεοφοινι, ποὺ ζωντανοὶ πήγατε» ἐσεῖς στὸν Ἀδηφάσαμε,
ποὺ δυὸν θανάτους θάγετε, οἱ ἄλλοι ἔροντεν ἔναν·
ἔλατε τώρα ἐσεῖς ἐδῶ νὰ φᾶτε καὶ νὰ πιῆτε
διλήμερων καὶ ἡ χρυσανγή καθὼς γλυκοχαράξη,
κινάτε. Ἔγὼ τὸ δρόμο σας θὰ δείξω, καὶ τὰ πάντα
θὰ σᾶς μαντέψω, μὴν κακὴ σᾶς πέσῃ ἀξαφνα ὕρα,
καὶ μύρια πάθετε δεινὰ στεριάς ἢ καὶ πελάγου.»

Αὐτά εἶπε, καὶ κατάπεισε τὸ νοῦ μας τὸν ἀντρόνιο.
Ολήμερα καθόμασταν ἐκεῖ ὅς τὸ γέρομα τοῦ ἥλιου,
μὲ τὰ περίσσια κρέατα, καὶ μὲ κρασὶ φλογάτο.

Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπλώθηκε σκοτάδι,
οἱ ἄλλοι στὰ πρυμόσκοινα σιμὰ καλοπλαγιάσαν,
μὰ ἐμένα ἀπὸ τὸ χέρι αὐτὴν παραμερα μὲ πῆρε,
μὲ κάθισε, καὶ πλάγιασε κοντά μου καὶ ωτοῦνσε·
καὶ ἔνα πόδες ἔνα τότε ἔγω τῆς στόοησα τὰ πάντα.
Καὶ μῆλησέ μου ἡ σεβαστὴ θεά, κι αὐτὰ μοῦ κρένει·

«Αὐτὰ ὅπως τάπες ἔγιναν· τώρα καὶ ἐσὺ νάκούσης
δσα σοῦ πῶς ἀγκαλὰ δὲ θεός θὰ στὰ μυμίση δὲ ὕδιος.
Καὶ πρῶτα ταξιδεύοντας θὰ φτάσης στὶς Σειρῆνες,
ποὺ δλούς μαγεύουν τοὺς θνητοὺς ποὺ λάχουντε κοντά τους·
ὅποις σιμώσῃ ἀπ' ἀγνωσιὰ κι ἀκούσῃ τὴν φωνή τους,
ἀπὸ γυναίκα καὶ παιδιὰ χαρὰ νὰ μὴν προσιμένη
μήτε πατρίδα πῶς θὰ δῃ, τὶ μὲ γλυκὰ τραγιούδια
αὐτὲς τονὲ μαγεύουντε μὲς ἀπ' τὴν λιβαδιά τους.
Σωρὸς ἐκεῖ τάνθρωπινὰ τὰ κόκκαλα σαπίζουν
γυμνά, ποὺ εἶναι τὸ δέρμα τους χυμένο δλοτριγύρω.
Προσπέρονα τις, καὶ στούπωντε καλὰ ταῦτιὰ τῶν ἄλλων

10

20

30

40

μὲς μελοτύμωτο κερὶ νὰ μὴν μποροῦν νάκουσουν.

Κι ἄν ποθυμήσῃς Ἰδιος σου νάκουσης, ἀς σὲ δέσουν δλόρθο χεροπόδαρα στοῦ καταρτιοῦ τὴ οὔζα,

κι ἂς καλοσφίξουν τῷ σκοινιῶν τὶς ἄκρες στὸ κατάρτι, καὶ τότες χαίροντας θάκονς μακρόθε τὶς Σειρῆνες.

Μὰ ἀνίσως καὶ παρακαλῇς τοὺς ἄλλους νὰ σὲ λύσουν, ἐκεῖνοι ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένουν τὰ σκοινιά σου.

Καὶ τὸ καράβι σου ἀπ' ἐκεῖ σὰ σώσῃ νὰ περάσῃ, δὲ σοῦ ὁρμηνεύω πιὰ ἀπὸ ποῦ τὸ δρόμο σου νὰ πάρῃς ἀτός σου κρῖνε: ἔγὼ τοὺς δυὸ θὰ σοῦ ἔηγήσω δρόμους. Ἀπὸ τὴ μιὰ εἶναι κρεμαστὲς οἱ πέτρες ποὺ δλοένα μὲ κύματα ἡ γλαυκόματη τὶς δέρνει ἡ Ἀμφιτρίη:

ἀντὲς Πλανούμενες τὶς λὲν οἱ θεοὶ οἱ μακαρισμένοι.

Κι οὐδὲ πουλὶ τὶς προσπερνάει, καὶ μήτε οἱ περιστέρες τὴν ἀμβροσία ποὺ φέρνουνε στὸ Δία τὸν πατέρα, μόνε κι αὐτὲς κάθε φορὰ τὶς παίρνει ἡ γλιστροπέτρα μὰ στέλνει κι ἄλλην δὲ θεός, λειψὲς νὰ μὴν τὶς ἔχῃ. Θνητοῦ καράβι ἐκείθενε δὲν ἔφυγε, κι ἄν ἥθε, μόνε καραβοσάνιδα καὶ ἀνθρωπινὰ κουφάρια κυλιοῦνται ἀπὸ τὰ κύματα κι ἀπ' τῆς φωτιᾶς τὴ λύσσα.

Ἐνα μονάχο διάβηκε τῆς θάλασσας καράβι, ἡ κοσμολάλητη ἡ Ἄργω, γυρνώντας ἀπ' τοῦ Αἰγαίου κι αὐτὴ σὲ βράχους θάσπανε τρανούς, χωρὶς τὸ χέρι τῆς Ἡρας, ποὺ λυπήθηκε τὸν Ἰάσονα ἀπ' ἀγάπη.

Ἀπὸ τὴν ἄλλη, οἱ βράχοι οἱ δυό, ποὺ δ ἔνας ἀνεβαίνει στοὺς οὐρανούς, κ' ἡ σουβλερὴ κορφή του τοὺς ἄγγες μαρόη τὸν ζώνει συννεφιά, ποὺ πάντα ναι ἀπλωμένη, μηδὲ λαμπρύνει ἡ ξαστεριὰ ποτὲς τὸ μέτωπό του, μὰ ἀς εἶναι θερισμοῦ καιρός, ἀς εἶναι χυνοπώρι. Νάνεψῃ ἐκεῖ ἡ νὰ κατεβῇ θνητὸς δὲ θὺ μποροῦσε ποτὲς κανένας, κ' εἴκοσι κέρδια καὶ πόδια ἀν εἰχε: γιατ' εἶναι δὲ βράχος γλιστερός, σὰν πέτρα λιστρωμένη.

Καὶ σπήλιο ἀνοίγει σκοτεινὸ μὲς, στὴν καρδιὰ τοῦ βράχου, στὴ Δύση, καὶ ποδὲς στὸ Ἐρεβος: καὶ κατακεῖ τὴν πλώρη τοῦ καραβιοῦ θὰ στρέψετε, περίλαμπρες Ὁδυσσέα.

Μηδὲ πιδεξιος τοξευτὴς μεσ' ἀπὸ τὸ καράβι
οίχνοντας τὴ σαγίττα του δὲ θάσπανε στὸ σπήλιο.
Κεῖ μέσα ἡ Σκύλλα κατοικεῖ καὶ φοβερὰ γαυγίζει

ἔχει φωνοῦλα σκυλακιοῦ νιογέννητου, κι ὡς τόσο
εἶναι κακότροπο θεριό, κι οὕτε θνητὸς κανένας,
κι οὕτε θεός θὰ χαίρονταν θωράντας το ἀντικρύ του.
Ἐχει καὶ πόδια δώδεκα, ποὺ ἔκερεμα εἶναι ὅλα,
κ' ἔξη θεόμακρους λαιμούς, καὶ στὸν καθένα ἀπάνω
κεφάλι στέκει τρομερὸ μὲ τρεῖς ἀράδες δόντια,
πυκνὰ καὶ σφιχτοκάρφωτα καὶ θάνατο γεμάτα.

Μὲς στὸ βαθὺ τὸ σπήλιο της ὁς τὰ μισὰ χωμένη,
ἀπὸ τὸ μαῦρο βάραθρο τάγχια κεφάλια βγάζει,
κ' ἔκει ψαρεύει, ψάχνοντας δλόγυρα στὸ βράχο,
δελφίνια καὶ σκυλόγραφα κι ἄλλα θαλασσαγρίμια,
ποὺ μύρια ἡ κυματόβροντη τὰ βόσκει ἡ Ἀμφιτρίτη.
Ναύτης δὲν τὸ παινέθηκε πῶς ξέφυγε μὲ πλοϊο
ἀπὸ κεῖ πέρα ἀπείραγος· μὲ κάθε της κεφάλι
ἀρπάει ἀπ' τὸ μαυρόπλωδο καράβι κ' ἔναν ἄντρα.

90

Τὸν ἄλλο χαμηλότερο, Ὁδυσσέα, θὰ δῆς τὸ βράχο·
κοντά νάι οἱ δυό τους, θάρτανε ἡ σαγίττα σου νὰ οἰξης.
Μεγάλος εἶναι δρνιὸς ἐκεῖ, μυριόφυλλος, καὶ κάτου
ἡ θεία ἡ Χίριβδη ρουφάει τὸ μελανὸ τὸ κῦμα.

Τὴν μέρα τρεῖς φορὲς ξερνάει, καὶ τρεῖς φορὲς ρουφάει
νὰ μὴ σοῦ τύλῃ καὶ βρεθῆς τὴν ὥρα ποὺ ρουφήξῃ,
τὶ δὲ θὰ σὲ ξεγλύτωνε μηδὲ τοῦ κόσμου ὁ σείστης.
Μόν' ζύγωνε τὸ πλοϊο εὐτὺς πρὸς τὴν σπηλιὰ τῆς Σκύλλας,
καὶ πέρναε, τὶ καλύτερο νὰ κλαῖς ἔξη συντρόφους
τοῦ καραβιοῦ, παοὰ δλοι τους μαζὶ νάφανιστοῦνε. »

100

Ἐίπε, κ' ἔγῳ ἀποκρίθηκα: «Πέές μου, ὡς θεά, ἐσὺ τώρα,
τὴ φοβερὴ τὴ Χάρυβδη σὰν πῶς νὰ τὴν ξεφύγω,
μὰ καὶ τῆς Σκύλλας τῆς φριχτῆς νάντισταθῶ, ἀν χουμίξῃ; »

Ἐίπα, κ' ἡ σεβαστὴ θεὰ μοῦ ἀπολογιέται ἀμέσως:

«Πάλε, καημένε, βάσανα γυρεύεις καὶ πολέμους·
μὰ μῆτε τοὺς ἀθάνατους θεοὺς πιὰ δὲ φοβᾶται;
Αὐτῆ ναι ἀθάνατο κακό, θνητὴ δὲν εἶναι ἡ Σκύλλα·
ἄγρια, φριχτὴ κι ἀμάχητη. Διαφέντεψη δὲν ἔχει
αὐτὴ καμιά, καὶ κύλλιο ἐσὺ νὰ φεύγης ἀτ' ὀμπρός της. »
Τὶ ἀνίσως γιὰ νάρματωθῆς κοντοσταθῆς στὰ βράχια,
φοβοῦμαι μὴν προφτάξῃ αὐτῆ, καὶ μ' ἔνα χούμισμά της
ὅσα εἶναι τὰ κεφάλια της, τόσους σοῦ ἀρπάξῃ ἀνθρώπους.
Μόνε γοργὰ νὰ λάμνετε, καὶ τὴν Κραταιὴ φωνάξτε,

110

τὴ μάννα ποὺ τὴ γέννησε γιὰ τὸ κακὸ τοῦ κόσμου,
καὶ θὰ τὴν ἐμποδίσῃ αὐτὴ νὰ μὴν ξαναχουμένη.

Κατόπι στὸ καλὸ νησὶ τῆς Θρινακίας θὰ φτάσῃς.

Βόδια ἔκει βόσκουνε πολλὰ κι ἀρνιὰ παχιὰ τοῦ "Ηλιου,
ἔφτα κοπὲς βοδιῶν, ἔφτα καλῶν ἀρνιῶν κοπάδια,

πενήντα καθεμιὰ κοπῆ, κι αὐτὰ μήτε γεννοῦνε,
καὶ μήτε λιγοστεύουνε" καὶ θεὲς τὰ κυβερνᾶνε,
δυὸ νύφες ὁριοπλέξουδες, Φαέθουσα, Λαμπετία,

τοῦ "Ηλιου τοῦ Υπερίονα καὶ τῆς Νεαίρας κόρες.

Ἡ μάννα ποὺ τὶς γέννησε καὶ γλυκοανάθρεψε τὶς,
πὰς στὸ νησὶ τὶς ἔβαλε τῆς Θρινακίας νὰ ζοῦνε,
τὰ γονικά τους πρόβατα καὶ βόδια νὰ φυλάγουν.

[Αὐτὰ ἀν τὰφήσῃς ἄβλαβα, καὶ θὲς τὸ γυρισμό σου,

ὅσο πολλὰ κι ἀν πάθετε, πάλε στὸ Θιάκι πάτε
μὰ ἀν τὰ πειράξῃς, πρόσμενε ξολοθρεμὸ στὸ πλοῖο
καὶ στοὺς συντρόφους: Ἰδιος σου μπορεῖ νὰ ξεγλυτώσῃς,

μὰ δογὰ θὰ φτάσῃς κι ἄσκημα, κι ἀπὸ συντρόφους ἔρμος].»

Αὐτά εἰπε κ'εὐτὺς πρόβατες ή χωρούθρονη ή Αὔγοῦλα,
καὶ στοῦ νησιοῦ της ή θεὰ τραβήχητε τὰ μέσα.

Καὶ στὸ καράβι πῆγα ἔγώ, καὶ τῶ συντρόφων εἶπα
νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα, κι ἀπάνω νάνεβοῦνε.

Κι αὐτοὶ στὸ πλοῖο ἀνέβηκαν, καὶ κάθησαν στοὺς πάγκους,
καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Καὶ πίσω ἀπ' τὸ μαυρόπλωρο καράβι στέλνει ή Κίρκη
ἡ φοβερὴ κ' ή δωριόμαλλη κ' ή ἀνθρωπολαλοῦσα,
πρύμο καλὸ καὶ φιλικὸ ποὺ τὰ παννιὰ φουσκῶναν.

Καὶ τἄρμενα σὰ σιάζαμε, καθήσαμε, κι δδήγα
δ ἀγέρας τὸ καράβι μας μαξὶ μὲ τὸν ποδότη.

Τότε εἶπα μὲ βαρεύει καρδιὰ στοὺς φύλους μου συντρόφους:

«Καλὸ δὲν είναι, φύλοι μου, νὰ ξέρῃ ἔνας μονάχα
ἢ δυό, τὰ λόγια τὰ ιερὰ ποὺ μιῆπε η θεία Κίρκη·

μόνε τὰ κρένω καὶ σ' ἐσάς, νὰ ξέρουμε ἀν θὰ βροῦμε
ζωή, ή ἀν θὰ ξεφύγουμε τὴ μοιζα τοῦ θανάτου.

Πρῶτα, νὰ φεύγω ἀπ' τὴ φωνὴ τῷ φοβερῷ Σειρήνων
κι ἀπὸ τάνθολιβάδια τους, παράγγειλέ μου ή Κίρκη.

Κ' ἔγὼ μονάχος, εἶπε μου, νάκουσω τὴ φωνὴ τους
στοῦ καταρτοῦ τὴ οἵτις ἐπεῖς δέπτε με τώρα δλόρθο,
καὶ καλοσφίξτε τῶ σκοινιῶν τὶς ἄκρες στὸ κατάθι,

γερὰ κρατώντας με, κ^α ἐγὼ σὰ λέω νὰ μὲ ἔελύστε,
ἔσεις ἀκόμα πιὸ σφιχτὰ νὰ δένετε τοὺς κόμπους.”

Ἐκεῖ ποὺ αὐτὰ τοὺς ἔλεγα καὶ τοὺς καλοξηγοῦσα,
στῶ δυὸ Σειρήνων τὸ νησὶ τῷριο καράβι φτάνει,
ποὺ δι πούμος τὸ γοργόσπωρωνε. Κι ἀμέσως καταπέφτει
τάγέρι, κ^α ἔρχεται λαμπρὴ στὴ θάλασσα γαλήνη,
σὰν κάποιος νάποκοίμισε θεὸς τὰ κύματά της.

Τότες αὐτοὶ σηκώθηκαν καὶ τὰ παννιὰ διπλῶσαν,

170

μὲς στὸ καράβι τάθεσαν, κι ἀράδα καθισμένοι,

μὲ τὰ καλόξυστα κουπιὰ τὶς θάλασσες ἀσπρίζαν.

Λιανίζω ἐγὼ τροχὸ κερὶ μὲ κοφτερὸ μαχαίρι,

καὶ μὲ τάντρειωμένα μου τὸ καλοσφίγγω χέρια.

Καὶ τὸ κερὶ τὸ ζέσταινε ἥ μεγάλη δύναμή μου,

κι δι Ἡλιος δι Υπερίονας μὲ τὶς θερμές του ἀχτίδες

ἀράδα τότες ἔφραξα ταῦτιά τους δλωνῶνε,

κ^α ἔκεινοι χεροπόδαρα μὲ δέσανε στὸ πλοῖο

δλόρθο, καὶ καλόσφιξαν τὶς ἀκρες στὸ κατάρτι

καὶ τὸν ἀστραφτερὸ γιαλὸ μὲ τὰ κουπιὰ βαροῦσαν.

Σὰν ἥρθαμε τόσο κοντὰ ποὺ ἀκούγεσαι ἀν φωνάξης,

γοργὰ τραβώντας, τόνοιωσαν αὐτὲς τοῦ καραβιοῦ μας

τὸ διάβα, καὶ μᾶς σύρανε ψιλόφωνο τραγούδι.

«Ἐλα, καμάρι τῶν Ἀχαιῶν, πολύμνητε Ὁδυσσέα,
τὸ πλοῖο σου κράτα, τὴ γλυκειὰ φωνή μας γιὰ νάκούσῃς.
Δὲν πέρασε ἀπ’ ἐδῶ κανεὶς μὲ μελανὸ καράβι,
χωρὶς νάκούσῃ ἀπὸ κοντὰ τὸ γλυκολάλημά μας,
παρὰ μισεύει χαίροντας ποὺ ἔμαθε κι ἄλλα ἀκόμα,
τὶ ξέρουμε ὅσα τράβηξαν μὲς στὴν πλατειὰ Τρωάδα
καὶ Τρωαδίτες κι Ἀχαιοί, καθὼς οἱ θεοὶ τὰ δρίσαν,
καὶ ξέρουμε ὅσα γίνονται στὴ γῆς τὴν πολυθρόφα.»

Αὐτὰ μᾶς γλυκολάλησαν· κ^α ἐγὼ δλο λαχταροῦσα
νάκούσω, καὶ τοὺς ἔγνεφα τοὺς ἄλλους νὰ μὲ λύσουν·
μὰ ἔκεινοι πέσαν στὸ κουπὶ κι δμπρὸς γοργοτραβοῦσαν.
Κι δι Εὔρυλοχος σηκώθηκε μαζὶ κι δι Περιμήδης

καὶ μὲ δεσμὰ περσότερα μὲ δέναν καὶ μὲ σφίγγαν.

Καὶ σὰν τὶς προσπεράσαμε, καὶ πιὰ μήτ’ ἥ λαλιά τους

καὶ μήτε τὰ τραγούδια τους κοντά μας δὲν ἔρχόνταν,

ἔβγαλαν τότες τὸ κερὶ οἱ ἀγαπημένοι φίλοι,

ποὺ ἐγὼ σταῦτιὰ τοὺς ἄλειψα, κι ἀπ’ τὰ δεσμὰ μὲ λῦσαν.

180

190

200

Μὰ δταν ἔκεινο τὸ νησὶ τάφήκαμε πιὰ πίσω,
βλέπω ἔνα κῦμα καὶ καπνό, κι ἀχὸ μεγάλο ἀκούγω.
Τρομᾶξαν δλοι, τὰ κουπιὰ τοὺς φύγαν ἀπ' τὰ χέρια,
καὶ στὰ νερὰ βροντῆξαν· καὶ στάθη τὸ καράβι,
ποὺ δὲν ορατοῦσαν πιὰ κουπιὰ μακριὰ γιὰ νὰ τὸ σπρώξουν.
Κ' ἐγὼ στὸ πλοῖο γύριζα, καὶ κάθε σύντροφό μου
ζυγώνοντας, μὲ μαλακὰ τοὺς προσμιλοῦσα λόγια·

«Ἄδερφαι, ἐμεῖς ἀμάθητοι δὲν εἴμαστε ἀπὸ πάθια·
πάθημα αὐτὸ χειρότερο δὲν είναι δὰ ἀπ' ἔκεινα
ποὺ ἡ δύναμη τοῦ Κύκλωπα μᾶς ἔδωκε στὸ σπήλιο· 210
δμως καὶ τότε ἡ γνώση μου κι ὁ νοῦς κ' ἡ ἀντρειούσην
μᾶς γλύτωσαν, καὶ πάντα αὐτὰ θὰ τὰ θυμᾶστε ἐλπίζω.
Ἐλάτε τώρα, κι δ,τι πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε.

Ἐσεῖς αὐτοῦ, μὲ τὰ κουπιὰ στοὺς πάγκους καθισμένοι,
βαρᾶτε τάγρια κύματα, κ' ἵσως τὸ δώσῃ ὁ Δίας
καὶ πάλι τοῦ ξολοθρεμοῦ ξεφύγουμε τὴ μοῖρα.

Κ' ἐσὺ ποδότη, βάλε το στὸ νοῦ σου δ,τι προστάζω,
γιατὶ τὸ δοιάκι ἐσὺ ορατᾶς καὶ κυβερνᾶς τὸ πλοῖο.

Οἶσα ἀπὸ κεῖνον τὸ καπνὸ κι ἀπὸ τὸ κῦμα βάστα,
καὶ πρὸς τὸ βράχο ζύγωνε, τὸ πλοῖο νὰ μὴ σοῦ φύγῃ, 220
καὶ πάρη δρόμο κατακεῖ, καὶ στὸ χαμὸ μᾶς φίξῃ.»

Αὐτὰ τοὺς εἶπα, κι ἀκούσαν τὰ λόγια μου δλοι τότες.
Μὰ γιὰ τῆς Σκύλλας τὸ κακὸ τάγιατρευτο, οὔτε λόγο
δὲν εἶπα, μήπως φοβηθοῦν κι ἀφήσουν τὰ κουπιά τους,
καὶ στὰ βαθιὰ τοῦ καραβιοῦ κατέβουν καὶ κρυφτοῦνε.
Καὶ τότες δὲν τὴν ψήφησα τῆς Κίρκης τὴν δρμήνεια,
ποὺ μοῦ ἔλεγε νὰ μὴ φανῶ μὲ τὴν ἀρματωσιά μου,
παρὰ στοῦ πλοίου ἀνέβηκα τὴν πλώρη ἀρματωμένος,
ορατώντας δυὸ στὰ χέρια μου θεόμακρα κοντάρια·

τὶ κατακεῖ περίμενα πῶς θὰ πρωτόβγῃ ἡ Σκύλλα, 230
τοῦ βράχου τὸ φριχτὸ θεριό, ποὺ μοῦ ἔφαγε τοὺς φίλους.

Μὰ δὲν μποροῦσα νὰ τὴ δῶ τὰ μάτια μου ἀποκάναν
κοιτώντας καὶ ξετάζοντας τοῦ βράχου τὰ σκοτάδια.

Καὶ τὸ στενὸ περνούσαμε μὲ βόγγο καὶ λαχτάρα·
ἔδωθε ἡ Σκύλλα, κι ἀντικρὺ τῆς Χάρυβδης τὸ τέρας
ξαναρουφοῦσε τάρμαρὰ νερὰ τῆς κυματούσας.

Καὶ σὰν τὰ ξέρωνται, σὰ βρασμὸς μὲς στὸ πυρὸ καζάνι
γουργούριζε δλη ἀνάκατη, κ' ἡ ἄχνη ξεπετιόταν

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, "Ομήρου Οδύσσεια. Εκδ. 1η

ψηλά, ώς ἀπάνω στὶς κορφὲς τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ ἄλλου βράχου.
 Καὶ πάλε τάρμυρὰ νερὰ σὰν τὰ ξαναρουφοῦσε, 240
 ἀνάκατη ἀπομέσαθε φαινόταν, καὶ βροντοῦσε
 ὁ βράχος γύρῳ φοβερά, καὶ κάτου ἡ γῆς φαινόταν
 μαρῷ ἀπ' ἐτὸν ἄμμῳ, καὶ ἔτρεμαν αὐτοί, χλωμοὶ ἀπ' τὸ φόβο.
 Κ' ἐκεῖ καθὼς κοιτάζαμε, καταστροφὴ φοβώντας,
 μοῦ ἀρπάζει ἡ Σκύλλα ἀπ' τὸ βαθὺ καράβι ἔξη νομάτους,
 στὰ χέρια καὶ στὴ δύναμη τὰ πρῶτα παληκάρια.
 Κ' ἐγὼ γυριζόντας νὰ δῶ τοὺς ἄλλους στὸ καράβι,
 τὰ χέρια καὶ τὰ πόδια τους ἀπάνωθε ἀγναντεύω,
 ποὺ σηκωμένοι ἀνάερα χουγιάζανε μὲ πόνο,
 καὶ μὲ φωνάζανε στερνὴ φορὰ μὲ τόνομά μου. 250

Κι δπως ψαρὰς μὲ ἔνα μακρὸν ραβδὸν ἀπ' τὸν κάβο οὔκνει
 στὰ μικρὰ ψάρια δόλωμα, καὶ κέρατο τινάζει
 καλοῦ βιδιοῦ στὴ θάλασσα, κι ἄμια πιαστῇ τὸ ψάρι
 στὴ γῆς ἀπάνω τὸ πετάσι, καὶ ἔκεινο σπαρταρίζει,
 κι αὐτοὶ ἔτσι σπαρταρίζοντας στὸ βράχο κουβαλιόνταν,
 καὶ τὸ θεριδὸ τοὺς ἔτρωγε, καὶ ξεφωνίζαν δλοι,
 σ' ἐμὲ τὰ χέρια ἀπλώνοντας στοῦ χάρου τὸν ἀγώνα.
 "Άλλο πιὸ θλιβερὸ ἀπ' αὐτὸ τὰ μάτια μου δὲν εἶδαν,
 ἀπ' δλα ποὺ δοκίμασα τὶς θάλασσες περνώντας.

Κι ἀπ' τὴ φρικτὴ τὴ Χάρυθδη, τὴ Σκύλλα, καὶ τοὺς βράχους
 σὰ φύγαμε, στὸ δλόχαρο νησὶ ὅθαμε τοῦ Ἡλιοῦ, 261
 ποὺ οἱ ὕδριες πλατυμέτωπες βοσκοῦσαν ἀγελάδες,
 καὶ πρόβατα μαζὶ παχιὰ ποὺ δρίζει ὁ θεδὲς περίσσια.
 "Οντας ἀκόμα στάνοιχτὰ γρικοῦσα ἀπ' τὸ καράβι
 τὰ βέδια ποὺ μουγκρίζανε κεῖ ποὺ εἴταν μαντρισμένα,
 καὶ τῶν προβάτων τὶς φωνές. Κ' ἥθετε στὸ νοῦ μου ὁ λόγος
 τοῦ Τειρεσία, τοῦ τυφλοῦ προφήτη ἀπὸ τὴ Θήβα,
 μὰ καὶ τῆς Κίρκης, ποὺ πολὺ μοῦ σύσταιναν καὶ οἱ δυό τους
 μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησὶ τοῦ Ἡλιοῦ τοῦ φωτοδότη.

Καὶ τότες μὲ βαρειὰ καρδιὰ γυρονῶ καὶ λέω στοὺς φίλους: 270
 «Ἀκούστε αὐτὸ ποὺ θὰ σᾶς πῶ, πολύπαθοι συντρόφοι,
 Νὰ δῆτε τί μοῦ μάντεψαν ὁ Τειρεσίας στὸν Ἄδη
 καὶ ἡ θεὰ τῆς Αἴας, ποὺ σοβαρὰ μοῦ σύστησαν καὶ οἱ δυό τους
 μακριὰ νὰ φεύγω ἀπ' τὸ νησὶ τοῦ φωτοδότη τοῦ Ἡλιοῦ,
 τὴ φοβερή, λέει, συφορὰ μᾶς περιμένει ἔκειθε
 μόνε τραβάτε στάνοιχτὰ τὸ μελανὸ καράβι.»

Αὐτά είπαν καὶ οραγίστηκε ἡ καρδιά τους σὰν τάκοῦσαν.
Τότες μὲ λόγια δὲ Εὑρύλοχος πικρὰ μοῦ ἀπολογιέται

«Εἶσαι, Ὁδυσσέα, σκληρόκαρδος μὲ δύναμη περίσσια,
ἀκούραστο, ἔχεις τὸ κορμόν καὶ ἀλήθεια σιδερένιο
πρέπει νὰ σοῦναι τὸ σκαρί, ποὺ δὲ κόπος καὶ ἡ ἀγρύπνια
δαμάζει τοὺς συντρόφους σου, καὶ ἐσὸν δὲν τοὺς ἀφήνεις
στὸ θαλασσόλουστο νησὶ νὰ βγοῦν καὶ νὰ τοιμάσουν
δεῖπνο, νὰ φᾶνε νὰ χαροῦν, παρὰ τὴν μαύρην νύχτα
μᾶς θὲς νὰ παραδέονυμε πάνω στάχνα πελάγη,
πέρος ἀπὸ ἔκεινο τὸ νησί. Κι ἀπὸ τὶς νύχτες βγαίνουν
πάντα οἱ ἀνέμοι οἱ φοβεροί, τῶν καραβιῶν δὲ τρόμος·
καὶ πῶς μπορεῖς τὴν συφορὰν τοῦ χάρου νὰ ἔσφύγῃς,
ἄντες ἔξαφνα κακὴ Νοτιὰ γιὰ δύστροπος Πονέντης
σηκώσῃ ἀνεμοστρόβιλο καὶ θαλασσοφουρτούνα,
ποὺ δίχως νὰ ψηφάῃ θεοὺς τσακίζει τὰ καράβια;
Μὰ ἀς κάνουμε τὸ θέλημα τῆς μαύρης νύχτας τώρα,
δεῖπνο ἀς τοιμάσουμε κοντὰ στὸ βαθουλὸν καράβι,
καὶ τὴν αὐγὴν τὸ βγάζουμε στὰ διάπλατα πελάγη.»

Αὐτὰ μοῦ λέει δὲ Εὑρύλοχος, καὶ οἱ ἄλλοι συφωνᾶν.
Τόνοιωσα τότες πῶς θεὸς γυρεύει τὸ κακό μου,
καὶ μίλησά του καὶ εἴπα του μὲ λόγια φτερωμένα·

«Εὑρύλοχε, εἰμαι μόνος μου, καὶ ἔσεις μὲ βιάζετε δλοι
μὰ ἔλατε, καὶ δρόκο ἀμώσετε τώρα δλοι ἔσεις μεγάλο,
πῶς ἀν κοπάδια τύχουμε βοδιῶνε καὶ προβάτων,
δὲ θὰ σᾶς ἔρθῃ ἀστοχασιὰ νὰ κόψετε ἀρνιὰ καὶ βόδια,
παρὰ ἥσυχοι θὰ χαίρεστε τῆς Κίρκης τὶς προμήθειες.»

Εἶπα, καὶ μοῦ τὸ δρκίστηκαν ἔκεινο ποὺ ζητοῦσα.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε δὲ δρόκος τέλος,
τῶριο καράβι ἀράξαμε μὲς στὸ βαθὺ λιμιώνα,
ποὺ εἶχε κοντὰ γλυκὸν νερό, καὶ βγῆκαν οἱ συντρόφοι
ἔξω στὴν γῆς, καὶ τούμασαν τὸ δεῖπνο τους πιδέξια.
Κι ἀπὸ φαῖ καὶ ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
θυμήθηκαν καὶ κλάψανε τοὺς δύσμοιρους συντρόφους,
ποὺ ἀρπαξτὴ Σκύλλα καὶ ἔφαγε· καὶ ἐκεῖ ποὺ ἀκόμα κλαίγαν, 310
ἥμερος ὕπνος ἔρχεται καὶ τοὺς ἀποκοιμίζει.

Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τάστρα γέρονταν,
ἀνέμοιςάλη σήκωσε δὲ Δίας δὲ συννεφάρης,
καὶ ἀγρια φουρτούνα ἔσπασε, ποὺ τύλιγε μὲ νέφια

στεριεῖς μαζὶ καὶ πέλαγα, καὶ μαύριζε ὁ αἰθέρας.

Σὰ φάνη ἡ ροδοδάκτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγοῦλα,
στὸ βαθὺ σπήλαιο σύραμε τὸ μελανὸν καράβι
καὶ χοροστάσια εἶχαν ἐκεῖ κ' ἔδρες λαμπρὲς οἱ Νύφες.
Κ' ἐγὼ τότες τοὺς σύναξα, καὶ μίλησά τους κ' εἶπα:

«Νά καὶ φαγί, νά καὶ πιοτὸ μὲς στὸ καράβι, διάφορο
ώστε ἀπ' τὰ βόδια ἀς λείψουμε, κακὸν νὰ μὴ μᾶς ἔρθῃ·
γιατὶ εἶναι φοβεροῦ θεοῦ τάσσια κ' οἱ ἀγελάδες,
τοῦ Ἡλίου, ποὺ ἀποπάνθισ τηράει κι ἀκούει τὰ πάντα.»

Αὐτὰ εἶπα, κ' ἡ λεβέντικη τὰ δέχτηκε ψυχή τους.

‘Ως τόσο ἀνέπιστος Νοτιὰς φυσοῦσε δόλο τὸ μῆνα,
κι ἀπὸ Σιρόκο καὶ Νοτιὰ καιρὸς δὲ φύσαγε ἄλλος.

Κι ὅσο τὸ στάρι βρίσκονταν καὶ τὸ κρασὶ τὸ μαῦρο,
τὰ βόδια δὲν τάγγιζανε, φοβώντας τὴν ζωή τους.

Μὰ σὰν ἀρχίσαν οἱ θροφές νὰ λείπουνε ἀπ' τάμπαρι,
κυνήγι νὰ ξητίσουνε γυρίζαν ἀπ' ἀνάγκη,

πιάνοντας ψάρια καὶ πουλιά, κι ὅτι ἔβρισκαν διμπόρος τους,
τὶ ἡ πεῖνα τοὺς τὰ θέριζε τὰ σωθικά. Ἐγὼ τότες

μὲς στὸ νησὶ τραβήχτηκα παράκληση νὰ κάψω,
ἴσως καὶ μοῦδειχνε ὁ θεός τοῦ γυρισμοῦ τὸ δρόμο.

Σέρνω στὰ μέσα τοῦ νησιοῦ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς συντρόφους,
σὲ τόπο νίβω ἀπάνεμο τὰ χέρια, καὶ κατόπι
πρὸς δλους τοὺς ἀθάνατους πρόσεκύουμαι τοῦ Ὁλύμπου·
κ' ἔκεινοι στὰ ματόφυλλα γλυκὸ μοῦ χῆσαν ὕπνο.

Τότε ὁ Εὐρύλοχος κακὴ πρωτάρχησε κουβέντα·

«Ἀκούστε, διάφοροι, τί θὰ πῶ, πολὺ κι ἀν τυραννιέστε·
πικρὸς δὲ κάθε θάνατος τῶν ἀμοιρῶν ἀνθρώπων,

μὰ ἀπ' δλους εἶναι πιὸ φριχτὸς τῆς πείνας νὰ πεθάνῃς.

Τοῦ Ἡλίου τὶς καλύτερες ἃς πάρουμε ἀγελάδες,
κι ἃς σφάξουμε ἐκατοβοδιές στοὺς θεοὺς νὰ μᾶς βοηθήσουν.

Κι ἀν φτάσουμε στὴν ποθητὴ πατρίδα μας, τὸ Θιάκι,
τοῦ Ἡλίου τοῦ Ὑπερίονα ναὸν θὰ κτίσουμε ὄριο,

καὶ δῶρα μέσα διαλεχτὰ θὰ βάλουμε περίσσια.

Κι ἀν πάλε τὰ δρυθοκέρατα σὰ κάσῃ βόδια δὲν Ἡλιος
χολιάσῃ, καὶ νὰ σπάσῃ μας θελήσῃ τὸ καράβι,

κ' οἱ ἄλλοι θεοὶ τὸ στέργουνε, κάλλιο στὸ κῦμα ἀπάνω
μιὰ καὶ καλὴ νὰ καταπιῶ νερὸ νὰ ξεψυχήσω,

παρὰ νὰ λυώνω σιγανὰ σ' αὐτὸ τὸ ορμονήσι.»

320

330

340

350

Αὐτὰ τοὺς εἶπε ὁ Εὑρυύλοχος, καὶ ἐκεῖνοι συφωνοῦσαν.
 Καὶ τοῦ Ἡλιου τὶς καλύτερες μαζῶξαν ἀγελάδες
 ἐκεῖ σιμά,—δὲ βόσκανε μακριὰ ἀπὸ τὸ μαῦρο πλοῖο
 οἱ ἀγελάδες οἱ ὅμορφες, λοξὲς καὶ κουτελᾶτες,—
 καὶ δλόγυρά τους ἔλεγαν εὐκές τῶν ἀθανάτων,
 ἀπὸ να ἵδρυ ἀψηλόκλωνο χλωρὰ μαδώντας φύλλα,
 τὶς ἀσπρουδερὸ δὲν εἴχανε κριθάρι στὸ καράβι.
 Καὶ σὰν προσευκηθήκανε, καὶ σφάξανε καὶ γδάραν,
 τότες λιανίσαν τὰ μεριά, τὰ τύλιξαν μὲ σκέπη,
 τὰ δίπλωσαν καὶ ἀπὸ παντοῦ κομμάτια ὥμα τοὺς θέσαν,
 ὅμως κρασὶ δὲν εἴχανε στάγια σφαχτὰ νὺ χύσουν,
 μόνε τοὺς στάξανε τερό στὴ φλόγα σὰν ψηνόνταν.
 Καὶ σὰν καῆκαν τὰ μεριά καὶ γεύτηκαν τὰ σπλάχνα,
 κόψανε τᾶλλα καὶ ὑστερά τὰ πέρασαν στὴ σούβλα.

Τότες δὲ ὑπνος δ γλυκὸς τὰ βλέφαρά μου ἀφῆκε,
 καὶ στάκρογιάλι κίνησα πρὸς τὸ γοργὸ καράβι.
 Μὰ μόλις στὸ καλόφτιαστο σιμὰ καράβι πῆγα,
 ἥρθε τῆς τσίκνας δ γλυκὸς καπνὸς δλόγυρά μου.
 Καὶ τότες στοὺς ἀθάνατους στενάζοντας φωνάζω·

«Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ καὶ αἰώνιοι,
 οὲ ὑπνο βαρὸν μὲ φίξατε γιὰ συφορά μου ἀλήθεια,
 καὶ αὐτοὶ ποὺ μείνανε φριχτὴ δουλειά μοῦ σοφιστήκαν.»

Καὶ Λαμπετὴ ή μακρόπεπλη τρέχει μηνάει στὸν Ἡλιο
 πῶς τὶς καλές του πήγαμε καὶ σφάξαμε ἀγελάδες.
 Καὶ ἐκεῖνος στοὺς ἀθάνατους φωνάζει χολωμένος·

«Δία πατέρα, καὶ θεοὶ μακαριστοὶ καὶ αἰώνιοι,
 τοὺς φύλους γδικιωθῆτε μου τοῦ Ὀδυσσέα, ποὺ πῆγαν
 καὶ μῶσφαξαν ἀδιάντροπα τὰ βόδια ποὺ χαιρόμουν
 νὰ τὰ θωρῷ ἀνεβαίνοντας τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα,
 καὶ σὰ γυρνοῦσα πρὸς τὴ γῆς ἀπὸ τοῦρανοῦ τὰ ὑψη.
 Κι ἄν πλερωμὴ πρεπούμενη δὲ δώσουνε, θὰ φύγω
 κάτου στὸν Ἄδη, στοὺς νεκροὺς τὸ φῶς μου νὰ χαρίζω.»

Κι δέ Δίας τοῦ ἀποκρένεται δ συννεφομαζώχητος·
 «Τὸ φῶς σου στοὺς ἀθάνατους χύνε ἐσὺ τώρα, δ Ἡλιε,
 καὶ στοὺς θνητοὺς ποὺ κατοικοῦν τὴ γῆς τὴν τροφοδότρα,
 καὶ μὲ τᾶστροπελέκι μου, στὴ μέση τοῦ πελάγου,
 θὰ τοὺς τὸ σκίσω ἐγὼ στὰ δυὸ τὸ γοργοκάραβό τους.»

Ταῦτα ἀκούστηκαν τὴν Καλυψώ τὴν ὅμορφομαλλοῦσσα,

ποὺ ἀπ' τὸν Ἐρμῆ τὸ μηνητὴ μοῦ εἶπε πὼς τάχε ἀκούσει. 390

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰν ἔφτασα καὶ πῆγα στὸ καφάβι,
τοὺς πῆρα καὶ τοὺς μάλωσα χώρια καθέναν, κι ὅμως
γιατρεὶα δὲ βρίσκαμε καμιά νεκρὲς πιὰ οἱ ἄγελάδες.
Κατόπι μᾶς φανέρωσαν οἱ ἀθάνατοι σημάδια
πετσιὰ σερνόνταν, κρέατα μουγκοῖζανε ἀπ' τὶς σοῦβλες,
ψητὰ κι ωμά, κι ἀκούγαμε μουκανητὰ βοδιῶνε.

"Εἶη μερόνυχτα ἔτρωγαν, οἱ βλάμηδες συντρόφοι
τοῦ Ἡλιού τὰ πιὸ διαλεχτὰ ποὺ εἶχαν ἀρπάξει βόδια
σὰν ἔφερε τοῦ Κρόνου δι γιὸς τὴν ἔβδομη τὴν μέρα,
ἔπεσε τότε δι ἄνεμος, σιγάνεψε ἡ φρουρούνα· 400
καὶ ἐμεῖς στὸ πλοῖο ποὺ μπήκαμε, τὸ βγάλαμε πελάγου,
καὶ τὸ κατάρτι στήσαμε, μὲν ἀσπρα παννιὰ ἀπλωμένα.

Μὰ τὸ νησὶ ἀμὲν ἀφήσαμε, κι ἄλλῃ στεριὰ τριγύρῳ
δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου δι γιὸς ἀπλώνει,
ποὺ θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.

Πολλὴ ὥρα δὲν ἀριένισε ἀπὸ τότες τὸ καράβι
τ' ἤρθε Πονέντης ἀξαφνος μὲν ἀγοια μαζὶ φουρτούνα,
καὶ ἔσπασε δι σίφουνας τὰ δυὸ τὰ ξάρτια στὸ κατάρτι·
καὶ ἔπεσε πρὸς τὰ πίσω αὐτό, καὶ τὰρ μενα στάμπαρι
καὶ τὸ κατάρτι πέφτοντας στὴν πρόμη τὸν ποδόιη
πὰς στὸ κεφάλι χτύπησε· λυῶμα τὰ καύκαλά του,
κι αὐτὸς ἀπὸ τὸ κάσαρο σὰ βουτηχτής γκρεμίστη,
καὶ πέταξε ἀπ' τὰ κόκκαλα ἡ λεβέντικη ψυχή του.
Τότες δι Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τὰστροπελένι
χτυπάει τὸ πλοῖο, κι δόλοβο τάναποδογυροῖζει,
γεμάτο θειάφι πέφτουνε στὴ θάλασσα οἱ συντρόφοι,
γύρῳ στὸ μαυροκάραβο γυριώντας σὰν κουροῦνες,
καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τὴν γλύκα.

'Ως τόσο ἔγω βαστιόμουνα μὲς στὸ καράβι, ὁσότου 420
ἀπ' τὴν καρίνα τὰ πλευρὰ ἔκεάρφωσε ἡ φουρτούνα,
καὶ ἔτσι γυμνὴ τὴν ἔσερνε τὸ κῦμα τὸ κατάρτι
σπασμένο χτύπαγε σὲ αὐτῆς μὲν ἀπάνω του μαντάρι
φτιαγμένο ἀπὸ βοδόπετσο κρατοῦσε περασμένο.
Μὲν αὐτὸ συνέδεσα τὰ δυό, καρίνα καὶ κατάρτι,
κάθησεν ἀπάνω καὶ οἱ ἄνεμοι μὲ πῆραν οἱ δογισμένοι.

"Η ἀγοια τότες ἔπαιψε φουρτούνα τοῦ Πονέντη,

κ^τ ἥρθε καὶ φύσηξε Νοτιάς, σὲ πάθια νὰ μὲ φίξῃ,
στὴν τρομερὴ τὴν Χάρυβδη καὶ πάλε νάρμενίσω.

Ολονυχτὶς δερνόμουνα, καὶ σάνε φάνη ὁ Ἡλιος
στὴ μαύρη Χάρυβδη ἔφτασα καὶ στὸν γκρεμὸ τῆς Σκύλλας. 430
Καθὼς ρουφοῦσε ἡ Χάρυβδη τῆς θάλασσας τὴν ἄψη,
ἔγω κατὰ τὸν ἀψηλὸ τοῦ βράχου δρυὶ πετιέμαι,
καὶ τὸ κοδιμὶ μου κόλλησε σὲ νυχτερίδα ἀπάνω.

Δὲν εἶχα ποῦ τὸ πόδι μου νὰ βάλω νὰ πατήσω,
τὶ οἱ φίξες εἴτανε μακριά, καὶ τὰ τρανὰ κλωνιά του
ἀπλώνονταν ἀνάερα τὴν Χάρυβδη νὰ ἵσκιώσουν.

Ἐκεῖ γερὰ κρατιόμουνα, προσμένοντας τὸ τέρας
νὰ μοῦ ξεράσῃ στὰ νερὰ καρίνα καὶ κατάγτι.

Ἄργα πολὺ φανήκανε, σὲ μ^τ ἔφαγε ἡ λαχτάρω
μόλις τὴν ὥρα ποὺ κριτής σηκώνεται γιὰ δεῖπνο,
ἀφοῦ τὶς διαφορὲς πολλῶν ἀνθρώπων καθαρίσῃ,
πομέσα ἀπὸ τὴ Χάρυβδη ἔπερδειαν τὰ ξύλα.
Χέρια καὶ πόδια λεύτερα τότες ἀφήνω ἀμέσως,
μέσα στὸ κῦμα βρόντηξα, παρόξυ ἀπὸ τὰ ξύλα,
καθίζω, καὶ τὰ χέρια μου κάνω κουπιὰ καὶ λάμνω.
Ομως τὴ Σκύλλα πὰ νὰ δῶ δὲν ἀφησε δι πατέρας
τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων· εἰδεμή, κ^τ ἔγω θάφαντόμουν.

Μέρες ἔννια πλανιόμουνα τὴ δέκατη τὴ νύχτα
στὴν Ὁγγυγία μὲ φέρανε οἱ θεοί, ποὺ λημεριάζει
ἡ Καλυψώ ἡ ὁριόμαλλη κ^τ ἡ φοβερὴ θεοῦλα.

Μ^τ ἀγάπαε καὶ μὲ νοιάζονταν. Τί νὰ τὰ ξαναλέγω;
Ἐχτὲς μὲς στὸ παλάτι σου κ^τ ἐσὲ καὶ τῆς κυρᾶς σου,
σᾶς τὰ δηγήθηκα δλ' αὐτά· καὶ δὲ μ^τ ἀρέσει ἐκεῖνα
ποὺ καθαρὰ ἀνιστόρησα, νὰ τὰ δηγέμαι πάλε.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κι ὅλοι τους σωπιάνανε διμπροστά του,
δεμένοι ἀπὸ τὸ μάγιο του μὲς στὰ ίσκιερὰ παλάτια.
Τότες ἀπολογιέται του δ Ἀλκίνος καὶ τοῦ κρένει

«Μιὰς κ^τ ἥρθες στὰ χαλκόστρωτα καὶ στάφηλά μου σπίτια,
θαρρῶ πῶς δὲ θὰ πλανεθῆς, Δυσσέα, στὸ γνωσμό σου,
μόνε δσα πρὶν κι ἀν ἔπαθες, στὸν τόπο σου θὰ φτάσῃς.
Καὶ στὸν καθέναν ἀπὸ σᾶς ποὺ μέσα στὸ παλάτι

τὸ διαλεχτό μου πίνετε κρασὶ καὶ τὸ φλογᾶτο,
καὶ τὰ τραγούδια χαίρεστε, νά, τί θὺ πῶ, κι ἀκοῦτε.
Μέσα στὸ λαμπροκάμινο σεντούκι ὥναι τὰ ροῦχα,
τὸ δουλεμένο μάλαμα καὶ τὰ φιλέμιατα ὅλα,
ποὺ ἐδῶ τοῦ ξένου φέρανε οἱ ἀρχόντοι τῷ Φαιάκων·
τώρα μεγάλο τρίποδα ἄς τοῦ βροῦμε καὶ λεβέτι
καθένας μας· κατόπι ἐμεῖς συνάζουμε ἀπ' τὸ δῆμο·
τὶ εἶναι βαρὺ ἀπ' ἔλόγου του νὰ δίνῃ ἔνας μονάχος.»

Ἐλπε ὁ Ἀλκίνος, κι ἀρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.
Καθένας τότες κίνησε στὸ σπίτι νὰ πλαγιάσῃ.
“Ἐφεξ’ ἡ ροδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὔγοῦλα,
καὶ μὲ τὸ στέριο χάλκωμα πᾶνε γιὰ τὸ καράβι.
”Ιδιος του μπῆκε ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἀλκίνος στὸ καράβι,
καὶ μέσα τὰ καλόθεσε στοὺς πάγκους ἀποκάτου,
νὰ μὴ σκοντάθουν σὰν τραβᾶν κουπὶ τὰ παληκάρια.
Κ’ ἔκεινοι πῆγαν νὰ χαροῦν τοῦ Ἀλκίνου τὸ γιορτάσι.

Καὶ βόδι αὐτὸς τοὺς ἔσφαξε, θυσία στὸ γιὸ τοῦ Κρόνου,
τὸ Δία τὸ μαυρονέφελο, πούναι δλων βασιλέας.
Καὶ τὰ μεριὰ σὰν ἔκαψαν, στὸ θεόλαμπρο τραπέζι
φραινόνταν· καὶ τραγούδα τους δ κοσμοτιμημένος
καὶ θεϊκὸς τραγουδιστής Δημόδοκος. ‘Ως τόσο
συχνὰ στὸν ἥλιο γύριζε τὴν κεφαλὴ δ Δυσσέας,
τὸ γέρμα λαχταρίζοντας, καὶ γυρισμὸ ποθώντας.
Καὶ σὰν ποὺ δεῖπνο δρέγεται δ ἀργάτης ποὺ δλημέρα
τὰ μαῦρα βόδια τούσερναν τὸ ἀλέτροι στὰ χωράφια,
καὶ βλέπει μὲ χαρὰ τὸ φῶς τοῦ ἥλιοῦ νὰ βασιλεύῃ,
καὶ στὸ φαγὶ πηγαίνοντας τὰ γόνατά του τρέμουν,
τέτοια χαρά ἕφετε τοῦ ἥλιοῦ τὸ γέρμα στὸ Δυσσέα.
Καὶ γλήγορα στοὺς Φαιάκες ποὺ τὸ κουπὶ ἀγαπᾶνε,
μὰ στὸν Ἀλκίνο ξέχωρα, μίλησε τότες κ’ εἶπε·

«Ἀλκίνο, πρῶτε βασιλιά, καὶ τῷ λαῶν καμάρι,
κάμετε στάξες, στείλτε με μὲ τὸ καλό, καὶ γειά σας.
Τὶ τώρα πιὰ τελέστηκαν δσα ἥθελε δη καρδιά μου,
ταξίδι καὶ χαρίσματα, ποὺ οἱ θεοὶ νὰ τὰ βλογᾶνε,
νὰ ξαναβοῶ τὸ σπίτι μου καὶ τὴν καλὴ γυναικα,
καὶ νὰ γυρίσω ἀνάμεσα στοὺς ἀκριβούς μου φίλους.
Κ’ ἐσεῖς ποὺ ἐδῶ ἀπομνήσκετε, νάστε δη χαρὰ γιὰ πάντα
τῷ γυναικῶν καὶ τέκνω σας, κ’ οἱ θεοὶ νὰ σᾶς φυλάνε,

καὶ συφιορέες ἡ χώρα σας ποτὲς νὰ μὴ γνωρίσῃ.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τὰ λόγια του καλοδεχτῆκαν ὅλοι,
καὶ εἶπαν ὁ ξένος νὰ σταλῇ, γιατὶ σωστά μιλοῦσε.

Καὶ λάλησε τοῦ κήρουκα ὁ ἀντρόψυχος ὁ Ἀλκίνος·

«Σμίξε, Ποντόνε, τὸ κρασὶ καὶ μοίρασέ το σὲ ὅλους 50
μὲς στὸ παλάτι, προσευκὲς νὰ κάμουμε τοῦ Δία,
κι ἀπὲ νὰ προσθίσουμε τὸν ξένο στὸ νησί του.»

Εἶπε, καὶ πρόσγαλυκο κρασὶ τοὺς ἔσμιξε ὁ Ποντόνος,
καὶ σ' ὅλους γύρω μοίρασε· καὶ ἐκεῖνοι ἀπὸ τὶς ἔδοες
στοὺς τρισμακάριστους θεοὺς πούναι στὰ οὐράνια, στάξαν.
Τότες σηκώθηκε ὁ τρανὸς Δυσσέας, στῆς Ἀρήτης
τὰ χέρια τὸ διπλόκουπο παράδωσε ποτήρι,
καὶ λάλησέ της καὶ εἶπε της μὲ φτερωμένα λόγια·

«Γειά σου, χαρά σου δλοζωῆς, βασίλισσα, ὥσπουν νᾶρθουν
τὰ γερατειὰ κι ὁ θάνατος, ποὺ τοὺς θνητοὺς προσμένουν· 60
μισεύω τώρα, καὶ εὔκουμαι νὰ χαίρεσαι ἐδῶ μέσα
τὰ τέκνα σου καὶ τὸ λαὸ καὶ τὸ γενναῖο Ἀλκίνο.»

Εἶπε, καὶ διάβηκε ὁ λαμπρὸς Δυσσέας τὸ κατώφλι,
καὶ κήρουκα ὁ ἀντρόκαρδος ὁ Ἀλκίνος στέλνει δημόρος του,
νὰ τονὲ φέρῃ στὸ γιαλὸ πρὸς τὸ γοργὸ καράβι·
καὶ ἡ Ἀρήτη δοῦλες τοῦβαλε νὰ τόνε συνοδέψουν.
Σκουτὶ καλοπλυμένο ἡ μιὰ σηκώνει καὶ χιτώνα,
ἄλλη σεντούκι κουβαλάει καλόφτιαστο, καὶ τρίτη
μὲ τὸ κρασὶ τὸ κόκκινο καὶ μὲ θροφὴ ἀκλουθοῦσε.

Καὶ στὸ γιαλὸ σὰ φτιάσανε, καὶ στὸ καράβι μπῆκαν,
τὰ παληκάρια οἱ προσθόδοι στὸ κουφωτὸ καράβι
πῆραν καὶ βάλαν τὰ πιοτὰ καὶ τὶς προμήθειες ὅλες·
καὶ τοῦ Ὁδυσσέα στρώσανε βελέντζα καὶ σεντόνι
στοῦ καραβιοῦ τὸ κάσαρο, γιὰ νὰ γλυκοκοιμᾶται
στὴν πρύμη· αὐτὸς ἀνέβηκε καὶ πλάγιασθὲ ἐκεῖ τότες
σιωπώντας· κι αὐτοὶ κάθησαν ἀραδιαστοὶ στοὺς πάγκους,
καὶ τὸ παράγγι εξέλυσαν ἀπὸ τὴν τρύπια δέστρα.
Καὶ πίσω καθὼς γέρονανε καὶ τὰ νερὰ σκορποῦσαν,
ὕπνος βαρὺς κατέβαινε πάς στὰ ματόφυλλά του,
βαθὺς περίσσια καὶ γλυκός, μὲ θάνατο παρόμοιος. 80
Σὰν ποὺ σὲ κάμπο ἄλογατα τετράζυγα βαρβάτα
στοῦ μαστιγιοῦ τὸ χτύπημα μαζὶ χουμίζουν ὅλα,
κι ἀναπηδώντας ἀφῆλα μεγάλο δρόμο κόβουν,

ἔτσι καὶ ἡ πλώρη ἀνέβαινε τοῦ ψήλου, καὶ ἀποπίσω
τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ τὸ κῆμα ἀφρομανοῦσε.
Καὶ ἔτοξε⁷ ἐκεῖνο μὰ χαρά, ποὺ μήτε κιρκινές,
τὸ πιὸ γοργὸ πετάμενο θά μπόρειε νὰ τὸ φτᾶξῃ.
Μὲ τέτοια φόρα διάβαινε στὶς θάλασσες ἀπάνω,
φέροντας ἄνιρα μὲ θεοὺς παρόμοιο στὴ σοφία,
ποὺ ἀρίθμητα ἀλλοτες δεινὰ κι ἀν ἔπαθε ἡ ψυχή του,
σὲ ἀντρῶν πολέμους καὶ φριχτὰ ταξίδια τοῦ πελάγους,
τώρα κοιμόταν ἥσυχα, τὰ πάθια του ἔχενώντας.

Σὰν πρόσβιλε τὸ φωτεόδ ταῦτεροι ποὺ στὰ οὐράνια
τῆς νυχτογέννητης αὐγῆς πρωτομηνάει τὴ φέξη,
τὸ πλοϊ τὸ πελαγόδρομο ζύγωνε πιὰ στὸ Θιάκι.

Βρίσκεται⁸ ἐκεῖ τοῦ Φόρκυνα, τοῦ πελαγήσου γέρου,
πάποιο λιμάνι, καὶ σ' αὐτὸ δυὸ κάβοι ποὺ προσβάλλουν,
βραχόσπιτοι, πρὸς τὴν μπασιὰ τοῦ λιμανιοῦ συγκλίνονταν,
κι ὅξω κρατοῦν τὰ κύματα ποὺ οἱ τρικυμίες σηκώνονταν
μὰ μέσα τὰ καλόφτιαστα συχάζουνε καράβια,
δίχως δεσίματα, ἀμά μποῦν καὶ βροῦνε ἀραξοθόλι.
Εἶναι καὶ ἔκλιὰ μακόθρυντη βαθιὰ μὲς στὸ λιμάνι
καὶ δίπλα τῆς ἀγρόθαμπη στηλιὰ χαριτωμένη,
ἴερδο λημέρι τῷ Νιφῶν ποὺ λέγουνται Ναϊάδες.
Κρονήρια καὶ διπλόχερες λαγῆνες ἐκεῖ βρίσκεις,
ποὺ τὰ μελίσσια μέσα τους πηγαίνονταν καὶ φωλιάζουν.
Εἶναι καὶ πέτρινοι ἀργαλειοὶ περίτονοι, ποὺ οἱ Νύφες
φαίνουν σκουτιὰ πορφυρωτὰ ποὺ βλέπεις καὶ θαμάζεις.
Ἐχει κι ἀστείευτα ιερά, καὶ θύρες δυό· μὰ θύρα
πρὸς τὸ Βοριὰ ποὺ δύνουνται ναῦλιζουνται καὶ ἀνθρῶποι, 110
καὶ ἔλλη, θεούμια, πρὸς τὸ Νοτιά, ποὺ ἀνθρῶποι δὲν περνᾶνε,
μόνε εἶναι τῶν ἀθάνατων ἡ θύρα ἐκείνη δρόμος.

Ἄντιὰ ἀπὸ ποὶν γνωρίζοντας μπῆκαν ἐκεῖ γάραζουν,
καὶ τὸ καράβι στὴ στεριὰ ἔξω ἔπεσε ως τὴ μέση·
μὲ τέτοια δρμὴ τὸ σπρώχνανε στὰ δυτιόδες οἱ λαμνοκόποι.
Καὶ στὴ στεριὰ σὰ βγήκανε ἀπὸ τὸ γερὸ καράβι,
πρῶτ⁹ ἀπὸ τὸ πλοϊ τὸ πουφωτὸ τὸν Ὀδυσσέα σηκώσαν·
μὲ τὸ σεντόνι τὸ λινὸ καὶ τὸ λαμπρὸ στρωσίδι
στὴν ἀμμουδιὰ τὸν ἔθεσαν καθὼς βαριοκαμόιαν,
καὶ ὑστερα βγάλαν τὰ καλὰ ποὺ οἱ Φαίακες τοῦ δᾶκαν
ποὺ ἐρχόταν μὲ τῆς Ἀθηνᾶς τὴ χάρη στὴν πατρίδα.

Τάθεσαν δλα στῆς ἐλιᾶς τὴν φίξα σωριασμένα,
δέσω ἀπὸ τὸ δρόμο, μὴν τὰ δῆ περαστικὸς κανένας,
καὶ πάῃ καὶ τὰ πειράξῃ πρὸν ἔυπνήσῃ δὲ Ὁδυσσέας.
Κι αὐτοὶ ξαναγυρίζανε στὸν τόπο τους. Μὰ δὲ Σείστης
δὲν ἔχνας τὶς φοβέρες του στὸ θεῖκὸν Ὅδυσσέα,
καὶ πῆγε τοῦ Δία στὸν Ὄλυμπο τὴν γνώμην νὰ φωτίξῃ.

«Δία πατέρα, ἔγὼ τιμὴ δὲ θάχω πιὰ καὶ δόξα
μὲς στοὺς θυνητούς, μιὰς καὶ θινητοὶ δὲ μὲ τιμοῦν ἔμενα,
οἵ Φαιάκες δά, ποὺ λέγουνται κι ἀπόγονοι δικοί μου. 130
Γιὰ τὸ Δυσσέα τὸ εἶπα ἔγὼ πῶς στὴν πατρίδα θάρθη,
πολλὰ σὰν πάθῃ γυρισμὸν νὰ τοῦ ἀρνηθῶ ποτές μου
δὲ θέλησα, τὶ τοταξες ἐσὺ πῶς θὰ γυρίση.
Καὶ τώρα αὐτοὶ τὸν πέρασαν μὲ τὸ γοργὸν καράβι
καθὼς βαθιοκοιμότανε, τὸν ἔβγαλαν στὸ Θιάκι,
καὶ τούδωκαν ἀφίφνητα χαρίοματα, χρυσάφι,
χαλκὸν καὶ δουλευτὰ σκουτιά, ποὺ τόσα κι ἀπὸ τὴν Τροία
δὲ θάφερνε ἂν ἔρχότανε ἀποκεῖθε δίχως βλάβη,
μὲ τὸ σωστὸν μερίδιο του ἀπὸ λάφυρα γερνώντας.»

Κι δὲ Δίας τοῦ ἀποκρένεται δὲ συννεφομαζώχτης
«Σείστη, μεγαλοδύναμε, τί λόγο πῆγες καὶ εἰπες; 140
Δὲ σὲ ἀψήφοιν οἱ ἀθάνατοι καὶ πᾶς θάποκοτοῦσαν
ἔγένενται τὸ μεγάλο τους καὶ πρῶτο νάψηφήσουν;
Κι ἄν ἀντιρας κάποιος δυνατὸς κι ἀπόκοτος θελήσῃ
νὰ σὲ προσβάλῃ, ἐσὺ μπορεῖς νὰ γδικιωθῆς κατόπι.
Κάμε δπως θέλεις, καὶ καθὼς καλὸ τὸ κρίνει δὲ νοῦς σου.»

Κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθηκε δὲ σείστης Ποσειδώνας.
«Μεμιάς, δὲ μαυροσύννεφε, θάκανα αὐτὸ ποὺ κρένεις,
μὰ πάντα τὸ θυμό σου ἔγὼ φοβᾶμαι κι ἀποφεύγω.
Καὶ τώρα θέλω τόμορφο καράβι τῷ Φαιάκων
ποὺ θάρθη ἀπὸ προσβόδωμα στὰ θαμπερὰ πελάγη,
νὰ σπάσω καὶ στὴν χώρα τους βουνὸν νὰ φέω γύρω,
νὰ πάφουν καὶ νὰ μὴν μποροῦν νὰ προσβοδοῦν ἀνθρώπους. 150

Κι δὲ Δίας τοῦ ἀποκρένεται δὲ συννεφομαζώχτης
«Αὐτὸ θαρρῶ καλύτερο μέσα στὸ νοῦ μου, δὲ φιλέ.
δλοι ἀπὸ τὴν χώρα σὰν θωροῦν τὸ πλοῖο νάρμενίζῃ,
ἐσὸν ἀποδίπλα στὴ στεριά βράχο νὰ τὸ πετρώσῃς,
νὰ μοιάζῃ σὰν πλεούμενο, καὶ νὰ θαμάζουνται δλοι
καὶ μὲ τρανὸ τὴν χώρα τους βουνὸν νὰ τριγυρίζῃς.»

Αὐτὸς ἀπὸ τὸ Δία σὰν ἄκουσε τοῦ κόσμου δι μέγας πείστης πρὸς τὴν Σκερία ἔκεινησε, τὸν τόπο τὸν Φαιάκων, 160 καὶ στάθηκε σὰν πρόβαλε τάναφρονδο καράβι στὸ κῦμα γοργολάμνοντας, ζυγώνει δι Ποσειδώνας, μὲ τὴν παλάμη τὸ βαράει, στὰ βάθια τὸ οἰζώνει, πέτρα τὸ κάνει, ἔκεινάει καὶ χάνεται ἀποκεῖθε.

Κοινοὶ Φαιάκες οἵ μακρόλαμνοι καὶ οἵ θαλασσακουσμένοι μὲ λόγια τότες φτερωτὰ μιλοῦσαν μεταξύ τους, καὶ ἔνας τους γύρωνας καὶ ἔλεγε τοῦ διπλανοῦ του ἐτοῦτα·

«Ἄλλοις, καὶ ποιός μᾶς ἔδεσε στὰ πέλαγα τὸ πλοῖο, στὴ χώρα καθὼς γύριζε κι ὀλόβολο φαινόταν;»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τί γένηκε δὲ γνώριζε κανείς τους. 170 Κι δι Ἀλκίνοος τότε δι βασιλιὰς ἔγαρόρεψε τους καὶ εἶπε·

«Γιὰ δῆτε πῶς οἱ παλαιὺκὲς μᾶς βγαίνουν προφήτειες τοῦ κύρη μου, σὰν ἔλεγε πῶς μᾶς φτονοῦσε δι Σείστης, ποὺ ὅλους ἔμεις ἀπείραχτοι στὴ γῆς τους προβοδάμε, καὶ εἶπε πῶς κάποιο Φαιάκινδο καλόφτιαστο καράβι ποὺ θάρθη ἀπὸ προβόδημα στὰ θαμπερὰ πελάγη, θὰ σπάσῃ καὶ στὴ χώρα μας βουνὸ διὰ οἰζὺ γύρω. Αὐτὰ εἶπε τότε δι γέροντας, καὶ σήμερα τελιοῦνται. Μὰ ἔλατε τώρα, κι δι τὸ πῶ νὰ τὸ καλοδεχτοῦμε· Μὴν προβοδάτε πιὰ θνητό, σὰν ἔρχεται κανένας στὴ χώρα μας· κι ἀς σφάξουμε τοῦ Ποσειδώνα τώρα δώδεκα ταύρους διαλεχτούς, ζωσ καὶ σπλαχνιστῇ μας, καὶ μὲ τρανὸ τὴ χώρα μας βουνὸ δὲν τριγυρίζῃ.» 180

Εἶπε, καὶ αὐτοὶ φοβήθηκαν, καὶ τοίμασαν τοὺς ταύρους. Καὶ τότες προσευκήθηκαν στὸ οῆγα Ποσειδώνα

οἵ ἀφέντηδες καὶ οἵ προεστοὶ τῆς χώρας τῷ Φαιάκων, δλόρθοι γύρω στὸ βωμό. Κι δι μέγας δι Όδυσσεας σηκώθη ἀπὸ τὸν ὕπνο του στὴ γῆς τὴν πατρική του, καὶ μήτε τηνὲ γνώρισε, καιροὺς ἔεινιτεμένος·

τὶ διογέννητη Ἀθηνᾶ μὲ ἀχνὸ τὸν περεχοῦσε, νὰ τὸν φυλάξῃ ἀγνώριστο, καὶ νὰ τὸν δασκαλέψῃ, μὴν τονὲ νοιώσῃ δι σύγκοιτη καὶ οἱ φίλοι καὶ οἱ πολῖτες, πρὸν κάθε τους ἀδίκημα πλεόνσουν οἵ μνηστῆρες. Γιὰ δαῦτο καὶ τοῦ σφάνταζαν ἀλλοιώτικα δλα γύρω, τὰ μονοπάτια τὰ μακριά, τὰ δλόκλειστα λιμάνια, τὰ δέντρα τὰ δλοφούντωτα, καὶ οἱ βραχουριές παντοῦθε.

Πετιέται ἀπάνω, στέκεται, κοιτάζει τὴν πατρίδα,
καὶ τότε θλιβερὰ βογγάει, καὶ τὰ μεριὰ βαρώντας
μὲ τὶς παλάμες, κλαίγεται καὶ λέει μυρολογώντας:

«Ἄλλοις μου, καὶ σὲ τὶ λογῆς ἀνθρώπων ἥρθα χώρα; 200
νᾶναι ἀραγες ἀσύστατοι κι ἀδικοπράχτες κι ἄγριοι,
ἢ νᾶχουνε φύλοξενιὰ καὶ θεοφοβιὰ στὸ νοῦ τους;
Ποῦ φέρων αὐτοὺς τοὺς θησαυρούς; καὶ ποῦ πλανιέμαι ἀτός μου;
Μακάρι ἂς ἔμνησκαν αὐτοὶ στὴ χώρα τῷ Φαιάκων,
καὶ τότε σὲ ἄλλο βασιλιὰ θὰ πρόσφευγα μεγάλο,
ποὺ θὰ μὲ καλοδέχουνταν καὶ θὰ μὲ προθιδοῦσε.
Ποῦ τώρα νὰ τὰ θέσω αὐτὰ δὲν ἔρω, μήτε πάλε
ταφήνω ἐδῶ, μὴν ἔρθουνε καὶ μοῦ τάρπαξουν ἄλλοι.
Ἄλλοις μου, σὲ ὅλα γνωστικοὶ δὲν εἴτανε καὶ δίκιοι
οἱ ἀφέντηδες καὶ οἱ προεστοὶ τῷ Φαιάκων, τὶ μὲ φέραν 210
σὲ ἔνη γῆς μοῦ κρένανε πῶς τάχα θὰ μὲ πᾶνε
στὸ Θιάκι μου τὸ ξάστερο, καὶ δὲ μοῦ τὸ τελέσαν.
Ο Δίας δ συνακουστῆς γι' αὐτὸν νὰ τοὺς πλερώσῃ,
ποὺ δλους θωρεῖ ἀποπάνωθε, καὶ τοὺς κακοὺς παιδεύει.
Μὰ τώρα ἂς πάω, τοὺς θησαυρούς νὰ δῶ καὶ νὰ μετρήσω,
μὴν πῆραν κάτι φεύγοντας μὲ τὸ γοργὸ καράβι.»

Σάν εἶπε αὐτά, τοὺς τρίποδες μετροῦσε τοὺς πανώριους,
καὶ τὰ λεβέτια, τὰ σκουτιά, καὶ τὸ λαμπρὸ χρυσάφι,
καὶ τίποτες δὲν τούλειπε μὰ ἔκλαιε γιὰ τὴ γῆς του,
καὶ πικραναστενάζοντας σερνότανε στὴν ἄκρη 220
τοῦ πολυτάραχου γιαλοῦ. Καὶ ἥρθε ἡ Ἀθηνᾶ σιμά του,
μοιαζοντας νέο πιστικὸ ποὺ πρόβατα φυλάγει,
περίσσια τρυφερόκορμο, καὶ σὰ βασιλοπαίδι.
Είχε διπλὴ στὸν δῆμο της καλόφτιαση φλοκάτα,
πὰ δραῖα πόδια σάνταλα, στὰ χέρια της κοντάρι.
«Άμα τὴν εἶδε χάροηκε καὶ ζύγωσε δ Δυσσέας,
καὶ φώναξε την, καὶ εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα:

«Φύλε, ποὺ πρῶτος ἔλαχες σ' αὐτὴ τὴ χώρα δημοδός μου,
γειά σου, καὶ μὴ μοῦ φέρνεσαι κακόγνωμα μόν' σῶσε
καὶ ἐτοῦτα ἐδῶ καὶ ἐμένανε τὶ σὰ θεό μου ἔσενα 230
κοιτώντας καὶ δοξάζοντας στὰ γόνατά σου πέφτω.
Καὶ τοῦτο τώρα ξήγα μου μὲ ἀλήθεια, νὰ τὸ ξέρω.
Ποιά γῆ ναι αὐτή, καὶ ποιός λαός; τὶ ἀνθρώποι ἐδῶ γεννιοῦνται;
νᾶναι νησάκι ξάστερο κι αὐτό, γιὰ μήπως ἄκρη

τῆς καρπερῆς εἶναι στεριᾶς πρὸς τὸ γιαλὸν ἀπλωμένη;»

Τότε γυρνᾷ καὶ τοῦ μιλᾶ ἡ θιὰ ἡ γαλανομάτα:
 «Γιὰ κούφιος εἰσαι, ὃ ξένε μοι, γιὰ ἀπὸ μακριὰ μᾶς ἥρθες,
 καὶ μὲ ωριᾶς γι' αὐτὴ τὴν γῆς. Δὲν εἶναι δὰ καὶ τόσο
 στὸν κόσμο ἀγνώσιτη· πολλοὶ τὴν ξέρουν· κι ὅσοι ζοῦνε
 πρὸς τοῦ ἥλιου τὴν ἀνατολήν, κι ὅσοι στὰ μέρη ζοῦνε
 ποὺ πέφτουν καταπίσωθε πρὸς τὰχνερὰ σκοτάδια.

240

Δὲν εἶναι γῆς γιὰ ἀλόγατα, παρὰ γεμάτη πέτρα·
 μὰ πάλε μήτε γῆς φτωχή, οἱ ἀπλόχωρη ἄες μὴν εἶναι.
 Στάρι περίσσιο καὶ κρασὶ καλὸν μᾶς δίνει ὁ τόπος,
 τὶ πάντα πέφτει ἐδῶ βροχὴ καὶ μᾶς δροσαίνουν πάχνες·
 γίδια καὶ βόδια βρίσκουνε καλὴ βισκή ἐδῶ πέρα,
 μὰ καὶ τὰ δέντρα μὲ νερὰ ποτίζουνται περίσσια.
 Κ' ἔτσι τὸ Θιάκι ἀκούστηκε κι ὁσ τὴν Τρωάδα ἀκόμα,
 ποὺ λένε ἀπ' τὴν Ἀχαικὴ τὴν γῆς μακριὰ πὼς εἶναι.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ἀναγάλλιασε δὲ μέγας δὲ Ὄδυσσεας,
 βλέποντας πὼς δὲ τόπος του εἴταν ἡ γῆς ἐκείνη,
 ἀπ' ὅσα τοῦ φανέρωσε τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.
 Καὶ φώναξέ την κ' εἶπε της μὲ λόγια φτερωμένα,
 ἀλήθεια ὅμως δὲν ἔλεγε, παρὰ τὸ λόγο γύρωνα,
 πάντα μεγάλες πονηριές στὸ νοῦ του μελετώντας.

«Καὶ στὴν ἀπλόχωρη ἀκούγα τὴν Κορήτη γιὰ τὸ Θιάκι,
 πέρος ἀπ' τὰ πέλαγα· κ' ἔγῳ τώρα ἔχουμαι ἀπατός μου,
 μὲ αὐτοὺς ἐδῶ τοὺς θησαυρούς· στὰ τέκνα μου ἄλλα τόσα
 ἀφῆκα, σάνε σκότωσα τὸ γιὸ τοῦ Ἰδομενέα,
 τὸ γοργοπόδη Ὅρσιλοχο, καὶ ἔφυγα ἀποκεῖθε.

260

Κάθε ἀντρα σιταρόθρεψτο στὸ τρέξιμο νικοῦσε
 στὴν Κορήτη αὐτός· μὰ θέλησε τὰ τρωαδίτικα ὅλα
 νὰ μοῦ κρατήσῃ λάφιρα, ποὺ ἔγῳ παθα γιὰ δαῦτα,
 καὶ σὲ πολέμους ἀντρικοὺς καὶ στάγρια τὰ πελάγη,
 τὶ τοῦ γονιοῦ του ἀκόλουθος δὲν ἔστεργα νὰ γίνω
 στὴν Τροία, παρὰ μάχομουν μὲ ἄλλους δικούς μου πρῶτος.
 Σιμὰ στὸ δρόμο τοῦστησα μὲ φύλο μου καρτέρι,
 κι ἀπ' τὰ χωράφια ἔχαμενο τὸν πῆρα μὲ κοντάρι.
 Εἴτανε νύχτα σκοτερὴ στὰ οὐράνια, καὶ κανένας
 δὲν ἔνοιωσε, μόνε κρυφὰ τοῦ πῆρα τὴν ψυχή του.

270

Καὶ σὰν τονὲ θανάτωσα μὲ σουβλερὸ κοντάρι,
 πῆγα σὲ πλοῖο σὲ Φοίνικες ἀρχόντοὺς νὰ προσπέσω,

καὶ δῶρα ἀκριβοπόθητα τοὺς ἔδινα ζητώντας
μαζὶ τους νὰ μὲ πάρουνε στὴν Πύλο νὰ μὲ ἀφήσουν,
ἢ στὴν Ἱερὴ τὴν Ἡλιδα ποὺ Ἐπειῶτες τὴν δοίξουν.
Οὐμως τοῦ ἀνέμου ἡ δύναμη τοὺς ἐσπρωχνε ἀποκεῖθε
γωρὶς νὰ θένε δὲ ζήταγαν αὐτοὶ νὰ μὲ γελάσουν.
Καὶ τότες παραδέρνοντας φτάσαι^τ ἔδω τὴν νύχτα,
καὶ στὸ λιμένα μπήκαμε βαρὸν κουπὶ τραβώντας.
Λὲ συλλογιόμασταν φαι,^τ κι ἂς εἴχαμε τον ἀνάγκη^τ 280
μόνε ἀπ^τ τὸ πλοῖο βγῆκαμε κι αὐτοῦ πλαγιάσαμε δλοι.
Στάποσταμένο μου κορμὶ γλυκὸς κατέβηκε ὄπλος,
κ' ἐκεῖνοι τότες ἐβγαλαν τὰ πράματα ἀπ^τ τὸ πλοῖο.
κι ἀπάνω ἔδω στὴν ἀμμουδιὰ ποὺ κοίτομον τὰ θέσαν.
Κατόπι στὴν δριόχτιστη κινῆσαν Σιδονία,
κ' ἔμεινα ἔγῳ μονάχος μου μὲ τὴν καρδιὰ θλιμμένη.»

Εἶπε, καὶ χαμογέλασε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα,
κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της τὸν χάδεψε, καὶ φάνη
σὰ δέσποινα ὕδρια καὶ τρανὴ σ' ἔργα λαμπρὰ πιδέξια.
Καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα 290

«Μαριόλος καὶ παμπόνηρος ὑᾶναι ὅποιος σὲ περάσῃ
σὲ κάθε ἀπάτη, μὰ καὶ θεὸς ἀν τύχη νᾶναι ἀκόμα.
Σκληρὲ καὶ μυριοσφριστε κι ἀχόρταγε στοὺς δόλους,
ώς καὶ στὴ γῆς σου σὰ βρεθῆς δὲν τὸ ἀστοχῆς τὸ ψέμα,
μήτε τὰ λόγια τὰ πλαστά, ποὺ ἀρχῆθες τ' ἀγαποῦσες.
Μὰ τώρα αὐτὰ ἂς ταφῆσουμε· σοφοὶ εἴμαστε κ' οἱ δύο μας,
πρῶτος κ' ἐσὺ μὲς στοὺς θιητοὺς στὴ γνώση καὶ στὰ λόγια,
καὶ πάλε ἔγῳ μὲς στοὺς θεοὺς γιὰ νοῦ καὶ γιὰ ξυπνάδα
εἰμ^τ ἀκουσμένη. Τοῦ Διὸς τὴν κόρη τὴν Παλλάδα,
τὴν Ἀθηνᾶ δὲ γνώρισες ἐσύ, ποὺ μερανύχτα 300
σοῦ παραστέκω, σ' δλα σου τὰ πάθια φύλακάς σου,
καὶ ποὺ ἔκαμα τοὺς Φαίακες νὰ σ' ἀγαπήσουν δλοι.
Καὶ τώρα ἀκόμα βγῆκα ἔδω, γιὰ νὰ συλλογιστοῦμε
πῶς νὰ σοῦ ηρύψω τὰ παλὰ ποὺ οἱ Φαίακες σοῦ δῶκαν
καθὼς δ νοῦς μου τὰ δρισε, μαζί σου νὰ τὰ φέρης.
Μὰ νὰ σοῦ πῶ, καὶ τί δεινὰ στὸ σπιτικό σου ἡ μοῖρα
σοῦ φύλαξε κ' ἐσὺ καρδιὰ νὰ κάμης νάπομένης,
καὶ σὲ κανένα μὴν ἔηγῆς οὔτ' ἄντρα οὔτε γυναίκα,
πῶς ἀπ^τ τὰ ξένα γύρισες, παρὰ δσα κι ἀν παθαίης
ἀπὸ κακόβουλους θνητούς, ἀμύλητα νὰ τάχης.» 310

Τότε δέ Δυσσέας δέ τοίξυπνος γυρίζει καὶ τῆς κρένει·
«Δύσκολα δέ ἄνθρωπος, θεά, σὲ νοιώθει ἢ σ' ἀγναντέψῃ,
ὅσο καὶ ἐν ἔσοῃ· γιατὶ ἐσύ λογῆς μοιασίδια παίρνεις.

Τοῦτο γνωρίζω ἐγὼ καλά, πώς πρῶτα μοῦ εἴσουν φύλη,
ὅσον καιρὸν μαχόμασταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.

Μὰ ἀφότου ἐμεῖς πουρσέψαμε τὴν χώρα τοῦ Πριάμου,
καὶ στὰ καράβια μπήκαμε, καὶ δέ θεός μᾶς σκόρπισε ὅλους,
δὲ σ' εἶδα μήτε σ' ἔνοιωσα, διογέννητη, ἀπὸ τότες,
μὲς στὸ καράβι μουν νάρθης καὶ νὰ μὲ διαφεντέψῃς.

Παρὰ πλανιόμουν ἄπανα μὲ τὴν καρδιὰ καμένη, 320

ῶστον ἀπὸ τὰ βάσανα οἱ θεοὶ μὲ λευτερῶσαν,
καὶ ἐσύ πιὰ μὲ τὰ λόγια σου στὴν πλούσια γῆς τῷ Φαιάκων
μὲ γκάρδιωνες, καὶ μὲ ἔφερονες ἀτή σου μὲς στὴν χώρα.

Μὰ στοῦ γονιοῦ σου τένομα παρακαλῶ σε τώρα,
τὶ δὲν πιστεύω νάφτασα στὸ ἔαστερό μου Θιάκι,
μόνε πλανιέμαι σ' ἄλλη γῆς, κι αὐτὰ θαρρῶ ποὺ μοῦπες,
μὲ πονηριὰ μοῦ τάπλασες, τὸ νοῦ μουν νὰ γελάσης
λέγε μου, ἀλήθεια βρίσκουμαι στὴν ποθητὴ πατρίδα;»

Καὶ ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ ἀπολογήθη τότες
«Μὲ τέτοιες πάντα συλλογὲς τὸ νοῦ σου βασανίζεις 330
γι αὐτὸ καὶ ἐγὼ στὰ πάθια σου μονάχο δὲ σ' ἀφήνω,
ποῦσαι δὰ τόσο γνωστικός, καλὸς κι ἀνοιχτομάτης.

«Ἄν εἴταν ἄλλος καὶ ἔρχονταν στὸν τόπο του ἀπὸ τὰ ἔνα,
θενάτρεχε, τὴν σύγκοιτη νὰ δῆ καὶ τὰ παιδιά του·
μὰ ἀκόμα ἐσύ δὲ λαχταρεῖς νὰ μάθης καὶ ν' ἀκούσης,
μόνος πρῶτα τὴν γυναῖκα σου, ζητᾶς νὰ δοκιμάσης,
ποὺ μὲς στὸν πύργο κάθεται καὶ τυραννιέται ἥ ἔρμη,

καὶ οἱ νύχτες της, καὶ οἱ μέρες της περνᾶνε μὲ τὰ δάκρια.
Ποτὲς δὲν τὸ φοβόμουνα, μόνος τόχα ἐγὼ στὸ νοῦ μουν,
πώς πίσω θενάρθης χωρὶς κανένα σύντροφό σου· 340

ὅμως στὸν Ποσειδώνα ἐγώ, στὰδέρφι τοῦ γονιοῦ μου,
δὲν ἥθελα νάντισταθῶ, τὶ σοῦ εἴταν χολωμένος,
τὸ μάτι ἀφότου τύφλωσες τοῦ ἀγαπημένου γιοῦ του.

Τώρα τοὺς τόπους τοῦ Θιακιοῦ γιὰ νὰ πειστῆς σοῦ δείχνω.

Νά, τοῦ παλιοῦ θαλασσινοῦ τοῦ Φόρουνα δὲ λιμιώνας·

νά, καὶ ἡ μακρόφυλλη ἥ ἐλιὰ στοῦ λιμανιοῦ τὴν ἀκοη,

καὶ δίπλα της ἥ ἀχνόθαμπη σπηλιά, ἥ χαριτωμένη,
ἴερδο λημέρι τῶν Νυφῶν ποὺ λέγουνται Ναϊάδες·

ἔκεινοναι καὶ τὸ θολωτὸ τὸ σπήλιο ποὺ σ' ἔκεινες
πολλὲς ἔσνε ἔκατοβοδίες καλόδεχτες τελοῦσες·
νά, καὶ τὸ Νήριτο βουνό, τδλόσκεπο ἀπὸ δάσια.»

350

Εἶπε, καὶ σκόρπισε δ' ἀχνός, καὶ φάνη ἡ γῆς τριγύρω·
τὴν εἶδε κι ἀναγάλλιασε δ' πολύπαθος Δυσσέας,
καὶ χαίροντας σὰ φύλησε τὴν γῆς τὴν πλουτοδότοια,
στὶς Νύφες προσευκήθηκε σηκώνοντας τὰ χέρια

«Ω Νύφες, κόρες τοῦ Διός, νᾶξιωθῶ σας πάλε
δὲν τολπιζασσας χαιρετῶ μὲ τὶς γλυκὲς εὐκές μου,
καὶ δῶρα θὰ σας φέροντας σὰν πρῶτα ἐμεῖς περίσσια,
ἄν ἡ νικήτρα ἡ Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα,
ζωὴ μοῦ δώσῃ, καὶ ἀντεἰὰ στὸ γιὸ τὸν ἀκριβό μου.»

360

Κ' ἡ γαλανόματη Ἀθηνᾶ τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Θάρρος, γι αὐτὰ ἀς μὴ νοιάζεται καθόλου τώρα δ' νοῦς σου.
Μόν' ἔλα, καὶ τὰ πράματα στὰ βάθια τῶριου σπήλιου
ἀς πᾶμε νάπιθώσουμε, κρυμμένα ἔκει νὰ τάχης·
κατόπι συλλογιόμαστε τί ναι καλὸ νὰ γίνῃ.»

Εἶπε, καὶ μπῆκε ἡ θέαινα στὸ ἀχνόθαμπο τὸ σπήλιο,
γιὰ νάβρη τοὺς κρυψῶντας τους καὶ τότες δ' Ὁδυσσέας
τῆς ἔφερε τὰ χρυσικὰ καὶ τὰ χαλκοστολίδια,
καὶ τὰ καλόφτιαστα σκουτιὰ ποὺ οἱ Φαιάκες τοῦ χαρίσαν.
Κι ἀφοῦ καλὰ τάπιθωσε, βάζει τρανὸ λιθάρι
στοῦ σπήλιου τὸ ἔμπα τὴν Ἀθηνᾶ, τοῦ Δία ἡ θυγατέρα.

370

Τότες καθῆσαν στῆς ιερῆς ἐλιας τὴ διέζα οἱ δυό τους,
νὰ δοῦν πῶς θὰ ξεκάμουντε τοὺς ἄτιμους μνηστῆρες.
Κι ἀρχισε πρώτη ἡ Ἀθηνᾶ, ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτω

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα,
δὲς τώρα τοὺς ἀδιάντροπους μνηστῆρες πῶς θὰ σπάσης,
ποὺ τρία χρόνια κυβερνοῦν τὸν πύργο σου, ζητώντας
μὲ δῶρα νάποχτήσουντε τὸ ίσόθεό σου ταίρι
κ' ἔκεινη, πάντα κλαίγοντας, ποὺ ἀκόμα νὰ γυρίσῃς,
έλπιδες καὶ ταξίματα τοῦ καθενοῦ τους δίνει,
καὶ τοὺς μηνάει μηνήματα, κι ἀς κλώθῃ δ' νοῦς της ἀλλα.»

380

Τότε δ' Δυσσέας δ' τοξίνυνος γύρισε καὶ τῆς εἶπε·
«Ἄλλοι, μὲ τοῦ Ἀγαμέμνονα τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα τὴ μοῖρα,
θάνατο θάνθρισκα κακὸ κ' ἐγὼ μὲς στὸ παλάτι,
ἄν δλα δὲ μοῦ ταλεγες καθάρια ἔσν, ὃ θεά μου.
Καὶ τώρα δομήνεψε με πῶ; νὰ πάω νὰ τοὺς παιδέψω·

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, 'Ομήρου Ὅδυσσεια. Έκδ. 1η

12

ἀτή σου στέκου πλάγι μου καὶ δίνε μου ἀντρειοσύνη,
σὰν τότες ποὺ χαλνούσαμε τὰ ὕδαις πυργιὰ τῆς Τροίας.
"Αν ἔτσι μοῦ παράστεκες λαμπρή, δὲ γαλανομάτα,
καὶ μὲ τρακόσους θάβγαινα νὰ χτυπηθῶ νομάτους
σιμά σου, τὶ τὴν πρόθυμη διαφέντεψή σου θάχα." 290

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογῆθη τότες:
«Σιμά σου θάμαι, καὶ πολύ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀστοχήσω.
σὰν ἔρθῃ ἡ ὕδρα καὶ θαρρῶ πολλοὶ ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες
ποὺ τώρα κατατρώγουντε τὸ βιός σου θὰ σκορπίσουν
καὶ τὸ αἷμα τους καὶ τὰ μυαλὰ τότε στὸ χῶμα ἀπάνω.
Μὰ πρῶτα πρέπει ἀγνώριστο στοὺς ἄλλους νὰ σὲ κάνω·
θὰ σοῦ ζαρώσω τόμορφο καὶ λυγερὸ κορμί σου,
θὰ σοῦ ἀφανίσω τὰ ἔανθά μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς σου,
καὶ θὰ ντυθῆς παλιρρόνχο, νὰ σὲ σιχαίνουνται δλοι·
τὰ μάτια σου τὰ λαμπερά, θαμπά θὰ σοῦ τὰ κάνω,
ποὺ τιποτένιος νὰ φανῆς καὶ στοὺς μνηστῆρες δλους,
καὶ στὴ γυναικά καὶ στὸ γιὸ ποὺ μὲς στὸ σπίτι ἀφῆκες.
Καὶ πρῶτα τὸ χοιροβοσκὸ πήγαινε νάνταμώσης,
ποὺ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πινεῖ ἡ καρδιά του,
μὰ καὶ τὸ γιόκα σου ἀγαπᾶ, καὶ τὸ χρυσό σου ταίρι.
Σιμὰ στὰ ζῶα θὰ κάθεται, ποὺ βόσκουντε στὴν πέτρα
τοῦ Κόρακα, ποὺ εἶναι κοντὰ κ' ἡ Ἀρέθουσα ἡ βρυσοῦλα.
Τῷν βαλανίδια νόστιμα, κι ἀχνὸν νεράκι πίνουν,
καὶ καλοθέφουνται μὲν αὐτὰ καὶ πλήθιο πάχος πιάνουν. 410
"Εκεῖ μαζί του κάθησε καὶ ωάτηξέ τον δλα,
ῶσπου στὴν καλογύναικη νὰ πάω ἐγὼ τὴ Σπάρτη,
τὸ γιό σου τὸν Τηλέμαχο, Ὁδυσσέα μου, νὰ φωνᾶξω·
αὐτὸς στὴ Λακεδαίμονα, τοῦ Μενελάου τὴ χώρα,
πῆγε νὰ μάθῃ ἀν τάχα ζῆς κι ἀκούγεσαι στὸν κόσμο." 420

Τότε δὲ Δυσσέας δὲ τοῖξυπνος ἀπολογῆθη κ' εἶπε·
«Τί δὲν τοῦ τολεγεῖς ἐσύ, πεν δλα τὰ ξέρει δ νοῦς σου;
ἢ τάχα μὲς στὰ πέλαγα κι αὐτὸς γιὰ νὰ πλανιέται
μὲ βάσανα, καὶ νὰ τοῦ τρῶν οἱ ἄλλοι τὰ πακά του;»

Κ' ἡ γαλανόματη θεὰ τοῦ ἀπολογῆθη τότες:
«Γι' αὐτὸν μὴν πολυνοιάζεσαι· ἐγὼ τὸν δδηγοῦσα
ποὺ τόνομά του νάκουστη πηγαίνοντας κεῖ κάτω.
Βάσανα αὐτὸς δὲν ἔχει ἐκεῖ, μόν' κάθεται στοὺς πύργους
τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα, καὶ χαίρεται ταρίφρητα καλά του.

Μὲ μαῦρο πλοῖο οἱ ἄγουροι κι ἀν τοῦστησαν καρτέοι,
ἢ χαλασμό του θέλοντας στὸ Θιάκι πρὶ γυρίσῃ.
δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μνηστῆρες
θὰ φάγ ἡ γῆς, ποὺ σήμερα τὸ βιός σου καταλοῦνε.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, μὲ φαβδὶ τὸν ἄγγιξε ἡ Παλλάδα,
καὶ ζάρωσε τὸ λυγερὸ καὶ τόμορφο κορμί του,
καὶ τὰ ἔανθα τοῦ ἀφάνισε μαλλιὰ τῆς κεφαλῆς του,
καὶ σκέπασε μὲ γέρικο πετσὶ τὰ μέλη του δλα·
τὰ δυό του μάτια θάμπωσε ποὺ πρῶτα ἀστραποφέγγαν,
καὶ μ' ἀσκῆμα παλιόρουχα τοῦντυσε τὸ κορμί του,
κουρελιασμένα καὶ λερὰ καὶ μαῦρα ἀπὸ καπνίλα,
μ' ἀπάνω λάφινη προσειὰ μαρκιὰ καὶ μαδημένη·
τοῦ δίνει καὶ φαβδὶ χοντρό, κ' ἔναν τορβᾶ στὸν ὅμο
σκισμένο καὶ μὲ πρόστυχο σκοινὶ γιὰ κρεμαστῆρι.

Αὐτὰ εἶπαν, καὶ χωρίστηκαν· κ' ἔκείνη πῆγε νάβοῃ
στὴ θεία τὴ Λακεδαίμονα τάγόρι τοῦ Ὀδυσσέα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ

Κι ἀπ' τὸ λιμάνι πῆρε αὐτὸς βουνήσιο μονοπάτι
σὲ δάσια μέσα, ποὺ ἡ θεὰ τοῦ τόχε πεῖ πὼς ζοῦσε
ὅ πάγκαλος χοιροβοσκὸς ποὺ νοιάζουνταν τὸ βιός του
πιώτερο ἀπ' ὅλους ποὺ ὁ τρανὸς Δυσσέας εἶχε δίκους του.

Τὸν βρῆκε καὶ καθότανε στὰ ξώθυρα μονάχος,
μπρὸς σὲ μεγάλο αὐλόγυρο ἀψηλόστεκο κι ὠραῖο,
μὲ δρόμο γύρω, ποὺ ἵδιος του τὸν εἶχε ἔκει φτιασμένο
γιὰ τοῦ ξενιτεμένου του τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους,
δίκως νὰ ξέρῃ ἡ ἀφέντισσα κι ὁ γέρος ὁ Λαέρτης,
ἀπὸ βουνόπετρες συρτές, μ' ἀγριαπιδιὲς φραγμένο.
Κι ἀπόξω δρόστησε πολλὰ παλούκια πυκνωμένα
γύρω τριγύρω ἀπὸ ἵδρυα καλὰ πελεκημένα·
καὶ χοιρομάντρες δώδεκα μὲς στὴν αὐλὴ εἶχε χτίσει
κοντὰ κοντά, κ' ἡ καθεμιὰ κλειοῦσε πενήντα μάννες
γουροῦνες χαμοπλαγιαστές· τάσερνικὰ μαντρίζαν
δέω, πολὺ πιὸ λιγοστά· τὶ οἱ θεύκοι οἱ μνηστῆρες
τὰ τρῶγαν, κι ὁ χοιροβοσκὸς τοὺς ἔφερνε ὅλοένα
κι ἀπό ὧνα, τὸ καλύτερο καὶ πιὸ παχὺ θρεφτάρι
τρακόσα ξέήντα τάσερνικὰ τοῦ μνήσκανε μονάχα.

430

440

10

20

Τέσπερεις σκύλοι σὰ θεριὰ ἔενύχτιζαν κοντά τους,
ποὺ δὲ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν τοὺς εἶχε ἀναθρεμμένους.
Καινούρια ἐκεῖνος ταίριαζε στὰ πόδια του τσαρούχια,
βόδινο κόβοντας πετσὶ καλοχωματισμένο·
γνωίζαν οἱ ἄλλοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ μὲ τὰ χοιροκοπάδια,
οἱ τρεῖς· τὸν τέταρτον δὲ βοσκὸς στὴ χώρα εἶχε σταλμένο,
θρεφτάρι στοὺς ἀπόκοτους μητρῆρες γιὰ νὰ φέρῃ,
γιὰ νὰ τὸ σφᾶξουν, νὰ φᾶν καὶ κρέος νὰ χορτάσουν.

Καὶ ξάφνω τὰ μαντρόσκυλα σὰν εἶδαν τὸ Δυσσέα,
τοῦ χύθηκαν γαυγίζοντας· τότες μὲ γνώση χάμου
κάθησε αὐτός, μὰ τούπεσεν ἡ οάδα ἀπὸ τὸ χέρι,
καὶ ἐκεῖ θὰ κακοπάθαινε, στὴ στάνη του ἀποδίπλα,
μὰ χούμιξε γοργόποδος ζοπίσω δὲ χοιροτρόφος
στὴν ξώπορτα, καὶ τὸ πετσὶ τοῦ ξέφυγε ἀπὸ τὸ χέρι.
Καὶ τὰ σκυλιά του ἐδῶ καὶ ἐκεῖ σὰ σκόρπισε μὲ πέτρες
καὶ μὲ φοβέρες, γύροισε κι αὐτὰ εἶπε στὸν ἀφέντη·

«Ἀκόμα λίγο, κι ἀξαφνα σὲ ξέσκιζαν οἱ σκύλοι,
κι ἀπὸ ἀφροδιμή σου, γέρο μου, πολὺ θὰ ντροπιαζόμουν.
Μὰ κι ἄλλα οἱ θεοὶ παθήματα καὶ στεναγμοὺς μοῦ δῶκαν,
τὶ κάθουμαι καὶ κλαίγω ἐδῶ θεόμοιαστον ἀφέντη·

κοιτάζω τὰ θρεφτάρια σὺντὰ γιὰ νὰ τὰ τρῶνε οἱ ξένοι,
καὶ ἐκεῖνος δίχως πόρεψη πλανιέται μερανύχτα
σὲ χῶρες μέσα ἀλλόγλωσσων ἀνθρώπων καὶ λημέοια,
ἄζη δὰ ἀκόμια κι ἀν θωρῆ τοῦ γήλιου τὴ λαμπράδα.
Μὰ ἔλα, γέρο, τώρα ἐσύ, κι ἂς πᾶμε στὴν καλύβα,
κι ἀπὸ ψωμὶ κι ἀπὸ κρασὶ ἡ καρδιά σου σὰ χορτάσῃ,
λὲς ἀποπούθε φάνηκες, καὶ ποιά τὰ βάσανά σου.»

Εἶπε δὲ καλὸς χοιροβοσκός, καὶ μέσα τονὲ πῆρε,
καὶ τοῦστρωσε δασιὰ κλαδιὰ μὲ ἀγριογιδιοῦ ἀποπάνω
προσειὰ τριχάτη καὶ τρανή, ποὺ στρῶμα του τὴν εἶχε.
Κι αὐτὸς μὲ ἐδαῦτα χάρηκε, καὶ φώναξέ τον καὶ εἶπε·

«Ο Δίας καὶ οἱ ἀθάνατοι θεοὶ ἂς σου δίνουν, ξένε,
γιὰ τὸ καλό σου δέξιμο, τὰ ποὺ ζητάει ἡ καρδιά σου.»

Καὶ ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης καὶ εἶπες
«Μὰ κι ἀπὸ σένα πιὸ μικρὸς νὰ ἐρχότανε, δὲ θάταν,
ῶ ξένε μου, πρεπούμενο νὰ μὴν τιμήσω ξένο·
τὸ εἶναι τοῦ Δία ὅλ' οἱ φτωχοὶ καὶ οἱ ξένοι· κι ἀρεστό ναι
τὸ λίγο ποὺ ἐμεῖς δίνουμε νόμος αὐτὸς τῷ δούλων.

ποὺ τὸν καινούριο ἀφέντη τους τονὲ φοβοῦνται πάντα 60
 Τὶ τοῦκοψαν οἱ ἀθάνατοι τὸ γυρισμό του ἔκείνου,
 ποὺ θὰ μ' ἀγάπαε γκαρδιακὰ καὶ θᾶδινέ μου πλούτια,
 σπίτι καὶ χτῆμα καὶ μαζὶ γυναίκα ζηλεμένη,
 κι δσει δ ἀφέντης δ καλὸς χαρίζει σὲ ἀνθρωπό του,
 ποὺ καλοδούλεψε, κι δ ὑεὸς τὰ ἔργατά του ἀξαίνει,
 καθὼς ἐμένα τὰ ἔργατα ποὺ κάνω αὐτὰ μοῦ ἀξαίνει.
 "Α γέραζε κι δ ἀφέντης μου δῶ πέρα, τί χαρά μου.
 Μὰ χάθηκε, ποὺ ἂς χάνουνταν ἥ φύτρα τῆς Ἐλένης
 ἄλλακερη, ποὺ ἀντρῶν ψυχὲς πλῆθος γι' αὐτὴν χαθῆκαν
 γιατὶ γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τὴ χάρη κι αὐτὸς πῆγε 70
 στὸ Ἰλιο τάλογάρικο, τοὺς Τρῶες νὰ πολεμήσῃ."

Εἶπε, καὶ στὸ χιτώνα του σφιχτόδεσε τὴ ζώνη,
 καὶ ποὸς τὶς μάντρες κίνησε, ποὺ εἶταν κλεισμένοι χοῖροι
 Δυὸς πῆρε καὶ τοὺς ἔσφαξε, κι ἀπὲ καφάλισέ τους
 τοὺς λιάνισε καὶ πέρασε τὰ κρέατα στὶς σοῦβλες,
 καὶ σὰν καλοψηθήκανε τὰ φέροντει τοῦ Ὄδυσσεα,
 δλόζεστα μὲ τὰ σουβλιά, καὶ μ' ἀσπρὸ ἀλεύρι ἀπάνω.
 Σμίγει καὶ τὸ μελόγλυκο χρασὶ μὲς στὸ καρδάρι,
 καθίζει ἀγγάντια, τὸν καλεῖ, κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνειν

«Τρῶγε ἀπὸ δούλον χοιριὸν κρεάσι τώρα, ὡς ξένε
 τὰ παχουλὰ θρεφτάρια μας τὰ χαίρουνται οἱ μνηστῆρες,
 ποὺ μέσα τους εἶναι ἀσπλαχνη κι ἀθεόφοβη ἥ ψυχή τους.
 Μὰ τάνομα οἱ μακαριστοὶ θεοὶ δὲν τάγαπανε,
 παρὰ τὰ δίκια καὶ καλὰ τιμοῦν καμώματά μας.
 Κι ἀν κακοπράχτες κι ἄτιμοι πατήσουντε γῆς ξένη,
 καὶ λάφυρα νάρπαξουντε τοὺς βοηθήση ὁ Δίας,
 τὸ πλοϊο φορτώνουν, καὶ γοぢγὰ στὸν τόπο τους γυρνοῦντε,
 τὶ τὴν ψυχή τους τυραννεῖ θεῖκῆς δργῆς τρομάρα. 80
 Μὰ ἐτοῦτοι ἀπὸ θεοῦ φωνὴν θάκοῦσαν καὶ θὰ μάθαν
 τὸ μαῦρο τέλος του, ἐπειδὴς δὲν προξενεύουν δίκια,
 μῆτε γυρνοῦν στὰ σπίτια τους, μόν' κάθουνται καὶ τρῶνται,
 τὰ πλούτια μας μ' ἀδιάντροπιὰ χωρίς νὰ τὰ λυποῦνται.
 Τὶ κάθε μέρα καὶ νυχτιὰ ποὺ μᾶς χαρίζει δ Ἀτας,
 ἔνα σφραγτὸ δὲ σφάζουντε, καὶ μῆτε δυὸ μονάχω
 ἀτέλειωτα καὶ τὸ χρασὶ τραβοῦν καὶ τὸ ρουφᾶντε,
 γιατ' εἴχε βιὸς ἀρίφνητο, κι δσο κανένας ἄλλος
 δὲν εἴχε στὴ μαυροστεριὰ μηδὲ στὸ Θιάκι μέσα

Εἴκοσι ἀρχόντοι μαζωχτοὶ δὲν ἔχουν τόσα πλούτια·
νὰ σ' ἕτεροι μετρήσω. Δώδεκα κοπές βοδιῶνε κεῖθε·
καὶ εἰναι ἄλλες τόσες πρόβατα, καὶ ἀκόμα τόσες χοῖροι·
γίδια κοπάδια δώδεκα, ἀπλωτά, ποὺ οἱ πιστικοί του
τὰ βόσκουν καὶ τὰ νοιάζουνται, καὶ ξένοι καὶ δικοί του.
Καὶ ἐδῶ, στὴν ἄκρη τοῦ νησιοῦ, γιδιῶν κοπάδια βόσκουν
ἔντεκα, καὶ καλόβουλοι τὰ σαλαγᾶνε ἀνθρῶποι.
Καθεμερὸν καθένας τους θὰ φέρῃ στοὺς μνηστῆρες
ἀπὸ τὰ γίδια τὰ παχιὰ τὸ πιὸ καλὸ ποὺ βρίσκει.
Ἐγὼ φυλάω καὶ νοιάζουμαι τοὺς χοίρους ἐδῶ ἐτούτους,
καὶ πάντα τὸν καλύτερο διαλέγω καὶ τοὺς στέλνω.»

Εἶπε καὶ ἐκεῖνος ἀρπαχτὰ τρωγόπινε σωπώντας,
καὶ μέσα του κρυφόπλεχνε κακὸ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.
Καὶ σάνε καλοδείπνησε καὶ φράνθηκε ἡ καρδιά του,
ὅ ἄλλος τὸ ποτήρι του ποὺ γιὰ πιοτὸ κρατοῦσε,
κρασὶ γεμάτο τοῦδωσε, καὶ αὐτὸς τὸ καλοδέχτη,
καὶ φώναξέ του καὶ εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·
«Φύλε, καὶ ποιός σ' ἀγόρασε μὲ βιὸς δικό του ἐσένα,
μεγάλος καὶ βαθιόπλουτος, καθὼς τὸν παρασταίνεις,
καὶ λές γιὰ τοῦ Ἀγαμέμνονα τὴν χάρη θάχη πέσει;
Πέξ μου, μήν τονε γγώρισα ποιός εἰταν· γιατὶ δὲ Δίας
καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ θὰ ξέρουν ἂν τὸν εἰδα καὶ ἐδῶ φέρων
μαντᾶτα του· τὶ γύρισα μέρη πολλὰ στὸν κόσμο.»

Κι δὲ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπάντησε καὶ τοῦπε
«Μηδὲν γυναίκα μήτε δὲ γιός, ὃ γέρο, δὲν ἀκούγει
τὸν ταξιδιώτη ποὺ ἔχεται καὶ λέει μαντᾶτα φέρνει·
πολλοὶ πλανιοῦνται καὶ ἔχουνται γιὰ λίγη πόρεψή τους,
μὰ τοὺς γελοῦν μὲ ψέματα καὶ κρύβουν τὴν ἀλήθεια.
Ἄν τύχῃ κοσμογυνιστής καὶ φτάσῃ ἐδῶ στὸ Θιάκι,
ἔρχεται, λόγια πλανερὰ στὴ δέσποινά μου κρένει,
καὶ αὐτὴ τὸν καλοδέχεται, κι ὅλα ζητάει νὰ μάθῃ,
χύνοντας δάκρυα περισσά, σὰν πούναι τὸ συνήθειο
κάθε γυναίκας ποὺ ἄντρα τῆς στὰ ξένα ἔχει χαμένα.
Ἐτσι καὶ ἐσὺ θὰ σκάρωνες, ὃ γέρο, παραμύθια,
σ' ὅποιον χλαμύδα σουδίνε νὰ βάλῃς καὶ χιτώνα.
Ως τόσο ἐκειοῦ θὰ τοῦγδαραν τὰ κόκκαλά του οἱ σκύλοι
καὶ τὰ δρυια τὰ γοργόφτερα, καὶ τέλειωσε ἡ ζωὴ του
ἡ ψάρια τονε φάγανε στὴ θάλασσα, καὶ τώρα

τὰ κόκκαλά του στὴ στεριὰ κοίτουνται μὲς στοὺς ἄιμους.
Χαθηκὸς ἐκεῖνος, καὶ σὸς ἔμᾶς τοὺς φίλους μὰ σὸς ἔμεναι
ἀκόμα πιώτερο ἄφησε τῆς στέρησης τὸν πόνον.

τὶ τέτοιο ἀφέντη πάγκαλο δὲ θάβω δπου κι ἀν πάω,
μήτε στῆς μάννας μου ξανὰ καὶ στοῦ κυροῦ ἢ γυρίσω 140
τὸ σπίτι ποὺ γεννήθηκα, καὶ μὲ ἔθρεψαν ἐκεῖνοι.

Μήτε γιὰ κείνους τόσο ἐγὼ δὲ θάκλαιγα, κι ἀς θέλω
νὰ τοὺς χαροῦν τὰ μάτια μου στὴν ποθητὴ πατρίδα
μὰ τοῦ Ὀδυσσέα ποὺ χάθηκε μὲ συνεπαίρνει δ πόθιος.
Ποὺ τῶνομά του ντρέπουμαι νὰ πῶ, κι ἀς λείπῃ, ὡς ξένε,
τὶ μὲ ἀγαποῦσε δλόψυχα καὶ μὲ πονοῦσε ἐκεῖνος.
φύλο ἀδερφὸ τὸν κράζω ἐγώ, κι ἀς βρίσκεται μακριά μου.»

Τότες τοῦ λάλησε δ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας.
«Φύλε, ποὺ ἀρνιέσαι δλότελα νὰ πῆς πῶς θὰ ξανάρθῃ
ἐκεῖνος πάλε, κι ἀπιστος δλοένα μένει δ νοῦς σου, 150
ἐγὼ τοῦ βρόντου δὲ μιλῶ, παρὰ σοῦ λέω μὲ δρόκο,
πῶς δ Δυσσέας ἔρχεταις κι ὅσο γιὰ συχαρίκια,
εὐτὺς ποὺ στὰ παλάτια του δ ἀφέντης σου πατήσῃ,
μὲ ὕδια χλαμύδα καὶ καλὸ χιτώνα θὰ μὲ ντύσῃς
πρὶν δμιος δὲν τὰ δέχουμαι, πολλὴ κι ἀν τάχω ἀνάγκη.
τὶ ὅσο ἐγὼ σιχαίνουμαι τὶς μαῆρες πόρτες τοῦ "Αδη,
τόσο κὲ ἐκεῖνον ποὺ ψευτιὲς σοφίζεται ἀπὸ φτώχεια.
Ο Δίας νάναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,
κὲ ἐτούτη ἡ στὶα τοῦ θεόλαμπρου Ὀδυσσέα ποὺ μὲ δέχτη, 160
πῶς δλ' αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἐγὼ τὰ λέγω.
Μέσα στὸ χόρνο αὐτὸν ἐδῶ θὰ φτάσῃ δ Ὀδυσσέας.
Τοῦτος δ μῆνας ἄμα βγῆ, κι ἄμα πατήσῃ δ ἄλλος,
θάρθη πάλε στὸ σπίτι του, καὶ θὰ παιδέψῃ ἐκείνους
ποὺ βρέζουν τὴ γυναίκα του καὶ τὸ χρυσό του γιόκα.»

Κ' ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κὲ εἰπες.
«Μήτε σοῦ δίνω ἐγὼ ποτὲς τὰ συχαρίκια, ὡς γέρο,
καὶ μήτε δ Ὀδυσσέας θάρθη στὸ σπίτι του· μόνος πίνε
ησυχα ἐσύ, καὶ πίνοντας ἄλλη κουβέντα ἀς βροῦμε,
κι αὐτὰ μὴ μοῦ θυμιᾶζες τα, γιατὶ πονεῖ ἡ καρδιά μου
σὰ μοῦ θυμιᾶζουν ἀξαφνα τὸ δοξαστό μου ἀφέντη. 170
Καὶ τώρα ἀς τὸν ἀφήσουμε τὸν δρόκο, ἀν καὶ μακάρι
νάρθη δ Δυσσέας, καθὼς κὲ ἐγὼ ποθῶ κὲ ἡ Πηνελόπη,
κι δ θεόμοιαστος Τηλέμαχος κι δ γέρος δ Λαέρτης.

Ως τόσο τὸν Τηλέμαχο, τὸ τέκνο τοῦ Ὀδυσσέα,
 τὸν πικροκλαίω, ποὺ οἱ θεοὶ τὸν θρέψαν σὰ βλαστάρι,
 κ' εἶπα; δὲ θάβγη πιὸ ἀχαμνὸς ἀπ' τὸ λαμπρὸ γονιό του,
 τὸν ξακουστὸ στὴν ὁμορφιὰ καὶ στὸ κορμί, μὰ τώρα
 κάποιος θνητὸς ἢ ἀθάνατος τοῦ θάμπωσε τὰ φρένα·
 στὴν δρια Πύλο τράβηξε νάκούσῃ τοῦ γονιοῦ του
 μαντᾶτα. Κ' οἱ καμαρωτοὶ μνηστῆρες τούχουν στήσει 180
 καρτέρι πὰς στὸ γυρισμό, γιὰ νὰ χαθῇ τὸ γένος
 καὶ τὸνομα τοῦ ἴσοθεου τοῦ Ἄρχείσιου ἀπ' τὸ Θιάκι.
 Μὰ ἀς τὸν ἀφήσουμε, ἢ πιαστῇ ἀπ' αὐτούς, ἢ καὶ γλυτώσῃ,
 σὰ βάλῃ ὁ Δίας τὸ χέρι του καὶ τονὲ διαφεντέψῃ.
 Μόνε ἔλα, γέρο, κι ὅλα σου δηγήσου μου τὰ πάθια·
 πέκ μου κ' ἐτοῦτο ξάστερα· ποιός εἶσαι, κι ἀποποῦθε;
 ποιοί ν' οἱ γονιοί σου, ὁ τόπος σου; μὲ τί καράβι φάνης;
 οἵ ναῦτες πῶς σὲ φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοί παινιένται
 πῶς εἶναι; τὶ θάρρῳ πεζὸς ἔδω δὲ μᾶς δρίζεις.» 190

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε·
 «Ολα σωστὰ κι ἀληθινὰ θὰ σοῦ τὰ πῶ ἐγὼ τοῦτα.
 Καὶ νάχαιμε γιὰ κάμποσον καιρὸ μὲς στὴν καλύθα
 φαῖ καὶ γλυκερὸ κρασί, καὶ καλοκαθισμένοι
 νὰ τρώγαμε, νὰ πίναμε, κ' οἱ ἄλλοι νὰ δουλεῦαν,
 θὰ σοῦ μιλοῦσα ἀλάκερο τὸ χοόνο δίχως κόπο,
 καὶ πάλε δὲ θὰ τέλειωνα τὰ πάθια τῆς ψυχῆς μου,
 δσα ἀπὸ θέλημα θεῶν σωρὸς μοῦ μαζωχτῆκαν.
 Ἀπ' τὴν ἀπλόχωρῃ βαστάει ἡ φύτρα μου τὴν Κρήτη,
 καὶ πλούσιον ἀνθρώπου εἶμαι παιδύ κι ἄλλους πολλοὺς στὸ σπίτι
 γέννησε γιοὺς κι ἀνάθρεψε μὲ τὴ στεφανωτή του, 201
 μὰ ἐμένα ἐκεῖ μὲ γέννησε σκλάβα ἀγαπητικαά του.
 Ομως σὰν ταῦλα του παιδιά κ' ἐμένα μὲ τιμοῦσε,
 ὁ Κάστορας τοῦ Ὅλακας θρέμμα του ἐγὼ παινιέμαι,
 ποὺ τονὲ λάτρευε σὰ θεὸ στὴν Κρήτη ὁ κόσμος ὅλος,
 τὶ πλούτια καὶ καλοτυχία καὶ ξακουστὰ εἶχε τέκνα.
 Μὰ τοῦ θανάτου οἱ δαίμονες στὸν Ἄδη σὰν τὸν πῆγαν,
 τὰ παληκάρια του τὸ βιὸς μοιράστηκαν μὲ κλήρους,
 κ' ἐμένα λίγο μερτικὸ μοῦ ἀφῆκαν, κ' ἔνα σπίτι.
 Κόρη γονιῶν μυριόπλουτων πῆρα γυναίκα τότες,
 ἀπὸ δικῆ μου λεβεντιά, γιατὶ ἀναντρος δὲν εἴμουν
 μήτε ἀνωφέλευτος ἐγώ· τώρα μοῦ λεῖψαν ὅλα.

Μὰ κι ἀπ' τὴν καλαμιὰ θαρρῶ ποὺ βλέπεις, θὰ μὲ νοιώσῃς,
τί εῖμουν πριχοῦ μὲ ζώσουνε τὰ βάσανα κ² οἵ πόνοι.

Θάρρος καὶ τόλμη ἡ Ἀθηνᾶ κι ὁ Ἀρης μοῦ χαρίσαν,
ποὺ ἀσκέρια διμπόρις μου σπάζανε σὰν ἔπαιρονα μαζὶ μού
παληκαράδες διαλεχτούς, καὶ στήναμε καρτέρι,
μεγάλο πλέχυοντας κακὸ τοῦ δχτροῦ, ἡ ἀντρειωμένη
ψυχῆ μου τότες θάνατο δὲ λόγιαζε διμπόστιά της,

μόν' πρῶτος πρῶτος χούμιζα, κι ὅποιος δχτρός δὲ μπόρειε 220
νὰ μὲ ἔξεφύγῃ, τοῦπαιρονα τὴ ζωὴ μὲ τὸ κοντάρι.

Τέτοιος ἐγὼ στὸν πόλεμο· δὲ μ² ἄρεζαν χωράφια
καὶ σπιτικά, ποὺ συνηθοῦν λαμπρὰ παιδιὰ νὰ θρέφουν,
μόνε δλο πλοῖα μὲ τὰ κουπιὰ λαχτάραγε ἡ καρδιά μου,
πολέμους, καὶ καλόξεστα κοντάρια καὶ σαγίττες,
κακά, ποὺ φόβο σὲ ἀλλονοὺς κι ἀνατοιχίλα δίνουν.

Μὰ πάλε, τὰ ὅσα μοῦβαζε ὁ θεὸς στὸ νοῦ ἀγαποῦσα
τὶ ἄλλα ὁ ἔνας κυνηγάει, κι ἄλλα ζητάει ὁ ἄλλος.

Καὶ πρὸν ἀκόμα οἱ Ἀχαιοὶ πατήσουνε στὴν Τροία, 230
ἐννιὰ φορεῖς ἐγὼ ἀρχηγὸς μὲ τὰ καράβια βγῆκα
σὲ ἔνους τόπους, καὶ πολλὰ μάζευα τότες πλούτια:

Διάλεγα μέρος, καὶ πολλὰ μοῦ πέφταν καὶ στὸν κλῆρο.
Μεγάλωσε κι ἀρχόντηνε μεμιάς τὸ σπιτικό μου,

κι δλοι στὴν Κοήτη μ² ἔβλεπαν μὲ σεβασμὸ καὶ φόβο.

Μὰ σὰ στοχάστη ὁ βροντηχτῆς ὁ Δίας τὸ ταξίδι
τὸ τρομερό, ποὺ ἀρίθμητους ἀφάνισε λεβέντες,

ἐμένα καὶ τὸν ξακουστὸ Ἰδομενέα προστάξαν
νὰ πᾶμε οἱ διό μας ἀρχηγοὶ στὸ Ἰλιο μὲ τὰ πλοῖα

Δὲν εἴταν τρόπος νἀρνηθῶ· βαρὺς τοῦ λαοῦ δὲ λόγος.
Χρόνους ἐννιὰ χτυπιούμεσταν Ἀχαιοὶ μὲ Τρωαδῆτες,

στοὺς δέκα χρόνους πήραμε τὴ γώδα τοῦ Ποιάμουν
διμως στὸ γυρισμὸ θεὸς μᾶς σκόρπισε τὰ πλοῖα,

κ² ἐμένα δὲ Δίας συφορεῖς τοῦ δόλιον μελετοῦσε·
τὶ μόλις μήνα χάρηκα παιδιά, γυναίκα, πλούτια,

καὶ πόθος μοῦρθε στὴν καρδιὰ καράβια νἀρματώσω,
καὶ μὲ συντρόφους διαλεχτοὺς τὴν Αἴγυπτο νὰ σύρω.

Ἐννιὰ καράβια ἀρμάτωσα, καὶ τοξῖα μέσα κόσμος.
Ἐξη μερόνυχτα οἱ καλοὶ συντρόφοι τρωγοπίναν,

καὶ τότε ἐγὼ τοὺς ἔδινα παχιὰ σφαχτὰ δλοένα,
νὰ θυσιάζουνε στοὺς θεούς, νὰ γεύουνται κι ἀτοί τους.

250

"Εβδομη μέρα, ἀπ' τὴν πλατειὰ τὴν Κοίτη ξεκινώντας
μὲ δυνατὸ καλὸ Βοοιά ἀφιενίζαμε στὰ πόνμα,
ποὺ ρέμα λέσ μᾶς ἔπεονε· μήτ' ἔνα ἀπ' τὰ καράβια
δὲν ἔπαθε, μόν' ἄβλαβοι καθόμασταν, κ' ἐκεῖνα
τὰ πήγαινε ίσια δ' ἄνεμος μαζὶ μὲ τοὺς ποδότες.

Σὲ μέρες πέντε φτάσαμε στοῦ ποταμοῦ τοῦ Αἰγύπτου
τὸ καλὸ ρέμα καὶ ἀράξα τὰ δίπλωρα καράβια.

Πρόσταξα τότες τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
αὐτοῦ, πλᾶι στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν, 260
κ' ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφὲς τοιγύρω
μὰ ἐκεῖνοι ξεπαρθήκανε κι ὅπου ἥθελαν τραβῆξαν·
τῶν Αἰγυπτίων κουρσέψανε τὰ δλόμορφα χωράφια,
καὶ παῖρναν γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἄντρες.

Κ' ἤρθε ὡς τὴ χώρα τὸ βουητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλλα
ὅλος ὁ κάμπος, κι ἀστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης
ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου ρίχνει κακὴ φευγάλα,
κ' ἔνας δὲν κότας νὰ σταθῇ κι ὀχτρό του νάντικρύσῃ,
γιατὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς εἶχε ζώσει. 270

Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτερὰ σπαθιά τους,
κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στὴ σκλαβιὰ τοὺς οἴξαν.
Ὦς τόσο αὐτὸ τὸ στοχασμὸ μοῦ φέρνει ὁ Δίας στὸ νοῦ μου,
ἄν καὶ μακάρι ὁ θάνατος νὰ μ' εὔρισκε ἐκεὶ πέρα,
τὶ κι ἄλλα μὲ προσμένανε παθήματα κατόπι.

Βγάζω καὶ θέτω καταγῆς τὸ κράνος, τὴν ἀσπίδα,
καὶ τὸ κοντάρι, κι ἀντικρὺ στοῦ βασιλέα τάμαξι
πηγαίνοντας, προσπέφτω του, φιλῶ τὰ γόνατά του·
κ' ἐκεῖνος μὲ σπλαχνίστηκε, μὲ κάθισε στάμαξι,
καὶ μέσα στὰ παλάτια του μὲ πῆρε δακρυσμένο. 280

Πολλοὶ μὲ τὰ κοντάρια τους χυνόντανε ἀφριτμένοι,
γιὰ νὰ μὲ κόψουνε, μὰ αὐτὸς ἀλάργα τοὺς κρατοῦσε·
φοβότανε τὴ μάνητα τοῦ Δία τοῦ ξενοσώστη,
ποὺ τὰ ἔργα τὰ παράνομα τάχει σὲ μέγα μῖσος.

"Εμεινα ἐκεὶ χρόνους ἐφτά, καὶ τότε ἀπὸ τοὺς ντόπιους
μᾶζαψα πλούτια ἀρίφνητα, γιατὶ ὅλοι τους μοῦ δίναν.

Σὰν ἔγιναν τὰ χρόνια ὀχτώ, τότε ἤρθε κάποιος ἄντρας
ἀπ' τὴ Φοινίκη, μάστορης στὸ ψέμα καὶ στὸ δόλο,
κι ἀχόρταγος, ποὺ πάμπολλους εἶχε ἀδικήσει ἀνθρώπους.

- Ἐκεῖνος μὲ κατάπεισε νὰ πᾶμε στὴ Φοινίκη,
τὸν βρίσκονταν τὰ σπίτια του καὶ τὰλλα χτήματά του. 290
 Ἐμεινα τὸ χρόνο ἀλάκερο μαζί του στὴ Φοινίκη.
 Μὰ οἱ μῆνες σάνε διάβηκαν καὶ οἱ μέρες σὰν τελειῶσαν,
 κι ὁ χρόνος σάνε γύρισε καὶ οἱ ἐποχὲς ξανάρθαν,
 μὲ πελαγόδρομο σκαρί μὲ παιώνει στὴ Λιβύα,
 μὲ ἀπάτη, τάχα τὸ φορτὶο μαζί του γιὰ νὰ φέρω,
 μὰ μὲ σκοπό, σὰν πάω ἔκει νὰ μὲ ἀκριβοπουλήσῃ.
 Τὸν ἔνοιωσα, μὰ ἀνέβηκα στὸ πλοῖο του ἀπὸ ἀνάγκη.
 Μὲ δυνατὸ καλὸ βροιὰ τραβοῦσε τοῦ πελάγου
 πέρος ἀπὸ τὴν Κοήτη· χαλασμὸ τοὺς μελετοῦσε ὁ Δίας. 300
 Τὴν Κοήτη σὰν ἀφήσαμε, κι ἄλλη στεριὰ τοιγύρω
 δὲ φαίνονταν, παρὰ οὐρανὸς καὶ θάλασσα παντοῦθε,
 σύννεφο μαῦρο ἀπάνω μας τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ἀπλώνει,
 ποὺ θεοσκότεινα ἔγιναν τὰ πέλαγα ἀποκάτου.
 Τότες ὁ Δίας βρόντηξε, καὶ μὲ τὰστροπελέκι
 χτυπάει τὸ πλοῖο, κι ὀλόβολο τάναποδογυρίζει
 γεμάτο θειάφι πέφτοντε στὴ θάλασσα οἱ σιντρόφοι,
 γύρω στὸ μαυροκάραβο γυρνώντας σὰν κουροῦνες
 καὶ χέρι θεοῦ τοὺς ἔκοβε τοῦ γυρισμοῦ τὴ γλύκα.
 Μὰ ἔμενα τοῦ πολύπαθον τετράφηλο κατάρτι 310
 μοῦ βιᾶζει ἀπὸ τὸ μαυρόπλωο καράβι ὁ γιὸς τοῦ Κρόνου
 στὰ χέρια, ἀπὸ τὴ συφορὰ γιὰ νὰ γλυτώσω ἔκείνη.
 Τὸ ἀγκάλιασα, καὶ μὲ ἐπαιροναν οἱ λυσσασμένοι ἀνέμοι.
 Μέρες ἐννιὰ πλανιόμουνα, τὴ δέκατη τὴ νύχτα
 μεγάλο κῦμα μὲ ἔροιξε στῶν Θεσπρωτῶν τὴ χώρα.
 Ἐκεῖ μὲ δέχτη ὁ Φείδωνας ὁ οἴγας δίχως λύτρα
 τὶ ὁ γιός του, ποὺ μὲ πρόφτασε ἀπὸ τὸ κρύο κι ἀπὸ τὸν κόπο
 κατακομμένο μὲ ἔφερε στὸ πατρικὸ παλάτι, 320
 κι ὁ οἴγας τότες μὲ ἔντυσε χλαμύδα καὶ χιτώνα.
 Ἐμαθα γιὰ τὸν Ὁδυσσέα ἔκει, τὶ μοῦλεγε κι ὁ ἔδιος
 πῶς τονὲ δέχτη φιλικά, στὸν τόπο του σὰ γύρνα
 καὶ μοῦδειξε δσους θησαυροὺς εἶχε ὁ Δυσσέας συνάξει,
 χαλκό, χρυσάφι, σίδερο μὲ τέχνη δουλεμένο,
 ποὺ σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουνε γενιά του
 τόσα τοῦ μένανε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια,
 Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦλεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
 τὸ τινψηλόκοφο τὸ ἴδρυν τὸ θέλημα τοῦ Δία

νάκούσῃ πῶς θὰ ξαναρθῇ στὸ πλούσιο τὸ νησί του,
κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιδὸ ποὺ λείπει.
Καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ δρκίστη πῶς τὸ πλοῖο
εἴται ωιχμένο, κ' ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι,
στὴ γῆς νὰ τονὲ φέρουνε τῆς ποθητῆς παρθίδας.

330

Ἐμένα ὅμως πρωτόστειλε, γιατ' ἔτυχε καράβι
Θεσπρωτικὸ νὰ ξεκινᾷ στὸ καρπερὸ Δουλίχι.

Στὸ βασιλέα τὸν Ἀκαστο τοὺς εἶπε νὰ μὲ φέρουν,
μὰ αὐτοὶ κακὰ βουλεύτηκαν, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα
παθήματα καὶ συφορές κι ἀπ' τὴ στεριὰ σὰ βγῆκε
πολὺ ἀνοιχτὰ τὸ πλεούμενο, σοφίστηκαν νὰ βροῦνε
τὸν τρόπο νὰ μὲ οἴξουνε μὲς στῆς σκλαβιᾶς τὰ πάθια.
Μοῦ βγάλαν τὴ χλαμύδα μου, μοῦ βγάλαν τὸ χιτώνα,
κι ἄλλο παλιὸ μὲ ντύσανε κουρέλι καὶ χιτώνα,
αὐτὰ ἐδῶ τὰ παλιόροιχα ποὺ βλέπεις κ' ἔχω τώρα
καὶ πρὸς τὸ βράδυ φτάσανε στὸ ξάστερο τὸ Θιάκι.
Σφριχτὰ μὲς στὸ καλόθρονο σὰ μ' ἔδεσαν καράβι,
καὶ μὲ σκοινὶ πολύστρεφτο, πηδήξανε μὲ βιάσπ
στὴ γῆς, καὶ καλοκάθησαν νὰ φᾶνε στάκρογιάλι.
Ως τόσο γλήγορα οἱ θεοὶ μοῦ έέλυσαν τὸν κόμπο,
κ' ἔγὼ μὲ τὸ παλιόρουχο σκεπτάζοντας τὴν ὅψη,
ἀπ' τὸ καλοπελέκητο κατέβηκα τιμόνι,

340

πάνω στὴ θάλασσα ἔρριξα τὸ στῆθος, καὶ τὰ χέρια
ἀπλώνοντας κολυμπητὰ βγαίνω στὴ γῆς, καὶ τρέχω
κι ἀνάμερά τους κορύβουμαι στὰ φυλλωτὰ τὰ δάσια.
Τοῦ κάκου γύριζαν αὐτοὶ καὶ δυνατὰ φωνάζαν·
μὰ δὲν τὸ κούνανε καλὸ παρέκει νὰ ξητήσουν,
καὶ γύρισαν καὶ μπήκανε στὸ βαθουλὸ καράβι
κ' ἔτσ' οἱ θεοὶ μὲ κούψανε καλὰ καὶ δίχως κόπο,
καὶ στὴν αὐλὴ μὲ φέρανε φρόνιμου ἀνθρώπου. Βλέπεις,
ἄκομα είναι τῆς μοίρας μου στὸν ἄσσμο αὐτὸν νὰ ζήσω.»

350

Κ' ἔσύ, Εῦμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
«Ἄμοιρε ξένε, περισσὰ μὲ λύπησες δηγώντας
ξνα ἔνα τὰ ὅσα τράβηξες καὶ τὰ ὅσα πῆγες κ' ἤρθες.
Μὰ δὲ λαλεῖς, θαρρῶ, σωστά, καὶ μήτε θὰ μὲ πείσης
μὲ τὰ ὅσα μοῦ δηγήθηκες ἔσν γιὰ τὸ Δυσσέα.
Γιατί μαθὲς νὰ κάθεσαι καὶ ψέματα νὰ κρένῃς;
Καὶ μοναχός μου ξέρω ἔγὼ τὸ ἀν θὰ γιρίσῃ ἐκεῖνος

360

ξέρω πώς ὅλος οἱ ἀθάνατοι τὸν ἔχουνε μισήσει,
καὶ νὰ χαθῇ δὲ στέρεανε στοὺς Τρωαδίτες μέσα,
γιὰ ἀπὸ τὸν πόλεμο ὑστερα σ' ἀγαπητὲς ἄγκάλες.
Καὶ τότες οἱ Παναχαιοὶ θὰ τοῦστηναν μνημούρι,
κι ὅνομα θᾶγγαζε λαμπρὸν νάφρηση τοῦ παιδιοῦ του.

370

Μὰ τῶρα οἱ Ἀρπυιες ἄδοξα τὸν πῆραν, κ' ἐγὼ μένω
στὴ μάντρα μου ὀλομόναχος· μήτε στὴ χώρα κάτου
δὲν πάω, ἔξὸν ἦ φρόνιμη σὰν τύχῃ Πηνελόπη
νὰ μὲ φωνάξῃ, μήνημα ἀπὸ κάπου σὰν τῆς ἔρθη.
Καθίζουν τότες κι ὅλοι τους ψιλορωτοῦν τὸν ξένο,
κι αὐτοὶ ποὺ κλαῖνε καὶ πονοῦν γιὰ τὸ χαμό τοῦ φῆγα,
κι αὐτοὶ ποὺ χαίρουν, καὶ τὸ βιὸς ἀπλέρωτα τοῦ τρῶνε
μὰ ἐγὼ κανένα δὲ ωτῶ πιὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ ποὺ κάποιος
μὲ γέλασε Αἰτωλὸς φονιάς, ποὺ σὲ χωριὰ καὶ χῶρες
πλανέθηκε, κ' ἥρθ' ὃς ἐδῶ, κ' ἐγὼ τὸν καλοδέχτην.

380

Καὶ πώς τὸν εἶδε μοῦλεγε στοῦ Ίδομενέα στὴν Κρήτη,
τὰ πλοῖα του σὰ διόρθωνε τάνεμοτσακισμένα,
καὶ πώς μὲ τοὺς ίσόθεους συντρόφους του θὰ φτάσῃ
τὸ θέρος ἦ τὸ χυνόπωρο μὲ πλούτια φορτωμένος.
Κ' ἐσύ, ποὺ θεὸς οὲ φέρονει ἐδῶ, πολύπαθέ μου γέρο,
νὰ μοῦ κερδίσης μὴ ζητᾶς μὲ δόλους τὴν καρδιά μου·
μ' αὐτὰ δὲ θὰ σὲ σεβαστῶ, καὶ δὲ θὰ σ' ἀγαπήσω,
παρ' ἀπὸ φόρο τοῦ Διὸς κι ἀπὸ ψυχιπονιά μου.»

390

Τότε δὲ Δυσσέας μίλησε ὁ πολύβουλος καὶ τοῦ εἶπε·
«Ἄπιστη ἀλήθεια τὴν καρδιὰ μέσα στὰ στήθια σου ἔχεις
τοῦ κάκου πᾶν οἱ δόκοι μου, καὶ δὲ σὲ καταπείθω.
Μὰ συμφωνία ἂς κάμουμε, καὶ μάρτυρες ἂς εἴναι
οἱ ἀθάνατοι ἀποπάνωθε, ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐρανια
σ' ἐτοῦτο ἀν δὲ ἀφέντης σου στὸ σπίτι του γυρίσῃ,
ἐσὺ μοῦ δίνεις φόρεμα χλαμύδα καὶ χιτώνα,
καὶ στὸ Δουλίχι στέλνεις με, ποὺ τὸ ποθεῖς ἦ καρδιά μου·
μὰ ἀν δὲ ἀφέντης δὲ φανῆ καθὼς ἐγὼ σοῦ κρένω,
τοὺς δούλους βάλε ἀπὸ τὸν γκρεμὸν νὰ πᾶνε νὰ μὲ οἴξουν,
ποὺ ἄλλος φτωχὸς νὰ μὴν κοτάῃ νὰ σὲ ξαναγελάσῃ.»

400

Κι δὲ πάγκαλος χοιροβοσκὸς τοῦ ἀπολογῆθη κ' εἶπε·
«Μεγάλη δόξα καὶ τιμὴ στὸν κόσμο θᾶχα, ὡς ξένε,
καὶ τῶρα καὶ κατοπινά, στὸ σπίτι μου μᾶς κ' ἥρθες,
καὶ σοῦδωκα νὰ φᾶς νὰ πιῆς, κατόπι ἀν σὲ χαλνοῦσα,

καὶ δίχως πόνο σοῦπαιρονα τὴν ποθητὴν ζωήν σου.

Μὲν τί καρδιὰ θὰ πρόσφερονα τότες εὐκή τοῦ Δία;

Μὰ ὥρα γιὰ δεῖπνο ἀς ἔρχουνταν ἀμέσως οἱ συντρόφοι,
τραπέζῃ νὰ μᾶς στρώσουνε λαμπρὸ μὲς στὸ καλύβι.

Αὐτὰ καθὼς μιλούσανε τὰ λόγια μεταξύ τους,

ζυγώνουν οἱ χοιροβοσκοὶ καὶ φέροντες τοὺς χοίρους.

410

Τοὺς κλείσανε νὰ κοιμηθοῦν ἐκεῖ ποὺ συνηθοῦσαν,

κι αὐτοὶ, στὶς μάντρες μπαίνοντας, βγάζαν ἄχο μεγάλο.

Κι ὁ πάγκαλος χοιροβοσκὸς φωνάζει στοὺς συντρόφους

«Φέρτε μου τὸ καλύτερο καποὶ γιὰ νὰ τὸ σφάξω
τοῦ ἔνου ἐδῶ, μὰ καὶ γιὰ μᾶς καλό, ποὺ μερανύχτα
πολλὰ τραβᾶμε δόλο γι αὐτὰ τάσπρόδοντα καποιί μας,
κι ἄλλοι μᾶς τρῶν τὸν κόπο μας χωρὶς νὰ μᾶς πλερώνούν.

Αὐτὰ τοὺς εἶπε, κ' ἔσκισε τὰ ἔύλα μ' ἀξινάρι,

κι αὐτοὶ τοῦ φέρανε παχὺ καποὶ πέντε χρονῶνε,

420

ἐκεῖ παράδιπλα τῆς στιᾶς τοὺς θεοὺς δὲν ἀστοχοῦσε

δι γέρος δι χοιροβοσκός, τί ἔχει στὰ φρένα γνώση.

Ἐκοψε τρίχες ἀπαρχὴ ἀπ' τοῦ χοίρου τὸ κεφάλι,

καὶ στὴ φωτιὰ τὶς ἔρριξε καὶ τῶν θεῶν εὐκόταν

νὰ φέροντες στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσέα.

Κατόπι σήκωσε δαυλὸ ποὺ δὲν τὸν εἶχε σκίσει,

καὶ βάρεσε καὶ σκότωσε τὸ ζῷ. κ' οἱ ἄλλοι τότες

τὸ σφάξαν, τὸ καφάλισαν, τὸ κόψανε κομμάτια,

καὶ στοιβαξε αὐτὸς τὰ ὠμὰ ποὺ τάκοβε ἀπ' δλοῦθε,

μέσα στὴν σκέπη τὴν παχειά, καὶ τάκαιμε ἀπαρχὴ του

καὶ σὰν τ' ἀλεύρωσε καλά, πὰς στὴ γωνιὰ τὰ βάζει.

Καὶ τᾶλλα τὰ λιανίσανε, τὰ πέρασαν στὶς σοῦβλες,

τὰ ψῆσανε μὲ προσογή, τὰ ἔσουσιλίσαν δλα,

καὶ στοὺς ταβλάδες τάρροιξαν καὶ στάθη τότε δι γέρος,

ποὺ ἔνοιωθε πάντα τὸ σωστό, νὰ τὸ καλομοιράσῃ.

Σὲ μέρη ἔφτὰ τὰ χώρισε στὶς Νύφες θεὲς τὸ πρῶτο

καὶ στὸν Ἐρυμῆ, τῆς Μαίας τὸ γιό, μαζὶ μ' εὐκές προσφέροντες,

καὶ τᾶλλα στὸν καθένα τους καὶ τοῦ Ὀδυσσέα χωρίζει

τὸ φαρονέφρο ἀλάκερο τοῦ χοίρου γιὰ τιμή του.

καὶ τό εἰδε αὐτὸς καὶ χάρηκε, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε·

«Οσο σ' ἀγάπησα, Εῦμαιε, κι δι Δίας νὰ σ' ἀγαπήσῃ, 440

ποὺ ἔμένα τὸν ἀσήμαντο τιμᾶς μὲ τέτοια δῶρα.»

Κ' ἔσύ, Εῦμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·

«Τρῶγε, καλέ μου ξένε, ἐσὺ καὶ τὰ καλά μας χαίρουν τὸ ἔνα δὲ θεός χαρίζει μας, καὶ τἄλλο μᾶς τάρνιέται, δῆπος στὸ νοῦ του βουληθῆ, τὶ δύνεται τὰ πάντα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ ἔκαψε ἀπαρχὴς στοὺς θεοὺς τοὺς παναιώνιους, καὶ ἔσταξε, καὶ ἔβαλε καυκὶ λαμπρὸν κρασὶ γεμάτο μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοῦ κουρσευτῆ τὰ χέρια τότε δίπλα στὸ μερτικό του κάθησε καὶ μοίραζε δὲ Μεσαύλης ψωμί, ποὺ δὲ Εὔμαιος δοῦλο του τὸν εἶχε ἀγορασμένο. ἀπός του ἀπὸ τὸν Ταφινούς, σὰν ἔλειπε δὲ ἀφέντης, 450 δίχως νὰ ξέρῃ δὲ ἀφέντισσα κι δὲ γέρος δὲ Λαέρτης κι ἀπλῶσαν χέρια στὰ ἔτοιμα φαγιὰ πούχαν δύμπορος τους. Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε δὲ καρδιά τους, πῆρος δὲ Μεσαύλης τὸ ψωμί, καὶ ἐκεῖνοι χορτασμένοι ἀπὸ ψωμὶ καὶ κρέατα κινήσαν νὰ πλαγιάσουν.

Νύχτα ἦρθε χασοφέγγαρη κι ἀγοιωπῆ, ποὺ δὲ Δίας ἔβρεχε, κι ἄνεμος ὑγρὸς δλονυχτὶς φυσοῦσε. Τότες τοῦ γέρου μῆλησε δὲ Δυσσέας, νὰ δοκιμάσῃ ἄν δὲ ἵδιος τὴ χλαμύδα του θὰ βγάλῃ νὰ τοῦ δώσῃ, 460 ἢ σὲ ἄλλο σύντροφο θὰ πῇ, ἀφοῦ τόση τοῦ εἶχε ἀγάπτη.

«Ἀκουσε τώρα, ὡς Εὔμαιε, κι ὅλοι οἱ συντρόφοι γύρω κάτι ἔταξα, καὶ θὰ τὸ πῶ τὶ τὸ τρελὸ μὲ ἀνάβει κρασὶ ποὺ καὶ τοὺς γνωστικοὺς κινάει νὰ τραγουδᾶνε, μὲ γέλοια νὰ γλεντίζουνε, καὶ στοὺς χοροὺς νὰ βγαίνουν, μὰ καὶ νὰ λὲν δσα εἴτανε καλὸ νὰ μὴ λεχτοῦνε. Τώρα καὶ ἔγώ, ποὺ ἀρχίνησα νὰ λέω, δὲ θὰ τὸ κρύψω. Μακάρι νιότη νάχα ἔγώ, καὶ τέτοια γερωσύνη, σὰν ποὺ εἰχα σάνε στήσαμε καρτέρι δύμπρὸς στὴν Τροία. Ο γιὸς τοῦ Ἀτρέα δὲ Μενέλαιος κι δὲ μέγας Ὀδυσσέας 470 εἴτανε τότες ἀρχηγοί, καὶ ἐμένα βάλαν τρίτο. Στὴ χώρα φτάνοντας σιμὰ καὶ στάψηλὸ τὸ κάστρο, ἐκεῖ τριγύρω στὰ πηγὰ χαμόδεντρα, στοῦ βάλτου τὶς καλαμιές πλαγιάσαμε κρυμμένοι στᾶρματά μας καὶ νύχτα πλάκωσε κακή, Βοριὰς πολὺς φυσοῦσε, ποὺ δλα παγῶναν, καὶ ψυχρὸ σὰν πάχνη ἔπεφτε χιόνι, καὶ τὸ κρουστάλλι δλόγυνδα κολνοῦσε στὶς ἀσπίδες. «Ολοι εἶχαν καὶ φορούσανε χλαμύδες καὶ χιτῶνες, κι ἀναπαυόνταν ἥσυχα κάτω ἀπὸ τὶς ἀσπίδες· ἔγὼ διώως τὴ χλαμύδα μου σὲ σύντροφο εἴχα ἀφῆσει 480

ἀστόχαστα δὲν τοῦλεγα ποτὲς νὰ ἔπειταιάσω·
μόνο τὴ ζώνη τὴ λαμπρὴ καὶ τὴν ἀσπίδα πῆρα.
Στὴν τρίτη βίγλα τῆς νυχτός, τότες ποὺ τᾶστρα γέρνουν,
μὲ τὸν ἀγκώνα σάλεψα τὸν Ὀδυσσέα σιμά μου,
κι αὐτὸς μεμιὰς μ' ἀγρίκησε· καὶ φώναξά τον κ' εἶπα·
«Γιὲ τοῦ Λαέρτη Διογενῆ, πολύτεχνε Ὀδυσσέα,
πάω νὰ πεθάνω· κάποιος θεὸς μὲ γέλασε νὰ μείνω
μὲ τὸ χιτώνα μοναχά, καὶ γλυτωμὸ δὲ βλέπω.»

“Ἐτσ’ εἶπα, καὶ στὰ φρένα του νά, τί στοχάστη ἔκεινος,
μεγάλος καθὼς εἴτανε στὸ νοῦ καὶ στοὺς πολέμους·
σιγομιλώντας ἔσκυψε καὶ μοῦπε· «Σώπα τώρα,
μὴν τύχῃ κι ἄλλος Ἀχαιὸς κανένας σ' ἀγρικήη.»

Κατόπι στὸν ἀγκώνα του τὴν κεφαλὴ ἀκκουμπώντας,
μύησε· «Ἀκούστε, φίλοι μου, κι ὅνειρο μοῦρθε θεῖο
στὸν ὑπνο· βγήκαμε πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὰ καράβια,
κι ἂς πάρ τοῦ Ἀγαμέμνονα κάποιος νὰ πῇ, τοῦ ἀφέντη,
ἀπ' τὰ καράβια πιὸ πολλοὺς νὰ στείλῃ ἐδῶ νάρθοινε.»

Εἶπε, κι ὁ Θόας τοῦ Ἀντραίμονα ὁ γιὸς πηδάει ἀμέσως
καὶ τὴν πορφυροχρώματη χλαμύδα του πετώντας
τοέχει στὰ πλοῖα τυλίχτηκα τότες ἔγῳ τὸ οοῦχο
χαρούμενος, καὶ πλάγιασα· καὶ φάνηκε ἡ Αὐγοῦλα
λάμποντας ἡ χρυσόθρονη. Καὶ νάζα τώρα ἔκεινα
τὰ νιάτα καὶ τὴ δύναμη, θὰ μοῦδινε χλαμύδι
κάποιος μὲς στῶ χοιροβοσκῶν τὶς μάντρες, ἀπ' ἀγάπη
καὶ σεβασμὸ πρὸς ἄνθρωπο καλὸ καὶ παινεμένο·
μὰ τώρα μ' ἀψηφοῦν, γιατὶ μὲ βλέπουν μὲ κουρέλια.»

Κ' ἔσν, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
«Καλὰ μᾶς τὴ δηγήθηκες τὴν ἵστορία σου, γέρο,
δὲν εἶπες τίποτε ἄτοπο, μηδὲ ποὺ θὰ σὲ βλάψῃ·
δὲ θὰ σοῦ λείψῃ μήτ' αὐτό, μηδ' ὅτι ἄλλο ταιριάζει
σὲ ἱκεῖη ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ ἔρχεται διμπροστά μας·
ὅμως σὰ φέξῃ πάλε αὐγῆ, θὰ βάλης τὰ παλιά σου.
Γιατ' ἄλλαξὲς δὲν ἔχουμε χλαμύδες καὶ χιτῶνες
ἐδῶ πολλές, παρ' ἀπὸ μιὰ καθένας μας τὴν ἔχει.
“Ομως σὰν ἔρθῃ ὁ ἀκοιβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσέα,
τότε θενὰ σοῦ δώσῃ αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ἔπειροβοδήσῃ.»

Σὰν εἶπε αὐτὰ σηκώθηκε καὶ τοῦ ἔφτιασε τὸ στρῶμα

σιμά στή στιά, ὅπου ἔβαλε γιδιῶνε καὶ προθάτων
προθίές, κι ἀπάνω τοῦ ἔρριξε, σὰν πλάγιασε ὁ Δυσσέας, 520
τρανὴ χλαμύδα καὶ χοντρή, ποὺ κι ἄλλη εἶχε δική του,
νὰ τὴ φορῇ σὰν πλάκωνε πολὺ βαρὺς χειμώνας.

Ἐτσι ὁ Δυσσέας κοιμήθηκε, κοιμήθηκαν καὶ τάλλα
τὰ παληκάρια πλάγι του· μὰ ως τόσο ὁ χοιροτρόφος
δὲν ἔστεργε νὰ κοιμηθῇ μακριάθε ἀπὸ τοὺς χοίρους,
μόνε ἀρματώθηκε νὰ βγῆ· καὶ χάρηκε ὁ Δυσσέας
ποὺ γιὰ τὸ βιός του νοιάζουνταν σὰν ἔλειπε ὁ ἀφέντης.
Πρῶτα στοὺς ὕμους τοὺς πλατιοὺς κρεμᾶται τὸ σπαθί του,
βιέζει χλαμύδα χοντρουλή, προφύλαμα τοῦ ἀνέμου,
κ' ἔφριξ⁵ ἀπάνω του προθειὰ παχεῖας μεγάλης γίδας, 530
πήρε κοντάρι σουβλερό, νὰ διώχνῃ σκύλους κι ἄντρες,
καὶ πήγε πλάγιασε κοντὰ στάσπρόδοντα θρεφτάρια,
κάτου ἀπὸ πέτρα θολωτὴ καὶ στοῦ Βοριᾶ τὸ ἀπάγγιο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο.

Κ' ἦ Αθηνᾶ στὴ διάπλατη τὴ Λακεδαιμονα ἥρθε,
στὸν ἀξιο γιὸ τοῦ ἀντρόφινχου Ὅδυσσέα νὰ θυμίσῃ
τὸ γυρισμό του νὰ νοιαστῇ, καὶ νάρθη στὴν πατρίδα.
Τὸν βρῆκε μὲ τοῦ Νέστορα τὸ γιο τὸν παινεμένο
στὸ πρόσπιτο τοῦ δοξαστοῦ Μενέλαιου πλαγιασμένο·
βαθιὰ γλυκοκοιμότανε τοῦ Νέστορα τὸ τέκνο,
ὅχι ὅμως κι ὁ Τηλέμαχος, ποὺ ἀκοίμητο τὸν κράτα
ἡ συλλογὴ τοῦ κύρου του στὴ θεία τὴν νύχτα μέσα.
Σιμά του στάθη κ' εἶπε του ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα·

«Τηλέμαχε, δὲν πρέπει πιὰ στὰ ξένα νὰ πλανιέσαι,
στὸ σπίτι βιώς ἀφήνοντας κι ἀγέρωχους ἀνθρώπους,
μὴν τύχῃ αὐτοὶ καὶ μοιραστοῦν καὶ καταλύσουν ὅλους
τοὺς θησαυρούς σου, καὶ σοῦ βγῆ χαμένο τὸ ταξίδι.
Τρέχα πὲς στὸν τρανόφωνο Μενέλαιο νὰ σὲ στείλῃ
στὸ σπίτι, ἀκόμα γιὰ νὰ βρῆς τὴν ἀκριβή σου μάννα,
ποὺ τώρα τὴν παρακινοῦν κι ὁ κύρος καὶ τάδερφα
νὰ πάρῃ τὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τοὺς μνησιῆρες ὅλους
καὶ στάντιπροίκια πέρασε καὶ στὰ περίσσια δῶρα.
Μὴν τύχῃ κι ἀθελά σου αὐτὴ πάρῃ τὸ βιός καὶ φύγη.
Τὶ τῆς γυναίκας τὴν ψυχὴ τὴν ἔρεις δὰ πῶς εἶναι» 20

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, 'Ομήρου Ὅδυσσεια. Ἐκδ. 1η

θέλει νάξαίνη τὰ καλὰ τοῦ ἀντρὸς ποὺ θὰ τὴν πάρῃ,
μὰ τὰ προτερινὰ παιδιὰ καὶ τὸν ἀγαπημένο
τὸ σύγκοιτο ποὺ πέθανε, δὲ θέλει νὰ τοὺς ξέρῃ.
Πήγαινε τώρα, τὸ ἔχει σου νὰ μπιστευτῆς στὰ χέρια
τῆς παρακόρης ποὺ θὰ δῆς πιὸ τίμια ἀπὸ τὶς ἄλλες,
ῶστον νύφη δοξαστὴ οἱ θεοὶ σοῦ φανερώσουν.

Κι ἄλλο ἔνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κ' ἐσὺ στὸ νοῦ σου βάλ' τον
κρυφὸ καρτέρι σοῦστησαν οἱ πρῶτοι ἀπ' τοὺς μιηστῆρες,
μὲς στὸ στενὸ ποὺ ἀνάμεσο Θιάκι καὶ Σάμη πέφιει,
γιὰ νὰ σοῦ πάρουν τὴ ζωὴ στὸν τόπο σου πρὸιν φτάσῃς. 30

Δὲν τὸ φοβᾶμαι αὐτό· θαρρῶ πὼς κάμποσους μιηστῆρες
θὰ φάγῃ ἡ γῆς, ποὺ σήμερα τὸ βίος σου καταλοῦνε.
Ὦς τόσο βάστα ἀπ' τὰ νησιὰ μακριὰ τὸ δριὸ καράβι,
κι ὅλο τὴ νύχτα ἀρμένιζε· καὶ πρύμο θὰ σοῦ στείλῃ
ἄγέρια ὅποιος ἀθάνατος σὲ διαφεντεύει πάντα.

Στὸ πρῶτο πρῶτο τοῦ Θιακιοῦ τάκρογιαλο ποὺ φτάσῃς,
στείλε μὲ τοὺς συντρόφους σου μαζὶ τὸ πλοῖο στὴ γώρα,
καὶ πρῶτα ἀπ' ὅλα ἐσὺ νὰ πᾶς νὰ βρῆς τὸ χοιροτρόφο,
ποὺ νοιάζεται τοὺς χοίρους σου, καὶ σὲ πονεῖ ἡ καρδιά του.
Ἐκεῖ τὴ νύχτα πέρασε, καὶ στεῖλ' τονε στὴ γώρα 40
τὴν εἰδῆση τῆς γνωστικιᾶς νὰ φέρῃ Πηνελόπης.
πὼς γλύτωσες, κ' εἰσ' ἄβλαβος, κ' ἔφτασες ἀπ' τὴν Πύλο.»

Εἶπε, καὶ τραβήξε ψηλὰ στὸν "Ολυμπο νάνεβι".
Κι αὐτὸς τὸ γιὸ τοῦ Νέστορα σκουντώντας μὲ τὸ πόδι,
ἀπ' τὸ θεόγλυκο ὑπνο του τὸν ξύπνησε, καὶ τοῦ εἶπε.

«Πεισίστρατε τοῦ Νέστορα, σήκου, στάμαξι ζέψε
τἄλογα τὰ μονόνυχα, νὰ πάρουμε τὸ δρόμο.»

Καὶ τότε ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα τοῦ ἀντίσκοψε καὶ τοῦ εἶπε·
«Δὲ γίνεται, Τηλέμαχε, νὰ βγοῦμε μὲς στὴ νύχτα,
βιάση πολλὴ κι ἄν ἔχουμε· θὰ φέξῃ ὅπου καὶ νάναι. 50
Περίμενε ὥσπου ὁ δοξαστὸς Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα
φορτώσῃ πὰς στάμαξι σου τὰ δῶρα ποὺ σοῦ δίνει,
καὶ μὲ γλυκοὺς χαιρετισμοὺς σοῦ πῆ τὸ κατευόδιο.
τὶ ἀπ' ὅσους τὸν φιλοξενοῦν θυμᾶται ὁ ξένος πάντα
ἔκείνον ποὺ μὲ ξέχωρη τὸν καλοδέχτη ἀγάπη.»

Αὐτά εἶπε, κ' ἡ χρυσόθρόνη φάνηκε εὐτὺς ἡ Αὐγοῦλα.
Κ' ἔχετ' ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαος σιμά τους,
ἄμα σηκώθη ἀπ' τὸ πλευρὸ τῆς ὁριας σύγκοιτῆς του.

Καὶ σὰν τὸν εἶδε ὁ ἀκοιβογιὸς τοῦ θεῖκοῦ Ὀδυσσέα,
ντύνεται ἀμέσως βιαστικὰ τὸ λαμπερὸν χιτώνα,
στὸν ἀντρειωμένους ὕμους του ωίχνει βαρειὰ φλοκάτα,
καὶ βγαίνει καὶ προστέκεται κι αὐτὰ τοῦ συντυχαίνει
τὸ παληκάρι ὁ ἀκοιβογιὸς τοῦ θεῖκοῦ Ὀδυσσέα·

«Γιὲ τοῦ Ἀτρέα διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέα,
Εἴναι ὥρα νὰ μὲ στείλης πιὰ στὴν ποθητὴ πατρίδα,
γιατὸν ἡ καρδιά μού λαχταρεῖ νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι.»

Καὶ τότε ὁ μεγαλόφωνος Μενέλαιος τοῦ κρένευ·
«Νὰ σὲ κρατήσω ἐδῶ πολὺ, Τηλέμαχε, δὲ θέλω,
τὸ γυναικόν σου ἀφοῦ ποθεῖς ὅποιος περίσσια δείχνει
στὸν ξένον ἀγάπη γιὰ δχτρητα, τὸν κατακρίνω ἐτοῦτον
σ' ὅλα τὸ μέτρον πιὸ καλόν κακό, νὰ λέσ τοῦ ξένου
νὰ φύγῃ, ἢ δὲν τὸ θέλῃ αὐτός κακό, καὶ νὰ κρατᾶς τὸν
στὴ βιάση του. Σὰ βρίσκεται σιμά σου, φίλευνέ τον·
ἄν πάλε θέλῃ μισεμό, καλοπροσθόδιξε τον.»

Μεῖνε ὅμως πρῶτα νὰ μὲ δῆς στάμαξι νάπιθώνω
τὰ ὕδρια σου δῶρα, καὶ νὰ πῶ τῷ γυναικῶν μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρίσκουμενα τραπέζι νὰ μᾶς στρώσουν.
Δόξα περιλαμπρη γιὰ μᾶς, καὶ γιὰ τὰ σένα κέρδος,
ποὺ πάτε δρόμο μακρινό, νὰ φάτε καὶ νὰ πιῆτε.

Καὶ στὴν Ἑλλάδα ἄν θὲς νὰ βγῆς, καὶ σ' ὅλο τὸ Ἀργος μέσα, 80
ἔρχουμαι ἀντάμα σου κ' ἔγώ· τὸ ἀμάξι θὰ σου ζέψω,
καὶ θὰ σὲ πάρω σὲ πολλὲς ἀνθρώπων πολιτείες·
κανένας τότες μ' ἀδειανὰ δὲ θὰ μᾶς στείλῃ χέρια,
πάρα σ' ἐμᾶς ἢ τρίποδα καλόχαλκο, ἢ λεβέτι,
ἢ δυὸ μουλάρια, ἢ καὶ χρυσὸ ποιήρι θὰ χαρίσῃ.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένευ·
«Τοῦ Ἀτρέα γόνε διόθρεφτε, Μενέλαε βασιλέι,
θέλω νὰ πάω στὸν τόπο μου, τὶ δὲν ἀφῆκα πίσω
σὰν ἔφευγα κανένανε νὰ μοῦ φυλάγῃ τὸ βιός μου
μήν τύχῃ ὁ ἵδιος μους χαθῶ τὸν κύρη μου ζητώντας,
ἢ χάσω πολυτίμητο στολίδι ἀπὸ τὰ παλάτια.»

Σὰν ἀκουσε ὁ τρανόφωνος Μενέλαιος ἐτοῦτο,
παράγγειλε στὴ σύγκοιτη καὶ στὶς γυναικες μέσα
μὲ τὰ πολλὰ βρίσκουμενα τραπέζι νὰ τοιμάσουν.
Μόλις σηκώθηκε, ἔφτασε κοντὰ κι ὁ Ἐτεωνέας,
ποὺ δὲν καθόταν μακριά καὶ τοῦπε ὁ γιὸς τοῦ Ἀτρέα

60

70

90

νάναριη ἀμέσως τὶς φωτιές, τὰ κρέατα νὰ ψήσῃ.
κι ἄ οιστ' αὐιὸς τὴν προσταγήν. Κι ὁ ἔδιος πῆγε τότε
στὸ θάλαμο δ Μενέλαιος τὸ μοσκόμυρισμένο,
μὲ τὴν Ἐλένη ἀντάμα του καὶ μὲ τὸ Μεγαπένθη. 100
Κ' ἐκεῖ ποὺ φυλαγόντουσαν οἱ θησαυροὶ σὰ φτάσαν,
πῆρε στὸ χέρι διπλόκουπο ποτήρι,
κ' εἶπε τοῦ γιοῦ του ἐν ἀργυρῷ κροντήρι νὰ σηκώσῃ·
κ' ἡ Ἐλένη στὰ σεντούκια της ζυγώνει, ποὺ εἶχε μέσα
ῳδιόπλουμα φορέματα, δουλειὰ δική της ὅλα.
“Ἐν” ἀπὸ κεῖνα σήκωσε καὶ πῆρε ἡ ὕδια Ἐλένη,
ἀπ' ὅλα τὸ πλατύτερο καὶ πιὸ ὅμιοφο στὸ ξόμπλι,
ποὺ σὰν ἀστέρι εἴταν λαμπρό, καὶ κάτω ἀπ' ὅλα τόχε.
Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἥρθανε περνώντας τὰ παλάτια,
κι ὁ ξανθομάλλης βασιλιὰς τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε· 110
«Τὸ γυρισμὸ ποὺ λαχταρεῖς, Τηλέμαχε, ἀς σοῦ δώσῃ
δ Δίας δ πολύβροντος, δ σύγκοιτος τῆς Ἡρας.
Κι ἀπ' ὅσα δῶρα σπίτι μου φυλάω θησαυρισμένα,
σοῦ δίνω τόμορφότερο, τὸ πιὸ βαριότιμό μου.
Σοῦ δίνω ψιλοδούλευτο κροντήρι, δλο ἀσήμι,
κι ἀπάνωθε τὰ χεῖλη του μὲ μάλαμα σμιγμένα·
δοιλειὰ τοῦ Ἡφαίστου δ Φαίδιμος δ ἥρωας τόχει δώσει,
δ φίγας τῷ Σιδωνιτῶν, τότες ποὺ ἐδῶ γυνώντας
στάρχοντικό του κόνεψα δικό σου θέλω νάναι.» 120
Εἶπε, καὶ τὸ διπλόκουπο τοῦ πρόσφερε ποτήρι
τοῦ Ἀτρέα δ γιὸς δ ἥρωας· καὶ τότε δ ἀντρειωμένος
δ Μεγαπένθης ἔφερε κι ἀπίθωσε διμποστά του
τάστραφτερὸ κροντήρι του τάσημοδουλεμένο·
Κατόπι ἡ κρινομάγουλη στάθη διμποστά του Ἐλένη
σηκώνοντας τὸ φόρεμα, κι ὀνόμασέ τον κ' εἶπε·
«Τοῦτο κ' ἔγώ, παιδάκι μου, τὸ δῶρο σοῦ χαροῦζω,
ἀπ' τὴν Ἐλένη θύμημα γιὰ τὴ χουσὴ τὴν ὕδα
τοῦ γάμου σου, νὰ τὸ φορῇ ἡ καλή σου, κι ὡς τὰ τότες,
ἄς τὸ φυλάῃ ἡ ἀγαπητὴ μαννοῦλα σου στὸ σπίτι.
Τώρα μὲ γειὰ καὶ μὲ χαρὰ νὰ τὸ ἀξιωθῆς νὰ φτάσῃς
στάρχοντικὸ παλάτι σου, στὴν ποθητὴ πατρίδα.» 130
Εἶπε, καὶ τοῦ τὸ πρόσφερε, κι αὐτὸς τὸ καλοδέχτη.
Παίρνοντας τότες δ ἥρωας Πεισίστρατος, τὰ δῶρα,
τὰ θάμασε καὶ τᾶβαλε μὲς στὸ ἀμαξιοῦ τὴν κόφα.

Κι δ ἔανθουλὸς Μενέλαιος τοὺς ἔφερε στὸν πύργο,
κ' ἐκεῖνοι ἀράδα στὰ θυσιὰ καθῆσαν καὶ στὶς ἔδρες.
Καὶ μπρίκι γιὰ τὸ νύψιο τοὺς φέρνει τότε ἡ βάγια,
ῶδιο χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρὴ λεγένη
γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους τὸ γυαλιστὸ τραπέζι.
Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.

Κι δ Ἐτεωνέας ἔκοβε καὶ μοίραζε τὸ κρέας, 140
κιθὼς κρασὶ τοὺς κέρωνα δι γιὸς τοῦ δοξασμένου οἵγια.
Κι αὐτοὶ ἄτλωναν τὰ χέρια τους στὰ φαγητὰ διμπούστα τους.
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
πᾶνε δ Τηλέμαχος κι δ γιὸς τοῦ Νέστορα καὶ ζέβουν,
καὶ μὲς στάμαξι μπαίνουνε τόμοφοπλουμισμένο,
καὶ βγαίνουν ἀπ' τὰ πρόθυρα κι ἀπ' τὸν πολύβοιο πύργο.
Τότε τοὺς ἤρθε δ ἔανθουλὸς Μενέλαιος τοῦ Ἀτρέα,
χρυσὸ ποτῆρι μὲ κρασὶ θεόγλυκο κρατῶντας
στὸ δεξὶ χέρι, στάξιμο νὰ κάμουν πρὸν κινήσουν.
Καὶ στάθηκε διμπόδς στᾶλογα, καὶ χαιρετῶντας εἶπε 150

«Γειά σας, παιδιά, καὶ σῆτε του τοῦ Νέστορα τοῦ οἵγια
παρόμοια εὐκή· σὰν ἀγαθὸς μοῦ στάθηκε πατέρας
ὅσον καιδὸ μαχόμασταν οἱ Ἀχαιοὶ στὴν Τροία.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογήθη κ' εἶπε.
«Σὰ φτάσουμε, διόθεφτε, θὰ τοῦ τὰ ποῦμε ἐκεῖνου
ὅλα καθὼς ἐσὺ τὰ λές· μακάρι καὶ στὸ Θιάκι
ἔτσι νὰ φτάσω, καὶ νὰ βρῶ τὸν Ὁδυσσέα στὸ σπίτι,
καὶ πόση ἀγάπη μούδειξε νὰ πῶ, καὶ πῶς γυρίζω
μαζὶ μου φέροντας λαμπρὰ καὶ πάμπολλά σοι δῶρα.»

Κι αὐτὰ σὰν εἶπε, πέταξε πουλὶ πρὸς τὰ δεξά του, 160
ἄιτός, κ' εἶχε στὰ νύχια του λευκὴ πελώρια χήνα,
ἥμερη, μέσος ἀπ' τὴν αὐλή· καὶ τρέχανε κατόπι
γυναικες κι ἄντρες κράζοντας· καὶ τὸ πουλὶ κοντά τους
ἤρθε καὶ χούμιξε δεξὰ στᾶλογα διμπόδς πετώντας
κ' εἰδαν αὐτοὶ καὶ χάρηκαν κι ἀναγαλλιάσαν ὅλοι.
Καὶ τότες δ Πεισίστρατος τοῦ Νέστορα αὐτὰ εἶπε·

«Στοχάσου τώρα, διόθεφτε Μενέλαιος, βασιλέα,
ἀν τὸ σημάδι αὐτὸ δ θεὸς τὸ δείχνει ἐμᾶς ἢ ἐσένα.»

Εἶπε, κι δ πολεμόχαρος Μενέλαιος συλλογιόταν
νὰ βρῇ τὸ νόημα καὶ σωστὰ νὰ τοῦ τὸ ἔεδιαλύνῃ. 170

Μὰ ἡ λαμπροφόρα πρόλαβε ἡ Ἐλένη καὶ τοὺς εἶπε·

»Ἀκοῦτε, ἐγὼ σᾶς τὸ ξηγῶ καθώς στὸ νοῦ μου μέσα
οἱ ἀθάνατοι τὸ βάζουνε, καὶ λέω πῶς ἔτσι θάβγη.

Σὰν πούρθε ὁ ἀϊτὸς ἀπὸ τὸ βουνό, ποὺ ἔχει γενιὰ καὶ φύτρα,
κι ἀπὸ τὴν αὐλή της ἄρπαξε τὴν φυλαγμένη χήνα,
ἔτσι ὁ Δυσσέας στὸ σπίτι του, σὰν πλανηθῆ καὶ πάθη,
θενάρθη καὶ θὰ γδικιωθῇ· μπορεῖ καὶ νάρθε κιόλας,
καὶ νὰ σκαρώνῃ φοβερὰ δεινὰ γιὰ τοὺς μνηστῆρες.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη καὶ εἶπε·

«Νὰ δώσῃ ὁ Δίας ὁ βροντητής, ὁ σύγκοιτος τῆς Ἡρας, 180
κι ἀπὸ κεῖ πέρα τότε ἐγὼ σὰ θεὰ θὰ σὲ δοξάζω.»

Καὶ τάλογα μαστίγωσε, καὶ κεῖνα πῆραν δρόμο,
κι ἀπὸ τὴν χώρα διάβηκαν καὶ χύθηκαν στὸν κάμπο.
Πάς στὰ λαιμά τους ὁ ξυγὸς ὀλημερίς κουνοῦσε,
μὰ ὁ ἥλιος σὰ βασίλεψε κι ἀπόσκιωσαν οἱ δρόμοι,
στὶς Φῆρες σταματήσανε, στοὺς πύργους τοῦ Διοκλέα,
ποὺ εἴτανε γιὸς τοῦ Ὁρσύλοχου, καὶ τῷ Ἀλφειοῦ εἴταν γγόνι.
Ἐκεῖ ξενύχτισαν, κι αὐτὸς φιλόξενα τοὺς δέχτη.

»Ἐφεξῆς ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
ζέψανε κι ἀνεβήκανε στὸ πλουμισμένο ἄμαξι, 190
καὶ βγῆκαν ἀπὸ τὰ πρόθυρα κι ἀπὸ τὸν πολύβοο πύργο·
δίνει βιτσιὰ στάλογατά, κι αὐτὰ γοργοπετάξαν.

Γλήγορα φτάνουν στάψηλὰ τῆς Πύλος κατατόπια,
καὶ τότε εἶπε ὁ Τηλέμαχος στοῦ Νέστορα τὸ τέκνο·

«Καλέ μου, τάχα θάστεργες διτὶ σοῦ πῶ νὰ κάνῃς;
Παινιόμαστε πῶς ἄπειρη μᾶς ἔφερε φιλία

ἡ ἀγάπη τῶν πατέρω μας, κι διμήλικους μᾶς δένει·
μὰ πιὸ βαθιὰ ἐνώθηκαμε μὲ τὸ ταξίδι ἐτοῦτο.

Μὴν προσπεράσῃς, διόθεφτε, τὸ πλοιό, μόνος ἄφησέ με
ἐδῶ, μὴν τύχῃ σπίτι του καὶ μὲ κρατῆσῃ ὁ γέρος 200
νὰ μὲ φιλέψῃ, ὅσο πολὺ κι ἡ βιάζουμαι νὰ φτάσω.»

Εἶπε, κι ὁ γιὸς τοῦ Νέστορα στοχάστη μὲς στὸ νοῦ του
πῶς κάλλιο στοῦ Τηλέμαχου τὸ θέλημα νὰ στέρεξῃ.

Καὶ νά, τί συλλογίστηκε πῶς εἶναι πιὸ συφέρο·

κατὰ τὸ πλοιό στὸ γιαλὸ τάλογατα γυρίζει,

κι ὅλα τὰ δῶρα τὰ λαμπρὰ στὴν πρύμνη μέσα ἀδειάζει
ποὺ τοῦδωσε ὁ Μενέλαος, φόρεμα καὶ χουσάφι

Καὶ τότες τὸν παρακινεῖ μὲ λόγια φτερωμένα

«Τρέξε κι ἀνέβα τώρα ἐσύ, πὲς νάρθουν κ' οἱ συντρόφοι,
πρὸν φτάσω ἐγὼ στὸν πύργο μας, καὶ πρὸν τὸ ἀκούση ὁ γέρος. 210
Γιατὶ καλὰ κατέχω το στὰ φρένα καὶ στὸ νοῦ μου,
πῶς δύτας δυνατόγνωμος, δὲ θὰ σᾶφήσῃ, θάρθῃ
νὰ σὲ φωνᾶξῃ, κι ἀπραγος θαρῷδε δὲ θὰ γυρίσῃ,
τὶ τὴν ψυχὴ του ἀκράτητος μυμὸς θάχῃ πιασμένη.»

Καὶ τὰ λαμπρότοιχα ἀλογα χτυπάει μὲ τὸ μαστίγι,
κατὰ τὴν Πύλο, καὶ γοργὺ στάρχοντικό τους φτάνει.
Συνάμα κι δὴ Τηλέμαχος προστάζει τους συντρόφους:

«Γιὰ συγυρίστε τἄρμενα, παιδιά, στὸ μαῖρο πλοῖο,
κι ἀς ἀνεβαίνουμε κ' ἐμεῖς νάρχίζουμε τὸ δόρμο.»

Εἶπε, κ' ἔκεινοι πρόθυμα τὴν προσταγὴ του ἀκοῦσαν, 220
καὶ μπῆκαν καὶ καθήσανε στοῦ καραβιοῦ τους πάγκους.
Αὐτὰ νοιαζόταν, κ' ἔκανε σιμὰ στὴν πρύμνη στᾶξες
καὶ προσευκὲς στὴν Ἀθηνᾶν κ' ἥρθε σιμὰ του ἔνος
μάντης ποὺ σκότωσε ἄνθρωπο, καὶ νὰ ἔσφυγῃ ξήτω
ἀπ' τὸν Μελάμποδα ἔρχονταν ἡ φύτρα κ' ἡ γενιά του,
ποὺ μιὰ φορὰ ζοῦσε κι αὐτὸς στὴν ἀρνοθρέφτρα Πύλο,
κ' είχε ἔκει πλούτια ἀρίφνητα κι ἀρχοντικὰ παλάτια
κατόπι ἔενιτεύτηκε κι ἀφῆκε τὸ Νηλέα,
τὸ οἵγα τὸν τρανόψυχο, τοῦ κόσμου τὸ καμάρι,
ποὺ χρόνο κράτεις ἀλάκερο τὸ βιός του μὲ τὴ βία, 230
ὅταν ἔκεινος κλειότανε στοὺς πύργους τοῦ Φιλάκου,
δεμένος μὲ τὶς ἄλυσες, καὶ βάσανα τραβώντις
γιὰ τοῦ Νηλέα τὴν κορασιά, κι ἀπ' τὴν βαρειά τὴν τρέλα
ποὺ ἡ Ἐρινύα ἡ φοβερὴ θεὰ τούρφιξε ἀπάνω.
Ως τόπο τότες γλύτωσε, καὶ μπόρεσε νὰ φέρῃ

τὰ βόδια τὰ μουγκρόφωνα στὴν Πύλο ἀπ' τὴ Φιλάκη,
γδικιώνοντας τὴν ἄνομη πράξη τοῦ θείου Νηλέα,
κ' ἔτσι ἔφερε τὴν κορασιὰ στάδερφι του στεφάνι.
Κατόπι ἔενιτεύτηκε στάλογοθόσκητο Ἀργος, 240
γιατ' εἴτανε γραφτό του ἔκει νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γίνῃ
οἵγας περίσσιων Ἀργιτῶν. Καὶ πῆρος ἔκει γυναίκα,
κ' ἔστησε σπύτι ἀρχοντικό, καὶ γέννησε δυὸ τέκνα,
δυὸ δυνατοὺς λεβέντηδες, τὸ Μάντιο κι Ἀντιφίτη.
Καὶ τὸν τρανόψυχο Ὁὐρλῆ γέννησε δὲ Ἀντιφάτης,
κι δὲ Ὁὐρλῆς τὸν Ἀμφιάραιο, τῆς λεβεντιᾶς τὸν πύργο,
ποὺ τούχε ἀγάπη περισσὴ κι δὲ αἰγιδοφόρος Δίας,

κιό Φοῖβος· μὰ δὲν ἔφτασε στῶ γερατειῶν τὴν θύρα,
παρὰ στὴ Θήβα χάθηκε ἀπ' τὰ δῶρα τῆς γυναικας.
Δυὸς γιοὺς αὐτός, Ἀμφίλοχο καὶ Ἀλκμαίωνα, εἶχε κάμει.
Ο Μάντιος πάλε γέννησε Κλεῦτο καὶ Πολυφείδη·

τὸν Κλεῦτο στοὺς ἀδάνατους ἡ Αὔγη ἡ κοινοθρόνοισα 250
τὸν πῆρε γιὰ τὰ κάλλη του τὸν Πολυφείδη δ Φοῖβος
Ἀπόλλωνας τὸν ὄρισε τοῦ κόσμου πρῶτο μάντη
σὰν πέθαν⁹ δ. Ἀμφιάραος· μὰ στὴν Ὑπερησία,
σὺ μάλωσε μὲ τὸ γονιό, νὰ κατοικήσῃ πῆγε,
καὶ σ⁹ ὅλους τοὺς θνητοὺς τῆς γῆς προφήτευε ἀποκεῖθε.

Ἐκείνου δι γιός, Θεοκλύμενο τὸν ἔλεγαν, τότε ἥρθε
καὶ στάθη στὸν Τηλέμαχο κοντά, στὴν ὕδα ἀπάνω
ποὺ προσευκόταν κ⁹ ἔσταζε σιμὰ στὸ μαῦρο πλοῖο,
καὶ φώναξέ τον, κ⁹ εἶπε του μὲ λόγια φτερωμένα·

«Ω φίλε, ἀφοῦ σὲ βρῷκα ἐδῶ στὴν ὕδα τῆς θυσίας, 260
παρακαλῶ σε, γιὰ τὸ θεό, γ⁹ αὐτὰ ποὺ θυσιάζεις,
μὰ καὶ γιὰ ἐσένα, καὶ γι⁹ αὐτοὺς ποὺ ἐδῶ σὲ συντροφεύουν.
λέγε μου αὐτὸ ποὺ σὲ ωτῶ, καὶ τίποτα μὴν κρύβῃς
ποιός εἶσαι; ποιά ναι ἡ φύτρα σου, κ⁹ ἡ γάρδα κ⁹ οἱ γονιοί σου;»

Κι δι γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
«Μὲ ἀλήθεια ἐγὼ θὰ σου τὰ πῶ τὰ ποὺ ωτᾶς, ὃ ξένε
τὸ Θιάκι ἐμένα δι τόπος μου, Ὁδυσσέας δι γονιός μου,
σὰ ζοῦσε κ⁹ εἴταν τώρ' αὐτὸν κακὸ τὸν βρῷκε τέλος.
Γι⁹ αὐτὸ δὰ πῆρα συντροφιά, καὶ βγῆκα μὲ καράβι,
νὰ μάθω γιὰ τὸν κύρη μου τὸν πολυπλανεμένο.» 270

Κι δι θεόμυρφος Θεοκλύμενος ἀπάντησέ του κ⁹ εἶπε·
«Κ⁹ ἐγὼ ἀπ' τὸν τόπο μου ἔφυγα, τὶ σκότωσα πατριώτη
ποὺ εἴταν πολλὰ κι ἀφίθητα τάδέρφια κ⁹ οἱ γενιές του,
στ⁹ Αργος τάλογοβόσκητο, τῶν Αχαιῶν οἱ πρῶτοι.
Μιὰς κι ἀπ' ἐκείνους μπόρεσα τὸ χάρο νὰ γλυτώσω
φεύγω μακριά, κ⁹ εἶναι γραφτὸ στὸν κόσμο νὰ πλανιέμαι.
Προσπέρτω σου, καὶ πάρε με στὸ πλοῖο, γιατὶ κιόλα
θαρῷ μὲ κυνηγοῦν αὐτοὶ γιὰ νὰ μὲ θανατώσουν.»

Κι δι γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ⁹ εἶπε·
«Απ⁹ τὸ καλόφτιαστό μου ἐγὼ καράβι δὲ σὲ διώχνω 280
ἀνέβα, κι δ⁹τι βρίσκεται στὸ πλοῖο θὰ σὲ φιέψω.»

Εἶπε, κι ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινό κοντάρι
πῆρε, καὶ δίπλα τοῦθεσε μὲς στὸ γερτὸ καράβι

ἀπάνω στὸ πλεούμενο κι ὁ ἔδιος του ἀνεβαίνει,
καὶ παίρνει τὸ Θεοκλύμενο στὴν πρόμηνη καὶ σιμά του.

‘Ως τόσο τὰ πρυμόσκοινα ἔσλησαν οἱ συντρόφοι,
καὶ πρόσταξε ὁ Τηλέμαχος καλώντας τους νὰ πιάσουν
νὰ βάλουν τάρομενα κι αὐτὸι μὲ βιάση τὸν ἀκοῦσαν.
Σηκώσανε καὶ στήσανε τὸ ἐλάτινο κατάρτι

στὸ μεσοδόκι τὸ σκαφτό, τὸ δέσανε μὲ ἕαρτια, 290
καὶ μὲ καλόστριφτα λουριὰ τᾶσπρα παννιὰ τραβῆξαν.

Τότες ἡ δέσποινα Ἀθηνᾶ πρόμο ἄνεμο τοὺς στέλνει,
ποὺ ἀπ’ τὸν αἰθέρα χύνονταν, γοργὰ γιὰ νάρμενίσῃ
πὰς στὶς ἀρμυροθάλασσες τὸ πλοῖο. Καὶ πέρασαν
ἀπόξω ἀπ’ τοὺς Κρουνοὺς κι ἀπ’ τὴν καλόνερη Χαλκίδα.

Κι ὁ γῆλιος σὰ βασίλευε, κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
μὲ τοῦ Διὸς τὸν ἄνεμο γιὰ τὶς Φεὲς τραβοῦσε,
καὶ γιὰ τὴ θεία τὴν Ἡλίδα, ποὺ Ἐπειῶτες τὴν δρίζουν
καὶ στὰ βραχόσπαρτα νησιὰ πλώρη ἔβαλε ἀποκεῖθε,
ἄν θὰ γλυτώσῃ ἡ θὰ χαθῇ στὸ νοῦ του μελετώντας. 300

‘Ως τόσο στὴν καλύβα ἔκει δειπνοῦσε ὁ Ὁδυσσέας
μὲ τὸ χοιροβοσκό· σιμὰ δειπνούσανε κ’ οἱ ἄλλοι.

Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
ρωτάει ὁ Δυσσέας τὸν καλὸ βοσκό, νὰ δοκιμάσῃ
ἄν τὸν πονάῃ εἰλικρινὰ κι ἄν θὰ τοῦ πῆ νὰ μείνῃ
ἔκει στὴ στάνη, ἡ θὰ τοῦ πῆ στὴ χώρα νὰ κινήσῃ·

«Ἀκουσε τώρα, ὅ γέροντα, κ’ οἱ ἄλλοι ἔσεις συντρόφοι,
στὴ χώρα σε θέλω τὸ ταχὺ νὰ πάω νὰ διακονεύω,
νὰ μὴ σᾶς γίνω βαρετὸς κ’ ἔσε καὶ στοὺς συντρόφους.

Τὴ συμβουλή σου δῶσε μου, καὶ βάλε μου κανέναν 310
νὰ μ’ ὅδηγήσῃ ἔκειν κ’ ἔγω μονάχος θὰ γυρίζω
ἴσως καὶ κάποιος φέρῃ μου κανάτα καὶ καρβέλι.

Καὶ στὰ παλάτια θάφτανα τοῦ θείου τοῦ Ὁδυσσέα,
τῆς Πηνελόπης τῆς καλῆς νὰ δώσω τὰ μαντάτα
ἔκει καὶ τοὺς ἀγέρωχους θενάσμιγα μιηστῆρες,
καὶ δεῖπνο ἀπὸ τάμετρητα θὰ μοῦδιναν καλά τους,
τὶ θὰ στεκόμουν πρόθυμος σ’ δ, τι δουλειὰ γυρεῦναν.

‘Ἀκουσ’ ἔδω καὶ πρόσεξε τὸ τί σοῦ συντυχαίνω·
μὲ τοῦ μαντάτορα τοῦ Ἐρμῆ τὴ συνεργειά, ποὺ σὲ ὅλων
αὐτὸς τὰ ἔργα τῶν θητῶν χάρῃ καὶ δόξα δίνει,
κανένας νὰ μοῦ παραβγῇ στὴ μαστοριὰ δὲν είναι,

320

νὰ καλοανάθω τὶς φωτιές, ἔερὰ νὰ σκῖψω ἔύλα,
νὰ καλοψήνω, νὰ κερνῶ, τὰ κρέατα νὰ μοιράζω,
κι ὅσ' ἄλλα στοὺς ἀφεντικοὺς οἱ δοῦλοι πάντα φτιάνουν.»

Κ' ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, βαριὰ πονώντας τοῦ εἶπες
«Ἄλλοι, πῶς τέτοιος στοχασμὸς ἥρθε στὸ νοῦ σου, ὃ ξένε;
Τέλος κακὸ νὰ σούθῃ ἐκεὶ γυρεύεις χωρὶς ἄλλο,
καὶ μὲς στὴ συντροφιὰ ζητᾶς νὰ πέσῃς τῷ μνηστήρῳ,
ποὺ τάχτι τους κι ἡ ἀδιαντροπιὰ στὰ οὐράνια φτάνει ἀπάνω.
Κ' οἱ δοῦλοι ποὺ τοὺς νοιάζουνται δὲ μοιάζουνε μὲν ἐσένα, 330
παρὰ εἶναι νέοι μὲν ἀρχοντικὰ φορέματα ντυμένοι,
μὲ μυρωμένα τὰ μαλλιά μὲ πρόσωπα πανώραι
κι ἀπάνω σὰ καλόφριαστα τραπέζια δλοτριγύρω,
ψωμιὰ καὶ κρέατα ὅσα θέξ, καὶ τὸ κρασὶ περίσσιο.
Μεῖνε μαζὶ μας, κανενὸς ἐδῶ, μὰ μῆτ' ἐμένα
μήτ' ἄλλονοῦ συντρόφου μον δὲ θενὶ δώσῃς βάρος.
Καὶ σὰ γυρίσῃ ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ ἀφέντη τοῦ Ὀδυσσέα,
τότε θὰ σοῦ φορέσῃ αὐτὸς χλαμύδα καὶ χιτώνα,
κι ὅπου ἡ καρδιά σου λαχταρεῖ θὰ σὲ ἔπειροβοδήσῃ.»

Κι ἀπολογήθηκε δὲ λαμπρός, πολύπαθος Δυσσέας: 340
«Ἀμποτε δόσο σ' ἀγάπησα νὰ σ' ἀγαπάῃ κι δὲ Δίας,
ποὺ ἀπὸ τὴ βαρειὰ τοῦ ζήτουλα κακομοιοιὰ μὲ σώζεις.
Ἐρμος στὰ ξένα σὰ γυρνᾶς, χειρότερο δὲν είναι
μόνε γιὰ μιὰ παλιοκοιλιὰ τόσα τραβοῦν οἱ ἀνθρῶποι
σὸν τοὺς πλακώνη ἡ ογκίαξη καὶ ἡ συφορὰ κι δὲ πόνος.
Καὶ τώρα ποὺ κρατᾶς με ἐσὺ νὰ μείνω ὡς νάρθῃ ἔκεινος,
ἔλα καὶ πὲς γιὰ τοῦ θεῖκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τὴ μάννα,
καὶ τὸ γονιό, ποὺ ἀφῆκε τὸν στῶ γερατειῶν τὶς θύρες,
ἄν είναι ἀκόμα ζωντανοί, τὸ φῶς τοῦ ἥλιου ἢ βλέπουν,
ἢ ἀπέθαναν καὶ βρίσκουνται στοῦ Ἀδη τὰ κατατόπια.» 350

Κι δὲ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπολογήθη καὶ εἶπε:
«Μὲ ἀλήθεια καὶ γιὰ δαῦτα ἔγὼ θὰ σοῦ μιλήσω, ὃ ξένε.
Οἱ Λαέρτης ζῆ, μὰ ἀνέπανα παρακαλεῖ τὸν Δία
νὰ τονὲ σβύσῃ ὁ θάνατος στὴν κατοικιὰ του μέσα.
Μυρολογάει καὶ δέρνεται γιὰ τὸ χαμένο γιό του,
καὶ τὴν καλή του σύγκοιτη, καὶ κλαίει τὸ θάνατό της,
ποὺ τοῦφρερε τὰ γερατειὰ πριχοῦ νάρθῃ δὲ καιρός του.
Οἱ πόνος τηνὲ μάρανε τοῦ ἀγαπητοῦ παιδιοῦ της,
κι ἀπέθανε ποὺ θάνατος παρόμοιος νὰ μὴν πάρῃ

κανένα μας συγκάτοικο καὶ καλοπράχτη φύλο.

360

⁷Ἐκείνη ὅσο βρισκόταν, βαρὺ καημὸν κι ἄν εἶχε,
πάντ⁸ ἀγαποῦσα νὰ φωτῶ γι⁹ αὐτὴ καὶ νὰ μαθαίνω,
γιατὶ μ¹⁰ ἀνάθρεψε μαζὶ μὲ τὴν καλὴ Χτιμένη,
τὴ ζουλεμένη κόρη της, τὸ πιὸ στερνὸ παιδί της
μαζὶ μ¹¹ αὐτὴ ἀναθράφηκα, καὶ μὲ τιμοῦσαν ὅχι
πολὺ λιγώτερο ἔκεινῆς. Κ¹² ἡ ὥρα μας σὰν ἥρθε,
καὶ γλυκανθοῦσε ἀπάνω μας χαριτωμένη νιότη,
στὴ Σάμη τηνὲ στείλανε καὶ μύρια δῶρα πήραν.

Κ¹³ ἐμένα σὰ μὲ στόλισε μὲ χλαίνα καὶ χιτώνα,
καὶ μοῦδωκε ποδήματα στὰ πόδια νὰ φορέσω,
μ¹⁴ ἔστειλ¹⁵ ἐδῶ στὴν ἔξοχή, καὶ πάντα μ¹⁶ ἀγαποῦσε.

370

⁷Ἐκεῖνα τώρα λείπουνε· μὰ αὐτὸ μου τὸ ἔργο μνήσκει
ἀκόμα, κ¹⁷ οἱ μακαριστοὶ θεοὶ μοῦ τὸ βλογᾶνε
ἔφαγα κ¹⁸ ἥπια ἀπ' ὅλ¹⁹ αὐτά, καὶ μοίρασα καὶ σὲ ἄλλους.
Μὰ λόγο ἡ ἔργο τῆς κυρᾶς γλυκὸ πιὰ δὲν ἀκοῦμε,
ἀφότου ἔκει στὸ σπίτι της ἡ συφορὰ κατέβη
μὲ τοὺς ἀπόκοτους αὐτούς. Κ²⁰ οἱ δοῦλοι ἔχουν ἀνάγκη
νὰ τῆς μιλᾶνε τῆς κυρᾶς, νὰ τὴ φωτᾶνε γιὰ ὅλα,
νὰ τρῶνε καὶ νὰ πίνουνε, νὰ παίρνουνε καὶ κάτι
μαζὶ τους δῆω, ἀπ' τὰ καλὰ ποὺ λαχταφεῖ ἡ ψυχὴ τους.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τοίχυπνος τοῦ ἀπολογῆθη κ²¹ εἶπε.

380

«Ἄλλοιμονο, πόσο μικρός, καλὲ χοιροβοσκέ μου,
ἀπὸ πατρίδα καὶ γονιὸὺς στὰ ἔνα πῆρες δρόμο.
Μὰ πές μου τώρα ἔαστερα καὶ ἔηγησέ μου ἐτοῦτο·
τάχα πλατύδομη θνητῶν οημώθη πολιτεία,
ποὺ μέσα κατοικούσανε κ²² ἡ μάννα σου κι ὁ κύρης,
ἡ μοναχὸ σὲ βρήκανε μὲ πρόβατα καὶ βόδια
δύστροποι ἀνθρῶποι, κι ἀξαφνα σὲ οἶξαν στὸ καράβι,
καὶ σ²³ ἔφεραν σὲ πούλησαν σ²⁴ αὐτοῦ τοῦ ἀντρὸς τὰ σπίτια;»

Κι ὁ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν ἀπάντησέ του κ²⁵ εἶπε.

«Ξένε, σὰ μὲ φωτᾶς κι αὐτά, καὶ θέλεις νὰ τὰ μάθης,
σώπτα, ἀκουγε, καὶ γλέντιζε, καὶ πίνε τὸ κρασί σου
καθούμενος· ἀπέραντες οἱ νύχτες τώρας κ²⁶ ἔχεις
καιρὸ καὶ γιὰ νὰ κοιμηθῆς, καιρὸ καὶ γιὰ νάκούγης
καὶ νὰ γλεντᾶς· νὰ κοιμηθῆς δὲν εἶναι ἀνάγκη ἀκόμα·
κι ὁ πολὺς ὕπνος βαρετός. «Οποιου τραβάει ἡ καρδιά του,
ᾶς ἔβγη κι ἀς πλαγιάσῃ αὐτός καὶ σὰ χαρᾶξῃ ἡ μέρα,

ἄς φάγη, καὶ τοῦ ἀφεντικοῦ τοὺς χοίρους ἄς βοσκήσῃ.
 Ἐμεῖς μὲς στὴν καλύβα μας ἐδῶ φαγοποτώντας
 γλεντοῦμε τὰ μεγάλα μας ἀνιστορώντας πάθια
 δένας τοῦ ἄλλου· γλέντι του τοῦ καταντοῦν οἱ πόνοι
 τοῦ ἀνθρώπου ποὺ ἔπαθε πολλά, καὶ ποὺ πολυπλανήθη.
 Καὶ τώρα τοῦτο θὰ σοῦ πῶ ποὺ μὲ φωτὰς νὰ μάθης.

Νησί ’ναι, ἃν τῷχης ἀκουστά, Συρία τῶνομά του,
 ἀπὸ τὴν Ὄρεταια, ψηλά, ποῦναι οἱ τροπὲς τοῦ ἥλιου
 κόσμο δὲν ἔχει καὶ πολύ, μὰ καρπεὸδ καὶ πλούσιο
 σὲ πρόβατα καὶ σὲ βοσκές, σὲ ἀμπέλια καὶ σιτάρι.
 Ἡ πεῖνα ἔκει δὲν ἔρχεται, μήτ’ ἄλλη μαύρη ἀρρώστια
 δὲν πέφτει τοὺς κακόμοιρους ἀνθρώπους νὰ θερίζῃ·
 παρὰ στὴν πολιτεία τους οἱ ἀνθρώποι σὰ γεράσουν,
 δὲ Φοῖβος ὁ ἀργυρότοξος κ' ἡ Ἄρτεμη μὲ σαΐττες
 ἀνέπονες πηγαίνουνε καὶ τοὺς γλυκοκοιμίζουν.
 Δυὸς πολιτεῖες εἰν' ἔκει, καὶ τάχουν μοιρασμέναι·
 ἕνα γνωρίζουν βασιλιά, τὸν κύρη μουν κ' οἱ δυό τους,
 ἄντρα θεόμοιαστο πολύ, τὸ Χτήσιο τοῦ Ὄρμένου.

Κ' ἥρθανε τότες Φοίνικες θαλασσοξακουσμένοι,
 ἀρπάζτες, καὶ μ' ἀριθμῆτα στολίδια στὸ καράβι.
 Εἶχε ὁ γονιός μου Φοίνισσα στὸ σπίτι του γυναίκα,
 ὥρια καὶ μεγαλόκορμη, σ' ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρα·
 αὐτῇ τηνὲ ἔελαγιασαν οἱ Φοίνικες οἱ πλάνοι,
 καὶ καθὼς ἔπλενε σιμὰ στὸ μελανὸ καράβι,
 κάποιος τὴν πρωταγάλιασε καὶ τὸ φιλὶ τῆς πῆρε,
 ποὺ τὴ γυναίκα ἔεπλανάει δσο καλὴ κι ἄν εἶναι.
 Καὶ τηνὲ ωάταγε ὕστερα ποιά νάταν κι ἀποποῦθε·
 κ' ἔκείνη ἀμέσως τοῦδειξε τὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου·
 «Ἀπ' τὴν πολύχαλκη ἔρχουμαι Σιδώνα, κ' εἴμαι κόρη
 τοῦ Ἀρύβαντα, ποὺ ὁ πύργος του βιὸς εἴτανε γεμάτος·
 μὰ ἐμένα κλέφτες Ταφινοὶ μὲ βρῆκαν καὶ μ' ἀρπάξαν
 ἔρχάμενη ἀπ' τὴν ἔξοχή, καὶ πέρα ἔκει μὲ φέραν,
 στοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ τάρχοντικό, κι ἀγόρασέ με ἔκεινος.»

Κι ὁ ἄντρας ποὺ τῆς ἔδωσε κρυφὸ φιλὶ τῆς κρένει·
 «Δὲν ἔρχεσαι στὸν τόπο σου μαζί μας τώρα πίσω,
 νὰ ἔνανδῆς τὸ σπίτι σου, τὸν κύρη, τὴ μαννοῦλα;
 τὶ ζοῦν ἀκόμα, καὶ μὲ βιὸς πολὺ τοὺς λογαριάζουν.»

Κ' ἔκείνη τότες μίλησε κι ἀπάντησε του κ' εἶπε·

«Κι αὐτὸν θὰ γίνη, ἂν δέχεστε νὰ μὲ δρκιστῆτε, ὡς ναῦτες,
πὼς ἄβλαβη στὸν τόπο μου πίσω θενὰ μὲ πᾶτε.»

Αὐτὰ εἶπε, κι δλοι δρκιστηκαν καθὼς ζητοῦσε ἐκείνη.
Κ' οἱ ναῦτες σὰν ἀμώσανε καὶ τέλειωσαν τὸν δρκο,
πάλε τοὺς ξαναμίλησε καὶ τοὺς ξανάειπε ἐκείνη.

«Σωπᾶτε τώρα καὶ κανεὶς ἀπ' ὅλους τοὺς συντρόφους 440
ἄς μὴ μιλάῃ σὰ μ' ἀπαντάῃ στὸ δρόμο ἥ καὶ στὴ βρύσῃ,
μὴν πάρη κανένας καὶ τὰ πῆ τοῦ γέρου στὸ παλάτι,
καὶ νοιώσῃ, καὶ σὲ φοβερὰ μέσα δεσμὰ μὲ οἰξῃ,
φέρῃ ξολοθρεμὸ κ' ἐσᾶς· μόνε στὸ νοῦ φυλάτε
τὸ μυστικό, καὶ γλήγορα ψουνίστε τὴν πραμάτεια·
καὶ σὰ γεμίσῃ βιὸς πολὺ τὸ μελανὸν καρδίη,
στὸν πύργο ἄς μούρθῃ μήνημα, κ' ἐγὼ σᾶς φέρων τότες
κι ἀπὸ χρυσάφι ὅσο μπορεῖ στὰ χέρια μου νὰ πέσῃ.
Μὰ κι ἄλλο θὰ σᾶς πλέρωνα μὲ τὴν καρδιά μου ναῦλο.
Ἐγώ τοῦ ἀρχοντόπουλου τὴν ἔννοια στὸ παλάτι 450
ξυπνὸν παιδάκι, ποὺ ὅπου βγῶ κι αὐτὸν μαζί μου τρέχει
ἄσ τὸ φέρω, ἀρίθμητα θενὰ σᾶς δώσῃ κέρδη,
ὅπου τὸ πᾶτε, ἀνάμεσα σὲ ἀλλόγλωσσούς ἀνθρώπους.»

Σὰν είπε αὐτά, ξεκίνησε πρὸς τὰ λαμπρὰ παλάτια.
“Ολο τὸ χρόνο μείνανε στὰ μέρη μας ἐκεῖνοι,
μὲ βιὸς πολὺ γεμίζοντας τὸ βαθούλον καράβι.
Μὰ σὰν τὸ καλοφόρτωσαν κ' εἴταν καιρὸς νὰ σύρουν,
στείλανε τότες μήνησαν τῆς ὅμορφης γυναίκας.
Κ' ἤρθε ἀνθρωπος πολύνερος στὸν πύργο τοῦ γονιοῦ μου,
ποὺ είχε ἀλυσίδα μάλαμα πλεχτὴ μὲ κεχριμπάρι, 460
κ' ἥ μάννα ἥ πολυσέβαστη κ' οἱ παρακόρες ὅλες
τὴν ἔφαχναν τὴν κοίταζαν ζητώντας νάγοράσουν.
Τῆς κρυφογγέφει τότε αὐτὸς καὶ φεύγει στὸ καράβι
“Απὸ τὸ χέρι παίρνει με κι ὅξω μὲ βγάζει ἐκείνη,
καὶ βρίσκει μὲς στὸ πρόσπιτο ποτῆρια καὶ τραπέζια,
τὶ ἐκεῖ σὰν καλοφάγανε τοῦ γέρου καλεσμένοι,
κινήσανε στὴ συντυχιὰ τοῦ δήμου νὰ καθῆσουν.
Παίρνει καὶ κρύβει γλήγορα στὸν κόρφο τρία ποτῆρια,
καὶ βγαίνει ἀστόχαστα κ' ἐγὼ κατόπι ἀκολουθοῦσα. 470
Κι ὁ ἥλιος σὰ βασίλευε κι ἀπόσκιωναν οἱ δρόμοι,
τρεχάτοι κατεβήκαμε στὸν ὅμορφο λιμιώνα,
ποὺ τὸ γοργὸ περίμενε καράβι τῷ Φοινίκων.

Μᾶς πήρανε καὶ μπήκανε καὶ τράβηξαν πελάγου,
καὶ πρύμοι ἔστελν' ἄνεμο τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς ὁ Δίας.
Ἔξαμερο ἀρμενίζαμε νύχτα καὶ μέρα τὸ ἵδιο,
μὰ ὅταν ὁ Δίας ἔφερε τὴν ἔβδομη τὴν μέρα,
μιὰ σαῦττιὰ τῆς "Ἄρτεμης βαραίνει τὴν γυναίκα,
κι αὐτὴν βρουντώντας ἔπεσε στοῦ καραβιοῦ τάμπαρι,
καθὼς μέσα στὴν θάλασσα βουτάει τὸ βουτηστάρι.

Τὴν οἶξανε ἔεφάντωμα στὶς φῶκες καὶ στὰ ψάρια, 480
καὶ μοναχός μὸν ἀπόμεινα μὲ τὴν καρδιὰν θλιψμένη.
Στὸ Θιάκι ἐδῶ τοὺς ἔφεραν οἱ θάλασσες κ' οἵ ἀνέμοι,
καὶ μὲ τὰ πλούτια ποὺ ὅριζε μ' ἀγόρασε ὁ Λαέρτης.
"Ἐτσι τὰ μάτια μου τὴν γῆς αὐτὴν πρωτογνωρίσαν.»

Καὶ τότε ὁ διογένητος τοῦ ἀπάντησε "Οδυσσέας.
«Πολὺ βαθιὰ τὴν ἄγγιξες, ὡς φίλε, τὴν καιροδιὰ μου,
ἔνα πρὸς ἔνα λέγοντας τὰ πάθια τῆς ψυχῆς σου.
"Ομως μαζὶ μὲ τὸ κακὸ σοῦδωκ' ἐσένα ὁ Δίας
καὶ τὸ καλό πολλὰ παθεῖς, μὰ νά, ποὺ βρῆκες ἄντρα
καλό, ποὺ πρόθυμα νὰ τρῶς σοῦ δίνει καὶ νὰ πίνῃς,
καὶ καλοῖς· μὰ ἐγὼ πολλὲς μὲς στὰ πλανέματά μου
χῶρες ἀνθρώπων πέρασα, καὶ τώρα ἐδῶ ἔπειρτω.»

Τέτοια μιλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους,
κ' ὑστεροα πλάγιασαν πολὺ δὲ μεῖναν πλαγιασμένοι,
τὶ γλήγορα γλυκόφρεξε ἥ χουσόθρονη ἥ Αὐγοῦλα.
"Ως τόσο τοῦ Τηλέμαχου στάκρογιαλο οἱ συντρόφοι
γοργὰ ἔελῦναν τὰ σκοινιὰ καὶ βγάζαν τὸ κατάρτι,
καὶ στάραγμα σὰ φέρανε μὲ τὰ κουπιὰ τὸ πλοῖο,
φουντάρανε τὴν ἄγκουρα, καὶ δέσαν τὶς πρυμάτσες.
Κατόπι βγῆκαν κ' ᾧδιοι τους στῆς θάλασσας τὴν ἀκρη,
φάτι τοιμάσαν κ' ἔσμιξαν τὸ φλογερὸ κρασί τους. 500
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἥ καρδιά τους,
ὅ γνωστικὸς Τηλέμαχος μ' αὐτὰ τὰ λόγια ὀρχίζει

«Τώρα στὴ χώρα φέρτε ἔσεῖς τὸ μαῦρο μας καράβι,
κ' ἐγὼ πρὸς τὰ χωράφια μου καὶ τοὺς βισκοὺς πηγαίνω,
καὶ σὰν τὰ δῶ τὰ κτήματα, στὴ χώρα θὰ κατέβω
τὸ βράδυ· στὸ ἔημέρωμα γιὰ πλεωριὴ θὰ στρώσω
τραπέζι μὲ γλυκὸ κρασί, μὲ κρέατα περίσσια.»

Καὶ τότες ὁ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοῦ κρένει.
«Καὶ ποὺ νὰ πάω, ὡς γιέ μου, ἐγώ; σὲ τίνος νᾶρθω σπίτι,

ἀπ' ὅσους ἀντρες κυβερνοῦν τὸ πετρωτὸ τὸ Θιάκι; 510
"Ἡ λὲς νὰ πάω στὴ μάννα σου καὶ στὸ παλάτι σου ἵσια;"

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε.
«Σ' ἄλλους καιροὺς στὸν πύργο μας θὰ σὲ καλοῦσα νᾶρθης
δὲν ἀψηφοῦν τὸν ἔνο ἐκεῖ μὰ γιὰ κακό σου θὰναι,
τὶ ἔγω θὰ λείπω, καὶ νὰ δῆς τὴ μάννα δὲ θὰ μπόρειες·
στὸν πύργο ἐκείνη τοὺς γαμπροὺς συχνὰ δὲν ἀντικρύζει,
μόνε στάνωγι κάθεται καὶ τὸ παννί της φαίνει.
Σὲ κάποιον ἄλλον θὰ σοῦ πῶ νὰ πῆς, κ' ἐτοῦτος εἶναι
ὅ Εὐρύμαχος, δ ὥραῖς γιὸς τοῦ φρόνιμου Πολύβου,
ποὺ σὰ θεὸ τονὲ θωροῦν ὅλοι στὸ Θιάκι μέσα· 520
πρῶτος τους εἶναι, καὶ ζητάει μὲ περισσὴ λαχτάρα
νὰ πάρῃ καὶ τὴ μάννα μου καὶ τοῦ γονιοῦ τὶς δόξες.
Μὰ αὐτὰ μονάχα διάτοικος τοῦ Ὀλύμπου, δ Δίας, τὰ ἔρει
ἄν θὰ τοὺς φέρῃ τὴν κακὴ τὴ μέρα πρὸν τὸ γάμο.»

Τέτοια καθὼς τοῦ μίλησε, πετάει πονλὶ δεξά του,
τοῦ Ἀπόλλωνα μαντάτορας γοργόφτερος πετρίτης·
εἰχε ἀγριοπερίστερο στὰ νύχια καὶ μαδοῦσε,
κι ἀνάμεσα Τηλέμαχου καὶ καραβιοῦ σκορποῦσε
φτερά. Κι δ Θεοκλύμενος τὸν πῆρε ἀπὸ τοὺς ἄλλους
μακριά, τὸ χέρι τοῦσφιξε, καὶ μίλησέ του κ' εἶπε· 530

«Ἄπὸ θεό ναι τὸ πουλί, Τηλέμαχε, ποὺ φάνη
δεξά σου τὸ εἶδα, κ' ἔνοιωσα πώς μαντικὸ πουλί ναι.
Βασιλικώτερη γενιὰ δὲν ἔχει ἀπ' τὴ δική σας
τὸ Θιάκι, καὶ μεγάλοι ἔσεις θὰ ζῆτε ἐδῶ γιὰ πάντα.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε·
«Μακάρι αὐτὸς διόγος σου νὰ βγῆ, καλέ μου ἔνε·
ἀγάπες καὶ χαρίσματα πολλὰ θὰ σουχα τότες,
ποὺ ὅλοι ἐδῶ θὰ σ' ἔβλεπαν καὶ θὰ σὲ μακαρίζαν.»

Καὶ στὸν πιστό του σύντροφο τὸν Πείραιο τότες εἶπε·
«Γιὲ τοῦ Κλυτίου, ποὺ ἀπ' τὰ παιδιὰ ποὺ μ' ἔφεραν στὴν Πύλο,
ἔσου πολὺ πιὸ πρόθυμα τὰ λόγια μου ἀγριοῦσες, 541
καὶ τώρα τοῦτον πάρε μου στὸ σπίτι σου τὸν ἔνο,
καὶ φίλευε καὶ τίμα τὸν δλόψυχα ὕσπου νᾶρθω.»

Κι δ ἔακουστὸς κονταριστὴς δ Πείραιος τοῦ ἀπαντοῦσε·
«Κι ἄν ἔμνησκες πολὺν καιρό, Τηλέμαχε, ἐδῶ πέρα,
πάλε τὸν ἔνο θὰ δεχτῶ, καὶ θάχη τὸ δι, τι δρίζει.»

Καὶ στὸ καράβι ἀνέβηκε, καὶ φώναξε τοὺς ἄλλους,

νὰ λύσουν τὰ πρυμόσκοινα καὶ νάνεθοῦν κ^τ ἐκεῖνοι.
 Καὶ μπῆκαν καὶ καθήσαντε στοῦ καραβιοῦ στοὺς πάγκους.
 Καὶ φόρεσε δὲ Τηλέμαχος τὰ σάνταλα τὰ δραῖα,
 καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ κάσαρο βασταγερὸ κοντάρι
 μὲ μύτη χάλκινη· καὶ αὐτοὶ ἔειπαν τὶς πρυμάτσες:
 κινῆσαν καὶ τραβούσαντε κατὰ τὴν χώραν τότες,
 καθὼς τοὺς εἶπε δὲ ἀκριβογιός τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.
 Κι αὐτὸς γοργὰ περπάτηξε ὥσπου ἦρθε στὴν αὐλὴν του,
 ποὺ εἴτανε χοίροι ἀρίθμητοι δικοί του, καὶ σιμά τους
 ἔειπαντε δὲ χοιροβοσκὸς ποὺ ἀγάπαι τοὺς ἀφέντες.

ΡΑΨΩΔΙΑ Π.

Καὶ στὸ καλύβι δὲ πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
 ἀνάφαν τὴν αὐγὴν φωτιὰ καὶ τὸ φαι τοιμάζαν,
 καὶ στεῖλαν δέξια τοὺς πιστοὺς μαζὶ μὲ τὰ κοπάδια.
 Κ^τ οἱ σκύλοι, στὸν Τηλέμαχο ποὺ ἐρχόταν, τὴν οὐρά τους
 σαλεῦαν καὶ δὲ γαύγιζαν τοὺς νοιώθει δὲ Ὀδυσσέας,
 ἀκούει τὸ ποδοβολητό, καὶ λέει εὐτὺς τοῦ γέρου:

«Κάπιοις ἐδῶ θὰ σοῦρχεται, καλέ μου, σύντροφός σου,
 κ^τ κι ἄλλος γνώριμος, ἀφοῦ δὲν ἀλυχτοῦντε οἱ σκύλοι,
 μόν^τ δὲ σειοῦντε τὴν οὐρά καὶ πόδια ἀνθρώπουν ἀκούγω.» 10

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, κι δὲ ἀκριβογιός του φάνη,
 καὶ στάθηκε στὰ ἔθωμα· ἔαφνιζεται δὲ γερούλης,
 ἀναπηδάει, καὶ τοῦπεσαν ἀπὸ τὰ χέρια οἱ κοῦπες,
 ποὺ τὸ φλογάτο μέσα τους καλόσμιγε κρασί του
 κ^τ ἔτρεξε, βρέθηκε δύμπροστὰ στὸν ἀκριβό του ἀφέντη,
 τοῦ φίλησε τὴν κεφαλή, τὰ δυὸ λαμπρά του μάτια,
 τὰ δυό του χέρια, κ^τ ἔχυσε δάκριο μαργαριτάρι.
 Καὶ σὰν ποὺ τρυφερόκαρδος γονιδὸς παιδὶ ἀγκαλιάζει,
 σὰν ἔρχετ^τ ἀπὸ τὰ μακρινά, ποὺ ἔλειπε χρόνους δέκα,
 κ^τ εἴταν στερνὸ καὶ μοναχό, καὶ τοῦκαιγε τὰ σπλάχνα,
 ἔτσι δὲ καλὸς χοιροβοσκὸς τὸ θεόμοιαστό του ἀφέντη
 στὴν ἀγκαλιά του σφίγγοντας, γλυκὰ τονὲ φιλοῦσε,
 τὸ χάρο-σὰ νὰ ἔφρυγε, καὶ τοῦλεγε θρηνώντας:

«Τηλέμαχε, γλυκό μου φῶς, ἔρθεις, κ^τ ἐγὼ δὲ θάρροιουν
 πῶς θὰ σὲ δῶ, σὰν κίνησες στὴν Πύλο μὲ καράβι,
 «Εμπα, παιδάκι μου ἀκριβό, νὰ σὲ χαρῇ ἡ ψυχή μου,

θωράντας σε ἀπ' τὰ μακρινὰ κοντά μας νιοφερμένο·
τὶ στὴν ἔοχη δὲν ἔρχεσαι συχνὰ καὶ στὸν βισκούς σου,
μόνε στὴν χώρα κάθεσαι, κι αὐτὸ ποθεῖ ἡ καρδιά σου,
νὰ βλέπης πάντα τοὺς κακοὺς μηνηστῆρες μαζεμένους.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κ' εἶπε·
«Μετὰ χαρᾶς, κυρούλη μου, γιὰ σένα ἥρθα δῶ πέρα,
νὰ δῶ σε μὲ τὰ μάτια μου, τὸ τί θὰ πῆς νάκούσω,
στὸν πύργο ἢ μηνῆσῃ ἡ μάννα μου, ἡ κάποιος ἄν τὴν πῆρε
ἀπ' τοὺς ἥρώους, κ' ἔμεινε τοῦ Ὀδυσσέα ἡ κίνη
ἔρμη ἀπὸ στρώματα μαθὲς καὶ καταραχνιασμένη.»

Κι δ πρῶτος τῷ χοιροβοσκῶν τοῦ λάλησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Κάθετ ἀκόμα ἡ μάννα σου μ' ἀπομονὴ περίσσια
μὲς στάψηλὰ παλάτια σου, ποὺ μαῦρα μερονύχτια
ἔρχουνται πάντα καὶ περοῦν, κι αὐτὴ δύο χύνει δάκρια.»

Καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ χέρι του τὸ χάλκινο κοντάρι
καὶ μπῆκε αὐτὸς καὶ πέρασε τὸ πέτρινο κατώφλι.
Τότ' δ Δυσσέας σηκώνεται, τὸ κάθισμά του δίνει,
μὰ ἐκεῖνος δὲν τὸν ἄφηνε, καὶ τοῦ εἶπε· «Κάθου, ὃ ξένε,
μέσα στὸ σπίτι μας ἔμεις θὰ βροῦμε κι ἄλλον τόπο,
κ' ἐδῶ ναι κεῖνος ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς τὸν προμηθέψῃ.»

Εἶπε καὶ ξαναγύρισε καὶ κάθησε δ Δυσσέας.
Καὶ στρώνει δ Εὔμαιος κλωνιά, φίγεται προσειὰ ἀποπάνω,
κ' ἐκεὶ δ ἀγαπημένος γιὸς τοῦ Ὀδυσσέα καθίζει.
Τότες πινάκια κρέατα ψητὰ τοὺς παραθέτει
δ Εὔμαιος δ χοιροβοσκός, ποὺ ἀποθραδίς τοῦ μεῖναν.

Καὶ βιαστικὰ σὰ σώριασε ψωμὶ μὲς στὰ πανέρια,
καὶ γλυκουλὸ καλόσμιξε κρασὶ μὲς στὸ καρδάρι,
πῆγε κι ἀγνάντια κάθησε τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα.

Τὰ χέρια τότες ἀπλωναν στὰ φαγητὰ διμποστά τους.
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους,
τοῦ ἀξιού μίλησε βοσκοῦ δ Τηλέμαχος, καὶ τοῦ εἶπε·

«Κυρούλη, πούθενε ἔρχεται δωπέρα αὐτὸς ὃ ξένος;
οἱ ναῦτες πῶς τὸν φέρανε στὸ Θιάκι; ποιοί παινιένται
πῶς εἴναι; τὶ θαρρῶ πεζὸς ἐδῶ δὲ μᾶς δρῦζει.»

Κ' ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
«Τὴν πᾶσα ἀλήθεια, τέκνο μου, θάκούσῃς ἀπὸ μένα
ἀπ' τὴν πλατύχωρη κρατάει ἡ φύτρα του τὴν Κρήτη,
καὶ λέει πῶς σὲ πολλὲς θητῶν πλανήθηκε αὐτὸς χῶρες

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, Ὁμήρου Ὀδύσσεια. *Εκδ. 1η

γιγνώντας· ἔτσι δη μοῖρα του τὸ θέλησε· καὶ τώρα
ἀπὸ καράβη Θεσπρωτῶν πάλε ἔφιγε, γαὶ φάνη
μὲς στὸ καλύβι μους κ' ἐγὼ τὸν παραδίνω ἐσένα.
Πρᾶξε δπως βιούλεσπαι καὶ θέ· ἵκετη σου τὸν ἔχεις.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογῆθη κ' εἶπε·
«Ἀλλοῖς, καὶ τί καρδιόπονο γιοῦ φέρνει αὐτός σου ὁ λόγος·
καὶ πῶς νὰ τὸν ἀποδεχτῷ τὸν ἔνο ἐγὼ στὸ σπίτι,
ποὺ νέος ὄντας δύναμη στὸ χέρι μου δὲ νοιάθω,
μπρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ ποὺ θὰ μὲ βρίσῃ πρῶτος·
τῆς μάννας πάλε, μέσα της δη νοῦς της ἀναδεύει,
τάχα τὴν κλίνη νὰ ντραπῇ τοῦ ἀντρός της καὶ τὸν κόσμο,
κ' ἔτσι μαζί μου μνήσκοντας νὰ κυβερνάῃ τὸ σπίτι,
γιὰ ἀπ' τὸν μνηστῆρες Ἀχαιοὺς νάκολουθήσῃ ἐκεῖνον,
ποὺ τῆς φανῇ δη καλύτερος, καὶ φέρῃ πλέονα δῶρα.
“Ομως τὸν ἔνο τώρα αὐτόν, στὸ σπίτι σου μιὰς κ' ἡρθε,
θὰ τόνε ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτώνα καὶ χλαμύδα,
σπαθί μου θάχῃ δίκοπο, καὶ σάνταλα στὰ πόδια,
θὰ τοὺς στείλω δπου δη καρδιὰ κι δη νοῦς του ἀποθυμήσῃ.
Κάλλιο ἐσὺ κράτα τον ἄν θὲς ἐδῶ, καὶ φύλεψέ τον,
κ' ἐγὼ σοῦ στέλνω τὰ σκουτιὰ καὶ τὶς προμήθειες δλες,
νὰ μὴ σᾶς γίνεται ζημιὰ κ' ἐσένα καὶ τῶν ἄλλων.
Δὲν τὸν ἀφήνω ἐγὼ νάρθῃ κειπέρα στοὺς μνηστῆρες,
πῶχουνε τόση ἀποκοτιὰ κι ἀδιαντροπιὰ καὶ κάκια
μὴν τὸν πειράξουν, κ' ὑστερα καημὸ πολὺ θὰ τῶχω.
Στὸν ἄντρα ποὺ χτυπάει πολλούς, μὰ ἂς εἰν' κι ἀντρειωμένος,
δύσκολη δη νίκη, τὶ πολὺ πιὸ δυνατοί ναι ἐκεῖνοι.»

Τότες τοῦ λάλησε δη τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
«Φίλε, ποὺ τώρα γίνεται κ' ἐγὼ νὰ σοῦ μιλήσω,
πόσο δη καρδιά μου σκῆσεται, νάκουνγω τὰ δσα λέτε,
πῶς ἀνομιές σοφίζουνται στοὺς πύργους σους οἱ μιηστῆρες,
μ' ὅλο ποὺ τέτοιος φαίνεσαι λεβέντης. Πέρις μου τώρα,
νὰ τυραννίσαι τάχα θές, ἥ σοῦχει δη λαός σου μῆσος
μέσα στὸ δῆμο, τὴ φωνὴ κάποιου θεοῦ ἀκλουθώντας;
“Η τάχα φταῖν τάδερφια σου, ποὺ αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
καὶ μάχη ἀ γίνη φοβερή, μᾶς φέρνουν πάντα θάρρος.
Ωχοῦ, καὶ νιὸς ἄν εἴμουνα μὲ τὴν καρδιά μου ἐδαύτη,
ἥ τοῦ λαμπροῦ Ὀδυσσέα γιός, ἥ κ' ὕδιος δη Ὀδυσσέας
[ἀπὸ τὰ ἔνα φτάνοντας, κ' ἐλπίδα μένει ἀκόμα],

θάθελα δχτρὸς νὰ μοῦκοθε τὴν κεφαλή μου ἐμένα,
ἄ δὲν τοὺς ἔφερναι κακὸ μεγάλο ἔκείνους ὅλους,
μὲς στὰ παλάτια μπαίνοντας τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.
Κι ἄν μὲ τὰ πλήθια τοὺς αὐτοὶ τὸ μοναχὸν ἐμένα
μὲ δάμαζαν, ἀς ἔπειτα κιύλλιο νεκρὸς στὸν πύργο,
παρὰ νὰ βιέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔογα ντροπιασμένα,
τοὺς ἔνους νὰ τοὺς βρίζουνε, μὰ καὶ τὶς παρακόρες
ἀδιάντροπα νὰ σέρνουνε μὲς στὰ λαυτρὰ παλάτια,
κρασὶ περίσσιο νὰ τραβοῦν καὶ τὶς θροφές νὰ τρῶνε,
κι ὅλα τοῦ κάκου, ἀνώφελα, γιὰ ἔογο ποὺ δὲ θὰ γίνῃ.*

Κι δὲ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογῆθη κ' εἰπε·
«Γι' αὐτὰ ὅλα ἔγω ἔάστερα θὰ σοῦ μιλήσω, ὃ ἔνε
μήτ' δὲ λαὸς γιὰ μένανε δὲν ἔχει μῆσος κ' ἔχτρα,
καὶ μήτ' ἀδέρφια δὲ μοῦ φταῖν, ποὺ αὐτοὶ σὰ σηκωθοῦνε,
καὶ μάχη ἄ γίνη φιθερή, μᾶς φέρνοντα πάντα θάρρος.
Νά, πᾶς δὲ Δίας μᾶς ἔκαψε μονόκληρο τὸ γένος:
μοναχογιὸ τὸν γέννησε δὲ Αρκείσιος τὸ Λαέρτη
τὸν Ὀδυσσέα μοναχογιὸ τὸν εἶχε κι δὲ Λαέρτης
καὶ πάλε δὲ Οδυσσέας ἐμὲ μονοχοπαίδι μὲ εῖχε,
καὶ στὸ παλάτι μ' ἄφησε, καὶ δὲ μὲ καλοχάρη.**

Καὶ τώρα δχτροὶ κακόβουλοι μᾶς γέμισαν τὸ σπίτι
γιατὶ δσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοιατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
κι δσοι στὸ βρυχορίζωτο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
ὅλοι ζητοῦν τὴν μάννα μου καὶ μοῦ χαλνοῦν τὸ βιός μου.
Κ' ἔκείνη μήτε ἀρνιέται τοὺς γάμο φρικτό, καὶ μήτε
τέλος νὰ δώσῃ δύνεται κι ὅλοένα αὐτοὶ τὸ σπίτι
μοῦ καταλοῦνε· γλήγορα κ' ἐμένα θὰ μὲ φᾶνε.
Στὰ κέρια ὡς τόσο τῶν θεῶν ἀς μείνουν ὅλα ἐτοῦτα
τρεῖς, κυρούλη, τώρα ἐσύ, καὶ πὲς τῆς Πηνελόπης
τῆς φρόνιμης, πῶς ἔφτασα γερὸς ἀπὸ τὴν Πύλο.
Ἐγὼ θὰ μείνω ἐδῶ, κ' ἐσὺ τὸ μήνημα σὰ δώσῃς
μόνο σ' αὐτή, γύρισε ἐδῶ ὅμως Αχαιὸς κανένας
νὰ μὴν τὸ μάθῃ, τὶ πολλοὶ γνωρεύουν τὸ κακό μου.»

Κ' ἐσύ, Εῦμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογῆθης κ' εἰπες·
«Ξέρω, καὶ νοιώθω τόχα ἔγω στὸ νοῦ μου ὅτι προστάζεις.
Μὰ πές μου πάλε ἔάστερα καὶ ἔήγα μου κ' ἐτοῦτο·
νὰ πάω μαθής μαντάπος ἀν πρέπη καὶ τοῦ Λαέρτη

τοῦ δόλιου, ποὺ τὸν ἔτρωγε τοῦ γιοῦ του ὡς τώρα ὁ πόνος,
κι ὡς τόσο κοίταις χτήματα, τρωγόπινε στὸ σπίτι 140
μὲ παραγιοὺς κάθε φορὰ ποὺ τῷθελε ἥ καρδιά του
μὰ τώρα ποὺ ὡς τὴν Πύλο ἐσὺ μὲ τὸ καράβι βγῆκες,
δὲν τρώγει μήτε πίνει πιά, μήτε κοιτάζει χτῆμα,
μόν² κάθεται καὶ δέρνεται καὶ βαριαναστενάζει,
καὶ λυώνουν ὅλο οἱ σάρκες του στὰ κόκκαλά του γύρω.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπολογῆθη κ² εἶπε:
«Κι ὅμως θὰ τὸν ἀφῆσομε, κι ἂς θλίβεται ἥ ψυχή μας
ἄν εἰταν ὅλα στῶν θνητῶν τὸ χέρι, πρῶτα πρῶτα
γιὰ τὸ γονιὸ θὰ δοῖςαμε τοῦ γυρισμοῦ τὴ μέρα.

Μὰ κάλλιο γύρνα ἔδω σὰν πῆς τὸ μήνημα τῆς μάννας, 150
καὶ μήν πλανιέσαι σὲ ξοχὲς γιὰ νὰ τὸν ἀνταμώσῃς
πέξ μοναχὰ τῆς μάννας μου νὰ στείλῃ παρακόφη
κρυφὰ στὸ γέρο γλήγορα, τὸ μήνημα νὰ δώσῃ.»

Σηκώθη τότε ὁ Εὔμαιος, τὰ σάνταλά του πῆρε,
στὰ πόδια τὰ καλόδεσφ, καὶ κίνησε στὴ χώρα.
Τῆς Ἀθηνᾶς δὲν ἔέφυγεν ὁ πηγαίμος του δις τόσο,
μόνε κατέβη ἥ θέαινα, πῆρε μορφὴ γυναικάς
ῶριας καὶ μεγαλόκορμης, σ² ἔργα λαμπρὰ τεχνίτρας,
ἔξω ἀπ² τὴ θύρα στάθηκε, καὶ φάνη τοῦ Ὁδυσσέα.
Δὲν ἔνοιωσε ὁ Τηλέμαχος μήτε εἶδε τὴν Παλλάδα,
τὶ θεὸς δὲ φανερώνεται καθάρια στὸν καθένα· 160
μὰ ὁ Δυσσέας τὴν ξάνοιξε καὶ τὰ σκυλιὰ τὴν εἶδαν,
καὶ δίχως γαύγισμα ἔφυγαν βογγώντας μὲς τὰ βάθια
τῆς στάνης. Τούγνεψε ἥ θεά, κ² ἔνοιωσ² αὐτός, καὶ βγῆκε
δίπλα στὸν τοῦχο τῆς αὐλῆς, καὶ στάθηκε δύπροστά της
κ² ἥ Ἀθηνᾶ κοιτώντας τον τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

«Διογέννητε τοῦ Λαέρτη γιέ, πολύτεχνε Ὁδυσσέα,
ὅλα πιὰ τώρα ἔήγα τα τοῦ γιοῦ σου, μήν τὰ κρίβης·
κι ἄπ² α τοιμάσετε μαζὶ τὸ φόνο τῶ μνηστήρων,
στὴ χώρα τὴν περίλαμπον νὰ πᾶτε· δὲ θάργήσω
κ² ἔγὼ νὰ ἔρθω, ποὺ λαχταρῶ νάγωνιστῶ κοντά σας.»

Εἶπε, καὶ μὲ χρυσὸ δραῦδὶ τὸν ἄγγιξε ἥ Παλλάδα
καὶ φόρεμα σὰν τούβαλε καθάριο καὶ χιτόνα,
τοῦ λάμπρυνε ὅλο τὸ κορμὶ μὲ τὸν ἀνθὸ τῆς νιότης.
Μελαχρινὸς ξανάγινε μὲ πιὸ γεμάτην ὅψη,
καὶ μὲ τὰ γένεια δλόμαυρα τριγύρω στὸ πηγούνι.

Αντὰ σὰν τοῦκαμε ἡ θεά, τὸν ἄφησε· κ' ἔκεινος
μὲς στὴν καλύβα γύριστε· κι ὁ γιός του σαστισμένος,
γύρωνας τὰ μάτια κατ' ἄλλοῦ, θεός μὴν τύχῃ κ' εἴταν.

Καὶ φώναξέ τον, κ' εἴπε του μὲ λόγια φτερωμένα· 180

«Ἄλλοιωτικος μοῦ φάνηκες, ὃ ξένε, ἀπὸ τὰ πρῶτα
ἄλλα φορεῖς κ' ἡ ὅψη σου, κι αὐτὴν ἄλλαγμένη τώρα.
Ἐνας θενᾶσαι ἀπ' τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.
Ἐλέησε μας, σοῦ τάζουμε καλόδεχτες θυσίες,
καὶ δῶρα χρυσοδούλευτα· προσπέρτω σου, λυπήσουν.

Τότες τοῦ ἀπάντησε ὁ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας:
«Θεός δὲν εἶμ' ἔγω· γιατί μὲ θεοὺς μὲ παρομοιάζεις;
παρὰ εἶμ' ἔγω ὁ πατέρας σου, ποὺ ἐσὺ γι' αὐτὸν πονώντας
τόσα τραβῆς ἀπὸ κακοὺς καὶ δύστροπους ἀνθρώπους.»

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια φίλησε τὸ γιό του, καὶ τὰ δάκρια 190
τοῦ τρέξαν ἀπ' τὰ μάγουλα, ποὺ ὡς τότες τὰ ιρατοῦσε.
Δὲν ἥθελε ὁ Τηλέμαχος νὰ τὸ πιστέψῃ ἀκόμα
πώς εἴταν ὁ πατέρας του, κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη.

«Δὲν εἶσ' ἐσὺ ὁ πατέρας μου ὁ Ὄδυσσεας, μόν' εἶσαι
κάποιος θεός καὶ μὲ πλανῆς, γιὰ νὰ τραβήξω κι ἄλλα
τὶ δὲ θὰ μπόρειε αὐτὰ θνητὸς νὰ πλάσῃ μοναχός του,
δίκως νὰ ἐρθῇ κάποιος θεός σιμά, κι ὅπως τοῦ ἀρέσει,
τὸν κάμη γέρο ἔτσι εὔκολα, κι ἀξαφνα πάλε νέο.

Τὶ ὡς τώρα γέρος εἴσουντα καὶ φτωχικὰ νιυμένος,
καὶ τώρα μοιάζεις τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια.» 200

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρέξυπνος ἀπάντησέ του κ' εἴπε·

«Κι ἂν τάχα ξαναφάνηκε, Τηλέμαχε, ὁ γονιός σου,
δὲ σοῦ ταιριάζει νάπορῆς καὶ νὰ θαμαῖῃς τόσο·
ἄλλος πιὰ ἔδω κατόπι μου δὲν ἔρχεται Ὄδυσσεας·
ἔγω μαι αὐτός, κι ἀφοῦ πολὺ πλανήθηκα στὰ ξένα,
τώρα στὰ χρόνια τὰ εἴκοσι γυρίζω στὴν πατρίδα.
Εἶναι κι αὐτὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς νικηφόρας ἔογο,
ποὺ ὅπως θελήσῃ δύνεται νὰ κάνῃ με νὰ μοιάζω,
πότε φτωχὸς καὶ ταπεινός, καὶ πότε πάλε νέος,
μὲ τὸ κορμί μου ἀρχοντικὰ φορέματα νιυμένο.»

Κ' εἶν' εὔκολο γιὰ τοὺς θεοὺς ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐράνια,
ἢ νὰ δοξάσουν ἄνθρωπο θνητό, ἢ νὰ ταπεινώσουν.»

Εἶπε, καὶ κάθησε· κι ὁ γιὸς στὴν ἀγκαλιά του πῆρε
τὸ δοξαστὸ πατέρα του μὲ θρίγνους καὶ μὲ δάκρια.

Γότες κ' οἵ δυὸς ἔεβούρωσαν, καὶ δυνατὰ στοιγγλίζαν,
κι ἀπ' ὅρνια ἔφωνίζοντας πιὸ ἄφὰ κι ἀπὸ σπαράχτες
ἄγιοῦπες ἥθη μαλασσαῖτούς, ποὺ πῆραν τὰ μικρά τους,
ἀκόμα ποὶ φτερώσουνε, τῆς ἐξοχῆς οἱ ἀργάτες
τόσο πικρὰ ἀπ' τὰ βλέφαρα τὰ δάκρια τους χυνόνταν.
Κι δ γήλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαιγαν,
ἄντι ἀξαφνα ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὅδυσσεα δὲ φώτας

220

«Μὲ τί καράβι φάνηκες ὡς τόσο ἔδῶ, πατέρα;
κ' οἵ ναῦτες ποὺ σὲ φέρανε ποιόι λέγανε πώς εἴταν;
Γιατὶ πεζὸς ἐσὺ θαρρῶ δὲν ἥρθες ὡς τὸ Θιάκι.»

Κι ἀπολογήθη τον δ τρανός πολύπαθος Δισσέας:
«Ολη ἀπ' ἔμένα, τέκνο μου, θάκουσης τὴν ἀλήθεια.
Μὲ φέραν ἔδω Φαιάκες θαλασσοξανουσμένοι,
ποὺ κάθε ξένον προβοδοῦν ποὺ φτάσῃ στὸ νησί τους
μὲ τὸ γοργὸ καράβι τους, καθὼς γλυκοκοιμός ο ν.
ἥρθαν στὸ Θιάκι, μ' ἔγγαλαν, καὶ μὲ λαμπρὸν μ' ἀφῆκαν
δύρη, χρυσὰ καὶ χάλκινα, καὶ μὲ φαντὰ περίσσια.
ὅτι αἱ κρυμμένα σὲ σπηλιὰ μὲ θεῖκιά βοήθεια.

230

Τώρα ἥρθα ἔδω, τῆς Ἀθηνᾶς τὰ λόγια ἀκολουθώντας,
μαζὶ νὰ κανονίσουμε τὸ φόνο τῶν δχτρῶ μας.

Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔλα ἔσύ, κ' ἔνα πρὸς ἔνα πές μου,
νὰ μάθω πόσοι εἰν' δῆλοι τους, καὶ ποιός εἰν' δ καθένας
καὶ μέσα στὸν ἀλάθευτο θὰ μελετήσω νοῦ μου,
ἄν ἐμεῖς πώνουμε μαζὶ μ' ἔκείνους νὰ πιαστοῦμε
δίχως βοηθοὺς καὶ μοναχοί, γιὰ κι ἄλλους θὰ χρειαστοῦμε.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος τοῦ ἀπάνιησέ καὶ τοῦ εἶπε· 240

«Πατέρα, πάντα τάκουγα τὸ δοξαστὸ δνομά σου,
πόσο στὸ χέρι μαχητῆς, στὸ νοῦ μεγάλος εἴτουν.
διμως αὐτὸς δ λόγος σου τὰ φρένα μου σαστίζει·
πῶς δυὸ νομάτοι θὰ πιαστοῦν μὲ τόσους ἀντρειωμένους;
Κι αὐτοὶ δὲν εἶναι μήτε μιὰ μήτε καὶ δυὸ δεκάδες,
μόνε πολὺ περσότεροι θὰ μάθης τώρα πόσοι.

Ἀπὸ Δουλίχι πρόβαλαν πενήντα δυὸ μνηστῆρες,
νέοι ἔνας κ' ἔνας, καὶ μ' αὐτοὺς δοῦλοι ἔξη ἀκολουθᾶνε
ἔχουμ' εἰκοσιτέσσερεις ἵεβέντες ἀπὸ Σάμη.

Ἀπὸ τὴ Ζάκυνθο εἴκοσι παιδιά Ἀχαιῶν μᾶς ἥρθαν,

250

κι ἀπὸ τὸ Θιάκι δώδεκα μετροῦμε παληκάρια.

Ξίναι μ' αὐτοὺς κι δ Μέδοντας, δ κήρυκας καὶ θεῖος

τραγουδιστής, μὲ δυὸ μαζὶ παράξιους μοιραστάδες.
Σ' ὅλους αὐτοὺς ἀν πέσουμε σὰ βρίσκουνται ἐκεῖ μέσα,
φοβᾶμαι, μὴ μᾶς βγῆ πικρὴ καὶ μαύρη ἡ γδίκιωσή μας.
Μόνε στοχάσου ἢ δύνεσαι νὰ βρῆς στὸ νοῦ σου μέσα
διαφεντευτὴ ποὺ πρόθυμα βοήθεια θὰ μᾶς φέρῃ.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὁδυσσέας:
«Ἄκου τί λέω, καὶ πρόσεξε, καὶ σκέψου ἀν ἡ β. μήθεια
τῆς Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ θεϊκοῦ πατέρα τῆς μᾶς σώνει,
ἢ κι ἄλλονε διαφεντευτὴ πρόπει νὰ ψάξω νάρδῳ.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπολογήθη κ' εἶπε:
«Μεγάλοι ἀλήθεια εἶναι κ' οἱ δυὸ βιηθοὶ ποὺ μοῦ ὀνομάζεις
τὶ θρονιασμένοι σιάψηλὰ τὰ σύννεφα κ' οἱ δυό τους,
θεοὺς μαζὶ κι ἀθάνατους στὸν κόσμο ἔξουσιαζουν.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος, ὁ θεῖος Ὁδυσσέας:
«Δὲ θενάργησον νὰ βρεθοῦν κ' οἱ δυὸ στὴ μαύρη ἀμάχη,
ἄμα τοῦ Ἀρη ἡ μάνητα κ' ἐμᾶς καὶ τοὺς μνηστῆρες
μᾶς συνεπάρῃ. Ως τόσο ἐσύ, καθὼς γλυκοχαράξῃ,
τρέξε, καὶ τοὺς περίφανους ξύγωστ' ἐκεὶ μνηστῆρες:
κατόπι ἐμένανε δὲ βισκός στὴ χώρα θὰ μὲ φέρῃ,
μὲ κακορίζιου μορφὴ καὶ γέρου διακονιάρη.»

Κι ἀνίσως μοῦ κακοφερθοῦν ἐκεῖνοι στὸ παλάτι,
κοάτια τὸν πόνο μέσα σου τὰ πάθια μου θωράντας
μὰ κι ἢ μὲ ποδοσέργουνε στὴ θύρα, καὶ σαγίττες
μοῦ φύγουν, στέκουν ἀτάραγος ἐσὺ κι ἀπόμενέ τα
καὶ μόνε λέγε τους γλυκὰ τὴν τρέλα τους νὰ πάψουν
ἀγκαλὰ αὐτοὶ δὲ θὰ σ' ἀκοῦν, τὶ ἡ ὥρα τους ἀγγίζει.»
[Κι ἄλλο ἔνα πρᾶμα θὰ σοῦ πῶ, κ' ἔχε το ἐσύ στὸ νοῦ σου
ἢ Ἀθηνᾶ ἡ πολύθουλη σὰ μὲ φωτίσῃ, τότες
θὰ γνέψω μὲ τὴν κεφαλή, καὶ τοῖς ἐσὺ θὰ νοιώσῃς,
κι δσα ἄρματα μᾶς βρίσκουνται στὸν πύργο θὰ μαζέψῃς,
καὶ μὲς στὰ βάθια τοῦ ἀψηλοῦ θαλάμου θὰ τὰ θέσῃς
κι ὅταν ἐκεῖνοι, θέλοντας νὰ ἔρουν, σὲ φωτάνε,
ἐσὺ μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
καὶ λέγε τους: «Ἀπ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα, τὶ δὲν εἶναι
σὰν ποὺ δὲ Ὁδυσσέας τάφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
μόνε ἡ ἀγνῆλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.»
Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάσει στὸ νοῦ μου δὲ Δίας:
ιὴν τύχη καὶ σὲ μᾶλιστα σᾶς φένη τὸ μεθῆσι,

καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενιά σας φέρτε·
γιατὶ μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»

“Ομως νάφήσῃς ἔτοιμους δυὸ λάζους, δυὸ κοντάρια,
κι ἀσπίδες δυό, ποὺ βιαστικὰ νάδραξουμε στὰ χέρια,
κι ὁ Δίας μὲ τὴν Ἀθηνᾶ θὰ τοὺς μαγέψουν τότες.]
Μὰ κι ἄλλο τώρα θὰ σοῦ πῶ κ' ἐσὺ ἔχε το στὸ νοῦ σου·
παιδί μου ἀλήθεια ἀν εἰσαι ἐσύ, κι ἀπὸ δικό μας αἴμα, 300
κανένας νὰ μὴ μάθῃ ἐκεῖ πώς ἥρθε ὁ Ὀδυσσέας.
Λαέρτης καὶ χοιροβοσκὸς μὴν τύχῃ καὶ τάκουσουν
μήτε κανένας τοῦ σπιτιοῦ, καὶ μήτε ἡ Πηνελόπη,
παρὰ μονάχοι ἐμεῖς οἱ δυὸ νὰ μάθουμε τὶς γνῶμες
τῷ γυναικῶν, καὶ δοκιμὴ νὰ κάνουμε στοὺς ἄντρες,
ποιός ἀπ' τοὺς δούλους μᾶς τιμάει, κι ἀκόμα μᾶς φοβᾶται,
καὶ ποιὸς ἔχεναι μας κι ἀφηφάει λεβέντη σὰν κ' ἐσένα.»

Καὶ τότες ὁ μυριόχαρος τοῦ ἀπολογήθη γιός του·

«Πατέρα, ἀργότερα θαρρῶ θὰ νοιώσῃς τὴν ψυχή μου,
καὶ πὼς δὲν ἔχω θενὰ βοῆς τὰ λογικά μου κούφια
μὰ αὐτὸ ποὺ τώρα μελετᾶς δὲν τρέχω γιὰ καλό μας.
Στοχάσου το πολὺν καιρὸ θὰ χάσῃς, ἀν καθέναν
νὰ δοκιμάσῃς ἔχεωρα στὰ χτήματα γυρίζῃς·
κι αὐτοὶ στὸ μεταξὺ θὰ τρῶν τὸ βιὸς μὲς στὰ παλάτια,
ἀναπαμένοι, ἀδιάντροποι, καὶ δίχως νὰ λυποῦνται.
Καλὸ ναι ἀλήθεια νὰ κοιτᾶς νὰ μάθῃς τὶς γυναικες,
ποιές ἀτιμα σοῦ φέρνουνται καὶ ποιές δὲν ἔχουν κοιμᾶ·
μὰ νὰ γυροῦμε τὶς αὐλὲς νὰ δοκιμάζουμε ἄντρες,
αὐτὸ δὲν τρέθελα στερνὰ νὰ γίνουν κάλλιο ἔτοῦτα,
σημάδι ἀν ἔχῃς φανερὸ τοῦ αἰγιδοφόρου Δία.» 320

Τέτοια αὐτοὶ τότες λέγανε μονάχοι ἀνάμεσό τους·
ὅς τόσο τὸ καλόφτιαστο καράβι ἥρθε στὸ Θιάκι,
ποὺ τὸν Τηλέμαχο ἔφερε καὶ τοὺς συντρόφους ὅλους
ἀπὸ τὴν Πύλο. Μπήκανε στὸ τρίσβαθο λιμάνι,
τραβῆξαν ἔξω στὴ στεριὰ τὸ μελανὸ καράβι,
καὶ τάρματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες,
καὶ στὸν Κλυτίου φέρανε τὰ δῶρα τὰ πανώρια.

Κατόπι στεῦλαν κήρυκα στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσέα,
τὸ μήνημα τῆς φρόνιμης νὰ φέρῃ Πηνελόπης,
πὼς πῆγε ὁ γιός της στὴν ξοχή μὰ ἐκεῖνος εἶχε στεύει
στὴ χώρα τὸ καράβι του, νὰ μὴν τῆς ἔοθῃ φόβος 330

τῆς δοξαστῆς βασίλισσας καὶ χύσῃ θεομὰ δάκρια.

Κι ὁ κῆρυκας μὲ τὸ βοσκὸ στὸν πύργο ἀντάμα φτάνουν,
νὰ φέρουν τὸ ἔδιο μήνημα κ' οἱ δυὸ τῆς Πηνελόπης.

Καὶ στὸ λαμπτὸ σὺν μπήκανε τοῦ Ὀδυσσέα παλάτι,
ὁ κῆρυκας ἀνάμεσα στὶς παρακόδες εἶπε:

«Ἡρθε ὁ μονάκριβός σου γιός, βασίλισσα, ἀπ' τὴν Πύλο.»

Ζυγώνει κι ὁ χοιροβοσκὸς καὶ λέει τῆς Πηνελόπης
ὅλα ὅσα τοῦ παράγγειλε τάγαπητό παιδί της.

Κι ὅλα καθὼς τὰ πρόσταξε σὰν εἶπε ἔνα πρὸς ἔνα,
τοῦ πύργου ἀφήνει τὶς αὐλὲς καὶ ἔκεινάει στὴ στάνη. 340

Καὶ τοὺς μνηστῆρες ἔπιασε βαρειὰ καρδιὰ καὶ λύπη
καὶ βγῆκαν δίπλα ἀπ' τῆς αὐλῆς τὸν τοῖχο τὸ μεγάλο,
καὶ πήγανε, κι δλόμπροστα καθήσανε τῆς θύρας.

Καὶ τότες τοῦ Πολύβου ὁ γιὸς ὁ Εὐρύμαχος τοὺς εἶπε:

«Ἐργο τρανὸ ὁ Τηλέμαχος κατόρθωσε μὲ τόλμη,
τέτοιο ταξίδι,—κ' εἴπαμε πῶς δὲ θὰ τὸ τελέσῃ
τώρα καράβι διαλεχτὸ μὲ λαμποκόπους ἄξιους
ἄς φενούμε, ποὺ δλόταχα τὸ μήνημα νὰ φέρουν
στοὺς φύλους, νὰ γυρίσουνε γοργὰ στὸ Θιάκι πίσω.» 350

Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωνε, κι ὁ Ἄμφινομος γυρνώντας
τὰ μάτια του πρὸς τὸ βαθὺ λιμνῶνα, εἶδε τὸ πλοῖο
καθὼς μαζώναν τὰ παννιά, καὶ πιάναν τὰ κουπιά τους.
Καὶ ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ φώναξε στοὺς ἄλλους.

«Τί θέλουμε τὸ μήνημα πιὰ τώρα, αὐτοί ναι μέσα.
«Ἡ κάποιος θεὸς τοὺς φώτισε, ἥ κ' εἶδαν τὸ καράβι
ποὺ πέρναε, καὶ δὲν πρόφταξαν νὰ πᾶν καὶ νὰ τὸ πιάσουν.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ σηκώθηκαν, καὶ στάκρογιάλι πήγαν
καὶ στὴ στεριὰ τραβήξανε τὸ μελανὸ καράβι,
καὶ τρόματά τους σήκωσαν καμαρωτοὶ λεβέντες. 360
Κι ὅλοι μαζὶ στὴν ἀγορὰ κινῆσαν, μηδ' ἀφῆναν
ἄλλον ἥ νέο ἥ γέροντα μαζὶ τους νὰ καθῆσῃ.
Καὶ τότες τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς ὁ Ἀντίνος σ' αὐτοὺς εἶπε:

«Ωχοῦ, πῶς ἀπ' τὸν δλεθρὸ οἱ θεοὶ τονὲ γλυτῶσιν;
Στὰ βοάλια τάνεμιόδαρτα σκοποὶ καθόνταν πάντα,
κι ἀπανωτὰ ξαλλάζανε καὶ σὰ βουτοῦσε δ ἥλιος,
δὲν ξενυχτούσαμε στὴ γῆ; παρὰ μὲ τὸ καράβι
γυρνούσαμε ὡς τὸ χάραμα, φυλάγοντας καρτέρι
πάνατο στὸν Τηλέμαχο, νὰ πᾶμε πιάνοντάς τον.

Κι ώς τόσο θεός τὸ θέλησε, καὶ γύρισε στὸ Θιάκι.

Μὰ ἐμεῖς ἐδῶ ἂς κοιτᾶξομε τὸ τέλος του τὸ μαῦρο,
μὴ μᾶς ξεφύγῃ· τὶ θαρρῶ πὼς ὅσο ζῆ δὲ βγαίνει
πέρα ἡ δουλειά μας, τὶ καὶ νοῦ καὶ γιώη ἐκεῖνος ἔχει,
καὶ ἐμᾶς ἀγάπη ὁ λαὸς σὰν πρῶτα δὲ μᾶς ἔχει.

Μόνε βιαστῆτε, πρὸν αὐτὸς σὲ συντυχιὰ καλέσῃ
τοὺς Ἀχαιούς· γιατὶ ἄπραγος, θαρρῶ, δὲ θενὰ μείνῃ,
παρὰ μὲ δογὴ θὰ σηκωθῇ καὶ σ' ὅλους θὰ κηρύξῃ
πὼς σκοτωμὸ τοῦ πλέχναμε, μὰ πρόφταξε καὶ σώθη.
Κι ἀνομα τέτοια ἀκούγοντας ἐκεῖνοι δὲ θὰ στέρξουν,
καὶ ἵσως μᾶς φέρουντε κακό, καὶ ἀπ' τὴν πατρίδ' ἀκόμα
μᾶς διώξουν, καὶ μᾶς κάμουντε νὰ φύγουμε στὰ ξένα.

Μόνε μακριὰ στὴν ἐξοχή, παρέκει ἀπὸ τὴν χώρα
ἄς τὸν βαρέσοντες ἀξαφνα, γιὰ καὶ στὸ δρόμο ἀπάνω-

κατόπι μοιραζόμαστε τὸ βιὸς καὶ τὰ καλά του,
καὶ τὰ παλάτια ἀφήνουμε τῆς μάννας του, νὰ τάχῃ
ὅποις τὴν πάρῃ ταίρι του. Μὰ ἀνίσως καὶ ἐσεῖς πιùλε
δὲ δέκεστε, καὶ θέτε αὐτὸς νὰ ζῆ καὶ τὰ καλά του

τὰ πατρικὰ νὰ χαίρεται, δῶ πέρα ἂς μὴ ζητοῦμε
νὰ μαζευόμαστε, καὶ βιὸς πολὺ νὰ καταλοῦμε·
μόν' προξενεῖα ἀπ' τὸ σπίτι του καθένας μας ἂς κάνῃ
μὲ δῶρα του, κι αὐτὴ ἂς δεχτῇ τὸν ἀντρα ποὺ θὰ δώσῃ

τὰ πιώτερα, καὶ τῆς φανῆ τῆς μοίρας δ σταλμένος.»

Αὐτά εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμύλητοι ἀπομεῖναν.

Μὰ ἀπάνω ἐκεὶ δ Ἀμφίνομος ξαγόρεψε τους καὶ εἶπε,
δι γιόκας δι μυριόχαρος τοῦ ογήγα Νίσον, γόνου
τοῦ Ἀρήτου, ποὺ ἥρθεν ἀρχηγὸς καὶ κάλλιος τῷ μιηστήρῳων
ἀπ' τὸ Δουλίκι τὸ χλωρό, τὸ σιταροσπαρμένο,
καὶ ποὺ τὰ λόγια του ἀρεσαν τῆς ὕδιας Πηνελόπης,
γιατὶ εἶχε πάντα στὴν καρδιὰ περίσσια καλωσύνη.
Αὐτὸς λοιπὸν καλόγγωμα ξαγόρεψε τους καὶ εἶπε·

«Ω φίλοι τὸν Τηλέμαχο ποτὲς δὲ θὰ χαλνοῦσα
κακό, βασιλικὴ γενιὰ μὲ φονικὸ νὰ σβύσῃς:
τὴ γνώμη κάλλιο ἂς μάθουμε τῶν ἀθανάτων πρῶτα.

»Αν εἶναι μὲ τὸ θέλημα τοῦ Δία τοῦ βροντορύχη,
καὶ ἵδιος ἐγὼ τονὲ χαλνῶ, κι ὅλους τοὺς ἄλλους σπρώχνω.
Μὰ ἀν τὸ μποδίζουνε οἱ θεοί, νὰ πάψετε σᾶς λέγω.»

Εἶπε, καὶ σ' ὅλους ἀρεσαν τοῦ Ἀμφίνομου τὰ λόγια.

370

380

390

400

Κι ἀμέσως σηκωθήκανε καὶ στοῦ Ὄδυσσεα πῆγαν
τὸν πύργο, καὶ καθήσανε πὰς στὰ λαμπρὰ ψυχονιά του.

Τότες στὸ νοῦ τῆς φρόνιμης τῆς Πηνελόπης ἦρθε
ὅμηρὸς στοὺς παραδιάντροπους νὰ κατεβῇ μνηστῆρες,
γιατὶ ἔμαθε πῶς γύρευαν τὸ τέλος τοῦ παιδιοῦ της, 410
τὶ δὲ κήρυκας ὁ Μέδοντας ποὺ τ' ἀκουσε τῆς τόπε
Καὶ μὲ τὶς βάγιες συντροφιὰ μὲς στὰ παλάτια μπῆκε.
Κ' ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στῦλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὄψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
καὶ τὸν Ἀντίνο μάιωσε καὶ μᾶλησέ του κ' εἰπε-

«Ἀντίνο, ἀδιάντροπε, κακέ, ποὺ μὲς στὸ Θιάκι σ' ἔχουν
γιὰ πρῶτο ἀπ' τοὺς ὅμηρικους στὴ γιώση καὶ στὰ λόγια
μὰ τέτοιος δὲν ἥσουν ἐσύ. Ζουρλέ, πῶς πᾶς καὶ πλέχνεις 420
τοῦ γιοῦ μου μαῦρο θάνατο, καὶ μήτε καὶ σὲ μέλει
γιὰ τοὺς ἵκετες πῶχουνε τὸ Δία γιὰ μάρτυρά τους;
Μεγάλο κρῖμα εἶναι κακὸ νὰ πλέχῃ ὁ ἔνας τοῦ ἄλλου.
Ξεχνᾶς πῶς ὁ πατέρας σου μᾶς ἤρθε ἐδῶ ἵκετης,
σὰν ἔφευγε ἀπὸ τὸ λαὸ ποὺ χόλιασε μαζί του,
γιατ' εἶχε πάρει συντροφιὰ ληστὲς ἀπὸ τὴν Τάφο,
καὶ κάλλασε τοὺς Θεσπρωτοὺς πούταν δικοὶ μας φίλοι.
Καὶ νὰ τοῦ πάρουν τὴ γλυκειὰ ζωὴ γυρεῦναν τότες,
κι ὅλο τραίθμητό του βιός νάρπαξουν καὶ νὰ φᾶνε
μὰ ὅσο αὐτοὶ κι ἂ μάνιαζαν, τοὺς μπόδισ' ὁ Δυσσέας. 430
Καὶ τώρα, χωρὶς δίκιο ἐσὺ τοῦ καταλεῖς τὸ σπίτι,
γυρεύεις τὴ γυναίκα του, σκοτώνεις τὸ παιδί του,
κ' ἐμένα μὲ λυπεῖς πικρά Μὰ ἐγὼ σοῦ λέω νὰ πάψης,
νὰ πῆς καὶ τῷ συντρόφῳ σου νὰ πάψουνε κ' ἐκεῖνοι.»

Κι ὁ Εὔρυμαχος τῆς ἀπαντάει, ὁ γόνος τοῦ Πολύβου
«Ω Πηνελόπη γνωστικιά τοῦ Ἰκάριου μνγατέρα,
θάρρος, κι ἂς μὴν τὰ νοιάζεται καθόλου ἐδαῦτα ὁ νοῦς σου.
Δὲν ἤρθε ἀκόμα ἐδῶ στὴ γῆς, καὶ μήτε θᾶρροθῇ ἐκεῖνος
ποὺ χέρι στὸν Τηλέμαχο τὸ γιό σου θενὰ βάλῃ,
ὅσο ἐγὼ ζῶ, καὶ βλέπουνε τὰ μάτια μου στὸν κόσμο. 440
Γιατὶ ἔνα λόγο θὰ σοῦ πᾶ, κι ὁ λόγος μου θὰ γίνη
θὰ τρέξῃ στὸ κοντάρι μου εὐτὺς τὸ μαῦρο του αἷμα,
τὶ δὲ πολεμόχυρος συχνὰ κ' ἐμένανε Ὄδυσσεας
στὰ γύνατά του μ' ἔπαιριε, καὶ μιοῦθαζε στὰ χέρια

κρέας ψημένο, καὶ κρασὶ στὰ χεύλη πορφυρένιο.

Γι' αὐτὸν καὶ τοῦ Τηλέμαχου περίσσια τούχω ἀγάπη,
κι ἀπ' τοὺς μνηστῆρες θάνατο νὰ μὴ φοβᾶται ἐκεῖνος
μὰ ἀν εἶναι νάρθη ἀπ' τοὺς θεούς, πῶς νὰ σωθῇ δὲν ἔχει.»

Μὲ τέτοια τηνὲ θάρρος εὔη, μὰ φόνο μελετοῦσε.

Κ' ἐκείνη μὲς στάνωγια της τὰ θεόλαμπρα ἀνέβαίνει,
καὶ κλαίει τὸν Ὁδυσσέα της, ὁσποὺ ἡ γαλανομάτα
θεὰ κατέβασε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της ὑπνο. 450

Καὶ τὸ βραδὺ δὲ καλὸς βοσκὸς στὸν Ὁδυσσέα ξανάρθε,
ποὺ μὲ τὸ γιό του τούμαζε τὸ δεῖπνο, καὶ θρεφτάρι
κάναν θυσία χρονιάρικο. Κ' ἡ Ἀθηνᾶ κατέβη
τότε, καὶ μὲ φαβδὶ τὸ γιὸ βαρώντας τοῦ Λαέρτη,
τὸν Ὁδυσσέα, τὸν ἔκαμε γέρο ξανὰ σὰν πρῶτα.
Καὶ μὲ φτωχὰ τὸν ἔντυσε φορέματα, μὴν τύχη
καὶ τοὺς δῆ δὲ κοιδοβοσκὸς καὶ τοὺς νοιώσῃ ὅμπρός του,
καὶ δὲν τὸ κρύψῃ, μόν' τὸ πῆ τῆς ὥριας Πηνελόπης.

Καὶ πρῶτος δὲ Τηλέμαχος τοῦ μύλησε καὶ τοῦπε· 460
«Ἡρῷες καλέ μας· τί ἄκουσες στὴ χώρα νὰ δηγοῦνται;
Ἀπ' τὸ καρτέρι γύρισαν οἱ θεότραγοι μνηστῆρες,
ἡ ἀκόμια ἐκεὶ μὲ καρτεροῦν στὸ Θιάκι νὰ γυρίσω;»

Κ' ἐσύ, Εῦμαιε κοιδοβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἶπες·
«Δὲν ἥθελα νὰ τὰ ρωτῶ καὶ νὰ τὰ μάθω ἐτοῦτα,
Στὴ χώρα μέσα τρέχοντας· βιαζόμουνα νὰ δώσω
τὸ μήνημά μου δλόταχα, καὶ πίσω νὰ ξανάρθω.
Καὶ κήρυκας μαντάτορας γοργός, ἀπ' τοὺς συντρόφους
ἔιτασε ἀντάμα, κ' ἔδωσε τῆς μάννας λόγο πρῶτος.

Ξέρω κ' ἔν' ἄλλο νὰ σᾶς πῶ ποὺ μὲ τὰ μάτια μου εἶδα· 470
πάνω ἀπ' τὴ χώρα, στὸ βουνὸ τοῦ Ἐρυμῆ σὰν εἶχα φτάσει,
καράβι ἀγνάντεψα γοργὸ νὰ μπαίνῃ στὸ λιμάνι,
γεμάτο μὲ ἄντρες, κ' εἴτανε μὲ ἀσπίδες φορτωμένο,
καὶ μὲ κοντάρια δίστομα. Καὶ φάνηκε σὰ νάταν
μνηστῆρες ὅλοι τους αὐτοί, μὰ ἄλλο νὰ πῶ δὲν ξέρω.»

Αὐτὰ εἶπε, κι δὲ Τηλέμαχος χαμογελώντας φύγει
ματιὰ πρὸς τὸν πατέρα του, κρυφὰ ἀπ' τὸ κοιδοτρόφο.

Καὶ τὶς δουλειὲς σὰν τέλειωσαν καὶ τούμασαν τὸ δεῖπνο,
καθήσανε κι ἀπόλαυσαν τοῦ τραπέζιον τὰ δῶρα.
Κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ φράνθηκε ἡ καρδιά τους, 480
τὴν κλένη θυμηθῆκαν, καὶ χάρηκαν τὸν ὑπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ.

Ἐφεξ' ἡ οιδοδάχτινη τῆς Νύχτας κόρη Αὐγοῦλα,
κι δ πολιναγαπημένος γιὸς τοῦ θεῖκον Ὅδυσσέα
ιὰ θεόμορφά του σάνταλα στὰ πόδια του ἀποδένει,
καὶ στὴν παλάμη παίροντας τὸ δυνατὸ κοντάρι
στὴ χώρα γιὰ νὰ κατεβῇ, λέει τοῦ χοιροθοσκοῦ του·

«Στὴ χώρα πάω, κυρούλη μου, γιὰ νὰ μὲ δῆ ἡ μαννοῦλα,
τὶ δὲ θὰ πάψῃ νὰ θρηνῇ καὶ νὰ μυρολογιέται
ἄ δὲ μὲ δῆ τὸν ἴδιο μου· καί, νά τί σου προστάσω·
τὸν ἔνοι αὐτὸ τὸν ἄμοιρο φέρ' τον νὰ διακονεύῃ 10
στὴ χώρα κι ὅποιος θέλει ἐκεὶ καρβέλι καὶ κανάτα
τοῦ δίνει ἐγὼ δὲ δύνεμαι, μέσα στὰ πάθια ἐδαῦτα
ποὺ ἔλει ἡ ψυχή μου, πόρεψη τοῦ καθενὸς νὰ δίνω.
Κι ὁ ἔνοις πάλε ἀν πειραχτῆ χειρότερο θὰ τοῦθγῃ.
Ἄλλθειες ἔάστερες ἐγὼ πάντα νὰ λέω μ' ἀρέσει.»

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κ' εἰπε·
«Φύλε μου, ἐδῶ δὲν ἥθελα κ' ἐγὼ νὰ μὲ κρατήσουν.
Κάλλιο στὴ χώρα ἡ διακονιά, παρὰ μὲς στὰ χωράφια
πάντα θὰ δώσῃ ἐκεὶ μικρὴ βοήθεια ὅποιος θελήσῃ.
Δὲν εἶναι πιὰ τὰ χρόνια μου στὶς μάντρες γιὰ νὰ μνήσκω, 20
καὶ προσταγές τοῦ ἀφέντη μου σὲ καθετὶς νάκούγω.
Μόν' ἄμε ἐσύ, κι δ ἀνθρωπος ποὺ πρόσταξες μὲ φέρνει,
σὰ ζεσταθῶ μὲ τὴ φωτιά, καὶ σφέξῃ τὸ λιοπύρι.
Κουρδέλια ναι τὰ ροῦχα μου, καὶ τῆς αὐγῆς ἡ πάχνη
θὰ μὲ παγώσῃ· κ' εἴπατε πώς εἶναι ἀλάργα ἡ χώρα.»

Καὶ τράβηξε ὁ Τηλέμαχος ὀλόγοργ' ἀπ' τὴ στάνη,
γιὰ τοὺς μνηστῆρες χαλασμὸ στὸ νοῦ του μελετώντας.
Καὶ κάτου στὸ λαμπρόχτιστο σὰν ἔφτασε παλάτι,
στὸ μακρὺ στῦλο ἀκκούμπτησε τὸ σουβλεόδο κοντάρι,
αὶ μπῆκε, τὸ κατώφλι του τὸ πέτρινο περιώντας. 30

Τὸν εἶδε πρώτη καὶ καλὴ ἡ Εὐρύκλεια ἡ παραμάννα,
καθὼς ἀπίθωνε προθείες πὰς στὰ θρονιὰ τοῦ πύργου,
καὶ δακρυσμένη ζύγωσε ὀλόγυρά του κ' οἱ ἄλλες
οἱ δοῦλες μαζωχτήκανε τοῦ ἀδάμαστου Ὅδυσσέα,
καὶ τὸν γλυκοφιλούσανε στὴν κεφαλή, στοὺς ὄμους.

Κ' ἡ φρόνιμη ἀπ' τὸ θάλαμο προβάλλει ἡ Πηνελόπη,
σὰν Ἄρτεμη πανόμορφη, καὶ σὰ χρυσὴ Ἀφροδίτη·

μὲ δάκρια τὸ μονάκριβο παιδί της ἀγκαλιάζει,
φιλώντας τὸ κεφάλι του καὶ τὰ λαμπρά του μάτια,
καὶ μὲ κλαιψιάρικη φωνῇ τοῦ μίλησε καὶ τοῦ εἶπε:

40

«Τηλέμαχε, γλυκό μου φῶς, ἥρθες, καὶ ἐγὼ δὲ θάρρουν
πώς θὰ σὲ δῶ σὰν πρύμισες κρυφά μου κι ἄθελά μου
στὴν Πύλο, τοῦ πατέρα σου μαντᾶτα γιὰ νάκούσῃς.
Ως τόσο τώρα δσ' ἄκουσες κι ὅσα εἶδες, ἔλα πές μου.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε της καὶ εἶπε:

«Μὴ φέρνης πόνου βούρκωμα μὲς στὴν καρδιά μου, ὡς μάννα,
τώρα ποὺ μόλις ξέφυγα κακὸ καὶ μαῆρο τέλος:
μόνε σὰ λούσῃς τὸ κορμί, καὶ καθαρὰ τὸ ντύσῃς,
ἀνέβαινε στάνωγι σου μὲ τὶς καλές σου βάγιες,
καὶ σ' ὅλους ἑκατοβοδιὲς τοὺς ἀθανάτους τάξε,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωσῃ γιὰ χάρη μας τελέσῃ.

50

«Ἐγὼ θὰ πάω στὴν ἀγορά, τὸν ξένο νὰ καλέσω,
ποὺ ἥρθε ἀπὸ τὴν Πύλο ἀντάμα μου, γιὰ ἐδῶ σὰν ξεκινοῦσα,
καὶ ποὺ μὲ τοὺς δμοιόθεους τὸν ἔστειλα συντρόφους
στὸν Πείραιο, παραγγέλνοντας περίσσια νὰ τοῦ δεῖξῃ
τιμὴ μέσα στὸ σπίτι του κι ἀγάπη ὥσπου νὰ φτάσω.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ ἔμεινε ἀφιερωμένος στὰ χεύλη της ὁ λόγος
καὶ τὸ κορμὶ σὰν ἔλουσε καὶ ντύθηκε καθάρια,
πῆγε ἔταξε ἑκατοβοδιὲς στοὺς ἀθανάτους ὅλους,
ἴσως κι ὁ Δίας γδίκιωσῃ γιὰ χάρη της τελέσῃ.

60

Βγῆκε ὑστερα ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
καὶ δυὸ γοργόποδα σκυλιὰ κατόπι ἀκολουθοῦσαν.

Μὲ χάρη τότε ἡ Ἀθηνᾶ θεῦκη τὸν περεχοῦσε,
κι ὅλος ὁ κόσμος θάμαζε θωράντας του τὰ κάλλη.
Τριγύρω του οἱ θεότολμοι μαζεύτηκαν μνηστήρες,
μὲ ὅμιοφα λόγια, καὶ κακοὺς σκοποὺς στὸ λογισμό τους.

«Ομως αὐτὸς ἀπόφυγε τὸ πλῆθος τους, καὶ πῆγε
κάθησ' ἐκεῖ ποὺ ὁ Μέντορας, ὁ Ἀντιφος κι ὁ Ἀλιθέρσης
παλιοὶ του φίλοι πατρικοὶ καθόντουσαν· καὶ ἔκεινοι
τονὲ ωροῦσαν καθετίς. Κι ὁ Πείραιος, δι μεγάλος
κι ὁ ξακουστὸς κονταριστής, τὸν ξένο φέροντας του,
ἀπὸ τὴ χώρα πέρασε, στὴν ἀγορὰ κατέβη,
καὶ ζύγωσε. Δὲ στάθηκε ὁ Τηλέμαχος μακριά τους,
μόνε τὸν ξένο σίμωσε. Κι ὁ Πείραιος τότες πρῶτος
τοῦ μίλησε: «Τηλέμαχε, στείλε μου εὔτὺς γυναῖκες

70

τὰ δῶρα ποὺ ὁ Μενέλαιος σοῦδωσε γιὰ νὰ πάρουν.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ του κ' εἶπε:
 «Ὦ Πείραιε, δὲ γνωρίζουμε πῶς ὅλ' αὐτὰ θὰ βγοῦνε.
 Ἄν οἱ μνηστῆρες μυστικὰ στὸν πύργο μὲ σκοτώσουν,
 κι ὅλα κατόπι μοιραστοῦν τὰ πατρικά μου πλούτια,
 κάλλιο ἔχε τα τὰ δῶρα ἐσύ, παρ' ἀπ' αὐτοὺς κανένας:
 ἀν πάλε ἐγὼ ξολοθρεμὸ καὶ θάνατο τοὺς δώσω,
 τότες τὰ φέροντες χαίροντας, καὶ χαίροντας τὰ παίρνω.»

Εἴτε, καὶ τὸν πολύπαθο ἔνο ἔφερε στὸ σπίτι.
 Καὶ μέσα στὸ λαμπρόχτιστο σᾶν ἔφτασαν παλάτι,
 ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀποθέσαν,
 καὶ μὲς σὲ γοῦνονες σκαλιστεῖς καθῆσαν καὶ λουστῆκαν.
 Κ' οἱ δοῦλες σᾶν τοὺς ἔλουσαν κι ἀλεῖψαν τοὺς μὲ λάδι,
 καὶ τοὺς φορέσανε κρουστὲς χλαμύδες καὶ χιτῶνες,
 ἀπ' τὰ λουστρά τους βγῆκαν καὶ στὰ θρονιὰ καθῆσαν.
 Καὶ μπρόκι γιὰ τὸ νύψιμο τοὺς φέροντες τότε ἦ βάγια,
 ὥριο, χρυσό, καὶ χύνει τους στὴν ἀργυρῷ λεγένη
 γιὰ νὰ πλυθοῦν, καὶ στρώνει τους γυαλιστερὸ τραπέζι.
 Σεμνὴ κελάρισσα ἔφερε ψωμὶ καὶ παραθέτει,
 κι ἀπὸ τὰ καλοφάγια τῆς τοὺς ἔβαλε περίσσια.

Κι ἀντίκρου ἦ μάννα του, σιμὰ στοῦ παλατιοῦ τὸ στῦλο,
 ἀναγερούμενη σὲ θρονὶ ψιλόκλωθε μὲ φόκα.

Κι αὐτοὶ ἀπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια ὅμπρός τους.
 Κι ἀπὸ πιοτὸ κι ἀπὸ φαῖ σὰ φράνθηκε ἦ καρδιά τους,
 ἢ Πηνελόπη ἦ γνωστικὰ τὸ λόγο πρώτη ἀρχίζει.

«Τηλέμαχε, στάνωγι ἐγὼ θάνεβω νὰ πλαγιάσω
 στὴν κλίνη ποὺ μὲ στεναγμοὺς καὶ δάκρια τὴ φαντίζω,
 ἀφότου στὸ Ἰλιο κίνησε ὁ Δυσσέας μὲ τοὺς Ἀτρεῖδες:
 κι δμως ἐσὺ δὲ θὲς νὰ ἐρθῆς καὶ νὰ μοῦ πῆς καθάρια,
 μέσα στὸν πύργο ποὶ νὰ μποῦν οἱ θεότολμοι μνηστῆρες,
 γιὰ τοῦ γονιοῦ σου ἀν ἔμαθες τὸ γυρισμὸ στὰ ἔνα.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησέ της κ' εἶπε:
 «Τὸ καθετίς, μητέρα μου, θὰ δηγηθῶ μὲ ἀλήθεια.
 Στὴν Πύλο καὶ στὸ Νέστορα σὰ φτάσαιε τὸ φήγα,
 μὲς στάψηλὰ παλάτια του μὲ δέχτηκε μὲ ἀγάπη
 καὶ πόνο, σᾶν ποὺ δέχεται γονιός ἀκριβοπαίδι,
 σᾶν ἔρχεται ἀπὸ ξενιτείες, ποὺ ἔκει πλανιόταν χρόνια:
 δμοια μὲ δέχτηκε κι αὐτὸς κ' οἱ ξακουσμένοι γιοί του.

κ' ἔλεγε πὼς ἀπὸ ἄνθρωπο δεν ἀκουσε στὸν κόσμῳ
ἄζοῦσε γιὰ ἄν ἀπέθανε ὁ ἀντρόψυχος Δυσσέας.

“Ομως στὸν πολεμόχαρο Μενέλαο τοῦ Ἀτρέα
μὲ ἀλόγατα καὶ μὲ ἀρματα λαμπρὰ προβόδωσε με,
κ' ἐκεῖ εἶδα τὴν Ἀργύτισσα Ἐλένη, ποὺ γιὰ κείνη
κ' οἵ Ἀργύτες ἔπαθαν πολλὰ δεινά, κ' οἵ Τρωαδῆτες,
κατὰ τὸ θέλημα τῶν θεῶν. Καὶ τότες δὲ Μενέλαος

120

μὲ φώτας ὁ βροντόφωνος ποιά ἀνάγκη μὲ εἰχε φέρει
στὴν ὕδρια Λακεδαιμονια καὶ τοῦπα τὴν ἀλήθεια.

Κι αὐτὸς ἀπολογήθηκε, κι αὐτὰ τὰ λόγια μοῦ εἶπε
«Ωχοῦ, σὲ τί παληκαρᾶ κλινάρι νὰ πλαγιάσουν

τοὺς ἥρθεν δρεξῆ αὐτονοὺς τοὺς ἄναντρους ἀλήθεια.
Καθὼς μὲς σ' ἄγριου λιονταριοῦ φουμάνι ἡ ἀλαφίνα.

κοιμᾶται βινταστάρικα νιογέννητα λαφούλια,
καὶ παίρνει τὶς βουνοπλαγιὲς καὶ τὰ χλωρὰ λαγκάδια,
καὶ βόσκει, μὰ ἔξαφνα γυρνάει μὲς στὴ μονιά τει ἐκεῖνος,

καὶ φέρνει τέλος φοβερὸ σὲ μάννα καὶ λαφούλια,
ἔτσι κι δὲ Ὁδυσσέας φριγτὰ θὰ τοὺς τελειώσῃ ἐκείνους.

Κι ὁ Δία Θεέ μου, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἄν ἐκεῖνος
τοὺς πέσῃ σὰν ποὺ φάνηκε στὴν δύμορφη τὴν Λέσβο,
ποὺ πρόβαλε καὶ πάλαιψε μὲ τὸ Φιλομητείδη,
καὶ μονομιὰς τὸν ἔρωτε, κ' οἵ Ἀχαιοὶ χαρῆκαν,

ἄν τέτοιος δὲ Ὁδυσσέας ἔρθη καὶ πέσῃ στοὺς μνηστῆρες,
γλήγορο θάντο τέλος τους, κι δὲ γάμος τους φαρμάκι.

Κι αὐτὰ ποὺ τώρα μὲ φωτᾶς καὶ ποὺ παρακαλεῖς με,
δὲ θὰ τὰ πῶ τριγυριστὰ καὶ δὲ θὰ σὲ γελάσω,

παρὰ δῆσα μοῦπε δὲ ἀλαθος τῆς θάλασσας δὲ γέρος,
ἔνα πρὸς ἔνα θάχης τα καὶ λόγο δὲ θὰ κρύψω.

Τὸν εἶδε, μοῦπε, σὲ νησὶ δάκρυα πολλὰ νὰ χύνῃ,
στῆς θέαινας τῆς Καλυψῶς, ποὺ δίχως θέλησή του
κρατάει τον, καὶ δὲ δύνεται νὰ δῇ γλυκειὰ πατρίδα
τὶ μήτε πλοϊα μὲ τὰ κουπιά, μήτε συντρόφους ἔχει,
ποὺ νὰ τὸν πάρουν ἀπ' ἐκεῖ στῆς θάλασσας τὰ πλάτια.»

Αὐτά πε δὲ πολεμόχαρος Μενέλαος τοῦ Ἀτρέα.

Καὶ τότες πίσω γύρισα, καὶ πρύμο μοῦ χαρίσαν
οἵ ἀθάνατοι, καὶ μὲ ἔφεραν στὴν ποθητὴ πατρίδα.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ τῆς τάραξε στὰ στήθια τὴν καρδιά της. 150
Καὶ τότες δὲ θεόμοιαστος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε-

«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ δοξαστοῦ Ὁδυσσέα,
δὲν τὰ γνωρίζει αὐτὸς σωστά, καὶ κάλλιο ἐμένανε ἄκου,
ποὺ σοῦ μαντεύω ἀλάθευτα, καὶ τίποτις δὲν κρύβω.
Ο Δίας νᾶναι μάρτυρας, τὸ ἔνικὸ τραπέζι,
κ' ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὁδυσσέα ποὺ μὲ δέχτη,
ἐδῶ ναι στὴν πατρίδα του δ Δυσσέας, κ' ἡ γυρίζει
ἡ κάθεται, καὶ τὶς κακὲς αὐτὲς δουλειὲς μαθαίνει,
καὶ σ' ὅλους φοβερὰ δεινὰ σκαρώνει τοὺς μνηστῆρες
εἶδα πουλὶ προφητικὸ στὸ πλοῖο σὰν καθόμουν,
καὶ τότες τοῦ Τηλέμαχου τὰ λάλησα καὶ τὰ εἴπα.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὰ μ' αὐτὰ τοῦ ἀπολογιέται
«Μακάρι, ὁ ἔνε, δ λόγος σου νὰ βγῆ καθὼς τὸν εἰπες
μαζὶ μὲ τὴν ἀγάπη μου θὰ σοῦδινα καὶ δῶρα
τόσο πολλά, π' ὅσοι ἔβλεπαν θενὰ σὲ μακαρίζαν.»

Τέτοια λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἔκεινοι ἀνάμεσό τους
καὶ στοῦ Ὁδυσσέα κατάμπροστα οἱ μνηστῆρες τὰ παλάτια
δισκοβολώντας γλέντιζαν καὶ ωγχοντας κοντάρια
σὲ γῆς στρωτή, ποὺ ἀδιάντροπα ἔκει πάντα μαζευόνταν.
Μὰ πρὸς τὸ γιῶμα, ποὺ ἔφταναν ὀλοῦθε ἀπ' τὰ χωράφια 170
τὰ πρόβατα κ' οἱ κιστικοὶ τὰ φέροντες σὰν πάντα,
τοὺς εἰπε τότε δ Μέδοντας, δ κήρυκας ποὺ ἀπ' ὅλους
τοὺς ἄρεσε νὰ κάθεται μαζὶ τους στὸ τραπέζι

«Τώρα, παιδιά, ποὺ φράνθηκε μὲ τὸν ἀγώνα δ νοῦς σας,
νὰ τοιμαστῆτε γιὰ φαγὶ μὲς στὸ παλάτι ἐλᾶτε,
τ' εἶναι καλὸ στὴν ὥρα του νὰ γίνῃ τὸ τραπέζι.»

Εἶπε, κι αὐτοὶ τὸν ἄκουσαν, καὶ σηκωθῆκαν, πῆγαν.
Καὶ μέσα στὰ λαμπρόχτιστα σὰν μπήκανε παλάτια,
ἀπάνω σ' ἔδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,
κ' ἔσφαξαν πρόβατα τρανά, καλοθρεψμένα γίδια,
θρεφτάρια χοίρους, καὶ παχὺ δαμάλι γιὰ νὰ φᾶνε. 180
Ωζ τόσο ἀπὸ τὴν ἐξοχὴ στὴ χώρα δ Ὁδυσσέας
μὲ τὸν καλόναρδο Εὔμαιο νὰ σύρῃ τοιμαζόταν.
Κι δ πρῶτος τῷ χοιροθοσκῶν μύλησε τότε κ' εἴπε

«Ξένε, ποὺ τώρα λαχταρεῖς στὴ χώρα νὰ κατέβῃς,
καθὼς δ ἀφέντης πρόσταξε, κ' ἐγώ θελα νὰ μείνης
ἐδῶ στὴ στάνη φύλακας μὰ σέβας τοῦχω μέγα
καὶ φόβο, μήπως ὑστερα μανιάσῃ καὶ τοῦ ἀφέντη
φοβᾶμαι τὰ μαλώματα. Μὰ ἂς πᾶμε τώρα, ἡ μέρα

πάει νὰ μεσιάσῃ, κ' ἥ δροσιὰ θάναι κακὴ τὸ βράδυ.»

190

Τότε ὁ Δυσσέας ὁ τρίξυπνος ἀπάντησέ του κ' εἶπε· «Ξέρω, καὶ νοιώθω· τόχα ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ ποὺ μοῦπες. Μὰ ἀς πᾶμε, κ' ἐσὺ δεῦχνε μου τὸ δρόμο πέρα ὡς πέρα, καὶ δός μου, ἀν̄ ἔχης πουθενά, κουτσόραβδο κομμένο, γιὰ νάκκουμπῶ, τὶ δύσκολος εἶναι, μοῦ λέτε, δ δρόμος.»

Εἶπε, καὶ κρέμασε παλιὸ τοφὰ κουρελιασμένο στὸν ὅμο μὲ χοντρὸ σκοινί, καὶ τοῦδωκε συνάμα φαβδὶ ὁ καλὸς χοιροβοσκός, καθὼς τὸ πεθυμοῦσε. Ξεκίνησαν, μὰ οἱ πιστικοὶ μὲ τὰ σκυλιὰ στὴ στάνη μεῖναν καὶ φύλαγαν· κι αὐτὸς ὀδήγαε τὸν ἀφέντη, ποὺ σὰ ζητιάνος φαίνονταν ἐλεεινὸς καὶ γέρος, καὶ στὸ φαβδὶ του ἀκούμπαγε παλιόρουχα ντυμένος.

200

Πῆραν τὸ πετρωτὸ στρατὶ καὶ ζύγωσαν τὴ χώρα, καὶ σάνε φτάσανε σιμὰ στὴν κρουσταλλένια βρύση, ποὺ ὁ κόσμος ἔπαιρνε νερό, κι ὁ Νήριτος τὴν εἶχε, κι ὁ Ἰθακὸς κι ὁ Πιολύχτορας, χτισμένη, κ' εἴταν λεῦκες δάσος ἔκει νερόθρεψτες ποὺ δλοῦθε τὴν κυκλῶναν, καὶ κατρακύλα κρυὸ νερὸ ψηλάθε ἀπὸ τὸ βράχο, κ' εἴταν βωμὸς ἀπάνωθε χτισμένος, ποὺ θυσιάζαν στὶς Νύφες ὅσοι διάβαιναν· κεῖ πέρα ὁ Μελανθέας τοὺς βλέπει, τοῦ Δολίου ὁ γιός, μὲ δυὸ βοσκοὺς κατόπι, ποὺ φέρναν τὰ πιὸ διαλεχτὰ τῶν κοπαδιῶν γίδια γιὰ τῷ μνηστήρῳ τὸ φάγυ· κι ἄμα τοὺς εἶδε ἔκεινος, πειραχτικὰ τοὺς μύλησε καὶ μὲ μεγάλη κάκια, καὶ τὸ Δυσσέα πληγώνανε τὰδιάντροπά του λόγια·

210

«Ἐνας ἀχρεῖος τὸν ἄλλονε μὰ τὴν ἀλήθεια σέρνει, κ' ἔτσι παντοτεινὰ ὁ θεὸς ὅμοιο στὸν ὅμοιον φέρνει. Ποῦ τάχα, ὡς βρώμικε βοσκέ, τὸν πᾶς αὐτὸν τὸ χάφτη, τὸν παλιοζήτουλα, μωρέ, τῶν τραπεζιῶν τὴ λώβα; Σὲ πόσες πόρτες θὰ σταθῇ τὴ φάχη του νὰ τοίβῃ, ὅχι λεβέτια καὶ σπαθιά, παρὰ βουκιὲς ζητώντας. Δός τον ἐμένα, φύλακα τῆς στάνης νὰ τὸν ἔχω, νὰ μοῦ σαρώνῃ τὸ μαντρὶ, χλωρόκλαδα νὰ φέρνῃ στὰ γίδια, καὶ νὰ πίνῃ δρό, παχιὰ μεριὰ νὰ κάνῃ. Τώρα ὅμως που κακόμαθε, δὲ θὲ δουλειὰ νὰ πιάσῃ, μόνε τοῦ ἀρέσει σὲ χωριὰ νὰ σέρνεται καὶ χῶρες, νὰ θρέψῃ μὲ τὴ διακονιὰ τὴ λαίμαργη κοιλιά του.

220

Μὰ ἔχω δυὸς λόγια νὰ σοῦ πῶ, κι ὅτι σοῦλέω θὰ γίνη·
ἀν τύχῃ καὶ ἔρθῃ στοῦ θεῖκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους, 230
τριγύρω στὴν κεφάλα του πολλὰ σκαμνιὰ φιγμένα
ἀπὸ τὰ χέρια τῶν ἀντρῶν θὰ σπάσουν τὰ πλευρά του.»

Καὶ καθὼς πέρναε, τοῦδωσε κλωτσιὰ διχαζός στὸ γόφο·
μὰ ἐκεῖνος δὲν ἔστρατισε, παρὰ ἔμεινε στὸ δρόμο.
Τότες στὸ νοῦ του μέσα διγίὸς ἀνάδευε τοῦ Λαέρτη,
νὰ δομήσῃ, καὶ μὲ μιὰ φαβδιὰ νὰ τονὲ ἔπειτα φέρῃ,
ἡ ἀρπάζοντάς τον ἀπὸ ταῦτιά, νὰ τοῦ βροντήξῃ χάμου
τὴν κούτσα· μὰ τὸ ἀπόμεινε, καὶ βάσταξε ἡ καρδιά του.
Κι ἀγριοιμιλώντας δι βοσκὸς στὸν ἄλλον ἀντικρύ του,
ἔβγαλε εὐκήλι ἀφηλόφωνη μὲ χέρια σηκωμένα·

«Νύφες τῆς βρύσης, καὶ τοῦ Διὸς ὡς κόρες, ἀν ποτές του 240
μεριὰ δι Δυσσέας σᾶς ἔκαψε σὲ πάχος τυλιγμένα
γιδιῶν κι ἀρνιῶν, τούτη μου τελέστε τὴ λαχτάρα·
ἄς ἔρθῃ ἐκεῖνος πιά, καὶ θεὸς ἄς τονὲ φέρῃ κάποιος.
Αὐτὸς θὰ σοῦ τὰ σκόρπιζε στὸ ἀλήθεια τὰ καμάρια
ποὺ τώρ᾽ ἀγέρωχα κρατᾶς στὴ χώρα τριγυρνώντας,
ἐνῶ ἀφανίζουνε κακοὶ βοσκοὶ τὰ πρόβατά σου.»

Κι ὁ Μελανθέας ἀπάντησε καὶ τοῦπε «Ωχοῦ τί κρένει,
δι σκύλος δι παμπόνηρος, ποὺ ἐγὼ θὰ τὸν περάσω
μακριὰ ἀπὸ τὸ Θιάκι κάποτες μὲ μελανὸν καράβι
κέρδος νὰ βγάλω περισσό. Ομως μακάρι τώρα 250
τοῦ Φοίβου τοῦ ἀργυρότοξου οἱ σαιττες νὰ σκοτώσουν
στὸν πύργο τὸν Τηλέμαχο, γιὰ κονταριές μνηστήρων,
σὰν ποὺ δι γονιός του χάθηκε στὰ μακρινὰ καὶ ἔνα.»

Αὐτά εἶπε, καὶ τοὺς ἄφησε σιγὰ νὰ περπατῶνε,
μὰ ἐκεῖνος γλήγορα ἔφτασε στοῦ οῆγα τὰ παλάτια,
καὶ μπήκε εὐτὺς καὶ κάθησε μαζὶ μὲ τοὺς μνηστῆρες,
ἀντίκρου στὸν Εὐρύμαχο, ποὺ τὸν παραγαποῦσε.
Τοῦ βάλαν ἀπὸ τὰ κρέατα τὸ μερικό του οἱ δοῦλοι,
καὶ ἡ σεβαστὴ κελάρισσα ψωμὶ παράθεσέ του 260
νὰ φάῃ· καὶ ἥρθαν δι πάγκαλος βοσκὸς μὲ τὸ Δυσσέα,
καὶ στάθηκαν κοντά ὡς αὐτοὺς τῆς βαθουλῆς ἔρχόταν
τῆς φόρμιγγας τὸ παιᾶιμο, τὶ τότες ἀρχινοῦσε
κι δι Φήμιος τὸ τραγούδι του. Καὶ τοῦσφιξε δι Δυσσέας
τὸ χέρι τοῦ χοιροβοσκοῦ, καὶ μίλησέ του καὶ εἶπε·

«Εὔμαιε, αὐτά ναι τὰ λαμπρὰ παλάτια τοῦ Ὀδυσσέα·

κι ἀνάμεσα σὲ πάμπολλα μπορεῖς νὰ τὰ ἔανοιξῆς.

⁷ Απ' τόνα στᾶλλο μέσα πᾶς, κ' ἔχουν αὐλὴ κλεισμένη
μὲ τείχισμα στεφανωτὸ καὶ στεριωμένες πόρτες

δικύανατες· καὶ ποιός μπορεῖ νὰ τὰ καταφρονέσῃ;

Βλέπω καὶ μέσα περισσοὶ πίνουν καὶ τρῶνε ἀνθρώποι
καπνοῦ προβάλλει μυρουδιά, κι ἀκούγονται τῆς λύρας
οἵ κόρδες, ποὺ οἵ ἀθάνατοι γιὰ τὰ τραπέζια δρίσαν.»

Κ' ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἴπεις.
«Κι αὐτὸ μεμιάς τὸ ἀπείκασες, σὰν ποὺ ὅλα ἔστι τὰ νοιώθεις.
Μὰ τώρα πῶς θὰ κάμουμε καιρὸς νὰ στοχαστοῦμε.

Γιὰ πρῶτος στὰ παλάτια ἔστι τὰ δωριοχτισμένα μπαίνεις,
καὶ στοὺς μνηστῆρες προχωρεῖς, καὶ πίσω ἐγὼ προσμένω,
γιὰ ἂν τὸν θέλης κοντοστάσου ἔστι, κι ὅμπρός ἐγὼ πηγαίνω.
Μὰ μὴν ἀργῆς νὰ μὴ σὲ δοῦν ἀπόξω, κ' ἡ σὲ διώξουν,
ἢ σὲ βαρέσουν ἀξαφνα· στοχάσου αὐτὸ ποὺ σοῦπα.»

Κι ἀπάντησε ὁ πολύπαθος κι ὁ μέγας ⁷ Οδυσσέας

«Ξέρω, καὶ νοιώθω τοῦτο ἐγὼ στὸ νοῦ μου αὐτὸ ποὺ μοῦπες.

Μόν' ἔστι τραβήξε ὅμπροστά, κ' ἐγὼ θὰ μείνω πίσω·

σὲ χτυπησίες καὶ σὲ οἰξίες ἀνήξεος δὲν εἴμαι

βαστάει ἡ καρδιά μου, τὶ πολλὰ μοῦθαν ἔμένα πάθια
σὲ ἀμάχες καὶ σὲ κύματα· κι αὐτὸ μ' ἔκεῖνα ἄς ἔρθη.

⁷ Όμως τὴ λύσσα τῆς κοιλιᾶς δὲ δύνεσαι νὰ κούψῃς,
ποὺ ἡ ἔρμη ἀρίθμητα δεινὰ στὸν κόσμο πάντα φέρνει.

Γιὰ κείνην ἀρματώνουνται καλόζυγα καράβια,

ποὺ σκίζουνται τὰ πέλαγα καὶ τοὺς ὀχτροὺς χτυπᾶνε.»

Αὐτὰ καθὼς λαλούσανε κι ἀνάμεσό τους λέγαν,
σκυλὶ ποὺ κοίτουνταν, ταῦτιὰ καὶ τὸ κεφάλι ὅρθώνει,

ὅ ⁷ Αργος, ποὺ ὁ ἀντρόψυχος Δυσσέας τὸν εἶχε θρέψει,

ὅμως δὲν τοὺς χάροκε, γιατ' εἶχε φύγει ἔκεινος

στὴ Τροία τότες τὴν Ἱερῆ· σ' ἄλλους καιροὺς οἱ νέοι

τὸν παίρναντε, νὰ κυνηγοῦν λαγούς, ζαρκάδια, γίδια.

Τώρα, π' ὁ ἀφέντης ἔλειπε, τὸν ἀφηναν πεσμένο

στὴν οωριασμένη τὴν κοπριὰ βοδιῶν καὶ μονλαριῶνε,

ποὺ ὅμπρός στὴ μύρα ἀπλώνονταν, κ' οἵ παραγιοὶ ἀποκεῖθε

τὴν σήκωνταν καὶ κόπριζαν τοὺς κήπους τοῦ ⁷ Οδυσσέα.

⁷ Απάνω αὐτοῦ κοιτάτανε τσιμπουριασμένος ὁ ⁷ Αργος.

Καὶ τώρα, ἀμια μυρίστηκε σιμὰ τὸν ⁷ Οδυσσέα,

γιοργοσαλεύει τὴν οὐρά, ταῦτιά του κατεβάζει

μὰ πιὸ κοντὰ τοῦ ἀφέντη του δὲν μπόρειε νὰ ξυγώσῃ.
Γύροις' αὐτὸς τὴν δψη του καὶ σφουγγισ' ἔνα δάκριο
κρυφὸ μὲ τρόπο, κ' ὑστερα τὸν πιστικὸ ρωτοῦσε·

«Μεγάλο θάμα, στὴν κοποὶα νὰ μνήσκῃ τέτοιος σκύλος·
δμορφος σκύλος, μὰ ἀραιες νάναι καὶ γοργοπόδης
κοντὰ στὴν τόση του δμορφιά, γιὰ νάναι δὰ ἀπὸ κείνους
ποὺ στὰ τραπέζια στολισμὸ τοὺς ἔχουν οἱ ἀφεντιάδες;» 310

Κ' ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἴπες
«ἘΙν^τ ἐκεινοῦ ποὺ ἀπέθανε στὰ ξένα αὐτὸς ὁ σκύλος.
Ἄν εἰταν ἔτσι στὸ κορμί, καὶ στὰ ἔργα του σὰν τότες
ποὺ ὁ Ὁδυσσέας τὸν ἀφῆσε κινώντας γιὰ τὴν Τροία,
τότες θὰ κοίτας δύναμη καὶ γληγοράδα, ἀλήθεια.
Ἄγριμι δὲν τοῦ ξέφευγε μὲς στὰ βαθιὰ τοῦ λόγγου,
κάθε κυνήγι, ποὺ ἔβγαζε στάχναρια μαθημένος.
Μὰ παθιασμένος τῷα^τ αὐτός, ὁ ἀφέντης του στὰ ξένα
χαμένος, καὶ δὲ νοιάζονται γι αὐτὸν ἐδῶ οἱ γυναικες.
Κ' οἱ δοῦλοι, σὰ δὲ βρίσκεται ποπάνω τους ἀφέντης,
δουλειὰ νὰ κάμουνε σωστὴ δὲ θέλουνε πιὰ τότες
τὶ παίρνει τῇ μισὴ ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου δ βρονιοφήκτης
ὁ Δίας, ἄμα τῆς σκλαβιᾶς ἥ μαύρη τούρθη μ·ρα.» 320

Αὐτὰ σὰν εἶπε, στὰ λαμπρὰ παλάτια μέσα μπῆκε,
καὶ πῆγε τοὺς καμαρωτοὺς μνηστῆρες νάνταμώσῃ.
Ομως τὸν Ἀργο θάνατος μαυρος κι ἀχνὸς τὸν πῆρε,
σὰν εἶδε τὸν ἀφέντη του, στὰ εἴκοσι χρόνια ἀπάνω

Κι ὁ θεόμοιαστος Τηλέμαχος πρῶτος ἀπ' ὅλους εἶδε
μὲς στὰ παλάτια τὸ βοσκὸ νὰ μπαίνῃ καὶ τοῦ γνέφει
νὰ πάῃ σιμά του γύρω του τηράει αὐτός, καὶ παίρνει
σκαμνὶ ποὺ τόχε δ μοιραστῆς ποὺ μοίραζε τὸ κρέας
στοὺς ήρωες ποὺ τρωγόπιναν μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.
Ἄγγαντια στοῦ Τηλέμαχου ξυγώνει τὸ τραπέζι,
κ' ἐκεῖ καθίζει ὁ κήρυκας τοῦ παραθέτει τότες
μερίδα διμπρός του, καὶ ψωμὶ τοῦ δίνει ἀπ' τὸ πανέρι.

Εὗτὶς κατόπι του ἔφτασε στοὺς πύργους κι ὁ Ὁδυσσέας,
δμοιος μὲ κακορίζικο καὶ γέρο ψωμοζήτη,
ἀκκουμπισμένος σὲ φαδί, καὶ κουρελοντυμένος.
Καὶ καθὼς μπῆκε, κάθισε στὸ φράξινο κατώφλι,
σὲ παραστάτη γέροντας ἀπ' ὧδιο κυπαρίσσι,
ποὺ τόχε σιάξει τεχνικὰ μὲ στάφνη ὁ μάστορής του. 340

Προσκάλεσε δὲ Τηλέμαχος τὸν πιστικὸν σιμά του,
καὶ παίρνοντας ἄλλακερον ψωμὶ ἀπὸ τὸ πανέρι,
καὶ κρέας δόσον οἱ φτοῦχτες του μαζὶ χωροῦσαν, τοῦ εἶπε

«Πάρ’ τα, τοῦ ξένου δός τα αὐτά, καὶ πές του δίνοντάς τα,
κι ἀπ’ τοὺς μνηστῆρες δόλονοὺς νὰ πάῃ καὶ νὰ γυρέψῃ.
Σὰν ἔχῃ ἀνάγκη δὲ ἀνθρώποις, νὰ ντρέπεται δὲν πρέπει.»

Αὐτά εἶπε, κι δὲ χοιροβοσκὸς σὰν τάκουσε, πηγαίνει
σιμά του, καὶ τοῦ προσμιλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια.

«Ξένε, δὲ Τηλέμαχος αὐτὰ σοῦ δίνει, καὶ μηνᾶ σου
κι ἀπ’ τοὺς μνηστῆρες δόλονοὺς νὰ πᾶς καὶ νὰ γυρέψῃς,
τὶ λέει πῶς εἶναι ἀταίριαστη ή ντροπὴ σὲ διακονιάρη.»

Καὶ τότε δὲ πολυστόχαστος Δυσσέας ἀπάντησε του

«Ο Δίας τοῦ Τηλέμαχου καλοτινιὰ νὰ δίνῃ,

κι ὅλ’ ἀς τοῦ γίνονται καθὼς ἀποθυμεῖ ή καρδιά του.»

Αὐτά εἶπε, καὶ τὰ δέχτηκε στὶς φοῦχτες του καὶ χάμου
στὰ πόδια του τὸ ἀκούμπησε στὸ φτωχικὸν σακκί του.

Κι δέ δὲ καλὸς τραγουδιστὴς τραγούδαε στὰ παλάτια,
ἔτρωγε αὐτός σὰν ἔπαφε νὰ τραγούδαῃ ἐκεῖνος,

κι ἀπόφαγε δὲ Δυσσέας, βὴ σηκῶσαν οἱ μνηστῆρες.
καὶ στάθη ὅμπρός του ή Ἀθηνᾶ καὶ τὸν παρακινοῦσε
γύρῳ νὰ πάῃ μαζεύοντας καρδέλια ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες,
ποιος εἴναι δίκιος καὶ καλός, ποιός ἀδίκος, νὰ μάθῃ
μὰ κ’ ἔτσι ή θεὰ δὲν ἔμελλε κανένα νὰ γλυτώσῃ.

«Ἄργιος αὐτὸς ἀπὸ δεξὰ καὶ καθενὸς ξητοῦσε
τὸ χέοι ἀπλώνοντας, παλιὸς σὰ νάτανε ζητιάνος.

Κι αὐτοὶ πονώντας τούδιναν, ὅμως πολὺ ἀποροῦσαν,
κ’ ἔνας τὸν ἄλλον ρώταγε ποιός εἶταν κι ἀποποῦθε.
Καὶ τότες δὲ γιδοβοσκὸς δὲ Μελανθέας τοὺς εἶπε

«Ἀκούστε με, τῆς δοξαστῆς βασίλισσας μνηστῆρες,
γι’ αὐτὸν τὸν ξένον ἔγὼ καὶ ποὺν τὸν εἶχα δῆ, καὶ βέβαια
δὲ Εὔμαιος θὰ τὸν ἔφερνε σ’ αὐτὸν τὸν πύργο τότες.
Ποιός ὅμως εἰν’ αὐτὸς καὶ ποιά ή γενιά του, δὲν κατέχω.»

Κι δὲ Ἀντίνος τὸ χοιροβοσκὸν μάλωσε τότες κ’ εἶπε
«Τί μᾶς τὸν ἔφερες, κ’ ἐσὺ χοιροβοσκέ, στὴ χώρα;

Λές τάχα δὲ μᾶς ἔφταναν τόσοι ἄλλοι γυρολόγοι
παλιοζητιάνοι βαρετοί, τῶν τραπεζιῶνε λῶβες;

«Ἡ λίγοι ἔδω μαζώχτηκαν καὶ τρῶν τὸ βιὸς τοῦ ἀφέντη,
καὶ πῆγες καὶ προσκάλεσες κ’ ἔτοῦτον ἔδω τώρα;»

Κ' ἐσύ, Εῦμαιε χοιροβοσκέ, τοῦ ἀπολογήθης κ' εἰπες· 380
 «Σωστά, ὁ Ἀντίνε, δὲ λαλεῖς, δσο εὐγενὴς κι ἄν εἴσαι.
 Καὶ ποιός ποτές του γύρεψε νὰ προσκαλέσῃ ξένον
 ἀλλοῦθε, ἔξὸν ἄν εἴτανε χρειαζούμενος τεχνίτης,
 κανένας μάντης, ἢ γιατρός, ἢ ἔνλουργός, ἢ θεῖος
 τραγουδιστής, ποὺ μὲ γλυκὰ τραγούδια μᾶς γλεντίζει;
 αὐτοὶ δά, ποὺ ὅς τὰ πέρατα γυρεύουνται τοῦ κόσμου
 δμως κανένας δὲν καλεῖ καταλυτὴ ζητιάνο.

Μὰ ἐσύ σουν δ πιὸ δύστροπος ἀπ' ὅλους τοὺς μνηστῆρες
 γιὰ ὅλους κ' ἔμένα χωριστὰ τοὺς δούλους τοῦ Ὄδυσσέα,
 «Ως τόσο ἔγῳ δὲ σὲ ψηφώ· σώνει νὰ ζῇ στοὺς πύργους 390
 ἢ Πηνελόπη ἢ φρόνιμη κι δ θεόμοιαστος δ γιός της.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Σώπα, μ' ἐδαύτονε πολλὰ μιλήματα μὴν ἔχῃς:
 πάντα μὲ λόγια συνηθάει πικρὰ νὰ μᾶς χολώνῃ,
 μὰ καὶ τοὺς ἄλλους προσκαλεῖ παρόμοια νὰ μᾶς λένε.»

Εἶπε, κ' ἐκείνου μίλησε μὲ λόγια φτερωμένα:
 «Πολὺ δμορφα, καὶ σὰ γονιός, ὁ Ἀντίνε, μᾶς κοιτάζεις,
 ποὺ ἀπ' τὸ παλάτι ζήτησες εὐτὺς νὰ φύγῃ δ ξένος
 μὲ προσταγὴ τόσο βαρειά δ θεός νὰ μὴν τὸ δώσῃ.
 Μοίραζε, δὲ λυπᾶμαι ἔγῳ πρῶτος ἔγῳ τὸ θέλω. 400

Μὴ νοιάζεσαι τὴ μάννα μου μῆτ' ἄλλον ἀπ' τοὺς δούλους,
 ποὺ βρίσκουνται μὲς στοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα τὰ παλάτια.
 Μὰ τέτοιους στοχασμοὺς ἐσὺ στὰ φρένα σου δὲν ἔχεις,
 τὶ προτιμᾶς νὰ καλοτρῶς, παρ' ἀλλονοῦ νὰ δίνῃς.»

Κι δ Ἀντίνος τότες γύρισε κι αὐτὰ τοῦ ἀπολογήθη:
 «Τηλέμαχε περήφανε κι ἀκράτητε, τί μιοῦπες;
 «Αν δλοι τόση πόρεψη τοῦ δίναν οἱ μνηστῆρες,
 σωστοὺς τρεῖς μῆνες θάκανε στὸ σπίτι νὰ ζυγώσῃ.»

Κι ἀπ' τὸ τραπέζι κάτωθε σκαμνὶ τραβάει καὶ δείχνει,
 ποὺ τὰ λαμπρά του ἀκκούμπαγε τὰ πόδια σὰ δειπνοῦσε. 410

«Ως τόσο οἱ ἄλλοι τοῦδιναν, καὶ μὲ ψωμὶ καὶ κρέας
 τὸ σάκκο του γεμίσανε καὶ κάνοντας νὰ σύρῃ
 πρὸς τὸ κατώφλι, νὰ γευτῇ τῶν Ἀχαιῶν τὰ δῶρα,
 σιμὰ τοῦ Ἀντίνου στάθηκε, καὶ μίλησέ του κ' εἰπε·
 «Δῶσε μου, φίλε· δ πιὸ ἀχαμνὸς ἔδῶ θαρρῶ δὲν εἴσαι,
 μόν' πρῶτος ἀπ' τοὺς Ἀχαιούς, τὶ βασιλιὰς μοῦ μοιάζεις.
 Γι' αὐτὸ καὶ πιώτερο ψωμὶ νὰ δώσῃς ἐσὺ πρέπει,

καὶ τότες ὡς τὰ πέρατα τῆς γῆς θὰ σὲ δοξάζω.

Κ' ἐγὼ εἰχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμο, κ' εἴμουν πλούσιος
κ' εὐτυχισμένος, κ' ἔδινα σ' ἑκείνους ποὺ γυρνοῦσαν 420

καὶ γύρευαν, δποιοι εἴτανε, κι ἀπ' ὅτι εἶχαν ἀνάγκη·

καὶ δούλους εἶχαν ἀριθμητους, κι ἄλλα καλὰ περίσσια,
ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.

Μὰ δὲ Δίας ἄλλα θέλησε καὶ μοῦ τὰ φήμαις ὅλα,

μὲ πολυπλάνητους ληστὲς σὰ μ' ἔβγαλε καὶ πῆγα
στὸν Αἴγυφτο τὸ μακρινό, νὰ χάσω ἑκεῖ τὰ πάντα.

Στὸν ποταμὸ σὰν ἀραξα τὰ δίπλωρα καράβια,

πρόσταξ' ἀμέσως τοὺς καλοὺς συντρόφους μου νὰ μείνουν
αὐτοῦ, πλαΐ στὰ καράβια τους, γιὰ νὰ τὰ διαφεντεύουν,

κ' ἔστειλα βίγλες νὰ τηροῦν ἀπ' τὶς κορφὲς τοιγύρω. 430

μὰ ἑκεῖνοι ἔπαιρθήκανε κι δποι ἥθελαν τραβῆξαν·

τῶν Αἴγυπτίων κουρσέψανε τὰ δλόμιορφα χωράφια,
καὶ παῖδες γυναικόπαιδα, χαλνούσανε τοὺς ἀντφεντεῖς.

Κ' ἤθεις ὡς τὴ χώρα τὸ βουνητό, κι ἀκοῦν αὐτοὶ καὶ τρέχουν
σὰν ἔφεξε· καὶ γέμισε πεζούρα καὶ καβάλλα

ὅλος ὁ κάμπος, κι ἀστραφτε ὁ χαλκός· κι ὁ βροντοχάρης

ὁ Δίας στοὺς συντρόφους μου φίγνει κακὴ φευγάλα,

κ' ἔνας δὲν κότας νὰ σταθῇ κι ὀχτρό του νάντικρύσῃ,
γιατὶ παντοῦθε ἀφανισμὸς κακὸς τοὺς ἔχει ζώσει.

Τότες πολλοὺς μοῦ σκότωσαν τὰ κοφτεῷ σπαθιά τους, 440

κι ἄλλους τοὺς πιάσαν ζωντανοὺς καὶ στὴ σκλαβιὰ τοὺς φίξαν.

Μένα σὲ φίλο μ' ἔδωκαν, ποὺ ἔτιχε ἑκεῖ, στοῦ Ιάσου
τὸ γιὸ τὸ Δημήτορα, τρανὸ τῆς Κύπρου βασιλέα.

«Ἀπὸ κεῖ πέρα τώρα ἔδω βασανισμένος ἤθθα.»

Κι δὲ Ἀντίνος τότες φώναξε· «Μὰ ποιός θεὸς μᾶς φέρνει
αὐτὸ τὸ μέγα βάσανο, τῶν τραπεζῶν τὴ λώβα;

Μακριὰ ἀπὸ τὸ τραπέζι μου, στὴ μέση ποὺ εἰσαι, στάσου,
σὲ πιὸ πικοὴ νὰ μὴ βρεθῆς ἄλλη Αἴγυπτο καὶ Κύπρο,

ἀδιάντροπος κι ἀπόκοτος σὰν ποῦσαι διακονιάρης.

Μὲ τὴν ἀράδα σ' ὅλους πᾶς, καὶ ἔνοιαστα ὅλοι δίνουν, 450

τὶ κρατημὸ δὲν ἔχουνε καὶ λύπη, μόνε φίγτουν

ἀπὸ τὰ ξένα, ἀφοῦ πολλὰ καθένας ἔχει διμπόρος του.»

Τότε δὲ Δυσσέας δὲ τρίξυπνος τραβῆχτηκε καὶ τούπε·

«Κοίμας ποὺ σὰν τὰ κάλλη σου κ' ἡ γνώση σου δὲν εἰναι
μήτ' ἄλας ἀπ' τὸ σπίτι σου δὲ θᾶδινες ποτές σου,

ἀφοῦ σὲ ἔνο κάθεσαι τραπέζῃ, καὶ νὰ δώσῃς
βουκιὰ ψωμὶ δὲ βάσταξες, ποὺ τᾶχεις τόσα διπρός σου.»

Εἶπε, κι ὁ Ἀντίνος πιὸ βαριὰ τότες χολώνει ἀκόμα,
κι ἀγριοκοιτώντας τον, μὲν αὐτὰ τοῦ μίλησε τὰ λόγια:

«Τώρα δὲν ἔχει πιά, γερός ἀπ’ τὸ παλάτι ἐτοῦτο
πίσω θαρρῶ πὼς δὲ γυρνᾶς, ἀφοῦ μᾶς βρέζεις κιόλας.» 460

Εἶπε, κι ἀρπάντας τὸ σκαμνί, τοῦ τὸ πετάει στὴν ἄκρη
τοῦ ὕδατος τοῦ δεξοῦ μὰ αὐτός, ἀσάλευτος σὰ βράχος,
δὲ λύγισε ἀπ’ τὸ χτύπημα τοῦ Ἀντίνου, μόνος σωπάντας
τὴν κεφαλή του κούνησε, τ’ εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.
Καὶ στὸ κατώφλι γύρισε, καὶ κάθησε, καὶ χάμου
τολόγεμό του βάζοντας σακιά, στοὺς ἄλλους εἶπε:

«Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασιλισσας μνηστῆρες,
ὅσα ἔγω μέσα μου ἀγρικῶ θὰ σᾶς τὰ φανερώσω. 470
Κανέναν πόνο ὁ ἀνθρωπος δὲν ἔρει, μήτε λύπη
σὰ χτυπηθῇ παλαίβοντας νὰ σώσῃ τὸ δικό του,
ἄς εἶναι βόδια ἡ ἀσπρα ἀρνιά μὰ ἐμένανε ὁ Ἀντίνος
μὲ βάρεσε γιὰ τὴν κοιλιὰ τὴν συχαμένη κ’ ἔρμη,
καὶ ποὺ μὲν ἀρίθμητα δεινὰ τὸν κόσμο βασανίζει.
“Ομως κ’ οἱ ζήτουλοι θεοὺς ἀν ἔχουν κ’ Ἐρινύες,
ποὺν ἔρθῃ ὁ γάμος, θάνατος θὰ σβύσῃ τὸν Ἀντίνο». 470

Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ ἀποκρίθηκε: «Κάθου καὶ σώπα, ὁ ἔνε,
καὶ τρῶγε αὐτοῦ, ἡ φύγε ἀλλοῦ, τὶ ἀλλιῶς ἀπ’ τὰ παλάτια
οἱ νέοι μὲν αὐτὰ τὰ λόγια σου τραβώντας σου τὰ πόδια
ἡ καὶ τὰ χέρια, ἀλάκερο θενὰ σὲ γδάρουν δέω.» 480

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλους ἀξαφνα θυμὸς πολὺς τοὺς πῆρε
κι ἀπὸ τοὺς ξιππασμένους νιοὺς ἔνας αὐτὰ λαλοῦσε:

«Κακὰ ἔκαιμες τὸ ζήτουλα, ὁ Ἀντίνε, νὰ βαρέσῃς,
κακόμοιρε, ποὺ κάποιος θεὸς μπορεῖ ἐπουράνιος νάναι.
Τὶ μοιάζοντας οἱ θεοὶ συχνὰ μὲν ἀλλομερῖτες ἔνους
μορφὲς ἀλλάζουν, καὶ γυρνοῦν στὶς χῶρες τῶν ἀνθρώπων,
νὰ ίδοῦν ποιοί φέρονται ἀνομα καὶ ποιοί ἔχουν δίκιους νόμους.»

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἔκεινος τὰψηφοῦσε.
Πικράθηκε ὁ Τηλέμαχος τὸ βάρεμα τηρώντας,
μὰ δάκρυο ἀπὸ τὸ μάτι του δὲ χύθη, μόνος σωπάντας 490
τὴν κεφαλή του κούνησε, τ’ εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.

Κ’ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σὰν ἔμαθε τοῦ Ἀντίνου
τὸ κάμωμα, εἶπε στὶς καλὲς ἀγνάντια παρακόρες:

«Κι αὐτὸν ὁ χρυσοδόξαρος ἔτσι ἀς χτυπήσῃ ὁ Φοῖβος.»

Καὶ τότες ἡ κελάρισσα τῆς κάνει ἡ Εὐρυνόμη·

«Ἄν πιάσουν οἱ κατάρες μας, ἀπ’ αὐτονούς κανένας
νὰ ζῆσῃ ὡς τὴ χρυσόθρονη δὲ σώνει τὴν Αὐγοῦλα.»

Κ^ο ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυνίζει καὶ τῆς κρένει·

«Ολ’ εἰναι δχτροί μας, μάννα μου, τὶ τὸ κακό μας θένει
μὰ αὐτὸς ἀκόμα πιώτερο τὸ μαῦρο χάρο μοιάζει.»

500

Ξένος βαριόμοιρος γυρνάει στὸν πύργο, κι ἀπ’ τὸν ἄντρος
ψωμοζητάει, γιατὶ πολλὴ τὸν ἀναγκάζει φτώχεια·
κάθε ἄλλος τούδωσε θροφὴ καὶ πόρεψη περίσσια,
κι αὐτὸς σκαμνὶ τοῦ πέταξε πὰς στὸ δεξὶ τὸν ὅμο.»

Αὐτὰ στὶς παρακόρες τῆς στὸ θάλαμο καθόταν
ἡ Πηνελόπη κ’ ἔλεγε· κ’ ἔτρωγε ὁ θεῖος Δυσσέας.
Τότες ἐκείνη φώναξε τὸν Εὔμαιο, καὶ τοῦ εἶπε·

«Ἀμε, ὃ καλὲ κυρούλη μου, προσκάλεσε τὸν ξένο,
νὰ τὸν καλωσορίσω ἐγώ, καὶ νὰ τονὲ φωτήξω
μήπως τοῦ καρτερόψυχου Δυσσέα μαντᾶτα ξέρῃ
ἢ μὴν τὸν εἴδε· σὰν πολὺ ταξιδεμένος μοιάζει.»

510

Κι ὁ ἄξιος χοιροβοσκὸς τῆς ἀποκρίθη κ’ εἶπε·

«Ἄς σώπαιναν οἱ Ἀχαιοί, βασύλισσα, νάκούσῃς
τὰ ὅσα συντυχαίνει αὐτός, καὶ νὰ χαρῇ ἡ καρδιά σου.
Τοία σωστὰ μερόνυχτα τὸν εἶχα στὴν καλύβα,
τὶ ἐκεῖ μοῦ πρωτοφάνηκε σὰν ξέφυγε ἀπ’ τὸ πλοῖο,
ὅμως δὲν πρόφταξε ὅλα του νὰ δηγηθῇ τὰ πάθια.
Καθὼς καλὸς τραγουδιστής, ποὺ θεοὶ τονὲ διδάξαν,
βγαίνει καὶ τραγουδάει γλυκὰ τραγούδια στοὺς ἀνθρώπους,
κι ὅλοι κοιτῶντας τὸν ἀκοῦν μ’ ἀχόρταγη λαχτάρα, 520
ὅμοια κι αὐτὸς μὲ μάγευε σιμά μου καθισμένος.

Καὶ μοῦπε φύλος πατρικὸς πῶς εἶναι τοῦ Ὄδυσσέα,
καὶ πῶς στὴν Κρήτη κατοικεῖ, τοῦ Μίνωα τὴν πατρίδα.

«Ἀπὸ τὰ κεῖθε τώρα ἐδῶ τὸν πέταξαν τὰ πάθια,
καὶ λέει καὶ γιὰ τὸ θεϊκὸ πῶς ἀκουσε Ὄδυσσέα,
ἐδῶ σιμά, πρὸς τὴν παχειὰ τῷ Θεοπρωτῶνε χώρα,
πῶς ζῇ, καὶ φέρνει θησαυροὺς στοὺς πύργους του περίσσους.»

Κ^ο ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη σ’ ἐκεῖνον ἀποκρίθη·

«Πήγαινε, κάλεσ’ τον ἐδῶ, γιὰ νὰ τὰ πῆ μπροστά μου,
κ’ ἐκεῖνοι ἀς παιζουν, ἢ ὁμιροστὰ στὶς θύρες καθισμένοι, 530
ἢ μὲς στοὺς πύργους αὐτούδι, μιὰς κ’ εἶναι ἀναπαταμένοι,

ποὺ μνήσκουνε στὰ σπίτια τους ἀκέρια τὰ καλά τους,
σιτάρι καὶ γλυκὸ κρασί, καὶ μόνε οἱ δοῦλοι τρῶνε.

“Ομως ἔκεινοι δλοκαιρὶς σ° αὐτὸ τὸ σπίτι ζοῦνε,
καὶ βόδια σφάζοντας κι ἄρνια καὶ τὰ παχιά μας γίδια,
κάθουνται τρῶνε, καὶ μαζὶ κρασὶ φλογᾶτο πίνουν,
τοῦ κάκου, καὶ τὰ σπαταλοῦν· τὶ δὲν εἶναι κανένας
σὰν τὸ Δυσσέα, ἀπ° τὴν πληγὴ τὸ σπίτι νὰ γλυτώσῃ.
Μιὰς νάρθη στὴν ἀγαπητὴ πατρίδα του δ Δυσσέας,
καὶ μὲ τὸ γιό του γδικιωμὸ θὰ βοῇ τῆς ἀνομιᾶς τους.»

Αὐτὰ εἶπε, κι δ Τηλέμαχος φτερνίστηκε μὲ κρότο,
κι δλος δ πύργος βουύξε· γελάει ή Πηνελόπη,
καὶ κρένει τοῦ χοιροβοσκοῦ μὲ λόγια φτερωμένα.

«Πήγαινε, κάλεσε, Εὔμαιε, τὸν ξένο έδω μπροστά μου.
Δὲ βλέπεις πῶς φτερνίστηκε μ' αὐτὰ τὰ λόγια δ γιός μου;
Θὰ πῇ πῶς βέβαιος θάνατος θὰ βρῷ κάθε μνηστήρα·
μήτ' ἔνας ἀπ° τὴ μαύρη του δὲ θὰ γλυτώσῃ μοῖρα.
Κ' ἔνα ἄλλο λόγο θὰ σοῦ πῶ, κ' ἐσὺ νὰ τὸν θυμᾶσαι
ἄ δω πῶς δλα βγαίνουνε σωστὰ ποὺ μᾶς δηγέται,
θὰ τονὲ ντύσω μὲ δμορφη χλαμύδα καὶ χιτώνα.»

Αὐτὰ δ καλὸς χοιροβοσκὸς σὰν ἄκουσε, πηγαίνει
σιμὰ στὸν ξένο, στέκεται, καὶ τοῦ λαλεῖ· «Πατέρα.
ή μάννα τοῦ Τηλέμαχου σὲ κράζει, ή Πηνελόπη·
“Οσο πολλὰ κι ἀν ἔπαθε, κι δσο ἀν πονῇ ή καρδιά της,
νὰ σὲ ρωτήξῃ λαχταρεῖ γιὰ τὸν καλό της ἄντρα.
Κι ἄ δῇ πῶς δλα βγαίνουνε σωστὰ ποὺ μᾶς δηγέσαι,
χιτώνα καὶ χλαμύδα αὐτὴ νὰ βάλῃς θὰ σοῦ δώκῃ,
ποὺ ἔχεις ἀνάγκη· θὰ μπορῇς καὶ νὰ ζητᾶς παντούθε
ψωμὶ νὰ βόσκης τὴν κοιλιά, καὶ θὰ σοῦ δίνουν δλοι.»

Κι ἀπολογιέται του δ τρανός, πολύπαθος Δυσσέας·
«Εὔμαιε, σωστὰ μεμιὰς ἔγὼ θὰ τὰ δηγόμουν δλα
στὴν Πηνελόπη τὴ σεμνὴ τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
τὶ γνώρισα τὰ πάθια του μαζί του σὰν πλανιόμουν.
“Ομως φοβᾶμαι τῶν κακῶν μνηστήρων τὸ κοπάδι,
ποὺ τάχτι τους κ' ή ἀδιαντροπιὰ στὰ οὐράνια ἀπάνω φτάνει.
Γιατὶ καὶ τώρα ποὺ ἔνας τους, στὸν πύργο σὰ γυρνοῦσα,
μὲ πόνεσε βαρώντας με, χωρὶς κακὸ νὰ πρᾶξω,
βοηθὸς μήτ' δ Τηλέμαχος μήτ' ἄλλος δὲ μοῦ στάθη.
Πές της λοιπὸν τῆς φρόνιμης κερᾶς νὰ περιμείνῃ,

βιάση κι ἀν̄ ἔχη περισσῆ, νὰ γύρῃ πρῶτα ὁ ἥλιος,
καὶ τότες γιὰ τὸ γυρισμὸ τοῦ ἀντρός της ἂς ωτήξῃ,
καθίζοντάς με ἔκει στὴ στιά, τὶ εἶμαι κακοντυμένος,
καθὼς γνωρίζεις κ' ἵδιος σου, πούρθα σ' ἐσένα πρῶτα.»

Ξεκίνησε ὁ χοιροβοσκὸς σὰν τοῦπε αὐτὰ ὁ Δυσσέας
κι ἄμ̄ ἀπ̄ τὴ θύρα πέρασε, τοῦ κρένει ἡ Πηνελόπη·

«Δὲ μοῦ τὸν ἔφερες, βοσκέ; τί κρένει ὁ διακονιάρης;
ἢ κάποιος τονὲ τρόμαξε; ἢ καὶ ντροπὴ τὸν πῆρε
μέσα στὸν πύργο; Εἶναι κακὸς ὁ ντροπαλὸς ζητιάνος.»

Κ' ἐσύ, Εὔμαιε χοιροβοσκέ, τῆς ἀποκρίθης κ' εἶπες·
«Καλὰ στοχάζεται, ὅ κερά, κ' ἔτσι θὰ κάνων ἄλλοι
τῶν ἔρμων τὴν ἀποκοτίλη μνηστήρων νὰ ξεφύγουν·
καὶ νὰ προσμείνῃς σοῦ μηνάει ὥσπου γὰρ γύρῃ ὁ ἥλιος.
Καλύτερο, ὅ βασιλισσα, θαρρῶ ναι καὶ γιὰ σένα,
μονάχη σου νὰ τοῦ μιλᾶς, νὰ τὸν ἀκοῦς μονάχη.

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γνοίζει καὶ τοῦ κρένει·
«Ο ἔνος δὲν εἰν' ἄμυναλος· σωστὰ τὰ βλέπει ὁ νοῦς του
τὶ ἄλλους δὲν ἔχει ἐδῶ θνητοὺς ἀνθρώπους σὰν ἐτούτους,
νὰ συλλογιένται τὸ κακό, καὶ νάδικοῦν τὸν κόσμο.»

Αὐτὰ εἶπε· κι ὁ χοιροβοσκὸς πρὸς τῶν μνηστήρων πῆγε
τὸ πλῆθος, ἄμα τέλειωσε μὲ τὴν κερὰ τὸ λόγο. 590
Καὶ τοῦ Τηλέμαχου λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια,
σιμώνοντας τὴν κεφαλή, νὰ μὴν ἀκούσουν ἄλλοι·

«Ἐγὼ πηγαίνω τώρα ἔκει τοὺς χοίρους νὰ φυλάξω
καὶ τἄλλα, πούναι τὸ ἔχει σου, καὶ τὸ δικό μου τὸ ἔχει·
κ' ἐδῶ ἐσὺ τοῦτα φρόντιζε, καὶ πρῶτα τὸν ἑαυτό σου,
νὰ μὴ μᾶς πάθης τίποτα, τὶ ἔχουν πολλοὶ ἀπ̄ ἐτούτους
κακὸ σκοπὸ γιὰ λόγου σου· ποὺ ὁ Δίας νὰ τοὺς λυώσῃ
ποὶ νὰ μᾶς ἔρθῃ τὸ κακὸ καὶ ποὶ μᾶς ξολοθρέψουν.»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε του κ' εἶπε·
«Κυρούλη μου, ἔτσι θὰ γενῆ· Ξεκίνα ἐσὺ τὸ γέρμα,
καὶ γύρισε αὔριο τὴν αὐγὴ μὲ τὰ καλὰ σφαχτά σου·
τὰ ἐδῶ θὰ τὰ φροντίσω ἐγὼ κ' οἱ ἀθάνατοι σιμά μου.» 600

Καὶ στὸ καλόφτιαστο θρονὶ κάθισε πάλε ἔκεινος·
κι ἀπὸ φαῖ κι ἀπὸ πιοτὸ σὰ χόρτασε ἡ καρδιά του,
στὴ χοιρομάντρα γύρισε, κι ἀφῆκε τὰ παλάτια,
γεμάτα κόσμο, ποὺ ἐτρωγαν καὶ ποὺ χαροκοποῦσαν
μὲ τὸ τραγούδι, μὲ χορούς, τὶ κόντευε τὸ βράδυ.

570

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ.

Κ' ἥρθε ἔνας ζήτουλας κοινός, ποὺ στοῦ Θιακιοῦ τὴν χώραν γύρωνα ζητῶντας, ξακουστὸς γιὰ τὴν ἀχοιτασιά του ἔτρωγε καὶ ἔπινε ἄπανα, μὰ δύναμη δὲν εἶχε μῆτ' ἀντρειοσύνη, ὅσο τρανὸς στὴν ὅψη κι ἂ φαινόταν.
Ἡ μάννα του τὸν ἔβγαλε σάνε γεννῆθη Ἀρναῖο, μὰ δλοι οἱ νέοι τὸν φώναζαν Ἰδο, τὶ τονὲ στέλναν καὶ ἔτρεχε σὰν τὴν Ἱριδα μηνήματα νὰ φέρῃ.
Ἀπ' τὸ παλάτι του ἥρθ' αὐτὸς τὸν Ὁδυσσέα νὰ διώξῃ, καὶ τὸν κακόθριζε μὲν αὐτὰ τὰ φτερωμένα λόγια:

«Φεύγα ἀπ' τὴν πόρτα, γέρο μου, νὰ μὴ σὲ ποδοσύρουν. 10 Δὲ βλέπεις πῶς μοῦ γνέφουντε αὐτοὶ δλοι μὲ τὸ μάτι νὰ σὲ πετάξω; ὅμως ἔγω ντροπῆς μου σὰ νὰ τρέχω. Μὰ σῦρε ἂ δὲν ἀποθυμεῖς στὰ χέρια νὰ πιαστοῦμε.»

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὸν ὁ τρέξυπνος Δυσσέας
«Ἐγώ, μωρέ, ποτὲς κακὸ δὲ σοῦπραξα μήτε εἴπα, μὰ μήτε καὶ σὲ ζούλειψα ποὺ παίρνεις τόσα δῶρα. Κ' οἱ δυό μας θὰ χωρέσουμε σ' ἐκεῖνο τὸ κατώφλι ἀν κι ἄλλοις ἔνα μερικὰ ζητήσῃ, τί ζουλεύεις;
Θαρρῶ ζητεύεις δὰ καὶ ἐσύ, καὶ οἱ θεοὶ δὰ μᾶς πορέψουν. 20 Μὴ θὲς μαζί μου νὰ πιαστῆς, μὴν τύχῃ καὶ θυμώσω, καὶ μὲ δλα μου τὰ γερατειὰ σοῦ περεχύσω μὲ αἷμα τὰ χείλη καὶ τὰ στήθια σου· καὶ θάμουν συχασμένος τὴν ταχινή, γιατὶ δρεξῃ δὲ θὰ σοῦρχόταν πάλε νὰ ξαναμπῆς στάρχοντικὸ τοῦ γόνου τοῦ Λαέρτη.»

Κι δὲ Ἰδος τότε ὁ ζήτουλας φωνάζει χολιασμένος
«Ὦχοῦ, καὶ πῶς μωρολογάει τρεχάτα ὁ ψωμοχάφτης, σὰ χουχουλόγρια ϑάθελα νὰ τονὲ πιάσω ἀλήθεια, καὶ μὲ τὰ δυὸ βαρώντας του, τὰ δόντια ἀπ' τὰ σαγόνια σὰν τῆς γουρούνας νὰ πετῶ τῆς σπαρτοκαταλύτρας.
Ἐλα, καὶ ζώσου νὰ μᾶς δοῦν κι αὐτοὶ δλοι στὴν παλαίστρα 30 καὶ πῶς στὴ μάχη ἀποκοτᾶς νὰ βγῆς μὲ νεώτερό σου;»

«Ετσι διμποστὰ στὶς ἀψηλές τὶς θύρες λογοφέρναν, ἀπάνω στὸ πελεκητὸ στεκάμενοι κατώφλι.
Τοὺς ἄκουσε ἀπομέσαθε ὁ ἀντρόψυχος Ἀντίνος, κι ἀπ' τὴν καρδιά του γέλασε, καὶ στοὺς μνηστῆρες εἶπε
«Δὲ μᾶς συνέβηκε ἄλλοτες, ἀδέρφια, τέτοιο πρᾶμα,

μὲς στὰ παλάτια αὐτὰ δὲ θεὸς νὰ στέλνῃ τέτοιο γλέντι.
Στὰ χέρια πᾶνε νὰ πιαστοῦν δὲ ἔνος μὲ τὸν Ἱδού·
μὰ ἐλάτε νὰ τοὺς σπρώξουμε νὰ φαγωθοῦν οἱ δυό τους.”

Εἶπε, καὶ τρέχαν δῆλοι τους γελώντας, καὶ τριγύρω
στοὺς φτωχοφορεμένους δυὸς ζητιάνους μαζωχτῆκαν.

καὶ τότε ἔτσι τοὺς μῆλησε τοῦ Εὑπείθη δὲ γιὸς δὲ Ἀντίνος

“Ἄκούστε αὐτὸς ποὺ θὰ σᾶς πῶ, λεβέντηδες μνηστῆρες.
Ἐχουμὲν δὲ δῶ γιδοκοιλιές πὰς στὴ φωτιὰ βαλμένες,
ποὺ μὲν αἴμα τὶς γεμίσαμε καὶ ἔνγγι γιὰ τὸ δεῖπνο·
δποιος νικήσῃ ἀπὸ τοὺς δυό, καὶ βγῆ πιὸ παληκάρι,
ἄς σηκωθῇ, κι ἀπὸ τὶς κοιλιές δποια τοῦ ἀρέσῃ ἄς πάρη·
καὶ ὑστερῷ ἄς τρωῇ αὐτὸς μὲν ἐμᾶς γιὰ πάντα, καὶ κανέναν
νᾶρχεται μέσα νὰ ζητάῃ δὲ θενάφηνουμε ἄλλον.”

Αὐτά τὸν Ἀντίνος, κι ἀρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους. 50
Τότε δὲ Δυσδέας δὲ τρέξυπνος μὲ πονηριὰ τοὺς κρένε·

«Παιδιά, σὲ ἀγώνα δὲν μπορεῖ νὰ βγῆ μὲ νεώτερού του
γέρος σὰ μένανε ἀνθρωπος καὶ κακοπαθιασμένος·
κι διμως ἡ ἀπιστη ἡ κοιλιὰ νὰ χτυπηθῶ μὲ βιάζει.
Ως τόσο ἐσεῖς ἀμώστε μου μὲ δρόκο φριχτό, καὶ πήτε
πῶς ἀνομα κανένας σας δὲ θὰ βοηθήσῃ ἐτοῦτον
βαρώντας με, ἀποκάτω του πιὸ εὔκολα νὰ πέσω.»

Αὐτά εἶπε, κι δῆλοι ὁρκίστηκαν καθὼς αὐτὸς ζητοῦσε.
Καὶ στοὺς θεοὺς σὰν ἄμωσαν, καὶ πῆρε δὲ δρόκος τέλος,
ξαναρχινάει δὲ γνωστικὸς Τηλέμαχος τὸ λόγο·

“Ἄνθελη ἡ ἀντρειωμένη σου ψυχὴ νὰ τὸν ἔκεάνης,
δὲ ξένε, ἐτοῦτον, ἄλλονα μὴ φοβηθῆς κανένα,
τὶ θὰ παλαίψῃ μὲ πολλοὺς ἐσένα δποιος χτυπήσῃ.
Ξένο μου σὲ ἔχω, καὶ εἶναι δυὸς μαζί μας βασιλιάδες·
δὲ Ἀντίνος κι ὁ Εὑδρύμαχος, ἀντρες καὶ οἵ δυὸς μὲ γνώση.»

Αὐτὰ λεγε δὲ Τηλέμαχος, καὶ συφωνοῦσαν δῆλοι·
κι δὲ Ὁδυσσέας τὴ γύμνια του μὲ τὰ κουρέλια δένει,
καὶ δείχνει τότες τὰ δημορφα καὶ τὰ παχιὰ μεριά του.
καὶ φάνηκαν τὰ διάπλατα τὰ στήθια του καὶ οἱ δημοι,
καὶ τὰ βραχιόνια τὰ γερά· ξυγώνει καὶ ἡ Παλλάδα
σιμά, καὶ τὸ βασιλικὸ κορυμί του μεγαλώνει.

Θαμάσανε κι ἀπόμειναν τότε οἱ μνηστῆρες δῆλοι,
καὶ γύριζε ξνας καὶ ἔλεγε τὸν πλαγινὸ κοιτώντας·

«Καὶ τί κακὸ ποὺ γύρειψε νὰ πάθῃ δὲ Καιφοῖρος·

Γιὰ δὲς μερὶ ποὺ κρύβανε τοῦ γέρου τὰ κουρέλια,

Αὗτὰ εἶπαν, καὶ ταράχτηκε μέσα ἡ καρδιὰ τοῦ Ἰησοῦ.

“Ομως ἀφοῦ τὸν ἔζωσαν, τὸν φέραν τὰ κοπέλλια
μὲ τὸ στανιό, τὶ σύγκομος τρεμούλιαζε απ’ τὸ φόβο.

Κι δ’ Ἀντίνος τονὲ μάλωσε κι δνόμασέ τον κ’ εἶπε

«Καὶ νὰ μὴν εἶχες γεννῆθη, βουβάλι φουσκωμένα,
ποὺ αὐτὸν ἐσὺ τὸν ἄνθρωπο φοβᾶσαι καὶ τρομάζεις,
τὸ γέρο, κι ἀς τὸν ἔφαγαν τὰ βάσανα ποὺ τοῦρθαν.

Μὰ ἔγω ἔνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι αὐτὸ ποὺ πῶ θὰ γίνη.

“Α σὲ καταπονέσῃ αὐτός, καὶ βγῆ πιὸ παληκάρι,
θενὰ σὲ στεῖλω στὴ στεριὰ μὲ μελανὸ καράβι,
στὸ βασιλέα τὸν Ἐχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη,
μύτη κι αὐτιὰ νὰ κόψῃ σου μ’ ἀλύπητο μαχαίρι,

καὶ βγάζοντάς σου τὰ κρυφὰ τὰ φένη ωμὰ στοὺς σκύλους.”

Εἶπε, κ’ ἐκεῖνον πιώτερη τὸν ἔπιασε τρομάρα,
στὴ μέση σὰν τὸν ἔφερον. Τότες οἱ δυὸ τὰ χέρια
σηκώσανε, κι ἀνάδευε στὸ νοῦ τους ὁ Ὄδυσσεας,

νὰ τὸν χτυπήσῃ, ποὺ νεκρὸς στὸν τόπο ἐκεῖ νὰ μείνῃ,
ἢ μ’ ἔνα βάρεμα ἀλαφόδ νὰ τονὲ στρώσῃ χάμου.

Καὶ συλλογιώντας ἔκρινε πιὸ φρόνιμο πῶς εἶταν
νὰ δώσῃ βάρεμα ἀλαφόδ, μὴν τονὲ νοιώσουν οἱ ἄλλοι.

Σηκώνουν χέρι, καὶ χτυπάει στὸν δεξιὸν ώμο δ’ Ἰησος
Στὸ ζενίχι κι δ’ Δυσσέας χτυπάει, κατὰ ταῦτὶ ἀποκάτου,
καὶ μέσα σπάει τὰ κόκκαλα καὶ κόκκινο αἷμα τρέχει

ἀπὸ τὸ στόμα. Βόγγησε κ’ ἐπεσε χάμου δ’ Ἰησος,
τὰ δόντιά τριζοντας καθὼς τὰ χώματα κλωτσοῦσε.

Σηκώσανε τὰ χέρια τους οἱ ἔλαμποι μνηστῆρες,
κι ἀπὸ τὰ γέλοια ἀπέθαναν. Τὸν παίρνει ἀπὸ τὸ πόδι,
καὶ μέσ’ ἀπὸ τὸ πρόθυρο καταόξω σέρνοντάς του,

ὁ Ὄδυσσεας τὸν ἔφερε στῶν παλατιῶν τὶς θύρες
καὶ γέρνοντάς του στῆς αὐλῆς τὸν τοῦχο, κάθιστε του,
οαδὸν στὸ χέρι τοῦβαλε, καὶ φώναξέ τον κ’ εἶπε:

«Κάθου αὐτοῦ τώρα, τὰ σκυλιὰ νὰ διώγνῃς καὶ τοὺς χοίρους,
καὶ μὴ μοῦ βγαίνῃς φύλακας τῶν ξένων καὶ ζητιάνων,
χαμένε, πιὸ χειρότερα γιὰ νὰ μὴ σοῦρθουν πάθια.»

Αὕτα εἶτε, καὶ παλιὸν τορβά γεμάτο τρῦπες ρίχτει
στοὺς ὕμους του, μὲ πρόστυχο σκοινί, γιὰ κρεμαστῆρι,
καὶ στὸ κατεύφλι γύρισε καὶ κάθησε. Κ’ οἱ ἄλλοι

μὲ γέλοια μπήκανε πολλὰ καὶ τονὲ προσμιλοῦσαν·

«Ο Δίας κ^αρος ἀθάνατοι νὰ σοῦ χαρίζουν, ξένε,
ὅτι ἐσὺ πιώτερο ποθεῖς, κι δ^ητι ζητάει ή καρδιά σου,
ποὺ ἐτοῦτον τὸν ἀχόρταγο νὰ τρέχῃ δὲν ἀφῆκες
στὴ χώρα μέσα· στὴ στεριά θενὰ σταλθῇ μὲ πλοϊο,
στὸ βασιλέα τὸν Ἐχετο, τοῦ κόσμου ἀδικοπράχτη.»

Εἶπαν· καὶ χάρηκε δὲ λαμπρὸς Δυσσέας στὰ λόγια ἔκεινα.
Κι δ^η Ἀντίνος ἔβαλε τρανὴ μπρός του κοιλιὰ γεμάτη
αἷμα καὶ ξύνγγυ δυὸς ψωμιὰ κι δ^η Ἀμφίνομος τοῦ φέρονται 120
ἀπ^τ τὸ πανέρι, μὲ χουσὸ τὸν χαιρετάει ποτῆρι,
καὶ λέει του· «Γιά σου, ὡς ξένε μας πατέρα, καὶ νὰ σοῦρθουν
καὶ στερνά γιατ^ρ εἰν^τ πολλὰ τὰ βάσανά σου τώρα.»

Καὶ γύρισε δὲ πολύθουλος Δυσσέας κι ἀπάντησε του·

«^τΑμφίνομε, ἀνθρωπος ἐσὺ μοῦ φαίνεσαι μὲ γνώση·
τέτοιο δνομα ἄκουγα λαμπρὸ πῶς είχε κι δὲ γονιός σου,
δὲ πλούσιος κι δὲ καλόκαρδος δὲ Δουλιχιώτης Νίσος·
ἔκείνου λέγεσαι παιδί, καὶ σὰ λεβέντης μοιάζεις.

Καὶ τώρα λόγο θὰ σοῦ πῶ, ποὺ ἐσὺ καλάκουσέ του.

‘Απ^τ δσα ζοῦν καὶ σέρνουνται πάνω στὴ γῆς, κανένα
ἀπ^τ τὸ θνητὸ πιὸ ἀδύναμο δὲ βρίσκεται ἄλλο πλάσμα. 180

“Οσο βασιτέται, κ^αρος θεοὶ καλοτυχιὰ τοῦ δίνουν,
θαρρεῖ πῶς δὲν μπορεῖ κακὸ στὸν κόσμο πιὰ νὰ πάθῃ
ἄν διμως οἱ μακαριστοὶ θεοὶ τοῦ φέρουν λῆπτες,
τότες κι ἀθέλητα μπορεῖ καὶ τὶς βαστάει ή καρδιά του.
Τι ἄλλαζει τῶν θνητῶν δὲ νοῦς κι αὐτὸς κατὰ τὴ μέρα,
ποὺ τοὺς χαρίζει τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων δὲ πατέρας.
Θάχα κ^αρος ἔγω καλοτυχίες καὶ πλούτια μὲς στὸν κόσμο,
μὰ μύριες ἐπραξα ἀνομιες μὲ τῆς ἀντρειᾶς τὴν τόλμη,
κι ἀπὸ τὴν πίστη τὴν πολλὴ σὲ ἀδέοφια καὶ πατέρα. 140

Λοιπὸν ποτές του τὸ ἀδικο νὰ μὴ ζητάῃ κανένας,
μόν^τ ἀς τὰ χαίρεται ήσυχα δσα οἱ θεοὶ τοῦ δίνουν.

Καὶ τώρα βλέπω τὶ ἀνομιες σοφίζουνται οἱ μνηστῆρες,
ποὺ καταλοῦν τὰ χτήματα, καὶ βρίζουν τὴ γυναικά
ἔκείνου, ποὺ θαρρῶ μακριὰ ἀπὸ φίλους καὶ πατρίδα
δὲ βρίσκεταιν καὶ μάλιστα κοντά^τ ναι^τ ἐσένα τότες
θεὸς ἀς φέρῃ σπίτι σου, νὰ μὴν τὸν ἀντικρύσης
τὴν ὕδα ποὺ στὴν ποθητὴ πατρίδα του γυρίσῃ·
τὶ στὸ παλάτι του ἄμα αὐτὸς πατήσῃ. δίχως αἴμα

σεῦ λέω πὼς δὲ θὰ χωριστοῦν ἔκεινος κ' οἱ μνηστῆρες.» 150

Αὐτὰ εἴπε, καὶ σὰν ἔσταξε κ' ἥπτε κρασὶ καὶ φράνθη,
ἔσταθμεσε στοῦ βασιλιᾶ τὰ χέρια τὸ ποτήρι.

Τότες αὐτὸς βαριόκαρδος περπάτας μὲς στὸν πύργο,
σκυμμένο τὸ κεφάλι του, γιατὶ κακὸ φοβόταν.

Μὰ κ' ἔτσι δὲν τὸν ἔφυγε τὸ χάρο· τὶ ή Παλλάδα
μὲ τοῦπλο τοῦ Τηλέμαχου τὸν ἔκαμε νὰ πέσῃ·
καὶ πῆγε ἔσταθμεσε στὸ θρόνο ποὺ είχε ἀφῆσει

Τότες τῆς ἔβαιλε στὸ νοῦ ή θεὰ ή γαλανομάτα,
τῆς φρόνιμης βασίλισσας καὶ κόρης τοῦ Ἰκαρίου,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῇ, κ' ἐλπίδα στὴν ψυχὴ τους 160
νὰ φέρῃ μεγαλύτερη, καὶ λατρευτὴ νὰ γίνῃ
στὸ γιό της καὶ στὸν ἄντρα της περσότερο ἀπὸ πρῶτα.
Καὶ λαφρογέλασε ἄκαρδα, καὶ στὴν κελάρισσα εἴπε·

«Θέλει, Εὔρυνόμη, ὅσο ἄλλοτες δὲν ἥθελε ή καρδιά μου,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες νὰ φανῶ, κι ἀς εἰν' καὶ μισητοί μου,
καὶ στὸ παιδάκι μου νὰ πῶ δυὸ λόγια γιὰ καλό του,
νὰ μὴν πολυξανοίγεται μὲ τοὺς κακοὺς μνηστῆρες,
ποὺ πάντα τοῦ γλυκομιλοῦν, μὰ κρύβει μαῦρα ὁ νοῦς τους.»

Καὶ τότες ή κελάρισσα τῆς εἴπε ή Εὔρυνόμη· 170
«Καλὰ καὶ συσταζούμενα τὰ λές αὐτά, παιδί μου,
κι ἄμε τοῦ γιοῦ σου νὰ τὰ πῆς, κουφὰ μὴν τὰ φυλάγης
μὰ νίψου πρῶτα, κι ἀλειψε τὴν δύη σου μὲ λάδι,
μὴν ἔρχεσαι μὲ πρόσωπο θαμπὸ καὶ δακρυσμένο,
τ' εἶναι κακὸ νὰ φαίνεσαι πάντα γιομάτη πίκρα,
τώρα δὰ ποὺ ἄντρας γένηκε, στοὺς θεοὺς καθὼς τὸ εὐκόσουν,
μιὰ μέρα νὰ τὸν ἀξιωθῆς μὲ γένεια φυτρωμένα.»

Κ' ή Πηγελόπη η φρόνιμη γύρισε τότες κ' εἴπε·
«Ἀν καὶ πονῆς με, ὅμως αὐτὰ μὴ μοῦ τὰ λές, καλή μου,
ἔγῳ μαθὲς νὰ νίβουμαι, τὴν δύη μου νἀλείβω·
τὶ ἐμένα οἱ θεοὶ οἱ ἀθάνατοι τὰ κάλλη μοῦ ἀφανίσαν, 180
ἀφότου ἔκεινος ἔφυγε μὲ τὰ βαθιὰ καράβια.

Μόνε τῆς Ἰπποδάμειας πὲς καὶ τῆς Αὐτονόης,
νᾶρθουν νὰ μὲ παραπταθοῦν μὲς στὸ παλάτι οἱ δυό τους,
τὶ ντρέπουμαι μονάχη μου νὰ πάω στοὺς ἄντρες μέσα.»

Εἴπε, καὶ διάβηκε ή γριὰ πομέσα ἀπ' τὸ παλάτι,
νὰ πάῃ νὰ δώσῃ μήνημα τῷ γυναικῶνε νᾶρθουν.

Τότε ἄλλο συλλογίστηκε ή θεὰ ή γαλανομάτα·

Α. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, Ὁμήρου Ὁδύσσεια. Ἐκδ. 1η

μὲ θανο γλυκὸ περέχυσε τοῦ Ἰκάριου τὴν κόρην,
καὶ πλάγιασε, κοιμήθηκε, καὶ λύθηκαν οἱ δόμοι τῆς
καθὼς κοιτότανε· καὶ ἦ θεὰ μὲ δῶρα τὴν στολίζει
ἀθάνατα, ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ θωράντας νὰ θαμάζουν.

190

Καὶ πρῶτα ἀμάραντη δύορφια στὴν δψη τῆς ἀπλώνει,
σὰν τῆς ὕδριοστεφάνωτης τὴν δυορφιὰ Κυθέρειας,
στὸν ἔφωτιάρικο χορὸ σὰν μπαίνη τῶν Χαρίτων·
τὴν ἔκαμε καὶ πιὸ ἀψηλή, καὶ πιὸ τρανὴ στὴν δψη,
κι ἀπὸ τὸ κοφτὸ τὸ φιλντισὶ πιὸ λαμπερὴ καὶ πιὸ ἀσπορη.
Αὐτὰ σὰν ἔκαμε, ἔψυγε ἦ θεὰ ἡ γαλανομάτα·
κι ἀπὸ τὸ παλάτι φτάσανε οἱ ἀσπροχεροῦσες βάγιες,
κι ἀπὸ τὸν κατάγλυκο ὑπνὸ τῆς τὴν ἕύπνησε ἡ φωνή τους.
Τὴν δψη μὲ τὰ χέρια τῆς ἔτριψε τότες, καὶ εἶπε·

200

«Υπνος ποὺ μῷ ἥβρε μαλακὸς τὴν κακοπαθιασμένη.
Μακάρι τέτοιο θάνατο νὰ μοῦδινε ἡ παρθένα
ἡ Ἀρτεμη, ποὺ δλοζωῆς στὰ δάκρια νὰ μὴ λυώνω,
τὶς χάρες τὶς ἀρίθμητες ποθώντας τοῦ ἀκριβοῦ μου
τοῦ ἀντρός, ποὺ ἀπὸ δλους εἴτανε τοὺς Ἀχαιοὺς δ πρῶτος.»

Αὐτὰ σὰν εἶπε, ἀπὸ τὰ λαμπρὰ κατέβηκε τάνωγια,
μόνη τῆς δχι ἀντάμα τῆς δυὸ βάγιες κατεβῆκαν.

Κ ή ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὰ στὸ στῦλο στάθηκε τῆς δουλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὸ πρόσωπο τὸ λαμπερὸ φακιόλι,
μὲ τὶς παραστεκάμενες ἀπὸ τὶς δυὸ πλευθέρες τῆς
Κ ἐκεῖνοι, γλυκοτρέμουντας ἀπὸ τὴν πολλὴ λαχτάρα,
εύκόταν τὴν ἀγάπη τῆς μιὰ μέρα νὰ χαροῦνε.

210

Καὶ τότες αὐτὴ μίλησε τοῦ ἀκριβογιοῦ τῆς, καὶ εἶπε

«Σοῦψυγε δ νοῦς, Τηλέμαχε, καὶ λογισμὸ δὲν ἔχεις.
Παιδὶ σὰν εἴσουν, πιώτερα σοφίζουνταν δ νοῦς σου·
καὶ τώρα ποὺ μεγάλωσες, καὶ παληκάρι γίνης,
κι δποιος τηράει τὴν δύορφια καὶ τὴν κορμοστασιά σου
θὰ πῇ πῶς εἴσαι ἀρχόντου γιός, δμως δὲν ἔχεις τώρα
τὰ φρένα σου σὰν ἄλλοτες, καὶ λείπει δ λογισμός σου.

220

Δές, πῶς αὐτὸ τὸ κάμωμα μὲς στὸ παλάτι ἀφῆκες
νὰ γίνῃ· ξένος ἀξαφνα νὰ κακοπάθῃ δμπρός σου.

Μὰ διν πάθαινε μαθὲς κι αὐτὸς ποὺ κάθεται ἐκεὶ τώρα,
παρόμοιο μεταχείρισμα σκληρὸ μὲς στὸ παλάτι,
κόση ἀτιμιά, καὶ τί ντροπὴ σ' δλον τὸν κόσμο θάχες.»

Κι δ γνωστικὸς Τηλέμαχος γυρίζει καὶ τῆς κρένες
 « Δὲν τὸ παραξενεύουμαι, μαννοῦλα, ποὺ χολώνεις
 μὰ δλα στὸ νοῦ μου τάχω ἐγώ, κι δλα τὰ ξεδιαλύνω,
 καὶ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακό, τὶ πιὰ μωρὸ δὲν εἶμαι.
 » Όμως σωστὰ τὸ καθετὶς δὲ δύνεμαι νὰ κρίνω,
 τὶ ἄλλος ἐδῶ κι ἄλλος ἐκεῖ τὰ φρένα μου σαστίζουν,
 αὐτοὶ ἐδῶ οἵ κακόβουλοι, κ' ἐγὼ βοηθοὺς δὲν ἔχω.
 » Ως τόσο σὰν ποὺ θέλανε δὲν τέλειωσε τοῦ ξένου
 καὶ τοῦ Ἱρού ἡ μάχη· πιὸ γερὸς καὶ δυνατὸς δὲ ξένος.
 » Αχ, Δία πατέρα, κι Ἀθηνᾶ, κι Ἀπόλλωνα, ἀς μποροῦσα
 νὰ δῶ μὲς στὰ παλάτια μας ἐτούτους τοὺς μνηστῆρες
 νὰ γέροντον τὰ κεφάλια τους πεσμένοι ἄλλοι ἐδῶ μέσα,
 ἄλλοι παρόξω στὴν αὐλή, κορμιὰ παραλυμένα,
 καθὼς κι ὁ Ἱρος κάθεται κεῖ στῆς αὐλῆς τὴ θύρα,
 καὶ γέρνει τὸ κεφάλι του σὰ νάταν μεθυσμένος,
 κι δρθιος στὰ πόδια νὰ σταθῇ δὲ δύνεται, καὶ μήτε
 νὰ σύρῃ πίσω σπίτι του, κορμὶ παραλυμένο.»

230

Αὗτὰ λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἔκεινοι ἀνάμεσό τους
 καὶ μίλησε δὲ Εὑρύμαχος τῆς Πηνελόπης κ' εἶπε.

« Ω Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
 ἀν δλοι τοῦ Ἀργους οἵ Ἀχαιοὶ σὲ βλέπανε δωπέρα,
 πιώτεροι θὰ τρωγόπιναν μνηστῆρες στὰ παλάτια
 τἀπόταχο, γιατ' εἰσαι ἐσὺ τῷ γυναικῶν ἡ πρώτη,
 στὸ κάλλος καὶ στάναστημα, καὶ στὰ σωστά σου φρένα.»

240

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε 250
 « Εὑρύμαχε, τὶς χάρες μου, τὰ κάλλη, τὸ κορμί μου,
 τάφανισαν οἱ ἀθύνατοι, στὴν Τρωάδα σὰν κινήσαν
 οἱ Ἀργίτες, καὶ μ' αὐτοὺς μαζὶ κι ὁ ἀντρας μου δὲ Δυσσέας
 » Εκεῖνος ἀν ἐρχότανε τὴ ζωὴ μου νὰ φροντίζῃ,
 πιὸ δοξασμένο καὶ λαμπρὸ θενάταν τένομά μου.
 Τώρα ἔχω λῦπες, τὶ πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα
 » Αχ, τότες ποὺ ἀπ' τὴν ποθητὴ πατρίδα ξεκινοῦσε,
 θυμᾶμαι πώς ἀπ' τὸ δεξὶ μ' ἔπιασε χέρι, κ' εἶπε
 « Γυναίκα, δὲ στοχάζουμαι πώς οἵ φτερόποδοι δλοι
 Ἀχαιοὶ θενὰ γυρίσουνε γεροὶ ἀπὸ τὴν Τρωάδα 260
 τὶ λὲν πώς πολεμόχαροι κ' οἱ Τρωαδίτες ὅνταις,
 κι ἀπὸ κοντάρι ἔρουντε, κι ἀπὸ δοξάρι νοιώθουν
 καὶ σὲ γργύροποδα ἄλογα ἀνεβαίνουν, καὶ τὸν ὅμοιο

260

ἀποφασίζουν μονομιὰς ἄγώνα τοῦ πολέμου.

“Ετσι, δὲν ξέρω ἂν δὲν θεός θάφήσῃ νὰ γυρίσω,
ἢ ἔκει στὴν Τροία ἀν θὰ χαθῶ· καὶ ἐδῶ σὺ νοιάζου τα ὅλα,
τὴ μάννα καὶ τὸν κύρη μου σὰν τώρα φρόντιζέ τους,
ἢ καὶ καλύτερα, δος ὡς βρίσκουμ’ ἔκει στὰ ξένα·
καὶ τοῦ παιδιοῦ μας ἀμα δῆς τὰ γένεια νὰ φυτρώνουν,
τότε ἀφησε τὸ σπίτι σου, πάρε δύοιον θέλεις ἄντρα.» 270

“Εκεῖνος τέτοια μούλεγε, κι ὅλα τελιοῦνται τώρα,
καὶ ἡ νύχτα δὲ θάργηση πιὰ τοῦ μαύρου γάμου ἐμένα,
τῆς ἔρημης, ποὺ μοῦ τδούσισε τὸ οἰζικό μου δὲ Δίας.
Μὰ κι ἄλλος πόνος φοβερὸς ἀγγίζει τὴν καρδιά μου·
τέτοιες δὲν είχαν ἄλλοτες συνήθειες οἵ μνηστῆρες·
ἀρχοντοκόρη ἀν θέλανε νὰ πάρουν ζουλεμένη,
κι ἀνάμεσό τους μάχονταν ποιός νὰ τὴν κάμη νύφη.
βόδια μαζί τους φέρνανε κι ἀρνιὰ καλοθρεμμένα,
γιὰ τοὺς δικοὺς τῆς κορασιᾶς, κι ὥρια τῆς δίναν δῶρα.
μὰ ξένα πλούτια χάρισμα δὲν τρώγανε ποτές τους.» 280

Αὐτὰ εἶπε, κι δὲ πολύπαθος χαιρότανε Ὁδυσσέας,
ποὺ πάσκιζε τὰ δῶρα τους νὰ πάρῃ, καὶ μὲ λόγια
γλυκὰ γλυκὰ τοὺς μάγευε, μὰ δὲ νοῦς της ἄλλα ζήτα.

Κι δὲ Ἀντίνος τοῦ Εὐπείθη δὲν γιὸς ἀπάντησέ της καὶ εἶπε:
«Ω Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρα,
ὅποιος ἐδῶ ἀπ’ τοὺς Ἀχαιοὺς θέλει νὰ φέρνῃ δῶρα,
δέχου τα· δὲν είναι καλὸ χαρίσματα νάρνιέσαι·
μὰ ἐμεῖς μήτε στὰ χτήματα, μήτε κι ἄλλοῦ δὲν πᾶμε,
ποὺ νὰ διαλέξῃς ἄντρα σου τῶν Ἀχαιῶν τὸν πρῶτο.»

Αὐτά πε δὲ Ἀντίνος, κι ἀρεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους, 290
καὶ ἔστειλαν ὅλοι κήρυκα τὰ δῶρα νὰ τοὺς φέρῃ.
Τοῦ Ἀντίνου πέπλο φέρανε πανώριο καὶ μεγάλο,
καὶ πλουμιστό, μὲ δώδεκα μαλαματένιες κόπτες
ποὺ στὰ θηλύκια ταίριαζαν τὰ διμορφολυγισμένα.
Τοῦ Εὑρύμαχου περίτεχνη τοῦ φέραν δίλυσίδα,
κεχριμπαρένια καὶ χρυσή, ποὺ ἔφεγγε σὰν τὸν ἥλιο.
Οἱ δοῦλοι τοῦ Εὑρυδάμαντα δυὸ σκουλαρίκια φέραν,
μὲ τρία σὰ μοῦρα, ὀλόλαμπρα, πετράδια τὸ καθένα.
Κι δὲ βασιλέας δὲ Πείσαντρος, δὲ γιὸς τοῦ Πολυχτόρου,
δῶρο ἔστειλε πανόμορφο σφανταχτερὸ γιορντάνι.
“Ομοια καὶ οἵ ἄλλοι οἵ Ἀχαιοὶ προσφέρνανε στολίδια. 300

Κατόπι νή θεία νή δέσποινα στάνωγια της ἀνέβη,
κ' οἱ βάγιες ἀκολούθησαν μὲ τὰ πανώρια δῶρα.

Ἐκεῖνοι πάλε μὲ χοροὺς καὶ μὲ γλυκὰ τραγούδια
γλεντίζανε, προσμένοντας ὁσποὺ νάρθη τὸ βράδυ·
καὶ καθὼς γλεντίζαν τάχηκε τὸ βράδυ.

Στήσαν τότε δυὸ φανοὺς νὰ φέγγουνε, καὶ βάλαν
ξύλα στεγνὰ κι δλόξερα καὶ νιοσκισμένα γύρω,
ποὺ σμίγοντάς τα μὲ δαδιὰ τὰ κράτααν ἀναμμένα
οἱ δοῦλες τοῦ ἀντρειόψυχου Δυσσέα μὲ τὴν ἀράδα.

Σ' αὐτὲς τότε δ πολύβουλος κι δ θεϊκὸς Δυσσέας
μιλῆσε: «Δοῦλες τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὄδυσσέα, ποὺ λείπει
στὰ ξένα χρόνους καὶ καιρούς, ἀμέτε ἐκεῖ ποὺ μνήσκει
ἡ σεβαστὴ ἡ βασίλισσα, καὶ πιάστε ἐκεῖ τὴν ωκεα,
ἢ γνέθετε γιὰ γλέντι της, σιμά της καθισμένες,
καὶ σ' ὅλους τούτους πούναι ἐδῶ μπορῶ καὶ φέγγω ἀτός μου.
Μὰ ἀκόμα κι ἀν προσμένουνε τὴν ὁρια Αὔγοῦλα νάρθη,
δὲ μὲ τρομάζουνε τὶ ἔγω βαστῶ σὲ κάθε κόπο.»

Εἰπε, κ' ἐκεῖνες γέλασαν, κ' εἶδαν ἡ μιὰ τὴν ἄλλη. 320
Μὰ ἡ Μελανθὼ τότε ἀσκημα τοῦ μιλῆσε ἡ διορφούλα,
ποὺ τοῦ Δολίου εἴταν παιδί, μὰ καλανάθρεψε την
ἢ Πηνελόπη, καὶ λαμπρὰ τῆς χάριζε παιχνίδια·
ὅμως τὴν Πηνελόπη αὐτὴ δὲ συμπονοῦσε τώρα,
παρὰ μὲ τὸν Εὐρύμαχο κρυφὲς ἀγάπες εἶχε.

Αὐτὴ τοῦ κακομιλῆσε μὲ πεῖσμα τοῦ Ὄδυσσέα·

«Καημένε ξένε, ποὺ θαρρῶ ξεκουτιασμένος εἰσακ,
δὲν πᾶς μὲς σὲ χαλκιάδικο νὰ κοιμηθῆς, ἢ χάνι,
μόνε ἥρθες καὶ μωρολογᾶς ἐδῶ μὲ τόσο θάρρος,
[σ' αὐτὸὺς τοὺς ἀντρες διμπροστὰ χωρὶς νὰ νοιώθης φόβο; 330
Γιὰ τὸ κρασὶ σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θᾶναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθεσαι καὶ μᾶς λαλεῖς τοῦ βρόντου].
Ἡ καμαρώνεις ποὺ ἔρριξες τὸν Ἱρο τὸ ζητιάνο;
Κοίτα μὴν ἄλλος ἔξαφνα καλύτερός του σούρθη,
καὶ μὲ τάντοίκια χέρια του τὰ καύκαλα σοῦ σπάσῃ,
καὶ βουτημένο στὰ αἷματα σὲ διώξῃ ἀπ' τὸ παλάτι.»

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας την δ ὡργας δ Ὄδυσσέας
«Θὰ τρέξω, τοῦ Τηλέμαχου νὰ τὰ μηνήσω, ὃ σκύλλα,
αὐτὰ ποὺ λέσ, νάρθη μεμιὰς κομμάτια νὰ σὲ κόψῃ.»

Μ' αὐτὰ τὰ λόγια δείλιασαν ἀμέσως οἱ γυναικες, 340

τοὺς κόπησαν τὰ ἡπατα, καὶ σκόρπισαν καὶ φύγαν περίτρομες, τὶ πίστευαν πῶς εἴπε τὴν ἀλήθεια.

Στοὺς ἀναμμένους τοὺς φανοὺς στάθηκε τότε ἐκεῖνος νὰ φέγγῃ, καὶ στὸ πρόσωπο θωροῦσε τὸν καθέναν, μὰ ἄλλα στὸ νοῦ του γύριζε, ποὺ ἀτέλεστα δὲ μεῖναν.

Κ³ ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἄφηνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες νὰ παύουν τὴν κακογλωσσιά, γιὰ νὰ κατέβῃ δ πόνος ἀκόμα πιὸ βαθύτερα στοῦ Ὁδυσσέα τὰ σπλάχνα. Καὶ πρῶτος δ Ἐνδύμαχος, δ γόνος τοῦ Πολύβου, τὸν Ὁδυσσέα πείραζε, γιὰ νὰ γελοῦν οἱ φίλοι·

«Ἀκοῦτε με, ὃ τῆς δοξαστῆς βασιλισσας μνηστῆρες, τὰ ὅσα μέσα μου ἀγριωκῷ νὰ σᾶς τὰ φανερώσω. Δὲν ἥρθε αὐτὸς χωρὶς βουλὴ θεοῦ μὲς στὸ παλάτι τοῦ Ὁδυσσέα· σὰν τὰ δρδιὰ κ³ ἡ κεφαλή του φέγγει, τὶ ἀπάνω της δὲν ἔμεινε μικρὴ ἢ μεγάλη τρίχα.»

Καὶ τοῦ Ὁδυσσέα κουβέντιασε, τοῦ καστροπολεμίτη· «Θάρχόσουν τάχα ἀργάτης μου, ἢ σὲ ζητοῦσα, ὃ ξένε, σὲ κάποιαν ἄκρη χωραφιῶν, μὲ πλεορωμή, νὰ φέρονται λιθάρια γιὰ τοὺς φράγκτες μου, καὶ δέντρα νὰ φυτεύῃς: Ἐκεὶ θροφὴ θὰ σοῦδινα, καὶ μὲ τὸ παραπάνω, καὶ θάχες καὶ φορέματα, καὶ τὰ ποδήματά σου. Μὰ τώρα ποὺ κακόμαθες, δουλειὰ δὲ θὲς νὰ πιάσῃς, μόνε σ³ ἀρέσει σὲ χωριὰ νὰ σέρνεσαι καὶ χῶρες, νὰ θρέψῃς μὲ τὴ διακονιὰ τὴ λαίμαργη κοιλιά σου.»

Καὶ γύρισε δ πολύβουλος Δυσσέας κι ἀπολογήθη· «Ἡθελ³ ἀλήθεια στὴ δουλειὰ νὰ παραβγοῦμε οἱ δυό μας τὴν ἄνοιξη, ὃ Ενδύμαχε, ποὺ μεγαλώνει ἡ μέρα, πὰς στὸ γρασίδι νὰ κρατῶ καλόγερτο δρεπάνι, παρόμοιο νὰ κρατᾶς κ³ ἐσύ, καὶ νὰ δοκιμαστοῦμε, ὡς τὸ σκοτάδι νηστικοί, καὶ νᾶχῃ ἐκεῖ χορτάρι.»

«Η καὶ δυὸ βόδια ἀν ἔβρισκα λαμπρὰ νὰ κινηθεοῦσα, μεγάλα καὶ βασταγερά, γρασίδι χορτασμένα, διμήλικα, συνταιριαστά, μὲ δύναμη περίσσια, ποὺ δ κάθε σβῶλος τῆς σποριᾶς νὰ πέφτῃ ὁμπρὸς στάλετοι, θὰ μ³ ἔβλεπες πῶς θάνοιγα ταῦλάκι πέρα ὡς πέρα. Κι ἀν ἀπὸ κάπου πόλεμο σήκωνε δ γιὸς τοῦ Κρόνου σήμερα, κ³ είχα ἀσπίδα ἐγώ, καὶ δυὸ μαζὶ κοντάρια, κι ὀλόχαλκο περίκρανο στὴν κεφαλὴ ἀρμοσμένο,

350

360

370

μὲς στοὺς προμάχους θᾶβλεπες ἐμένα πρῶτο πρῶτο,
καὶ δὲ θὰ κατηγόρεις με ποτὲς γιὰ τὴν κοιλιά μου.
Μὰ εἶσαι κακόβουλος ἐσύ, κ' εἶναι σκληρὴ ἡ καρδιά σου
κι ὅμως μεγάλος καὶ πολὺς φαντάζεσαι πῶς εἶσαι,
θὰ καὶ μὲ λίγους σμίγεσαι, καὶ τούτους ὅχι ἀντρείους,
ἀνίσως στὴν πατρίδα του γυρίσῃ ὁ Ὁδυσσέας,
οἱ θύρες οἵ τετράπλατες διμπρός σου θὰ στενέψουν,
θὰ φεύγῃς ἀπὸ τὰ πρόθυρα νὰ τιναχτῆς στοὺς δρόμους.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρύτερα ὁ Εὑρύμαχος χολιάζει,
κι ἀγριοκοιτώντας τὸν λαλεῖ μὲ φτερωμένα λόγια.

«Κακὰ θὰ πάθης μὰ τὸ ναὶ, παλιάνθρωπε, ἀπὸ μένα,
πὸν διμπρὸς σ' αὐτοὺς μωρολογᾶς χωρὶς νὰ νοιώθῃς φόβον·
γιὰ τὸ κρασὶ σὲ ζάλισε, γιὰ τέτοια πάντα θὰναι
τὰ φρένα σου, καὶ κάθεσαι καὶ μοῦ λαλεῖς τοῦ βρόντου.
«Η καμαρώνεις ποὺ ἔρριξες τὸν Ἱρο τὸ ζητιάνο;»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὀδραῖε σκαμνί καὶ τότες ὁ Ὁδυσσέας
φοβήθηκε καὶ κάθησε στοῦ Ἀμφίνομου τὸ γόνα:
καὶ κτύπησε ὁ Εὑρύμαχος πὰς στὸ δεξὶ τὸ χέρι
τὸν κεραστή καὶ μὲ βουητὸ κυλίστηκε ὁ προκύτης,
κι αὐτὸς ἀνάμεσα ἔπεσε στὰ χώματα βογγώντας.
Καὶ οἱ ἄλλοι στὰ βαθιόσκιωτα παλάτια ὅχλαλοοῦσαν
κι ἀπὸ αὐτοὺς κάποιος ἔλεγε τηρώντας πλαγινό του·

«Νᾶχε χαθῆ στὴν ἔρημια πρὶν ἔρθῃ αὐτὸς ὁ ἔένος,
δὲ θενὰ σήκωνε μαθὲς τέτοια βουηὴ ἐδωπέρα.
Καὶ τώρα λογοφέρονυμε γιὰ ζήτουλους, καὶ γλύκα
δὲν ἔχουν τὰ τραπέζια μας, μόν' τὸ κακὸ πρωτεύει.»

Καὶ τότες ὁ Τηλέμαχος τοὺς ἔλεγε ὁ λεβέντης:
«Κακότυχοι, φρενιάζετε, καὶ δὲν μπορεῖ πιὰ ὁ νοῦς σας
μηδὲ πιοτὸ μηδὲ φαῖ νὰ κρύψῃ θεὸς σᾶς σπρώχνει
Τώρα ποὺ καλοφάγατε, στὸ σπίτι σας καθένας
ἀμέτε καὶ συχάζετε δὲ διώχνω ἐγὼ κανέναν.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ δαγκάνοντας τὰ χείλη τους ἐκεῖνοι,
θαμάζαν τὸν Τηλέμαχο, πόσο ἀνοιχτὰ μιλοῦσε.
Καὶ τότες δὲ Ἀμφίνομος ἔαγόρεψε τους κ' εἶπε,
δὲ δοξαστὸς τοῦ Νίσου γιὸς καὶ τοῦ Ἀρήτου ἀγγόνι·
«Παιδιά, σὰ μᾶς μιλοῦν σωστά, δὲν πρέπει ἐμεῖς ἀγνάντια·
λαλώντας νὰ θυμώνονυμε καὶ νὰ λογομαχοῦμε.
Τὸν ἔένο μὴν τὸν βρῖζετε, μήτε κανέναν ἄλλον

ἀπὸ τοὺς δούλους τοῦ θεϊκοῦ Δυσσέα στὰ παλάτια,
Μόν' ἀφ ἀρχίσῃ δὲ κεραστής, καὶ στάξιμο σὰ γίνῃ,
πηγαίνουμε στὰ σπίτια μας νὰ πέσουμε στὸν ὑπνο-
τὸν ἔνο τὸν ἀφήνουμε στὸν πύργο τοῦ Ὀδυσσέα·
ἴκετη τού δὲ Τηλέμαχος τὸν ἔχει, κι ἀς νοιαστῇ τον.»

420

Ἐίπε, καὶ σὲ δλους εὐλογα τὰ λόγια του φανῆκαν.
Κι δὴ ρωας Μούλιος, κῆρυκας, τοῦ Ἀμφίνομου κοπέλλι,
μὲς στὸ κροντήρι τὸ κρασὶ καλόσμιξε, καὶ σὲ δλους
γύρω τὸ μοίρασε. Κι αὐτοὶ στοὺς ἀθανάτους στάξαν,
καὶ ἡπιαν μελόγλυκο κρασί. Καὶ σάνε στάξαν δλοι,
καὶ ἡπιαν κρασὶ ὅσο ἥθελε ἡ καρδιά τους, ἔκεινησαν
καθένας πρὸς τὸ σπίτι του, νὰ πέσουνε στὸν ὑπνο.

ΡΑΨΩΔΙΑ Τ.

Μὰ στὸ παλάτι δὲ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὀδυσσέας,
μὲ τὴν θεὰ ἀναδεύοντας τὸ φόνο τῶν μνηστήρων,
κι αὐτὰ τοῦ γιοῦ του μῆλησε τὰ φτερωμένα λόγια·

«Ἄναγκη μέσα τάροματα, δὲ Τηλέμαχε, νὰ θέσῃς
κι ὅταν ἔκεινοι θέλοντας νὰ ἔρουν, σὰ ρωτᾶνε,
ἔσù μὲ λόγια μαλακὰ γλυκαποκοίμιζέ τους,
καὶ λέγε τους,—'Απ' τὸν καπνὸ τὰ πῆρα τὶ δὲν εἶναι
σάν ποὺ δὲ Δυσσέας τάρφησε μισεύοντας στὴν Τροία,
μόνε ἡ ἀχνύλα τῆς φωτιᾶς τὰ θόλωσε ἀπὸ τότες.
Μὰ κι ἄλλο μεγαλύτερο βάζει στὸ νοῦ μου δὲ Δίας,
μὴν τύχῃ καὶ σὲ μάλωμα σᾶς οἵτη τὸ μεθῆσι,
καὶ χτυπηθῆτε, κι ἀτιμιὰ στὴν προξενειά σας φέρτε,
γιατὶ μονάχο του τραβάει τὸ σίδερο τὸν ἄντρα.»

Τὸν ἄκουσε δὲ Τηλέμαχος τὸν ἀκριβὸ γονιό του,
καὶ τὴν βιζάστρα Εὑρύκλεια φωνᾶζει, καὶ τῆς κρένει·

«Μὲς στὸ παλάτι κράτα μου τὶς κοπελλίες, δὲ μάννα,
ῶσπου τοῦ κύρη τάροματα στὸ θάλαμο νὰ θέσω,
τὰ ὕδρια, ποὺ τὰ τρώει πολλὴ στὸ σπίτι μας καπνίλα,
ἀπὸ τὰ τότες ποὺ ἔφυγε, καὶ ἔιμουν ἐγὼ παιδάκι.
Θὰ τὰ φυλάξω τῶρα ἔκει ποὺ ἀχνη φωτιᾶς δὲ φτάνει.»

10

20

Καὶ τότες ἡ πανάκριβη τοῦ κρένει παραμάννα·

«Μακάρι, δὲ γιέ μου, νάρχιζες μὲ πονεσιὰ καὶ γνώση
τὸ σπίτι αὐτὸ νὰ νοιάζεσαι καὶ νὰ φυλάχῃς ἀλήθεια.

Μὰ πές μου ὡς τόσο, ποιά τὸ φῶς τῷδα θάρθῃ νὰ φέψῃ,
ποὺ δὲν ἀφήνεις νᾶθηγουνε τὶς δοῦλες νὰ σοῦ φέγγουν;»

Κι ὁ γνωστικὸς Τηλέμαχος ἀπάντησε τῆς κ' εἶπε
«Τεῦτος δὲνος γιατὶ ἀργὸς δὲν τὸ σχωρνῷ νὰ μείνῃ
ὅποιος μοῦ ἀγγίζει τὸ ψωμί, κι ἂς ἥρθε κι ἀπ' τὰ ἔνα.»

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεύλη τῆς δὲ λόγος
καὶ τοῦ καλόχτιστου ἔκλεισε τοῦ παλατιοῦ τὶς θύρες. 30

Τότε δὲ Δυσσέας ἔεκίνησε μὲ τὸ λεβέντη γιό του,
καὶ μέσα κράνη φέρανε, κι ἀφαλωτὲς ἀσπίδες,
καὶ σουβλεὸς κοντάρια. Ὁμηρὸς δὲν Ἄθηνᾶς Παλλάθα
χωνσὸς λυχνάρι κράταγε, ποὺ ἔχουνε φῶς πανώροι.

Κι ἀμέσως δὲ Τηλέμαχος φωνάζει τοῦ γονιοῦ του

«Θάμα ναι αὐτό, πατέρα μου, ποὺ βλέπω ἐδῶ ὅμπροστά μου—
τοιγύρῳ οἱ τοῖχοι τοῦ σπιτιοῦ, τὰ μεσοδόκια τὰ ὕραι,
καὶ τὰ ἔλατένια τὰ δοκιὰ κ' οἱ ἀψηλωμένοι οἱ στῦλοι,
ὅλα ἀνυλάμπουν καὶ χτυποῦν στὰ μάτια μου σὰ φλόγες.
Κάποιος Θεὸς κατέβηκε δῶ μέσα ἀπ' τὰ οὐρανία.» 40

Καὶ γύρισε δὲ πολύθουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένει
«Σώπα, τὸ νοῦ σου βάσταξε, καὶ μὴ φωτᾶς τοῦ κάκου
τέτοια δὲ συνήθεια τῶν θεῶν ποὺ κατοικοῦν τὰ οὐρανία.
Μόνε ἀμε ἐσὺ νάνεπαυτῆς, κ' ἐγὼ ἐδῶ πέρα μνήσκω,
τὶς δοῦλες καὶ τὴ μάννα σου νὰ κάμω νὰ μιλήσουν.
Τὶ καθετὶς μὲ κλάματα θὰ μὲ φωτῆς ἐκείνη.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος ἀπ' τὰ παλάτια βγῆκε,
καὶ μὲ τὴ λάμψη τῷ φανῶν περνάει στὸ θάλαμό του,
ποὺ αὐτοῦ κοιμότανε, γλυκὸς σὰν τοῦ κατέβαινε ὑπνος
πλάγιασθ' ἐκεῖ, καὶ πρόσμενε τῆς χαραυγῆς τὴν ὕρα.
Μὰ στὸ παλάτι δὲ θεϊκὸς ἀπόμεινε Ὅδυσσέας,
μὲ τὴ θεὰ γυρεύοντας τὸ φόνο τῷ μηστήρων. 50

Τότες ἀπὸ τὸ θάλαμο κ' ἡ Πηνελόπη φάνη,
παρόμοια μὲ τὴν Ἄρτεμη καὶ τὴ χουστὴ Ἀφροδίτη.
Φέρανε πλάγι τῆς φωτιᾶς καὶ θέσαν τὸ θρονί της,
ποὺ τορνευτὸ μὲ φύλντισι κι ἀσῆμι τόχε φτιάξει
δὲ μάστορης δὲ Ικμάλιος, μαζὶ μὲ ἀκκουμποπόδι
συνταιριαστό, καὶ μὲ προβειὰ μεγάλη σκεπασμένο·
σ' ἐκεῖνο ἀπάνω δὲν φρόνιμη καθόταν Πηνελόπη.
Ἀπ' τὰ παλάτια πρόβαλαν καὶ δοῦλες ἀσπροχέρες,
ποὺ σήκωσαν τὰ φαγητὰ καὶ τὰ λαμπρὰ τραπέζια,

καὶ τὰ ποτήρια ποὺ ἔπιναν οἱ ἀγέρωχοι μνηστῆρες.

Κ' ἔφειραν χάμου τὶς φωτιὲς ἀπ' τοὺς φανούς, καὶ βάλον
ἄλλα περίσσια ἀπάνω τους ἔνδια γιὰ φῶς καὶ ζέστα.

Τότες ἀρχίζει ἡ Μελανθώ ἔναντι μὲ τὸ Δυσσέα:

*⁹ Ακόμα θὰ μᾶς τυραννῆς, ὃ ἔνει, ἐδῶ τὴ νύχτα,
στὸ σπίτι τριγυρίζοντας, κοπέλλες νὰ ματιάζῃς;
Σοῦ σώνουν, κακορίζεις, τὰ πῶφαγες, καὶ φεύγα.

*¹⁰ Ή τάχα θὲς μὲ τὶς δαυλιὲς νὰ πεταχτῆς στὸ δόρμο;

Καὶ λέει ἀγριοκοιτώντας τὴν ὁ μέγας Ὁδυσσέας

*¹¹ Γιατὶ μὲ τόσο, ἀθεόφοβη, μὲ κατατρέχεις ἄχτι;

Τάχα ποῦμαι ἔτσι δὰ λεόδος καὶ φτωχικὰ ντυμένος,

καὶ βγαίνων καὶ ψωμοζητῶ στῆς πείνας τὴν ἀνάγκη;

Τέτοιοι ὥναι κεῖνοι ποὺ στὴ γῆς γυροῦζουν καὶ ζητᾶνε.

Κ' ἔγω εἴχα σπίτια μιὰ φορὰ στὸν κόσμο, κ' ἦμουν πλούσιω

*¹² εὐτυχισμένος, κ' ἔδινα σ' ἐκείνους ποὺ γυρνοῦσαν,

καὶ γύρευαν, δποιοι εἴτανε, κι ἀπ' δ. τι εἴχαν ἀνάγκη·

καὶ δούλους εἴχα ἀρίθμητους κι ἄλλα καλὰ περίσσια,

ποὺ ἔχουν αὐτοὶ ποὺ καλοζοῦν καὶ ποὺ τοὺς λένε ἀρχόντους.

Μὰ ὁ Δίας ἄλλα θέλησε, καὶ μοῦ τὰ οῷμαξ¹³ δλα.

Κ' ἔσύ, δὸ γυναίκα, κοίταξε μὴ χάσῃς τὴ λαμπράδα

ποὺ σὲ στολίζει ἀνάμεσα σὲ τόσες ἄλλες δοῦλες,

μαζὶ σου ἀν τύχη κι ἔξαφνα χολιάσῃ ἢ δέσποινά σου,

ἢ ἀν ἔρθῃ, σὰν ποὺ ἐλπίζουνε, στὸ Θιάκι ὁ Ὁδυσσέας.

Κι ἀν πάλε ἐκεῖνος χάθηκε καὶ γυρισμὸ δὲν ἔχει,

νά, ὁ γιόκας του δ Τηλέμαχος, μεγάλος μὲ τὴ χάρη

τοῦ Ἀπόλλωνα· δὲ δύνεται νὰ πρᾶξῃ ἐδῶ γυναίκα

κακό, χωρὶς νὰ ξέρῃ αὐτός, τὶ πιὸ παιδὶ δὲν εἶναι.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὰ τὸν ἄκουσε, κι ἀμέσως
τὴν παρακόρη μάλωσε, καὶ φώναξέ της κ' εἰπε:

*¹⁴ Ἀδιάντροπη κι ἀθεόφοβη, τὴ βλέπω σου τὴν κάκια,
ποὺ ἀπάνω στὸ κεφάλι σου θὰ πέσῃ αὐτὴ κατόπι.

Σὰ νὰ μὴ γνώσιες μαθές, μιὰς κι ἄκουγές με τότες,

πῶς μέσα στὸ παλάτι μου ποθοῦσα νὰ φωτήξω

τὸν ἔνο γιὰ τὸν ἀντρα μου, γιατὶ βαρειά χω λύπη.»

Κατόπι τῆς κελάρισσας τῆς Εὐδονύμης κρένει

*¹⁵ Φέρε, Εὐδονύμη, ἐδῶ θρονὶ μὲ τὴν προσειὰ ἀποπάνω,

δὲ ἔνος νὰ καθήσῃ ἔκει, νὰ λέη καὶ νὰ μ' ἀκούγῃ

σὰν τοῦ μιλῶ, τὶ λαχταρῶ νὰ τὸν καλοξετάσω.»

Εἶπε, καὶ ἐκείνη πρόθυμα φέρνει σιμὰ καὶ στήνει
σκαμνὶ καλοπελέκητο, μὲ τὴν προθειὰ ἀποπάνω. 100

Κάθηστ' ἐκεῖ ὁ πολύπαθος καὶ ὁ θεῖος Ὀδυσσέας,
καὶ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη μὲν αὐτὰ τὰ λόγια ἀρχίζει.

«Ξένε, ἐγὼ πρῶτα πρῶτα αὐτὸν θὰ σὲ ωστήξω θέλω·
ποιός εἶσαι ἐσύ, καὶ πούθεν; ποιά ἡ χώρα σου, οἱ γονιοί σου;»

Καὶ γύρισε ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε·
«Γυναῖκα, ἐσένα δὲν μπορεῖ μήτε στῆς γῆς τὴν ἄκρην
ψεγάδι νὰ σοῦ βρῇ θνητός. Ὡς τὰ οὐράνια ἐσένα
πηγαίνει ἡ φήμη σου· ὁ καλὸς παρόμοια βασιλέας
φημίζεται σὰν κυβερνάῃ λαὸν πολὺ καὶ ἀντρεῖο, 110
μὲ δίκιο καὶ θεοφοβιά. Ἡ γῆς του βγάζει στάρι,
τὰ δέντρα φέρνουνε καρπούς, τὰ πρόβατα πληθαίνουν,
χαρίζει ψάρια ἡ θάλασσα, κι δλος ὁ κόσμος ἔχει
καὶ πλούτια καὶ καλοτυχία μὲ τὴν καλοδηγιά του.
Τώρα καὶ ἐμένα ρώταγε στὸ σπίτι σου διτι ἄλλο,
ὅμως πατρίδα καὶ γενιὰ νὰ πῶ μὴ μοῦ γυρεύῃς,
παλιὲς μὴν ἔρθουν θύμησες καὶ μὲ γεμίσουν πόνους,
γιατὶ είμαι πολυστέναχτος. Καὶ μὲς σὲ ξένο σπίτι
δὲν πρέπει νὰ μυρολογῶ καὶ στεναγμούς νὰ βγάζω,
τὶ φρόνιμο τάνεπανο παράπονο δὲν εἴναι, 120
μὴν κάποια δούλα σου, ἢ καὶ ἐσύ, χολώστε καὶ θαρρέψτε
πώς τὸ μεθήσι μὲ ττιασε, καὶ πλημμυρῶ στὰ δάκρυα.»

Καὶ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε·
«Ω ξένε, δῆλες τὶς χάρες μου, τὴν δύμορφιά, τὸ σῶμα,
οἱ ἀθάνατοι μοῦ ἀφάνισαν ἀφότου στὴν Τρωάδα
μὲ τοὺς Ἀχαιοὺς ξεκίνησε δ ἀντρας μου δ Δυσσέας.
Αν τὴ ζωὴ μου ἔχοτανε νὰ διαφεντέψῃ ἐκεῖνος,
καὶ ἡ δόξα μου θὰ πλήθαινε, κι δλα καλὰ θὰ βγαῖναν
τώρα ἔχω πίνκρες· τὶ πολλὰ δεινὰ μοῦ φέρνει ἡ μοῖρα
[Γιατὶ δσοι γύρω στὰ νησιὰ πρωτοστατοῦν ἀρχόντοι,
Δουλίχι, Σάμη, Ζάκυνθο μὲ τὰ δασὰ τὰ δέντρα,
κι δσοι σ' αὐτὸν τὸ λιόλουστο νησί μας λημεριάζουν,
θέλω δὲ θέλω μὲ ζητοῦν, κι δλο χαλνᾶν τὸ βιός μου.]
Γιὰ δαῦτο, μήτε ξένο ἐγώ, καὶ μήτε ἱκέτη ἀκούγω,
μήτε κανένα κήρυκα, τοῦ κόσμου δουλευτάρη,
μόνε μοῦ τοώει τὰ σπλάχνα μου τοῦ Ὀδυσσέα δ πόθος.
Αὗτοὶ γιὰ γάμο βιάζουνται, καὶ ἐγὼ τοὺς πλέχνω δόλους.

Καὶ πρῶτα θεὸς μὲ βοήθησε νὰ σοφιστῶ νὰ στήσω
θεόμακρο στὸν πύργο μου παννί, καὶ νὰ τὸ φάνω,
ψυλόκλωστο κι ἀμέτρητο. Καὶ λέω τους,—Παληκάρια, 140
μνηστῆρες μου, τώρα δὲ λαμπρὸς ποὺ ἀπέθανε Ὁδυσσέας
μὴ βιάζετε τὸ γάμο μου, γιὰ νάποσώσω πρῶτα
τὸ παννικό, νὰ μὴ χαθοῦν τὰ νήματα τοῦ κάκου,
ποὺ τῷχω γιὰ τὸ σάβαντο τοῦ ἥρωα τοῦ Λαέρτη,
σὰν ἔρθῃ δὲ κορμοτεντωτῆς δὲ χάρος καὶ τὸν πάοη,
μπάς καὶ καμιὰ τῶν Ἀχαιῶν κερὰ μὲ ψεγαδιάσῃ,
σὰν κοίτεται ἀσαβάνωτος, πούταν καὶ τόσο πλούσιος.
Αὐτὰ εἶπα, καὶ οἱ λεβέντικες τὰ δέχτηκαν ψυχές τους.
Λοιπόν, τὶς μέρες ἔφαινα τὸ θεόμακρο παννί μου,
τὴ νύχτα διμως τὸ ἔφεραντα σὰν ἔφερονταν τὰ φῶτα. 150
Τοεῖς χρόνους τοὺς κυρφόπαιζα, καὶ ἔτσι τοὺς ἔπειθα δλους
μὰ οἱ ἐποχὲς σὰν ἔφεραν τὸν τέταρτο τὸ χρόνο,
καὶ τὰ φεγγάρια χάνονταν, καὶ πλήθαιναν οἱ μέρες,
οἱ δοῦλες, σκύλες ἄπονες, μὲ πρόδωσαν, καὶ ἐκεῖνοι
ἥρθαν καὶ μὲ ἔπιασαν ἐδῶ, καὶ μοῦ βαριομιλῆσαν.
Καὶ τότες πιὰ μὲ τὸ στανιὸ τὸ τέλειωσα ἀπὸ ἀνάγκη.
Μήτ' ἀπὸ γάμο γλυτωμὸ δὲ βλέπω τώρα, μήτε
ἄλλον πιὰ τρόπο στὴν παντρεὶα μὲ σπρώχνουν οἱ γονιοί μου
κι δὲ γιός μου, βλέποντας τὸ βιὸς ποὺ τρῶν αὐτοί, σκυλλιάζει,
τὶ τώρα ποὺ ἀντρας ἔγινε καὶ νοιώθει, θὰ φροντίζῃ 160
τὸ σπίτι του σὰν ἄνθρωπος ποὺ τὸν τιμάει δὲ Δίας.
«Ως τόσο λέγε μου καὶ ἐσὺ τὴ φύτρα, τὴ γενιά σου
δὲ θᾶσαι ἀπὸ τοῦ παραμυθιοῦ τὸ δρὸν καὶ τὸ λιθάρι.»

Καὶ γύρισε δὲ πολύθουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:
«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ θεϊκοῦ Ὁδυσσέα,
ὅς πότε ἐσὺ θενὰ ζητᾶς νὰ μάθης τὴ γενιά μου;
Μὰ θὰ στὴν πῶ, καὶ πιώτερος ἂς γίνεται δὲ καημός μου
αὐτῇ ναι ἡ τύχη τοῦ θνητοῦ ποὺ λείπει ἀπὸ τὴν πατρίδα
τόσον καιρό, δοσο βούσκουμαι καὶ ἐγὼ ἔνιτεμένος,
καὶ τυραννιέται σὲ πολλὲς γυρνώντας πολιτεῖες. 170
Ομως καὶ πάλε θὰ σὸ τὸ πῶ τὸ ποὺ ωτᾶς νὰ μάθης.
Είναι μιὰ γῆς κατάμεσα τοῦ μελανοῦ πελάγου,
ἡ Κρήτη, ἡ ὥρια καὶ ἡ παχειὰ καὶ ἡ τριγυρολουσμένη.
Κατοίκους ἔχει ἀριθμητους, καὶ χῶρες ἐνενήντα.
Κάθε λαὸς καὶ ἡ γλῶσσα του. Ζοῦν Ἀχαιοὶ στὸν τόπο,

ζοῦνε νησιῶτες Κρητικοί, παληκαριᾶς ἔφετέρια,
καὶ Κύδωνες, καὶ Δωρικοί, καὶ Πελασγοὶ λεβέντες.
Κ" εἰν" ἡ Κνωσό, χώρα τρανή, ποὺ δ Μίνωας τοῦ μεγάλου
τοῦ Δία σύντροφος ἐννιᾶ, κ" ἐννιὰ κυβέρνας χρόνους,
τοῦ Δευκαλίωνα δ γονιός, τοῦ ἀντρόψυχου γονιοῦ μου, 180
ποὺ ἔξὸν ἐμένα, γέννησε τὸ ωήγα Ἰδομενέα.
Στὸ Ἱλιο αὐτὸς ἀκλούθησε τοὺς δυὸ τοῦ Ἀτρέα γόνους
μὲ τὰ καράβια του. Αἴθωνας ἐμένα τόνομά μου,
κ" ἔγω δ νεώτερος, αὐτὸς καλύτερος καὶ ποδῶτος.
Ἐκεῖ εἶδα τὸ Δυσσέα ἐγώ, καὶ ἔνοφίλεψά τον,
τὶ τοῦ ἀνέμου ἡ μάνητα τὸν πέταξε στὴν Κρήτη,
στὴν Τροία καθὼς ἀρμένιζε, λοξὰ ἀπὸ τὸ Μαλέα,
κ" ἥρθε στὴν Ἀμνισό, κοντὰ στῆς Εἰλειθύιας τὸ σπήλιο,
μέσα στὰ κακολίμανα, καὶ σώθη ἀπ' τὰ δρολάπια.
Στὴν χώρα εὐτὸς ἀνέβηκε γιὰ τὸν Ἰδομενέα, 190
ποὺ σεβαστὸ, τὸν ἔλεγε κι ἀγαπητό του φύλο.
Εἴταν ώς τόσο δέκα αὐγές, κανὸν ἔντεκα, ποὺ ἔκεινος
γιὰ τὸ Ἱλιο μὲ τάναφρουδα καράβια εἶχε κυνήσει.
Τὸν πῆρα ἔγω στὸν πύργο μου καὶ καλοδέχτηκά τον,
κι ἀπ' τὰ πολλὰ ποὺ βρίσκονταν τὸν φίλεψα γενναῖαι
κ" ἔδωκα ἀλεύρια ἀπ' τὸ κοινό, κρασὶ φλογῆτο, βόδια,
γιὰ τὶς θυσίες ἔκεινοῦ καὶ τῶν συντρόφων ὅλων,
ποὺ τονὲ συνοδεύανε, νὰ τὰ χαρῆ ἡ ψυχὴ τους.
Δώδεκα μέρες οἱ Ἀχαιοὶ προσμέναν τότε οἱ θεῖοι
κακὸς τοὺς ἔκλεισε Βοριάς, κι οὐδὲ στὴ γῆς νὰ μείνουν 200
δὲν ἄφηνε κάποιος θεὸς τοὺς ἔστελνε δργισμένος.
Στὶς δεκατρεῖς κατάπεσε, καὶ τότες ἔκεινησαν.»

"Ηέσερε ψέματα πολλὰ νὰ λέῃ μ" ἀλήθειες δμοια
τάκουγ" ἔκεινη, κ" ἔκλαιγε ὁσποὺ ἔλυνων ἡ θωριά της.
Κι ὅπως ἀπάνω στὰ ψηλὰ βουνὰ τὸ χιόνι λυώνει,
ποὺ δ Ζέφυρος τὸ στοίβαξε καὶ τὸλυνωσε δ Σιρόκος,
κι ὅσο αὐτὸς λυώνει, οἱ ποταμοὶ φουσκώνουν κι ὅλο τρέζουν,
ἔτσι στὰ δάκρια λυώνανε τὰ ὠραῖα μάγουλά της.
σὰν ἔκλαιγε τὸν ἄντρα της ποὺ πλάγι της καθόταν.
Κι αὐτὸς, ὅσο κι ἀν ἔνοιωθε τοῦ θρήνου της τὸν πόνο, 210
κράταε τὰ μάτια ἀσάλευτα σὰν κέρατο ἢ ἀτσάλι,
τὰ δάκρια καθὼς ἔκρυψε στὰ βλέφαρα μὲ τέχνη.
Κ" ἔκεινη σάνε χρότασε τὰ δάκρια καὶ τὸ κλάμα,

πᾶλε τοῦ ἔαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κ' εἶπε·

«Θαρρῶ πὼς, ξένε, τώρα ἐγὼ θὰ δοκιμάσω ἐσένα,
νὰ δῶ ἂν ἀλήθεια φύλεψες στάρχοντικό σου μέσα
τὸν ἄντρα μου καὶ τοὺς καλοὺς συντρόφους του ὅπως εἰπες.
Σὰν τί λογῆς φροδέματα φροδοῦσε στὸ κορμί του
καὶ ποιά σὰ νάταν ἦ δψη τους, κι αὐτοῦ καὶ τῷ συντρόφῳν;»

Καὶ γύρισε δὲ πολύβουλος Δυσσέας, καὶ τῆς εἶπε· 220

«Γυναίκα, δύσκολο νὰ πῶ, τόσον καιρὸν πιὰ τώρα·
εἴκοσι χρόνοι ἦνται ποὺ αὐτὸς τὸν τόπο μου ἔχει ἀφήσει
ὅμιος θὰ παραστήσω τὸν καθὼς ἀνιστορῶ τον.

Διπλὴ φλοκάτα μαλλωτὴ καὶ πορφυρένια φόρειε
δὲ θεῖος Δυσσέας, καὶ μὲ χρυσὴν κόπτσα ποὺ εἶχε θηλύκι
διπλότυπο, κι ἀπὸ μπροστὰ λαμπρῆς δουλειᾶς στολίδιν
σκύλος ζαρκάδι παρδαλὸν στὰ μπροστινά του κράτα,
καὶ κοίτα το ποὺ σπάραζε· κι αὐτὸς θαμάζαν ὅλοι,
πώς δοντας ἀπὸ μάλαμα, κοιτάει καὶ πνίγει δὲ σκύλος 230

τὸ ζῶ, ποὺ μὲ τὰ πόδια του σπαράζει νὰ ἔεφίγῃ.

Θυμᾶμαι καὶ σφανταχτερὸν χιτώνα στὸ κορμί του,
ποὺ σὰν τὴ φλούδα γυάλιζε ποὺ ἔχει ξερὸν κρομμύδι·
τόσο εἴτανε ψιλόφτιαστος καὶ λιόλαμπρος συνάμα.

Πολλὲς σὰν τονὲ βλέπανε γυναικες τὸν θαμάζαν.

Κι ἄλλο ἔνα λόγο θὰ σοῦ πῶ, κι ἄς μείνη μὲς στὸ νοῦ σου
δὲν ἔρω ἔκεινα τὰ σκουτιὰ ἂν τὰ φόρειε ἀπὸ τὸ σπίτι,
ἢ ἂν σύντροφος τοῦ τάδωκε σὰν ἔμπαινε στὸ πλοῖο,
ἢ κάποιος φύλος· τὶ πολλοὺς τοὺς εἶχε δὲ Όδυσσέας.

Μὲς στοὺς λαοὺς τῶν Ἀχαιῶν λίγοι εἴτανε παρόμοιοι. 240

Κ' ἐγὼ σπαθὶ χαλκόφιαστο, καὶ πορφυρὴ χλαιμύδα,
διπλὴ κι ὁδαία τοῦ ἔδωκα, κι δλόμακρο χιτώνα,
καὶ μὲ τιμὴ τὸν ἔστειλα στὸ γλήγορο καράβιν

Μαζί του εἴταν καὶ κήρυκας τρανότερος του λίγο
στὰ χρόνια, ποὺ κ' ἔκεινονε θὰ σοῦ στορήσω τώρα·
καιμπούρης, μελαψός, σγουρός, κ' εἶχε δνομα Εὑρυβάτης·
κι ἀπὸ δλούς τοὺς συντρόφους του τιμοῦσε δὲ Όδυσσέας
ἔχωρα αὐτόν, τὶ ταίριαζαν οἵ γνῶμες τῷ δυωνῶν τους.»

Εἶπε, καὶ πιώτερη δρεξη τῆς φέρανε γιὰ κλάμα
ἔκεινα τὰ δλοφάνερα τοῦ Όδυσσέα σημάδια.

Καὶ σάνε καλοχόρτασε τὰ δάκρυα καὶ τὸ κλάμα,
τότες τοῦ ἔαναμίλησε κι ἀπάντησέ του κ' εἶπε·

«Καὶ πρῶτα σὲ συμπόνεσσα, μὰ ἀπὸ τὰ τώρα, ὁ ξένε,
μὲς στὸ παλάτι ἀγαπητὸς καὶ σεβαστὸς θὰ μοῦ εῖσαι.
Ἐγὼ τὰ οὐχα τοῦδωκα ποὺ τώρα μοῦ ἴστοροῦσες
τὰ δίπλωσα καὶ τᾶβγαλα ἀπ' τὸ θάλαμο, κι ἀπάνω
θηλυκωτήρι λαμπερὸ τοῦ κάρφωσα στολίδι.
Μὰ αὐτὸς δὲ μοῦ γυρίζει πιὰ νὰ τὸν δεχτῶ στὸ σπίτι
μοῖρα κακὴ τὸν ἔστειλε στὸ βαθουλὸ καράβι,
τὸ μαῦρο "Ιλιο γιὰ νὰ δῆ, τάναθεματισμένο.»

260

Καὶ γύρισε δὲ πολύθουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἰπε—
«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
τὴν ὅμορφιά σου μὴ χαλνᾶς, μὴ λυώιης τὴν καρδιά σου,
θρηνώντας γιὰ τὸν ἄντρα σου. Κι ὅχι κακὸ πῶς τόχω,
τ' εἶναι πολλὲς ποὺ χάσανε καὶ κλαῖν τὸ σύγκοιτό τους,
ποὺ τὸ φιλί του χάρηκαν, καὶ τέκνα τοῦ γεννῆσαν,
κι ἀς είταν ἄλλος, κι ὅχι αὐτός, ποὺ λὲν σὰ θεός φαινόταν.
Μὰ πάψε πιὰ τὰ κλάματα, τὸ τί θὰ πῶ νάκουσῃς
τὶ θὰ μιλήσω ἀληθινά, καὶ δὲ θὰ σοῦ τὸ κρύψω,
πῶς ἀκουσα τὸ γυρισμὸ τοῦ θεϊκοῦ Ὁδυσσέα,
ποὺ ζῇ κοντὰ στῶν Θεσπρωτῶν τὴ γῆς τὴν καρποφόρα,
καὶ φέρνει θησαυρὸ πολὺ ποὺ σύναξε ἀπ' τὸν τόπο.
"Ομως τοὺς φύλους ἔχασε συντρόφους μὲ τὸ πλοῖο
μέσα στάχνῳ τὸ πέλαγος, ἀπὸ τῆς Θρινακίας
σὰν ξεκινοῦσε τὸ νησί τι "Ηλιος μαζὶ καὶ Δίας
χολώσανε, σὰν ἔμαθαν πῶς ὅλοι του οἱ συντρόφοι
τοῦ "Ηλιου τὰ βόδια σκότωσαν. Χαδῆκαν τότες ὅλοι
στῆς ἀγριεμένης θάλασσας τὰ κύματα μὰ ἐκεῖνον,
πὰς στῆν καρίνα ποὺ ἔμεινε, τὸν πέταξε τὸ κύμα
ὅξω στὴ γῆς τῷ Φαιάκωνε, τῶν θεογενῆ ημένων,
ποὺ σὰν θεὸ τὸν τίμησαν, καὶ δῶρα τοῦ χαρίσαν,
καὶ νὰ τὸν στείλουν ἥθελαν ἀπείραγο στὸ Θιάκι.
Κι δὲ Ὁδυσσέας ἀπὸ καιρὸ θάταν ἐδῶ φτασμένος,
μὰ πιὸ συφέρο θάρρεψε καὶ σ' ἄλλες νὰ γυρίσῃ
χῶρες πολλές, καὶ θησαυρὸ μεγάλο νὰ μαζέψῃ
τόσες γνωρίζει πονηριές καὶ τρόπους νὰ κερδίσῃ,
κι ἄλλος θνητὸς δὲ δύνεται νὰ παραβγῇ μαζί του.
Αὐτὰ μοῦ τάπε δὲ Φείδωνας τῶν Θεσπρωτῶν δὲ οἶγας
καὶ μὲς στὸ σπίτι στάζοντας μοῦ δοκίστη πῶς τὸ πλοῖο
εἴταν οιγμένο καὶ ἔτοιμοι στεκόνταν οἱ συντρόφοι.

270

280

στὴ γῆς νὰ τονὲ φέρουντε τῆς ποθητῆς πατρίδας.

290

Ἐμένα δύμως πρωτόστειλε, γιατὶ ἔτυχε καράβι

Θεσπρωτικὸν νὰ ἔσκινάῃ στὸ καρπερὸν Δουλίχι.

Καὶ μοῦδειξε δύσους θησαυρὸν εἶχε δὲ Δυσσέας συνάξει,
ποὺ σῶναν καὶ τὴ δέκατη νὰ θρέψουντε γενιά του
τόσα τοῦ μέναντε καλὰ στοῦ βασιλέα τὰ σπίτια.

Καὶ στὴ Δωδώνη μοῦλεγε πῶς εἶχε αὐτὸς περάσει,
ἀπὸ τάφηλόκορφο τὸ δρὸν τὸ θέλημα τοῦ Δία

νάκουντη, πῶς θὰ ἔσαναρθῇ στὸ πλούσιο τὸ νησί του.
κρυφὰ μαθὲς ἢ φανερά, τόσον καιρὸν ποὺ λείπει.

Καὶ νά, λοιπόν, ποὺ εἶναι καλά, καὶ θᾶρρος δύπου κι ἀν εἶναι,
καὶ δὲν ἀργεῖ τοὺς φίλους του νὰ δῆ καὶ τὴν πατρίδα.

“Ορκο μεγάλο τώρα εὖδω σοῦ κάνω κι ἄκουσε τον.

‘Ο Δίας νάναι μάρτυρας, τῶν θεῶν δὲ πρωτοστάτης,
καὶ ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου Ὁδυσσέα, ποὺ ἥρθα τώρα,
πῶς ὅλος αὐτὰ θὰ τελεστοῦν καθὼς ἔγω τὰ λέγω.

Μέσα στὸ χρόνο αὐτὸν εὖδω θὰ φτάσῃ δὲ Ὁδυσσέας,
τοῦτος δὲ μήνας ἀμα βγῆ, κι ἀμα πατήσῃ δὲ ἄλλος.”

Καὶ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε
· Μακάρι, ὁ ξένε, δὲ λόγος σου τέλος νὰ βροῦ καὶ τότες
θενάχης τὴν ἀγάπη μου, καὶ τόσα πλούσια δῶρα,
ποὺ θὰ σὲ μακαρίζουντε δύσοι θυντοὶ σὲ βλέπουν.

310

Μὰ ἄλλα ἡ ψυχή μου προμηνᾶ, κι αὐτά, θαρρῶ, θὰ βγοῦντε
Μήτρα δὲ Δυσσέας δὲν ἔρχεται καὶ μήτρα ἐσὺ δὲ θᾶρρος
προβόδωμα: δὲν ἔχει πιὰ τὸ σπίτι νοικούντη,
σὰν τὸ Δυσσέα ποὺ στάθηκε στοὺς τιμημένους ξένους,
πάντα καλὸς νὰ προβοδῇ καὶ νὰ καλωσορίζῃ.

Νίψτε τον τώρα, κοπελλιές, καὶ στρώστε του κλινάρι
μὲν μαλακὰ παπλώματα καὶ χράμια καὶ φλοκάτες,
ποὺ ὡς τὴ χρυσόθρονην Αὔγη νὰ χαίρεται ἀπὸ ζέστα.

Καὶ λούστε τον κι ἀλείψτε τον, ἀμα γλυχοχαράξῃ,
νὰ πάῃ μὲ τὸν Τηλέμαχο στὸ γέμα νὰ καθήσῃ
μὲν στὸ παλάτι. Θὰ τὸ βροῦν πικρὸν οἱ κακοὶ μνηστῆρες,
ποὺ νὰ κακοκαρδίζουντε τὸν ξένο πάντα θέλουν,
μὰ αὐτοὶ πιὰ δὲ θὰ δύνονται νὰ κάμουν τὰ δικά τους,
δύσο ἀν θυμώνουντε. Καὶ πῶς, ὁ ξένε, ἐσὺ θὰ μάθης,
ἔγω ἀν τὶς ἄλλες ξεπερνῶ στὰ φρένα καὶ στὴ γνώση,
στὰ δεῖπνα μας ἀν κάθεσαι λερός, κακοντυμένος,

320

μές στὸ παλάτι; τῶν θνητῶν οἱ μέρος εἶναι λίγες:
ὅποιος μᾶς φαίνεται ἀσπλαχνός κ' ἔχει ἀσπλαχνή τὴν γνώμην,
ὅλοι οἱ ἀνθρῶποι καὶ σὰ ζῆ τὸν καταφοῦνται ἐτοῦτον, 330
καὶ σὰν πεθάνῃ, τὸν γελοῦν καὶ τὸν καταφούντεν.
Πάλε, ὅποιος φαίνεται γλυκός, κ' ἔχει γλυκειὰ τὴν γνώμην,
ἡ δόξα του ὡς τὰ πέρατα σκορπίεται ἀπὸ τοὺς ξένους,
κι δόλος δ κόσμος ἐκεινοῦ καλό τοῦ νομα τοῦ δίνει.»

Καὶ γύρισε δ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἰπε:
«Γυναίκα πολυσέβαστη τοῦ τέκνου τοῦ Λαέρτη,
συχάθηκα τὶς μαλακὲς φλοκάτες καὶ τὰ χράμια,
ὅταν τῆς Κοήτης τὰ βουνὰ τὰ χιονισμένα ἀφῆκα,
καὶ βγῆκα μὲν μακρόκοντο καράβι στὰ πελάγη.
Κάλλιο δις πλαγιάσω σὰν καὶ πρὸν, ποὺ δλόνυχτα ἀγουπνοῦσα 340
πόσες νυχτιὲς δὲν πέρασα τὸ φτωχικὸ κλινάρι,
τὴν χρυσοθρόνιαστην Αὐγὴν προσμένοντας νὰ φεξῃ.
Κι οὐδὲ τὸ ποδοπλύσιμο δὲν τὸ ζητάει ἡ καρδιά μου,
οὐδὲ καμιὰ τὸ πόδι μου γυναίκα δὲ θάγγιξῃ,
ἀπ' ὅσες μὲς τοὺς πύργους σου βρίσκουντ' ἐδῶ δουλεῦτρες,
ἔξὸν κάποια γερόντισσα καλὴ καὶ τιμημένη,
ἄ βρισκεται, ποὺ νᾶπιαθεν ὅσα κ' ἔγὼ ἡ καρδιά της.
Ἐκείνη θὰ τὴν ἄφηνα τὰ πόδια μου νάγγιξῃ.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ λέει «Ω φίλε ξένε,
τὶ ξένος ἀπ' τὰ μακρινὰ σ' αὐτὸ ἐδῶ τὸ παλάτι 350
τόσο σοφὸς κι ἀγαπητὸς ἄλλος ποτὲς δὲν ἥρθε,
μὲ τόση γλύκα ἐσὺ τὰ λές καὶ τάδιμηνεύεις ὅλα.
Τώρα ἔχω ἔγὼ γερόντισσα μὲ νοῦ γεμάτο γνώση,
αὐτὴ ποὺ γλυκανάθρεψε τὸ δύστυχό μου οήγα,
κι ἀπὸ τῆς μάννας τὴν κοιλιὰ τὰ χέρια της τὸν πῆραν.
Ἐκείνη, ἀν κ' εἶναι ἀλλοίμονη, τὰ πόδια θὰ σοῦ πλίνη.
Σήκουν καλή μου Εὐδύκλεια, τοῦ ἀφέντη σου νὰ νύψης
τὸ συνομίληκο. Ποὺ πιὰ κ' ἐκεῖνος τώρα θάναι
μὲ τοῦτον καὶ στὰ χέρια του παρόμοιος καὶ στὰ πόδια.
Γιατ' οἱ ἀνθρῶποι γλήγορα γεράζουντε στὰ πάθια.» 360

Σκέπασε τότες ἡ γριὰ τὴν ὅψη μὲ τὰ χέρια,
καὶ δάκρια χύνοντας θερμὰ παραπονέθη κ' εἰπε:
«Ωχοῦ, παιδάκι μου, ἔγὼ πιὰ ἀπελπίστηκα γιὰ σένα:
περίσσια δ Δίας σ' δογίστηκε μ' ὅλη τὴν θεοφοβία σου.
Γιατὶ ἄλλος τοῦ βροντόχαρου τοῦ Δία θνητὸς κανένας

A. ΕΦΤΑΛΙΩΤΗ, "Ομίδου Όδύσσεια. *Εκδ. 1η

δὲν ἔκαψε παχιὰ μεριὰ μηδὲ ἔκατόθιδα ὥρια,
 παρὸς σα ἐσὺ τοῦ πρόσφερνες, μὲν προσευκὲς ζητώντας
 ἀναπαμένα γερατειά, καὶ τοῦ παιδιοῦ σου χρόνια.
 Καὶ τώρα ἐσένα μοναχὰ τὸ γυρισμό σου ἀρνήθη.
 "Ετοι μὲν ἐκεῖνον θάπαιζαν στὴν ἔενιτειὰ οἱ γυναῖκες, 370
 σὰν ἔμπαινε στὰ λαμπερὰ παλάτια τῶν ἀρχόντων,
 σὰν ποὺ μὲ σένα ἐδῶ γελοῦν οἱ σκύλες τώρα ἐδαῦτες.
 Μὴ θέλοντας ἐσὺ κακὲς νάκους βρισιές, ἀρνιέσαι
 τὸ πλύσιμο, καὶ ἐμένανε προστάζει, τὴν πιστή της,
 ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα.
 Τὰ πόδια θὰ σοῦ πλύνω ἐγὼ γιὰ κείνη καὶ γιὰ σένα,
 τὶ ἔσφινο μὲς τὰ στήθια μου πολλοὶ καημοὶ ἔνπνησαν.
 Καὶ τώρα πρόσεξέ μου αὐτὸ ποὺ νὰ σοῦ πᾶ ἐγὼ θέλω.
 Ξένοι πολλοὶ πλανήθηκαν καὶ ἦρθαν ἐδῶ, μὰ ἀκόμα
 κανένα δὲν ἀντάμωσα νὰ μοιάζῃ τοῦ Ὀδυσσέα, 380
 δοσ στὸ σῶμα, στὴ φωνή, στὰ πόδια ἐσὺ τοῦ μοιάζεις.
 Τότε γυρνᾷ ὁ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς κρένει
 «Αὐτό, ω γριά, μᾶς εἴπανε κι δσοι τοὺς δυό μας εἶδαν,
 πῶς ἔνας μὲ τὸν ἄλλον πολὺ χαμε μοιασίδι,
 καθὼς δὰ τόνοιωσες καὶ ἐσύ, καὶ φανερὰ μοῦ τόπες.»
 Εἶπε, καὶ πῆρε ὀδόλαμπρο τότε ἡ γριὰ λεβέτι,
 καλὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, καὶ ἔβαλε πολὺ κρύο
 νερό, κατόπι καὶ ζεστό. Καὶ κάθησε δὲ Δυσσέας
 λίγο παράμερα τῆς στιᾶς, γερτὸς πρὸς τὸ σκοτάδι,
 τὸ τοῦρθε φόβος ἀξαφνα μὴν τύχη καὶ γνωρίσῃ
 τὸ λάβωμά του ψάχνοντας, καὶ ὅλα τὰ φανερώσῃ. 390
 Σιμώνια τότες ἡ γριὰ τὸ οήγα της νὰ πλύνῃ,
 καὶ πλένοντάς τον ἔνοιωσε τὸ λάβωμα ποὺ κάπρος
 μὲ τᾶσπρο δόντι μιὰ φορὰ στὸ πόδι τοῦχε ἀνοίξει,
 σὰν ἤρθε νέος στὸν Παρνασσό, τῆς μάννας του τὸν κύρη.
 τὸ δοξασμένο Αὐτόλυκο νὰ δῇ μὲ τὰ παιδιά του,
 ποὺ εἴτανε πρῶτος τῶν θνητῶν σὲ πονηριὲς καὶ σ' ὅρκους,
 τοῦ θεοῦ τοῦ Ἐρμῆ χαρίσματα τὶ εἶχε πολλὰ ἀπ' ἐκεῖνον
 καλὰ γιδιῶν κι ἀρνιῶν μεριὰ δὲδος Ἐρμῆς, καὶ πάντα
 μὲ ἀγάπη τὸν συνόδευε καὶ προθυμιὰ μεγάλη.
 Στὸ καρπερὸ δὲ Αὐτόλυκος σὰν πέρασε τὸ Θιάκι,
 καὶ βρῆκε μὲ νιογέννητο τὴν κόρη του ἀγοράκι, 400
 ἡ Εὑρύκλεια τοῦ τάποθεσε στὰ γόνατα, κατόπι

ἀπὸ τὸ δεῖπνο, κι ἄξιαφνα τοῦ φώναξε καὶ τοῦπε

«Ἄντόλυκε, βρές τὸνομα ποὺ τῷδα ἐσὺ θὺ βῆλης στῆς θυγατέρας σου τὸ γιὸ τὸν πολυαγαπημένο»

Κι δ Ἀντόλυκος ἀπάντησε: «Γαμπρὲ καὶ θυγατέρα, νά τὸνομα ποὺ θὰ σᾶς πῶ νὰ βάλτε τοῦ ἀγοριοῦ σας. Περίσσιους δυσαρέστησα ἔγῳ ποὺ ἐδῶ σᾶς ἥρθα, γυναῖκες κι ἄντρες, πὰς σ' αὐτὴ τὴ γῆς τὴν τροφοδότρωα γι' αὐτὸ Δυσσέας νὰ λεχτῇ τάγόρι καὶ σὰν ἔρθῃ μεγάλος στῆς μητέρας του τὸ δοξαστὸ παλάτι, στὸν Παρνασσό, ποὺ βρίσκεται τὸ βιός μοι, θὰ τοῦ δώσω μερίδιο, καὶ χαρούμενο θὰ τὸν ἔπειθοβιδώσω.»

Αὐτὰ δ Δυσσέας τὰ λαμπρὰ τὰ δῶρα ἥρθε νὰ πιάψῃ, καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αντόλυκου, κι δ Ἀντόλυκος ἀτός ιου, μὲ ἀγάπη τὸν χερόσφιξαν καὶ τοῦ γλυκομιλῆσαν.

Κ' ἡ Ἀμφιθέα ἡ μάμη του στὴν ἀγκαλιὰ τὸν πῆρε, φιλώντας του τὴν κεφαλή καὶ τὰ ὅμορφά του μάτια.

Καὶ τοὺς λεβέντηδές του γιοὺς τραπέζι νὰ τοιμάσουν παράγγειλε δ Ἀντόλυκος, κ' ἐκεῖνοι τὸν ἀκοῦσαν,

κι ἀμέσως πῆραν φέρανε πέντε χρονῶνε βόδι τὸ γδάραν, τὸ συγγύρισαν, τὸ κόψανε κομμάτια, μὲ τέχνη τὸ λιανίσανε, σὲ σοῦβλες τὸ περάσαν,

κι ἀφοῦ τ' ὅμορφοψήσανε, χωρίσαν τὶς μερίδες. Όλημερὶς τρωγόπιναν ὥσπον κατέβη δ ἥλιος,

καὶ δὲ στερήθη κανενὸς καρδιὰ σωστὸ μερίδιο.

Κι δ ἥλιος σὰ βασίλεψε καὶ πῆρε τὸ σκοτάδι,

π' αγιάσανε νὰ κοιμηθοῦν καὶ νὰ χαροῦν τὸν ὕπνο.

“Ἐφεξ” ἡ οδοδάχτυλη τῆς νύχτας κόρη Αὐγοῦλα, καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Αντόλυκου μὲ τὰ σκυλιὰ κινῆσαν γιὰ τὸ κυνῆγι, κι δ λαμπρὸς μαζὶ τους Ὁδυσσέας.

Περιώντας τοῦ ἀψηλόκορφου τοῦ Παρνασσοῦ τὰ δάσια,

γλήγορα φτάσαν σὲ λακπιὲς ἀνεμοσαρωμένες.

Κι δ ἥλιος δτὶ πρόβαλε καὶ τὶς στεργίες χτυποῦσε,

ἀπ' τοῦ βαθιοῦ τοῦ Ὁκεανοῦ τὸ σιγανὸ τὸ ρέμα,

στὸ δάσο μπῆκαν οἱ ὁδηγοί, τάχναρια ὅμπρὸς οἱ σκύλοι νὰ βροῦνε τρέχανε, κ' οἵ γιοὶ τοῦ Αντόλυκου ἀκλούθοισαν μὲ τὸ Δυσσέα τὸ θεῖκό, ποὺ πιὸ σιμὰ στοὺς σκύλους τραβοῦσε ὅμπρὸς σαλεύοντας μακροῖσκιωτο κοντάρι.

Μέσα σὲ λόγγο σύδεντρο μέγα καπρὶ κοιτόταν.

Or

Μήτ' ἄνεμοι ἔκει σύνυγδοι δὲν ἀγριοφυσοῦσαν,
μῆτε τοῦ ἥλιου οἵ φωτερὲς ἀχτίδες δὲ χτυποῦσαν,
μῆτε βροχὴ δὲν πέρναγε, τόσο πυκνὸς δὲ λόγγος,
καὶ φύλλα ἀρίθμητα στὴ γῆς τριγύρω σκορπισμένα.
Κι ἀκούγοντας ποδοβολὴ σκυλιῶν κι ἀντρῶν δὲ κάπρος,
ποὺ ἐρχόντουσαν ἀπάνω του, πειέται ἀπὸ τὸ λόγγο,
κι ἀντίκρου τους δρθότριχος, μὲ μάτια φλόγες, στάθη.
Πρῶτα δὲ Δυσσέας τοῦ χύθηκε, καὶ τὸ μακρὸν κοντιάρι
ἡ κέρα του ἀνασήκωσε, τὸ ζῆ γιὰ νὰ βαρέσῃ.

“Ομως δὲ κάπρος ποδόλιθε, κι ἀπάνω ἀπὸ τὸ γόνα
κρέας πολὺ τοῦ ξέσκισε περιώντας, κι ἀπὸ τὸ πλάγι
τὸ δόντι μπήγοντας, χωρὶς τὸ κόκκιλο νάγγιζη.

Πάνω στὸν ὅμο τὸ δεξὶ βαρῷ δὲ Δυσσέας τὸν κάπρο,
καὶ βγῆκε ἡ μύτη ἡ σουβλεῷ τοῦ κονταριοῦ ἀπὸ ἀντίκρου
καὶ πέφτοντας μὲ μουγκοητὸ ξεψιγχησε τάγοιμι.

Τότες οἵ γιὸι τοῦ Αὐτόλυκου νοιαστῆκαν τὸ Δυσσέα,
τὸ θεῖο κι ἀψεγάδιαστο, τοῦ δέσανε μὲ τέχνη
τὸ λάβωμα, σταμάτησαν μὲ γήτεμα τὸ μαῦρο
τὸ αἷμα, καὶ τὸν φέρανε στὸ γονικὸ παλάτι.

Καὶ τέλος πιὰ δὲ Αὐτόλυκος μὲ τὰ παιδιά του ἀντάμα,
ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔγιαναν, καὶ δῶρα τοῦ πορέφαν,
χαρούμενοι τὸν ἐπειλαν χαρούμενο στὸ Θιάκι.

‘Ο κύρης του ἀναγάλλιασε καὶ ἡ σεβαστή του μάννα
ποὺ γύρισε, καὶ ωταγαν νὰ μάθουνε πῶς τοῦρθε
τὸ λάβωμα καὶ τότε αὐτὸς δηγήθηκε τους δλα,
πῶς στὸ κυνήγι ἀσπρόδοντο καποὶ τὸν εἶχε σκίσει
στὸν Παρνασσό, μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου σὰν πῆγε.

Αὐτὸ τὸ λάβωμα ἄγγιξε καὶ γνώρισε ἡ γριοῦλα,
κι ἀφῆκε εὐτὺς τὸ πόδι του νὰ πέσῃ, καὶ τὸ πόδι
μές στὸ λεβέτι γλίστρησε, καὶ βρόντηξε ὁ χαλκός του,
κι ἀπὸ τὴν ἄλλην ἔγυρε, καὶ τὰ νερὰ χυθῆκαν.

Χαρὰ συνάμα καὶ καημὸς τὸ νοῦ της συνεπῆρε,
τὰ μάτια της δακρύσανε, καὶ κόπηκε ἡ φωνή της.

Καὶ τὸ πηγούνι πιάνοντας τοῦ Ὀδυσσέα, τοῦ εἶπε

«Εἶσαι δὲ Δυσσέας, παιδάκι μου, καὶ δὲ σ' εἶχα γνωρίσει,
παρὰ καλὰ σὰν ἔψαξα τοῦ ἀφέντη μου τὸ σῶμα.»

Εἶπε, καὶ γύρισε ματιὰ κατὰ τὴν Πηνελόπη,
νὰ φανερώσῃ θέλοντας πὼς μέσα τοι ναι δὲ καλός της.

440-

450-

460-

470-

Μὰ αὐτὴν νὰ δῆ δὲ δύνονταν ἀντίκου καὶ νὰ νοιώσῃ.
τὶ ἡ Ἀθηνᾶ τῆς γύριζεν ἄλλον τὸ λογισμό της.

Τότε ὁ Δυσσέας ἀπ' τὸ λαιμὸν μὲ τὸ δεξῖ τὴν πιάνει,
καὶ πλάγι του τραβώντας την μὲ τἄλλο, αὐτὰ τῆς λέει

«Νὰ μ' ἀφανίσης καὶ καλὰ ζητᾶς ἐσύ, μαννοῦλα;
Τάχα σ' αὐτό σου τὸ βυζὶ δὲ μ' ἔθρεψες; καὶ τώρα
τόσα σὰν ἔπαθα, γυρνῶ στὰ εἴκοσι χρόνια
στὸν τόπο μου. Ἄφοῦ μ' ἔνοιωσες μὲ κάποιου θεοῦ βοήθεια,
σώπα, μὴν τύχῃ κι ἀκουστῇ κι ἀπ' ἄλλον ἔδω μέσα.
Γιατὶ ἀκουσε τί θὰ σοῦ πῶ, κι δ, τι ἐγὼ πῶ τελειέται
ἄν δ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες μοῦ δαμίσῃ,
κ' ἐσένα δὲ θὰ λυπηθῶ, βυζάστρα μου κι ἄν εἰσαι,
τὴν ὥρα ποὺ τὶς ἄλλες μου τὶς δοῦλες θὰ σκοτώνω.»

Κ' ἡ Εὑρφύκεια τότε ἡ γνωστικὰ τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἶπε—
«Τί λόγο ἀπὸ τάχειλι σου ἔστόμισες, παιδί μου;
Ξέρεις πῶς εἶναι ἀσάλευτη κι ἀλύγιστη ἡ ψυχή μου,
καὶ θάναι σὰν τὸ σίδερο καὶ τὸ στεριὸ λιθάρι
Κι ἄλλο ἔν' ἀκόμα θὰ σοῦ πῶ, καὶ βάλ' το μὲς στὸ νοῦ σου
ἄν δ θεὸς τοὺς ξέλαμπρους μνηστῆρες σοῦ δαμίσῃ,
κάθε γυναίκα τοῦ σπιτιοῦ θὰ σοῦ τὴν ἴστορήσω,
ποιές ἀτιμα σοῦ φέροντανει, καὶ ποιές δὲν ἔχουν κοῖμα.»

Καὶ τότες δι πολύβουλος Δυσσέας ἀπολογήθη—
«Τί θὰ μοῦ πῆς, μαννοῦλα, ἐσὺ γι αὐτές; δὲν εἶναι ἀνάγκη
μονάχος μου τὴν καθεμιὰ θὰ νοιώσω καὶ θὰ μάθω.
Μόν' σώπαινε, καὶ στοὺς θεοὺς νάφήσῃς τὴ φροντίδα.»

Κι ἀπ' τὰ παλάτια διάβηκε ἡ γοιὰ γιὰ νὰ τοῦ φέρῃ
νερὸ γιὰ ποδοπλύσιμο, ποὺ χύθηκε δλο τἄλλο.
Κι ἀφοῦ καλὰ τὸν ἔπλυνε καὶ τοῦ ἄλειψε τὸ λάδι,
πρὸς τὴ φωτιὰ τότε ἔσυρε ὁ Δυσσέας τὸ κάθισμά του,
καὶ μὲ κουρδέλια σκέπασε τὸ λαβωμένο πόδι.
Κι ἀρχίνησεν ἡ γνωστικὰ νὰ κρένῃ Πηνελόπη.

«Ξένε, κάτι ἄλλο θέλω ἐγὼ νὰ σὲ φωτίξω ἀκόια,
τὶ φτάνει τώρα τῆς γλυκειᾶς ἀνάπταψης ἡ ὥρα,
γιὰ κείνους ποὺ ὑπνο χαίρουνται, πολὺ καημὸ κι ἄν ἔχουν.
Μὰ ἐμένα λύπη ἀμέτρητη μοῦ ἔχει δοσμένη ἡ μοῖρα
“Οσο’ ναι μέρα, τὴν περνῶ μὲ στεναγμοὺς καὶ κλάψες,
στὸ σπίτι μέσα τὰ ἔργα μου κοιτώντας καὶ τὶς δοῦλες
μὰ ἡ νύχτα μιὰς καὶ κατεβῆ, κι δλους τοὺς πάρῃ ὁ ὑπνος,

μὲς στὸ κλινάρι κοίτουμαι, καὶ τὴν πικρὴν καρδιά μου
ἔννοιες τὴν πνίγουνε σκληρές, ποὺ νὰ θρηνῶ μὲ κάνουν.
Κι ὅπως ἡ Ἀηδόνα ἡ λυγερὴ καὶ κόρη τοῦ Πανιάδου,
γλυκολαλεῖ, τῆς ἀνοιξῆς ἀμά δικρός γυρίσῃ

στῷ δέντρῳ καθὼς κάθεται τὰ πυκνωμένα φύλλα. 520
καὶ μὲ συχνὰ γυρίσματα μύριους σκοποὺς ἀλλάζει,
τὸν Ἰτυλο, τὸ τέκνο της, θρηνώντας, ποὺ τὸν εἶχε
σκοτώσει ἀνήξερα, τὸ γιὸ τοῦ βασιλέα τοῦ Ζήθου,
κ' ἐμένα δι νοῦς μου μιὰ ἀπ' ἔδω καὶ μιὰ ἀπ' ἐκεῖ γυρίζει.
ἢ νὰ σταθῶ μὲ τὸ παιδί, καὶ νὰ φυλάω δωπέρα,
τὸ ἔχει μου, τὶς δοῦλες μου, καὶ τάψηλὰ παλάτια,
μὲ σεβασμὸ στὸ ταίρι μου καὶ στὴ φωνὴ τοῦ κόσμου,
ἢ τὸν καλύτερο Ἀχαιὸ μνηστήρα νάκλουνθήσω,

ποὺ στὸ παλάτι βρίσκεται, καὶ δίνει πλέονα δῶρα.

Κι ὅσο εἴταινε μικρὸ παιδὶ δὲ δέχονταν δι γιός μου 530
ἄντρᾳ νὰ πάρω καὶ νὰ βγῶ ἀπ' τοῦ Δυσσέα τοὺς πύργους
μὰ τώρα ποὺ ἔγινε κι αὐτὸς μεγάλο παληκάρι,
λυπᾶται τὸ πολὺ τὸ βιδὸς ποὺ οἱ Ἀχαιοὶ τοῦ τρῶνε,
καὶ τοὺς θεοὺς παρακαλεῖ νὰ φύγω ἀπ' τὰ παλάτια.
Μ' ἀκουσε τώρα τὸνειρὸ ποὺ είδα, καὶ ἔγγησέ το.
Ἐπικοι χῆνες θρέφω ἔδω μὲ τὸ βρεχτὸ σιτάρι,
ποὺ χαίρουμαι νὰ τὶς θωρῶ καὶ νὰ τὶς καμαρώνω.
Μέγας διτὸς ἀπ' τὸ βουνὸ κατέβη ἀγκιστρούτης,
καὶ τὰ λαιμά τους ἔσπασε· νεκρὲς στρωθῆκαν ὅλες
μὲς στὰ παλάτια, κι διτὸς ἀνέβη στοὺς αἰθέρες. 540

Κ' ἔγώ θρηνοῦσα κ' ἔσκουζα μὲς στὸνειρό μου τότες,
καὶ γύρω οἱ ὁδιοπλέξουδες Ἀχαιίδες συναχτῆκαν,
ἀπ' τὶς φωνές μου, ποὺ διτὸς μοῦ σκότωσε τὶς χῆνες.
Κ' ἐκεῖνος ἥρθε κάθησε στὸ ξώστεγο ἀποπάνω·
κι ἀνθρώπινα λαλώντας μου μὲ μπόδιζε νὰ κλαίγω·
«Θάρρος, τοῦ κοσμοξάκουστου τοῦ Ἰκάριου δι θυγατέρα
ἀλήθεια ναι, κι δχι δνειρὸ, καὶ ἔάστερο θὰ σοῦθγη.
Οἱ χῆνες τοὺς μνηστῆρες σου σημαίνουν, κ' ἔγώ ποὺ εἴμουν
ῶς τώρα διτός, δι ἄντρας σου τώρα είμαι καὶ γυρίζω,
νὰ δώσω τέλος φθερό σὲ κάθε σου μνηστήρα.» 550
Εἰπε, κ' ἐμένα μὲ ἀφῆσε τοῦ ὕπνου ἡ γλύκα τότες,
καὶ κοίταξα, κι ἀγνάντεψα τὶς χῆνες στὴν αὐλὴ μου,
ποὺ ἔτρωγαν στάρι σὰν προτοῦ στὴ γουόνα τους τριγύρω.»

Καὶ γύρισε δὲ πολύβουλος Δυσσέας καὶ ἀπάντησε τῆς
 «Ἀλλοιώτικα αὐτὸς τόνειρο, γυναικά, δὲν ἔηγιέται,
 γιατὶ δὲ Δυσσέας δὲ λίδιος πᾶς θὰ τὸ τελέσῃ σοῦ εἰπε,
 καὶ φαίνεται ὀλοκάθαρο τὸ τέλος τῷ μνηστήρῳ.
 μήτ' ἔνας ἀπὸ τῇ μάνῳ του δὲ θὰ γλυτώσῃ μοῖρα.»

Κ^τ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γυρίζει καὶ τοῦ κρένει
 «Ἐχουμε, ὁ ξένε, δνείρατα ζαβά, μὲ κούφια λόγια,
 κι ἀπὸ δσα δνειρεύμαστε, σωστὰ δὲ βγαίνουν δλα.
 Δυὸς θύρες τάλαφροῖσκιωτὰ τὰ δνείρα ἔχουν πάντα
 μὲ κέρατο φτιαστὴ τῇ μιά, μὲ φιλντισὶ τὴν ἄλλη.
 "Οσα δνείροις ἀπὸ τὸ φιλντισὶ τὸ προινιστὸ διαβαίνουν,
 χαμένα είναι κι ἀνώφελα, καὶ τοὺς θνητοὺς γελᾶνε
 πάλε δσα ἀπὸ τὰ καλόξεστα τὰ κέρατα περάσουν,
 ἀληθινὰ τοῦ βγαίνουνε τοῦ ἀνθρώπου ποὺ τὰ βλέπει.
 Μὰ ἐμένα τὸ ἔρμο μου δνείρο δὲν πρόβαλε ἀποκείθε
 πόση χαρὰ θὰ τόχαμε, κ' ἔγω καὶ τὸ παιδί μου.
 Κι ἄλλο ἔγω κάτι θὰ σοῦ πῶ, καὶ κράτα το στὸ νοῦ σου
 ζυγώνει ἡ τρισκατάρατη ἡ Αὔγη ποὺ θὰ μὲ πάρη
 ἀπὸ τοῦ Ὁδυσσέα τὸ σπιτικό θὰ βάλω τώρα ἀγώνω
 τάξινια ποὺ ἔστηνε σειρὰ μὲς στὰ παλάτια ἔκεινος,
 σὰν καραβιοῦ στραβόξυλα, δώδεκ' ἀξίνια καὶ δλα
 μὲ μιὰ σαΐτα ποὺ ἔρριψε μαρρόθε τὰ περνοῦσε,
 τέτοιον ἀγώνα τώρα ἔγω θὰ βάλω τῷ μνηστήρῳ
 κ' ἔκεινον ποὺ εὐκολώτερα τεντώσῃ τὸ δοξάρι,
 κι ἀξίνια δώδεκα μὲ μιὰ σαΐτα του περάση,
 θάκολουνθήσω, ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποὺ ἥρθα
 νιόπαντρη ἔγω, καὶ βρῆκα τον ὄριο καὶ βιὸς γεμάτο,
 ποὺ πάντα θὰ θυμᾶμαι τον καὶ μέσα στόνειρό μου.»

Καὶ γύρισε δὲ πολύβουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἰπε:
 «Γυναικα σεβαστὴ τοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη, τοῦ Ὁδυσσέα,
 τέτοιον ἀγώνα μὴν ἀργῆς στοὺς πύργους σου νὰ βάλης
 γιατὶ θάναι δὲ πολύβουλος Δυσσέας ἐδῶ φτασμένος,
 πρὶν τὸ δοξάρι πιάνοντας αὐτοὶ τῷριοφτιασμένο,
 τεντώσουνε τὴν κόρδα του, καὶ φίξουν μὲς στάξινια.»

Κ^τ ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη τοῦ ἀπάντησε καὶ τοῦ εἰπε:
 «Ἄν ἥθελες, ὁ ξένε, ἐδῶ γιὰ μένα νὰ καθήσῃς
 ὅπνος δὲ θὰ χυνότανε πάς στὰ ματόφυλλά μου.
 Ομως δὲ γίνεται οἱ θνητοὶ παντοτινὰ νὰ μνήσκουν

άκοιμητοι γιατ' οἱ θεοὶ καιρὸν τοὺς ἔχουν βάλει
γιὰ κάθε πρᾶμα ἔχωρα στὴ γῆς τὴν τροφοδότρα.
Καὶ τώρα ἐγὼ στάνωγι μου θάνεβω νὰ πλαγιάσω,
σὲ κλίνη πολυστέναχτη καὶ πολυδακουσμένη,
ἀπ' τὸν καιρὸν ποὺ μίσεψε ἀπ' τὸ Θιάκι δὲ Ὁδυσσέας,
τὸ μαῦρο Ἰλιο γιὰ νὰ δῆ τάναθεματισμένο.

Ἐκεῖ πηγαίνω ἐγώ· καὶ ἐσύ, στὸ σπίτι αὐτὸν κοιμήσουν,
καὶ ἡ χάμου στρώνεις, ἥ τοὺς λέεις κρεβάτι νὰ σοῦ βάλουν.»

Αὐτὰ εἶπε καὶ στὰ θεόλαμπρα τάνωγια τῆς ἀνέβη, 600
ὅχι μονάχη οἱ βάγιες τῆς μαζὶ κι αὐτὶς πηγαῖναν.
Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στ' ἀνώγια μὲ τὶς βάγιες,
τὸν ἀκριβό τῆς ἔκλαιγε Δυσσέα ὠσότου ὕπιο
ἥ Ἀθηνᾶ τῆς στάλαξε γλυκὸ στὰ βλέφαρά της.

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ.

Κι δὲ Ὁδυσσέας δὲ θεῖκὸς στὸ πρόσπιτο πλαγιάζει,
σὲ ἀδούλευτο βοδόπετσο, μὲ ἀπάνω του σιρωμένες
προσινεὶς περίσσεις τῶν ἀρνιῶν ποὺ σφάζαν οἱ μνησιῆρες.
Σκέπασμα τότες τοῦροιξε φλοκάτα ἥ Εὐρυνόμη.

Ἐκεῖ ἀγρυπνοῦσε, κι ὅλεθρο κρυφομελέτα δὲ νοῦς του
γιὰ τοὺς μνηστῆρες. Σύγκαιρα τοῦ παλατιοῦ οἱ κοπέλλες,
ὅσες ἀγκαλιάζοντουσαν μὲ ἐκείνους, βγαῖναν τώρα,
καὶ ἡ μιὰ τῆς ἀλλης μὲ χαρὲς καὶ γέλοια συντυχαῖναν.

Ομως ἐκείνου λύσσαξε στὰ σωθικὰ ἥ καρδιά του,
κι ὅλο τὸ γύρωνας μὲς στὸ νοῦ καὶ μέσα στὴν ψυχή του, 10
νὰ δομῆῃ, καὶ μὲ θάνατο τὴν καθεμιὰ νὰ σβύσῃ,
ἥ στὸ στερνό τους φύλημα νάφήσῃ τοὺς μιηστῆρες
κι δλοένα βόγγας μέσαθε κι ἀλλίχτας ἥ καρδιά του.
Κι δπως ἥ σκύλλα, τὰ μικρὰ σὰ νοιάζεται κουτάβια,
ἔνο ἄ ματιάσῃ, τοῦ ἀλυχτάει κι ἀμάχη τοῦ γιρεύει,
ἔτσι ἀλυχτοῦσε μέσα του, κακὰ τηρώντας ἔργα.

Καὶ τὴν καρδιά του μάλωνε, τὰ στήθια του χτυπώντας.

«Βάστα, καρδιά χειρότερα δεινὰ βαστοῦσες τόιες
ποὺ μούτρωγε δὲ ἀδύμαστος δὲ Κύκλωπας γενναίοις
συντρόφους, καὶ ἐσὺ θάρρουες, ὠσότου ἀπὸ τὸ σπήλιο
ποὺ δὲ Χάρος σὲ φοβέριξε, σ' ἔφερ δὲ γνώση μου ὅξω.»

Αὐτὰ τὰ λόγια μὲ θυμὸ λαλοῦσε στὴν καρδιά του,

κι ἀκουε ἐκείνη μέσαθε μὲ νπομονὴ περίσσια.

«Ως τόσο αὐτὸς ἀπὸ τῇ μιὰ γυρνοῦσε κι ἀπὸ τὴν ἄλλη.
Καὶ καθὼς ἀνθρωπος κοιλιὰ γεμάτη πάχος κ' αἴμα,
στριφογυρίζει στὴ φωτιὰ ποὺ ἀνάβει καὶ δὲ βλέπει
τὴν ὕδα νὰ γοργοψηθῇ, παρόμοια κι αὐτὸς γύρνα
μιὰ ἑδῶ μιὰ ἔκει, καὶ σπουδαῖς τὸν τρόπο νὰ βαρέσῃ
πολλοὺς ὅχτρους ἀδιάντροπους, αὐτὸς μονάχος ὅντας.

Καὶ τότες ἀπὸ τὸν οὐρανὸ κατέβηκε ἡ Παλλάδα 30
διμπόδς του, κ' ἔμοιαζε θνητῆς γυναικας τὸ κορμί της
καὶ στάθηκε ἀπεπάνω του, καὶ τοῦ εἶπε αὐτὰ τὰ λόγια:

«Πάλε ἀγρυπνᾶς, ποὺ πιὸ ἀμοιδος δὲ βρέθη στὴ γῆς ἄλλος;
Νά δά, τὸ σπίτι σου, καὶ νά, τὸ ταίρι σου ἔκει μέσα,
καὶ τὸ παιδί σου, ποὺ ὅμοιο του ποιός δὲν ποθεῖ πατέρας;»

Καὶ γύρισε ὁ πολύθουλος Δυσσέας καὶ τῆς εἶπε:

«Ολα σωστὰ κι ἀληθινά, θεά μου, ὅσα μοῦ εἶπες
μιὰ ἔμένα τοῦτο μέσα μου μεταγυρνάει δ νοῦς μου,
τὸ πῶς τοὺς παραδιάντροπους αὐτοὺς νάγγειο μόνος.
ποὺ αὐτοὶ ναι πάντα μαζωχτοὶ μὲς στὰ παλάτια ἐδαῦτα. 40
Κ' ἐν' ἄλλο μεγαλύτερο στὰ φρένα μου ἀναδείω,
τὸ Δία ἀν ἔχοντας βοηθὸ κ' ἐσένανε τοὺς σβύσω,
ποὺ θενὰ βρῶ καταφυγή; Στοχάσου το κ' ἐτοῦτο.»

Καὶ τότες τοῦ ἀποκρίθηκε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα:

«Καημένε, καὶ στὸν πιὸ μικρὸ φύλο πιστεύουν ὅλοι,
πονναι θνητός, καὶ ποὺ πολλὰ νὰ σοφιστῇ δὲν ἔχει.
Μὰ ἔγω μαι ἀθάνατη θεά, ποὺ ὅλο σὲ διαφεντεύω
σὲ κάθε ἀγώνα σου. Καὶ νά, τί ἔγω σοῦ φανερώνω
πενήντα νὰ μᾶς ἔζωναν θνητῶν ἀνθρώπων λόχοι,
τὸ τέλος μας γυρεύοντας μὲ πόλεμο νὰ φέρουν,
ὅς κ' ἔκεινῶνε θάταιρνες ἔσν τάρνιὰ καὶ βόδια. 50

«Άμε, κοιμήσου· εἶναι κακὸ νὰ ὀλονυχτᾶς τοῦ κάκου
καὶ νάγρυπνᾶς· τὰ πάθια σου νὰ πάψουν δὲν ἀργοῦνε.»

Αὗτὰ εἶπε, κ' ὑπνο τοῦχυσε πὰς στὰ ματόφυλλά του,
καὶ τότες ἔανανέβηκε στὸν Ὀλυμπὸ ἡ Παλλάδα.

Κι ὃ ὑπνος ἔκεινον ἔπιανε καὶ τοῦπαιρνε τίς ἔννοιες
μιὰ ἡ πολυστοχαζούμενη γυναικα του ἔυπνοῦσε,
καὶ κάθιζε στὸ μαλακὸ κλινάρι καὶ θρηνοῦσε.

Κι ἀφοῦ ἡ καρδιά της χόρτασε τὰ δάκρια καὶ τὸ κλάμα,
πρῶτα στὴν Ἀρτεμη ἡ λαμπτὴ γυναικα προσευκιέταν

60

«Χαριτωμένη μου Ἀρτεμή, κόρη τοῦ Δία μακάρι
νὰ μ' ἔτισθαις ἡ σαΐτια σου χιυπώντας μου τὰ στήθη,
γιὰ ἂς μ' ἀρπάζε δλοάξαφνα κι ἄς μ' ἔφερνε ἀνεμιούρα
στάχνη περάσματα, ἀπ' ἐκεῖ στὸ ρέμα νὰ μὲ φίξῃ
ποὺ καταπίσω τρέχοντας δ Ὁκεανὸς προβάλλει.

Καὶ σὰν ποὺ ἀνέμοι πήρανε τὶς κόρες τοῦ Παντάρου,
ποὺ τὶς ἀφῆκαν οἵ θεοί πεντάρφανες, πανέρμες,
κ' ἡ Ἀφροδίτη πῆρε τὶς καὶ γλυκανάθρεψέ τις
μὲ τὸ κρασί, μὲ τὸ τυρί, μὲ τὸ γλυκό τὸ μέλι,
κ' ἡ Ἡρα γνώση κι ὅμορφιά τὶς χάρισε περίσσια, 70
ἡ Ἀρτεμη τάναστημα, κ' ἡ Ἄθηνᾶ τὴν τέχνη
τὶς ἔμαθε νὰ φτιάνουνε κάθε δουλειὰ πιδέξια,
κ' ἡ Ἀφροδίτη στὶς κορφὲς ὡς νάνεθῇ τοῦ Ὄλύμπου,
τὸ Δία τὸ βροντόχαρο γιὰ νὰ παρακαλέσῃ,—
γιατὶ ὅλα τὰ κατέχει αὐτός, καὶ κάθε ἀνθρώπου ξέρει
τὴν μοῖρα καὶ τὴν ἀμοιριά,—νὰ δώσῃ στὶς κοπέλλες
τοῦ γάμου τὶς λαμπρὲς καρδές, τρέξαν οἱ Ἀρπυιες τότες,
κι ἀρπάζανε τὶς κοπελλιές, στὶς μαῦρες Ἐρινύες
τὶς φέραν καὶ τὶς δώσανε, γιὰ νὰ τὶς ἔχουν σκλάβες
ἔτσι ἀς μ' ἀφάνιζαν οἱ θεοί οἱ ἀθάνατοι κ' ἐμένα,
κι ἄς μὲ βαροῦσε ἡ Ἀρτεμη, ποὺ τὸ Δυσσέα στὸ νοῦ μου 80
θωράντας, στοῦ Ἀδη τὰ φρικτὰ νὰ κατεβῶ λημέρια,
καὶ μήτε ἀνθρώπου ταπεινοῦ ψυχὴ νὰ μὴ γλυκάνω.
«Ομως κ' ἐκεῖνο ὑποφερτό· μὲ κλάματα δλημέρα
νὰ λυώνῃς κι ὅμως τὸ βραδὸν νὰ σὲ σκεπάζῃ δ ὕπνος,
ποὺ πέφτει στὰ ματόφυλλα, καὶ μονομιᾶς τὰ πάντα,
καὶ τὰ καλὰ καὶ τὰ κακὰ στὴ λησμοσύνη φύγει·
μὰ ἐμένα ὡς καὶ ὅνείρατα κακὰ μοῦ στέλνει ἡ μοῖρα.
Καὶ πάλε ἐτούτη τὴν νυχτιὰ κάποιος στὸ πλάγι μοι εἴταν,
ποὺ τοῦμοιαζε σὰν ποὺ εἴτανε μὲ τὸ στρατὸ σὰν κίνα,
καὶ χαίρομουν, τὶ ἀληθινό, κι ὅχι ὅνειρο τὸ θάρρουν.» 90

Αὐτὰ εἶπε, κ' ἡ χρυσόθρονη φάνη στὴ γῆς Αὐγοῦλα.
«Ἀγοίκησε τὸ θρῆνο σης δ ὑεϊκὸς Δυσσέας,
καὶ συλλογίσταν κ' ἔλεγε στὸ νοῦ του πῶς ἐκείνη
τὸν ἔνοιωσε, καὶ πῶς σιμὰ στὴν κεφαλή του στάθη.
Καὶ τὴ φλοκάτα ἀρπάζοντας καὶ τὶς προθειές, ποὺ μέσα
κοιμότανε, ταπίθωσε πᾶς σὲ θρονὶ τοῦ πύργου·
καὶ στὴν αὐλὴ τὸ βοδινὸ σὰν ἔθεσε τομάρι,

στὸ Δία προσευκήθηκε μὲ χέρια σηκωμένα·

«Πατέρα Δία, ἃ στέργετε στὸν τόπο μου νὺ φτάσω
ἀπὸ στεριὲς καὶ θάλασσες, κατόπι τόσα πάθια,
ἄπ’ ὅσους μέσα ἔκει ἔνπνοῦν, φωνὴ ἃς σηκώσῃ κάποιος, 100
κι ἄλλο σημάδι ἃς μοῦ φανῇ ἀπ’ ἔξωθε τοῦ Δία.»

Αὗτὰ εἶπε, καὶ συνάκουσσε τὴν προσευκὴν τοῦ δί Δίας,
κι ἀπὸ τὰ νέφια τάψηλὰ τοῦ λαμπεροῦ τοῦ Ὁλύπου,
βρόντηξ εὐτύς, καὶ χάρηκε δι μέγας Ὁδυσσέας.

Κι ἀπὸ τὸ σπίτι σήκωσε φωνὴ γυναικα ἀλέστραι,
ποὺ ἔκει σιμὰ βρισκόντουσαν τοῦ ἀφέντη τῆς οἵ αὔλοι,
καὶ δώδεκα δουλεύανε γυναικες, νὰ τοιμάζουν
κριθάλευρα, σιτάλευρα, μεδούλι τῶν ἀνθρώπων.
Οἱ ἄλλες σὰν ἀπάλεσαν, ποιμήθηκαν ἔκείνη
δύτας ἀδύναμη, ἀλεθε τὸ μύλο τῆς ἀκόμα,
μὰ ἔάφρω στέκει, καὶ φωνὴ σηκώνει γιὰ σημάδι. 110

«Δία Πατέρα, τῶν θεῶν κι ἀνθρώπων βασιλέα,
τρανὴ βροντὴ ἄπ’ τὸν οὐρανὸ τὸν κάταστρο μᾶς στέλνεις.
μὲ δίχως σύννεφο· θεϊκὸ σημάδι σου μᾶς δείχνεις.
*Ο λόγος ποὺ θὰ πῶ δι φτωχή, βόηθα νὰ μοῦβγῃ τῷδα·
ἄς εἰναι πιὰ δι στεροῦ φορὰ ποὺ κάθουνται οἱ μνηστῆρες
ἔδω, καὶ μὲ πασίχαρο γλεντίζουν φαγοπότι·
αὐτοῖ, ποὺ μὲ τὴν κούραση τὰ γόνατα μοῦ κόφαν,
σὰν ἀλεθα τάλεινοι τους· ἄς φᾶνε τὸ στερού τους.»

Καὶ χάρηκε τὸ μάντεμα καὶ τὴ βροντὴ τοῦ Δία 120
δι Ὁδυσσέας, καὶ τὸ εἶδε πῶς θὰ γδικηθῇ τους φταίστες.

Κι οἱ ἄλλες δοῦλες στὰ λαμπρὰ τοῦ Ὁδυσσέα παλάτια
μαζεύτηκαν, καὶ στὴ γωνιὰ πῆγαν φωτιὰ νάνάφουν.
Σηκώθη κι δι Τηλέμαχος. δι ισόθεος δι λεβέντης,
καὶ ντύθηκε τὸ κοφτερὸ σπαθὶ στὸν διμο ζώνει,
τὰ δωραῖα δένει σάνταλα στὰ πόδια τὰ λαμπρά του,
παίρνει κοντάρι δυνατὸ μὲ μύτη ἀκονισμένη·
καὶ στὸ κατώφλι στάθηκε καὶ στὴν Εὑρώκλεια κρένει.

«Κυροῦλα, πῶς τιμήσατε τὸν ἔνεο αὐτὸ στὸ σπίτι;
ἡ δίχως στρῶμα καὶ φαῖ καὶ δίχως ἔννοια μνήσκει;
Τὶ τέτοια ναι δι μαννοῦλα μου, μ’ ὅλη τὴ γνώσει πῶχει·
τοῦ πιὸ χειρότερου θνητοῦ κάθε τιμὴ τοῦ κάνει,
καὶ τὸν καλύτερο ἀνθρώπο μὲ καταφρόνια διώχνει.» 130

Κ’ δι φρόνιμη δι Εὑρώκλεια τοῦ ἀπολογήθη καὶ εἶπε·

«Παιδάκι μου, τὸ φταιξιμο στὸν ἀφταιγο μὴ δίνῃς
χρασὶ καθόταν κ' ἔπινε ὅσο ἥθελε, μὰ πεῖνα
δὲν εἶχε πιὰ νὰ φάῃ θροφή· τῆς τόπε ποὺ ρωτοῦσε.
Καὶ γιὰ ὑπνο καὶ γιὰ πλάγιασμα σὰν ἥρθε ἡ ὥρα, ἐκείνη
τὶς δοῦλες τότες πρόσταξε κλινάρι νὰ τοῦ στρώσουν,
μὰ αὐτός, σὰν κάποιος ἔθημος καὶ κακοπαθιασμένος,
δὲ δέχονταν σὲ στρώματα καὶ χοάμια νὰ πλαγιάσῃ,
μόνε σὲ βιδοτόμαρο καὶ σὲ προβειές ἀρνιῶνε
μέσα στὸ πρόσπιτο· κ' ἐμεῖς τοῦ φίξαμε φλοκάτα.»

140

Αὐτὰ εἶπε, κι ὁ Τηλέμαχος κρατώντας τὸ κοντάρι,
ἐκείνησε μὲ δυὸ γοργὰ μαζὶ σκυλιά, καὶ πῆγε
στῶν ὅμορφόποδων Ἀχαιῶν τὴ συντυχιὰ νὰ κάτσῃ.
Κ' ἡ Εὐρύκλεια, τοῦ "Ωπα γέννημα, τοῦ γιοῦ τοῦ Πεισινόρη
τὶς παρακόρες φώναξε, ἡ γοιὰ ἡ τιμημένη·

«Σαλέψυτε ἐσεῖς, τὸ πάτωμα σκουπίστε καὶ φαντίστε,
καὶ στὰ καλόφτιαστα θρονιὰ φίξτε χαλιὰ πορφύρα·
κ' ἐσεῖς οἱ ἄλλες, τὰ πολλὰ τραπέζια σφουγγαρίστε,
κροντήρια καθαρίζετε καὶ δίκουπα ποτήρια·
στὴ βρύση τρέξτε οἱ ἄλλες σας νερὸ δὲν νὰ κονβαλήστε
γιατ' οἱ μνηστῆρες δὲν ἀργοῦν στὸ μέγαρο νὰ φτάσουν.
γλήγορα σμίγουν, καὶ γιορτὴ θενάχουνε μεγάλη.»

150

Εἶπε, κ' ἐκεῖνες πρόθυμα τὰ λόγια τῆς ἀκοῦσαν.

Εἴκοσι κόρες πήγανε στ' ἀχνοῦ νεροῦ τὴ βρύση,

κ' οἱ ἄλλες μέσα δούλειαν μὲ τὰ πιδέξια χέρια.

Ἡρθαν κατόπι, μπήκανε καὶ τῶν Ἀχαιῶν οἱ δοῦλοι.

160

κ' ἔσκιζαν ἔνλα τεχνικά. Καὶ φτάνουν ἀπ' τὴ βρύση

κ' οἱ παρακόρες. "Εφτασε κι ὁ Εῦμαιος στὸν πύργο

μὲ τοία, τὰ καλύτερα θρεφτάρια ἀπ' τὸ κοπάδι.

Τάφηκε αὐτὰ στοὺς ὅμορφους αὐλόγυρους νὰ βόσκουν.

κ' ἐκεῖνος γλυκομίλησε στὸν Ὁδυσσέα κ' εἶπε·

«Σὲ καλοβλέπουν ἀραγες, καλέ μου ξένε, τώρα,

ἡ ἀκόμα σὲ καταφρονοῦν στὰ μέγαρα σὰν πρῶτα;»

Καὶ γύρισε ὁ πολύθουλος Δυσσέας καὶ τοῦ κρένευ

«Στοὺς θεοὺς νὰ τὴν πλεγώσουνε τὴν ἀδικιά τους, φίλε,

αὐτοί, ποὺ σ' ἄλλου σπιτικὸ παράνομα ἀσεβοῦνε

170

μὲ τὰ ἔργα αὐτά τους, κ' ἡ ντροπὴ πούθε ἀρχινάει δὲν ξέρουν.»

Αὐτὰ λαλοῦσαν κ' ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους.

"Ω, τόσο κι ὁ χοιροβοσκός Μελάνθιος ἥρθε τότες

με δυὸς βοσκούς, καὶ φέρναντε τὰ διαιλεχτά τους γίδια,
ποὺ σ' ὅλες τὶς γιδοκοπὲς γιὰ τοὺς μνηστῆρες τὰ εἶχε.
Κάτω ἀπὸ τὴν βουητεοὴν τὴν αἴθουσα τὰ δένει,
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα πειραχτικὰ λαλώντας συντυχαίνει.

«Ἀκόμα ἐδῶ θὰ κάθεσαι καὶ θὰ μᾶς βασανίζῃς,
ὅτι ζένει, διακονεύοντας, καὶ δὲ θὰ μᾶς ἀφήσῃς;
Θαρρῶ, δὲ χωρίζόμαστε πιὰ τώρα, δίχως πρῶτα
νὰ φᾶς καὶ μερικὲς γροθιές, τ' εἶσαι κακὸς ζητιάνος.
Ἐχουντες κι ἄλλα οἵ τις Ἀχαιοὶ γιὰ σένανε τραπέζια.»

Δὲ μίλησε ὁ πολύθουλος Δυσσέας, μόνον⁷ σωπώντας
τὴν κεφαλή του κούνησε, καὶ εἶχε κακὸ στὸ νοῦ του.

Καὶ τοίτος ὁ πρωτοβοσκὸς Φιλοίτιος τότες ἤρθε,
στέργφα δαμάλα φέροντας καὶ γίδια στοὺς μνηστῆρες.
«Ἄπ' τὴν στεριὰ τὰ φέροντε περάτες, ποὺ κι ἀνθρώπους
ποκεῖθε πάντα προβοδοῦν σὰν ἔρθουν καὶ ζητήσουν.
Στὴν βουητεοὴν τὴν αἴθουσα σὰν τᾶδεσε ἀποκάτω,
πῆγε κι αὐτὸς καὶ στάθηκε στὸν Εὔμαιο μπρός, καὶ φώτα 190

«Χοιροβοσκέ, ποιός εἰν⁸ αὐτὸς ὁ ξένος ποὺ μᾶς ἤρθε
μες στὸ παλάτι; Κι ἀπὸ ποιούς παινιέται πώς γεννήθη;
ποιά⁹ ναι ἡ γενιά του, κι ἀπὸ ποιά ξεκίνησε πατρίδα;
ὁ δύσμοιρος· καὶ φαίνεται σὰ βασιλέας στὴν ὅψη.
Ομως κακὸ τοὺς φέροντες οἱ θεοὶ τοὺς πλανεμένους,
μιὰς καὶ τοὺς κλώσουν συφροδά, κι ἂς εἶναι βασιλιάδες.»

Εἶπε, καὶ τονὲ ζύγωσε, καὶ τοῦσφιξε τὸ χέοι,
καὶ φώναξε τοι, καὶ εἶπε τον μὲ λόγια φτερωμένα:

«Γειά σου, πατέρα ξένε μου, καλές νὰ σοῦρθουν μέρες
ζῶν ὑστερα. Τώρα σὲ τρῶν περίσσια πάθια ἀκόμα. 200

Ἀπὸ τὸ Δία πιὸ σκληρὸς ἄλλος θεὸς δὲν εἶναι.

Γιὰ ἄντρες ποὺ ἐκεῖνος γέννησε, σπλαγχνὰ καμιὰ δὲ νοιάθει,
ιόντε σὲ φοβερὰ δεινὰ καὶ βάσανα τοὺς ούχτει.

Ίδρωσα ἔγὼ θωρώντας σε, τὰ μάτια μου δακρύσαν,
ιὲ τοῦ Δυσσέα τὴν θύμηση, γιατὶ θαρρῶ καὶ ἐκεῖνος
ιὲ τέτοια κουρελόπανα μέσα στὸν κόσμο τρέχει,

ἄν εἶναι ἀκόμα ζωντανός, καὶ τοῦ ἥλιου φῶς ἡ βλέπη.

Κι ἄν πέθανε, καὶ βρίσκεται στὸν Ἀδη, ἄλλοιμονό μου,
ποὺ τὸν παράξιο μου ἔχασα τὸν Ὀδυσσέα, ποὺ μὲ εἶχε
κρῶτο στὰ βόδια ἀπὸ μωρὸ στὴ γῆς τῶν Κεφαλλήνων.

Γενῆκαν τώρα ἀφίθητα, κι ἄλλος βοσκὸς δὲ στάθη

210

δαμάλες πλατυκούτελες περσότερες νὰ δεῖξῃ.

Τώρα σὲ ξένες προσταγές θροφή τὶς παραθέτω
ἀνθρώπων ποὺ τοῦ σπιτικοῦ δὲ σέβουνται τάγόρι,
μηδὲ τρομάζουν τῶν θεῶν τὴν τιμωρία, μόν' θέλουν
νὰ μοιραστοῦνται καλὰ τοῦ πλανημένου οῆγα.

Ως τόσο, μέσα μου συχνὰ τὸ μεταγέρνει δὲ νοῦς μου,
κακὸ ἄν δὲν εἶναι, ἐνόσφορος γιὸς ὑπάρχει, ἀλλοῦ νὰ φύγω.
κοντὰ σὲ ξένους μένοντας μαζὶ μὲ τὶς δαμάλες:

μὰ ἀκόμα πιὸ χειρότερο νὰ κάθουμαι, καὶ ξένων
θνητῶν φυλάγοντας ἐδῶ σφαχτὰ νὰ τυραννιέμαι.

Απὸ καιρὸν θὰ πρόσφευγα σὸν ἄλλου μεγάλου οῆγα
παλάτι, τὸ εἶναι ἀβάσταχτα τὰ τωρινὰ δεινά μου.

Μὰ ἀκόμα συλλογιέμαι τον τὸ δύστυχο, ἵσως καὶ ἔρθη
ξάφνω ἀπὸ κάπου, καὶ μεμιὰς σκορπίσῃ τοὺς μνηστῆρες.

Τότε δὲ Δυσσέας δὲ τρίξυπνος τοῦ ἀπολογήθη καὶ εἶπε:

«Βοσκέ, ποὺ μήτε ἀσύστατος μήτε κακὸς δὲ μοιάζεις,
βλέπω καὶ ἔγὼ τὰ φρένα σου πὼς τὰ φωτίζει ἡ γνώση,
κιόρκο σου κάνω φοβερό, σὸν ἐκεῖνο ποὺ σοῦ κρένω-

δὲ Δίας νᾶναι μάρτυρας, τὸ ξενικὸ τραπέζι,

καὶ ἐτούτη ἡ στιὰ τοῦ θεόλαμπρου Δυσσέα ποὺ μὲ δέχτη.

ἀκόμα ἐδῶ θενά τοι ἐσύ, καὶ θὰ γυρίσῃ ἐκεῖνος·

καὶ μὲ τὰ μάτια σου θὰ δῆς, ἀν' θέλης, τοὺς μνηστῆρες,

ποὺ τώρα ἐδῶ σᾶς τυραννοῦν, νὰ πέφτουν σκοτωμένοι.»

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει δὲ πρῶτος τῷ βουκόλῳ

«Μακάρι αὐτὰ τοῦ Κρόνου ὁ γιὸς νὰ τὰ τελοῦσε, ὃ ξένε,
καὶ θᾶβλεπες τὶ δύναμη τὰ χέρια ἐδαῦτα κρύβουν.»

Παρόμοια σὸν ὅλους τοὺς θεοὺς καὶ δὲ Εὔμαιος παρακάλειε,
νὰ φέρουντε στὸ σπίτι του τὸ γνωστικὸ Ὀδυσσέα.

Αὗτὰ λαλοῦσαν καὶ ἔλεγαν ἐκεῖνοι ἀνάμεσό τους

ὅς ιόσο τοῦ Τηλέμαχου τοιμάζαν οἱ μνηστῆρες

τὸ τέλος καὶ τὴ μοῖρα του: «Ομως ζερβά τους φάνη
ἀψηλοπέταχτος ἀϊτὸς κρατώντας περιστέρα.

Καὶ τότε δὲ Ἀμφίνομος αὐτὰ ξαγόρεψε τους καὶ εἶπε:

«Δὲ θὰ μᾶς ἔβγῃ τυχερὸς αὐτός, καλοί μου φίλοι,
δὲ φόνος τοῦ Τηλέμαχου. Τὸ δεῖπνο ὃς τόσο ἀς δοῦμε.»

Αὗτά λέγε δὲ Ἀμφίνομος, καὶ ἀρέσανε στοὺς ἄλλους.

Καὶ μπαίνοντας στὰ μέγαρα τοῦ θεϊκοῦ Ὀδυσσέα,
ἀπάνω σὸν ἔδρες καὶ θρονιὰ τὶς χλαῖνες ἀπιθῶσαν,

220

230

240

καὶ ἔσφαξαν πρόβατα τρανά, καὶ οὐθεμένα γίδια,
πρεφτάρια χοίρους καὶ παχὺ δαμάλι ἀπὸ τὸ κοπάδι.
Κιάφοι τὰ σπλάχνα ψήσανε τὰ μοίρασαν, καὶ τότες
ἀνακατέφαινε κρασὶ μὲς σ' ὅλα τὰ κροντήρια.

‘Ο χοιροτρόφος ἔδινε παντούθε τὰ ποτήρια,
ψωμὶ τοὺς ἔφερονε δὲ καλὸς πωωτοβοσκὸς Φιλοίτιος
μὲ τὰ ποτήρια τὰ δμοφά, κι δὲ Μελανθέας κερνοῦσε.

Κι αὐτοὶ ἀπλωναν τὰ χέρια τους στὰ καλοφάγια δυπρός τους

Μὲ πονηριὰ ὁ Τηλέμαχος τὸν Ὁδυσσέα καθίζει
στὸ στέριο μέγαρο, σιμὰ στὸ λίθινο κατώφλι,
καὶ τούβαλε κοινὸ σκαννὶ καὶ φτωχικὸ τραπέζι
σπλάχνα τοῦ δίνει μερτικό, καὶ μὲ χρυσὸ ποτήρι 260
κερνώντας τον, τοῦ μῆλησε, κι αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ εἶπε-

«Κάθοι ἐσὺ τώρα ἐδῶ, κρασὶ νὰ πίνῃς μὲ τοὺς ἄλλους,
κι ἀπὸ τῷ μνηστήρων τὶς βρισιές καὶ τοὺς δαρμοὺς ἀτός μου
θὰ σὲ φυλάξω, τὶ κοινὸ δὲν εἰν’ αὐτὸ τὸ σπίτι,
μόν’ εἰναι τοῦ Ὅδυσσέα, κι αὐτὸς γιὰ μένα τρέχει χτῆμα.
Κ’ ἐσεῖς, κρατιέστε ἀπὸ βρισιές καὶ χτυπημούς, μνηστῆρες,
σὲ ξαφνικὰ μὴν ἔρθουμε μαλώματα κι ἀμάχες.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ διαγκάνοντας τάχειλι οἱ ἄντρες δόλοι,
θαμάζαν τοῦ Τηλέμαχου τὰ ἔθαρρα τὰ λόγια.

Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὑπείθη δὲ γιὸς χόλωσε τότες κ’ εἶπε 270

«Ἄν κι δὲ Τηλέμαχος πικρὰ μᾶς εἴπε λόγια, ὃ φίλοι,
ἄς τὰ δεχτοῦμε μᾶς μιλάει μὲ σοβαρὴ φοβέρα.
‘Ο Δίας δὲν τρέθελε εἰδεμή, στὰ μέγαρά του μέσα
θὰ τὸν σωπαίναμε, κι αὐτὸς ἄς ζήταε νὰ στριγγλίζῃ.»

Αὐτὰ δὲ Ἀντίνος ἔλεγε, μὰ ἀδιαφοροῦσε ἐκ· ίνος.
Καὶ τῶν θεῶν τὴν ἱερὴ κατοβοδιὰ ἀπὸ τὴ χώρα
κήρυκες φέρονταν στὸ ἵσκερὸ τοῦ Ἀπόλλωνα τὸ δάσος
ποὺ πλήθη μαρρομάλληδων Ἀχαιῶν συναχτῆκαν.

Καὶ σάνε ψήσαν κ’ ἔβγαλαν τάποξωθε κοψίδια,
τὰ μοίρασαν, κι ἀρχίσανε τάρχοντικὸ τραπέζι. 280
Καὶ τοῦ Δυσσέα βάλλανε μερίδα οἱ δοῦλοι τόιες
δση κ’ ἐκεῖνοι πέρνανε, καθὼς παράγγειλέ τους
δ πολυαγαπημένος γιὸς τοῦ θεῖκον Ὅδυσσέα.

Μὰ ἡ Ἀθηνᾶ δὲν ἀφῆνε τοὺς θεότολμους μνηστῆρες
νὰ παύουν τὴν κακολογιά, γιὰ νὰ πηγαίνῃ δὲ πόνος
Ζαθύτερα μὲς στὴν καρδιὰ τοῦ θεῖκον Ὅδισσ’ α.

Κι ἀνάμεσό τους βρίσκουνταν ἀδικογνώστης ἄντρας,
ποὺ τῶνομά του Χτήσιππος, καὶ κατοικιά του ἡ Σάμη
στὰ πλούτια του τάριθμητα πιστεύοντας, ζητοῦσε
τοῦ Ὀδυσσέα τὴ σύγκλινη, τοῦ ἔνοπλανημένου.

290

Ἐκεῖνος στοὺς ἀγέρωχους μνηστῆρες τότες εἶπε·

«Ἀκούστε με τὸ τί θὰ πᾶ, ὃ θεότολμοι μνηστῆρες
καλὴ μερίδα δόθηκε, σὰν πούπρεπε, τοῦ ἔνου
σωστὸ δὲν εἴτανε μαθὲς τὸ δίκιο νὰ στεροῦνται
οἱ ἔνοι τοῦ Τηλέμαχου ποὺ ἐδῶ νὰ ἐρθοῦν τυχαίνει.
Μὰ ἀς τὸν φιλέψω πιὰ κ' ἐγώ, καὶ πάλε αὐτὸς τὸ δῶρο
τὸ δίνει τῆς λουτράρισσας, ἥ καμιᾶς ἄλλης δούλας,
ἀπ' ὅσες μέσα βρίσκουνται στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.»

Εἶπε, καὶ πόδι βοδινὸ τραβάει ἀπ' τὸ πανέρι,
καὶ τὸ πετάει ἀπάνω του. Μὰ ἔφυγε ὁ Δυσσέας
γυρνώντας τὸ κεφάλι του, καὶ μέσα του μὲ πίκρα
γελώντας· καὶ τὸ κόκκαλο στὸ στέριον τοῦχο πέφτει.
Τότες μ' ὅργη ὁ Τηλέμαχος τοῦ Χτήσιππου φωνάζει·

300

«Καλὰ σοῦ βγῆκε, ὃ Χτήσιππε, κι ἀς τὸ χαρῆ ἡ ψυχὴ σου.
Τὸν ἔνο δὲν τὸν βάρεσες, τὶ ὁ Ἰδιος του φυλάχτη
ἄλλιῶς, τὰ στήθια σου ἀνοιγά μὲ κοφτερὸ κοντάρι
Τότε ὁ πατέρας σου ταφὴ θὰ τοίμαζε ἀντὶς γάμο
δῶ μέσα· καὶ γι' αὐτὸ ἀσκημιὲς κανένας μὲς στὸ σπίτι
ἄς μὴ μοῦ κάνῃ· τώρα πιὰ νοιώθω, καὶ ἔρω ποιό ναι
καλὸ στὸν κόσμο, ποιό κακό, τὶ πιὰ μωρὸ δὲν είμαι.
Καθόμαστε καὶ βλέπονμε νὰ σφάζουνται τάρνιά μας,
καὶ τὸ κφασὶ νὰ πίνεται, καὶ τὸ ψωμὶ νὰ φεύγῃ
τὶ διύπολδ ὥναι τοὺς πολλοὺς νὰ τοὺς μποδῆῃ ὁ ἔνας.
Ομως καιδὸς πιὰ τὸ ἄδικο κ' ἡ ὅχτοητα νὰ πάψῃ.

310

Κι ἀν νὰ μὲ θανατώσετε μὲ τὸ σπαθὶ ποθῆτε,
καλύτερα ἐγὼ τόθελα, κι ἀς μ' ἔπαιρνεν ὁ Χάρος,
παρὰ νὰ βλέπω ἀδιάκοπα τέτοια ἔργα ντροπιασμένα,
τοὺς ἔνους μας νὰ βρίζουνε, μὰ καὶ τὶς παρακόρες
ἀδιάντροπα νὰ σέργουνε μὲς στὰ λαμπρὰ παλάτια.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι σώπασαν κι ἀμύητοι ἀπομεῖναν
καὶ τότες τοῦ Δαμάστορα ὁ Ἀγέλαος τοὺς εἶπε·

320

«Λόγος σωστὸς σὰν εἰπωθῇ, δὲν πρέπει ἐμεῖς, ὃ φύλος
ἐνάντια νὰ πηγαίνουμε μὲ λόγια θυμωμένα.
Τὸν ἔνο μὴν πειράζετε, μῆτε κανέναν ἄλλον

ἀπὸ τοὺς δούλους ποῦναι ἐδῶ στοῦ θεῖκοῦ Ὀδυσσέα.
Ποθοῦσα τοῦ Τηλέμαχου καὶ τῆς κιλῆς του μάννας
νὰ πᾶ ἔνα λόγο φιλικό, νὰ τὸν δεχτοῦνε ἢ στέργοντα.
Ἐλπίδα δῆσται σᾶς ἔμνησκε στὰ βάθια τῆς ψυχῆς σας,
νᾶρθη δὲ Δυσσέας δὲ τρέξυπνος στὸ σπιτικό του πάλε,
μὲ δίκιο τὸν προσμένατε, καὶ τοὺς μνηστῆρες δλους
στὸν πύργο τοὺς κρατούσατε, ποὺ εἴταν καὶ πιὸ συφέρο,
ἀνίσως γύριζε ἄξαφνα στὸ σπίτι του δὲ Δυσσέας.

Μὰ τώρα πιὰ δλοφάνερο πὼς δὲ θὰ μᾶς γυρίσῃ.
Ἄμε λοιπὸ στὴ μάννα σου, συβούλεψέ την τώρα,
νὰ πάρῃ τὸν καλύτερο, καὶ πιώτερα ὅποιον δίνει,
καὶ ἐσὺ γιὰ νὰ τὰ χαίρεσαι τὰ πατρικά σου πλούτια,
καὶ ἐκείνη τοῦ ἄλλου τῆς τοῦ ἀντρὸς τὸ σπίτι νὰ κοιτᾶς.

Κι δὲ γνωστικὸς Τηλέμαχος γύρισε τότες καὶ εἶπε:

«Ναὶ μὰ τὸ Δία, Ἄγέλας, καὶ μὰ τὰ πάθια ἐκείνου
ποὺ ἀπὸ τὸ Θιάκι μακριὰ πλανιέται γιὰ καὶ χάθη,
νάργοποργήσω δὲ ζητῶ τὸ γάμο τῆς μητέρας,
παρὰ δλο τὴν παρακινῶ νὰ πάρῃ αὐτὸν ποὺ θέλει,
καὶ δίνω δῶρα ἀρίθμητα. Ὁμως νὰ τηνὲ βγάλω
χωρὶς νὰ θέλη ντρέπουμαι, κι δὲ δός νὰ μὴν τὸ δώσῃ.»

Εἰπ' δὲ Τηλέμαχος: καὶ ἡ θεὰ μὲς στοὺς μνηστῆρες γέλοια
ἄσθυστα σήκωσε, κι δὲ νοῦς τοῦ καθενὸς σκοτίστη.
Καὶ τώρα αὐτοὶ μὲ ἀπόξενα γελούσανε σιγόνια,
καὶ κρέατα αἷματόβρεχτι μασούσανε καὶ τρῶγαν
δάκρια τὰ μάτια τους πολλὰ γεμίζαν, καὶ ἡ ψυχὴ τους
προμάντεμα μυρδολογιοῦ τοὺς ἔφερνε μεγάλου.

Καὶ τότες δὲ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοὺς εἶπε:

«Ἄχ, τί μεγάλο, δὲ δύστυχοι, κακὸ μαθὲς σᾶς βρίσκεται
Νύχτα σᾶς ξώνει κεφαλὴ καὶ πρόσωπο καὶ γόνατα
ἄναιψ δὲ θρῆνος, βρέχουνται τὰ μάγουλα μὲ δάκρια,
καὶ οἱ τοῖχοι μὲ αἷμα βρέχουνται καὶ τὰ ὄδια μεσοδόκια
γέμισαν πρόθυρα κι αὐλὲς μὲ ἵσκιους νεκρῶν ποὺ τρέχουν
μέσα στὰ σκότη, στὸ Ἔρεβος καὶ χάθηκε στὰ ουράνια
δὲ ἥλιος καὶ γύρω ἀπλώθηκε στὸν κόσμο μαύρη ἀντάρα.»

Αὐτὰ εἶπε, κι δλοι γέλασαν ἐκεῖνοι ἀπὸ τὴν καρδιά τους.
Κι ἀρχίζει τοῦ Ποιλύθου δὲ γιὸς δὲ Εὑρόμαχος, καὶ κρένει:

«Χαμένα τάχει δὲ νιόφερτος δὲ ξένος ποὺ μᾶς ἡρθε.»

360

Μὰ γλήγορα ἀπὸ τὰ μέγαρα στείλτε τον ἔξω, ὃ νέοι,

στὴν ἀγορὰ νὰ κατεβῇ, τὶ ἐδῶ τὴν νύχτα βλέπει.»

Κι ὁ θεόμορφος Θεοκλύμενος τοῦ ἀπολογήθη καὶ εἶπε
«Ἐνδρύμαχε, ὄδηγοντὸς ἐσὺ δὲ θέλω νὰ μοῦ φέρῃς·
ἔχω καὶ μάτια ἔγῳ, καὶ αὐτιά, καὶ ἔχω τὰ δυό μόνη πόδια
καὶ γνώση εἶναι στὰ στήθια μου γερή καὶ ὀριμασμένη.
Μ' αὐτὰ θὰ πάω, γιατὶ κακὸ νὰ σᾶς ζυγώνῃ νοιώθω,
ποὺ οὔτ' ἔνας δὲ θὰ δυνηθῇ μνηστῆρας νὰ ξεφύγῃ,
ἀπ' ὅσους μὲς στὰ μέγαρα τοῦ θείουν Ὁδυσσέα
τοὺς ἄντρες βρίζουν, καὶ φοιχτὲς σοφίζουνται ἀνομίες.»

370

Εἶπε, καὶ ἀπ' τὰ καλόφτιαστα παλάτια βγῆκε ἔκεινος,
καὶ τράβηξε στοῦ Πείραιου, ποὺ καλοδέχτηκε τὸν,
Κ' ἔνας τὸν ἄλλον ὅλοι τους κοιτώντας οἱ μνηστῆρες,
κεντοῦσαν τὸν Τηλέμαχο, τοὺς ἔνους περγελώντας.
Κι αὐτὰ κάποιος ἀγέπωχος γύρισε καὶ εἶπε νέος·

«Τηλέμαχε, ἄλλος σὰν καὶ ἐσὲ κακόξενος δὲν εἴναι.
Κοίταξ ἀντὸν τὸ βρώμικο τὸν κοσμογυριστή σου,
ποὺ ὅλο πεινάει καὶ ὅλο διψάει, καὶ μήτ' ἀπὸ ἔργα ξέρει,
μήτ' ἀπὸ μάρκες ἔμαθε βάρος τῆς γῆς ἀλήθεια.
Ἄλλος σηκώθη πάλε ἐδῶ τὸ μάντη νὰ σοῦ κάμῃ.
Μὰ ἐμέν ἀκούγονται, πολὺ περσότερο κερδίζεις·
μὲς σὲ καλὸ ἀς τοὺς οἰξόνυμε πολύσκαρμο καράβι,
στὴ Σικελία γιὰ νὰ σταλθοῦν, καλὴ τιμὴ νὰ πιάσῃς.»

380

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες λέγανε, μὰ ἀδιαφοροῦσσ' ἔκεινος,
καὶ τὸν πατέρα του ἀφωνος τηροῦσε, καρτερώντας
πότε θὰ πέσῃ ἡ χέρα του στοὺς ἀτιμους μνηστῆρες.

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου ἡ θυγατέρα,
ἀντίκρου τους σὰν ἔστησε τὸ λαμπερὸ θρονί της,
ὅτι δὲ καθένας ἔλεγε στὰ μέγαρα ἀγρικοῦσε,
μὲ γέλοια καθὼς τοίμαζαν τὸ γέμα τους ἔκεινοι,
τὸ πλούσιο τὸ χαρούμενο, μὲ τὰ πολλὰ σφαγτά του.
Μὰ ἄλλο τραπέζι πιὸ ἀχαρο δὲ γίνη, σὰν τὸ δεῖπνο
ποὺ ἔμελλε γλήγορα ἡ θεὰ καὶ δι μέγας Ὁδυσσέας
νὰ τοὺς ἀπλώσῃ γιατὶ αὐτοὶ πρωτόκαμαν τὸ κοῖμα.

390

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ.

Τότες στὸ νοῦ τῆς ἔβαιλε ἡ θεὰ καὶ γαλανομάτα
τῆς Πηνελόπης, τῆς καλῆς τοῦ Ἰκάριου θυγατέρας,

τόξο καὶ σίδερα σταχτιὰ νὰ βάλῃ στοὺς μνηστῆρες
ἀγώνα καὶ σφαγῆς ἀρχὴ μὲς στοῦ Ὀδυσσέα τοὺς πύργους.

Τὴν σκάλα τοῦ θαλάμου της τὴν ἀφηλὴν κατέβη,
πῆρε ὥριο γυναικός κλειδὶ στὸ μαλακό της χέρι,
χαλκένιο καὶ μὲ φιλντισὶ χερούλι ταιριασμένο.

Ως τὸ στερνὸ τὸ θάλαιμο πηγαίνει μὲ τὶς βάγιες,
ποὺ κοίτουνταν οἱ θησαυροὶ τοῦ βασιλέα κρυμμένοι,
χαλκός, χρυσάφι, σίδερο περιτεχνα ἐργασμένο. 10

Εἶχε καὶ πιστοτέντωτο δοξάρι καὶ φαρέτρα,
ποὺ μέσα της εἶταν πολλὲς στεναχτερὲς σαγίττες.

Απὸ τὴ Λακεδαίμονα τάχε ὁ Δυσσέας φερομένα,
τοῦ δμοιόθεου τοῦ Ἰφιτού, γόνου τοῦ Εὐρύτου δῶρα.

Στοῦ Ὁρσίλοχου ἀνταμώθηκαν τοῦ ἀντρείου στὴ Μεσσήνη,
σὰν πῆγε ὁ Ὀδυσσέας ἐκεῖ γιὰ χρέος ποὺ ὅλην χώρα
τοῦ χρώσταγε τὶ πρόβατα τρακόσα ἀπὸ τὸ Θιάκι
μὲ τοὺς βοσκοὺς ἀρπάξαντε καὶ φύγαν Μεσσηνίες
μὲ πλεούμενα πολύσκαρμα καὶ μακρινὸ ταξίδι

πῆγε ὁ Δυσσέας ζητώντας τα, μικρὸς πολὺ κι ἀν είταν 20
τὸ δ κύρης του τὸν ἔστειλε καὶ τοῦ Θιακιοῦ οἱ γερόντοι.

Καὶ πάλε ὁ Ἰφιτος ἐκεῖ φοράδες δώδεκα ἡρθε
νὰ βρῆ χαμένες, ποὺ γερὰ βυζάνανε μονλάρια
αὐτὲς δὰ ποὺ τοῦ γίναντε χάρος καὶ μαύρη μοῖρα,
κατόπι, στὸν ἀντρειόψυχο τοῦ Δία τὸ γιὸ σὰν ἡρθε,
τὸν Ἡρακλῆ, τὸ γνωριστὴ κάθε ἔργου φημισμένον,
ποὺ δ ἄνομος στὸ σπίτι του τὸν ἔσφαξε, ἀν καὶ ξένο,
καὶ μῆτε θεὸ δὲ ντράπηκε, καὶ μῆτε τὸ τραπέζι
ποὺ τότες τοῦ παράθεσε μόνε κ' ἐκεῖνον σφάξει,
καὶ τὶς βιαριόνυχες κρατάει φοράδες στὸ παλάτι. 39

Αὗτες ζητώντας δ Ἰφιτος, τὸν Ὀδυσσέα ἀνταμώνει,
καὶ τὸ δοξάρι τοῦδωσε, ποὺ δ Ἔνδυτος δ μέγας
κρατοῦσε μιὰ φορά, μὰ ποὺ πεθάνη τάχε ἀφῆσει
τοῦ γιοῦ του στὰ παλάτια του. Καὶ τότε δ Ὀδυσσέας
τοῦδωκε κοφτερὸ σπαθὶ καὶ δυνατὸ κοντάρι,

ἀρχὴ φιλίας γκαρδιακῆς μὰ οἱ δυὸ δὲ γνωριστῆκαν
καὶ σὲ τραπέζι, γιατὶ δ γιὸς τοῦ Διὸς εἶχε σκοτώσει

τὸν Ἰφιτο τὸ θεόμοιαστο, ποὺ τοῦδωκε τὸ τόξο.

Στὸν πόλεμο σὰν ἔβγαινε μὲ πλοῖο δ Ὀδυσσέας,
τάφηνε σπίτι, θύημα τοῦ ἀγαπητοῦ του φύλου. 40

καὶ μόνο στὴν πατρίδα του κρατοῦσε ἐκεῖνο τῷπλο.

Σὰν ἔφτασε στὸ θάλαμο ἡ ιρισεύγενη γυναίκα,
καὶ στὸ κατώφλι ἀνέβηκε τὸ δρένιο, ποὺ τεχνίης
τόχες σκαλίσει ἔυλουρογός, καὶ τὸ ἵσιωσε μὲ στάφιη,
καὶ παραστάτες ἔστησε, κ' ἔβαλε ὥραιες θύρες,
ἀμέσως τότες τὸ λουρὶ ἔξελύνει ἀπ' τὴν κρικέλλα,
γάρνει ἴσια μέσα τὸ κλειδί, τοὺς σύρτες βρίσκει ἀντίκρου,
τοὺς σπρώχνει, καὶ καθὼς βογγάει μὲς στὸ λιβάδι ταῦρος
ποὺ βόσκει, ὅμοια βόγγησαν κ' οἵ θύρες οἵ πανώριες,
μὲ τοῦ κλειδιοῦ τὸ βάρεμα, κι ἀνοίξανε ὁμπροστά της
50 Ἀνέβηκε στὸ πάτωμα μὲ τὰ πολλὰ τάρμαρια,
καὶ μέσα μὲ τὶς φορεσὲς τὶς μοσκομυρισμένες
κι ἀπλώνοντας τὸ χέρι της, ἔκρεμασε τὸ τόξο
μὲ τὸ θηκάρι, ποὺ λαμπρὸ παντοῦθε φεγγοβόλα.
Καθίζει, καὶ περίλυπη στὰ γόνατα τὸ παίρνει,
βγάζει τὸ τόξο, κι ἀρχινάει τὸ κλάμα βλέποντάς το.
Καὶ σάνε καλοζόρτασε τὰ δάκρια καὶ τὸ θοῆνο,
ἔκκινησε στὸ μέγαρο πρὸς τοὺς λαμπροὺς μνηστῆρες,
κ' ἡρθε τὸ πιστέντωτο κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ τὴν φαρέτρα μὲ πολλὲς στεναχτερὲς σαγίττες.
Φέρονταν κ' οἵ παρακόρες της κασέλα γεμισμένη
μὲ πίδερο καὶ μὲ χαλκό, τὰ σύνεργα τοῦ ἀφέντη.

Κ' ἡ ζουλεμένη ἀρχόντισσα σὰν πῆγε στοὺς μνηστῆρες,
σιμὺ στὸ στῦλο σιάθηκε τῆς δοιλεμένης στέγης,
σηκώνοντας στὴν ὅψη της τὸ λιόλαμπρο φακιόλι,
[μὲ τὶς παραστεκάμενες δεξιὰ κι ἀριστερά της].
καὶ στοὺς μνηστῆρες μῆλησε, κι αὐτὰ τοὺς εἶπε τότες:

«Ἀκούστε με, ὃ θεότολμοι μηστῆρες, ποὺ σ' ἐτοῦτον
τὸν πύργο πέσουτε ὅλοι σας, νὰ πίνετε, νὰ τρῶτε,
ὅσον καιρὸ δ' ἀφέντης μου στὴν ἔνιτειὰ γυριζει,
καὶ πρόφιαση καλύτερη δὲ δύνεστε νὰ βοῆτε,
ιπόν πώς ἐμένα νάχετε γυναίκα λαζιαρᾶτε.

Μια ἐλᾶτε, παληκάρια μου, καὶ νά, βραβεῖο ὁμπρός σας
Τὸ μέγα τόξο θέτω σας τοῦ θεῖκον Ὅδυσσεά,
κ' ἐκεῖνον ποὺ εὐκολώτερα στὰ χ'ρια τὸ τεντώσῃ,
κι ἀξίνια δώδεκα μὲ μιὰ σαΐττα του περάσῃ,
θίσκολονθήσω ἀφήνοντας τὸν πύργο αὐτόνε, ποὺ ἡρθα
νιόπαντον ἐγώ, καὶ βοῆτα τον ὕδιο καὶ βιὸς γεμάτο.

ποὺ πάντα θὰ θυμᾶμαι τὸν καὶ μέσα στῶνειρό μου.⁹

Αὐτὰ σὰν εἶπε, πρόσταξε τὸν ἀξιο χοιροτρόφῳ
τὸ τόξο καὶ τὰ σίδερα νὰ θέσῃ στοὺς μνηστῆρες.
Δάκρυσε δὲ Εὔμαιος, τά πιασε, καὶ χάμου ἀράδιασέ τα.
Θρηνοῦσε κι ὁ βιδοβοσκὸς ἄλλον, καθὼς τὸ τόξο
τ' ἀφέντη του εἶδε. Φώναξε δὲ Ἀντίνος τότες καὶ εἶπε:

«Κλούβιοι χωριάτες, ποὺ ἔχειε στὸ σήμεροι μονάχα
τὸ νοῦ σας: μωρὲ δύστυχοι τί κάθεστε καὶ κλαῖτε,
καὶ τὴ γυναίκα ἀγγίζετε κατάβαθμα στὰ σπλάχνα,
ποὺ αὐτὴ καὶ μόνη τῆς πονεῖ γιὰ τὸ χαμὸ τοῦ ἀντρὸς τῆς;
"Ησυχα τρῶτε αὐτοῦ, εἰδεμὴ βγῆτε δέξω γιὰ νὰ κλάψτε,
τὸ τόξο αὐτὸν γιὰ φοβερὸν ἀφήνοντας ἥγωνα.

Τι δύσκολα θὰ τεντωθῇ θαρρῶ, τῶριόξεστο δπλο·
κι ἀπ' δσους εἶναι ἐδῶ, κανεὶς δὲ μοιάζει τοῦ Ὁδυσσέα
στὴν ἀντρειοσύνην, σὰν ποὺ ἔγω τὸν εἶδα τότε ἐκεῖνον
καὶ τὸ θυμᾶμαι ξάστερα, μωρὸ παιδὶ κι ἀν εἴμουν.»

Αὐτὰ εἶπεν δμως τόλπιζεν ἐκεῖνος νὰ τεντώσῃ
τὴν κόρδα, καὶ ἀπ' τὰ σίδερα τὴ σαΐττα νὰ περάσῃ
αὐτός, ποὺ πρῶτος ἔμελλε νὰ φάγῃ σαΐττιὰ ἀπ' τὸ χέρι
τοῦ Ὁδυσσέα τοῦ ὑπέρολαμπρου, ποὺ μὲς στὰ μέγαρά του
καθόταν καὶ τὸν ἔβριζε, καὶ κέντας καὶ τοὺς ἄλλους.

Καὶ τότες δὲ ἀντρειόψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε:
«Ἄλλοι, καὶ πῶς δὲ Δίας, δὲ γιὸς τοῦ Κρόνου, μὲ τρελαίνει!
Μοῦ λέει ή μάννα ή ἀκοιβὴ μὲ τὴν πολλή τῆς γνώση,
τὸ σπίτι πῶς θάφήσῃ αὐτὸν νὰ πάγη μὲ ἄλλον ἄντρα,
καὶ ἔγω γελῶ, καὶ η ἀσύστατη τὸ χαιρεται ψυχὴ μου.
Μὰ ἐλάτε, παληκάρια μου, καὶ νά, βραβεῖο δμπρός σας,
γυναίκα, ποὺ στῶν Ἀχαιῶν τὴ γῆς δὲ βρίσκεται ἄλλη,
οὔτε στὴν Πύλο τὴν ἱερή, καὶ στὸ Αργος, στὴ Μεικῆνη,
οὔτε στὴ μελανὴ στεριά, μὰ οὔτε καὶ μὲς στὸ Θιάκι.
Μὰ ἐσεῖς τὰ ξέρετε: ἔπαινο τῆς μάννας δὲ θὰ κάνω.
"Ομπρός, καιρὸ μὴ χάνετε μὲ πρόφασες πιὰ τώρα,
τοὺ δοξαριοῦ τὸ τέντωμα μὴ φεύγετε, κι ἂς δοῦμε.
Καὶ λέγω νὰ δοκίμαξα κι ἀτός μου τὸ δοξάρι
κι ἀν τὸ τεντώσω καὶ σαΐττιὰ περάσω ἀπὸ τὰξίνια,
δὲ θὰ πονῶ πιά, τὶ η καλὴ μητέρα μου ἄλλον ἄντρα
δὲ θάπαιρνε νὰ φύγῃ, ἀφοῦ θᾶμνησκα ἔγω κατόπι
ξειος τὰ δπλα τὰ λαμπρὰ τοῦ κύρη νὰ σηκώνω.»

Κι δροθός πετάχτηκε, ἔβγαλε τὴν πορφυρένια χλαινά
·πὸ τοὺς ὕμους, καὶ μαζὶ τὸ κοφτεόδο σπαθί του.

Χαντάκι σκάβει δλόμακρο, καὶ τὰ πελέκια ἀράδα
στίνει μὲ στάφνη λισιώνοντας, τὸ χῶμα στρώνει γύρω
κι ὅλοι θαμάζαν βλέποντας τὴν τόση τάξη τοῦ ἔργου,
ἄν καὶ ποτὲς πρωτίτερα δὲν τόχε δῆ καὶ μάθει.

Καὶ στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο.

Καὶ τρεῖς φορὲς τὸ τράνταξε μὲ βίᾳ νὰ τὸ τεντώσῃ,
καὶ τρεῖς τοῦλειψε ἡ δύναμη, κι ἀς τὸλπιζε τὴν κόρδα
πώς θὰ τεντώσῃ, μὲ σαΐτια τάξινια νὰ περάσῃ.

Στὴν τέταρτη τραβώντας τὸ μὲδομή τὸ τέντωνε, δύμως
ὄχι ὁ Ὄδυσσεας τοῦγγενεψε καὶ τοῦ ἔκοψε τὴ φόρα.

Καὶ τότες ὁ ἀντρειόψυχος Τηλέμαχος τοὺς εἶπε:

«Ἄλλοις μου, ἦ πάντα ἀδύναμος θειάμαι ἐγὼ καὶ χαῖνος,
ἦ νιὸς εἴμαι καὶ δύναμη στὰ χέρια μου δὲ νοιώθω,
παρὸς σ' ἄντρα νὰ διαφεντευτῶ ποὺ θὰ μὲ βρίση πρῶτος.
Μὰ ἐλάτε, ἐσεῖς: στὴ δύναμη ποὺ μὲ περνᾶτε, ἀρχίστε
τὴ δοκιμὴ τοῦ δοξαριοῦ, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας.»

Εἶπε, καὶ χάμου ἀπίθωσε τὸ τόξο, γέρονοντάς το
στὸ κολλητὸ κι ὠριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
καὶ τὴ σαγίττα ἀκούμπησε στὴν δυοφρή κοικέλλα,
καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ ἀρχήτερα καθόταν.

Κι ὁ Ἀντίνος τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς γύροισε τότες κ' εἶπε:

«Πρὸς τὰ δεξὰ σηκώνεστε μὲ τὴν ἀράδα, ὅ φίλοι,
κι ἀπ' ὅθε ὁ κεραστῆς κερνάει, κείθε κ' ἐσεῖς ἀρχίστε.»

Εἰπ' ὁ Ἀντίνος, κι ἀρεσεν δὲ λόγος καὶ στοὺς ἄλλους.
Πρῶτος δὲ γόνος τοῦ Οἴνοπα σηκώθηκε, δὲ Λειώδης,
ποὺ ἀπὸ μαντείες γνώριζε, καὶ στὸ λαιπρὸ κροντῆρι
σιμὰ καθότανε βαθιώτερος καὶ μόνε αὐτὸς μισοῦσε
τὶς ἀνομίες, καὶ μὲδογὴ θωροῦσε τοὺς μνηστῆρες
καὶ πρῶτος τότες ἔπιασε τὸ τόξο καὶ τὸ βέλος.

Πάς στὸ κατώφλι στέκοντας δοκίμαζε τὸ τόξο,
μὰ δὲν τὸ τεντώσε, παρὸ τραβώντας ἀποκάμαν
τάγμαντα καὶ μαλακὰ χέρια του, καὶ τοὺς εἶπε:

«Δὲν τὸ τεντώνω φίλοι, ἐγώ, τώρ' ἄλλος ἀς τὸ πάογ.
Πολλῶν λεβέντηδων αὐτὸ τὸ τόξο θενὰ πάρῃ
καὶ τὴν ἀντρεία καὶ τὴ ζωὴ τὶ πιὸ καλὸ νομίζω
τὸ θάνατο, παρὸ ζωὴ καὶ νὰ τὰ χάσουμε ὅσα

120

130

140

150

δλοχρονίς καθόμαστε δωπέρα καρτερώντας.

Κάποιος στὸ νοῦ του λαχταρεῖ κ' ἐλπίζει γιὰ νὰ πάρῃ
τοῦ Ὀδυσσέα τὴν σύγκοιτη, τὴν Πηνελόπη, τώρα
σὰν κάνῃ ὅμως τὴν δοκιμὴ τοῦ τόξου καὶ γνωρίσῃ.
τότε ἄλλη λαμπροστόλιστην Ἀχαιοπούλα ἀς πάρῃ
μὲ δῶρα τοὺς κι αὐτὴ ἀς δεχτῇ τὸν ἄντρα ποὺ θὰ διώσῃ
τὰ πιώτερα, καὶ τῆς φινῆ τῆς μοίρας δ σταλμένος.»

Εἶπε, καὶ τότε ἀπόθεσε τὸ τόξο, γέροντάς το
στὸ κολλητὸ κι ὁριόξεστο σανίδωμα τῆς θύρας,
καὶ τὴ σαγίττα ἀκούμπησε στὴν ὅμορφη κριέλλα,
καὶ πῆγε πάλε στὸ θρονὶ ποὺ ἀρχήτερα καθόταν.

Κι δ Ἀντίνος τὸν ἀντίσκοψε καὶ λάλησέ τοι κ' εἶπε

«Τί λόγο ἀπὸ τὰ χεῖλη σου ἔστομισες, ὁ Λειώδη,
βιαιόν, φριχτό, ποὺ ἀκούγοντας θυμὸς πολὺς μὲ πιάνει;
Πολλῶν λεβέντηδων ψυχὴ θὰ πάρῃ αὐτὸ τὸ τόξο,
μᾶς λές, ἂν ἀξιος δὲ φανῆς ἐσὺ νὰ τὸ τεντώσῃς.
Ἐσένα ἡ κερὰ μίννα σου θαρρῶ δὲ γένιησέ σε
δοξάφια γιὰ νὰ μᾶς τραβᾶς καὶ βέλη νὰ τινᾶζῃς.
Ομως μνηστήρες δοξαστοὶ θὰ τὸ τεντώσουν ἄλλοι.»

Εἶπε, καὶ τὸ γιδοβοσκὸ τὸ Μελανθέα προστάζει.
«Ἀναφε τώρα ἐσὺ φωτιὰ στὸν πύρο, ὁ Μελανθέα,
θέσε μεγάλο ἔκει θρονί, στρῶσε προθειὰ κατόπι
φέρ' ἀπὸ μέσα ἔνα χοντρὸ κεφάλι πάχος, κ' ἔτσι
καλὰ σὰν τὸ ζεστάνουμε, κι ἀλείφοντάς το οἱ νέοι,
τῶπλο νὰ δοκιμάζουμε, νὰ τελεσιῇ δ ἀγώνας.»

Εἶπε, κ' εὐτὺς ἀκούραστη φωτιά ὑπερε δ Μελάνθης,
ἔθεσε μέγα ἔκει θρονί, προθειά στρῶσε, κατόπι
ἔφερε μέσαθε χοντρὸ κεφάλι πάχος, κ' ἔτσι
οἱ νέοι σὰν τὸ ζεστάνανε, τὸ τόξο δοκιμάζαν
τοῦ κάκου, τὶ στὴ δύναμη πολὺ κατώτεροι εἴταν.
Ο Ἀντίνος κι δ θεόμοιαστος Εὑρύμαχος ὡς τόσο
μνήσκανε ἀκόμα, οἱ ἀρχηγοὶ καὶ τῷ μνηστήρων πρῶτοι.

Τότες τὸ μέγαρο ἄφησαν καὶ βγῆκαν, δ βουκόλος
μαζὶ μὲ τὸ χοιροβοσκὸ τοῦ θεῖκον Ὀδυσσέα.

Κατόπι τους κι δ θεῖκὸς ἥρθε Ὀδυσσέας ἔξω,
κι ἄμα παρδέξω ἀπ' τὶς αὐλές κι ἀπὸ τὶς θύρας βγῆκαν,
μὲ λόγια γλυκομίλητα λαλῶ τας εἰπ' ἔκεινος

«Βουκόλε καὶ χοιροβοσκέ, νὰ πῶ σας κάποιο λόγο.

·η νὰ τὸ κούψω; Ὁ πόθος μου μὲ σπρώχνει νὰ λαλήσω.

Μὲ ποιά θὰ βοηθούσατε τὸν Ὀδυσσέα γνώμη,

·ἄν κάπουθε ἀξιφνα ἔχονταν ἀπὸ θεὸ δ σταλιμένος;

μὲ τοὺς μνηστῆρες θᾶσαστε, γὰ τοῦ Ὀδυσσέα φίλοι;

Πῆγε μου ἐκεῖνο ποὺ ἡ καρδιὰ σᾶς ἱέγει κ' ἡ ψυχὴ σις.»

Καὶ τότες τοῦ ἀπαντάει καὶ λέει δ πρῶτος τῶν βουκόλων.

«Δία πατέρα, τοῦτο μου τὸν πόθο τέλεσέ μου» 200

·ἄς ἔλθῃ ἐκεῖνος, κι δ θεὸς ἄς ἔφεονέ τον πίσω,

καὶ θᾶσθετες τὶ δύναμη τὰ κέρια ἐδαῦτα κρύβουν.»

Παρόμοια σ' ὅλους τοὺς θεοὺς κι δ Εὔμαιος παρακάλει.

στὸν πύργο του δ πολύμυαλος νὰ ξαναρθῇ Ὀδυσσέας.

Κι αὐτὸς σὰν εἰδε πώς κ' οἱ δυὸ καλή χανε τὴ γνώμη,

πάλε τοὺς ξαναμίησε μὲ φτερωμένα λόγια.

«Νά με λοιπὸν στὸν πύργο μου πολλὰ σὰν εἶδα πάθια τώρα στὰ χόνια τὰ εἴκοσι γνοῖςω στὴν πατρίδα.

Ξέρω πώς ἀπ' τοὺς δούλους μου στοὺς δυό σας μόνο βούσκω συμπόνεση δὲν ἀκούσα κανέναν ἀπ' τοὺς ἄλλους 210

νὰ κάνῃ εὐκή νὰ ξαναρθῶ στὸ σπίτι μου ἀπ' τὰ ξένα.

Κ' ἐσᾶς γι' αὐτὸ ποὺ θὰ γενῆθαι πῶ τὴν πᾶσι ἀλήθεια.

«Ο θεὸς δὲν τοὺς περήφανους μνηστῆρες μοῦ δαμάσῃ,

στοὺς δυό σας τότες σύγκλινη καὶ χτήματα θὰ δώσω,

καὶ θενὰ στήσω κατοικιὰ σιμὰ στὰ μέγαρά μου,

καὶ τοῦ Τηλέμαχου ἀδερφοὶ καὶ φίλοι πάντα θάστε.

Μὰ κι ἄλλο τώρα ξάστερο σημάδι θὰ σᾶς δεῖξω,

νὰ μὲ καλογνωφίσετε καὶ νὰ πιστέψῃ δ νοῦς σας

τὸ λάβωμα ποὺ δ ἀσπρόδοντος δ κάπρος μοῦ εἶχε ἀνοίξει

μὲ τὰ παιδιὰ τοῦ Αὐτόλυκου στὸν Παρνασσὸ σὰν πῆγα.» 220

Κι ἀπ' τὸ μεγαύλο λάβωμα σηκώνει τὰ κουρέλια.

Κι αὐτοί, σὰν καλοκοίταξαν καὶ καθετὶς σὰ νοιῶσαν,

μὲ κλάματα ἀγκαλιάσανε τὸ θεϊκὸ Ὀδυσσέα,

καὶ τοῦ θερμοφιλούσανε τὴν κεφαλή, τοὺς ὕμους·

τὰ γέρια καὶ τὴν κεφαλὴ τοὺς φίλας κι δ Ὀδυσσέας.

Κι δ Ἡλιος θὰ βασίλευε, κι ἀκόμα αὐτοὶ θὰ κλαῦγαν,

μὰ ἐκεῖνος τοὺς σταμάτησε, καὶ λάλησε τους κ' εἶπε:

«Οἱ κλάφες τώρα δὲς πάφουνε, μὴν τύχῃ καὶ κανένας

ἔρθῃ καὶ νοιώσῃ, κ' ὑστερὰ τὸ μαρτυρήσῃ μέσα.

Μπαίνετε τώρα, δχι μαζί, πρῶτος ἐγώ, καὶ χώρια

κατόπι ἐσεῖς κι ἀκούστε ποιό θὰ πάρουμε σημάδι.

"Ολοι ἀμ' ἀρχίσουν οἱ λαμπροὶ μνηστῆρες καὶ φωνάζουν,
νὰ μὴ δοθῇ σ' ἐμένανε τὸ τόξο καὶ ἡ φαρέτρα,
τότε, Εῦμαιε λαμπρέ μου ἐσύ, πάρε καὶ φέρο τὸ τόξο
στὰ χέρια μου, καὶ πρόστιαξε τὶς κοπελλιὲς συνάμα
τὶς στέριες νὰ σφαλήσουντε τῶν παλατιῶντε θύρες.

Κι ἄν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπ' τοὺς Ἀντρες,
ἐκεῖ ποὺ θάμαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν δέω,
παρὰ ποιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζῃ.

Κ' ἐσένα παραγγέλνω σου, θεῖκε Φιλοίτιε, ἀμέσως
νὰ βάλῃς στὴν αὐλόθυρα κλειδὶ μαζὶ καὶ κόμπο.»

240

Εἶπε, καὶ στὰ καλόχτιστα παλάτια μπῆκε μέσα,
καὶ ξαναπῆγε στὸ θρόνι πούχε καθήσει πρῶτα.
κι ἀκολουθῆσαν τοῦ τρανοῦ τοῦ Ὀδυσσέα οἱ δοῦλοι.

Καὶ κράτας ὁ Εὔρυμαχος στὰ χέρια τὸ δοξάρι,
ζεσταίνοντάς το στῆς φωτιᾶς τὴ λάμψη ἀποπαντοῦθε
μὰ νὰ τεντώσῃ τὴ χορδὴ δὲν μπόρει, καὶ ἡ μεγάλη
καρδιά του βαριοστέναζε, καὶ φώναξέ τους καὶ εἶπε:

«Πόσο βαθὺς ὁ πόνος μου γιὰ μένα καὶ τοὺς ἄλλους.
Μὰ γιὰ τὸ γάμο, ἄν καὶ πονῶ, δὲ θλίβουμαι καὶ τόσο.
Ἀχαιοπούλες, βρίσκουνται πολλὲς καὶ στῶρι Θιάκι,
καὶ σ' ἄλλες χῶρες: θλίβουμαι ποὺ τόσο πιὸ μικροὶ του
θενὰ φαινόμαστε ὅλοι ἐμεῖς στὸ τέντωμα τοῦ τόξου,
καὶ ποὺ οἱ κατοπινὲς γενιὲς θάκουντε τὴν ντροπή μας.»

250

Κι ὁ Ἀντίνος, τοῦ Εὔπειθη ὁ γιὸς γύρισε τότες καὶ εἶπε:
«Ἄντὸ ποτὲς δὲ θὰ γενῆ, ὁ Εὔρυμαχε, τὸ ξέρεις.
Σήμερα δ τόπος τὸ θεὸ τὸν τοξευτὴ γιορτάζει
ποιός νὰ τεντώνῃ τόξα ἑδῶ; τὰ τόξα ἀς μείνουν τώρα
νὰ στέκουν ἀς ἀφήσουμε καὶ τὰ πελέκια αὐτοῦθε
τὶ δὲ θάρθῃ, θαρρῶ, κανεὶς στοὺς πύργους τοῦ Ὀδυσσέα
νὰ τὰ σηκώσῃ. Ο κεραστῆς τώρ' ἀπαρχὲς ἀς δώσῃ
μὲ τὰ ποτήρια, ἀς στάξουμε κι ἀς θέσουμε τὰ τόξα.
Καὶ πῆτε τοῦ γιδοβοσκοῦ Μελάνθιου, καθὼς φέγῃ,
τὰ γίδια τὰ πιὸ διαλεχτὰ νὰ φέρῃ ἀπ' τὶς κοπές του,
ποὺ τὰ μεριὰ σὰν κάψουμε, στὸ δοξαρᾶτο Φοῖβο,
τδπλο νὰ δοκιμάσουμε, νὰ τελεστῇ ὁ ἀγώνας.»

260

Εἶπ' ὁ Ἀντίνος, κι ἀφεσαν τὰ λόγια του στοὺς ἄλλους.
Τότες νερὸ τοὺς ἔχουσαν οἱ κήρυκες στὰ χέρια,
καὶ οἱ νέοι ἀφοῦ στεφάνωσαν μὲ τὸ πιοτὸ κροντήρια,

270

κάμανε μ' ὅλους ἀπαρχὴ στὰ πλέονα τὰ ποτῆρια.

Καὶ σάνε στᾶξαν κ' ἥπιανε δσο ἥθελε ἦ καρδιά τους,
μὲ πονηριὰ ὁ πολύβουλος τοὺς εἶπε ὁ Ὁδυσσέας:

«Ἀκοῦτε με, τῆς δοξαστῆς βασύλισσας μνηστῆρες,
τὰ ὅσα μέσα λέει ὁ νοῦς νὰ σᾶς τὰ φανερώσω.

Ξέχωρα τὸν Εὔρυμαχο καὶ τὸ λαμπρὸν Ἀντίνο
παρακαλῶ, ποὺ εἶπε κι αὐτὰ τὰ στοχασμένα λόγια,
τὰ τοξῖα στῶν ἀθάνατων τὴν ἔννοια νὰ τάφήστε,
καὶ νίκη ὁ Φοῖβος τὸ ταχὺ θὰ δώσῃ σ' ὅπιον θέλει.
Ομώς ἐμένα δώστε μου τῷδιοίξεστο δοξάρι,
τὰ χέρια καὶ τὴ δύναμη νὰ δοκιμάσω δμπρός σας,
νὰ δῶ ἂ βαστοῦν τὰ λυγερὰ τὰ μέλη μου σὰν πρῶτα,
ἢ τάφανίσαν οἱ πολλοὶ παραδαρμοὶ κ' οἱ κόποι.»

Αὐτὰ εἶπε, καὶ βαρὺς θυμὸς τοὺς πῆρε τότες ὅλους,
τὶ μὴν τεντώσῃ τρόμιαξαν τῷδιοίξεστο δοξάρι.

Κι' ὁ Ἀντίνος τὸν ἀντίσκοψε, καὶ φώναξέ τον κ' εἶπε.

«Ὥ ξένε κακορίζεικε, ποὺ τὰ μυαλὰ σοῦ λείπουν,
μὲ τοὺς ἀγέρωχους ἐμᾶς δὲ σώνει ποὺ καθίζεις,
καὶ τρωγοπίνεις ἡσυχα, καὶ βούκα δὲ σοῦ λείπει,
μόνε τοὺς λόγους μας ἀκοῦς κι ὅλη τὴ συντυχιά μας,
ποὺ ξένος ἄλλος καὶ φτωχὸς δὲ μᾶς ἀκούει κανένας;
Σὲ θόλωσε τὸ γλυκούλῳ κρασὶ ποὺ τοὺς ζαλίζει
τοὺς ὅσους παραπίνουνε. Αὐτό ναι ποὺ τὰ φρένα
τοῦ δοξαστοῦ Εὐρυτίωνα, τοῦ Κένταυρου, εἴχε σβύσει,
μέσα στοῦ μεγαλόψυχου Πειρίθοου τοὺς πύργους.
σὰν ἥρθε ἐκεῖ στὸ κάλεσμα τῷ Λαπιθῶν. Ο νοῦς του
μὲ τὸ πιοτὸ τυφλωθῆκε, καὶ στοῦ Πειρίθοου τότες
ἔγγα φρικτὰ ἦ μανία του τὸν ἔκαμε νὰ πράξῃ.

Κ' ἔπιασ' ὀργὴ τοὺς ἥρωες, τρέξαν τὸν σῦραν ἔξω,
μύτη κι αὐτιὰ σὰν τούκοψαν μὲ τὸ σκληρὸ μαχαίρι.
Κι αὐτός, μὲ τυφλωμένο νοῦ γυροῦνσε φορτωμένος
πάνω στὴν ἔρημη του ψυχὴ τὴ μαύρη συμφορά του.
Κένταυροι τότες καὶ θνητοὶ τὸν πόλεμο ἀρχινῆσαν,
καὶ πρῶτος βρῆκε αὐτὸς κακὸ μὲ τὸ βαρὺ πιοτό του.
Τέτοιο προβλέπω σου κακὸ κ' ἐσένα, ἀν τὸ δοξάρι
τεντώσῃς τὶ στὸν τόπο μας δὲ θενὰ βρῆς προστάτη
παρὰ μεμιὰς σὲ στέλνουμε μὲ μελανὸ καράβι
στὸ βασιλέα τὸν Ἔχετο, τοῦ κόσμου κακοπράχτη

280

290

300

ποὺ ἔκει δὲν ἔχεις γλυτωμό· παρὰ ἥσυχα αὐτοῦ κάθου,
καὶ πίνε, καὶ μὴν πιάνεσαι μὲ τοὺς νεώτερούς σου.»

310

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ γνωστικὰ γύρισε τότες κ' εἶπε·
«Ἀντίνε, μήτε φρόνιμο δὲν εἶναι, μήτε δίκιο,
οἱ ἔνοι τοῦ Τηλέμαχου ποτές τους νὰ στεροῦνται,
ὅσοι τους τύχῃ καὶ ἔρχουνται μὲς στὸ παλάτι ἵκετες.
Τάχα θαρρεῖς, ἀν τέντωνε τὸ τόξο ἔκεινο δὲν ἔνος,
ἔχοντας θάρρος περισσὸ στὰ δυνατά του χέρια,
θὰ μὲν ἔπαιρνε στὸ σπίτι του νὰ μὲν ἔχῃ σύγκλινή του;
Μὰ τέτοια ἑλπίδα μήτ' αὐτὸς δὲ θρέψει στὴν ψυχή του.
Αὐτὸ κανένας σας ἐδῶ στὸ φαγοπότι ἀπάνω
νὰ μὴν τὸ τρέμη· ἀταίριαστο θάτανε τοῦτο ἀλήθεια.»

Καὶ τοῦ Πολύβου δὲ Εὑρύμαχος ἀπάντησε τῆς κ' εἶπε·
«Ὥ Πηνελόπη φρόνιμη, τοῦ Ἰκάριου θυγατέρου,
δὲ λέμε πῶς θὰ πάρῃ σε, καὶ μήτε πῶς ταιριάζει,
τὴ γλῶσσα δῆμως φοβόμαστε κι ἀντρῶν καὶ γυναικῶν,
μὴν κάποιος Ἀχαιὸς ποτὲς φωνᾶξῃ τιποτένιος,
«Ἀνάξιοι τὴ γυρεύουνε τοῦ ἄξιου τὴ γυναικά
ποὺ δὲν μποροῦν τῶριόξεστο δοξάρι νὰ τεντώσουν·
μὰ ἀπὸ τὴν ἔνιτειὰ φτωχὸς μᾶς ἥρθε πλανεμένος,
τὸ τέντωσε, καὶ πέρασε σαΐτα στὰ πελέκια.»
Αὐτὰ θὰ ποῦν, καὶ ντρόπισμα θενάταν τέτοια λόγια.»

Κ' ἡ Πηνελόπη ἡ φρόνιμη γύρισε τότες κ' εἶπε·
«Εὑρύμαχε, δὲ γίνεται σὲ χώρα νάχοντν δόξα
ὅσοι ἀτιμάζουνε καὶ τρῶν μεγάλου ἀνθρώπου σπίτι.
Λοιπὸν πῶς μοῦ μιλᾶτε ἔσεις γιὰ τέτοιο ντρόπιασμά σας;
Αὐτὸς δὲν ἔνος, πούντ' τρανὸ καὶ στέριο τὸ κορμί του,
παινιέται πῶς ἀπὸ καλὸ γονιό ναι γεννημένος.
«Ἀμέτε τώρα δώστε του τῶριόξεστο δοξάρι,
νὰ δοῦμε κι δὲ τι λέγω ἔγῳ θενάθηγη τελεσμένο.
«Ἄν τὸ τεντώσῃ, καὶ σ' αὐτὸν τὴ δόξα δώσῃ δὲ Φοῖβος,
θὰ τονὲ ντύσω μὲ λαμπρὸ χιτώνα καὶ χλαινύδα,
κοντάρι θάχῃ σουβλερό, σκυλιῶν κι ἀνθρώπων διώχτη.
καὶ δίστομο σπαθί· λαμπρὰ σαντάλια θὰ τοῦ βάλω,
νὰ τόνε στείλω ὅπου ἡ καρδιὰ κι δὲ νοῦς του ἀποθυμήσῃ.»

340

Κι δὲ φρόνιμος Τηλέμαχος ἀπάντησε τῆς κ' εἶπε·
«Μητέρα μου, ἄλλος Ἀχαιὸς πιὸ δυνατὸς δὲν εἶναι
ἀπὸ τὰ μένα, νάρνηθῶ ἡ νὰ δώσω ὅποιου θελήσω

ιηδόςσοι στὸ πολύπετρο τὸ Θιάκι ἐδῶ ἀρχοντεύουν,
μηδόςσοι στὰ νησιὰ σιμὰ στὴν ἀλογοβοσκοῦσα
τὴν Ἡλιδα, δὲν δύνεται κανεὶς νὰ μὲ μποδίσῃ
γιὰ πάντα ἄνθρωπον νᾶδινα στὸν ἔνο τὸ δοξάρι.

Μὰ ἔμπα, καὶ κοίτα σπίτι σου καὶ τὸ νοικοκεριό σου, 350
τὴν ἀληκάτη, τάργαλειό, καὶ πρόσταζε τὶς δοῦλες
νὰ σου δουλεύουν, κι ἀφῆνε στὸν ἄντρες τὸ δοξάρι,
μάλιστα ἑμένα, πούμαι δὰ καὶ τοῦ σπιτιοῦ δὲν ἀφέντης.

Θάμασ' αὐτή, καὶ γύρισε στὸ σπίτι, γιατὶ μπῆκαν
ῶς τὴν καρδιά της τοῦ παιδιοῦ τὰ γνωστικὰ τὰ λόγια.
Κι ἀπάνω σὰν ἀνέβηκε στὰνώγια μὲ τὶς βάγιες,
τὸν ἀκριβό της ἔκλαιγεν, ὡσότου γλυκὸν ὕπνο
στὰ βλέφαρα της στάλαξε ἡ θεὰ ἡ γαλανομάτα.

«Ως τόσο πῆγε κ' ἔφερνε δὲν Εὔμαιος τὸ δοξάρι,
κι ὅλοι μνηστῆρες σήκωσαν ἀχὸ μὲς στὰ παλάτια. 360

Κ' ἔνας ἀπὸ τοὺς περήφανους τοὺς νέους τοῦ φωνάζει:

«Ποῦ, κακορύζικε βοσκέ, μᾶς φέρνεις τὸ δοξάρι,
χαμένε; τὰ γυργά σκυλιὰ ποὺ θρέφεις δὲ θάργήσουν
ἐκεῖ, σιμὰ στὸν χοίρους σου μονάχο νὰ σὲ φᾶνε,
ἄν μᾶς βοηθῆσῃ δὲν Απόλλωνας κ' οἱ ἄλλοι θεοὶ τοῦ Ὀλύμπου.»

Εἶπαν, κ' ἔκεινος ἔθεσε τὸ τόξο πάλε χάμου,
ἀπὸ τὸν ἀχὸ ποὺ σήκωσαν στὸν πύργο τρομαγμένος.

Μὰ φώναξε δὲν Τηλέμαχος ἀντίκρου μὲ φοβέρες:

«Κυρούλη, φέρ δὲν τὸ τόξο ἐδῶ, πολλοὺς νάκοῦς δὲν πρέπει
νὰ μὴ σὲ διάξω στὸν ἀγροὺς μὲ τὰ λιθάρια ξάφνω, 370
τὶ ἄν καὶ νεώτερος σου ἐγὼ σὲ ἔπειρον στὰ χέρια.
Καὶ νάμονυ τόσο ἀνώτερος στὴ δύναμη ἀπὸ ἐτούτους,
ποὺ μὲς σ' αὐτὰ τὰ μέγαρα βρίσκουντ' ἐδῶ μνησιῆρες,
μὲ μαῆρον τρόπο θάκανα τὸ σπίτι μου νάφήσουν,
αὐτοὶ ποὺ τώρα κάθουνται καὶ συφιορές μοῦ πλέγνουν.»

Αὐτὰ εἶπε, κι ὅλοι τους γλυκὰ γελάσαν οἱ μνηστῆρες,
κι ἀγνάντια τοῦ Τηλέμαχου κατάπεσε ἡ δοργή τους.

Καὶ πέρασ' δὲν χοιροβοσκὸς κρατώντας τὸ δοξάρι,
καὶ στὸ Δυσσέα ζυγώνοντας, τοῦ τοβάλε στὸ χέρι,
καὶ τὴν Εὐρύκλεια φώναξε τὴν παραμάνα κ' εἶπε. 380

«Προστάζει σε δὲν Τηλέμαχος δὲν φρόνιμος, Εὐρύκλεια,
τὶς στέρεις νὰ σφαλήξετε τῶν παλατιῶνε θύρες,
κι ἄν κάποια ἀκούσῃ βογγητὰ καὶ χτύπους ἀπὸ τὸν ἄντρες

ἔδω ποὺ θᾶμαστε κλειστοί, νὰ μὴν προβάλουν ὅξω,
παρὰ κοιτώντας καθεμιὰ τὸ ἔργο της νὰ συχάζῃ.

Τῆς εἰπε, κ' ἔμεινε ἄφτερος στὰ χεύλη της ὁ λόγος
καὶ τὰ κανάτια σφάληξε τοῦ παλατιοῦ παντοῦθε.

Καὶ πήδηξε ὁ Φιλοίτιος σιγὰ στὸ σπίτι ἀπέξω,
καὶ τῆς καλόφραχτης αὐλῆς πῆγε ἔκλεισε τὴν θύρα.

Κάτω ἀπ' τὴν αἴθουσα σκοινὶ βρισκόταν καραβῆσο
βυσβλένιο, κ' ἔδεσε μὲν αὐτὸν τὴν θύρα, καὶ ξανάρθε,
καὶ στὸ θρονὶ καθίζοντας ποὺ ἀρχήτερα καθόταν,
τὸν Ὀδυσσέα κοίταζε ποὺ κράτας τὸ δοξάρι,
καὶ γύριζε τὸ ἀπὸ παντοῦ, καὶ καλοξέταζε το,
νὰ δῆ σαράκι ἀν ἔφαγε τὰ κέρατα σὰ γύρνα
στὰ ξένα. Κ' ἔνας τότε ἀντὰ τοῦ πλαγινοῦ του κρένει

«Ἄντὸς καὶ γνώστης φαίνεται στὰ τόξα καὶ τεχνίτης
ἡ κ' ἔχει μὲν στὸ σπίτι του παρόμοια καὶ φυλάει,
ἡ καὶ νὰ φτιάξῃ ἔχει οκοπό, τόσο πιδέξια βλέπω
καὶ τὸ γυρνάει στὰ χέρια του ὁ πονηρὸς ζητιάνος.»

Κι ἀλλος ἀπὸ τοὺς περήφανους ἔλεγε πάλε νέους.
«Μακάρι αὐτὸς τόσο καλὸς νὰ δῆ καὶ νάπολάψῃ.
ὅσο μπορέσῃ ἐτοῦτο ἔδω τὸ τόξο νὰ τεντώσῃ.»

Αὐτὰ οἱ μνηστῆρες ἔλεγαν. Ὡς τόσο ὁ Ὀδυσσέας
τῶπλο σὰν πῆρε τὸ τρανὸ κι ἀπὸ παντοῦθε τὸ εἶδε,
σὰν ἔμπειρος τραγουδιστὴς στὴ φόρμιγγα τεχνίτης,
ποὺ εὔκολα κόρδα μὲ γερὸ στριφτάρι σοῦ τεντώνει,
στὶς δυὸ ἄκρες δένοντας τοῦ ἀρνιοῦ τάντερο τὸ στριμμένο,
ἕτσι δὲ Δυσσέας εὔκολα τέντωσε τὸ δοξάρι,
καὶ μὲ τὸ χέρι τὸ δεξὶ δοκίμασε τὴν κόρδα
κ' ἔκείνη γλυκολάλησε, λὲς κ' εἴταν χελιδόνι.

Τότε οἱ μνηστῆρες τρόμαξαν, κι ὅψην ἀλλάξαν δλοι
κι δ Δίας βρόντηξε βαριὰ γιὰ φανερὸ σημάδι
καὶ ζάρηκε ὁ πολύπαθος καὶ θεῖκὸς Δυσσέας,
ποὺ δὲ γόνος τοῦ πολύθουλου Κρόνου ἔστειλε σημάδι.
Καὶ πλαϊ ἀπὸ τὸ τραπέζι ἔκει πῆρε γοργὴ σαγίττα,
ἔτοιμη οἱ ἄλλες ἔμνησκαν μὲν στὴ βαθιὰ φαρέτρα,
αὐτὲς ποὺ ἔμελλαν γλήγορα οἱ μνηστῆρες νὰ τὶς νοιώσουν.
Στοῦ δοξαριοῦ τὸ δέσιμο ἀκονιμπώντας τὴν σαγίττα
καὶ στὸ θρονὶ του καθιστός, κόκκα τραβάει καὶ κόρδα,
κι δυπρός του σημαδεύοντας ρίχνει καὶ τὰ πελέκια

τὸ βέλος τὸ χαλκόδετο περνάει μέσον ἀπὸ τὰς τρῖ�τες,
ἀράδα ἀπὸ τὸ στειλιάρι τους τὸ ποῶτο, κι ὅξω βγαίνει
Κι' αὐτὸς λέει τοῦ Τηλέμαχου «Δὲ σὲ νιροπιάζει ἀλήθεια
ὅ ξένος σου, ὁ Τηλέμαχε, σ' αὐτά σου τὰ παλάτια.

Μήτε σημάδι ἀστόχησα, μῆτ' ἀργησα μὲ κόπο
τὸ τέχον νὰ τεντώσω ἐγώ· βαστάει ή δύναμή μου,
κι ἀδικα τόση μοῦδειξαν τοῦτοι δλοι καταφρόνια.
Τώρα καιρὸς οἱ Ἀχαιοὶ τὸ δεῖπνο νὰ τοιμάσουν,
ὅσο νναι φῶς ἀργότερα κι ἄλλο θενάχουν γλέντι
μὲ τὸ χορό, μὲ φόρμιγγα, πούναι τοῦ δείπνου δῶρα.» 430

Καὶ μὲ τὰ φρύδια του ἔγνεψε κι ὁ ἀκριβογιὸς τοῦ θείου
Δυσσέα τότες ζώστηκε, τὸ κοφτερὸ σπαθί του,
καὶ τὸ κοντάρι σφίγγοντας στὸ χέρι, στὸ πλευρό του
στάθηκε δίπλα στὸ θρονί, καὶ στάριματα ἀστραφτε ὅλος.

ΟΜΗΡΟΥ ΟΔΥΣΣΕΙΑ

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ.

ΤΟΤΕ γυμνώθη δ' Ὀδυσσέας ὁ πολύβουλος ἀπ' τὰ κουρεῖαι,
καὶ τὸ δοξάρι ορατώντας, φραέτρα γιομάτη σαΐτες,
πήδηξε ἀπάνω στὸ μέγα κατώφλι, κι ὅμπρός του στὰ πόδια
σκόρπιστ' εὗτὺς τίς σαΐτες, καὶ λάλησε αὐτὰ στοὺς μνηστῆρες·

«Πάει κι δ' ἀγώνας ἐτοῦτος, ἀζήμιωτος πῆρε πιὰ τέλος
μὰ τῶρα ἐν' ἄλλο σημάδι, ποὺ ἀκόμα δὲν ἔρριξεν ἄλλος,
θὰ μάθω δὲν θὰ τὸ πετύχω, κι δ' Ἀπόλλωνας δόξα ἀν μοῦ δώσῃ.»

Εἶπε, κ' ἔρριξεν ἵσια πικρὴ στὸν Ἀντίνοο σαΐτην,
τὴν ὥρα ποὺ ἀπλωνε αὐτὸς τὸ καλὸ νὰ σηκώσῃ ποτήρι,
τὸ χρυσὸ δίκερο,—κιόλα στὰ χέρια του τῷχε πιασμένο, 10
κρασὶ μ' αὐτὸ γιὰ νὰ πιῇ, καὶ στὸ φόνο δὲν πήγαινε δ' νούς του·
καὶ ποιός θὰ πίστευε, μέσ' στοὺς συντράπεζους, ἔνας καὶ μόνος
μέσα σὲ τόσους, κι ἀν εἴταν δ' πρῶτος στὰ χέρια, στὴν τόλμη,
σ' αὐτὸν πὼς θάφερον χάρο κακὸ καὶ τὴ μαύρη του μοίρα.
Καὶ ὅμως αὐτὸν δ' Ὀδυσσέας σημαδεύοντας τίναξε βέλος,
κ' ἡ κόψη πέρασε ὡς πέρα μεμιᾶς τάπαλὰ τὰ λαιμά του.
«Ἐγυρὸ ἀνάσκελ' αὐτός, κι ἀπ' τὸ χέρι του γλίστρησε ἡ κούπα,
τοῦ χτυπημένου, κ' εὗτὺς τοῦ πετάχτη κρουνὸς ἀπ' τὴ μύτη
τὸ αἷμα τάνθρωπινο ἀφὺ τὸ τραπέζι εἰλικρινῶς μακριά του
τδσπρωξε, κ' ἔρριξε χάμου σωρὸ τὰ φαγιά· μὲ τὸ χῶμα 20
ψωμιά, κρεάσια ψητὰ μολευτήκανε. Κι ὅλοι ἀλαλάξαν
μέσ' στὸ παλάτι οἵ μνηστῆρες, νεκρὸ σὰν τὸν εἴδαν νὰ πέφτῃ,
κι ἀπ' τὰ θρονιὰ πεταὶ ἤκαν καὶ σκόρπισαν δῶθε καὶ κεῖθε,
γύρω κοιτώντας παντοῦ στοὺς καλόχτιστους τοίχους νὰ βροῦνε,
μὰ οὕτε ἀσπίδα οὔτε στέριο κοντάρι νὰ πιάσουν δὲν εἴταν.
Καὶ βρίζαν τὸν Ὀδυσσέα λέγοντάς του πικρόχολα λόγια·

«Ξένε, κακὰ δοξαρένεις τοὺς ἀντρες· μηδὲ θάντικρύσσης
ἄλλους ἀγῶνες πιά· τώρα σκληρὸς δ' χαμός σου ζυγώνει.
Γιατὶ ἄντρι οκτώσες· ποὺ εἴταν τὸ πρῶτο λαμπρὸ παληκάρι

μέσος στὴν Ἰθάκην γι' αὐτὸν θὰ σὲ φᾶν ἐδῶ χάμουν οἵ ἀγιοῦπτες.»

Καθένας τὸλεγε αὐτό, γιατὶ λόγιαζαν ἄθελα ἐκεῖνος πάλι πώς τονέ σκότωσε· καὶ δὲν τὸ νοιώθανε οἱ ἄμυναιοι ἀκόμα πώς γύρω σ' ὅλους τους τώρα τοῦ δλέθρου σφιγγόνταν τὰ βρόχια. Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν δι πολύβουλος εἶπε Ὁδυσσέας·

«Σκύλοι, δὲ λέγατε πιὰ πώς ἐγὼ θὰ γυρνοῦσα ἐδῶ πάλε ἀπ' τὴν Τρωάδαν γι' αὐτὸν μοῦ ζημάζατε τὸ σπιτικό μου, καὶ στανικῶς μὲ τὶς δοῦλες γυναικες πλαγιάζατε δίπλα, καὶ στὴ γυναικα μου γάμους προτείνατε ζώντας μους ἀκόμαι, μήτε φοβώντας τοὺς θεοὺς τὰ πλατιὰ ποὺ κατέχουν οὐράνια, μήτε ἀπ' ἀνθρώπους κανεὶς γδικιωμὸς νὰ σᾶς ἔρθῃ κατόπι· 40 μὰ τώρα σ' ὅλους σας γύρω τοῦ δλέθρου σφιχτήκαν τὰ βρόχια.»

Εἶπε, κι ὅλους μὲ τοῦτο γλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόρος, [κ' ἔβλεπε γύρω καθεὶς τὸν κακόλεθρο πῶς νὰ ξεφύγῃ]· μόνος δὲ Εὐρύμαχος τότε τὸ λόγο τοῦ γύρισε κ' εἶπε·

«Ἄν δὲ Ὁδυσσέας ἀλήθεια δὲ Ἰθακῆσιος μᾶς εἰσαι φερμένος, σωστὰ καὶ δίκια ὅσα κάναν οἱ Ἀχαιοὶ ἐδωπέρα μᾶς εἶπες, πολλὰ τάποκτα μέσα στὸ σπίτι, πολλὰ στὰ χωράφια. Μ' αὐτὸς πιὰ κοίτεται χάμουν, ποὺ αἴτιος στάθηκε σ' ὅλα, δὲ Ἀγτίνοος κ' εἴταν αὐτὸς ποὺ τὰ ἔργα τὰ σκάρωσε τοῦτα, ὅχι καὶ τόσο τὸ γάμο γιατὶ είχεν ἀνάγκη ἢ ποθοῦσε, 50 μ' ἄλλα στὸ νοὺ μελετώντας, ποὺ δὲν τοῦ τὰ τέλεσε δὲ Δίας, πῶς νὰ γενῇ βασιλιάς στὴν καλόχτιστη ἐδῶ τὴν Ἰθάκην, αὐτός, ἀφοῦ σοῦ χαλάσῃ τὸ γιὸ στήνοντάς του καρτέοι. Τώρα, ὅπως τοῦπρεπε, αὐτὸς πάει· μὰ ἐσὺ τὸ λαό σου λυπήσουντεσι κ' ἐμεὶς φιλικὰ θὰ τὰ σιάζουμε πάλι στὴ χώρα, γιὰ ὅσα σοῦ ἔχουμε φάγει καὶ σοῦ ἔχουμε πιεῖ στὸ παλάτι, φέρνοντας εὔκοσι βώδια ξαντίμεμα, χώρια δὲ καθένας, καὶ μὲ χαλκὸ καὶ χρυσάφι εἰφλοῦμε, ώς νὰ γιάνῃ ἡ καρδιά σου· μὰ ὃς τότε ποιός νὰ σὲ κρίνῃ μπορεῖ, χολιασμένος ἀν εἰσαι;»

Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν δὲ πολύβουλος εἶπε Ὁδυσσέας· «Μηδὲ ἀν, Εὐρύμαχε, πίσω μοῦ φέρετε τὰ πατρικά μου, 61 κι ὅσα σεῖς ἔχετε τώρα, κι ἀν βάλετε κι ἄλλ' ἀπ' ἀλλοῦθε, μηδὲ ἔτσι ἐγὼ δὲν τραβῶ τὰ δικά μου τὰ χέρια ἀπ' τὸ φόνο, ποὺν οἱ μνηστῆρες πλεόνουν τὴν κάθε ἀγομιά τους σ' ἐμένα. Τώρα μπροστά σας αὐτό ναι· τὸν πόλεμο πιάστε ἡ φευγάτε, κι ὅποιος γλυτώσῃ ἀπὸ χάρο καὶ θάνατον διμως οὔτ' ἔνας δὲν τὸ στοχάζουμαι πιὰ· νὰ ξεφύγῃ τὸ μαῦρο χαμό του.»

Εἶπε, καὶ τοὺς λυθήκαν τὰ γόνατα καὶ ἔσμιντη καρδιά τους.

Σ' αὐτοὺς δὲ Εὑρύμαχος πάλι τὸ λόγο δευτέρωσε καὶ εἶπε·

«Φίλοι μου, διὰ ἀντρας αὐτὸς δὲν κρατάει τὰ γερά του τὰ χέρια, παρά, μιὰ καὶ ἐπιασε τόξο καλόφτειαστο καὶ ἔχει φαρέτρα, 71
θὰ δοξασεύῃ ἀπὸ τὸ ἴσιο κατώφλι του, μὲν νὰ θανατώσῃ
ὅλους ἑμᾶς· ὅμως πρέπει τὴ μάχη καὶ ἐμεῖς νὰ νοιαστοῦμε.
Μπρόστι τὰ σπαθιά σας τραβάτε, μπροστά σας στυλώστε τραπέζια
στὶς γοργοφόνες σαΐττες, κι ἀπάνου του ἂς πέσουμε ὅμαδι
ὅλοι μας, νὰ τὸν πετάξουμε ἀπὸ τὸ κατώφλι, ἀπὸ τὶς πόρτες,
νὰ πάμε γύρω στὴ χώρα, γοργὰ καὶ βοὴ νὰ σκορπίσῃ·
καὶ ἔτσι στερνή του φορὰ νὰ δοξάσεις διὰ τὸν τοποῦτος.» ↗

Τέτοια τοὺς φύναξε αὐτός, καὶ τραβώντας τὸ χάλκινο λάζο,
τὸ μυτερὸ διπλακόνιστο, ἀπάνω του πήδηξε μὲ ἄγρια 80
χονγιάσματα. Ὅμως μαζὶ κι ὁ θεῖκός Οδυσσέας σαΐττα
οίχηντας τὸν πετυχαίνει στὸ στήθος κοντά στὸ βυζί του,
καὶ στὸ συκότι τοῦ ιππήγει τὸ γλήγορο βέλος· καὶ χάμου
πετάει τὸ λάζο του ἐκεῖνος, τρεκλίζοντας πέφτει δυὸ κάτια
πὰ στὸ τραπέζι, σκορπᾷ καὶ φαγιὰ καὶ διπλόχερο τάσι
κάτου στὴ γῆ, καὶ χτυπᾷ μὲ τὸ μέτωπο χάμου, μὲ ἀνάσα
πνιχτὴ κοιμένη, κλωτσᾷ τὸ θρονὶ μὲ τὰ δυό του τὰ πόδια.
καὶ τὸ πετάει μακριά καὶ σκοτάδι τοῦ ἀπλώθη στὰ μάτια.

Καὶ ἀπάνω τότε χυμίζει ὁ Αμφίνομος στὸν Οδυσσέα
τὸ δοξασμένο, τὸ λάζο γυμνώνοντας τὸν κοφτερό του, 90
μὴν ἀπὸ τὶς πόρτες μεριάσῃ μπροστά του ὅμως πρόκαμψε ἀμέσως
καὶ τὸ χαλκένιο κοντάρι δι Τηλέμαχος πίσω στὶς πλάτες
τοῦ θρόνιος καταμεσῆς, καὶ ὃς τὰ στήθια τὸν κάρφωσε· καὶ ἔτσι
πέφτοντας βρόντηξε ἐκεῖνος, τὸ μέτωπο χάμου βαρώντας.
Πίσω δὲ Τηλέμαχος πήδηξε ἀφήνοντας τὸ ἄρμα μπτηγμένο
τὸ μακροῖσκιωτο αὐτοῦ, στὸν Αμφίνομο· μὴν κανεὶς ἄλλος,
καθὼς θὰ τράβαγε τὸ μακροῖσκιωτο τάρδμα, τοῦ πέση
ἀπάνω καὶ μὲ τὸ λάζο τὸν κόψῃ ἢ σκυμμένο τὸν κρούσῃ.
Καὶ ἔδοαμε καὶ ἔφτασε ἀμέσως σιμά στὸν καλό του πατέρα,
στάθηκε δίπλα του καὶ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια· 100

«Τώρα, πατέρα μου, ἀσπίδα καὶ δυὸ θὰ σοῦ φέρω κοντάρια,
καὶ ἔνα δλόχαλκο κράνος, καλὰ ταιριαστὸ στὰ μηλίγγια,
κι ἀπός μου τρέχω νὰ βάλω, μὲν δώσω καὶ στὸ χοιροτόφο,
κι ἄλλα στὸ βοῦδοβοσκό· καλλιο τάρδματα πιὰ νὰ ζωστοῦμε.»

Πάλι γυνωντας τὸ λόγο δὲ πολύθυσλος τοῦ εἶπε Οδυσσέας·

«Δράμε καὶ φέρ' τα, ὅσο βέλη μοῦ βρίσκονται ἐδῶ νὰ βαστάξω,
μὴν ἀπ' τὶς πόρτες χυθοῦν καὶ μὲ βγάλουν, ποὺ θάμαι μονάχος.»

Εἶπε καὶ ὑπάκουοις ὁ γιὸς στάκριβοῦ του πατέρα τὸ λόγο,
καὶ πῆγε πρὸς τὸ κελλάρι ποὺ τάριματα κλειοῦσε τὰ ὥραια·
τέσσερες χώρισε ἀσπίδες, καὶ ὅχτιὼ γιὰ νὰ πάρῃ κοντάρια, 110
κι ἀκόμα χαλκοντυμένα, ἀλογόφουντα, τέσσερα κράνη·
τὰ πῆρε, κ' ἔφτασε ἀμέσως μὲ αὐτὰ στὸν καλό του πατέρα.
Καὶ πρῶτ' αὐτὸς μὲ χαλκὸ τὸ κορμί του περίζωσε, κι ὅμοια
τὰ λαμπρὰ τάριματα οἱ διὸ πιστικοὶ του κατόπι ντυθήκαν,
καὶ δίπλα στὸν Ὀδυσσέα τὸ σοφὸ καὶ πανοῦργο σταθήκαν.

Αὐτὸς τότε, ὅσο σαΐττες τοῦ βρίσκονταν γιὰ νὰ βαστάξῃ,
ὅλο καὶ κάπιοιν ἀπὸ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι του μέσα
βάρας σειρὰ στὸ σημάδι, καὶ πέφτιαν αὐτοὶ πλάϊ - πλάϊ.
Μά, σαγιττεύοντας, ἄμα τὰ βέλη ἀπολεύψαν τοῦ ογήγα,
ἔγνοε στὸν παραστάτη κοντὰ τοῦ γερόστητου πύργου, 120
νὰ στήσῃ πιὰ τὸ δοξάρι μπροστὰ στοὺς δλόλαμπους τούχους,
κι ἀτός του γύρῳ στοὺς ὕμους τετράδιπλη σήκωσε ἀσπίδα,
καὶ στὸ ἀντρικό του κεφάλι καλόφτειαστο φόρεσε κράνος,
μὲ ἀλόγου οὐδού, καὶ ψηλὰ τρομερὴ τοῦ κυμάτιζε ἡ φούντα·
κ' ἔπιασε δυὸ δυνατὰ μὲ χαλκὸ ἀκροντυμένα κοντάρια.

Καὶ εἶταν ἐκεῖ παραπόρτι στὸν τοῖχο τὸ στέρια κτισμένο,
κ' ἔβγαζε, πλάϊ στὴν μπασιὰ τοῦ γερόστητου πύργου, στὴν ἄκρη,
σὰ δρόμος σ' ἓνα στενάδι ποὺ φύλλα σφιχτόδετα κλειούσαν,
πέρασμα γιὰ ἓναν μονάχα· καὶ πρόσταξε ἐκεῖ ὁ Ὀδυσσέας
τὸ θεῦκὸ κοιροτρόφο κοντὰ νὰ σταθῇ νὰ βιγλίζῃ. 130
Καὶ σ' ὅλους λάλησε τότε ὁ Ἀγέλαος, κ' εἶπε δυὸ λόγια·

«Φύλοι μου, στὸ παραπόρτι κανεὶς δὲν μποροῦσε νάνεβῃ; —
νὰ τὸ φωνάξῃ στὸν κόσμο, γοργὰ καὶ βοὴ νὰ σκορπίσῃ,
κ' ἔτσι στερνή του φορὰ νὰ δοξάρευε ὁ ἀντρας ἑτοῦτος; »

Κ' εὐτὺς τοῦ ἀπάντησε κ' εἶπε ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος·
«Δὲν εἶναι τρόπος, διόθεφτε Ἀγέλαε· ἐκεῖ κολλητά ὥναι
ἡ ὥρια μπασιὰ τῆς αὐλῆς, καὶ τρόμος νὰ μπῆς στὸ στενάδι·
ἐκεῖ ἔνας σ' ὅλους μπορεῖ νὰ κρατήσῃ, γερὸς ἀν εἰν' ἄντρας.
Μὰ ἔννοια σας, ἄρματ' ἐγὼ θὰ σᾶς φέρω γιὰ νάρματωθῆτε,
ἀπ' τὸ κελλάρι· ἐκεῖ μέσα θαρρῶ, κι ὅχι ἄλλον, τάριματά τους 140
τάχουν φυλάξει ὁ τρανὸς Ὀδυσσέας κι ὁ περίλαμπρος γιός του.»

Εἶπε καὶ πῆγε νάνεβῃ ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
πρὸς τοῦ Ὀδυσσέα τὸ κελλάρι, ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὶς οοῦγες τοῦ πύργου·

δώδεκα χώρισε ἀσπίδες νὰ πάρῃ, ἄλλα τόσα κοντάρια,
κι ἀκόμα χαλκοντυμένα, ἀλογόφουντα κράνη ἄλλα τόσα·
κ' ἥρθε μὲν αὐτὰ φορτωμένος, καὶ τάδωκ' εὐτὸς στὸν μνηστῆρες·
Καὶ τοῦ Ὀδυσσέα τοῦ λυμήκαν τὰ γόνατα κ' ἡ ἔρμη καρδιά του,
ποὺ τῷματα εἶδε νὰ ζώνωνται αὐτοὶ καὶ στὰ χέρια κοντάρια
μακριὰ νὰ σειοῦνται· καὶ μέγας τοῦ φάνταξε τότε ὁ ἀγώνας.
Καὶ στὸν Τηλέμαχο ἀφὰ φτερωμένα προσιμήλησε λόγια· 150

«Τηλέμαχε, ἦ καμιὰ θᾶναι γυναικί ἀπ' αὐτὲς στὸ παλάτι,
ποὺ ἀσκημὸ πόλεμο φέρνει σ' ἐμᾶς, ἦ ὁ Μελάνθιος τώρα.»

Κι ὁ μυαλωμένος τοῦ ἀπάντησε ὁ γιός, ὁ Τηλέμαχος, κ' εἶπε·
«Σ' αὐτό, πατέρα μου, ἀτός μου ἔχω φταίξει, μητέ ἄλλος κανένας
δι αἴτιος, ποὺ ἀφησα τοῦ κελλαριοῦ τὴ γερόδετη θύρα
ὅπως τὴν ἀνοιξα· κ' είχαν βλεπάτορα πιὸ ἀξιον ἐκεῖνοι.
Μά, Εὔμαιε, δράμε, χρυσέ μου, νὰ κλείσης τὴ θύρα, καὶ στάσον
νὰ δῆς μὴν εἶναι καμιὰ ἀπ' τὶς γυναικες ποὺ αὐτὰ μᾶς σκαρώνει,
ἢ μὴν ὁ γιός τοῦ Δολίου, ὁ Μελάνθιος, — σ' αὐτὸν πάει ὁ νούς μου». 160

«Ετσι ἐνῷ κεῖνοι μιλούσαν καὶ λέγανε ὁ ἔνας στὸν ἄλλον,
πῆγε ξανὰ στὸ κελλάρι ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτῷόφος,
ἄρματα ώραῖα γιὰ νὰ φέρῃ τὸν εἰδές ὁ λαμπρὸς χοιροτῷόφος,
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα μονομιᾶς ἔτσι μίλησε, ποὺ ἔστεκε δίπλα·

«Θεόβλαστε γιὲ τοῦ Λαέρτη, Ὁδυσσέα πολυμήχανε, νά τος
πάλι ὁ κακόψυχος ἀντρας, αὐτὸς ποὺ τὸν ἔβαζε ὁ νούς μας,
πάει στὸ κελλάρι· μὰ ἐσὺ καθαρὰ νὰ μοῦ πῆς καὶ νὰ δοίσης,
νὰ τονὲ σφράξω, ἀν μπορέσω καὶ βγῶ νικητής του στὰ χέρια;
ἢ νὰ σ' τὸν φέρω ἐδῶ πέρα, τὶς τόσες πολλές του ἀνομίες
νὰ ξεπλερώσῃ, ποὺ αὐτὸς σοῦ σοφίστηκε μέσα στὸ σπίτι;» 170

Τότε τοῦ ἀπάντησε κ' εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας·
«Θὰ τοὺς κρατήσουμε, ἐγὼ κι ὁ Τηλέμαχος, μέσα στὸν πύργο
τοὺς προκομμένους μνηστῆρες, ὅσο ἄγριοι σ' ἐμᾶς κι ἀν δραμήσουν·
μὰ οἱ δυό σας, πίσω γυρνώντας, δετὸ χροπόδαρα ἀπάνω,
οὕτε τὸν μέσον στὸ κελλάρι, καὶ δέστε τῆς θύρας τὰ φύλλα·
καὶ μιὰ τοιχιὰ τοῦ περγάτε πλεκτὴ κι ὡς ἀπάνω στὸ στῦλο
τὸν ἀψηλὸ τὸν τραβᾶτε, νὰ φτάσῃ ψηλὰ στὰ δοκάρια,
κι ὥρα πολλὴ ζωντανὸς φοβερὰ νὰ περάσῃ μαρτύρια.»

Εἶπε· κι αὐτοὶ τὸν ἀκούσαν καλὰ καὶ δι τι πρόσταξε ἐκάμαν
πῆγαν οἱ δυό στὸ κελλάρι, κι αὐτὸς δὲν τοὺς ἔνοιωσε, ποὺ εἴταν
μέσον στὸ κελλάρι βαθιά, πάντα ψάχνοντας ἄρματα νάρβῃ. 180
Στοὺς παραστάτες στημένοι ἀπὸ δίπλα τοῦ στήσαν καρτέρι.

Καὶ πέρναε πιὰ τὸ κατώφλι ὁ Μελάνθιος, ὁ γιδοτρόφος,
στῶνα του χέρι βασιτώντας πανώφιο τρικέφατο νοράνος,
στᾶλλο σκουτάρι μεγάλο παλιό, γαριασμένο ἀπ' τὴν σκόνη,
ποὺ τὸ κρατοῦσε δὲ Λαέρτης δὲ ἥρωας στὰ νιάτα του· τώρα
κι αὐτὸ κοιτόταν αὐτοῦ, καὶ οἱ φαφὲς τῶν λουριῶν του λυμένες.
Καὶ οἱ δυὸ τοῦ πέσαν ἀπάνω, τὸν ἄσπαξαν ὅλον τρεμούλα,
καὶ μὲ λιτάρι πικρὸ τοῦ σφιχτόδεσαν χέρια καὶ πόδια,
στριφογυρνώντας τα πίσω καλά, καθὼς τόχε προστάξει 190
δὲ θεῖκὸς Ὄδυσσεας, ὁ πολύπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη·
καὶ μιὰ τριχὰ τοῦ περάσαν πλεχτή, κι ὡς ἀπάνω στὸ στῦλο
τὸν ἄψηλὸ τὸν τραβήξαν, νὰ φτάσῃ ψηλὰ στὰ δοκάρια.
Καὶ περγελώντας τὸν εἶπες, δὲ Εὔμαιε, καλὲ χοιροτρόφε·

«Τόρα Μελάνθιε, ὀλόνυκτα ἐδῶ γιὰ καλὰ θὰ φυλάξῃς,
σὲ μαλακὸ πλαγιασμένος κρεββάτι, καθὼς σοῦ ταιριάζει·
καὶ οὕτε ἡ φεγγόγενη Αὖγούλα, ἡ χρυσόθρονη, θὰ σοῦ ξεφύγῃ,
ἀπ' τῷ Κεάνειο χέμια σὰν ἔφη τὴν ὥρα, ποὺ φέρνεις
γιὰ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι τὰ γίδια νὰ φτειάνουν προσφάγι.»

«Εμεινε αὐτὸς τεντωμένος ἐκεὶ στὸ φριχτό του λιτάρι· 200
καὶ οἱ δυό, ἀμα τάρματα βάλαν καὶ κλείσαν τὴν ὅμορφη θύρα,
τρέξανε πάλι σιμὰ στὸ σοφρὸ καὶ πανοῦργο Ὄδυσσει.
Φυσομανώντας ἀγνάντια στεκόνταν ἐκεὶ, στὸ κατώφλι
τέσσερες, κι ἄλλοι στὰ μέσα τοῦ πύργου, πολλοὶ καὶ γενναῖοι.

Καὶ ἤθε σ' ἐκείνους κοντὰ ἡ Ἀθηνά, ἡ θυγατέρα τοῦ Δία,
κοριμὶ καὶ εἰδὴ καὶ λαλιὰ σὰν τὸν Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.
Χάρηκε τότε ὡς τὴν εἶδε, καὶ λόγο τῆς εἶπε δὲ Ὄδυσσεας·

«Μέντορα, βόηθα, εἴν' ἀνάγκη· θυμήσου τὸ γέρο σου φίλο,
ποὺ χάρες σοῦ ἔκαμα γώ· συνομήλικος είσαι ἀκριβός μου.»

«Ἐλέγε, τόνοιοθεν ὅμως, ἡ θεὰ ἡ ἀντροδιώχτρα πὼς εἴταν. 210
Ωστόσο ἀντίκου ἀλαλάζαν ὅμαδι οἱ μνηστῆρες στὸ σπίτι·
καὶ τὴν πακόβρισε πρῶτος ὁ γιὸς τοῦ Δαμάστορα δὲ Ἀγέλαος·

«Μέντορα, κοίτα μὲ λόγια νὰ μὴ σὲ πλανέσῃ δὲ Ὄδυσσεας,
πόλεμο μὲ τοὺς μνηστῆρες νὰ κάμης κι αὐτὸν νὰ βοηθήσῃς.
Γιατὶ ἔτσι δὲ τι ἔχουμε ἐμεῖς στὸ μυαλό μας πιστεύω νὰ γίνη·
σὰν τοὺς χαλάσουμε αὐτούς, τὸν πατέρα μαζὶ καὶ τὸ γιό του,
καὶ σὺ κατόπι τους θὰ σκοτωθῆς, ποὺ μελέτησες τέτοια
νὰ πράξῃς στὸ σπίτι ἐδῶ· θὰ πλεούσῃς μὲ τὴν κεφαλή σου.
Κι ἄμα σᾶς κόψουμε ἐμεῖς πιὰ τὴν μάνητα μὲ τὸ λεπίδι,

τὰ κτήματα, δσα κι ἄν ἔχῃς, καὶ μέσα στὸ σπίτι κι ἀπόξω, 220
μὲ τοῦ Ὀδυσσέα μαζευτὰ θὰ τὰ βάλουμε· κι οὐδὲ τοὺς γιούς σου
στάροχοντικό σου νὰ ζοῦνε θάφήσουμε, κι οὐδὲ τὶς κόρες,
κι οὐδὲ τὸ ταίρι σου κἄν νὰ γυρνᾶ στῆς Ἰθάκης τὸ κάστρο.»

Εἶπεν αὐτός, κ' ἡ Ἀθηνὰ στὴν καρδιὰ παραπάνω ἐχολόθη,
καὶ εἶπε μαλώνοντας τὸν Ὀδυσσέα μὲ πικρόδολα λόγια·

«Δὲ σοῦ βαστάει ἡ καρδιά, μηδὲ τόλμη σοῦ μένει, Ὀδυσσέᾶ,
σὰν δταν γιὰ τὴν Ἐλένη, τὴν θεόγενη καὶ λευκοχέρα,
ἐννιάχρονο ἄπαντα ἐσὺ πολεμοῦσες μὲ τοὺς Τρωαδῆτες,
καὶ τόσους σκότωσες ἀντορες στὴν ἄγραια σφαγὴ τοῦ πολέμου,
κ' ἐσὺ εἰπες πῶς νὰ παρθῇ τοῦ Πριάμου· ἡ πλατύδομη χώρα. 230
Πῶς τώρα, ποὺ εἴσαι φτασμένος στὸ σπίτι σου καὶ στάγαθά σου,
μπρὸς στοὺς μνηστῆρες μοῦ κλαῖς, καὶ δειλίζες νὰ φανῆς παληκάρι;
Μά, κακομοίοη, ἔλα δῶ, στάσου δίπλα μου, δές με στὸ ἔργο,
νὰ μάθης, πῶς μπορεῖ μέσα σ' αὐτοὺς τὸ κακό σου ποὺ θέλουν,
τὴν χάρη νὰ ξεχρεώσῃ κι δὲ Μέντορας, τοῦ Ἀλκιμου ὁ γόνος.»

Εἶπε, δὲν τοῦ ἔδωκεν ὅμως μειμᾶς τὴν μονόβολη νίκη,
μὰ ἥθελε ἀκόμα τὴν τόλμη, τὴν δύναμην νὰ δοκιμάσῃ,
καὶ τοῦ Ὀδυσσέα τί ἀξίζαν καὶ τοῦ δοξασμένου παιδιοῦ του.
Καὶ ἀτῇ της πέταξε στοῦ μαυροκάπνιστου πύργου τὴν στέγη,
κ' ἔμεινε ἐκεῖ καθισμένη, παρόμοιαστη μὲ χελιδόνι. 240

Κ' ἔσπρωξε διπρὸς τοὺς μνηστῆρες δὲ γιὸς τοῦ Δαμάστορα

[δ Ἀγέλαος

μὲ τὸν Εὑρύνομο, κι δὲ Δημοπτάλεμος στὸν Ἀμφιμέδον·
τα πλαῖ, κι δὲ γιὸς τοῦ Πολύχτορα, δὲ Πείσαντρος, κι δὲ μιαλωμένος
Πόλυνθος, μέσ' τοὺς μνηστῆρες οἱ ἀντρόψυχοι ποῶτοι λεβέντες,
ὅσοι τους ζούσαν ἀκόμα καὶ μάχονταν πῶς νὰ γλυτώσουν·
μὰ εἶχε τοὺς ἄλλους δαμάσει τὸ τέρο κι ἀράδα οἱ σαΐττες.
Καὶ σ' ὅλους λάλησε τότε δὲ Ἀγέλαος, κ' εἶπε δυὸς λόγια·

«Φύλοι μου, δὲ ἀντορας αὐτὸς δένει πιὰ τὰ γερά του τὰ χέρια·
τοῦφυγε δὲ Μέντορας, πάει, ποὺ παινέματα ἀράδιασε κούφια,
κι αὐτοὶ μονάχοι ἀπομείναν μπροστὰ στὸ κατώφλι τῆς θύρας. 250
Ρίξτε του τώρα, κι ὅχι ὅλοι μαζί, τὰ μακριά σας κοντάρια,
ἔλατε, οἱ ἔξη σας πρῶτοι τινάξτε τα, κι ἀμποτε δὲ Δίας
νὰ δώσῃ τὸν Ὀδυσσέα νὰ χτυπήσουμε, δόξα νὰ ἰδοῦμε·
καὶ γιὰ τοὺς ἄλλους φροντίδα καμιά,—φτάνει τοῦτος νὰ πέσῃ.»

Εἶπε, κ' οἱ ἔξη τινάξαν, ως πρόσταξε αὐτός, τὰ κοντάρια
μ' ὅμη· μὰ τᾶστειλεν ὅλα ἡ θεὰ νὰ σκορπίσουν τοῦ βρόντου.

"Άλλος τους τὸν παραστάτη τῆς θύρας τοῦ ἀτράνταχτου πύργου χτύπησε, κι ἄλλος τῆς θύρας τὸ στέριο καλόφτειαστο φύλλο, κι ἄλλονοῦ ἀπάνω στὸν τοῖχο ὃ χαλκόδετος βρόντηξε φράξεις. Κι ἄμα ξεφύγαν αὐτοὶ τῶν μνηστήρων τοὺς χτύπους, ἀρχίζει 260 καὶ τοὺς οὐκεῖ ὃ θεῖκὸς καὶ πολύπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη·

«Φίλοι μου, θάλεγα τώρα κ' ἔγώ, στῶν μνηστήρων τὸ πλῆθος μέσα κ' ἐμεῖς τὰ κοντάρια νὰ φίξουμε, ποὺ λαχταροῦνε, κοντὰ στὰ πρῶτα κακά, καὶ στὸ χῶμα νεκροὺς νὰ μᾶς στρώσουν.»

Εἶπε, καὶ τὰ μυτερά τους κοντάρια ἀντικρὺ στὸ σημάδι τινάξαν ὅλοι καὶ τὸ Δημοπιόλεμο τότε ὃ Ὁδυσσέας σκότωσε, τὸν Εὔρυνάδη ὃ Τηλέμαχος, ὃ χοιροτρόφος ἔναν, τὸν Ἐλατο, κι ἄλλον, τὸν Πείσαντρον, ὃ βοϊδολάτης. Ηέφτοντας, ὅλοι διαγκάσαν τὸ ἀπλόχωρο πάτωμα ἐκεῖνοι, 269 καὶ πρὸς τοῦ πύργου τὸ βάθος τραβήχτηκαν πίσω οἱ μνηστῆρες κ' οἱ ἄλλοι πηδήξαν μπροστά, κι ἀπ' τὰ λείφαντα τάραματα βγάλαν.

Καὶ πάλι τὰ μυτερά τους κοντάρια οἱ μνηστῆρες τινάξαν μὲ δρμή· μὰ τάστειλε κούφια ἡ θεὰ τὰ πόλλα νὰ σκορπίσουν. "Άλλος τους τὸν παραστάτη τῆς θύρας τοῦ ἀτράνταχτου πύργου χτύπησε, κι ἄλλος τῆς θύρας τὸ στέριο καλόφτειαστο φύλλο, κι ἄλλονοῦ ἀπάνω στὸν τοῖχο ὃ χαλκόδετος βρόντηξε φράξεις. Καὶ τὸν Τηλέμαχο τότε στὸ χέρι ὃ Ἀμφιμέδοντας βρῆκε ξυστά, καὶ ξώδεομα ἡ μάτη τὸν ἔκοψε λίγο στὸ γρόθο. "Ετσι τὸν Εὔμαιο στὸν ὅμο κι ὁ Κτήσιππος μὲ τὸ κοντάρι ἀπ' τὴν ἀσπίδα ψηλά· κι αὐτὸ πέταξε κ' ἔπεσε χάμουν. 280 Καὶ δίπλα στὸν Ὁδυσσέα τὸ σοφὸ καὶ πολύξερο οἱ ἄλλοι τὰ σουβλερά τους κοντάρια τινάξαν μέσα στὸ πλῆθος. Τὸν Εὔρυνάμαντα ἐκεῖ ὃ καστροπάρτης χτυπάει Ὁδυσσέας, μὰ κι ὁ Τηλέμαχος τὸν Ἀμφιμέδοντα, κι ὃ χοιροτρόφος τὸν Πόλυβο· ὑστερὸ ἀπ' ὅλους τὸν Κτήσιππο κι ὃ βοϊδολάτης βρῆκε κατάστηθα, καὶ καμαρώνοντας τοῦ ἔρριξε λόγια:

«Πολυνήσειδή μου ἐσὺ περιπαίκτη, μεγάλο πιὰ λόγο μὴν ξεστομίσῃς σὲ τρέλες δοσμένος· παρ' ἄφησε μόνο λόγια νὰ λένι οἱ θεοί, ποὺ εἴναι τόσο ἀξιώτεροι ἐκεῖνοι. Πάρε τὸ φύλεμ· αὐτὸ γιὰ τὸ πόδι ποὺ τοῦδωκες, ὅταν ὃ θεῖκὸς Ὁδυσσέας ζητιανεύοντας ἥρθε στὸ σπίτι.» 290

Εἶπε ὁ ποὺ φύλαγε βώδια στριφτόποδα· τότε ὃ Ὁδυσσέας λάβωσε ἀπόκοντα μὲ τὸ κοντάρι τὸ Δαμαστορίδη· μὰ κι ὁ Τηλέμαχος ἵσια τὸ Λειώκριτον Εὐηνορίδη

κάρφωσε μέσ' στὸ λαγγόνι, κι ὡς πέρα τὸν πέρασε ἡ κόψη·
κ' ἔπεισε προύμυτα αὐτὸς καὶ τὸ μέτωπο βρόντηξε χάμου.

Τότε ἡ Ἀθηνὰ τὴν ἀσπίδα τὴν ἀντοχαλάστρα ἀπ' τὴν στέγη
ψηλὰ ἀνασήκωσε· κι ὅλους τρομάρα τοὺς ἐπιασε κείνους·
κ' ἐφευγαν μέσ' στὸ παλάτι, σὰ νᾶταν κοπάδι ἀγελάδες,
σὰν τὶς ταράξη χυμώντας σ' αὐτὲς ἡ γοργόφτερη μύγα, 300
τὴν ἀνοιξιάτικην ὥρα, ποὺ γίνονται οἱ μέρες μεγάλες.
Κι ὅς ἄμα οἱ γαντζονυχάτοι κ' οἱ ἀγκυστρομύτες ἀγιοῦπες
ἀπ' τὰ βουνὰ κατεβοῦντε καὶ πέσουντε στὰ μικροπούλια,
κι αὐτὰ στὸν κάμπο σκορποῦντε καὶ ζαρώνουντε μέσ' στὰ πλεμάτια,
κι αὐτοὶ πηδώντας ἀπάνω τὰ σκίζουν, καὶ δὲν τὰ γλυτώνει
μάχη ἡ φευγάλα καμιά, καὶ γλεντοῦν κ' οἱ ἀνθρωποι κυνῆγι·
ἔτσι κι αὐτοὶ τοὺς μνηστῆρες στὸ σπίτι παντοῦ κυνηγώντας,
ζεοβά δεξιὰ τοὺς χτυπούσαν, καὶ ὑφώνονταν ἀπορεπος βόγγος
ἀπ' τὰ κεφάλια ποὺ χάμου βροντούσαν, καὶ χόκλαζε τὸ αἷμα.

Κ' ἔτρεξε κ' ἔπεισε μπόδις στοῦ Ὁδυσσέα τὰ πόδια δι Λειάδης,
κ' ἔτσι τοῦ κλαύτηκε, λόγια μιλώντας ἐκεῖ φτερωμένα. 311

«Σπλαχνίσου με, ἔλεος λάβε, στὰ πόδια σου πέφτω, Ὁδυσσέα·
γιατὶ ποτὲ σὲ καμιὰ ἀπ' τὶς γυναικες, νὰ πῶ, στὸ παλάτι
δὲν εἴπα οὐτ' ἔπραξα γὼ τίποτ' ἀπορεπο, μὰ καὶ τοὺς ἄλλους
μπόδιζα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες, ἀν ἔφτειαντε τέτοια κανεῖς τους.
Μὰ δὲ μ' ἀκούγαν αὐτοὶ νὰ τραβήξουν ἀπ' τάνομα γέρι·
γι' αὐτὸ μὲ τᾶσκημα τὰ ἔργα καὶ σ' ἀσκημό φτάσαντε χάρο.
Τώρα μὲ τούτους ἐγώ, κι ἀς μὴν ἔκαμα τίποτα, δι μάντης
θὰ πέσω, ἀφοῦ καμιὰ χάρη δὲν ἔχουντε κ' οἱ καλωσύνες.»

Κι ἄγρια θωρώντας σ' αὐτὸν δι πολύθυσολος εἶπε Ὁδυσσέας· 320
«Ἄν τὸ παινεύεσαι μάντης μὲ τούτους ἀλήθεια πῶς εἰσουν,
πολλὲς φορὲς δίχως ἄλλο θὰ εὑκήμηκες μέσ' στὸ παλάτι
τοῦ γλυκεροῦ γνωσιμοῦ νὰ σταθῇ μακριά μου τὸ τέλος,
καὶ μετὰ σέναι νιφρῆ ἡ ἀκοιβή μου καὶ τέκνα νὰ κάμῃ·
κ' ἔτσι οὔτε σὺ δὲν ξεφεύγεις πιὰ τὸν πικροκοίμητο χάρο.»

Αὐτὰ σὰ φώναξε, μὲ τὸ χοντρό του τὸ γέρι τὸ ξίφος
ἐπιασε, αὐτὸ πούχε φίξει δι Ἀγέλαος, πέφτοντας χάμου
νεκρός στὴ μέση στὸ σφέρον μ' αὐτὸ τοῦ τὴν ἐφερε, κ' ἔτσι
κύλησε στὸν κορνιακτὸ ἡ κεφαλή του, μιλώντας ἀκόμα.

Μὰ δι ψάλτης δι Τερπιάδης τὴν μαύρη του ξέφυγε μοίρα, 330
δι Φήμιος, ποὺ τραγουδοῦσε βιασμένος κοντὰ στοὺς μνηστῆρες.
Τὴ βροντερή του κιθάρα στὰ γέρια κρατώντας ἐστάθη

στὸ παραπόρτι σιμά, καὶ διπλὰ στὴν καρδιὰ μελετοῦσε,
εἴτε νὰ βγῆ ἀπὸ τὸν πύργο καὶ πλαϊ στὸ βωμὸ τοῦ μεγάλου
Διός, τῆς αὐλῆς τοῦ προστάτη, νὰ πάῃ νὰ καθήσῃ, ὅπου τόσα
μεριὰ βωδιῶν εἶχαν κάψει ὁ Λαέρτης κι ὁ γιός του ὁ Ὀδυσσέας·
εἴτε νὰ τρέξῃ στὰ πόδια νὰ πέσῃ κι αὐτὸς τοῦ Ὀδυσσέα.

Καὶ τέτοια ἐνῷ στοχαζόταν, τοῦ φάνηκε κάλλιο πὼς εἴταν
νὰ πάῃ στοῦ γιοῦ τοῦ Λαέρτη τὰ πόδια κι αὐτὸς νὰ προσπέσῃ.
Καὶ τότε τὴ βαθούλῃ του κιθάρᾳ παράτησε χάμου, 340

στὸν ἀργυρόκαρφο θόρον ἀνάμεσα καὶ στὸ κροντήρι,

κι ἀτός του τρέχοντας πῆγε στὰ πόδια τοῦ ἀφέντη νὰ πέσῃ,
κὲ ἔτσι τοῦ κλαύτηκε λόγια μιλώντας του ἐκεῖ φτεωμένα·

«Σπλαγχνίσου με, ἔλεος λάβε, στὰ πόδια σου πέφτω, Ὀδυσσέα·
θὰ τόχης ὑστερα βάρος κι ἀτός σου ἂν ἐμένα τὸν ψάλτη
σκοτώσῃς, ποὺ τραγουδῶ σὲ θεοὺς καὶ σ' ἀνθρώπους· καὶ πούχω
μόνος μου μάθει τὴν τέχνη, καὶ θεὸς στὴν καρδιά μου τραγούδια
φύτεψε μύρια· σκοπεύω γιὰ σένα τραγούδια νὰ λέγω
σὰ νᾶσουν θεός· καὶ γι' αὐτὸ μὴ ζητᾶς τὸ λαιμὸ νὰ μοῦ κόψῃς.
Μὰ κι ὁ Τηλέμαχος τοῦτο μπορεῖ νὰ σ' τὸ πῆ, ὁ καλογίος σου, 350
πὼς οὔτε θέλοντας μέσα στὸ σπίτι σου, οὔτε ἄλλο ζητώντας,
νὰ τραγουδῶ στὰ τραπέζια συντρόφευα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες·
μὰ πολὺ πιώτεροι, καὶ δυνατοί, μὲ ἀναγκάζαν ἐκεῖνοι.»

Εἶπε, κὲ ἡ δύναμη ἡ ἄγια τὸν ἀκουσε τοῦ Τηλεμάχου,
καὶ τοῦ πατέρα του εὐτὺς ἔτσι μίλησε πεντεκε δίπλα·

«Βάστα· στὸν ἀφταιγο ἐτοῦτον καθόλου μὴ βάλῃς μαχαίρι·
μὰ καὶ τὸ Μέδοντ' ἀκόμα, τὸν κήρουκα, ἃς σώσουμε, ποὺ ὅταν
εἴμουν παιδί, μέσ' στὸ σπίτι μὲ φρόντιζε πάντα μὲ ἀγάπη,
ἔξω ἂν τὸν ἔχει σκοτώσει ὁ Φιλοίτιος ἢ ὁ χοιροτρόφος, 360
ἢ ἂν δὲ σοῦ βγῆκε μπροστὰ ποὺ ἀπιδρόμιαγες μέσα στὸν πύργο.»

Εἶπε, κι ὁ Μέδοντας ποὺ εἶχε τὴ γνώση, τὸν ἀκουσε τί εἶπε·
γιατ' εἶχε κάτω ἀπ' τὸ θόρόν ζαρώσει, καὶ νιόγδαρτο δέρμα
βωδιοῦ γε ἀπάνω του φίξει, τὴ μαύρη του μοίρα ως νὰ φύγῃ.
Γοργὰ πετάχτη ἀπ' τὸ θόρον, καὶ πέταξε εὐτὺς τὸ τομάρι,
κὲ ἔτρεξε ἀμέσως νὰ πέσῃ στὰ γόνατα τοῦ Τηλεμάχου,
κὲ ἔτσι τοῦ κλαύτηκε λόγια μιλώντας του ἐκεῖ φτεωμένα·

«Ἐδῶ· μαι, φίλε μου, ἐδῶ, μὰ βαστάξον, καὶ πὲς στὸν πατέρα
μὴν πάρῃ φόρα καὶ μὲ τὸ σπαθὶ μὲ λαβώσῃ κὲ ἐμένα,
μὲ τοὺς μνηστῆρες αὐτὸνς χολιασμένος ποὺ μέσα στοὺς πύργους
τὸ ἔχει τοῦ φήμαζαν, κὲ ἐσένα οἵ ἄμυναλοι δὲ σὲ τιμούσαν.» 370

Ο. Φήμιος ὁ τραγουδιστής γλυπτόν μάτη σπαγή (γ 330—356).

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καὶ τοῦ εἶπε χαμογελώντας ὁ πρῶτος στὴ γνώση Ὁδυσσέας.
 «Ἄφοῦ σὲ γλύτωσε τοῦτος καὶ σ' ἔσωσε, πιὰ μὴ φοβᾶσαι·
 κ' ἔτσι κ' ἐσὺ νὰ τὸ βάλῃς στὸ νού, νὰ τὸ πῆς καὶ στοὺς ἄλλους,
 πόσο εἰναι κάλλιο νὰ κάνῃς καλό, καὶ πακὸ νὰ μὴν κάνῃς.
 Μόνο νὰ βγῆτε ἀπ' τοὺς πύργους, καὶ πέρ' ἀπ' τὸ φόνο καθήστε
 στὴν ἀνὴρ, ἀπόξω ἀπ' τὴ θύρα, κ' ἐσὺ κι ὁ πολύξεφος ψάλτης,
 ὃς νὰ τελειώσω κ' ἐγὼ μέσ' στὸ σπίτι ὅ, τι πρέπει νὰ κάμω.»

Εἶπε, κ' οἵ δυό τους κινήσαν καὶ βγῆκαν ἀπόξω ἀπ' τὸν πύργο,
 καὶ στὸ βωμὸ τοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου καθήσανε δίπλα,
 γύρῳ τηρώντας παντοῦ, γιατὶ πρόσμεναν πάντα τὸ φόνο. 380

Καὶ μέσ' στὸ σπίτι του γύρῳ τηροῦσε ὁ Ὁδυσσέας μὴν εἴχε
 κρυφτῆ κανεὶς ζωντανός, νὰ ξεφύγῃ τὴ μαύρη του μοίρα.
 Μὰ δλους, δλους τοὺς εἰδε μέσ' στὸν κορνιατό, μέσ' στὸ αἷμα,
 πολλοὺς πεσμένους σωρό, σὰν τὰ ψάρια ποὺ τράβηξαν ἔξω,
 στὴν ἀγκωνὴ τοῦ γιαλοῦ, μὲ μυριόματο δίχτυ ψαράδες,
 ἀπ' τὴν ἀφρόλευκη θάλασσα ἐκεῖ, σωριασμένα στὸν ἄμμο,
 ὅλα μαζὶ λαχταροῦν τοῦ πελάγου τὸ κῦμα, κι ὕστορο
 ὁ ἥλιος ὁ φεγγοβόλος τοὺς πῆρε κι ἀνάσα καὶ ζήσῃ·
 ἔτσι πιὰ τότε οἱ μνηστῆρες κοιτόνταν ἀράδα πεσμένοι.

Καὶ στὸν Τηλέμαχο τότε ὁ πολύβουλος εἶπε Ὁδυσσέας. 390

«Σῦνε, Τηλέμαχε, κράξε μου ἐδῶ τὴν Εὐρύκλεια τὴ βάγια,
 καὶ θέλω νὰ τῆς μιλήσω γιὰ κάτι ποὺ τόχω στὸ νού μου.»

Εἶπε, καὶ ὑπάκουσε ὁ γιδὸς στοῦ ἀποιθοῦ του πατέρα τὸ λόγο·
 τὴ θύρα σάλεψε, κ' εἶπεν αὐτὰ στὴν Εὐρύκλεια τὴ βάγια·

«Σήκω, κ' ἔλα, γριούλα πολύχρονη, ποὺ εἶσαι στὶς δοῦλες
 γυναῖκες, πούχουμε ἐδῶ, ἡ ἐπιστάτισσα ἐσὺ στὸ παλάτι·
 ἔλα· ὁ δικός μου ὁ πατέρας σὲ κράζει γιὰ νὰ σοῦ μιλήσῃ.»

Ἐτσι τῆς φώναξε, κ' ἔμεινε ἀφτέρωτος σ' αὐτὴν ὁ λόγος·
 ἀνοίξε μόνο τὶς θύρες στὸν πύργο τὸ στέρια χτισμένο,
 καὶ βγῆκε νάρθη· κι ὁ μπρὸς ὁ Τηλέμαχος τὴν ὁδηγοῦσε. 400
 Καὶ βρῆκε στοὺς σκοτωμένους ἀνάμεσα τὸν Ὁδυσσέα,
 πασαλειμμένο στὸ αἷμα, στὴν πήχτρα, καθὼς τὸ λιοντάρι,
 ποὺ ξεκινάει χορτασμένο ἀπὸ βώδι αἰλισμένο στὸ σιάδι,
 κι ὅλο τὸ στήθος του, τὰ μαγουλά του ζεφύδεξα, στάζουν
 αἷμα γιομάτα· ποὺ νὰ τὸν ἰδῆς, θὰ σὲ κόψῃ τρομάρα·
 ἔτσι ὁ Ὁδυσσέας, καὶ χέρια καὶ πόδια, ὡς ἀπάνω ἀλειμμένος.

Κι ἄμα τοὺς εἶδε ἡ γριὰ τοὺς νεκροὺς καὶ πλημμύρα τὸ αἷμα,
 πῆγεν εὐτὺς νάλαλαξη ποὺ θάμασμα τέτοιο θωροῦσε·

μὰ δσο κι ἀν τῷθελε αὐτή, δὲν τὴν ἄφηκε διόλου δ' Ὀδυσσέας,
μόνο τῆς φρώναξε καὶ φτερωμένα τῆς μίλησε λόγια». 410

«Μέσα σου χάισου, γριά, καὶ βαστήξου, καὶ μὴν ἀλαλάζῃς·
σὲ σκοτωμένους μπροστά νὰ παινεύεσαι, εἶναι ἀμαρτία.
Μοίρα θεοῦ τοὺς ἀφάνισε αὐτούς, καὶ τὰ αἰσχρά τους τὰ ἔογα,
ποὺ ἀνθρωπο αὐτοὶ δὲν τιμούσαν κανέναν ἀπάνω στὸν κόσμο,
μήτε μεγάλο καὶ μήτε μικρό, ποὺ σιμά τους ἔχούταν·
ἔτσι μὲ τᾶσκημα τὰ ἔογα καὶ σ' ἀσκημο φτάσανε τέλος.
Μὰ ἔλα, καὶ κάθε γυναίκα μαρτύρα μου μέσ' στὸ παλάτι,
ποιές μ' ἀτιμάζαν ἐμένα καὶ ποιές ἀκριμάτιστες εἶναι.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κ' εἶπε ἡ καλή του βιζάστρα, ἡ Εὐρώπεια·
«Λοιπόν, ἐγὼ τὴν ἀλήθεια, παιδί μου, θὰ σου μαρτυρήσω. 420
Πενήντα σου εἶναι δουλεῦτρες ἔδῶ στὸ παλάτι γυναικες,
ποὺ ἐμεῖς τὶς ἔχονμε μάθει τὶς λάτρες στὸ σπίτι νὰ κάνουν,
καὶ τὸ μαλλὶ πῶς νὰ ξαίνουν, καὶ πῶς τὴ σκλαβιὰ νὰ ὑπομένουν·
δώδεκα μόνο ἀπὸ δαῦτες σὲ ἀδιάντροπη μπήκανε στράτα,
δίκως πιὰ σέβας σ' ἐμένα, οὐδὲ στὴν Πηνελόπη τὴν ἵδια.
Νιὸς δὲ Τηλέμαχος, ὅτι μεγάλωνε, καὶ οὔτε ἡ μητέρα
τῷθελε ἀκόμα τὶς δοῦλες γυναικες αὐτὸς νὰ προστάξῃ.
Μὰ στάσουν, ἐγὼ πιὰ θάνεψω στὰ δλόφεγγο ἀνώγια, νὰ φέρω
λόγο στὸ ταίρι σου,—κάποιος θεὸς θὰ τῆς ἔστειλεν ὑπνο.»

Τότε ἀπαντώντας τῆς εἶπε δὲ πολὺ γνωστικὸς Ὀδυσσέας· 430
«Μὴν τὴν ξυπνήσῃς ἀκόμα· καὶ πὲς στὶς γυναικες νάρθιονε
μπροστά μου, αὐτὲς ποὺ ὡς τὰ τώρα στὸ σπίτι ντροπεῖς μοῦ σκα-
[ρόναν].»

Εἶπεν αὐτός, κ' ἡ γριὰ μέσ' στὸ σπίτι διαβαίνοντας πῆγε,
λόγο νὰ πῇ στὶς γυναικες, νὰ τὶς ξεσηκώσῃ νάρθιονε.
Καὶ τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοϊδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
σιμὰ καλώντας αὐτός, φτερωμένα τοὺς μίλησε λόγια·

«Ἐμπρός, σηκώστε ἀπὸ δῶ τοὺς νεκρούς· βάλτε καὶ τὶς γυναικες·
κατόπι καὶ τὰ θρονιὰ τὰ περίμορφα, καὶ τὰ τραπέζια,
μὲ τὸ νερό, μὲ σφρυγγάρια πολύτρυπα, νὰ καθαρίσουν. 440
Κι ἀφοῦ καλὰ καὶ παντοῦ συγγρίσετε μέσ' στὸ παλάτι,
βγάλτε τὶς δοῦλες ἀπὸ τὸν καλόχιτστο πύργον ἀπόξω,
καταμεσῆς στῆς αὐλῆς τὸ περίφραγμα καὶ στὸ κουβούκλι,
καὶ μὲ σπαθιὰ τροχισμένα χτυπάτε τις, ὥστουν ἀπ' ὅλες
βγοῦν οἵ ψυχοῦλες, κι αὐτὲς λησμονήσουνε τῆς Ἀφροδίτης
τὴ γλάνκα ποὺ ἔνοιωθαν ὅταν κρυφόσμιγαν μὲ τοὺς μνηστῆρες.»

Πρόσταξε αὐτός κ' οἵ γυναικες κοπάδι κατέβηκαν ὅλες,
βογγώντας καὶ ἔφωνώντας καὶ χύνοντας μᾶνδο τὸ δάκρυ.
Καὶ ποῦτα τῶν πεθαμμένων τὰ λείψανα σήκωσαν, κι 450
στὸ λιακωτὸ τῆς αὐλῆς τῆς καλόφραχτης χάμου τὰ βάλαν,
ἀπανωτὰ τῶν στᾶλλο καὶ πρόσταξ' ἐκεῖ ὁ Ὁδυσσέας,
κι ὁ Ἰδιος τὶς ἔβιαζε καὶ στανικῶς τους αὐτὲς κονθαλούσαν.
Κ' ὑστερα καὶ τὰ θρονιὰ τὰ περίμορφα καὶ τὰ τραπέζια,
μὲ τὸ νερό, μὲ σφουγγάρια πολύτρυπα, τὰ καθαρίσαν.
Τότε δὲ Τηλέμαχος, κι δὲ βοῦδολάτης μὲ τὸ χοιροτρόφο
ἔνσανε τὴν πατωσιὰ στὸ στεριόχτιστο μέσα τὸ σπίτι.
μὲ ἔντορες κι ὅξω ἀτ' τὴν θύρα πετούσαν οἵ δοῦλες τὸ βοῦρκο.
Κι ἀφοῦ καλὰ καὶ παντοῦ συγγρίσανε μέσ' στὸ παλάτι,
βγάλαν τὶς δούλες ἀπὸ τὸν καλόχτιστον πύργον ἀπόξω,
καταμεσῆς στῆς αὐλῆς τὸ περίφραγμα καὶ στὸ κουβούκλι, 459
καὶ στὸ στενὸ τὶς μαντρώσαν, ποὺ τρόπος δὲν εἴταν νὰ φύγουν.

Κι ἄρχισεν δὲ μυαλωμένος Τηλέμαχος κ' εἶπε στοὺς ἄλλους:
«Ποτὲ μὲ θάνατο ἐγὼ τιμημένο δὲ θὰ τὶς σκοτώσω
αὐτὲς ποὺ λουζαν κ' ἐμένα πατόκορφα, καὶ τὴν μητέρα
τὴ δική μου, ὅλο βρισιές, καὶ ἔνυχταγαν μὲ τοὺς μνηστῆρες.»

Εἶπε, κ' ἐνὸς καραβιοῦ γαλαζόπλευρου τὸ παλαμάρι,
δετὸ ἀπὸ στῦλο ἀψηλό, στὸ κουβούκλι τὸ τύλιξε γύρω,
ψηλὰ γερὰ τεντωμένο, στὴ γῇ νὰ μὴ φτάνουν τὰ πόδια.
Καὶ καθώς, ὅταν πετοῦν τεντοφτέρουγες τσίχλες ἢ φάσσες,
καὶ πέσουν μέσα σὲ δίχτυ, κι αὐτὸ σὲ κλαρί ὕναι στημένο, 469
μπρὸς στῆς φωλιᾶς τους τὸ ἔμπα, καὶ μαύρη τὶς δέχεται κούρνια,
ἔτσι κι αὐτὲς στὴ σειρὰ τὰ κεφάλια κρατούσαν, καὶ σ' ὅλων
τοὺς λαιμοὺς γύρω οἱ θηλειές, μὲ φριχτότατο χάρο νὰ σβήσουν.
Σπάραξαν λίγο τὰ πόδια, νὰ πῆσι μιὰ στιγμή, κι οὕτε τόσο.

Κ' ἔφεραν τὸ Μελανθέα στὴν αὐλὴ καὶ στὸ πρόθυρο ἀπέξω·
κι αὐτιὰ καὶ μύτες τοῦ κόψαν ἐκεῖ μὲ τάνηλεο λεπίδι,
καὶ τάχαμνὰ τοῦ ἔσκισαν, ὥμα τὰ σκυλιὰ νὰ μοιράσουν,
καὶ μὲ ψυχὴν δργισμένη τοῦ σπάσανε χέρια καὶ πόδια.

Κι αὐτοί, σὰ νύψανε χέρια καὶ πόδια ἔανάρθανε μέσα
στὸ σπίτι, στὸν Ὅδυσσέα, καὶ τὸ ἔργο τους πῆρε πιὰ τέλος.
Καὶ τότε μύλησε αὐτὸς στὴν καλὴ τὴν Εὐρώπεια, τὴ βάγια· 480

«Φέρε μου θειάφι, γριά, τὰ κακὰ ποὺ γιατρεύει, καὶ φέρε
φωτιά, τὸ σπίτι μ' αὐτὰ νὰ θειαφίσω, καὶ τὴν Πηνελόπη
κατόπι φώναξε νάρθη δωπέρα μὲ τὶς παρακόρες,

N. Ποριώτη, «Οδύσσεια». Έκδ. 2α, 1934.

2

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κι ὅλες τὶς δοῦλες στὸ σπίτι ξεσήκωσε, κάτω νάρθοῦνε.»

“Ομως τοῦ ἀπάντησε κ' εἶπε ἡ καλή του βυζάστρα, ἡ Εὐρώπη [κλεια·

«Ναι δά, παιδί μου, σωστὰ κι ὅπως πρέπει μᾶς τάπες ἐτοῦτα· μὰ στάσον ἐγὼ νὰ σοῦ φέρω νὰ βάλῃς μαντύα και χιτώνα, κ' εἰναι ντροπή, δὲν ταιριάζει στὸν πύργο σου μέσα νὰ στέκης ἔχοντας στοὺς δυνατούς σου τοὺς ὄμοις κουρέλια φιγμένα.»

Τότε ἀπαγτώντας τῆς εἶπε δι πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας· 490
«Τώρα φωτιὰ πρῶτ' ἀπ' ὅλα γιὰ μένα στὸ σπίτι ἂς ἀνάψη.»

Εἶπε, κ' ἡ βάγια ἡ πιστή του τὸν ἀκουσε κ' ἔκαμε δι, τι εἶπε· τοῦφερε και τὴ φωτιὰ και τὸ θειάφι· και τότε δι Ὁδυσσέας καλὰ τὰ θειάφισεν ὅλα, και δῶμα κι αὐλὴ και παλάτι.

Κ' ἡ γοιὰ διάβηκε σ' ὅλα τὰ ὠραῖα τοῦ Ὁδυσσέα δωμάτια, λόγο νὰ πῇ στὶς γυναικες, νὰ τὶς ξεσηκώσῃ νάρθοῦνε.

Κι αὐτὲς κρατώντας λαμπάδες ξεπρόβαλαν ἀπ' τὸ παλάτι, και γύρω στὸν Ὁδυσσέα τὸν ἀγκάλιαζαν και χαιρετούσαν, και τὸν φιλούσαν, τοὺς ὄμοις χαιρεύοντας, τὴν κεφαλή του, και σφίγγοντάς του τὰ χέρια· και πόθος γιὰ κλάμα και βόγγο 500 γλυκὸς τὸν ἔπιασε, ποὺ ὅλες τὶς γνώριζε μέσος στὴν καρδιά του.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ.

Kή γοιά πῆγε νάνέβῃ πασίχαρη ἀπάνω στάνώγια,
ήρθε ὁ καλός της νὰ πῇ στὴν κυρά της, στὸ σπίτι πὼς εἴταν·
γύναται καὶ δυναμώσαν, ποδάρια καὶ πάραπηδούσαν.
Στάθηκε στὸ προσκεφάλι, καὶ λόγο τῆς μίλησε κ' εἶπε:

«Σήκω, ἀκριβό μου παιδί, Πηνελόπη μου, γιὰ νάγγαντέψουν
τὰ μάτια σου ὅ,τι ποθοῦσες μερόνυχτα κ' εἶχες ἐλπίδα.
Τοῦδ' ὁ Ὁδυσσέας, στὸ σπίτι ἔχει φτάσει, κι ἄς ἀργησε νᾶρθη·
κ' ἔσφαξε τοὺς φαντασμένους μνηστῆρες, ποὺ ἐδῶ τοῦ χαλούσαν
τὸ σπίτι, καὶ τάγαθά του γλεντούσαν, τὸ γιὸ τυφαγνούσαν.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη. 10
«Καλὴ μαννούλα, οἵ θεοὶ σὲ τρελάνανε, αὐτοὶ ποὺ μποροῦνε
καὶ τὸν πολὺ συνετὸ νὰ τὸν κάμουνε ἀσύνετος νᾶρθη,
κι ὅποιον τοῦ χάλασε ὁ νοὺς νὰ τὸν κάμουνε γνώση νὰ βάλῃ·
αὐτοὶ σὲ βλάψαν κ' ἔσένα, ποὺ πρῶτα σωστή ἔχεις τὴν κοίση.
Τί μὲ πειράζεις ἐμέ, ποὺ εἶναι πίκρα γειμάτη ἡ ψυχή μου,
καὶ μὲ σηκώνεις μὲ τέτοια μωδόλογα τώρ' ἀπ' τὸν ὕπνο,
ποὺ γλυκὰ μὲ εἶχε δαμάσει σκεπάζοντας τὰ βλέφαρά μου;
Ἐτσι ποτέ μου ὅς τὰ τώρα δὲν ὕπνωσα, ἀφότου ὁ Ὁδυσσέας
τὸ Κακοῖλο (ἄς μὴν πῶ τρόνομά του!) νὰ ἰδῃ ἔσκινούσε.
Μὰ ἔλα κατέβαινε, σῦρε νὰ πᾶς μέσ' στὸ μέγαρο πάλι. 20
Γιατί, ἄν καμι ἄλλη γυναίκα ποὺ βρίσκονται γύρω μου, ἐρχόταν
κ' ἔλεγε αὐτά, κι ἀπ' τὸν ὕπνο μὲ σήκωνε, μὰ τὴν ἀλήθεια,
μ' ἀσκημο τρόπον ἐγὼ θὰ τὴν ἔδιωχνα εὐτὺς νὰ κατέβῃ,
ξανὰ στὸ μέγαρο μέσα· ἔσύ, στὰ γερατειὰ νᾶχης χάρη»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλή της ἡ βάγια ἡ Εὐδύκλεια.
«Δὲ σὲ πειράζω, ἀκριβό μου παιδί, τὴν ἀλήθεια σοῦ λέγω·
ήρθ' ὁ Ὁδυσσέας, στὸ σπίτι ἔχει φτάσει, αὐτὸ σοῦ φωνάζω,
κεῖνος ὁ ξένος ποὺ μέσα στὸν πύργο τὸν ἔβριζαν ὅλοι.
Τοξεει κιόλ' ἀπὸ ποὺν ὁ Τηλέμαχος μέσα πὼς εἴταν, 29
μὰ εἶχε τὴ γνώση νὰ κρύψῃ κι αὐτὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ πατέρα,
ὅς νὰ πλεούσουν ἔκεινοι οἱ δυνάστες γιὰ τὴν ἀνομιά τους.»

Εἶπε· καὶ χάρηκε αὐτή, καὶ πετάχτηκεν ἀπὸ τὴν κλίνη,

καὶ τὴ γοιὰ σφιχταγκάλιασε, ἐνῷ ἀπὸ τὰ βλέφαρα δάκου κάτω τῆς στάλαζε, καὶ φτεφωμένα τῆς μῆλησε λόγια·

«Ἄν—έλα, πές μου, μαννούλα καλή μου, καὶ μὴ μὲ γελάσῃς ἄν, ὅπως λέσ, εἰν^τ ἀλήθεια πώς εἶναι φτασμένος στὸ σπίτι, πῶς στοὺς μνηστῆρες αὐτός, τοὺς ἔδιάντροπους, ἔβαλε χέρι, ποὺ εἴταν μονάχος, κι αὐτοὶ μαζωχτοὶ μέσα βρίσκονταν πάντα;»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλή της ἡ βάγια ἡ Εὐδύκλεια· «Δέν εἶδα, οὕτε ἄλλος μοῦ τῷπε τὸ βόγγο τους ἀκουσα μόνο, 40 ποὺ σκοτωνόνταν^τ κ^τ ἐμεῖς στὰ καλόφτειαστα μέσα δωμάτια καθόμαστ^τ ἔντρομες, ὅπου οἱ καλόφραγκτες θύρες μᾶς κλειούσαν, ὁσότου μ^τ ἔκραξε ὁ γιός σου ὁ Τηλέμαχος ἀπὸ τὰ κάτω τοῦ πύργου^τ γιὰ νὰ μὲ κράξῃ τὸν εἶχε σταλμένο ὁ πατέρας. Καὶ βρῆκα στοὺς σκοτωμένους ἀνάμεσα τὸν Ὁδυσσέα ποὺ ἔστεκε γύρω του ἐκεῖνοι στρωμένοι στὶς πλάκες ἀπάνω κοίτονταν ἀπανωτοί καὶ νὰ ἴδης, νὰ γαρῆ κ^τ ἡ ψυχή σου, [πασαλειμένο, στὸ αἷμα, στὴν πήχτρα, σὰ νάταν λιοντάρι]. Ἐκεῖνοι εἰν^τ ὅλοι τους πιὰ στῆς αὐλῆς σωριασμένοι τὶς θύρες, κι αὐτὸς καπνίζει μὲ θειάφι τὸν ὅμιορφο πύργο, ὅπου ἔχει 50 φωτιὰ μεγάλη ἀναμμένη^τ καὶ μ^τ ἔστειλε γιὰ νὰ σὲ κράξω. Μὰ ἔλα μαζί μου, γαρὰ κ^τ εὐφροσύνη νὰ λάβετε οἱ δυό σας μέσ^τ στὴν καλή σας καρδιά, ποὺ δεινά^τ χετε τόσα τραβήξει. Κεῖνος ὁ πόθος σας τώρα ὁ πολύχρονος πῆρε πιὰ τέλος· ἥρθεν αὐτὸς ζωντανὸς στὴν πατρίδα, κ^τ ἔσε καὶ τὸ γιό του σᾶς βρῆκε μέσ^τ στὸ παλάτι^τ κι αὐτοὺς ποὺ ζητιαὶ τοῦχαν κάμει, ὅλους ἔδω τοὺς μνηστῆρες τοὺς ἔκαμε νὰ τὸ πλεούσον.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ πολὺ σινετὴ Πηνελόπη· «Καλὴ μαννούλα μου, μὴν καμαρώνῃς, μὴ γαίρεσαι ἀκόμα. Ξέρεις δὰ τί ποθητὸς θὰ φαινόταν ἐκεῖνος στὸν πύργο, 60 σ^τ ὅλους, κι ἀπ^τ ὅλους σ^τ ἐμὲ καὶ στὸ γιό, τὸ δικό μας τὸ τέκνο. Ὁμως αὐτὰ δὲν μπορεῖ νάναι ἀλήθεια, καθὼς τὰ δηγᾶσαι· κιύποιος ἀθάνατος θάχη σκοτώσει τοὺς γαύρους μνηστῆρες, ποὺ τάπερα ἔργα τους κ^τ ἡ ἐπαρση ἡ δλέθρια τὸν εἶχαν δογίσει, ποὺ ἄνθρωπο αὐτοὶ δὲν τιμούσαν κανέναν ἀπάνω στὸν κόσμο, μήτε μεγάλο καὶ μήτε μικρό, ποὺ σιμά τους ἔρχόταν. Ἔτσι μὲ τάσκημα τὰ ἔργα κακόπαθαν^τ μὰ κι δ^τ Ὁδυσσέας τὸ γυρισμὸ στὴν πατρίδα τὸν ἔχασε, κι δ^τ Ἄδιος^τ ἔχαθη.»

Κ^τ ὑστερα τῆς ἀποκρίθη ἡ καλή της ἡ βάγια, ἡ Εὐδύκλεια· «Πάιδί μου, ἀπὸ τῶν δοντιῶ σου τὸ φράχτη ποιός ἔφυγε λόγος; 70

Μέσα, κοντά στὸ βωμό, στέκει ὁ ἄντρας σου, καὶ πώς θάρσοταν ποτὲ δὲν τολεγεῖς· καὶ εἶναι λιγόπιστη πάντα ἡ καρδιά σου.

Μὰ ἔλα, κ' ἐν² ἄλλο ἀς σοῦ πῶ φανερὸν νὰ τὸ νοιώσῃς σημάδι, τὴν πληγή, ποὺ ἀνοίξει κάποιος μὲ τάσπον του δόντι σὲ κεῖνον οὐπότε· ἐγὼ νίβοντάς τον τὴν εἰδα, καὶ ζήτησ² ἀμέσως νὰ σ' τὸ φωνάξω· μ' αὐτός, βάζοντάς μου τὰ χέρια στὸ στόμα, μὲ τὴν πολλή του τὴ γνώση, δὲ μ' ἀφησεις νὰ σοῦ μιλήσω. Μὰ ἔλα μαζί μου· κ' ἐγὼ τὴ ζωή μου τὴν ἴδια σοῦ βάζω, ἀνίσως καὶ σὲ γελάσω, μὲ χάρο φριχτὸ σκότωσέ με.»

Κ' ὑστερα τῆς ἀπικούθη ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· 80
«Μάννούλα, δύσκολο πούναι σωστὰ τις βουλὲς νὰ μαντέψῃς τιδυν ἀθανάτων θεῶν, καὶ πολύτερη ἀν εἰσαι περίσσια! Ωστόσο πᾶμε νὰ βροῦμε τὸ γιό μου, νὰ ἵδω σκοτωμένους τοὺς φαντασμένους μνηστῆρες, νὰ ἵδω ποιός τοὺς ἔχει σκοτώσει.»

Εἰπεν αὐτὰ κι ἀπ' τὸ τάνωγια κατέβαινε· πολλὰ ἡ καρδιά της ἀνάδεινε, ἀν ἀπὸ πέρα τὸν ἄντρα της θάνεωτοῦσε, εἴτε κεφάλι καὶ χέρια ἀγκαλιάζοντας θὰ τοῦ φιλοῦσε. Κι ἂμ³ ἀπ' τὸ πέτρινο μπῆκε κατώφλι καὶ πέρασε μέσα, κάθησε ἀπέναντι στὸν Ὁδυσσέα, στῆς φωτιᾶς τὸ ἀντιφέγγι, στὸν ἄλλον τοῦχο· κι αὐτὸς στὴν ψηλὴ τὴν κολώνα ἀτοδίπλα 90 καθόταν χάμους τηρώντας καὶ πρόσμενε, μὴν τοῦ πῆ κάτι ἡ ἀξια του ἡ σύγκοιτη, ἀφοῦ μὲ τὰ μάτια της τέλος τὸν εἶδε. Μ' ἄλλη ἔκεινη καθόταν, καὶ θάμπος γιομάτη ἡ καρδιά της· πότε στὸ πρόσωπον ἵσια ἐντραντίζοντας τόνε θωροῦσε, καὶ πότε δὲν τονὲ γνώριζε ἀπ' τὰσκημα οοῦχα ποὺ φόρειε. «Ομως τῆς ἔκραξε κ' εἶπε ὁ Τηλέμαχος, μαλώνοντάς τη·

«Μάννα μου ἐσύ, κακομάννα, σκληρόψυχη ποὺ εἶσαι περίσσια· γιατί ἔτσι μένεις μακοιὰ ἀπ' τὸν πατέρα, καὶ μήτε κοντά του κάθεσαι, μήτε φωτᾶς νὰ σοῦ πῇ, μηδὲ τοῦ συντυχαίνεις; Δὲ θάμενε ἄλλη γυναίκα μὲ τόσον ἀλγήστη γνώμη 100 πέρ' ἀπ' τὸν ἄντρα της, πού, τόσα πάθη ἀφοῦ τράβηξε, τώρα, στὰ εἴκοσι ἀπάνω τὰ χρόνια, ξανάχεται ἐδῶ στὴν πατρίδα· μὰ σοῦ εἰν² ἐσένα ἡ καρδιά κι ἀπὸ πέτρα σκληρότερη πάντα.»

Τότε τοῦ μίλησε κ' εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη· «Παιδί μου, μέσα στὰ στήθια μὲ θάμπος γιομίζει ἡ ψυχή μου, καὶ δὲν μπορῶ μηδὲ λόγο νὰ πῶ καὶ μηδὲ νὰ φωτήσω, μηδὲ στὰ μάτια νὰ τὸν ἀντικρύσω· δύμως, ἀν εἰν² ἀλήθεια πώς εἰν² αὐτὸς ὁ Ὅδυσσέας κ' ἔχει φτάσει στὸ σπίτι του,οἱ δυό μας

θὰ γνωριστοῦμε καλὰ καὶ περίκαλα εἶναι σημάδια
γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους κουφά, ποὺ τὰ ἔρωνται οἱ δυό μας μονάχα.» 109

Εἶπε μὲν χαμιογελοῦσε ὁ λαμπρὸς καὶ πολύπαθος ἄντρας,
καὶ στὸν Τηλέμαχο εὐτὺς φτερωμένα προσμήλησε λόγια.

«Τηλέμαχε, ἀφησε δὰ τὴν μιτέρα σου μέσα στὸν πύργο,
νὰ δοκιμᾶῃ ἂν ἐγώ μαι σὲ λίγο θὰ ἰδῃ καὶ θὰ νοιώσῃ.
Τώρα, γιατ’ εἶμαι λεόδης καὶ κουρδέλια φορῶ στὸ κορμί μου,
δὲν τῆς γιομίζω τὸ μάτι, δὲ λέει πῶς ἐκεῖνος ἐγώ μαι.
Μ’ ἂς στοχαστοῦμε ἐμεῖς τώρα, πῶς δλα θάρρθοῦν κατευόδιο.
Γιατὶ κι ἀν ἔνα μονάχα κανεὶς σ’ ἔναν τόπο σκοτώσῃ,
ποὺ νὰ μὴν ἔχῃ πολλοὺς βοηθοί του κατόπι νὰ βγοῦνε,
φρεύγει στὰ ξένα κι ἀφήνει δικοὺς καὶ πατρίδα καὶ σπίτι. 120
μὰ ἐμεῖς τοὺς στύλους τῆς χώρας χαλάσαμε, ποὺ εἴταν οἱ πρῶτοι
λεβέντες μέσ’ στὴν Ἰθάκην νὰ τὸ στοχαστῆς κ’ ἔσύ, λέγω.»

Κι ὁ μωαλωμένος τοῦ ἀπάντησε ὁ γιός, ὁ Τηλέμαχος, κ’ εἶπε
«Τοῦτα ἔσù σκέψου, ἀκριβὲ μου πατέρα, ποὺ ἡ γνώση σου πρώτη
πῶς εἶναι μέσ’ στὸν ἀνθρώπους φημίζεται, καὶ κανεὶς ἄλλος
νὰ μετρηθῇ μετὰ σένα θνητὸς δὲ θὰ μπόρειε στὸν κόσμο.
[Μὲ τὴν καρδιά μας κ’ ἐμεῖς θάλκουνθήσουμε, κι οὐδὲ τὸ θάρρος
ο’ δ’, τι μποροῦμε, νομίζω, νὰ κάμουμε, δὲ θάπολειψή].»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κ’ εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας:
«Λοιπόν, ἐγὼ θὰ σᾶς πῶ τί μοῦ φαίνεται κάλλιο πῶς εἶναι. 130
Πρῶτα πλυνθῆτε, λουστῆτε, κι ὠδαίοντος φορέστε χιτῶνες
καὶ στὸ παλάτι τὶς δοῦλες προστάξτε καλὰ νὰ ντυθοῦνε
κι ὁ θεϊκὸς τραγουδάρης μὲ τὴν βροντερή του κιθάρα
στὸν παιγνιδιάρη χορὸν γιὰ νὰ μποῦμε ἂς μᾶς δείξῃ τὸ δρόμο.
ἄστ’ ἀν ἀκούσῃ κανένας ἀπέξω, ἢ στὸ δρόμο περνώντας,
ἢ ἀπ’ τοὺς γειτόνους τριγύρω, πῶς γίνεται γάμος νὰ λέγῃ
κ’ εἴτοι ἀπὸ πρὸν μέσ’ στὸ κάστρο γιὰ τὸ χαλασμὸ τῶν μνηστήρων
νὰ μὴ σκορπίσῃ βοή, προτοῦ ἐμεῖς στὸ πολύδεντρο χτῆμα
ἔξω ἀπ’ τὴν χώρα διαβοῦμε· καὶ τότ’ ἐκεῖ πέρα θὰ δοῦμε
νὰ πράξουμε ὅ,τι καλὸ μᾶς φωτίσῃ δ Ὀλύμπιος Δίας.» 140

Εἶπε καὶ τὸν ἀκούσαν αὐτοί, κι ὅ,τι πρόσταξε κάμαν.
Πρῶτα πλυνθήκαν, λουστήκαν, κι ὠδαίοντος φορέσαν χιτῶνες
κι ἀρματωθήκαν οἱ δοῦλες· καὶ πῆρε ὁ λαμπρὸς τραγουδάρης
τὴν βαθούλη του κιθάρα, καὶ ξύπνησε σ’ ὅλους τὸν πόδιο
νὰ τραγουδήσουν γλυκά, τεχνικὰ στὸ χορὸν νὰ πιαστοῦνε.
Κι ἀντιλαλοῦσε τριγύρω τὸ μέγα παλάτι ἀπ’ τὰ πόδια,

ποὺ ἄντρες μαζὶ καὶ γυναῖκες καλλίζωνες χόροπηδούσαν.

Καὶ κάποιος ἔξω ἀπ' τὸν πύργους ἀκούγοντας τέτοια μιλοῦσε·

«Κάποιος παντρεύεται ἀλήθεια τὴν οργισσα τὴν ζηλεμένη·
ἡ ἄπονη! ποὺ οὐδὲ τὸν πρώτου τάντος τῆς τὸ μέγα παλάτι 150
νὰ τὸ φυλάξῃ ὡς τὸ τέλος δὲ βάσταξε, ὃς νᾶρθη ἀπ' τὰ ξένα.»

“Ελεγε κάποιος αὐτά, μὰ δὲν ἥξεραν τί ἔτοεξε μέσα.

‘Ωστόσο τὸν Ὁδυσσέα τὸν τρανόψυχο στὸ σπιτικό του
ἔλουζεν ἡ Εὐρυνόμη ἡ κελλάρισσα, κι ἀλειψε λάδι·

καὶ ὅτερα μὲν ὅμιοφρη χλαίνα τὸν ἐντυσε καὶ μὲ χιτώνα·
κι ἀπ' τὴν κορφή του ἡ Ἀθηνὰ τὸν περέχυνε κάλλη περίσσια,
[σὰν πιὸ ψηλὸς νὰ φανῇ, πιὸ παχῆς· κι ἀπὸ τὴν κεφαλή του
σγυνοῦ μαλλιά τοῦ κρεμοῦσε, λουλούδια ζουμπούλια ποὺ μοιάζαν.
Κι ὡς ὅταν μάλαμα χύνῃ τριγύνω στάσήμι ὁ τεχνίτης,
ποὺ δὲ “Ηφαιστος καὶ” ἡ Ἀθηνὰ ἡ Παλλάδα τὸν ἔχουνε μάθει 160
κάθε λογῆς μαστοριά, καὶ ἔργα φτειάνει ποὺ χάρες στολίζουν,
ἔτσι τοῦ στόλιζε τὴν κεφαλὴν καὶ τοὺς ὄμοις μὲ κάρη].

Καὶ στὸ κορμί του παρόμοιος μὲν ἀδάνατο βγῆκε ἀπ' τὴ γούρνα·
καὶ πῆγε, κάθησε πάλι στὸ θρόνον ἀπ' ὅπου ἐσηκώθη,
ἀγγάντια στὴν ἀκριβή του, καὶ λόγο τῆς μίλησε καὶ εἶπε·

«Καημένη, ἀπ' ὅσες γυναῖκες ἀδύναμες είναι στὸν κόσμο,
σὲ ἐσένα οἵ Ὀλύμπιοι θεοὶ τὴν καρδιὰ τὴν πιὸ ἀστοργη ἐβάλαν.
Δὲ θάμενε ἄλλη γυναίκα μὲ τόσον ἀλγίστη γνώμη
πέροι ἀπ' τὸν ἄντρα της, πού, τόσα πάθη ἀφοῦ τράβηξε, τώρα,
στὰ εἴκοσι ἀπάνω τὰ χρόνια ξανάρχεται ἐδῶ στὴν πατρίδα. 170
Μὰ ἔλα, μαννούλα, καὶ στρῶσε κρεββάτι, μονάζος νὰ γείρω
καὶ ἔγω· σὲ αὐτήν ναι ἡ καρδιὰ σιδερένια στὰ στήμια τῆς μέσα.»

Τότε τοῦ μίλησε καὶ εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·

«Καημένε, μήτε ξιπτάστηκα ἐγώ, μήτ' ἐσέν’ ἀποπαίρω,
μὰ οὔτε σαστίζω καὶ τέσο· καλὰ σὲ θυμοῦμαι πῶς είσουν,
μὲ τὸ μακρόλαμνο πλοϊο σὺν ξεκίνησες ἀπ' τὴν Ἰθάκη.
Μὰ σῆρε, Ενδόκλεια, καὶ στρῶσε τὸ στέριο κρεββάτι του ἀμέσως
ἀπ' τὸν καλόστητο ἀπέξω τὸ θάλαμο ποὺ ἔφτειαξε δὲ ἵδιος·
καὶ ἔξω τὸ στέριο κρεββάτι ἄμα στήσετε, βάλτε του στρῶμα, 180
βάλτε προβειές καὶ βελεντίζες καὶ οὕτε του ὀραῖες ἀντρομίδες.»

Εἶπε, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ τὸν ἄντρα της. Τότε δὲ Ὁδυσσέας
χόλιασε, καὶ στὸ πιστό του τὸ ταίρι προσμίλησε καὶ εἶπε·

«Γυναίκα, τί καρδιοσφάγτης δὲ λόγος ποὺ μούπες, ἀλήθεια!
Ποιός μετατόπισε ἄλλοι τὸ κρεββάτι μου; Δύσκολο θάταν

καὶ σ' ἔναν ἔμπειρο, πάρεξ ἀν ἔρθη θεός, ποὺ μονάχος
αὐτός, ἀν θέλῃ, μπορεῖ σ' ἄλλον τόπο νὰ πάῃ νὰ τὸ στήσῃ·
μ' ἀπ' τὸν ἀνθρώπους ποὺ ζοῦνε κανείς, παληκάρι κι ἀν εἶναι,
δὲ θὰ τὸ σάλευε· τ' εἶναι σημάδι τραγὸν σκαρωμένο
στὸ τορνευτό μου κοεβθάτι, ποὺ τῷφτειαζα ἐγώ, μοναχός μου.
Δέντρο μακρόφυλλο ἔλιας στὸν αὐλόγυρο φούντωνε μέσα, 190
βλασταρωμένο, χλωρό, καὶ μὲ στῦλο παρόμοιο στὸ χόντρος.
Τούκλεισα διλόγυρα ἐγώ, γιὰ νὰ χτίσω τὸ θάλαμο, κι ἄμα
καλὰ μὲ πέτρες πυκνὲς τονὲ σήκωσα κ' ἔβαλα στέγη,
καὶ θύρα μὲ περαστὰ καὶ καλὰ ταιριασμένα κανάτια,
ἔκοψα τὴ φυλλωσιὰ τοῦ μακρόφυλλου λιόδεντρου τότε,
καὶ τὸν κορυμό του ἀπ' τὴ οἵζα πελέκησα κ' ἔξυσα γύρῳ
μαστοφικὰ μὲ λεπίδι, τὸν λσιωσα διλόρθο μὲ στάφνη,
ἀλινόποδο ἔτσι νὰ φτειάζω, τρυπώντως το μὲ τὸ τρυπάνι.
Μ' αὐτὸ ἀρχινόντας τὴν κλίνη πελέκησα, νάποτελειώσω, 200
πλοιμίζοντάς τη παντοῦ μὲ μάλαμα, φίλδισι, ἀσῆμι·
καὶ λουριὰ τέντωσα μέσα βωδιοῦ μὲ πορφύρα βαμμένα.
Νά, τὸ σημάδι εἰν' αὐτὸ ποὺ σοῦ λέγω, γυναίκα· δὲν ἔρω
κι ἀν τὸ κοεβθάτι μου ἀκόμια στὴ θέση του μένει, ἥ μὴν κάποιος
τῷβαλε κιούλας ἀλλοῦ, κόβοντάς μου τὸ δέντρο ἀπ' τὴ οἵζα.»

Τῆς εἶπε· καὶ τῆς λυθήκαν τὰ γόνατα κ' ἡ ἔρμη ἥ καρδιά της,
ποὺ ἀτράνταχτα εἶδε σημάδια νὰ τῆς φανερώνῃ δ' Ὁδυσσέας.
Δάκρυσε κ' ἔδραμ' εὐτὺς στὰ λαιμὰ τοῦ Ὁδυσσέα νὰ τυλίξῃ
γύρῳ τὰ χέρια· καὶ τὸ μέτωπό του φιλώντας μιλοῦσε·
«Μὴ μ' δργιστῆς, Ὁδυσσέα, μιὰ καὶ στᾶλλα περνᾶς τὸν ἀν-

[θρώπους]

ὅλους στὴ γνώση· σ' ἔμας οἱ θεοὶ μᾶς μοιράναν τὴν πίκρα, 210
ποὺ μᾶς φτονήσαν, μὴ μείνουμε ἀχώριστοι, κι ἀφοῦ χαροῦμε
τὴ νιότη, στῶν γερατεῖῶν τὸ κατώφλι μὴ φτάσουμε ἀντάμα.
Τώρα, μὴ μου χολιάζης γιὰ τοῦτο καὶ μὴ μὲ δικάζης,
ποὺ ἄμα σὲ εἴδα μπροστά μου, δὲν ἔτρεξα νὰ σ' ἀγκαλιάσω,
Ἐτρεμε πάντα ἥ καρδιά μου στὰ δόλια τὰ στήθια, μὴν ἔρθῃ
κανένας ἀπ' τὸν ἀνθρώπους καὶ μὲ ξεγελάσῃ μὲ λόγια
κ' ἔμένα· τ' εἶναι πολλοὶ ποὺ κακὰ μηχανεύονται πάντα.
Γάχ' ἀν τὸ γνώριζε ἥ Ἐλένη ἥ Ἀργείτισσα, ἥ φύτρα τοῦ Δία,
πὼς πάλι τῶν Ἀχαιῶν οἱ βλαστοὶ οἱ πολεμόχαροι πίσω
στὴν ποθεινὴ τὴν πατρίδα, στὸ σπίτι της, θὰ τὴ γυρούσαν,
λέσ, μ' ἔναν ξενομερίτη φιλιὰ κι ἀγκαλιάσματα θᾶχε; 220

Ο Οδυσσέας θυσορει στήν Πηγελόπη τά πάθη που τράβηξε (ψ 300—342).

Αντὴ δῆμως θεὰ τὴν κινοῦσε τὸ ἀταίριαστον ἔργο νὰ πράξῃ,
καὶ τὴν κατάρ' ἀπὸ πρὸν δὲν τὴν ἔβαζε μέσ' στὴν καρδιά της.
τὴν μανόη, ποὺ καὶ γιὰ μᾶς ἀπ' αὐτὴ πρωτοηρθε τὸ πένθος.
Μὰ τώρα, ἀφοῦ τὰ σημάδια ὀλοφάνερα μοῦ εἶπες ἀράδα,
γιὰ τὸ δικό μας κρεββάτι ποὺ ἄλλος δὲν εἶδε στὸν κόσμο,
πάρεξ ἐσὺ κ' ἔγὼ μόνο, καὶ μιὰ παρακόδη μονάχα
ἡ Ἀκτορίδα, ποὺ μούδωκε, ἔδω σὰν κινοῦσα, δι πατέρας,
κι αὐτὴ τοῦ στέριου θαλάμου τὴν θύρα μᾶς φύλαγε, τώρα 230
πιὰ τὴν ψυχή μου, κι ἂς εἶναι περίσσια σκληρή, μοῦ κερδίζεις.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἄγαψε ἀκόμα τὸν πόθο γιὰ κλάμα καὶ βόγγον
κ' ἔκλαιγε, τὴν ἀκριβή, τὴν καρδιά τῆς ψυχῆς του κρατῶντας.
Καί, ὅπως καλόδεχτη ἡ γῆ τοὺς προφαίνεται ἐνῷ κολυμπάνε
ὅποιοι τὸ στέριο καράβι στὸ πέλαγος δι Ποσειδώνας
τοὺς τόχει σπάσει σπρωγμένο ἀπ' ἀγέρα, ἀπὸ κύματα μαῦρα,
καὶ λίγοι πρὸς τὴ στεριά, στάφωισμένα νερὰ κολυμπῶντας,
ξέφυγαν, κι ἄριη πολλὴ στὰ κορμιά τους τριγύρω ἔχει πήξει,
καὶ ὅλοι χαρά, ποὺ τὸ χάρο γλυτώσανε, χῶμα πατοῦνε,
τὸ ἴδιο, καθὼς τὸν κοιτοῦσε, καλόδεχτος δι ἀντρας τῆς εἴταν,
καὶ τὰ λαιμά του καθόλου δὲν ἀφηναν τάσπρα τῆς χέρια. 240
Κ' ἡ ροδοδάχτυλη Αὔγη θὰ φαινόταν, κι ἀκόμα θὰ κλαίγαν,
ἄλλο δὲ στοχαζόταν ἡ γαλανομάτα ἡ Παλλάδα.
Τὴν νύκτα στὸ σύνορό της τὴν κράτησε, νὰ μεγαλώσῃ,
καὶ τὴ χρυσόθρονη Αὔγη νὰ σταθῇ στὸ Ὡκεάνειο ρέμα,
καὶ τὰ γοργά της πουλάρια ποὺ φέρνουνε φῶς στοὺς ἀνθρώπους,
τὸ Λάμπο καὶ τὸ Φαέθοντα, οὕτε ἄφηνε ἀκόμα νὰ ζέψουν.
Καὶ εἶπε στὸ ταίρι του τότε δι πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας:

«Γυναίκα, ἀργοῦμε στὸ τέρωμα νὰ φτάσουμε ἐμεῖς τῶν ἀγώνων
ὅλων, κι ἀμέτρητος μόχτος ἀκόμα κατόπι ἀπομένει
πολὺς καὶ δύσκολος, ποὺ ὅλον ἔγὼ νὰ τελειώσω εἰν' ἀνάγκη. 250
Γιατὶ ἔτσι τοῦ Τειρεσία ἡ ψυχὴ μοῦ τὰ μάντεψε τοῦτα,
τὴν μέρα ποὺ εἶχα κατέβει μέσ' στοῦ Ἀδη βαθιὰ τὸ παλάτι,
ψάχγοντας πῶς στὴν πατρίδα θάρχομαστ' ἔγὼ κ' οἱ συντρόφοι.
Μὰ ἔλα, κι ἂς πᾶμε στὴν κλίνη, γυναίκα· καιρὸς εἶναι τώρα
νὰ κοιμηθοῦμε κ' ἐμεῖς, τὸ γλυκὸ νὰ χαροῦμε τὸν ὕπνο.»

Πάλι τοῦ μίλησε κ' εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
«Κρεββάτι σοῦ εἶναι στρωμένο ὅ,τι ὥρα θελήσῃ ἡ καρδιά σου,
τώρα ποὺ δώσανε πιὰ κ' οἱ θεοὶ νὰ σὲ κάμουν νὰ φτάσῃς
πάλι στῶριόχτιστο σπίτι καὶ στὸ πατρικό σου τὸ χῶμα.

Μ' ἀφοῦ ἐσὺ τόμαθες πιὰ καὶ θεὸς τῷχει βάλει στὸ νού σου, 260
ἔλλα μου, πὲς τὸν ἄγώνα, γιατὶ καὶ κατόπι, νομίζω,
ἄν τονέ μάθω, ἀπὸ τώρα κακὸν νὰ τὸν ξέρω δὲν εἰναι.»

Καὶ τῆς ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσεας·
«Καημένη, τί ἔτσι μὲ βιάζεις, τί τόσο πολὺ μὲ ἀναγκάζεις
νὰ σοῦ τὸ πῶ; Μὰ καὶ ἐγὼ θὰ μιλήσω καὶ δὲ θὰ σ' τὸ κρύψω.
Οὐως δὲ θὰ χαρῆς στὴν καρδιά σου· δὲ χαίρουμαι μήτε
δὲ ἵδιος ἐγώ. Σὲ πολλές μοῦ παράγγειλε χῶρες ἀνθρώπων,
κουπὶ στὰ χέρια κρατώντας καλόλαμνο, νὰ ταξιδέψω,
ῶσπου νὰ φτάσω σὲ κείνους ποὺ θάλασσα διόλοι δὲν ξέρουν
οἵ ανθρωποι, μήτε προσφάγι δὲν τρῶνε ἀρτυμένο μὲ ἀλάτι, 270
καὶ οὔτε καράβια ποτὲ κοκκινόπλωρα ἐκεῖνοι δὲν εἴδαν,
οὔτε καλόλαμνα κανὸν κουπιὰ πούναι φτερὰ στὰ καράβια.
Μοῦ εἶπε καὶ ἔνα σημάδι δόλοφάνερο, καὶ δὲ σ' τὸ κρύψω·
ἄμα ἄλλος ἀνταμωθῇ στρατολάτης μὲ ἐμένα στὸ δρόμο
καὶ πῆ στὸν ὕδριο τὸν δμο πῶς ἔχω γιὰ λίγνισμα φρυάρι,
τότε στὸ χῶμα, παράγγειλε, ἐγὼ τὸ κουπὶ μου νὰ μπήξω·
κι ἀφοῦ σφαγτὰ θυσιάσω καλόδεχτα στὸν Ποσειδώνα
τὸ οργά,—ταῦρο, κοιάρι καὶ κάπρο ποὺ βάτευε σκορδφες,—
νὰ ξαναρθῇ στὴν πατρίδα, νὰ σφάξω Ἱερὸς ἐκατόμβες
στοὺς ἀθανάτους θεούς, ποὺ τὰ ουράνια τάπεραντα δρίζουν, 280
σ' ὅλους ἀράδα· καὶ πέροι ἀπ' τὴ θάλασσα θάρητῃ σ' ἐμένα
εὔκολος θάνατος, τέτοιος ἀλήθεια, ποὺ θὰ μὲ κτυπήσῃ
μὲ γερατειὰ θαλερὰ φορτωμένο, καὶ γύρω οἱ λαοί μου
εὐτυχισμένοι θὰ ζοῦν. Ἐτσι, μοῦπε, ὅλ' αὐτὰ θὰ τελειώσουν.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη·
«Ἄν τὰ γεράματα οἱ θεοὶ πιὸ καλὰ σοῦ ἐτοιμάζουν ἀλήθεια,
θᾶναι καὶ ἐλπίδα νὰ ἰδῆς γλυτωμὸ στὰ δεινά σου ἐπιτέλους.»

Ἐτσι κι αὐτὰ κεῖνοι οἱ δυὸ μεταξύ τους μιλούσαν καὶ λέγαν,
κι ὁστόσο μὲ τὴ βυζάστρα ἡ Εὑρυνόμη ἐτοιμάζαν τὴν κλίνη
μὲ τάπαλά της στρωσίδια, καὶ φέγγανε γύρω λαμπάδες. 290
Κι ἄμα τὸ στέριο κρεββάτι τὸ στρώσανε μὲ ἔγνοια καὶ τάξη,
κίνησε πάλι ἡ γοιὰ στὴ γωνιά της, στὸν ὑπνον νὰ πέσῃ,
καὶ ἡ συγγρίστρα Εὑρυνόμη κρατώντας λαμπάδα στὰ χέρια,
ἔφεγγε κι ἄνοιγε δρόμο στοὺς δυό τους νὰ πᾶνε στὴν κλίνη·
κι ἄμα στὸ θάλαμο μέσα τοὺς πῆγε, πάλι ἔφυγε. Ἐκεῖνοι
τότε στοῦ ἀρχαίου κρεββατιοῦ τὸ νόμον διλόχαροι φτάσαν.
Μὰ κι ὁ Τηλέμαχος, κι ὁ βοϊδολάτης μὲ τὸ χοιροτρόφο

πάψαν κι αὐτοὶ τὸ χορό, καὶ σταμάτησαν καὶ τὶς γυναικες,
καὶ στὸ ἴσκιωμένο παλάτι ἔαπλώθηκαν νὰ κοιμηθοῦνε.

Καὶ ἄμα τῆς ποθεινῆς ἐρωτιᾶς τὶς χαρὲς ἀπολάψαν, 300
κάνανε κι ἄλλες χαρὲς μὲ τὰ λόγια ποὺ λέγαν οἱ δυό τους,
αὐτή, ἡ ἴσοδη γυναικα, ὅσα ὑπόφερε μέσος στὸ παλάτι,
βλέποντας τὴν συντροφιὰ τὴν κακόλεθοη ἐκεῖ τῶν μνηστήρων,
ὅπου ἔειαιτίας της βώδια πολλὰ καὶ θρεμμένα κοπάδια
σιράζανε, κι ἀπὸ τὰ πιθάρια πολὺ τὸ κρασὶ ἔεχυνόταν·
κι ὁ θεογέννητος πάλι Ὁδυσσέας στοὺς ἀνθρώπους τί πίκρες
είχε σκοροτίσει καὶ τί συφορὲς είχε πάθει κι ὁ Ἰδιος,
τάλεγεν ὅλα κι αὐτὴ τὰ χαρόταν ἀκούγοντας, καὶ ὕπνος,
ποὺν ὅλα τάνιστορήσῃ, δὲν ἔπειτε στὰ βλέφαρά της. 309

Κι ἀρχισε καὶ ἔλεγε αὐτὸς πῶς τοὺς Κίκονες χτύπησε πρῶτα,
καὶ ὑστερα στῶν Λωτοφάγων τὰ πλούσια χωράφια πῶς ἤρθε,
καὶ τί είχε ὁ Κύκλωπας κάμει, καὶ πῶς τὸν τιμώρησε τότε
ποὺ τοῦ είχε φάγει λεβέντες συντρόφους, καὶ δὲν τοὺς σπλαχνίστη·
καὶ πῶς στὸν Αἴολο πῆγε, ποὺ πρόθυμα τὸν καλοδέχτη
καὶ τὸν προβόδησεν· ὅμως γραφτό του δὲν εἴταν ἀκόμα
νὰ ἰδῇ πατρίδα γλυκειά, μὰ τὸν ἄρπαξε πάλι ἡ φουρτούνα
καὶ στὰ φαράτα πελάγη τὸν πῆγε βαριὰ ποὺ θρηνοῦσε·
καὶ στὴν Τηλέπυλο, τῶν Λαιιστρυγόνων τὸ κάστρο, πῶς πῆγε,
ποὺ τοῦ ἀφανίσαν τὰ πλοῖα, τοὺς καλὰ ποδεμένους συντρόφους·
[ὅλους, καὶ ἔφυγε ἐκεῖνος μονάχος μὲ μαῦρο καράβι]. 320
Καὶ εἶπεν ἀράδα τῆς Κίρκης τὸ δόλο, τὶς τόσες της τέχνες,
καὶ στοῦ Ἀδη τάραχνιασμένο παλάτι, τὸ μαῦρο, πῶς πῆγε,
ἀπὸ τοῦ Θηβαίου Τειρεσία τὴν ψυχὴ προφρητεία νὰ ζητήσῃ,
μὲ τὸ πολύσκαρμο πλοῖο, καὶ εἰδεν ὅλους ἐκεῖ τοὺς συντρόφους
καὶ τὴ γεννήτρα μητέρα, ποὺ βρέφος τὸν είχε θηλάσει·
πῶς τὴ γλυκόλαλην ἀκουσε αὐτὸς τὴ φωνὴ τῶν Σειρήνων,
πῶς στὶς Πλεούμενες πέτρες, στὴν ἄγρια τὴ Χάρυβδη πῆγε,
στὴ Σκύλλα, ποὺ δὲν ἔεφύγαν ἀνέγγυκτοι οἱ ναῦτες ποτέ τους·
καὶ πῶς τοῦ Ἡλιου τὰ βώδια οἱ συντρόφοι του πῆγαν καὶ σφάξαν,
καὶ πῶς στὸ γλήγορο πλοῖο φλογοτίναξε τάστροπελέκι 330·
ὅ ἀψηλοβρόντης ὁ Δίας, καὶ οἱ συντρόφοι του οἱ ἄξιοι χαθήκαν
ὅλοι μεμιᾶς, κι αὐτὸς μόνος τὴ μαύρη του ἔφυγε μοίρα,
καὶ ἔφτασε στῆς Ὡγυγίας τὸ νησὶ καὶ στὴ νύμφη τὴν Καλυ-
ψώ, ποὺ τὸν κράτησε ἐκεῖ λαχταρώντας τὸν ταίρι της νᾶναι
στὶς βαθουλές της σπηλιές, καὶ τὸν ἔθρεφε, καὶ νὰ τὸν κάμη

νὰ ζήσῃ ἀθάνατος πάντα κι ἀγέραστος τοῦταζε ἔκείνη·
ὅμως τὴ γνώμη ποτὲ δὲν τοῦ γύνισε μέσα οτὰ στήθια·
καὶ πῶς στοὺς Φαιάκες ἥρθε, ἀφοῦ τούτηζε βάσανα μύρια,
κι ἄληθεια, μὲ τὴν καρδιά τους, σὰ θεὸ τὸν τιμῆσαν ἔκεῖνοι,
καὶ στὴ γλυκεὶα τὴν πατρίδα τὸν ἔστειλαν μὲ τὸ καράβι, 340
χαλκό, χρυσάφι ἀρκετὸ καὶ φορέματα χαρίζοντάς του.

Τὰ λόγιοι αὐτά λεγε κεῖνος στερνά, καθὼς τοῦ ἥρθεν δὲν ὅπνος
δὲ κορμολύτης, γλυκός, τῆς ψυχῆς λύνοντάς του τὶς ἔγγονες.

Κ' ἡ γαλανόματη θεά, ἡ Ἀθηνά, πάλι σκέψητηκεν ἄλλα·
ὅταν πιὰ μὲ τὸ νού της λογάριασε πὼς δὲν Ὁδυσσέας
χάρηκε τῆς ἀκριβῆς του τὴν κλίνη καὶ χόρτασεν ὅπνο,
σήκωσθεντὸς τὴ φεγγόγενη Αὐγῆ, τὴ χρυσόθρονη, πέροι ἀπὸ^{τὸν}
τὸν Ὁκεανό, στοὺς θνητοὺς φῶς νὰ φέρῃ· κι δρυθὸς δὲν Ὁδυσσέας
ἀπὸ τάπαλό του τὸ στρῶμα στὸ ταίρι του μίλησε καὶ εἶπε. 349

«Γυναίκα, τόσους ἀγῶνες χορτάσαμε διὸς τώρα καὶ οἱ δυό μας,
ἔστι θρηνώντας ἐδῶ τὸν πολύπονο τὸ γυρισμό μου,
ἐνῷ μὲ βάσανα ἐμένα, κι ἀς τόχια καημό, μὲ ἐμποδίζαν
δὲ Δίας καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ μακριὰ ἀπὸ τῆς πατρίδας τὸ χῶμα.
Μὰ τώρα ποὺ ἥρθαμε στὴν περιπόθητη κλίνην οἱ δυό μας,
τάγαθά μου, δοσθεντὸν, ἔστι φρόντιζε μου στὸ σπίτι,
αὐτὰς κοπάδια οἱ δυνάστες μνηστῆρες μοῦ σφάξαν καὶ φάγαν,
πολλὰ θὰ πάω καὶ θάρπαξω μονάχος μου, καὶ οἱ Ἀχαιοὶ πάλιν
ἄλλα θὰ δώσουν, διὸς ποὺ ὅλες ξανά μοῦ γεμίσουν τὶς μάντρες.
Κ' ἔτσι ἐγὼ τώρα τραβῶ στὸ πολύδεντρο χτῆμα μας πέροι,
νὰ ἴδω τὸν ἄξιο πατέρα ποὺ μοῦ εἰναι βαριὰ πικραμμένος· 360
καὶ ἔσε, γυναίκα, ὅση γνώση κι ἄντις ἔχῃς, νά τι παραγγέλνω·
γιατὶ ἄμα δὲν ἥλιος ψηλώσῃ, παντοῦ θὰ σκορπίσῃ κι δὲν λόγος
γιὰ τοὺς μνηστῆρες ἐδῶ, ποὺ τοὺς σκότωσα μέσ' στὸ παλάτι·
γι' αὐτό, ἀμὲν ἀνέβηται στάνωγια μὲ τὶς παρακόρες γυναίκες,
κάθους ἔκει, δίλως κανένα νὰ ἴδης ή νὰ βγῆς νὰ μιλήσῃς.»

Εἶπε, καὶ ντύθηκε γέρω στοὺς ὕμους μὲ τάρματα ώραια,
καὶ τὸν Τηλέμαχο, τὸ βοῦδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
ξύπνησε, κι ἀρματα μάχης στὰ χέρια νὰ πιάσουν τοὺς εἶπε.
Κ' οἱ τρεῖς τους δὲν παρακούσαν, καὶ ζώστηκαν ἀρματα τότε,
τὶς θύρες ἄνοιξαν, βγήκαν, κι διμπόδις δόδηγονθεν δὲν Ὁδυσσέας. 370
Κ' εἴταν ἀπάνω στὴ γῆ πιὰ τὸ φῶς, καὶ η Ἀθηνά, κρύβοντάς τους
μὲ σκοτεινάγρα, γοργὰ τοὺς προβόδιζεν ἔξω ἀπὸ τὴ χώρα.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ω.

ΚΑΙ τῶν μνηστήρων καλοῦσε δὲ Ἐρμῆς ὁ Κυλλήνιος ἔξω τῆς ψυχές, καὶ εἶχε στὰ χέρια τόλοχρυσον ὥρατὸν φαβδί του, ποὺ τῶν ἀνθρώπων μὲν ἐκεῖνο πλανᾷ καὶ κοιμᾶται τὰ μάτια, ὅσων θελήσῃ, καὶ πάλι καὶ αὐτοὺς ποὺ κοιμοῦνται ξυπνάει. Μὲν ἐκεῖνο τὶς σαλαγοῦσε, καὶ τοίζαν αὐτὲς καὶ ἀκλουθούσαν. Κι ως ὅταν οἱ νυχτερίδες στὸ βάθος θεόμορφον σπήλιον τρίζοντας ξάφνου πετοῦν, ἄμα κάποια χωρίσῃ καὶ πέσῃ ἀπὸ τὴν ἀρμάθα ποὺ ἡ μιὰ μὲ τὴν ἄλλη κρατιοῦνται στὸ βράχο, τρίζοντας ἔτσι καὶ αὐτὲς μαζὶ πήγαιναν, καὶ διπρὸς τραβοῦσε δὲ Ἐρμῆς ὁ ἀντίκακος μέσα στοὺς δρόμους τοὺς ἀραχνιασμένους. Διάβηκαν τοῦ Ὠκεανοῦ τὶς φοές, τὴν Λευκάδα τὴν πέτρα, 11 καὶ ἀπὸ τὶς πόρτες τοῦ Ἡλίου καὶ ἀπὸ τῶν ὁνείρων τὴν χώρα πήγαν καὶ φτάσαν γοργὰ στὰ λιβάδια, στάσφόδελα μέσα, ὅπου οἱ ψυχὲς λημεριάζουν, τῶν ἀποθαμμένων οἱ ἶσκιοι. Καὶ τὴν ψυχὴν ἀνταμώσαν τοῦ γιοῦ τοῦ Πηλέα, τοῦ Ἀχιλλέα, καὶ τοῦ Πατρόκλου, μαζὶ τοῦ λεβέντη Ἀντιλόχου, καὶ δίπλα τοῦ Αἴαντα, ποὺ εἴταν δὲ κάλλιος στὴν ὄψη, στάναστημα, μέσα στοὺς Δαναούς, ὅπου πρώτος δὲ ἀσύγκριτος εἴταν Πηλείδης.

Γύρω σ' ἐκεῖνον οἱ τρεῖς ἔτσι στέκονταν, καὶ ἡρθε σιμά τους βαριὰ θλιψμένη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα, τοῦ γιοῦ τοῦ Ἀτρέα, 20 καὶ γύρω του ἄλλες ψυχὲς συναγμένες, αὐτῶν ποὺ μαζὶ του μέσα στὸ σπίτι τοῦ Αἰγίσθου καὶ χάρο καὶ θάνατο βρίκαν. Καὶ τοῦ προσμίλησε πρώτη ἡ ψυχὴ τοῦ παιδιοῦ τοῦ Πηλέα:

«Ἄτρείδη, λέγαμι» ἐμεῖς πώς τοῦ Δία τοῦ βροντόχαρου πάντα ἐσύ τὸν δὲ ἀγαπημένος ἀπὸ ὅλους τοὺς ἡρωες ἀντρες, τὶ κυβερνοῦσες ἀφέντης σὲ πάμπολλους καὶ ἀντρειωμένους, στῶν Τρώων τὴν χώρα, ὅπου ἐμεῖς οἱ Ἀχαιοὶ πολλὰ πάθαμε πάθη πρόωρα ἀλήθεια καὶ ἐσένα μελλόταν νάρθῃ καὶ νὰ σ' εὐρῃ ἡ δλέθρια μοίρα ποὺ δὲν τὴν ξεφεύγει κανεὶς ποὺ γεννιέται. Μακάρι, ὅσο είσουνα φῆγας, καὶ ἐσὺ τὴν τιμὴν νὰ χαιρόσουν 30 χάρο καὶ θάνατο νάβρης στῶν Τρώων τὴν χώρα ἐκεῖ πέρα καὶ μνῆμα οἱ Παναχαιοὶ θὰ σοῦ χτίζανε τότε, καὶ ἀκόμα

θάπαιρνες δόξα μεγάλη στὸ γιό σου ἔοπίσω νᾶφήσῃς·
μὰ τώρα σοῦ εἴταν γραφτὸ μὲ φριχτότατο χάρο νὰ σβήσῃς.»

Κ' ἡ ψυχὴ πάλι τοῦ Ἀτρείδη προσμῆλησε κ' εἶπε σ' ἐκεῖνον·
«Μακάριε γιὲ τοῦ Πηλέα, ὃ μερόμοιαστε ἐσὺν Ἀχιλλέᾳ,
ποὺ πέρ' ἀπ' τὸν Ἀργος στὴν Τροία σκοτώθηκες, καὶ γύρω σου ἄλλο
σφάζονταν Τρῶες κι Ἀχαιοὶ πρῶτοι στάρματα, ποὺ πολεμούσαν
γιὰ τὸ δικό σου κορμί, κ' ἐσὺν μέσῳ στὴν ἀντάρα τῆς σκόνης
τρανὸς κοιτόσουν πλατιά, τῶν ἀλόγων τὶς τέχνες ἔχενωντας. 40
Καὶ πολεμούσαμεν ἐμεῖς ὅλημέρα, καὶ διόλου τὴν μάχην
δὲ θὰ τὴν παύαμε, ἂν δὲν τὴν κατάπανε ὁ Δίας μὲ δρολάπι.
Καὶ τότε, ἀφοῦ στὰ καράβια σὲ φέρομεν κ' ἔξι ἀπ' τὴν μάχην,
καὶ καθαρίσαμε τῶριο κορμί σου μὲ σύχλιο νερὸν καὶ
μὲ λάδι, πάνω στὴν κλίνη τὸ ἀπλώσαμε, καὶ πολλὰ γύρω
δάκρυα θερμά χυνναν οἱ Δαναοὶ καὶ κουρεύναν τὶς κόμες.
Κ' ἥρθε ἀπ' τὴν θάλασσα μὲ τὶς ἀθάνατες θαλασσοκόρες
ἄμα τὸ ἀγρίκησε ἡ μάννα· καὶ ὑψώθη βοὴ στὰ πελάγη
θεόσταλτη, κι ὅλους τρομάρα κυρίεψε τοὺς Ἀχαιούς μας·
καὶ πήραν δρόμο νὰ μποῦνε μέσῳ στὰ κουφωτά τους καράβια, 50
μὰ ἐκεῖ τοὺς κράτησε ὁ ἀντρας πολλὰ καὶ παλιὰ ποὺ γνωρίζει,
ὁ Νέστορας, ποὺ καὶ πρῶτα στὴ γνώμη φαινόταν ὁ πρῶτος.
Γιὰ τὸ καλό τους αὐτὸς φωνὴ σήκωσε, κι ἀρχισε κ' εἶπε·

—Σταθῆτε, Ἀργεῖτε! μὴ φεύγετε ἐσεῖς, Ἀχαιόπαιδα! Ἡ μάννα,
νά τη, ἀπ' τὴν θάλασσα, μὲ τὶς ἀθάνατες θαλασσοκόρες,
ἔρχεται δῶνάνταμώσῃ τάγόρι της τὸ πεθαμμένο.—

Εἶπε, κ' οἱ ἀντρειωμένοι Ἀχαιοὶ τὴν φυγὴν σταματήσαν.
Κι ὀλόρθες γύρω σου τοῦ θαλασσόγερον οἱ κόρες σταθήκαν
μυριογύντας πικρά, καὶ μὲ ἀθάνατα ροῦχα σὲ ντύσαν.
Καὶ σὲ θρηνούσαν, οἱ ἔννια συναλλάζοντας, ὅλες οἵ Μοῦσες, 60
μὲ ὀραῖες φωνές, ποὺ κανέναν ἀδάκρυτον ἀπ' τοὺς Ἀργεῖτες
δὲ θὰ θωροῦσες· βαριὰ τοὺς πονοῦσε ἡ θρηνόλαλη Μούσα!
“Ἐτσι σωστὰ δεκαφτὰ μερονύχτια σὲ κλαίγαμεν ἐσένα,
οἱ ἄνθρωποι ἐμεῖς οἱ θυητοὶ κ' οἱ θεοί μας οἱ ἀθάνατοι ἀντάμαν·
στὶς δεκοχτώ, στὴν πυρὰ δίνοντάς σε, σοῦ σφράξαμε γύρω
πολλὰ τετράπαχα ἀρνιὰ καὶ πολλὰ στριφοπόδαρα βόδια.
Καιγόσουν μέσα σὲ ροῦχα θεῶν καὶ σὲ μύρα περίσσια,
μέσα σὲ μέλι γλυκό· καὶ πεζοὶ κι ἀλογάρηδες, πλῆθος
ἥρωες, ἀρματωμένοι Ἀχαιοὶ στὴν πυρὰ ποὺ καιγόσουν
δρόμησαν γύρω νᾶρθοῦν· καὶ πολλὴ ὄχλαλοὴ σηκωνόταν.

Κ' ἔτσι, Ἀχιλλέα, ἀφοῦ πιὰ σὲ κατάφαγε ἡ φλόγα τοῦ Ἡφαίστου,
τὴν χαραυγὴν τὰ συνάξαιμ' ἔμεῖς τὰ λευκὰ κόκκαλά σου
σὲ ἄδολο μέσα κρασὶ καὶ σὲ μύρα· μᾶς ἔδωκε τότε
χρυσὸν ἀμφορέα ἡ μητέρα· μᾶς ἔλεγε τοῦ Διονύσου
δῶρο πώς εἴτανε, κ' ἔργο τοῦ κοσμοακούσμενου τοῦ Ἡφαίστου·
Μέσα εἰν' ἔκει τὰ λευκὰ κόκκαλά σου, λαμπρέ μου Ἀχιλλέα,
καὶ μαζὶ τοῦ σκοτωμένου Πατρόκλου τοῦ Μενοιτιάδη·
καὶ χωριστὰ τοῦ Ἀντιλόχου, ποὺ ἀπ' ὅλους τοὺς ἄλλους συντρόφους
ἔξοχα ἐσὺ τὸν τιμοῦσες μετὰ τὴν θανὴν τοῦ Πατρόκλου.

Κ' ὕστερα γύρω τους μνῆμα σηκώσαμε ἔξαιρετο, μέγα, 80
τῶν Ἀργειτῶν δι τερατὸς δι γερός, ποὺ λαμπρὸν κονταρεύουν,
στὴν ἄκρην ὁμπόδος τοῦ γιαλοῦ, στὸν πλατή τὸν Ἑλλήσποντο ἀπάνω,
ὅστε ἀπ' τὸ πέλαιγο πέρα νὰ φαίνεται σ' ὅλους σημάδι,
ὅσοι εἶναι τώρα καὶ ζοῦνε καὶ σ' ὅσους θάραυροῦνε κατόπι.
Κι ἀπ' τοὺς θεοὺς ἡ μητέρα σὰν πῆρε πανώραια βραβεῖα,
τᾶστησε, τῶν Ἀχαιῶν οἵ παραποτοί ἀγῶνες νὰ κάμουν.
Θάτυχε βέβαια νὰ ίδῃς τὴν ταφὴν πολλῶν ἄλλων ἥρώων,
ἄμα κανεὶς βασιλιάς ἀποθάνῃ, καὶ τὰ παληκάρια
ζώνονται νάγωνιστοῦν κ' ἔτοιμαζονται γιὰ τὰ βραβεῖα·
νάβλεπες διμως ἔκεινα θὰ θάμαξες μὲ τὴν καρδιά σου, 90
ποὺ εἶχε γιὰ σένα βαλμένα ἡ θεά, ἡ ἀργυρόποδη Θέτη,
βραβεῖα πανώραια· τὶ τόσο οἱ θεοὶ σ' ἀγαπούσαν ἐσένα.
"Ετσι ἐσύ, καὶ πεθαμένος δὲν ἔχασες τοῦνομα· αἰώνια
μέσ' στοὺς ἀνθρώπους θὰ σοῦ εἶναι περίλαμπρη ἡ δόξα, Ἀχιλλέα.
Μὰ ἐμένα, ποιό μου τὸ κέρδος τὸν πόλεμο ἄν ἔχω τελειώσει;
Στὸ γυρισμὸν τὸ χαμὸν θλιβερὸ μοῦ μελέτησε δι Δίας,
ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ Αἰγίσθου καὶ τῆς διαστρεμμένης γυναίκας!"

"Ετσι κι αὐτὰ μεταξύ τους ἔκεινοι μιλούσαν καὶ λέγαν·
κ' ἥρθε σ' ἔκεινους σιμὰ δι μηνητῆς Ἀργοφόνος, τραβώντας 99
τόσες μνηστήρων ψυχές, ποὺ σφαγμένους τοὺς εἶχε δι Οδυσσεάς.
Κ' οἵ δυό τους, ἄμα τοὺς εἶδαν, θαμάξαν καὶ πήγαν ὁμπόδος τους.
Καὶ τοῦ Ἀτρείδη ἡ ψυχὴ τοῦ Ἀγαμέμνονα γνώρισε τότε
τοῦ Μελανέα τὸ καμάρι, Ἀμφιμέδοντα τὸ δοξασμένο,
γιατὶ σὰν ξένο του αὐτὸς στὴν Ιθάκη τὸν εἶχε φιλέψει.
Κ' ἡ ψυχὴ πρώτη τοῦ Ἀτρείδη σὲ τοῦτον προσμίλησε κ' εἶπε·

«Τί μου, Ἀμφιμέδοντα, πάθατ' ἐσίεις, κ' ἥρθατ' ὅλοι νὰ μπῆτε
στὴ μαύρη γὴ διαλεχτοὶ συνομήλικοι; Ἀλλιῶς δὲν μποροῦσε
νὰ ξεχωρίσῃ κανεὶς μέσ' στὴ χώρα τοὺς πρώτους λεβέντες!»

“Η μήπως μέσ’ στὰ καφάβια σᾶς δάμασεν δὲ Ποσειδώνας,
κινώντας ἀνεμοζάλες φριχτές καὶ φουρτοῦνες μεγάλες; 110
ἢ μὴν ὅχθοι στὴ στερquilā σᾶς χτυπήσανε τότε ποὺ βώδια
Ἐκεόβατε ἀπ’ τὶς κοπές καὶ κοπάδια προβάτων ὥραια,
ἢ πολεμούσατε κάστρο νὰ πάρετε ἢ σκλάβες γυναικες;
Πέντε μου το ποὺ σὲ φωτῶ τὸ παινεύουμα, ξένος σου ἐγώ μαι.
”Η δὲ θυμᾶσαι πὼς ἥρθα καὶ κόνεψα στὸ σπιτικό σας,
μὲ τὸν ἴσοθεο Μενέλαο, νὰ πείσουμε τὸν Ὀδυσσέα
μὲ τὰ καλόλαμνα πλοῖα νὰ κινήσῃ στὸν Ἰλιο μαζί μας;
κ’ ἔτσι ἀδμενίζοντας στὸ πλατὺ πέλαγο ἀλάκερο μῆνα,
τὸν καστροπάρτη Ὀδυσσέα τέλος κάμαμε γνώμη νάλλαξη.» 119

Καὶ τοῦ Ἀμφιμέδοντα τότε ἡ ψυχὴ τοῦ προσμίλησε κ’ εἰπε·
«[Ἄτρειδη, φήγα τοανέ μου Ἀγαμέμνονα, πρῶτε στὴ δόξα],
ὅπως τὰ λές ὅλα τοῦτα, ὡ διόθρεφτε, ἐγὼ τὰ θυμοῦμαι.
Μ’ ἂς σοῦ ιστορήσω ἔνα ἔνα κι ἀλήθεια ἐγὼ τώρα τὰ πάντα,
τί λογῆς ἔχει σταθῆ τοῦ θανάτου μας τᾶσκημο τέλος.
Καιρὸς ζητούσαμ’ ἐμεῖς τοῦ φευγάτου Ὀδυσσέα τὴ γυναικα·
καὶ μηδ’ ἀγνιόταν αὐτή, μηδὲ τέλειωνε τὸ φριχτὸ γάμο,
θάνατο γιὰ δλους ἑμᾶς μηχανεύοντας καὶ μαύρη μοίρα·
καὶ δόλο μέσ’ στὸ μυαλό της στοχάστηκεν ἄλλον, ἐτοῦτον.
”Εστησε μέσ’ στὸ παλάτι στημόνι μεγάλο νὰ ὑφάνη
στὸν ἀργαλειό της, ψιλόκλωνο, ἀτέλειωτο καὶ σ’ ἐμᾶς εἰπε· 130
—Παιδιὰ, μνηστῆρες μου, ἀφοῦ πιὰ δὲ ζῆ ὁ θεῖκὸς Ὀδυσσέας,
κάμετε ὑπομονὴ γιὰ τὸ γάμο μου, ὁσότου τελειώσω
τὸ παννί, νὰ μὴ μοῦ πᾶνε χαμένα τὰ γνέματα, ἐντάφιο
γιὰ τὸ Λαέρτη τὸν ἥρωα, νὰ τῷῃ πρὸν τὸν καταλύσῃ
ἢ διλέθφια μοίρα τοῦ χάρου ποὺ ἀνήλεος κόσμο ορημάζει·
μήπως καὶ μὲ κατακρίνη καμιὰ Ἀχαιοπούλα στὴ χώρα,
πὼς δίκως σάβανο κοίτεται αὐτὸς ποὺ εἶχε πλούτη περίσσια.—
Εἰπε κ’ ἡ ἀντρειωμένη ψυχὴ μας ὑπάκουε τότε.
Κ’ ἔτσι ὅλο τῷφαινε, ὅσο ἔφεγγε ἡ μέρα, τὸ μέγα στημόνι,
καὶ μὲ τὸ φῶς τῶν λαμπάδων τὴ νύχτα τὸ ξέφαινε πάλι. 140
Τρεῖς χρόνους ἔτσι μὲ δόλο μᾶς ἔπαιζε, μᾶς ξεγελοῦσε·
ὅμως δὲ τέταρτος χρόνος σὰν ἥρθε καὶ γύρισαν οἱ ὕρες,
[το] ὅλο καὶ φεύγαν οἱ μῆνες καὶ πλῆθος περνούσαν οἱ μέρες],
τότε πιὰ μιὰ ἀπ’ τὶς γυναικες, ποὺ γνώριζε τί ἔφτειανε, τῷπε,
καὶ τὴν προφτάσαι^μ ἐμεῖς, καθὼς ξέφαινε τώριο φαντό της.
”Ετσι τὸ τέλειωσε αὐτή, καὶ μὴ θέλοντας, ἀναγκασμένη.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ο «Βρούμε άγνωστα» στὸν α. 18ο τοῦ μηνὸς τῶν νεοχοῦ πυθοτίου (ω 1-14).

Κι ἄμα τὸ μέγα στημόνι πιὰ τοῦφανε καὶ τὸ φαντό της
ἔπλυνε, τοῦδειξε μὲ ἥλιο ἀπαράλλαχτο καὶ μὲ φεγγάρι
καὶ τότε τὸν Ὀδυσσέα κακὸς δαίμονας πῆγε ἀπὸ κάπου
κ' ἔβγαλε πέρα στὸ χτῆμα, ὃπου κάθονταν ὁ χοιροτρόφος. 150
Κ' ἥρθεν ὁ γιὸς ὁ ἀκοιβὸς τοῦ θεῖκοῦ τοῦ Ὀδυσσέα κεῖ πέρα,
ἀπ' τὴν ἀμμόστρωτη Πύλο γυνωντας μὲ μαῦρο καράβι
καὶ μελετώντας οἱ δυὸς κακὸς θάνατο γιὰ τοὺς μνηστῆρες,
φτάσανε στὸ ξακουσμένο τὸ κάστρο, μὰ πίσω ὁ Ὀδυσσέας
ἔρχόταν, κ' ἔδειχνε διμπὸς ὁ Τηλέμαχος πρῶτος τὸ δρόμο.
Καὶ μὲ κουρδέλια ντυμένο τὸν ἔφερεν ὁ χοιροτρόφος,
μὲ ἐλεεινὸ διακονιάρη ἀπαράλλαχτον, ἵδιο μὲ γέρο 157
[ποὺ μὲ φαβδὶ περπατᾷ καὶ κουρδέλια φορεῖ στὸ κορμί του].
Καὶ οὕτε κανεὶς ἀπὸ μᾶς δὲν μποροῦσε νὰ νοιώσῃ ποιός εἴταν,
ποὺ ἀξαφνα φάνηκε, οὐδὲ ὅσοι περνούσαν τοὺς ἄλλους στὰ χρόνια·
μὰ μὲ βρισόλογα ἔμεις, μὲ χτυπίες τοὺς σπρώχναμε. Όστιότο
ἔσφιγγε αὐτὸς τὴν καρδιά του καὶ ὑπόμενε μέσ' στὸ παλάτι,
ἔτσι βρισιμένος, δαρμένος, χωρὶς τὸ θυμό του νὰ δείξῃ. 163
Μὰ δταν τοῦ αἰγιδοφόρου Διὸς τὸν ξεσήκωσε ἡ γνώμη,
μὲ τὸν Τηλέμαχο αὐτὸς τὰ περίμορφα τύρματα πῆρε,
τάβαλε μέσ' στὸ κελλάρι καὶ τρύκεισε μὲ τὶς ἀμπάρες·
κι αὐτὸς μὲ τὶς πονηριές του κατάφερε τὴν ἀκοιβή του,
σταχτιὰ πελέκια καὶ τόξο σ' ἐμᾶς τοὺς μνηστῆρες νὰ βάλῃ,
τοὺς κακορίζικους, κέρδος τοῦ ἀγώνα κι ἀρχὴ τῆς σφαγῆς μας.
Κι οὕτε κανεὶς μας τὴν κόρδα στὸ ἀλύγιστο ἔκεινο δοξάρι 170
νὰ τὴν τεντώσῃ δὲν μπόρειε,—μᾶς ἔλειπε ἡ δύναμη ἀλήθεια.
Μὰ στοῦ Ὀδυσσέα τὰ χέρια σὰν ἥρθε τὸ μέγα δοξάρι,
τότ' ἔμεις, ὅλοι μαζί, φωνὲς βάλαμε, νὰ μὴν τὸ δώσουν,
μηδὲ κι ἄν ἔλεγε λόγια πολλά, τὸ δοξάρι σ' ἔκεινον·
καὶ μόνος πρόσταξε κ' εἶπε ὁ Τηλέμαχος, νὰ τοῦ τὸ πᾶνε.
Κι ὁ θεῖκὸς Ὀδυσσέας ὁ πολύπαθος τόπιασε τότε,
τὸ τέντωσ' εὔκολα, κι ἀπ' τὰ πελέκια σὰν πέρασε βέλος,
πῆγε καὶ στάθηκε ἀπὸ στὸ κατώφλι καὶ σκόρπισε ἀμέσως
τὰ βέλη, κι ἄγρια θωρώντας χτυπάει τὸν Ἀντίνοο τὸ ορήγα.
Ρίχνει κατόπι στοὺς ἄλλους τὶς στεναχτερές του σαΐττες, 180
σημάδι διμπὸς βάζοντας τους, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλαϊ-πλαϊ.
Καὶ φανερό ταν πώς κάποιος θεδὸς τοῦ στεκόταν προστάτης
καὶ τότε, ἀκράτιτοι ἔκεινοι, τραβώντας στὰ δώματα μέσα,
ζερβὰ δεξιὰ μᾶς χτυπούσαν, καὶ ὑψώνονταν ἀπρεπος βόγγος

ἀπ' τὰ κεφάλια ποὺ χάμου βροντούσαν, καὶ χόχλαζε τὸ αἷμα.
Ἐτσι χαθήκαμ⁷ ἐμεῖς, Ἀγαμέμνονα, καὶ τὰ κορμιά μας
ἄθαφτα κοίτονται, ἀκόμα καὶ τώρα, στὸ σπίτι του μέσα·
γιατὶ οἱ δικοὶ κανενὸς δὲν τὸ ξέρουν ἀκόμα στὸ σπίτι,
ποὺ ἀπ⁸ τὶς πληγές μας τὸ αἷμα τὸ μαῦρο ἄμα νίβανε, χάμου
ξαπλώνοντάς μας θὰ κλαίγαν· αὐτὴ τῶν νεκρῶν εἰν⁹ ἡ δόξα.» 190

Κ¹⁰ ἡ ψυχὴ τότε τοῦ Ἀτρεΐδη προσμίλησε κ¹¹ εἶπε σ¹² ἐκεῖνον·
«Μακάριε γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολύτεχνε ἐσὺ Ὁδυσσέα,
μὲ κάρες πόσες γυναίκα στεφάνι σου ἀπόκτησες κ¹³ ἔχεις!
τί φρονιμάδα καὶ νοὺς στὴν ἀσύγκριτη κόρη τοῦ Ἰκάριου,
τὴν Πηνελόπη! ποὺ πάντα θυμότανε τὸν Ὁδυσσέα,
τὸ στέφανό της¹⁴ γι¹⁵ αὐτό, γιὰ τὶς κάρες της ἀσβηστη ἡ δόξα
πάντα θὰ μένῃ, θὰ πλέξουν οἱ ἀθάνατοι ὕδαιοι τραγούδι
στὴ συνετὴ Πηνελόπη, νὰ λὲν δσοι ζοῦνε στὸν κόσμο·
κι ὅχι σὰν τοῦ Τυνδάρου τὴν κόρη, ποὺ λόγιασεν ἔօγα
φοιχτά· τὸν ἄντρα της σκότωσε αὐτή, καὶ κατάρας τραγούδι 200
θάναι γι¹⁶ αὐτὴ στοὺς ἀνθρώπους¹⁷ καὶ φήμη κακὴ στὶς γυναικες
ἀφῆσε, γιὰ δλες, ἀκόμα καὶ γιὰ δποια γαγη τύχη.»

Ἐτσι κι αὐτὰ κείνοι οἱ δυὸ μεταξύ τους μιλούσαν καὶ λέγαν,
καθὼς στεκόντανε στοῦ Ἀδη τὰ μέρη, στῆς γῆς τοὺς κρυψιῶνες·
κ¹⁸ οἱ ἄλλοι, ἄμ¹⁹ ἀπ²⁰ τὴ κώρα κατέβηκαν, πήγαν ἀμέσως
στοῦ Λαέρτη τόμορφο κτῆμα, τὸ συγγρισμένο, ποὺ δ ἵδιος
κάποτε τῷχε ἀποκτήσει, δ Λαέρτης, μὲ κόπο καὶ μόχτο.
Εἴταν τὸ σπίτι του ἐκεῖ, καὶ τριγύρῳ καλύβια κτισμένα,
ὅπου καθόνταν καὶ τρώγαν καὶ πλάγιαζαν οἱ σκλαβωμένοι 209
δοῦλοι του, ἐκεῖνοι ποὺ κάναν γι²¹ αὐτὸν τὶς δουλειές στὰ χωράφια.
Καὶ εἴταν ἐκεῖ μιὰ γριὰ Σικελή ποὺ τὸ γέρο Λαέρτη
φρόντιζε μ²² ἔγνοια πολλή, μακριὰ ἀπ²³ τὴ κώρα, στὸ κτῆμα.
Ἐκεῖ δ Ὁδυσσέας στὸ γιὸ καὶ στοὺς δούλους του μίλησε κ²⁴ εἶπε·

«Τώρα πηγαίνετε ἐσεῖς στὸ καλόχτιστο μέσα τὸ σπίτι,
καὶ γιόμα σφάξετε ἀμέσως τὸ πρῶτο θρεφτάρι ἀπ²⁵ τοὺς χοίφους²⁶
πηγαίνων ὥστόσο κ²⁷ ἔγῳ τὸν πατέρα μου νὰ δοκιμάσω,—
ἄραγε θὰ μὲ γνωρίση, θὰ βρῇ μὲ τὰ μάτια ποιός είμαι,
ἢ θὰ μὲ πάρη γιὰ ξένο, ἀφοῦ λείπω καιδὸ μακριά του²⁸ »

Αὐτὰ εἶπε, κ²⁹ ἔδωκε ἀμέσως στοὺς δούλους τὴν ἀρματωσιά του.
Καὶ τότε αὐτοὶ πρὸς τὸ σπίτι γοργότρεξαν, ἐνῷ δ Ὁδυσσέας 220
πρὸς τὸν πολύκαρπο κῆπο εὐτὺς διάβηκε, νὰ δοκιμάσῃ.
Καὶ τὸ Δολίο, στὸ μεγάλο δεντρόκηπο κάτω τραβώντας,

δὲν τονὲ βρῆκε οὔτε δοῦλο, οὔτε γιό του κανένα· γιατὶ ὅλοι πέτρες νὰ μάτουν γιὰ τὴς αὐλῆς τὸ μαντόδοτοιχο, πέρα εἶχαν τραβήξει, καὶ πρῶτος τοὺς ἔδειχνε δι γέρος τὸ δούλῳ. Μὰ στὸν καλόφρακτο κῆπο τὸν κύρη του βρῆκε, ποὺ μόνος σγάροιζε γύρω δεντράκι, λεὸδ φορεμένος χιτώνα, φτωχικὸ καὶ μπαλωμένο, καὶ γύρω στὶς ἄντες δετά⁷ γέ ταλιὰ βρωδήσια στιβάλια, νὰ μὴν τὸν ξεσκίζουν τάγκαθια, καὶ γιὰ τὰ βάτα χερόφτια στὰ χέρια, καὶ σκοῦφο γιδήσιο 230 φοροῦσε στὴν κεφαλή, ποὺ τὴν πίκρα του αγάπτιζε ἀκόμα.

Κι δι θεῖκὸς Ὁδυσσέας δι πολύπιθος, ἀμα τὸν εἴδε ποὺ γερατειὰ τονὲ τρώγαν καὶ πίκρα πολλή γέ ή καρδιά του, σὲ μιὰ ἀφηλὴν ἀγλαδιὰ δίπλα στάθηκε χύνοντας δάκρυα. Κι ἀναλογίστη κατόπι στὰ φρέναι του καὶ στὴν καρδιά του, — ἀγκαλιαστὰ νὰ φιλήσῃ τὸν κύρη του, κι ὅλα, ἔνα ἔνα, πῶς ἥρθε κ⁸ ἔφτασε, νὰ τοῦ τὰ πῆ, στῆς πατρίδας τὸ χῶμα: ἡ πρῶτα νὰ τὰ φωτήσῃ καὶ νὰ δοκιμάσῃ ἔνα ἔνα; Κ⁹ ἔτσι ποὺ αὐτὰ στοχαζόταν, τοῦ φάνηκε κάλλιο πῶς εἴταν, πρῶτα μὲ λόγια πικρὰ νὰ μιλήσῃ, γιὰ νὰ δοκιμάσῃ. 240 Μὲ τέτοια ἀπόφαση τράβηξε διμπρὸς δι θεῖκὸς Ὁδυσσέας.

Σκύβοντας τὴν κεφαλή τὸ φυτό περισκάλιζε δι γέρος καὶ πῆγε δίπλα κ¹⁰ ἐστάθη καὶ τοῦ εἴπε δι περίλαμπτος γιός του «Ἀμαθος, γέρο μου, ἐσὺ δὲ μοῦ φαίνεσαι, ἐδῶ ποὺ φροντίζεις τὸν κῆπο· τοῦ ἔχεις καλὰ κοὶ τὴν ἔγνοια του, καὶ δὲν ἀφήνεις φυτὸ κανένα, συκιὰ ἡ ἀμπελόκλημα ἡ λιόδεντρο, μήτε ἀγλαδιά, μήτε βραγιὰ δίχως ἔγνοια, παντοῦ στὸ περβόλι. Μὰ ἔν¹¹ ἄλλο ἔγδο θὺ δοῦ πῦ, καὶ μὴ βάλῃς χολὴ στὴν καρδιά σου· Ἐγνοια γιὰ σένα δπως πρέπει δὲν ἔχεις, γεράματα μαῦρα 24) μοῦ περονᾶς, κι ἄλουστος εἴσαι, μὲ ἀταίριαστα δοῦχα ντυμένος. Μὰ οὔτε γιὰ τὴν ἀτραγιά σου δι ἀφέντης σου σὲ παραρίζειν τίποτα τὸ δουλικὸ δὲν ξανοίγεται ἀπάνω σου γιὰ δποιον ὄψη καὶ κορμοστασιὰ σοῦ θωρεῖ¹² μοιάζεις σὰ βασιλέας· ναι, τέτοιος μοιάζεις, ἀφοῦ καὶ λουστῆ καὶ δειπνήσῃ, νὰ πάρῃ σὲ ὑπνο νὰ πέσῃ γλυκό· γιατὶ αὐτό ναι σωστὸ γιὰ τοὺς γέροντες. Μὰ ἔλα, κι αὐτὸ νὰ μοῦ πῆς καὶ μὲ ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ ξηγήσῃς τίνος ἀνθρώπου εἴσαι δοῦλος: καὶ τίνος τὸν κῆπο φροντίζεις; Κι ἀκόμα, πές μου καὶ τοῦτο, δπως εἴναι, σωστὰ νὰ τὸ μάθω, ἀν εἰναι ἡ Ἰθάκη ἐδῶ τούτη ποὺ φτάσαμε, καθὼς μοῦ τόπε τώρα δὰ δι ἀντρας αὐτὸς ποὺ μὲ ἀντάμωσε ἐδῶ ποὺ ἐρχόμουν, 260

δχι καὶ τόσο ἔνπνος, ἀφοῦ δὲν ἔθαρρεύτηκεν ὅλα
νὰ μοῦ τὰ πῆ καὶ νάκουσῃ τὰ λόγια μου, ποὺ ἐγὼ φωτοῦσα
γιὰ τὸ δικό μου τὸν ἔνο, ἀν μοῦ ζῆ κι ἀν ὑπάρχῃ στὸν κόσμο,
ἡ ἔχῃ πεθάνει καὶ στοῦ Ἀδη τὰ δώματα βρίσκεται κάτω.
Καὶ τώρα, αὐτὸ διὰ σοῦ πῶ, καὶ σὺ πρόσεξ^ε ἐδῶ νὰ μ^έ ἀκούσῃς·
στὴν ἀκριβή μου πατρίδα είχα κάποτε κάποιον φιλέψει,
ποὺ ἤρθε στὸν τόπο μου,—ῶς τώρα δὲν ἔφτασεν ἀνθρωπος ἄλλος
πιὸ ἀγαπητός μου ἀπ' τοὺς ἔνους καὶ φίλους, τοὺς ἔνομεροις·
κι ἀπ' τὴν Ἰθάκη ἡ γενιά του πώς εἴταν παινεύονταν, καὶ εἰπεν,
ὅ Λαέρτης δ Ἀρκεισιάδης δικός του πώς εἴταν πατέρας. 270

Κ' ἐγὼ τὸν πῆρα στὸ σπίτι, καλὰ τονὲ φύλεψα τότε,
φροντίζοντάς τον μὲ ἀγάπη, γιατὶ καὶ πολλά χα στὸ σπίτι·
καὶ δῶρα τοῦδωκα ἐγὼ φυλικά, καθὼς εἶναι ἡ συνήθεια.
Τοῦδωκα τάλαντα ἔφτα τεχνικὰ δουλεμένο χρυσάφι,
τοῦδωκα κ' ἔνα κροντήρι ἀνθοπλούμιστο κι ὅλο ἀσημένιο,
κι ἀκόμα δώδεκα χράμια μονά, κι ἄλλες τόσες βελέντζες,
τόσες χλαμύδες λαμπρές, καὶ μ^έ αὐτὲς ἄλλους τόσους χιτῶνες·
χώρια ἀπὸ δαῦτα, γυναικες τεχνίτρες σὲ ἀσύγκριτα ἔργα
τέσσερες, πρῶτες στὰ κάλλη, ὅποιες ἥθελε αὐτὸς νὰ διαλέξῃ.» 279

Καὶ τότε, χύνοντας δάκρυα, δ πατέρας τοῦ ἀπάντησε κ' εἶπε·
«Ξένε μου, ἀλήθεια στὴ γὴ ποὺ φωτᾶς εἴσαι τώρα φτασμένος·
μὰ τὴν κατέχουν ἀφέντες ἀπόκοτοι κι ἀδικοπράχτες,
καὶ πᾶν τὰ δῶρα σου ἐκεῖνα χαμένα, ποὺ χάριζες μύρια·
γιατὶ ἀν τὸν εὔρισκες στὴ χώρα ἐδῶ τῆς Ἰθάκης καὶ ζοῦσε,
μὲ πλούσια δῶρα κ' ἐσένα ἀντιμέβοντας ὑὰ προβοδοῦσε,
καὶ μὲ φροντίδες καλές, ὡς ταιριάζει στὸν πρῶτο ποὺ ἀρχίση.
Μὰ ἔλα κι αὐτὸ νὰ μοῦ πῆς καὶ μ^έ ἀλήθεια νὰ μοῦ τὸ ξηγήσης,—
πόσα περάσανε χρόνια, ἀπὸ τότε ποὺ φύλεψες κείνον
τὸν καιφερό σου τὸν ἔνο, τάγόρι μου;—ἀν ζοῦσε ἀκόμα, 289
τὸ ἄμοιρο! Κάπου μακριὰ κι ἀπ' τοὺς φίλους του κι ἀπ' τὴν πα-

[τρίδα

εἴτε στὰ πέλαγα ψάρια τὸν ἔφαγαν, εἴτ' ἔχει γίνει
σὲ θεριὰ κι ὅρνια κυνήγι νὰ σκίσουν, χωρὶς νὰ τὸν κλάψῃ
στολίζοντάς τον ἡ μάννα, κι ὁ κύρης, ποὺ τέκνο μας εἴταν·
οὔτε ἡ πολύπροικη στεφανωτή, ἡ γνωστικὰ Πηνελόπη,
βόγγηξε ἀπάνω στὴν κλίνη τὸν ἀντρα της, ὅπως ταιριάζει,
κλείνοντας τὰ βλέφαρά του, ποὺ αὐτὴ τῶν νεκρῶν εἰν^τ ἡ δόξα.
Κι ἀκόμα πές μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι σωστὰ νὰ τὸ μάθω·

ποιός κι ἀπὸ ποιά ἔσαι γενιά; ποιά ναι ἡ χώρα σου, καὶ ποιοί οἱ γονιοί σου;

ποὺ τὸ γοργὸ τὸ καράβι ἔχει ἀράξει, ποὺ ἐδῶ σ' ἔχει φέρει
μὲ τοὺς ἴσοθεους συντρόφους; ἢ μὴν ἐπιβάτης μὲ κάποιο 300
ἔνον καράβι μᾶς ἥρθες, ποὺ σ' ἔβγαλε κ' ἔφυγε ἀμέσως;»

Τότε τοῦ ἀπάντησε κ' εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας.
«Θὰ σοῦ ἴστορήσω λοιπὸν ἕνα κι ἀλήθεια ὅλα τοῦτα.
Ἄπ' τὸν Ἀλύβαντα ἐγώ² μαι, ὅπου ζῶ σὲ περίφημο σπίτι,
τοῦ οἵγα³ Αφείδαντα γιός, ποὺ εἰχε τὸν Πολυπήμονα κύρον·
καὶ τὸ δικό μου εἶναι τῶνομα Ἐπήριτος⁴ μὰ ἐμένα ἡ μοίρα
ἐδῶ νὰ φτάσω ἄθελά μου μὲ ξέκλινε ἀπ' τὴ Σικανία·
καὶ τὸ καράβι μου στέκει ἀπ' τὸ κάστρο μακριά, πρὸς τὸν κάμπο.
Οσο γιὰ τὸν Ὁδυσσέα, εἰν⁵ ὁ πέμπτος ἐτοῦτος ὁ χρόνος
ποὺ ἔφυγε κεῖθε, καὶ πέρα ἀπ' τὸν τόπο μου τράβηξε κεῖνος 310
ὁ ἄμοιρος⁶ τὶ τὰ πουλιὰ καλοσήμαδα φεύγοντας τοῦ εἴταν,
δεξιά, καὶ χαίροντας τότε κ' ἐγὼ τὸν προβόδησα, κι ὁ Ἰδιος
χαιρόταν πὸν ἔκεινοῦσε⁷ γιατὶ ἐλπίζε πάντα ἡ ψυχή μας
φίλοι νὰ σμίξουμε πάλι καὶ δῶρα νάλλαξουμε ὥραῖα.»

Εἶπε καὶ σκέπασε ἡ μαύρη τῆς πίκων τεφέλη τὸ γέρο,
καὶ μὲ τὰ δυό του τὰ χέρια φουρτώνοντας χῶμα κι ἀσβόλη
στάσπρο κεφάλι του ἀπάνω τὰ σκόρπισε βαριὰ βογγώντας.
Καὶ τοῦ παιδιοῦ του ἡ καρδιὰ σπαρταροῦσε, κι ὀψὺ ἀπ' τὰ δου-
βούρκωμα ἀνάβρυζε κιόλα, καθὼς τὸν πατέρα θωροῦσε. [Θούγια
Σφιχτὰ τὸν ἀρπαξε στὴν ἀγκαλιά, τονὲ φύλησε, κ' εἶπε· 320

«Ἐγώ⁸ μαι ὁ Ἰδιος, πατέρα μου, αὐτὸς ποὺ ωτᾶς γιὰ νὰ μά-
κ⁹ υστερ¹⁰ ἀπὸ εἴκοσι χρόνια ἔανάρχουμαι ἐδῶ στὴν πατρίδα. [θης,
“Ομως τὸ κλάμα σου πάφε καὶ τὸν δλοδάρυτο βόγγο,
νάκουντης, τί θὰ σοῦ πῶ,—κ' εἶναι ἀνάγκη πολὺ νὰ βιαστοῦμε·
μέσ¹¹ στὸ δικό μας παλάτι τοὺς σκότωσα ἐγὼ τοὺς μνηστῆρες,
τὴν καρδιοσφάρτῳ βρισιὰ τιμωρώντας καὶ τάνομα ἔργα.»

Καὶ σ' αὐτὸν τότε ὁ Λαερτης ἀπάντησῃ ἐδωσε κ' εἶπε·
«Ἀν εἴσαι ἀλήθεια ἐδωπέρα φτασμένος, ὁ γιός μου ὁ Ὁδυσσέας,
κάποιο σημάδι ἔλα πές μου δλοφάνερο, νὰ σὲ πιστέψω.»

Καὶ τότε τοῦ ἀπηλογήθη ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας· 330
«Πρῶτα τὸ λάβωμα ἐδῶ μὲ τὰ μάτια σου κοίταξε, πού μου
τάνοιξε στὸν Παρνασσὸ μὲ τὸ δόντι του τάσπρο ἔνιας κάποιος,
σὰν πῆγα ἔκει, ποὺ μὲ στείλατε ἐσὺ κ' ἡ σεβάσμια μητέρα
στὸ μῆτρικό μου παπποὺ τὸν Αὐτόλυκο, γιὰ νὰ τοῦ πάρω

τὰ δῶρα, ποὺ ἔδω σὰν ἥρθε, εἰχε τάξει νὰ δώσῃ γιὰ μένα.
Μὰ ἔλα, ἂς σοῦ πῶ καὶ τὰ δέντρα, ἔδω μέσ' στὸν καλόφρακτο κῆπο,
αὐτὰ ποὺ μοῦδωκες ὅταν ἐγώ^ο μουν παιδὶ καὶ ωτοῦσα
ἔνα ἔνα μέσα στὸν κῆπο ἀκλουμθώντας σε, κι ἀναμεσό τους
βαδίζαμε· ὅλα μοῦ τάπες, ἔνα ἔνα καὶ μὲ τῶνομά τους,
καὶ δεκατρεῖς ἀχλαδιὲς τότε μοῦδωκες, καὶ μηλιές δέκα, 340
συκιές σαράντα, κι ἀράδες πενήντα μοῦ μέτρησες ἔτοι
κλήματα γιὰ νὰ μοῦ δώσῃς, ποὺ ὅλα εἴταν γιὰ τρύγημα ὠραῖα·
καὶ εἶναι λογιῶν τῷ λογιῶν τὰ σταφύλια ποὺ βγάζουν ἐκεῖνα,
ὅταν τοῦ Διὸς οἱ καιροὶ βοηθοὶ ἀπὸ ψηλὰ τὰ μεστώνουν.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἄλλου λυθήκαν τὰ γόνατα καὶ ἔρημη καρδιά του,
ποὺ ἀτράνταχτα εἶδε σημάδια νὰ τοῦ φανερώνῃ ὁ Ὄδυσσεας.
Κ' ἔρριξε γύρω τὰ χέρια στὸν ἀκριβογιό του^ο καὶ τοῦτος
τὸν ἄρκαξε, ὁ θεῖκὸς καὶ πολύπαθος, ψυχοσβημένο.
Καὶ τότε, ἀνάσα ἄμα πῆρε καὶ τοῦ ἥρθε στὸν τόπο ἡ καρδιά του,
πάλι σ' αὐτὸν ἀπαντώντας μὲ λόγια τοῦ μίλησε καὶ εἶπε· 350

«Δία παιέρα, οἱ θεοὶ στὸ μεγάλο τὸν Ὄλυμπο ἀκόμα
ζῆτε, ἀν ἀλήθεια οἱ μνησιῆρες πληρώσαν τὴν κούφια ἐπαρσή τους.
Τώρα ὅμως μέσ' στὴν καρδιά μου φοβοῦμαι φρικτά, μήπως ὅλοι
κινήσουν καὶ ἔρθουν ἔδω οἱ Ἰδακήσιοι, καὶ μήνυμα ὀλοῦθε
στείλουντε στῶν Κεφαλλήνων τὰ κάστρα, νὰ τοὺς ξεσηκώσουν.»

Τότε τοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὄδυσσεας·
«Ξένοιασε· διόλου ἀς μὴν ἔχῃ γιὰ τοῦτα σκοτούρα ἡ καρδιά σου.
Μὰ τώρα, ἀς πᾶμε στὸ σπίτι ποὺ βρίσκεται δίπλα στὸν κῆπο,
τὶ τον Τηλέμαχο, τὸ βοϊδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
πρόλαβα καὶ ἔστειλα ἐκεῖ, νὰ ἔτοιμάσουν γλήγορα γιόμα.» 360

Αὐτὰ σὰν εἴπαν οἱ δυό, γιὰ τὸ σπίτι κινήσαν τέρδαιο·
καὶ ἄμα φτάσανε πιὰ στὸ καλόχτιστο σπίτι, ἐκεῖ βρήκαν
μὲ τὸν Τηλέμαχο τὸ βοϊδολάτη καὶ τὸ χοιροτρόφο
κρέας πολὺ ποὺ λιανίζαν, φλογάτο κρασὶ ποὺ κερνούσαν.

Καὶ τὸν τρανόψυχο τότε Λαέρτη στὸ σπίτι του μέσα
ἡ Σικελί του ἡ δουλεύτρα, σὰν ἔλουσε κι ἄλειψε λάδι,
ὕστερα μὲ ὅμιορφη χλαίνα τὸν ἔντυσε· καὶ ἡ Ἀθηνά, δίπλα
στέκοντας στὸν προεστὸ τοῦ λαιοῦ, πιὸ θρεμμένα τὰ μέλη
τοῦ ὅρθωνε, γιὰ νὰ φανῇ πιὸ ψηλός, πιὸ παχής παρὰ πρῶτα.
Βγήκεν αὐτὸς ἀπὸ τὴ γούρνα, καὶ θάμαξεν ὁ ἀκριβογιός του, 370
σὰν τὸν ἀντίκρυσε καὶ εἴταν μὲ θεοὺς ἀθανάτους παρόμοιος·
καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

«Βέβαια, πατέρα μου, κάποιος ἀπὸ τοὺς ἀθανάτους θεούς μας σ' ἔκαμε καὶ στὴν εἰδὴ καὶ στάναστημα κάλλιος νὰ δεῖξῃς.»

Κι δι μυαλωμένος Λαέρτης σ' ἔκεινον ἀπάντησε καὶ εἶπε· «Ἄλλα, Δία πατέρα μου ἐσύ, καὶ Ἀθηνά μου καὶ Ἀπόλλωνα, ἂς εἴ-δηπως τὴ Νήρικο πῆρα, τὸ ἀτράνταχτο κάστρο, στὴν ἄκοη Ιμουν τῆς στεριᾶς, ὅταν ἀφέντης ἀρχήγευα στοὺς Κεφαλλήνες,— τέτοιος ἄς εἴμουν καὶ χτές στὸ δικό μας παλάτι, νὰ ζώσω 379 στοὺς ὕδημας τάραματα, δίπλα καὶ ἐγὼ νὰ σταθῶ, τοὺς μνηστῆρες νὰ πολεμήσω! Πολλῶν θᾶκα λύσει τὰ γόνατα τότε μέσα στὸν πύργο, καὶ ἐσὺ θὰ φαινόσουν βαθιὰ στὴν καρδιά σου.»

Ἐτσι κι αὐτὰ μεταξύ τους ἔκεινοι μιλούσαν καὶ λέγαν. Καὶ τὶς δουλειὲς σὰν τελειώσαν καὶ γόμα ἑτοιμάσαν οἱ ἄλλοι, μὲ τὴ σειρά τους καθήσαν κι αὐτοὶ στὰ σκαμνιὰ καὶ στοὺς θρό- Καὶ τότε ἀπλώσαν τὰ χέρια νὰ φᾶνε κι ὁ γέρο-Δολίος [νους] ἥρθε σὲ τούτους σιμά, καὶ μαζὶ μὲ τὸ γέρο καὶ οἱ γιοί του, ἀπὸ τὴ δουλειὰ κουφασμένοι, σὰν πρόβαλε νὰ τοὺς καλέσῃ ἡ μάννα, ἡ γοιὰ Σικελή, ποὺ τοὺς ἔθμορεψε, κι αὐτὴ τὸ γέρο φρόντιζε μὲ ἔγνοια πολλή, τὰ γεράματα σὰν τὸν ἀδράξαν. 390 Κι ἄμα τὸν εἶδαν αὐτοὶ καὶ τὸν ἔνοιωσαν τὸν Ὁδυσσέα, μεσὸ στὴν αὐλὴ θαιμπωμένοι σταθήκαν καὶ τότε ὁ Ὁδυσσέας μὲ γλυκὰ λόγια σὲ τούτους γυρνώντας προσμίλησε καὶ εἶπε·

«Γέρο μου, κάτσε νὰ φᾶς, καὶ ἐσεῖς οἱ ἄλλοι τὸ χάζεμα ἀφήστε ὥρα πολλὴ τὸ φαγὶ γιὰ νάρχίσουμε κι ἀν λαχταροῦμε, καθόμαστε² ἔτσι στὸ σπίτι, γιὰ σᾶς καιτερώντας νάρθητε.»

Εἶπε, κι ὁ γέρο-Δολίος τὰ δυὸ χέρια του ἀπλώνοντας ἥρθε καὶ ἔπιασε, φίλησε εὐτὺς στὸν καρπὸ τοῦ Ὁδυσσέα τὸ χέρι, καὶ μὲ φωνὴ δυνατὴ φτερωμένα τοῦ μίλησε λόγια·

«Σὰν ἥρθες, φίλε ἀκριβέ, ποὺ καὶ ἔμεις σὲ ποθούσαμε τόσο, καὶ δὲν τὸ ἐλπίζαμε πιά, μὰ οἱ θεοὶ σ' ἔχουν φέρει μονάζοι, 401 γειὰ καὶ χαρά σου μεγάλῃ! οἱ θεοὶ τάγαθὰ νὰ σοῦ δώσουν! Κι ἀκόμα πέξ μου καὶ τοῦτο, ὅπως εἶναι σωστὰ νὰ τὸ ξέρω,— τάχα νὰ τῷμαθε κιόλα ἡ πολὺ συνετὴ Πηνελόπη, πώς ἔχεις φτάσει ἀπὸ τὰ ξένα, ἡ νὰ στείλουμ³ εὐτὺς τὸ μαντάτο;»

«Ομως τοῦ ἀπάντησε καὶ εἶπε ὁ πολὺ γνωστικὸς Ὁδυσσέας· «Τὸ ξέρει, γέρο, κι αὐτή ποιά σου ἀνάγκη γι' αὐτὰ νὰ κοπιάζῃς;»

Εἶπε, καὶ στὸ θρόνι τὸ καλόφτειαστο κάθησε δι γέρος τὸ ἔδιο καὶ οἱ γιοὶ τοῦ Δολίου στὸν περίδοξο γύρω Ὁδυσσέα, τὸν προσκυνούσαν μὲ λόγια, μὲ χάδια τοῦ σφίγγαν τὰ χέρια, 410

καὶ ἀράδα κάθησαν πλαϊ στὸν πατέρα, τὸ γέρο-Δολίο.

Αὐτοὶ ἔτσι μέσα στὸ σπίτι καθόνταν καὶ τρώγαν καὶ πίναν· μὰ ἡ Φήμη βγῆκε γοργὰ μηνητῆς σ' ὅλη μέσα τὴν χώρα, τὸ φριχτὸ θάνατο ἐκεῖ καὶ τὴν μοίρα νὰ πῇ τῶν μνησιήρων. Κι ὅσοι τ' ἀκούγανε ἀντάμα συνάζονταν ἄλλος ἄλλοιοῦθε μὲ βόγγους καὶ στεναγμοὺς στὸ παλάτι μπροστὰ τοῦ Ὀδυσσέα, καὶ τὸν νεκροὺς ἀπὸ κεῖ κουβαλούσαν καὶ θάβαν καθένας· κι ἀπὸ ἄλλες χῶρες δποιοι εἴταν καθένα στὸν τόπο του ναῦτες στέλνανε γιὰ νὰ τὸν πᾶνε, σὲ πλοῖα γοργὰ βάζοντάς τους· καὶ ἀτοί τους στὴν ἀγορὰ μὲ βαρειὰ τὴν καρδιὰ πῆγαν ὅλοι. 420

Καὶ τότε, ἀφοῦ συναχτήκαν καὶ κάθησαν ὅλοι ἔνα γῆρο, ἀνάμεσό τους ὁ Εὔπειθης σηκώθηκε νὰ τὸν μιλήσῃ, γιατὶ ἀλησμόνητο μέσα κρατοῦσε ἡ ψυχὴ του τὸ πένθος τοῦ Ἀντίνοου, ποὺ ἔροιξε πρῶτο νεκρὸ ὁ θεϊκὸς Ὀδυσσέας. Χύνοντας δάκρυα γι' αὐτόν, λόγον ἔβγαλε κ' εἶπε στὸν ἄλλους·

«Φίλοι μου, στὸν Ἀχαιοὺς τί κακὸ ποὺ μελέτησε τοῦτος ὁ ἀντρας, σέρνοντας ἄλλους, πολλοὺς καὶ λαμπρούς, στὰ καράβια, κ' ἔχασε τὰ βαθούλα τὰ καράβια του, κ' ἔχασε κόσμο, κ' ἔδω ὄλλους ἔσφαξε ποὺ ἥρθε τὸν πρώτους μας τὸν Κεφαλλῆνες! Μὰ ἔλατε, τοῦτος ποὺν φύγη καὶ γλήγορα φτάσῃ ἡ στὴν Πύλο 430 ἡ καὶ στὴν Ἡλιδα τὴν θεῖκὴ ποὺ κρατοῦν οἱ Ἐπειῶτες, ἐμπρός, πᾶμε! μὴ μείνουμ' ἔμεις ντροπιασμένοι γιὰ πάντα. Ὁνειδος θᾶναι ὅλ' αὐτά, νὰ τ' ἀκούσουν κι ὅσοι ἔρθουν κατόπι, ἀν ὅσοι τέκνα κι ἀδέρφια μᾶς σκότωσαν δὲν τὸ πλερώσουν. Ὅσο γιὰ μέ, στὴν καρδιά μου ἡ ζωὴ καμιὰ γλύκα δὲ θάχη, παρὰ γοργὰ νὰ πεθάνω, μ' αὐτοὺς ποὺ χαθήκαν νὰ πάω. Μ' ἂς πᾶμε, μήπως ἐκεῖνοι προφτάσουν καὶ πέρα διαβοῦνε.»

Εἶπε, χύνοντας δάκρυα, καὶ λύπη τὸν ἔπιασεν ὅλους. Σιμὰ κι ὁ Μέδοντας ἥρθε μὲ τὸ θεϊκὸ τραγουδάρη 439 ἀπ' τὸν Ὀδυσσέα τὸ παλάτι κ' οἱ δυό, σὰν τὸν ἄφησε ὁ ὑπνος. Στάθηκαν καταμεσῆς, καὶ κάθε ἀντρα τὸν ἔπιασε θάμπος. Σὲ κείνους μίλησε τότες ὁ Μέδοντας ποὺ εἶχε τὴν γνώση·

«Ἀκούστε τώρα κ' ἐμένα, Ἰθακῆσιοι μου· γιατὶ ὁ Ὀδυσσέας τοῦτα δὲν τάπραξε δίχως τὴν θέληση τῶν ἀθανάτων. τὸν εἶδα ἔγὼ τὸ θεὸ τὸν ἀθανάτο, αὐτὸν ποὺ στεκόταν δίπλα στὸν Ὀδυσσέα, μὲ τὸ Μέντορα σ' ὅλα παρόμοιος. Καὶ θεὸς ἀθανάτος πότε μπροστά του φαινόταν καὶ θάρρος τοῦ ἔδινε, καὶ πότε πάλι τρικύμιζε μέσ' στὸ παλάτι

Ψηφιοποήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Εργασίας αγνωμοτος έργων της πατέρα του στην Ελλάδα. Ο.

καὶ τοὺς μνηστῆρες σκοιδοῦσε, καὶ πέφταν αὐτοὶ πλάῃ πλάῃ.»

Εἶπε, καὶ ὅλους μὲ τοῦτο χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος. 450
Κι ὁ γέρο-ἥρωας, τοῦ Μάστορα ὁ γιὸς ὁ Ἀλιθέοσης, σὲ τούτους
μάλησε,—αὐτὸς καὶ τὴν ποὶν καὶ τὰ ὕστερα τᾶβλεπε μόνος·
καὶ ἔβγαλε λόγον αὐτὸς γιὰ καλό τους, καὶ τέτοια τοὺς εἶπε:

«Ἄκουστε τώρα καὶ ἐμένα, Ἰθακῆσιοι μου, σ' ὅ,τι σᾶς λέγω·
ἀπὸ τὴν δειλία τὴν δική σας, καλοί μου, ὅλα τοῦτα γινήκαν,
ποὺ δὲ μὲ ἀκούγατε, μήτε τὸ Μέντορα, τὸν προεστό σας,
ἀπὸ τῆς τρέλες τοὺς γιοὺς νὰ ἐμποδίσετε ἐσεῖς τοὺς δικούς σας.
ποὺ μέγα κάναν κακὸ μὲ φερσίματ' ἀνόητα ἐκεῖνοι,
καὶ ἐνὸς τρανοῦ ἀντρειωμένου ὡμαζαν τὰ πλούτη, στὸ ταίρι ἀ-
σεβούσαν, καὶ ἔλεγαν πάει, δὲ γυρνῷ στὴν πατρίδα του ἐκεῖνος. 460
Καὶ τώρα, ἵδον τί νὰ γίνη· νὰ κάμετε αὐτὸ ποὺ σᾶς λέγω·
μὴν πᾶμε!—μήπως καὶ πλιε ζητώντας κακό, καὶ τὸ βροῦμε.»

Εἶπε· καὶ μὲ ἀλαλητὸ πεταχτήκαν μεγάλο οἱ μισοί τους
καὶ παραιπάνω· μὰ ἐκεὶ συναγμένοι ἀπομείναν οἱ ἄλλοι;
τὶ στὴν καρδιά τους ὁ λόγος δὲν ἀρεσε, καὶ στὸν Εὐπείθη
δώσαν ἀκρόαση· κι ἀμέσως στᾶρματα τρέξαν κατόπι.
Καὶ μὲ χαλκὸ λαμπερὸ τὰ κοριαὶ σὰν περίζωσαν, τότες
ὅλοι σωρὸς συναχτίκαν μπροστὰ στὸ πλατύχωρο κάστρο.
Καὶ εἴτανε στᾶμαλα τὰ ἔργα ὁδηγός τους καὶ πρῶτος ὁ Εὐπείθης·
καὶ ἔλεγε νὰ τιμωρήσῃ τὸ φόνο τοῦ γιοῦ του, μὰ πίσω 470
δὲν τοῦ μελλόταν νάρθη, παρὰ αὐτοῦ νάνταιμώσῃ τὸ χάρο.

Καὶ τότε μίλησε καὶ εἶπε ἡ Ἀθηνὰ στὸν Κρονίδη τὸ Δία·
«Γόνε τοῦ Κρόνου, πατέρα μου ἐσύ, πρωταφέντη τοῦ κόσμου,
πές μου το ποὺ σὲ ωτῶ· μέσα ὁ νούς σου τί νάχῃ κρυμμένο;
πόλεμο μαῦρο καὶ μάχη δεινὴ θέλεις πρῶτα νὰ πιάσουν,
ἢ μήπως ἀναμεσό τους ἀγάπες σκοπεύεις νὰ φέρῃς;»

Καὶ τῆς ἀπάντησε καὶ εἶπεν ὁ νεφοσυνάκτης ὁ Δίας·
«Τέκνο μου, τί μὲ ωτᾶς, τί γυρεύεις γιὰ τοῦτο νὰ μάθῃς;
Τάχα ἐσὺ τέτοια βουλὴ δὲ στοχάστηκες μέση στὸ νού σου,
πὼς ὁ Ὄδυσσεας τοὺς μνηστῆρες θάροζότανε νὰ τιμωρήσῃ; 480
Νὰ κάμης ὅπως σ' ἀρέσει· καὶ ἔγῳ θὰ σοῦ πῦ τί ταιριάζει.
Σὰν τοὺς τιμώρησε αὐτοὺς τώρα πιὰ ὁ θεῖκὸς Ὄδυσσεας,
μὲ δρόκο καὶ πίστη ἀς δεθοῦν, βασιλιάς τους γιὰ πάντα νὰ μένῃ·
καὶ πάλι ἐμεῖς γιὰ τὸ φόνο παιδιῶν κι ἀδερφῶν ἀμνηστία
σ' αὐτοὺς θὰ βάλουμε, ἀγάπη γιὰ νάχουνε πιὰ μεταξύ τους
ὅπως καὶ πρῶτα, καὶ πλούτος καὶ εἰρήνη νὰ τοὺς περισσεύῃ.»

Εἶπε, καὶ τῆς Ἀθηνᾶς, ποὺ καὶ πρὶν εἴταν πρόδυμη, ὁ ζῆλος
ἄναψε, καὶ δρμῆσε αὐτὴ ἀπ' τοῦ Ὄλύμπου τὰ ὑψη πετώντας.

Κι ἄμα χορτάσανε πιὰ τὸ φαγὶ τὸ γλυκόψυχο οἱ ἄλλοι,
ὅ θεϊκὸς Ὁδυσσέας ὁ πολύπαθος ἀρχισε κ' εἶπε. 490

«Ἄς ἔβγῃ κάποιος νὰ ἴδῃ μήπως ἀξαφνα βγοῦνε κοντά μας.»

Εἶπε, καὶ ὡς πρόσταξε αὐτός, πῆγεν ἔξω ἔνας γιὸς τοῦ Δολίου,
στάθηκε ἀπὰ στὸ κατώφλι, τοὺς εἶδε, καὶ ζύγωναν ὅλου
κι ἀμέσως στὸν Ὁδυσσέα φτεωμένα προσμῆλησε λόγια·
«Νά τους, ζυγώσαν αὐτοῖς κ' ἐμεῖς γλήγορα νάρματωθοῦμε!»

Εἶπε, καὶ σηκωθήκαν καὶ τάρματα ἀμέσως φορέσαν,
τέσσερες γύρῳ μὲ τὸν Ὁδυσσέα, κ' οἵ ἔη γιοὶ τοῦ Δολίου.
«Ἀρματα φόρεσε ἀκόμα ὁ Λαέρτης, καθὼς κι ὁ Δολίος,
κι ὃς εἴταν μὲ ἀσπρα μαλλιά, μὰ χοειάζονταν νὰ πολεμήσουν.
Καὶ μὲ χαλκὸ λαμπερὸ τὰ κορμιὰ σὰν περίζωσαν, τότε 500
τὶς θύρες ἄνοιξαν, βγήκαν, κι ὀμπρὸς ὀδηγοῦντε ὁ Ὁδυσσέας.

Κ' ἤρθε σὲ τούτους σιμὰ ἡ Ἀθηνὰ ἡ θυγατέρα τοῦ Δία,
κορμὶ καὶ εἰδὴ καὶ λαλιὰ σὰν τὸ Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.
Χάρηκεν ἄμα τὴν εἰδε ὁ πολύπαθος γιὸς τοῦ Λαέρτη,
καὶ τέτοια μῆλησ ἐντὺς στὸν Τηλέμαχο, τὸν καλογιό του·

«Κ' ἐσύ, Τηλέμαχε, αὐτὸ νὰ προσέξῃς, ποὺ θάμπης κι ἀτός σου
στὴ μάχη ποὺ πολεμᾶνε καὶ κρίνονται τὰ παληκάρια·
μὴ μᾶς ντροπιάσῃς τὸ γένος ἐμᾶς τῶν πατέρων ποὺ ὡς τώρα
γι' ἀντρεία καὶ τόλμη παντοῦ φημιζόμαστε στὴν οἰκουμένη.» 509

Κι ὁ μναλωμένος τοῦ ἀπάντησε τότε, ὁ Τηλέμαχος, κ' εἶπε·
«Θὰ ἴδῃς, πατέρα ἀκριβέ μου, ἀν τὸ θέλῃς, πώς τούτη ἡ καρδιά
καθόλου δὲ θὰ ντροπιάσῃ, ποὺ λές, τὸ δικό σου τὸ γένος.» [μου

Εἶπε, καὶ χάρηκε τότε ὁ Λαέρτης, καὶ λόγο τοὺς εἶπε·
«Τί μέρα ἐτούτη γιὰ μένα, καλοί μου θεοί! τί χαρά μου,
γιὸς κ' ἔγγονὸς τῇ συνέρια νὰ πιάνουνε γι' ἀντρειοσύνες!»

Καὶ πλαί σ' αὐτὸν ἡ Ἀθηνὰ ἡ γαλανόματη στέκοντας εἶπε·
«Ὦ Ἀρκεισιάδη, ὁ πολύ μου ὑπεράκριβε ἀπ' ὅλους τοὺς φύλους,
στὴ γαλανόματη εὐκήσου τὴν κόρη, στὸ Δία τὸν πατέρα,
κι ἄμα ἀνεμίσῃς γοργά, τὸ μακροῖσκιωτο ὅτες κοντάρι.»

Εἶπε, καὶ τοῦ ἔβαλε τόσην δρμὴν ἡ Ἀθηνὰ ἡ Παλλάδα, 520
ποὺ σὰν εὐκήθηκε αὐτὸς στοῦ Διὸς τοῦ μεγάλου τὴν κόρη,
γοργὰ ἀνεμίζοντας τὸ μακροῖσκιωτο φίγνει κοντάρι,
καὶ τὸν Εὐπειθη χτυπᾷ μέσ' ἀπ' τὸ χαλκομάγουλο κράνος.
Καὶ σπάζει οὐτὸ ἀπ' τὸ κοντάρι ὁ χαλκὸς τὸ περνᾶ πέρα ὡς πέρα·

πέφτοντας βρόντηξε αὐτός, καὶ βροντήξαν μαζὶ τάρματά του.
 Καὶ πέσανε δὲ Ὁδυσσέας κι ὁ περίλαμπος γιὸς στοὺς προμάχους,
 καὶ μὲ σπαθιά, μὲ κοντάρια διπλὰ κοφτερὰ τοὺς χτυπούσαν·
 καὶ θὰ τοὺς ἔσφαξαν ὅλους, ἀγύριστοι ἐκεῖ νάπομείνουν,
 ἀνὴρ ἡ Ἀθηνά, ἥ ἀκριβὴ τοῦ Διὸς τοῦ τρανοῦ αἰγιδοκράτη,
 φωνὴ δὲν ἔσκουζε, ποὺ δὲν συγκράτησε τότε τάσκερι· 530

«Τὴν μάχην τὴν φοβερὴν σταματήστε, Ἰθακῆσιοι, καὶ ἔτσι
 πέρα, μὲν ἀμάτωτα χέρια καὶ γλήγορα, χώρια σταθῆτε!»

Φώναξε αὐτὸς ἡ Ἀθηνά, καὶ χλωμὸς τοὺς κυρίεψε φόβος·
 καὶ τάρματα ἀπὸ τὰ χέρια ποὺ δείλιασαν τότε πετούσαν,
 καὶ καταγῆς πέφταν δλα, σὰν ἔκραξε ἐκεῖνο ἡ Παλλάδα·
 καὶ τὴν ζωὴν νὰ γλυτώσουν τραβούσανε κατὰ τὸ κάστρο.
 Κι δὲ ἕτερος Ὁδυσσέας δὲ πολύπαθος, σκούζοντας ἄγρια,
 σὰν ἀπίτος ἀφηλοπέτης μαζώχτηκε γιὰ νὰ χυμήξῃ.
 Μὰ τότε τοῦ Κρόνου δὲ γιὸς φλοιοτίναξε τάστροπελέκι,
 καὶ ἔπεισε αὐτὸς καταμπόδις στὴν τρανόπατρη γαλανομάτα. 540

Καὶ τοῦ Ὁδυσσέα τότε εἶπεν ἡ γαλανομάτα ἡ Παλλάδα·

«Θεόβλαστε γιὲ τοῦ Λαέρτη, πολύτεχνε ἐσὺ Ὁδυσσέα,
 κρατήσου, καὶ τοῦ πολέμου τοῦ ὀλέθρου πάψε τὴν μάχη,
 μὴν δὲ Κρονίδης μὲ σένα θυμώσῃ, δὲ μακρόθωρος Δίας.»

Εἶπ' ἡ Ἀθηνά, καὶ τὴν ἄκουσε αὐτὸς μὲ χαρὰ στὴν καρδιά του·
 καὶ ὑστεραὶ μὲ ὅρκο καὶ πίστη τοὺς ἔβαλε ἀγάπην νὰ κάμουν
 ἡ κόρη τοῦ αἰγιδοκράτη Διός, ἥ Ἀθηνά ἡ Παλλάδα,
 κορυμὸν καὶ εἰδὴ καὶ λαλιὰ σὰν τὸ Μέντορα μοιάζοντας ὅλη.

ΤΕΛΟΣ

ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Μεταφραστικοὶ τρόποι. — Ὁ ρυθμὸς στὰ ἔπη καὶ στὰ μεταφράσματα τοῦ Ὁμήρου. — Δοκιμὲς ἄλλων ρυθμῶν. — Ἀπὸ τὸν Ἐρμονιακὸν ὧς τὸν Ἐφιαλιώτην. — Τὸ ξαναγύρισμα τοῦ ἔξαμετρου.

Δυό, γενικὰ μιλώντας, τρόποι καὶ δρόμοι ἀνοίγονται σ' ὅποιον ἐπιχειρεῖ νὰ μεταφράσῃ ἔνο ἢ ἀρχαῖο ποιητικὸ ἔργο στὴ νέα μας τὴν γλώσσα.

‘Ο ἔνας, ὅταν ὁ μεταφραστὴς σκοπό του βάζει πῶς νάποδώσῃ πιστὰ τὴν οὐσία τοῦ ἔργου, τὸ νόημα, ὅπως τὸ μελέτησε καὶ τὸ ἔνοιωσε ὁ Ἰδιος. Γι' αὐτὸ κυνηγῷ τὴν σαφήνεια, κοιτάζει νὰ διατυπώσῃ καθαρὰ τὶς ἔννοιες, ἀπλὲς ἢ περίπλοκες, μὲ τὰ φραστικὰ μέσα ποὺ κατέχει αὐτὸς καὶ νομίζει πὼς αὐτὰ μόνα κατέχει καὶ τὸ πολὺ πλῆθος. ’Ἐτσι τὸ ἐρμηνευτικὸ του ἔργο προχωρεῖ μὲ ἄνεση καὶ μὲ εὐκολία, καὶ διαβάζεται εὐκολώτερα: ἡ γλώσσα τρέχει, τὸ ἀρχικὸ κείμενο παρουσιάζεται σαφέστατα ἐξηγημένο, μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς καὶ ἀναλυμένο, μὲ τὴ νέα του μορφὴ στὴ νέα τὴν γλώσσα. Καὶ ὁ ἔπαινος πρόθυμος ἀκολουθεῖ: ἡ μετάφραση ἔγινε καὶ μοιάζει νέα δημιουργία.

‘Οστόσο, ἂν ἔτυχε νὰ γνωρίζῃ ὁ ἀναγνώστης τὸ πρωτότυπο, ἂν ὁ ἀναγνώστης αὐτὸς ἔσῃ καὶ κάποια μυστικὰ τῆς τέχνης τοῦ λόγου, μεταφράζει τὸν ἔπαινο σὲ καταδίκη. Μὲ τὴ νέα δημιουργία, τρομάζει πολλὲς φροδὲς νάναγνωρίσῃ τὸ πρωτότυπο. Γιατὶ βλέπει πὼς συχνὸ ἢ λεπτομέρεια παραδείπεται καὶ συχνότερα παραμορφώνεται, τὰ περίπλοκα ἢ τεχνικὰ σχήματα τοῦ λόγου κάνουνε τόπο στὴν ὁμαλὴ καὶ «όρεονσα» φράση, ἢ ἔντονη καὶ χτυπητὴ κυριολεξία θυσιάζεται γιὰ τὴν ἀκροωμη καὶ ἀδριστὴ κοινολεξία, τὰ ἴδιορρυθμα ἢ σπάνια κοσμητικὰ ἐπίθετα μετατρέπονται σὲ γνώριμα καὶ πολυτροπέμενα, ἢ τὸ ἀντίθετο,—καθὼς ἀρέσει δὰ σὲ πολλοὺς δικούς μας: νὰ φουσκώνουνε τὰ θετικὰ καὶ ἀπλὰ σὲ ὑπερθετικὰ καὶ πλούσια, γιὰ νὰ φανῆ τάχα πιὸ δυνατὴ καὶ ωμαλέα ἢ νέα τους δημιουργία.

Μὲ τὴ μέθοδο αὐτὴ τὸ προσωπικὸ ὕφος, ποὺ μὲ αὐτὸ ἔχει χωρίζει κάθε τεχνίτης τοῦ λόγου ἀπὸ τὸν ὁμότεχνό του, ὁ ποιη-

τῆς ἀπὸ ἄλλον ποιητή, τὸ ὑφος αὐτὸν χάνεται ἢ ἀλλάζει. Μένει τὸ νόημα, μένει ὁ μῦθος καὶ τὸ γενικὸ σχέδιο μὲ θολές γραμμές· ἔφυγε διμος ὁ ἴδιαιτερος χρωματισμός, τὸ τεχνικὰ καὶ βαθιὰ γραμμένο περίγραμμα τοῦ ἔργου. Κάποτε χαλνᾶ καὶ τὸ γενικὸ σχέδιο, ἀμα ὁ μεταφραστὴς θεωρήσῃ περιττὰ ἢ ἀκατάλληλα ἢ ἀδύνατα μερικὰ μέρη του. Τὰ παρατρέζει, καὶ ἔτσι μόνο τὴ δικῆ του ἀδυναμία μαρτυρεῖ.

Ο ἄλλος διμος δρόμος, δύσκολος καὶ κακόβατος, ἀναγκάζει τὸ μεταφραστή, μᾶλι μὲ τὸ νόημα νὰ προσέχῃ καὶ τὰ τεχνικὰ γνωρίσματα τοῦ ἔργου. Κ' ἐπειδὴ κάθε καλλιτέχνημα ἀπαρτίζεται ἀπὸ τεχνικὲς λεπτομέρειες, ποὺ τὶς βλέπουν ὁ ἔμπειρος τεχνίτης καὶ ὁ φωτισμένος κριτικός — καὶ αὐτοὶ μποροῦνε νὰ μᾶς ποῦνε γιατὶ μπήκαν ἔτσι στὸ ἔργο κι ὅχι διαφορετικά — κοπιάζει καὶ ἀγωνίζεται ὁ λεπτολόγος μεταφραστὴς καὶ τὶς λεπτομέρειες αὐτὲς μὲ κάθε καὶ θεμιτὸ στὴ γλώσσα του μέσο καὶ δσομπορεῖ πιστότερα νὰ τὶς μεταφέρῃ. Καὶ ὅχι μόνο νὰ τὶς μεταφέρῃ, παρὰ καὶ μουσικὰ νὰ τὶς ξαναπλάσῃ μὲ τοὺς ἵδιους καλλιωπισμούς, — μὲ τὰ ἴδια σχήματα τοῦ λόγου, μὲ παρόμοια ἢ ἀνάλογη τῶν ἡχων ἀρμονία, δσο τὸ ἐπιτρέπει τὸ νέο του δργανο, τὸ γλωσσικό.

Αρμονία μηχανική, καθὼς διαλέγει τὴ νέα του λέξη καὶ κατάλληλα τὴν τοποθετεῖ. Αρμονία μιμητική, ὅταν, ἀνάλογα μὲ τὸ πρωτότυπο καὶ σύμφωνα μὲ τὴν περίσταση, μεταχειρίζεται τὰ ἡχητικὰ τῆς δονοματοποίιας παιγνίδια, γλυκόλογα ἢ χοντρόστομα ξεφωνητά, γιὰ νὰ παραστήσῃ καὶ χρωματίσῃ δπως πρέπει τὸ ἵνδαλμα ποὺ ὁ λόγος περιγράφει. Ακόμα καὶ τὰ ἐλαττώματα τοῦ ἔργου, τάνωμάλα καὶ τὰ κακόζηλα καὶ τὰ σκοτεινά, ποὺ κατὰ τὴ γνώμη τῶν κριτικῶν τὸ ἀσκημίζουνε, ἀκόμα κι αὐτὰ φροντίζει πιστά νὰ τὰ μεταφέρῃ: τὴν ἀσάφεια καὶ τὸ ἀφύσικο, τὸν πλεονασμό καὶ τὴν ἔλλειψη, τὴν ἀποσιώπηση καὶ τὴν παλιλογία. Δὲ λέγει «αὐτὸ δὲ μ' ἀρέσει, καὶ τὸ παραλείπω», παρὰ «μ' ἀρέσει δὲ μ' ἀρέσει, αὐτὸ εἰναι, ἔτσι κατόρθωσα νὰ τὸ πῦ μὲ τὴ γλώσσα τὴ δικῆ μου». Αν πῆ τὸ «παραλείπω», τὴν ἀδυναμία τὴν προσωπική του θὰ διολογήσῃ. Γιατὶ δὲν ἐπιτρέπεται νὰ κατηγορηθῇ ἀδύναμη μὰ γλώσσα, σὰν τὴ νέα τὴ δική μας, ποὺ τὸ λεξιλόγιο της περνᾶ τὸ ἐκατομμύριο καὶ ποὺ ἔχει περισσότερο ἀπὸ κάθε ἄλλη τὸ δικαίωμα νάντλῃ, ἀπὸ τὸ θησαυρὸ τῆς Ἀρχαίας, ὑλικὸ καὶ ὅρων γιὰ ἔναν ὑπέροχο πολιτισμό.

Θέλω νὰ πῶ μ' αὐτά, πῶς σὲ κάθε τεχνικὸ ἔργο ἔνα στοιχεῖο καὶ συστατικὸ πρωτεύει, καὶ αὐτὸ κυβερνᾷ τοῦ ἔργου τὸν ἀπαρτισμό : δ Ρυθμός. "Υφος καὶ ψυθμὸς εἶναι συνώνυμα, καὶ μάλιστα στὸ στιχουργημένο ἔργο. Γιατὶ ἀνάλογα μὲ τὸ νόημα καὶ τὴν ἔκταση, μὲ τὴν ἐσωτερικὴ οὐσία τοῦ ἔργου, μεταχειρίζεται δ ποιητὴς τὰ διάφορα ψυθμικὰ γένη καὶ εἰδη. "Άλλος δ στιχουργικὸς ψυθμὸς γιὰ τὸ δρᾶμα, καὶ ἄλλος γιὰ τὸ χαρούμενο ἢ θλιβερὸ ἢ παθητικὸ τραγούδι.

Στὰ ποιήματα τῶν ἀρχαίων ἡ ἔννοια τοῦ μέτρου ταυτίζεται μὲ τὴν ἔννοια τοῦ ψυθμοῦ, ὃς φαίνεται ἀπὸ τὸν ἀφορισμὸ ποὺ διαβάζουμε στὸ Διονύσιο τὸν Ἀλικαρνασσέα : «τὸ αὐτὸ καλῶ πόδα καὶ ψυθμόν». Γνῶστες καὶ ὑποταγμένοι στὸ νόημα τοῦ μέτρου — ἐδῶ ἡ λέξη μὲ τὴ γενικὴ σημασία τοῦ δρόμου καὶ σωστὰ μετρημένου, ποὺ ἔχει τὴν ἀναλογία καὶ τὴ συμμετρία του — εἴχανε πολὺ νωρίς οἱ ἀρχαῖοι ψυθμίσει, καὶ συστηματικὰ ἐφαρμόσει, ἔνα λογικὸ καὶ τέλειο στὴ γλώσσα τους στιχουργικὸ μέτρο γιὰ τὸ ἔπος, γιὰ τὸ μεγάλο ἀφηγηματικὸ ποίημα, ὅπου ἡ ἀπλὴ διήγηση, ἀργὴ ἢ γοργή, συνυφαίνεται καὶ ἀνακατεύεται μὲ δραματικὸς διαλόγος. Ὁ ἀρχαῖος ἡρωϊκὸς ἔξαμετρος μὲ τὰ 32 σχήματά του, ποὺ προσδιορίζονται τὸ καθένα ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ καὶ τὴ σχετικὴ θέση τῶν δακτύλων καθὼς πλέκονται μὲ σπονδείους μέσα στὸν κάθε στίχο, εὔκολα καὶ ἀνετα κωφεῖ στὶς 13 - 17 συλλαβές του (κάποτε 18, καὶ σπανιότατα 12) καὶ τέλεια ἐκφράζει κάθε τοῦ λόγου πρόταση καὶ κρίση. Καὶ γίνεται δ στίχος αὐτὸς ἀκόμα ποικιλώτερος ὅπως κόβεται μὲ μιὰν ἀπὸ τὶς 4 διαφορετικὲς τομές του (τὶς συνηθισμένες : πενθημιερῆ, κατὰ τοίτον τροχαῖον, ἐφθημιερῆ καὶ βουκολικὴ διαίρεση), κ' ἔξαιρετικὰ μὲ κανένα «κατὰ τέταρτον τροχαῖον» ἢ καὶ μὲ διπλὴ τομή, καθὼς καὶ μὲ τὸ συχνὸ δρασκέλισμα τῆς ἔννοιας στὸν παρακάτω στίχο. Ἰδιάτερα γνωρίσματά του καὶ φυσικὰ προτερήματά του ἔχει τὴ σαφήνεια, τὸ ἀβίαστο καὶ τὴν καλλιφωνία, πρόθυμα ὄμως, ὅπου τὸ θέμα καὶ τὸ νόημα τὸ καλοῦντε, μεταχειρίζεται τὴν πολύτροπη δνοματοποιία, μεταπηδῆ στὴν τραχυφωνία, ξεπέφτει ἀκόμα καὶ στὴν κακοφωνία.

"Ετσι, μιὰ δωδεκάδα αἰῶνες κ' ἐπάνω, γιὰ τοὺς προγόνους μας, ἀρχίζοντας ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, καὶ κατόπι γιὰ τοὺς Λατίνους, δ ἡρωϊκὸς ἔξαμετρος μονοκρατορικὰ κυβερνοῦσε καὶ όγκυμας τὸ ἐπικὸ ποίημα. Πολὺ συχνὰ μὲ τὴ λέξη «ἔπος» ἔννοούσαν οἱ πα-

λαοὶ ὅχι τὸ ποίημα, παρὰ τὸ εἰδος τοῦ μέτρου, ὅπου τὸ ποίημα εἴτανε στιχουργημένο, — τὸν ἔξαμετρο στίχο. Μὲ τὸ ἀκουσμα τοῦ δαχτυλικοῦ ἔξαμετρου, ἐπος, εἰδύλλιο ἢ ἄλλο συγγενικὸ πρὸς τὸ ἐπος ποίημα, σπάνια δμως λυρικό, τὸ πολὺ μεγαλόστομον ὅμνο ἢ ἐπίγραμμα, περίμενε ὁ ἀρχαῖος νάκονόςῃ. Καὶ πολὺ ἀργά, στὰ βυζαντινὰ ἔμμετρα διηγήματα, καὶ ὑστερα στὰ δημοτικά μας τραγούδια τὰ ἡφαιστικά, ἥδη τὸν ἔξαμετρο, καὶ νὰ μείνῃ κυρίᾳρχος στὴν ἀφηγηματικὴ ποίηση, ὁ «καταληκτικὸς τετράμετρος ἱαμβικός» — ὁ «πολιτικός», ὅπως τὸν εἶπαν οἱ Βυζαντινοί, ἢ «δεκαπεντασύλλαβος» ὅπως τὸν ξαναβαφτίσανε οἱ νεώτεροι — μὲ παρακατινό του καὶ ἀμελημένο συναγωνιστὴ τὸν τοίμετρο ἱαμβικὸ στίχο, ποὺ ἀρχισε ἀρτιος καὶ σωστὸς δωδεκασύλλαβος καὶ ἔφτασε νὰ φιλοτεχνηθῇ, ἀπάνω σὲ Ἰταλικὰ πρότυπα, ὡς ἐντεκασύλλαβος, ὅπως τὸν ἀπαντοῦμε στὴν «Ἐύμορφη Βοσκοπούλα» (περίπου στὰ 1600) καὶ σὲ πολλὰ κοητικὰ ἐπύλλια λαϊκά, σὰν «τοῦ Μανέτα» (1666), «τῆς Σούδας» (1708), «τοῦ Καταδικασμοῦ τῆς Κορήτης» (1830) κ. ἤ.

Μὲ τὸ πέρασμα τῶν χρόνων εἶχε ἀπολησμονηθῆ ὁ παλαιὸς ἔξαμετρος, ὁ προσφριακός. Καὶ δὲν ξαναζωντάνεψε στὰ χείλη τοῦ λαοῦ μὲ τὴν μορφὴ τοῦ τονικοῦ στίχου. Δὲν ἔχω νὰ ἔξετάσω ἐδῶ ἄν τὸ γκρέμισμα τῶν ἀρχαίων θεῶν καὶ ἡμιθέων, μὲ τὰ τόσο ἀνθρώπινα πάθη καὶ ἔρωτόπαθα φερσίματά τους, εἶχεν ἐπακόλουθο καὶ τὸν ἔξοστρακισμὸ τοῦ στιχουργικοῦ όντυμοῦ ποὺ ἐκείνους πρὸ πάντων ὑμνοῦσε. Ὁπωσδήποτε ἡ νέα μας μετοικὴ ἐπιστήμη δέχεται πὼς ἔνας καὶ σπουδαιότατος λόγος γιὰ τὴν ἐπικράτηση τοῦ τονικοῦ ἱαμβικοῦ μέτρου στὰ βυζαντινὰ καὶ τὰ δημοτικά μας ποιήματα εἶναι τὸ καθημερινὸ ἀκουσμα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας μὲ τὴν τονική της όντυμοποιία, ποὺ εἶναι γενικὰ ἱαμβικὴ μὲ ποικιλφρίες ἀπὸ τροχαίους καὶ λογαοιδικὰ μέτρα. Κανονικὰ δμως καὶ ἀρτια δαχτυλικὰ συστήματα δὲν ἔχουνε συντεθῆ στὴ χροιστιανικὴ μας τὴν ὑμνογραφία. Γι' αὐτὸ ἵσως καὶ οἱ πρῶτοι νεοβυζαντινοὶ καὶ μεταβυζαντινοὶ Ἐλληνες, ὅσοι δὲν εἴταν ἀπλοὶ διασκευαστὲς ἢ στὸ πεζὸ ἔρμηνευτὲς ὅπως ὁ Τζέτζης, ὁ Ψελλός, ὁ Χρυσολωράς, ὁ Μοσχόπονλος, παρὰ ὅσοι δοκιμάσανε νάποδώσονυ, ἔμμετρα τὰ δμηοικὰ ἐπη στὴν κοινὴ γλώσσα τῆς ἐποχῆς τους — καί, γιὰ νὰ μεταφράσουνε Ὁμηρο, ἐπρεπε νάναι λόγιοι, ἄν ὅχι λογιώτατοι! — δὲν ἀκολουθήσανε, δὲν ἔχουνε ἢ δὲ

στοχαστήκανε νὰ βαδίσουν ἀπάνω στὸν ἀρχικὸ ουθμὸ τοῦ ἔπους, — ουθμὸ ποὺ τόσο θὰ τοὺς εὐνόλυννε στὴν πιστὴ ἀπόδοσή του. Δὲν τοὺς εἴτανε γνώριμος δὲν εἴχανε τονικὰ πρότυπά του.

«Ωστόσο οὕτε τὸν κοινὸ καὶ γνώριμό τους λαμβο, τὸν τρίμετρο ἥ τὸν τετράμετρο, μεταχειριστήκανε.

Πρῶτος καὶ χειρότερος, ὁ περίφημος Κωνσταντῖνος ὁ Ἐρμονιακὸς μὲ τὸν πανάθλιο κυκεώνα του, ὅπου πῆγε νὰ ἔναντι φωνέψῃ τὴν Ἰλιάδα σὲ κωμικὰ τροχαϊκὰ δίμετρα :

«Ἐπροστάχθη τοῦ πεζεῦσαι — ἐκ τὰς δυσκολούσας λέξεις τοῦ Ὁμήρου φαψφδίας — εἰς παντοίαν σαφηνείαν . . . »

Τὴν προσταγὴν τοῦ τὴν εἶχε δώσει ὁ δεσπότης Ἰωάννης Β' ὁ Κουνιηνὸς ἥ Ἀγγελοδούκας τῆς Ἡπείρου (1323—1335), χωρὶς νὰ φαντάζεται ἵσως πῶς δ τάχα διηριστής του θὰ παρίστανε τὸν Ἀχιλλέα νάρξεται στὴν Τροία καὶ νὰ

«φέρνῃ στρατεύμα Βουλγάρων, — Οὕγγρων τε καὶ Μυρμιδόνων», ἥ πὼς οἱ Τρῶες θὰ στέλνανε πρεσβεία στὴν Παλαιστίνη :

«Ἐκαθίσασιν οἱ Τρῶες — καὶ βουλεύονται καὶ πέμπουν εἰς προφήτην τὸν Δαβὶδ γάρ — περὶ συμμαχίσ ιέγω.»

Τὴ δεύτερη ἔμμετρη μετάφραση, ποὺ πρωτοτυπώθηκε στὴ Βενετία κατὰ τὰ 1526, τὴν εἶχε κάμει, κατὰ τὶς ἀρχές τοῦ 16ου αιώνα, ὁ Κερκυραῖος ἥ Ζακυνθινὸς λόγιος Νικόλιος ὁ Λουκάνης, σὲ τροχαϊκὰ δίμετρα καὶ αὖτός :

«Τὴν δογὴν ἄδε κοὶ λέγε, — ὡς θεά μου Καλλιόπη, τοῦ Πηλείδου Ἀχιλλέως, — πῶς ἔγένετ' ὀλευθρία καὶ πολλὰς λύπας ἐποίεις — εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς δὴ πάντας . . . »

«Ἡ προτίμηση αὐτὴ τοῦ τροχαίου πῶς νὰ ἔξηγηθῇ ; Μήπως ἔχει τὴν ἀρχή της σὲ μύμηση ξενική, καὶ μάλιστα σὲ ἀνατολικὰ πρότυπα ; Γιατὶ καὶ τὰ μεγάλα νεοπερσικὰ ἔπη σὲ τροχαϊκὰ μέτρα είναι συνθεμένα, καὶ ἡ ἀραβικὴ ἀκόμα μετάφραση τῆς Ἰλιάδας σὲ τρίμετρα τροχαϊκὰ διμοιοτέλεντα δίστιχα είναι στιχουργημένη ἀπὸ τὸν Ἀλ - Μπουστάνη (Κάιρο, 1904). Κι ὁ δικός μας Ἀθαν. Χριστόπουλος δεχότανε πῶς τὸ στολίδι τῆς διμοιοκαταληξίας ἀπὸ τὰραβικὰ ποιήματα τὸ δανειστήκανε οἱ Ἰσπανοί, καὶ ἔπειτα ἀπὸ τούτους οἱ Ἰταλοί, καὶ ἀργότερα ἐμεῖς.

«Ο ἴδιος Χριστόπουλος, στὰ νιάτα του, εἶχε δοκιμάσει νὰ

μεταφράση τὴν Ἰλιάδα σὲ δύοιοτέλευτα δίστιχα, κατόπιν δυμώς (στὰ 1815 περίπου) ἀφησε κατὰ μέρος τὴν ωρίμα καὶ παρουσίασε τὴν Α' φαντασία μὲ στίχους σὰν αὐτοὺς ἐδῶ :

«Τὴν ἔχθραν ψάλλε τὴν χακήν, θεὰ τοῦ Ἀχιλλέως,
ποὺ ἔφερε τοὺς Ἀχαιοὺς ἄναριθμήτους πόνους
καὶ εἰς τὸν Ἀδην ἔρριξε πολλαῖς ψυχαῖς ἀνδρείαις
ἡρώων' καὶ τοὺς ἔκαμεν αὐτοὺς φαγὶ τῶν σκύλων...» (Ιλ. Α 1·4)

Στὰ 1817 - 19 τυπωνότανε στὴ Βιέννη ἡ ἀρχαιόπροεπη μετάφραση «Γεωργίου τοῦ Ρουσιάδου, ἐν δεκαπεντασυλλάβφ ρυθμῷ»:

«Τὰ τοῦ πολύφρονος Ἀνδρὸς διήγησάι μοι, Μοῦσα,
δε, τὴν Πριάμου ἵερὰν πόλιν πορθήσας Τροίαν...» (Οδ. α 1·2).

Στὸν ἕδιο ἐπίσης στίχῳ ἀκολουθήσανε μεταφράζοντας ἀποσπάσματα ὁ Α. Κυριέος (Ιλ. Α καὶ Β, στὸ Γαλάται 1863-64), ὁ Δ. Βικέλας (Οδυσσ. ζ, 1872), ὁ Γεώργιος Παφάσκος (1883) κ. ἢ., ὅταν πιὰ ἔβλεπε τὸ φῶς τὸ λαμπρὸ γιὰ τὴν ἐποχή του μὲ ὅλο τὸ ἀνώμαλο γλωσσικό του σύστημα ἔργο τοῦ Πολυλᾶ (1875), καὶ ὕστερα, ἀπάνω στάχναρια τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ, ἡ λεβέντισσα Ἰλιάδα τοῦ Ἀλεξ. Πάλλη (1892 - 1917). Τελευταία ἥρθε ἡ Όδύσσεια τοῦ Ἐφταλιώτη,¹⁾ ὅπου τὸ δημοτικό μας τραγούδι ἀνεβαίνει ἔνα σκαλοπάτι γιὰ νάγκαλιάσῃ τὸ δημητρικὸ ὑφος, χωρὶς νὰ λογαιρίσω καὶ ἄλλες μὲ τὸ δημοτικὸ στίχο δοκιμές, ποὺ μενούν ἀτελείωτες ἢ ἀδημοσίευτες ἀκόμα, ὅπως λ. χ. τοῦ Γερ. Σπαταλᾶ (Οδύσσειας Α, 1932), ἢ τὶς ἄλλες σὲ πεζὸ λόγο καὶ στὴν καθαρεύουσα καμωμένες γιὰ δασκαλικοὺς σκοπούς. «Ομως ἔξαιρω τὴν ἴδιόρρυθμη, ἀλλοῦ σ' ἐλεύτερο στίχο κι ἀλλοῦ σὲ ρυθμικὴ πεζογραφία, πάντα δυμώς ποιητικὴ ἀπόδοση τῆς Ἰλιάδας ἀπὸ τὸν Ιω. Ζερβὸ (Αθήνα 1911 - 13).

«Ωστόσο, ἄλλοι καὶ μεγάλοι τεχνίτες τοῦ στίχου δὲ βρίσκανε τὸ ρυθμὸ τοῦ δημοτικοῦ τραγουδιοῦ κατάλληλο νάποδώσῃ τὸν δημητρικὸ ἔξαμετρο. Ο Σολωμὸς δοκίμαζε τὸν τεχνικὸ του ἐντεκασύλλαβο χωρὶς ωρίμα (τὸ «λυτό», καθὼς τονὲ λέγει ὁ Λασκαράτος, ἀπὸ τὸ Ιταλικὸ sciolto) σὲ λιγόστιχα ἀποσπάσματα, π. χ.

1) Ἀργύρη Ἐφταλιώτη : «Οιήρου Όδύσσεια» (Α—Φ), ἔκδ. Ι. Δ. Κοκκάρου καὶ Σας (ἐν Αθήναις, 1932), μὲ 20 εἰκόνες ἀπὸ τὸ «Ομηρικὸ Λεύκωμα τοῦ Γερμανοῦ ζωγράφου I. B. Τζενέλη (1798 - 1868).

«Ἐπολεμούσαν ἔτοι ὥσαν τὴν φλόγα·
μηνητῆς ἤλθε ὁ Ἀντίλοχος ὡστόσο
γλήγορα ἔκει στὸν Ἀχιλλέα· τὸν ηὔρε
ὅπου ἐμπρὸς εἰς τὰ δρθόπρωμνα καράβια
μὲ τὸ νοῦ του ὅ, τι ἐστάθη ἐμελετοῦσε...» (Ιλ. Σ 1-4)

Ο Κάλβος ἔβαιζε ἄλλο νόμο μὲ τὴν ἐπισημείωση στὸ τέλος τῆς «Λύρας» του: «Ο ἡρωϊκὸς στίχος συνίσταται ἐκ δύο ὅποιων δήποτε ἐπτασυλλάβων καὶ τοιμῆς μετὰ τὸν πρῶτον καὶ πρὸ τοῦ δευτέρου, π. χ.

Ἐπειτ' ἀφοῦ διετάχθησαν | ὑπὸ τοὺς ἡγεμόνας
ἄπαντες, μὲ φωνὰς | καὶ μὲ κτύπον ὡς ὅρνεα
κινοῦνται οἱ Τρῶες· ὥσαντως | ὁ οὐρανὸς ἀκούει... (Ιλ.Γ 1·3).

Απὸ τὴν συναρμογὴν τῶν διαφόρων ἐπτασυλλάβων, δξυτόνων, παροξυτόνων, ἢ προπαροξυτόνων, γίνονται χοῖς¹ εἰδη¹ ἡρωϊκῶν στίχων, τὰ διοῖα μεταχειρισθέντα μὲ κρίσιν συμπλάτουσι τὴν γνωστὴν εἰς τοὺς παλαιοὺς μόνον πολύτροπον ἀρμονίαν. Αποφεύγοντες οὕτω τὸ μονότονον τῶν κρητικῶν ἐπῶν, μιμούμεθα τὰ κινήματα τῆς ψυχῆς, καὶ χαρακτηρίζουμεν τὰ ὅσα ἢ δ νοῦς ἢ αἱ τοῦ ἀνθρώπου αἰσθήσεις ἀπαντῶσιν εἰς τὴν φυσικὴν καὶ εἰς τὴν φανταστὴν οἰκουμένην.»

Παράλληλα, μολονότι σὲ ἄλλη γλώσσα, ὁ Φώσκολος, μεταφράζοντας (1807) Ἰταλικὰ σὲ λυτὸ ἐντεκασύλλαβο τὸ Α τῆς Ἰλιάδας, διμολογεῖ: «Πενιχρὸς στίχος ἀληθινὰ δικός μας! κι ἀν εἰχα ἔναν ἔξαμετρο Ἰταλικὸ ἀξιο γιὰ τὸ μεγαλεῖο, τὸ ἀρμονικὸ κυμάτισμα, τὴν ποικιλία καὶ τὰ μετατοπίσματα τοῦ ἡρωϊκοῦ στίχου τοῦ Ὁμήρου, θὰ ξόδευα κάλλιο τὸν καιρὸ γιὰ νὰ φτειάσω ποίημα δικό μου παρὰ νὰ μεταφράσω ξένο, καὶ θὰ λόγιαζα

1) Τὸ σωστὸ εἶναι φοῖτ¹ εἰδη¹ γιατὶ κάθε μιὰ ἀπὸ τὶς τρεῖς διάφορες μορφὲς τοῦ ἐπτασυλλάβουν, ὅπως ἀκούνονται στὸ παραδειγμα (προπαροξύτονος, παροξύτονος καὶ δξύτονος στὴ σειρά, στὰ 3 πρῶτα ἡμιστίχια), δέχεται 8 διαφορετικοὺς τρόπους τονισμοῦ· ἄρα γιὰ κάθε ἡμιστίχιο ἔχουμε $3 \times 8 = 24$ εἰδη, καὶ μὲ τοὺς συνδυασμούς τους, γιὰ κάθε στίχο, $24 \times 24 = 576$ (φοῖτ¹) εἰδη «ἡρωϊκοῦ στίχου, ποὺ δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὁ Ἰταλικὸς «μαρτελλιανός», ἕδιος δικός μας τεχνικὸς δεκαπεντασύλλαβος, ὅταν ἀφήνουμε ἄτονη (=μουσικὰ παραλείπουμε) τὴν ὅγδοη συλλαβὴν του, καὶ unction τὸ ἐπτασύλλαβο ἡμιστίχιο του τὸ κάμουμε καὶ δξύτονο (βραχυκατάληκτο).

μικρότερη τόλμη τὸ νὰ γίνω ἐπικὸς ποιητὴς μὲ τὴν κατοχὴ τοῦ ἔξαμέτου, παρὰ μεταφραστὴς τῆς Ἰλιάδας μὲ τὸ λυτὸ στίχο.¹⁾

Καὶ ὅμως τὸ πρόβλημα τὸ εἰχε πιὰ λυμένο ὁ Γερμανὸς ποιητὴς καὶ φιλόλογος Ἰω. Ἐρ. Φός, τυπώνοντας στὰ 1781 τὴν περίφημη Ὁδύσσειά του, καὶ στὰ 1793 ὅλο τὸν Ὁμηρο μεταφρασμένο στὸν ἔδιο ψυθμό του, μὲ τὸν ἔξαμετρο στίχο. Καὶ εἰχε φιλοτεχνηθῆ (1797) ἀπὸ τὸ μεγάλο Γκαῖτε τὸ πρωτότυπο εἰδυλλιακὸ ἔπος «Ἐρμάννος καὶ Δωροθέα», ποὺ μᾶς τὸ χάρισε, ὑστερὸ ἀπὸ ἓναν αἰώνα κ' ἐπάνω, καὶ νεοελληνικὰ μεταφρασμένο, στὸν ἔδιον ἔξαμετρο ψυθμό του, ὁ Κ. Θεοτόκης. Ἔτσι, ἐνῷ εἴχανε οἱ Ἰταλοὶ τὸν Ὁμηρο μεταφρασμένο σὲ λυτὸ ἡ διμαρισμένο ἐντεκασύλλαβο ἀπὸ δεκάδες ποιητές, ἀπὸ τὸ Μαφφέν καὶ τὸν Καζανόβα καὶ τὸν Τσεζαρόττη (ΙΗ' αἰώνα) ὧς τὸ Μόντη καὶ τὸν Πιντεμόντε καὶ τὸ Μασπέρο (ΙΘ' αἰώνα), ἔχονται στὰ 1925 κ' ἐπειτα ὁ Ε. Ρωμανιόλης, ὁ ἔκαυσμασμένος ἀναστηλωτὴς τοῦ ἀρχαίου θεάτου, καὶ μεταφράζει ἔξοχα καὶ ἀρτια στὸν ἔξαμετρο ψυθμό τους ὅλο τὸν Ὁμηρο καὶ τὸν Ἡσίοδο καὶ τὸ Θεόκριτο.

Μὰ καὶ ἀπὸ τοὺς δικούς μας, στὰ 1870 περίπου, δοκιμάσανε, μὲ τὴν καλλίφωνη δρωσδήποτε καθαρεύουσά τους, τὸν ἔξαμετρο, μεταφράζοντας, ὁ Ἡλίας Τανταλίδης τὸ Α τῆς Ἰλιάδας, καὶ ὁ Α. Ρ. Ραγκαβῆς τὸ Α τῆς Ὁδύσσειας μὲ στίχους σὰν αὐτούς :

«Ψάλε τὸν ἄνδρα, Θεά, τὸν πολύτροπον, ὅστις τοσούτους τόπους δῆλθε, πορθήσας τῆς Τροίας τὴν ἔνδοξον πόλιν· χώρας δ' εἶδεν ἀνθρώπων πολλὰς κ' ἐμελέτησεν ἥθη . . .»

Καὶ μιμητής τους, ἄτεχνος ὅμως μὲ τὸ χασμωδικό του στίχο, καὶ ἵσως μιμητὴς ἀπλοϊκὸς τοῦ Πολυλᾶ στὸ γλωσσικὸ κρᾶμα, διγατὸς Β. Ἀποστολίδης τύπωνε ἀργότερα τὸ ἔργο του (‘Ομῆρον Ἰλιάδος—ἔξαμετρος ἀπλοελληνικὴ μετάφρασις—Α-Μ—Ἀλεξάνδρεια, 1888), ὅπου ὅμως ὑπάρχουν καὶ στίχοι τέτοιοι :

«Τότ' ἦμουν πράγματι νέος, πλὴν τώρα μ' ἐπῆρε τὸ γῆρας,
καὶ μ' ὅλα ταῦτα θὰ πάγω μαζὶ μὲ τοὺς νέους στὴν μάχη.» (‘Ιλ. Δ 320).

Ἄκομα κι ὁ Πάλλης στὸν «Μπρουσό» του (‘Αθήνα, 1923) παραφράζει ἔνα κομμάτι τῆς Ὁδύσσειας (P 291 - 326), βάζοντας

1) «D' Omero e del vero modo di tradurlo e di poetare» στὸν τόμο U. Foscolo : Tragedie e Poesie (ἐκδ. Μιλάνου, 1887, σελ. 279).

ἔξαμετρο στὴ διήγηση καὶ δεκαπεντασύλλαβο στὸ διάλογο π.χ. :

“Ἐνα του δάκρυ σφουγγίζει κρυφὰ καὶ ρωτάει τὸ βοσκό του : —Βοσκέ, τί κριμας στὴ σβουνιὰ τέτιο σκυλὶ ρηγμένο . . .”

“Ομως σὲ εἶχε ἀναστῆσει πιά, στὴ νέα μας τὴ γλώσσα καὶ στὸ τεχνικὸ τραγούδι, μὲ τὴν ἀφταστη τέχνη του καὶ μὲ ὅλη του τὴ μεγαλοπρέπεια, στὸν «Πρῶτο Λόγο τῶν Παραδείσων» ἀπὸ τὰ 1906, ὁ Παλαμᾶς, «Ὄ ‘Ἐξάμετρε, σένανε,—ὅπως σὲ προσφωνεῖ ὁ Ποιητής,—

«Νόμε, ποὺ πιὰ τὸ τραγούδι δὲν είσαι, καὶ Λόγε, ποὺ είσαι
«μέτρο καὶ τάξη, ἀριθμὸς ποὺ τὰ πάντα νοεῖς καὶ τρανεύεις»—

κ' ἔσενα τόλμησα κ' ἐγὸ δ ταπεινὸς δουλευτής, ποὺ μὲ μάγευε ἀπὸ τὰ μικρά μου χρόνια δ «θεῖος Ὁμηρος» καὶ μ' ἔσερονε δ ουθμὸς ποὺ ὑμνοῦσε τὰ «κλέα» τῶν ἥρωων,—τόλμησα, λέγω, τὸν ἔξαμετρο νὰ δουλέψω, συνεχίζοντας τὸ ἔργο τοῦ Ἐφταλιώτη, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ μεταδώσω στὸν ἀναγνώστη μέρος ἀπὸ τὴ συγκίνηση ποὺ μοὺ ξυπνοῦσε δ λόγος καὶ δ νόμος δ ὅμηρικός¹.

Καὶ θέλησα μαζὶ μὲ τὸ ουθμὸν νἀνεβάσω ἀκόμα τὸ λεξιλόγιο τοῦ καθαροῦ λαϊκοῦ τραγουδιοῦ πρὸς τὴν πολιτισμένη ἐκφραστὴ τὴν ποιητική — καὶ τέτοια κατὰ τὴ γνώμη μου είναι ἡ ὅμηρική — βάζοντας ὅρους καὶ συνώνυμα, π.χ. βέλος καὶ σαΐττα, τόξο καὶ δοξάρι, πίκοια καὶ πένθος, φαρέτρα, ἑκατόμβη, ἀμφορέας, ἔπαρση, ἀκρόαση, ὅνειδος, ζῆλος, ἀμνηστία, τέρμα. Κ' ἔκαμα τὸ στίχο δχι μονότονο κατὰ τὸν τρόπο τοῦ Ραγκαβῆ, οὔτε πάλι μὲ τὶς ἐλευθερίες ποὺ μεταχειρίζονται οἱ Γερμανοί· ἡ γλώσσα τους μὲ τὰ μακρὰ καὶ τὰ βραχέα ἐπιτρέπει τοὺς συχνοὺς σπονδειασμούς. “Ἐβαλα δμιος τὸ σπονδεῖο, δηλαδὴ λαμβο (1) ἢ τροχαῖο (2) στὸν πρῶτο πόδα τοῦ στίχου, καὶ μεσότονο (3) καὶ ἀνάπαιστο (4) καὶ ἄτονο (5)· τὸ ἕδιο, ἔξω ἀπὸ τοὺς σπονδείους, ἔκαμα καὶ μετὰ τὴν

1) Πρέπει ἔδω νὰ σημειώσω πώς, γιὰ νὰ μεταφράσω ὅσο μποροῦσα πιστότερα, κύρια βιοηγήματά μου είχα τὰ Ἑλληνικὰ «Σχόλια εἰς τὴν Ὀδύσσειαν» καὶ τὸ παρ' ὅλη του τὴ συντομία τόσο ἀκριβοὶ ογκομένο «Ὀμηρικὸ Λεξικό» τοῦ σοφοῦ μας καθηγητῆ Π. Λορεντζάτου (1925), καθὼς καὶ τὴν ἔξοχη ἔκδοση τοῦ V. Bérard (1924). Δὲν τὴν ἀκολούθησα ὅμως σ' ὅλα της τὰ διορθώματα κ' ἔηγήματα· σὲ πολλὰ προτίμησα τὰ παλαιὰ σχόλια τὰ δικά μας.

τομὴ σὲ πόδα, δηλαδὴ μετὰ προπαροξύτονη λέξη στὸ β' ἥ τὸν δ'
πόδα. Γιατὶ μεταχειρίστηκα ὅλες τὶς κανονικὲς ἀρχαῖες τομὲς καὶ
τὴν «βουκολικὴν διαίρεσην» (μετὰ τὸν τέλειο δ' δάκτυλο), ποὺ σπά-
νια βρίσκεται μόνη τῆς (μιὰ φορὰ στὶς χίλιες, λέγει ὁ μετρικὸς
Ἐρμάννος) στὸν "Ομηρο, εἶναι ὅμως συχνότατη στοὺς Ἀλεξαν-
τρινοὺς καὶ ἔρχεται ἀβίαστα στὸ σημερινό μας τονικὸν στίχον κάπου
κάπου καὶ τὸν «κατὰ τέταρτον τροχαῖον» (6), ποτὲ ὅμως τὴν διαί-
ρεση μετὰ τὸν τρίτο πόδα. Ἡ διαίρεση αὐτὴ κόβει τὸ στίχον σὲ
δυὸν ἴσοχρονα ἡμιστίχια καὶ τὸν κάνει μουσικὰ νάκουέται σὰν
ἔλεγειακός. Π. χ. οἱ στίχοι :

"Ελα καὶ κόψε γαρούφαλα, κρίνα, ζουμπούλια καὶ ωδά . . .

"Ελα καὶ κόψε ζουμπούλια, κρίνα, γαρούφαλα, ωδά . . .

εἶναι μουσικὰ ἴσοχρονοι, ἂν καὶ ἀπὸ τὸ β' λείπει στὴν μέσην ἀκρι-
βῶς μιὰ συλλαβή. Τὴν ἀναπληρώνει ἡ ἀναγκαστικὴ ἀναπνοή.
"Ετσι καὶ στά :

Φροσύνη, φεύγω, καὶ πάω στὰ ξένα . . .

Φροσύνη, μ' ἔστειλαν νά πάω στὰ ξένα . . .

ὅ δεύτερος στίχος, ἐνῷ ἔχει 11 σωστὲς συλλαβές, δὲ λογαριάζεται
καὶ ὡς ἑντεκασύλλαβος, ὅπως ὁ τονισμένος στὴν 6η συλλαβή :

Φροσύνη, ἀναχωρῶ καὶ πάω στὰ ξένα.

"Ομως ὅλ' αὐτά—θᾶλεγε ὁ Κάλβος καὶ κάθε «ἀληθῶς ποιη-
τής»—εἶναι περιττὰ γιὰ ὅσους ἔχουνε ἰδέα ἀπὸ οὐθμοὺς καὶ στι-
χουργία. Ἄσ βάλω μόνο ἐδῶ λίγα παραδείγματα γιὰ τὶς ποικι-
λίες ποὺ ἔχω ἀναφέρει παραπάνω μὲ ἀριθμούς, καθὼς καὶ γιὰ
ἕνα δυὸ στίχους λαγαρούς (7) καὶ δολικούρους (8), ἢ κάπως τολ-
μηρά, ὅμως μέσα στὸ οὐθμὸν παραπονισμένους (9), ποὺ ὑπάρχουνε
στὴ μεταφραστικὴ δοκιμή μου :

1. 'Εμπρός, πᾶμε ! μὴ μείνουμ' ἐμεῖς ντροπιασμένοι γιὰ πάντα. (ω 432)
2. Εἰπε, κ' ἔρριξεν ἵσια πικρὴ στὸν Ἀντίνοο σαΐτα,
3. τὴν ὥρα ποὺ ἀπλωνε αὐτὸς τὸ καλὸν νά σηκώσῃ ποτήρι,
4. τὸ χρυσὸδ δίχερο,—κιόλα στὰ χέρια του τόχε πιασμένο. (χ 8—10)
5. Φυσομανώντας ἀγνάντια στεκόνταν ἔκει, στὸ κατώφλι... (χ 203)
6. Κ' ἔτσι ὅλο τοῦφαινε, ὅσο ἔφεγγε ἡ μέρα, τὸ μέγα στημόνι... (ω 139)
7. Κ' ἡρθε ἀπ' τὴν θάλασσα μὲ τὶς ἀδάνατες θαλασσοκόρες... (ω 47)
8. Καὶ τῆς ἀπάντησε τότε ἡ καλή της ἡ βάγια ἡ Εὐδρύκλεια. (ψ 26)
9. 'Ο Νέστορας, ποὺ καὶ πρῶτα στὴ γνώμη φαινόταν ὁ πρῶτος. (ω 52)

Άναλογα και ἄλλους, σὰν τοὺς χ 249, 284, 302, 370, 398, 405, 410, 451, ω 58, 118, 284, 448, 466.

Καὶ ἂς τελειώσω μὲ τὸν τρόπο ποὺ συνηθίζανε μερικοὶ παλαιοὶ τυπογράφοι βάζοντας καὶ στὸ τέλος τοῦ ἔργου τὴν πρώτη σελίδα τῆς ἀρχῆς του· καὶ μὲ τὴν εὐκή, ἄλλος ἀξιώτερος μου νὰ φιλοτεχνήσῃ ὅλη τὴν Ὀδύσσεια στὴ νέα μας τὴ γλώσσα μὲ τὸν ἀρχαῖο ωντικό της, ἥ κ' ἐγὼ ἀκόμα ὁ Ἰδιος, ἀν εὐδοκήσουν ἡ ἀνήλικη ζωὴ καὶ ὁ καιρὸς ποὺ φεύγει.

ΟΔΥΣΣΕΙΑΣ Α.

ΜΟΥΣΑ, τραγούδα μου ἐσὺ τὸν πολύτροφον ἄντρα ποὺ τόσα γύρισε μέρη, ἀφοῦ πήρε τὴν ἄγια τῆς Τροίας πολιτεία·
καὶ τόσων εἰδεν ἀνθρώπων καὶ γνῶρισε χῶρες καὶ γῆμες,
καὶ τόσα τράβηξε πάθη στὰ πέλαγα μέσ' στὴν καρδιά του,
γιὰ νὰ γλυτώσῃ κι αὐτός, κ' οἱ σιντρόφοι νὰ ἴδουνε πατρίδα.
Μὰ ὅσσα κι ἄν τοχε καημό, τοὺς συντρόφους δὲν ἔσωσε· ἔκεινοι
μὲ τὰ δικά τους τὰ ἔργα τάνόντα πᾶνε χαμένοι,
οἱ ἄμυναλοι· φάγαν αὐτοὶ τοῦ Ὑπερίονα τοῦ Ἡλιού τὰ βώδια,
καὶ τότε τοῦ γυρισμοῦ τὴν ἡμέρα τοὺς στέρησε ἔκεινος.
Τοῦτα ἀπὸ κάπου, ὡς θεά, τοῦ Διὸς θυγατέρα, ἔλα πές μας . . . 10-

*Αθήνα, Ὁχτώβρης τοῦ 1932.

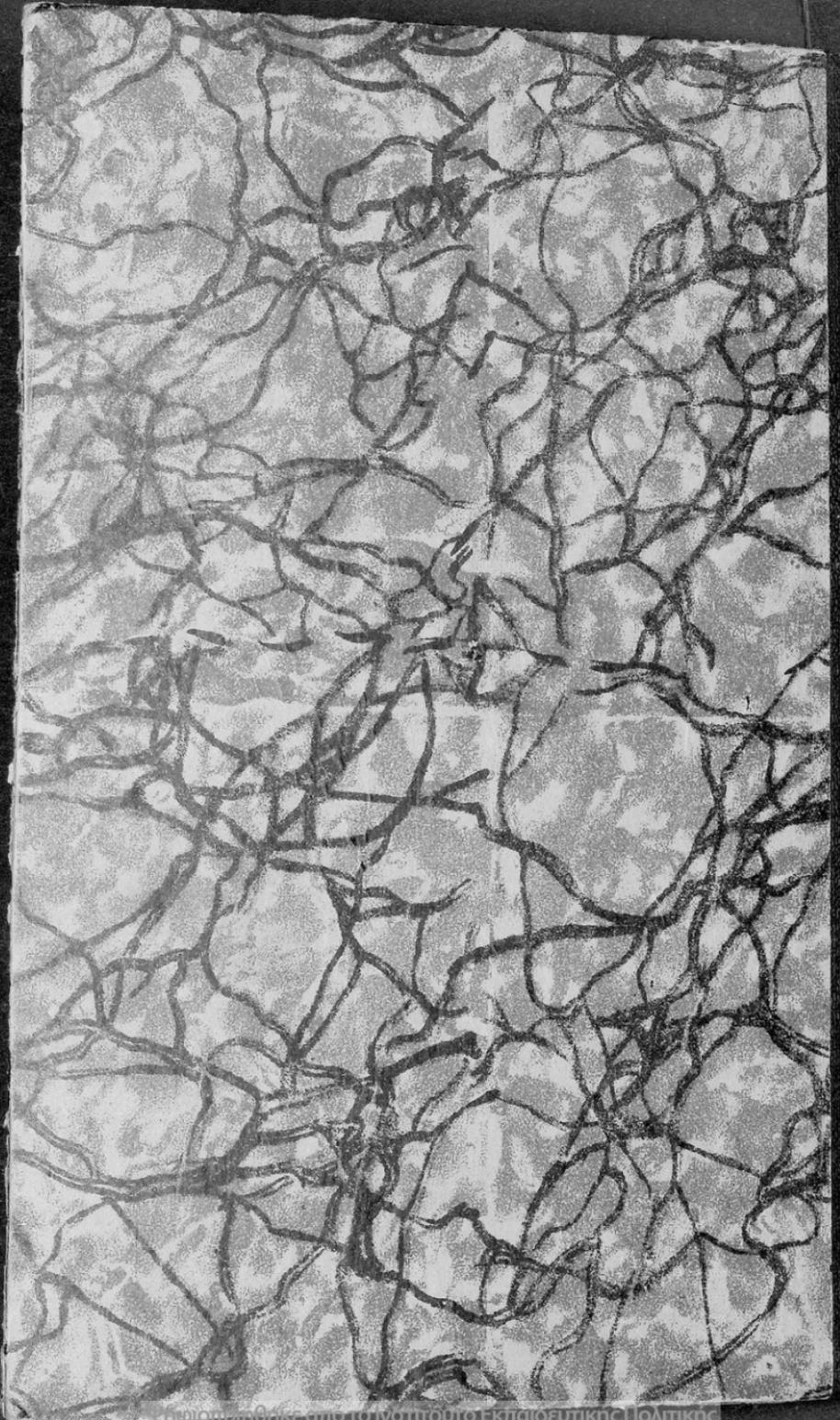
ΝΙΚΟΛΑΟΣ δ ΠΟΡΙΩΤΗΣ

Γερσογειος των Ομύρων

Ο δῆμος τὰ αναγνώρισε οὕτως οὕτως, πρέπει
καὶ μείζης αριθμὸς την διάλεκτον γρίπεσσαν τους
καὶ θύμησαν την τινα αναγνώρισην καὶ αἰσθάνθη.
Πάσα μητρόπολας, τέτοιες ιεροσογγίτες.

Nikolaos Poriotis

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Επιμεληθέντες από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Ιολίτικης